

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 2. juuni 2014

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine uue koalitsiooni lubaduste katteallikate kohta (nr 401)

2. Arupärimine riigieelarve prognoositava puudujäägi kohta (nr 402)

3. Arupärimine Eesti palgavaesuse ja elukvaliteedi kohta (nr 404)

4. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Auväärsed, alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 16. töönädala esmaspäevast istungit. Kõigepealt on võimalus üle anda nii eelnõusid kui ka arupärimisi. Esimesena palun kõnepultil Heili Tõnissoni Vabariigi Valitsuse nimel!

Heili Tõnisson

Austatud härra esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna üheksa seaduseelnõu. Esiteks, vedelkütuse seaduse ja välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu, Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust majandus- ja kommunikatsiooniminister Urve Palo. Teiseks, päästeseaduse muutmise seaduse eelnõu, Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust siseminister ja regionaalminister Hanno Pevkur. Kolmandaks, lastekaitse seaduse eelnõu, seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust sotsiaalminister Helmen Kütt. Neljandaks, töövõimetoetuse seaduse eelnõu. Viies, ravikindlustuse seaduse ning töötervishoiu ja tööohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Eelnimetatud kahe seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust minister Urmas Kruuse. Kuuendaks, maksukorralduse seaduse ja käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu. Seitsmendaks, teeseaduse muutmise sea-

duse eelnõu. Kaheksandaks, alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning vedelkütuse erimärgistamise seaduse muutmise seaduse eelnõu. Üheksandaks, tulumaksuseaduse, sotsiaalmaksuseaduse ja Eesti Kultuurkapitali seaduse muutmise seaduse eelnõu. Eelnimetatud nelja seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust rahandusminister Jürgen Ligi. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Hea Riigikogu esimees! Head kolleegid! Ma annan arvestatava osa Keskerakonna fraktsiooni liikmete nimel peaminister Taavi Rõivasele üle arupärimise, mis puudutab pankade tegevust regioonides. Eesti suuremad pangad on viimastel aastatel tõmmanud oma kulusid kokku, vähendades muu hulgas kontorite ja sularahaautomaatide arvu, aga ka pakutavate teenuste nomenklatuuri. Samal ajal on tõusnud teenuste hinnad. Selle aasta esimestel kuudel tõstsid pangad üksmeelselt näiteks sularaha käitlemise hinda, osalt seetõttu, et suunata kliente üha enam kasutama elektroonilisi pangakanaleid. Swedbank on asunud vähendama nende pangakontorite arvu, kus saab arveldada sularahas ja vahetada valuutat. Lühendatud on pangakontorite lahtiolekuaegu. Hiljutine sularahas arveldamise muudatus puudutab panga Haapsalu kontorit. Haapsalu linnapea Urmas Suklese sõnul jätab Swedbanki tegevus mulje, nagu oleks Haapsalu puhul tegemist ääremaa-ga. Maapiirkondades suletud pangakontorid on asendatud piiratud arvul teenuseid pakkuvate postipankade ja suuremaid asulaid üks-kaks korda kuus väisavate pangabussidega. Pangabussid teenindasid varem ka üritusi, enam seda ei tehta. Erakapitali ei saa loomulikult millekski sundida, kuid regionaalpoliitika seisukohast oleme me siiralt mures, sest sellised protsessid meie panganduses ei arenda Eesti elu. Meil on

peaministrile selle kohta mõned küsimused. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Olen vastu võtnud üheksa seaduseelnõu, nende menelusse võtmise otsustab juhatus kodu- ja töökorra seaduse alusel, ning ühe arupärimise, mis edastatakse juhul, kui see vastab kodu- ja töökorra seaduse nõuetele.

Palun teeme nüüd kohaloleku kontrolli!

Kohal on 89 Riigikogu liiget, puudub 12.

Järgnevalt on meil vaja kinnitada nädala päevakord, täpsustusi ei ole. Austatud Riigikogu, panen hääletusele Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 16. töönädala päevakorra. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt on 84 rahvasaadikut, 1 on vastu ja 1 erapooletu. Päevakord on kinnitatud.

1. Arupärimine uue koalitsiooni lubaduste katteallikate kohta (nr 401)

Esimees Eiki Nestor

Kinnitatud päevakorra järgi on kõigepealt kavas arupärimistele vastamine. Esimesena Riigikogu liikmete Kadri Simsoni, Lauri Laasi, Peeter Võsa, Aivar Riisalu, Mihhail Stalnuhhini, Valeri Korbi, Vladimir Velmani, Enn Eesmaa, Eldar Efendijevi, Tarmo Tamme, Jüri Ratase, Kalev Kallo, Priit Toobali, Urbo Vaarmanni, Viktor Vassiljevi, Yana Toomi ja Mailis Repsi 16. aprillil esitatud arupärimine uue koalitsiooni lubaduste katteallikate kohta. Arupärimine on esitatud peaminister Taavi Rõivasele. Arupärijate nimel palun esinema Kadri Simsoni!

Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu esimees, head kolleegid! Lugupeetud peaminister! Arupärimine keskendub kitsamalt uue koalitsioonileppe lubaduste jätkusuutlikkusele. Ehk nii nagu mitme koalitsioonileppe puhul ennegi kuuleme kõigepealt avalikult häid uudised ja hiljem hakkavad vaikselt ilmema ka mitte enam nii head uudised koalitsiooni kokkulepete kohta. Uue koalitsioonileppe puhul saime esialgu teada, et lubati suurendada toetusi ja samas vähendada makse, mis paratamatult toob kaasa olukorra, kus riigieelarvele tekib lisasurve.

Koalitsioonilepingu maksumuse ja katteallikad on Rahandusministeerium välja arvutanud ja nii saab näha, et lubaduste ja katteallikate vahe on 172 miljonit eurot. Paraku siis, kui koalitsiooniläbirääkimised käisid, ei olnud veel selge see, milliseks on kujunenud Eesti majanduse seis esimeses kvartalis. See uudis, et Eesti majandus esimesel kolmel kuul langes, tuli hiljem. Paraku ei olnud siis selge ka see, et mitmel põhjusel tuleb üldse majanduse kasvuprognoose kohendada. Järgmisel nädalal saame teada, mida Eesti Pank prognoosib selleks ja järgmiseks aastaks. Küll aga nägime sellest tabelist, et väga palju on ühekordseid katteallikaid. Need on kas riigiettevõtetest võetud erakorralised dividendid või siis põhjendus, mille kaudu loodetakse saada parema ja tõhusama finantsjuhtimise tulemusena lisakokkuhoidu. Samas, kuigi on välja käidud ühekordseid tulumeetmeid, on paljud lubadused sellised, mis jäävad riigieelarve kuluks mitte ainult sellel aastal, vaid ka järgnevatel aastatel. Seetõttu on arupärijatel peaministrile hulk küsimusi, alates ümbermuudetavast toetusest põllumeestele. Kindlasti on küsimusi ka teehoiu kohta, rääkimata sellest, et üks põhiline maksulubadus suurendab Eesti ühiskonna ebavõrdsust veelgi. Ma ei hakka kõiki kuut küsimust ette lugema, sest teadupärast on peaministril mugavam tulla siia ette vastama nii, et ta ise juhatab oma vastuse küsimusega sisse. Tänu tähelepanu eest!

Esimees Eiki Nestor

Härra peaminister, teil tuleb arupärimisele vastata. Palun!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Lugupeetud arupärijad! Austatud Riigikogu liikmed! Vastan 16. aprillil esitatud arupärimisele koalitsiooni lubaduste katteallikate kohta. Enne, kui lähen konkreetsete küsimuste ja vastuste juurde, juhin siiski tähelepanu sellele, et arupärijate esindaja sõnavõtus olid mõned faktivead. Nimelt ei saa kindlasti väita, et valitsusliidu moodustamisel oleksid head uudised tehtud avalikuks enne kui katteallikad. Vastupidi, kõik katteallikad on olnud algusest peale teada. Need on olnud kättesaadavad mitmes eri formaadis ja nüüdsest juba mõnda aega ka valitsuse kodulehel tabelina. Ma keeldun nõustumast sellega, et need

katteallikad on ilmtingimata halvad uudised. Ma arvan, et nii alkoholi- kui ka tubakaaktsiisi senisest kiirem tõus on head uudised ja minu teada ei ole ka ükski parlamendierakond seda vaidlustanud. Samuti ei vasta tõele arupärijate esitatud väide, nagu oleks lubaduste ja katteallikate vahe 172 miljonit eurot. Esiteks, tegemist ei ole pelgalt lubadustega, kuna valitsus on kokku pannud tööplaani. Valitsusliidu leppes ei sisaldu mitte lubadused, vaid konkreetsete plaanid, mis ellu viiakse. Konkreetsete plaanide koguhind, millele on vaja katteallikad leida, on tõepoolest 172 miljonit. Aga tuleb teada ka seda, et katteallikaid on meil enam kui 40 miljoni jagu rohkem, mis tähendab, et valitsusliidu lepe tervikuna parandab eelarvepositsiooni järgmisel, aga ka ülejäägisel aastal.

Läheme nüüd teie esitatud küsimuste ja nende vastuste juurde. Esimene küsimus: "Tee- de Tehnokeskuse 2011. aasta uuring näitas riigimaanteede pikaajalist kumulatiivset alarahastamist 836 miljoni euro ulatuses. Ometi on üheks katteallikaks kütuseaktsiisi lahtisidumine teehoiust. Kuidas see mõjutab teede olukorda?" Kehtiva seaduse järgi on riigieelarves planeeritud teehoiu rahastamise maht üksnes arvestuslikult seotud kütuseaktsiisi laekumise prognoosiga. Eelarveaasta jooksul laekuvat aktsiisitulu ei suunata automaatselt teehoidu, kuid teeseaduse § 16 lõike 2 alusel arvutatud ja riigieelarvest teehoiuks eraldatud kulud kaetakse osaliselt Euroopa Liidu struktuuritoetustest. Praegune süsteem ei arvesta teedesse investeerimise tegelikku vajadust ega taga piisavat paindlikkust riigieelarve koostamisel. Valitsuskoalitsioon on lubanud suurendada riigieelarve paindlikkust ja vähendada tulude seotust konkreetsete kuluartiklitega. Just seetõttu on tehtud ettepanek teehoiu rahastamine kütuseaktsiisist eraldada. Teehoiu rahastamise vajadust hinnatakse ja selle maht määratakse riigi eelarvestrateegias koos muude ülesannete rahastamise kavaga. Eraldatavad summad fikseeritakse nagu ikka iga aasta riigieelarves. Täpse investeringute kava ja teede olukorra hindab Maanteeamet oma teehoiukavas, lähtudes riigi eelarvestrateegias kavandatud mahtudest.

Teine küsimus: "2014. aasta riigieelarves on eriotstarbelise diislikütuse ja kerge kütteõli soodsama aktsiisimäära maksukuluks 55,1

miljonit eurot. Valitsuskoalitsioon kavatseb soodusaktsiisi asendada täpsema kompensatsioonimehhanismiga. Sellega loodetakse saavutada üle 30 miljoni euro kokkuhoidu. Kuidas see kompensatsioonimehhanism töötab ning kellele see kehtib?" Kodumajapidamistele ja avaliku sektori hoonetele planeeritakse investeringutoetust kütteseadmete väljavahetamiseks ning hoonete energiatarbe vähendamiseks. Toetuskeemi on plaanis rahastada nii CO₂ kvoodi müügituludest kui ka Euroopa Liidu struktuuritoetustest. Transpordisektoris on plaanis kütuse kallinemine katta esmajärjekorras riigi reisijateveo dotatsiooni suurendamisega. Valitsuse tegevusprogrammis on kompensatsioonimehhanismide väljatöötamise lõpptähtjaks seatud selle aasta neljas kvartal.

Kolmas küsimus: "Riigieelarve paindlikkust on plaanis suurendada läbi tõhusama finantsjuhtimise. Selle tulemusena saavutatav kokkuhoid peaks Rahandusministeeriumi hinnangul olema 15 miljonit eurot. Millised on konkreetset sammud tõhusama finantsjuhtimise saavutamiseks ning kuhu kulub see 15 miljonit eurot praegu?" Nüüdsest muutuvad Euroopa Liidu toetuste riikliku kaasfinantseerimise jaotamisepõhimõtted. Kaasfinantseerimise vahendid nähakse edaspidi ette Rahandusministeeriumi juures, mitte ei planeerita limiite valitsemisaladele eraldi. Väljamakseid tehakse edaspidi tegelikust vajadusest lähtudes. See läbi väheneb oht, et kui mõni projekt juhtub takerduma, muutub osa riigieelarve vahenditest asjatult broneerituks. Ükski projekt muudatuse tõttu kaasfinantseeringuta ei jää.

Neljas küsimus: "Koalitsioonileppes on lubadused, mis tähendavad täiendavaid kulusi mitte ainult järgmiseks aastaks, vaid ka tulevikus. Kuidas on võimalik selliseid kulusi katta ühekordsetest meetmetest?" Koalitsioonilepe on täielikult arvesse võetud valitsuse 29. aprilli istungil heaks kiidetud "Riigi eelarvestrateegias 2015–2018". Järgnevate aastate finantsplaanis on muu hulgas nii ajutisi tulumeetmeid, näiteks täiendavaid dividende, kui ka ajutisi kulumeetmeid, näiteks Riigi Kinnisvara AS-i lisainvesteeringud ja Euroopa Liidu eesistumine. Kuid tervikuna ei ole neil määravat mõju ei tulu- ega kulupoolel. "Riigi eelarvestrateegias 2015–2018" on eesmärk struktuurne ülejääk kõigil aastail, välja arvatud ülejäägisel, 2016. aastal, mil struktuurse eel-

arvepositsiooni tulud ja kulud peaksid olema võrdsed. Veel näeme ette nominaalse eelarvepositsiooni iga-aastase paranemise nii, et selle aasta oodatava puudujäägi 0,7% asemel on 2018. aastal ülejääk 0,5%.

Viies küsimus: "Järgmisel aastal väheneb tulumaksumäär 20%-le. See samm suurendab netotulude ebavõrdsust ühiskonnas veelgi, kuna madalama sissetulekuga inimesed võivad sellest sammust minimaalselt, kõrgema sissetulekuga inimesed aga kordades rohkem. Miks Te peaministrina toetate netotulude ebavõrdsuse suurenemist?" Koalitsioonileppe eesmärk on majanduskasvu elavdamine ja tööhõive suurendamine tööjõu maksukoormuse vähendamise kaudu. Seeläbi tõuseb kõikide elanike, sh madalapalgaliste heaolu. Tulude ebavõrdsust vähendame muu hulgas maksuvaba tulu kasvuga 144 eurolt kuus 184 eurole kuus 2018. aastal. Maksuvaba tulu suureneb igal aastal, nagu riigi eelarvestrateegia ette näeb. Maksuvaba tulu kasvul on teadupärast suurem mõju just madalapalgalistele. Samuti suurendatakse tuntavalt nii universaalseid kui ka vajaduspõhiseid lastetoetusi, mis on jällegi suunatud just väiksema sissetulekuga leibkondadele. Selleks, et eakate toimetulek paraneks, tõstame pensione sel aastal keskmiselt 5,8%, mis teeb 240 eurot aastas ehk 20 lisaeurot kuus. Järgmisel aastal on peale vähemalt sama suurt pensionitõusu oodata ka tulumaksuvaba vanemapensioni, õige pea esitab valitsus parlamendile sellesisulise eelnõu. Seega on oodata netotulude kasvu ja ebavõrdsuse vähenemist.

Kuues küsimus: "Põllumehi teevad murelikuks maaelutoetuste finantseerimise korrigeerimine ning riigieelarvest saadavate PRIA toetuste maksustamine. Kuidas on plaanis maaelutoetuste finantseerimist täpselt korrigeerida?" Maaelutoetuste finantseerimine muutub lähtudes Euroopa Liidu põllumajandusfondi määrusest, millega suurendati fondi maksimumalset osaluse määra, seetõttu vähenes riigi kaasfinantseerimise alampiir. Koalitsioonileppe koostamisel otsustati kaasfinantseeringu määr seada siiski nõutavast miinimumist kõrgemale. Nende otsuste tõttu vähenes kaasrahastamise vajadus kogu maaelu arengukava perioodi jooksul 72 miljoni euro võrra, sh 9,5 miljoni euro võrra 2015. aastal. Tuleb arvestada, et uue programmiperioodi maaelu arengukava kogumaht kasvab võrreldes varase-

maga. Kaasfinantseerimise vähendamise kavad Euroopa Liidu otsetoetuste vahendid, mis kaasfinantseerimist ei nõua. "Eesti maaelu arengukava 2014–2020" kiideti heaks Vabariigi Valitsuse 22. mai istungil, järgmise perioodi arengukavas pööratakse senisest rohkem tähelepanu teadus- ja arendustegevusele ning innovatsioonile. Arengukava järgi kasvab toiduainete tarneahelale suunatud tegevuste prioriteetsus, tuleb juurde lühikese tarneahela ja otseturustuse tegevusi, investeringutoetuste puhul keskendutakse pikaajalistele investeringutele, senisest enam pööratakse tähelepanu ühistegevusele ja koostöövormidele, lisandub mitmeid uusi spetsiifilisi keskkonnatoetusi. Peale selle suurendatakse jätkuvaid keskkonnatoetusi, pööratakse senisest enam tähelepanu eri meetmete raames keskkonnale ja ressursisäästule ning jäetakse kohalikku arengut puudutavad otsused kohalikule tasandile. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Riigikogu liikmetel on peaministrile selle arupärimise asjus küsimusi. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Ülehomme arutame siin saalis Keskerakonna fraktsiooni algatatud eelnõu, mis annaks omavalitsustele kindluse, et neile eraldatakse teede korrashoiuks vähemalt 10% kütuseaktsiisist laekuvatest vahenditest. Valitsus aga seda ei toeta, vastupidi, teie plaan näeb ette ühe suurema tuluallikana seda, et kütuseaktsiisist seotakse lahti teedele minev raha. Seega omavalitsuste teede korrashoid käib edaspidi valitsuse suva järgi ja on näha, et te plaanite järgmiseks aastaks kokkuhoidu. Kui suur on järgmisel aastal kohalikele omavalitsustele osaks saav teehoiu raha? Sel aastal on see 28,1 miljonit eurot ja praegu-seks peaksite olema juba järgmise aasta riigieelarvega niikaugel, et oskate meile öelda, kui palju see järgmisel aastal väheneb.

Taavi Rõivas

Aitäh! Järgmisel aastal ei ole ette näha kohalikele omavalitsustele mineva teederaha vähenemist. Vabariigi Valitsus on valitsusliidu leppesse sõnaselgelt kirja pannud, et kohalikele omavalitsustele minevat teederaha ei vähendata. Seda, kas ja kui palju on võimalik

seda tänavusega võrreldes suurendada, näitavad eelarve võimalused. Riigieelarve menetlemine ei ole veel sealmaal, et konkreetsete arvud oleks ministritega läbi räägitud. Nii nagu igal aastal, toimuvad ka sellel aastal läbirääkimised peamiselt suvel. Valitsusse jõuab eelarve eeldatavasti augustikuus ja siis on võimalik ka täpsemalt kommenteerida.

Esimees Eiki Nestor

Sven Sester, palun!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea peaminister! Vaadates hetkeolukorda majanduses, sealjuures indikaatoreid, mis tulevad sõltumatutelt ekspertidelt, aga ka Eesti Panga lähinädalate informatsiooni, mis annab üsna negatiivse varjundi Eesti majandusele, küsin, kas te ei näe vajadust teha korrekture ka lähituleviku kuludes. Tsiteerides ühte valitsusjuhti, kes on kunagi öelnud: "Kui see on kriis, siis sellises kriisis ma tahaksingi elada," küsin: kas te näete lähitulevikus tendentsi, et me peaksime tegelikult kuludes muudatusi tegema?

Taavi Rõivas

Aitäh! Kui meil peaks olema vaja struktuurse tasakaalu saavutamise eesmärgil korrektiive teha, siis ei ole põhjust kahelda, et valitsus on selleks valmis. Samas, praegune info maksulaekumiste kohta ei näita, et makse laekuks oodatust vähem. Selle aasta esimese kvartali majanduslanguse ajal oli maksulaekumine tegelikult oodatust märksa parem – praeguse seisuga on meil viie kuu eelarvega võrreldes laekunud üle 55 miljoni euro rohkem kui eelarves ette nähtud. Mis puudutab eri eelarvetepanekuid, siis alati, kui ma parlamendi ees seisan ning teie ja teie erakonnakaaslaste ettepanekuid kuulen, satun ma üksjagu kimbatusse, sest meil on siiani umbes 250 miljoni jagu teie tehtud kuluetepanekuid, millele ei ole katteallikat leitud. Need on esitatud ilma et oleks tulusid taha kirjutatud ja nende elluviimist me kindlasti võimalikuks ega vajalikuks ei pea. Selles võib aga kindel olla, et nendel lubadustel ja sammudel, mida Vabariigi Valitsus plaanib, on kate olemas ja kuhjaga. Ja kui majanduse seis peaks eeldama meilt eelarvepositsiooni muutmist, oleme ka selleks valmis. Iseasi muidugi, kas majanduslanguse tingi-

mustes, isegi kui langus kestab vaid ühe kvartali nagu seni, on kõige õigem suurendada reserve samas kvartalis või peaks ootama ja jälgima, mis majanduses toimub, enne kui rutakaid samme ette võtta.

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Järgmisel aastal planeerib valitsuskalitsioon võtta teehoiuvahendite arvelt 25 miljonit eurot. Lätis ja Leedus üritati lahti siduda teehoiuvahendid ja nüüd on näha, milline teede tase seal on. Tulevikus kasvab teehoiu raha 1,5 korda, kui õigel ajal teid ei remondita. On teada ka, et me kaotame vähemalt 500 töökohta. Ma küsin, kas on tark hakata teeaukude asemel lappima hoopis riigieelarve auke.

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma mõistan teie soovi küsida võimalikult ilukirjanduslikult. Aga ma ei saa tõesti aru, mis riigieelarveaukudest te räägite, kui me oleme järgmiseks aastaks plaaninud riigieelarve struktuurset ülejääki. Mis puudutab teede rahastamist, siis ma ei välistaks sugugi, et mõnel aastal võib teede rahastamiseks olla ka rohkem kui 75% kütuseaktsiisi laekumisest. Aga põhimõtteliselt ma ei saa õigeks pidada, et on üks valdkond, kus, sõltumata sellest, kas projekte on, kas argumente on, või sõltumata sellest, kas projektid on riigile jõukohased ja mõistlikud, on alati ühesugune rahastamine. Kõik valdkonnad – haridus-, sotsiaal-, kultuuri- ja ülejäänud valdkonnad küsivad riigieelarvest raha, põhjendavad raha vajadust. Rahandusministeerium küsib iga väiksema nüansi kohta kommentaare, miks just see summa, miks just sellele objektile. Teede puhul meil ei ole siiani nii olnud. Ma arvan, et me kõik teame ka lähiminevikust mõnda näidet, kus oleks saanud sama objekti, teobjekti, rajada märksa soodsamalt. Võib-olla tõesti oleks mõni kõrvalharu koos väga pompoosete ristumistega ära jäänud, aga teed oleks saanud korraldada tehtud pikemaks ajaks. Selleks, et tulevikus oleks ka teede valdkonnas, nii nagu kõikides teistes valdkondades, põhjust iga projekti ükshaaval kaaluda ja otsustada, kas just see objekt on maksumaksja huvides kõige tähtsamal ko-

hal, ongi vaja, et sellele valdkonnale ei lähe mitte igal aastal ettemääratud summa. Igal aastal tuleb ka projekte põhjendada ja öelda, mis on eesmärk – kuhu me selle väga suure raha eest, mis teedesse läheb, jõuda soovime ja mitu teed me selle eest remontida saame.

Esimees Eiki Nestor

Toomas Tõniste, palun!

Toomas Tõniste

Aitäh! Eelarvestrateegias on eelarve nominaalse tasakaalu eesmärk aastateks edasi lükatud. Vägisi jääb mulje, nagu te üritaksite üldisust nominaalse struktuurse tasakaalu terminitega eksitada, justkui jätkaks valitsus oma konservatiivset poliitikat ja midagi ei muutu. Me oleme korduvalt kuulnud, et valitsus ei muuda oma eelarvepoliitikat ja jätkab konservatiivsel liinil. Aga samas teame, et majandusolukord on halb, välisnõudlus väheneb ja seetõttu võib ka majanduskasv oodatust tunduvalt väiksemaks jääda. Mu küsimus ongi, kas selline tegevus on vastutustundlik?

Taavi Rõivas

Aitäh! Taas, nagu ma ka enne Sven Sesterile vastates ütlesin, olen ma sunnitud olema kimbatuses IRL-i esitatud küsimuste peale. Sellepärast, et samal ajal, kui te nendite, et majandusolukord on halb, jätate te ütlemata, kuidas siis peaks teie hinnangul majanduse halva olukorra tõttu eelarvepoliitikat muutma. Kui arvestada teie seniseid praktilisi ettepanekuid, siis need on hoopis puudujääki suurendanud. Küllap võib ka selliseid ettepanekuid mõista, kuigi neid on tehtud minu meelest liiga suures ulatuses – 250 miljonit, kui lugeda kokku IRL-i viimase kahe kuu jooksul tehtud ettepanekud. Samas, katteallikaid ei ole pakutud. Aga tulles tagasi eelarvepoliitika juurde, siis pole mingit kahtlust, et valitsus jätkab sama konservatiivset eelarvepoliitikat, kui oli eelmisel valitsusel. Õigemini, eelmise valitsuse ajal aeti kindlameelselt väga konservatiivset eelarvepoliitikat. Täpselt samamoodi jätkab praegune valitsus. Ilma valitsuse sammudeta oleks eelarve järgmisel aastal täpselt struktuurses tasakaalus, selline on Rahandusministriumi prognoos. Valitsus on otsustanud, et meil on struktuursest tasakaalust vähe, seetõttu püüame viia eelarve struktuursesse ülejääki.

Ma ei välistaks sugugi, et me leiame veel meetmeid. Aga praeguse seisuga, riigi eelarvestrateegia valmimise faasis, oleme me juba teinud otsuseid, mis parandavad valitsussektori eelarvepositsiooni 0,2% võrra SKT-st. Kui vaja, siis leiame veel võimalusi eelarve parandamiseks, aga eks me aruta seda siis, kui on olemas suvine majandusprognoos, mille alusel me koostame riigieelarve. Ja kui IRL-il oleks kas või üks ettepanek, mis kas või miljoni euro ulatuses riigieelarvet parandaks, siis see oleks väga meeldiv vaheldus teie senistele riigieelarvet puudujääki viivatele ettepanekutele. Kui oleks kas või üks ettepanek, kas või ühe miljoni jagu, võtaksin ma sellega tänutundega vastu.

Esimees Eiki Nestor

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Austatud peaminister! On näha, et rahandusega on ikka kitsas. Seda näitavad need meeleatud kaudsete maksude tõstmised ja inimeste jaoks ebameeldivad otsused. Näiteks gaasiaktsiisi tõus, mis toob kaasa küttekulude kasvu ning kaupade ja teenuste hinnatõusu. Kütteõliga kütjate kulud kasvavad umbes 50%, vanemapension lükkub edasi, teederahast juba oli juttu. Loomulikult ka puuetega inimeste reform, mille puhul töövõimetus pension asendatakse töövõimetus toetusega, mida hakatakse vähendama sõltuvalt inimeste sissetulekust. Kuidas te ikkagi põhjendate neid kärpeid, maksutõuse ja inimeste jaoks negatiivseid otsuseid?

Taavi Rõivas

Aitäh! Te olete sügavalt eksiteel, kui te ütlete, et töövõimereform kellegi sissetulekut vähendab. Vastupidi, koostöös Eesti Puuetega Inimeste Kojaga on valitsus jõudnud lahenduseni, mis ei lase mitte kellegi toetusel väheneda. Ja neile, kelle toetus oleks uue süsteemi järgi väiksem – aga see on vähemus –, säilitatakse senine summa töövõimetus pensioni näol. Nii et rahaliselt keegi toetustes ei kaota. Samas tekib töövõimereformiga inimestele lisavõimalus saada oma töö eest raha, saada korralikku palka. Seega töövõimereformi tulemusena inimeste toimetulek kindlasti paraneb. Nii et teie andmed on üksjagu vildakad. Ma loodan, et kui töövõimereformi eelnõu sot-

siaalkomisjoni jõuab, on teil võimalik sellega põhjalikult tutvuda ja veenduda, et tegemist on väga olulise ja hea asjaga. Olgu öeldud, et eks selleks on ka päris palju raha planeeritud, nii riigieelarve kui ka Euroopa Liidu raha. Aga ma usun, et see raha, mida me kasutame töövõimereformiks, läheb inimeste aitamiseks ja seetõttu ka nende toimetuleku parandamiseks.

Nüüd kaudsete maksude kohta. Kõige tuntavam kaudne maksutõus on alkoholi- ja tubakaaktsiisi tõus. Kui te leiate, et see kedagi ahistab, siis olgu see teie seisukoht. Aga mina ütlen, et alkoholi- ja tubakaaktsiisi tõstmine on meie valitsuse täiesti teadlik poliitika. Alkoholi- ja tubakaaktsiisi tõusul on inimeste rahakotile kõige tuntavam mõju kaudsete maksude tõusu tõttu. Mis puudutab gaasiaktsiisi tõusu, siis selle mõju gaasiarvele jääb 1% piiresse. Kui te tõesti usute, et 1% gaasiarve tõusust põhjustab Eestis hinnatõusu, siis taas, olgu see teie tõlgendus. Aga on tähtis teada, et gaasi puhul on tegemist fossiilse kütusega – sellise kütusega, mis ei saa olla rahaliselt eelistatud võrreldes taastuvate kütustega. Nii et siin taga on väga selge majandusloogika, aga see on kõige väiksem maksumuudatus rahalises mõttes, nii inimese rahakoti poolt vaadates kui ka riigi poolt vaadates. See on meie katteallikatest alla 2%, nii et see ei ole ka inimeste rahakotile märkimisväärse mõjuga. Nagu ma ütlesin, selle mõju gaasiarvele jääb 1% piiresse, see on kindlasti väiksem kui kogu inflatsioon. Mis puudutab kütteõli, siis kütteõli puhul on juba väga pikalt arutatud, kuidas aidata inimestel kasutada selle praegugi väga kalli kütteõli asemel nii looduse kui ka rahakoti seisukohast säästlikumaid lahendusi. Meie ettepanek on, et valitsus toetab investeringutoetusega katelde vahetust. See on inimeste jaoks ühekordne kulu, aga edaspidised iga-aastased väiksemad küttearved kaaluvad selle kindlasti üles. Selleks et see ühekordne kulu oleks inimestele taskukohane, töötame praegu Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumis välja kompensatsioonimehhanismi. See on eelkõige nende jaoks, kes praegu kütavad oma kodusid kerge kütteõliga.

Esimees Eiki Nestor

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud peaminister! Lühike küsimus võimaldab ka lühidalt vastata. Kas Vabariigi Valitsus kavandab järgmise aasta eelarvet kokku pannes ka riigi laenukoormuse kasvu?

Taavi Rõivas

Lähiaastatel on meil plaanis riigi laenukoormust vähendada. Aga laenukoormust tuleb alati vaadata ka tasakaalus reservidega. Järgmisel aastal vähenevad pisut nii laenukoormus kui ka reservid. Me teame, et nominaalselt võttes on eelarve väikeses miinuses. Kõige suurem osa meie nominaalsest miinusest on Tallinna trammide kulu, mis meil järgmisel aastal tuleb kanda, aga on ka mitme linna tänavavalgustuse kulu. Miks see on nominaalne miinus, aga mitte struktuurne miinus? Seetõttu, et tulud on juba varem riigieelarvesse laekunud ja järgmistel aastatel need kulud ei kordu, st need ei ole püsikulud, vaid ühekordsed väljaminekud. Struktuurselt võttes on eelarve kenasti ülejäägis. Ja nagu ma juba varem ütlesin, see on praeguste otsuste seis, praeguse seisuga me oleme juba 0,2% SKT-st eelarve ülejäägis. Kas me suudame ülejääki riigieelarve menetluse käigus veelgi suurendada? Eks seda näitab aeg. Aga ülejäägi rihtimisel peab olema ka väga hea tasakaalutunnetus. Kõik sõltub väga palju sellest, mis majanduses toimub. Kui majandus on langusfaasis, siis väga suure ülejäägi planeerimine selles valguses ei ole loogiline ja pigem tuleb rihtida tasakaalu. Ühes võib kindel olla, nimelt Eesti on oma eelarvepoliitika jätkuvalt Euroopa kõige konservatiivsemate riikide hulgas. Selleks on ka põhjus, sest teised riigid vaatavad suure kadedusega seda, et meie riigieelarves ei ole seda peatükki, mis käsitleks vanade laenude tasumist. Irimaal näiteks makstakse igal aastal ainuüksi valitsuse laenuintressina iga iirlase kohta üle 1600 euro. See on ainult laenuintress ega sisalda laenu tagasimakseid. Eestis jääb see summa alla 19 euro inimese kohta. Vahe on peaaegu sajakordne ja ma arvan, et ka tulevikus tuleb meie laenukoormus väiksena hoida. Me peame hoidma laenu ja reservide mahu tasakaalus. See on tähtis ühest küljest selleks, et me ei peaks iga eestlase kohta maksma märkimisväärseid intressikuluseid, aga teisalt ka selleks, et meil ei oleks suurt survet nagu paljudes

teistes Euroopa riikides võtta oma riigi koodanikelt kõrgemaid makse. Eestis õnneks seda survet ei ole, seetõttu saame ka maksukoorumust järk-järgult langetada. Ma arvan, et see on asja positiivne külg Eesti inimeste seisukohalt vaadates.

Esimees Eiki Nestor

Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud peaminister! Juhtus nii, et mul tuli osaleda esimese teeseaduse väljatöötamise töögrupis, tol ajal transpordi- ja sideministeeriumi juures, see oli möödunud sajandi 96. või 97. aastal. Siis, kui seda välja töötama hakati, rõhutati kogu aeg, et kasutaja maksab. See, kes teed kasutab, ise maksabki aktsiisimaksu kaudu tee ehitamise ja korrashoiu eest. Aga nüüd, kui aktsiisi hakatakse kasutama aukude lappimiseks tont teab kus, mitte teedel, siis tekib olukord, kus tee kasutaja küll maksab, aga see raha ei jõua teedesse. Kui te ennist viitasite kallitele objektidele, mida võib-olla mõnel aastal pole vaja teha, siis võiks neil mõnel aastal olla kütuseaktsiis madalam, kui nii palju raha on. Aga igal juhul see kasutaja makstud raha peab jõudma teedesse, mina leian nii. Miks teie teistmoodi arvate?

Taavi Rõivas

Aitäh! Seda ma põhjendasin eelmisele samasisulisele küsimusele vastates üsna pikalt. Aga ma lisan veel, et fossiilsete kütustega sõitmisel on ka väga tugev keskkonnakahju aspekt. Teiseks, 1990. aastate teises pooles küllap ei osatud detailides veel ette näha, mis saabub 2004. aastal – Euroopa Liidu raha investeerimine Eesti teedesse. Kui need asjad kokku liita, siis mööname, et me oleme mõnevõrra teistsuguses olukorras. Aga see olukord, ma usun, kui te hästi meelde tuletate 1996. ja 1997. aastat, on praeguseks kindlasti märksa positiivsem. Ka mina olen jälginud huviga neid debatte, et ka Eestis võiks konkreetsete teede peal olla kasutusel printsii, et kasutaja maksab. Mind väga huvitab, kuhu see debatt jõuab. Iseenesest selles mingi loogika on, kui selle tulemusena õnnestuks näiteks kütust kokku hoida seeläbi, et liiklus on ühtlasem ja teed laiemad. Aga see ei ole praeguses päevakorras

aktuaalne teema, seetõttu ei ole põhjust sellest pikemalt rääkida.

Esimees Eiki Nestor

Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea peaminister! 2008. aastal oli Eestis toonaste Eurostati andmete järgi läbi aegade kõige madalam tööpuudus – märtsis ja juunis 3,8%. 2007. aastal pani Eesti oma valitsussektori reservidesse läbi aegade kõige suurema summa ehk 6,5 miljardit krooni. Kas te teate mõnd Euroopa Liidu riiki, kus peaminister ei tahaks elada kriisis, milles riigi tööpuudus on alla 4% ja eelarve ülejääk peaaegu 3% sisemajanduse kogutoodangust?

Taavi Rõivas

Aitäh selle väga raske küsimuse eest! Ei tule küll ühtegi sellist riiki ette. Aga ühtlasi ma kasutan võimalust, et loomulikult küsijat kui endist peaministrit tunnustada selle väga konservatiivse eelarvepoliitika ajamise eest. Eks see teeb ka minu elu peaministrina märksa lihtsamaks. Me teame, et eriti 2009. aastal, aga ka 2010. aastal oli küll ja küll võimalusi selleks, et eelarve puudujääk märksa suuremaks kujuneks, kui see tegelikult kujunes. Me teame ka oma lähinaabrite seast riike, kes 2009. ja 2010. aastal laenukoormust hüppeliselt kasvasid ja nüüd see laen, mis nendel aastatel nendes riikides võeti, tuleb tulevastel põlvedel kinni maksta. Minul on selles mõttes märksa lihtsam ülesanne, et minu valitsus ei saanud pärandiks suuri võlgu kaasa. Ja võite päris kindlad olla, et minu valitsus ka järgmisele suuri võlgu edasi ei pärandata.

Esimees Eiki Nestor

Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Aitäh! Härra peaminister! Ühe kätteallikana näeb koalitsioon ette maagaasi aktsiisi tõstmist. Kui palju plaanitakse maagaasi aktsiisi tõsta? Eesti Gaasi võrguteenuste juht on rääkinud aktsiisimäära tõstmisest 20% aastas kolme järgneva aasta jooksul. Kas tõesti on plaanis nii suur aktsiisitõus? Ja kui tõepoolest maagaasi aktsiis sellisel määral tõuseb, siis kuidas

seletada seda elanikele, kelle kodukulud samuti tõusevad? Kas te siis peate välja kuulutama optimistliku loosungi "Kodukulud üles!", et rahvas tunneks ennast jõukama ja rikkamana?

Taavi Rõivas

Aitäh, hea küsija! Kui te oleksite siinset arutelu tähelepanelikult jälginud, siis te oleksite ka märganud, et Marika Tuus jõudis sama küsimuse juba ära küsida ja mina jõudsin vastusegi anda. Aga vastus kõlas järgmiselt: maa-gaasi aktsiisi tõusu mõju gaasiarvele jääb 1% piiresse ehk palju väiksemaks kui üldine elukalliduse tõus praeguse prognoosi järgi. Seega, teiste kaupadega võrreldes saab öelda, et gaas aktsiisitõusu mõjul pigem odavneb, eriti kui arvestada, et üldine hinnatõus on aktsiisitõusust tunduvalt kiirem. Nii et gaasiarvele lisandub 1%. See 20%, millest räägitakse, on konkreetse aktsiisikomponendi tõus. Aga aktsiisikomponendil tervikuna on gaasiarvele vaid mõneprotsendiline mõju. Erinevalt näiteks tubakaaktsiisist, kus aktsiis moodustab suitsupaki hinnast juba enam kui kaks kolmandikku, on aktsiisi mõju gaasiarvele ikkagi väga tagasihoidlik.

Esimees Eiki Nestor

Vladimir Velman, palun!

Vladimir Velman

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud peaminister! Ma olen täiesti nõus, et pahesid tulebki kõrgemalt maksustada. Üks kätteallikas on alkoholiaktsiisi tõstmine 10%, mis tähendab, et kokku tõuseb alkoholiaktsiis järgmisel aastal 15%. Milliseid meetmeid kavatses valitsus aga kasutada, et lisaaktsiis ikka riigieelarvesse jõuaks, nii et tagajärg poleks hoopis salaturu osakaalu suurenemine?

Taavi Rõivas

Aitäh! See on väga konstruktiivne ja asjalik küsimus. Tegelikult peamine põhjus, miks valitsused ei ole tihanud tubaka- ja alkoholiaktsiisi kiiremini tõsta, ongi ju peitunud salatururiskis. Seda riski hinnates tugine me Maksu- ja Tolliameti hinnangule ja sellele, kui palju on investeeritud Maksu- ja Tolliameti tehnilisse võimekusse, ning sellele, mis muudatusi on õigusaktides tehtud. Mäletatavasti

veel mõni aasta tagasi oli võimalik täiesti legaalselt üle Vene piiri tuua märksa suuremaid koguseid sigarette kui praegu, praegu võib legaalselt tuua vaid kaks suitsupakki. See vähendas tuntavalt ka salaturu rolli, n-ö legaalse või poollegaalse salaturu rolli, kus tuuakse legaalselt üle, aga pärast realiseeritakse illegaalselt, ilma aktsiisi maksmata. Maksu- ja Tolliameti hinnangul on 15%-ne aktsiisitõus aastas nii tubakatoodete kui ka alkoholitoodete puhul tasakaalus salatururiskiga ega suurenda riski sedavõrd, et me peaksime plaanitud aktsiisitõusust loobuma. Ma väga loodan, et Maksu- ja Tolliamet jätkab tõsist tööd nii tubaka kui ka alkoholi salakaubanduse vastu võitlemisel. Tuleb tunnistada, et eks nad on teinud üksjagu head tööd. Üha raskem on salakaubaga üle idapiiri tulla.

Esimees Eiki Nestor

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra peaminister! Ma tuleksin tagasi selle küsimuse juurde, mis on seotud kergete kütteõlide aktsiisimääradega. Koalitsioon kavatses soodusaktsiisi kaotada järgmisel aastal. Mida see tähendab, ütleme, nendele majaomanikele, kes seda kasutavad? Kodukulud kasvavad päris kiiresti. Teie ütlesite, et katelde vahetus on see superidee, mis majaomanikke aitaks. Mina arvan, et ega ei olegi nii lihtne kogu süsteemi välja vahetada. Neid inimesi, kes seda tegema peaksid, on palju ja siit tulenebki minu küsimus. Miks on valitsus otsustanud neid inimesi karistada?

Taavi Rõivas

Aitäh! Kerge kütteõliga kütmine on juba praegu üks kallimaid, kui mitte kõige kallim, ja üks enim keskkonda saastav küttevahende. On väga tähtis, et riik aitaks kaasa sellele protsessile, et inimesed oma katlad välja vahetavad, mõnedel puhkudel lausa katlad ümber ehitavad. Seda tuleb teha selleks, et oleks võimalik samas katlas põletada kerge kütteõli asemel teisi küttematerjale, eelistades ideaalis loomulikult taastuvaid energiaallikaid. Mõnel juhul peaks ostma uue katla, kui selle ümberehitus ei ole tehniliselt võimalik. Selle tulemus, uskuge mind, juba keskpikas vaates on see, et inimeste kulud vähenevad märgatavalt.

Me mõistame, et selline ühekordne investering on üksjagu kulukas. Seetõttu olemegi välja pakkunud, et valitsus tuleb selle ühekordse investeringu tegemisel appi, aitab inimestel oma katlad ümber ehitada või välja vahetada, tulevikus saadakse justkui selle otsuse preemiaks odavamad küttekulud. Nagu öeldud, juba praegu on kerge kütteõli väga kallis lahendus ja inimesed otsivad hoolikalt võimalusi, kuidas teistele küttekiikidele üle minna.

Esimees Eiki Nestor

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Härra minister! Minu küsimus on kohalike teede kohta. Aga mitte üldiselt, vaid see puudutab konkreetset sektorit. Nagu te teate, mõned kohalikud teed on kasutusel rahvusvahelisel tasemel, kuna nende kaudu käivad piiriületused. Me oleme juba mitu korda siin saalis eri ministrite käest küsinud, kuidas nende teede eest edaspidi hoolitseda ja neid hoida. Niisugustel teedel on eriti suur koormus ja kulutused on samuti kahe- ja kolmekordsed, kui kõik kokku arvata. Siiani on kõik ministrid öelnud, et jaa, tõsine küsimus, aga kõik sõltub eelarvest, selle põhjal saame vastata. Kas te oskate ütelda, kas sellel aastal on ette nähtud riigi toetuse kasv? Ja kas on ka tuleva aasta eelarves ette nähtud raha, mis võimaldab neid teid normaalsena säilitada?

Taavi Rõivas

Aitäh! Kui te ütlete "riiklik tee" ja "piiriületus", siis ma eeldan, et te peate silmas näiteks Narva linna, kus tõepoolest Tallinna maantee selline tee on. Ja vastab tõele ka see, mis te olete teiste ministrite käest kuulnud, et valitsuse teehoiukava arutelu on plaanis lähiajal. Aga mis puudutab seda konkreetset Narva teed, millele te viitate, siis vähemasti osaliselt saab see uue katte tänu sellele, et Narvas käib praegu väga suur kanalisatsioonitrasside ehitus, millega koos tuleb loomulikult ka uus asfaltkate. Tõsi, me arutasime hiljuti ka Narva linnapeaga neid reegleid, mille järgi Narvas on millegipärast nii, et kui tee üles kaevatakse ja kanalisatsioonitrass selle alla pannakse, siis võib renoveerida vaid osa teest, mitte kogu teed. Minu jaoks tundub see veidi pentsik. Kui

juba nagunii parandada, siis oleks ju mõistlik tee tervikuna korda teha. Aga see on sedavõrd detailne küsimus, et seda tuleb kindlasti teehoiukava raames uuesti arutada. Nii palju positiivset siiski on, et kümned miljonid eurod, mis lähevad Narva linna elanikele puhtama vee pakkumiseks, aitavad tegelikult kaasa ka uue tänavakatte paigaldamisele, nii et positiivset sünergiat on siiski märgata.

Esimees Eiki Nestor

Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Aitäh! Austatud peaminister! Samal ajal, kui Eestis gaasi hind aktsiisitõusu tõttu kerkib, said Leedu inimesed sellise positiivse uudise, et alates 1. juulist langeb neil kodutarbija gaasi hind 20%. Äkki ikkagi selgitate, kuidas on selline asi võimalik põhimõtteliselt meiega samas regioonis? Kui te ei oska selgitada, siis võib-olla helistaksite oma Leedu kolleegile ja küsiksite tema käest nõu, kuidas seista rohkem näoga rahva poole, kui meie riigis seda tehakse?

Taavi Rõivas

Aitäh! Alati on nutikas enne kui hakata teiste riikidega võrdlema vaadata nii baastaset kui ka kogupilti. Võib-olla on teie jaoks täiesti huvitav teadmine see, et Eesti, Läti ja Leedu gaasivõrgud on omavahel üsna hästi ühendatud. Me ka Eestis tarbime gaasi, mis tuleb Lätist, Incukalnsist. Tõsi küll, Läti jõuab see Venemaalt, aga meie gaasivõrgud on omavahel küllaltki hästi ühendatud. Kui rääkida sellest, mis saab olla kestlik viis gaasi hinna alandamiseks või pigem hinna kontrolli all hoidmiseks, siis üks võimalus on kindlasti ühenduste senisest veelgi parem väljaehitamine. Praegu me oleme Läti ja Leeduga veel kolmekesi teatavas mõttes energiasaareks. Meie plaan on rajada gaasitoruühendus Soomega ning ühendada Eesti, Läti ja Leedu turg Soome turuga. Leedu peaministriga ma, muuseas, suhtlen väga tihedalt, ja eriti gaasiteemadel, aga ka rongiteemadel, nagu võib arvata. Leedul on plaanis ehitada gaasitoru Leedu ja Poola vahele. Vestlesime sellest projektist hiljuti Leedu peaministriga ja eelmisel nädalal ka Günther Oettingeriga, kes on teadupärast Euroopa Komisjoni energeetikavolinik. Mul on hea meel, et nendel gaasiühendusprojektidel, mida meie regioon –

Eesti ja Leedu – ühiselt veab teineteise projekte toetades, on ka väga tugev Euroopa Komisjoni tugi. Ja jätkusuutlikkuse, hindade kontrollimise mõttes on need kõige õigemad sammud. Ükski muu samm ühendustega alternatiivses ulatuses meile kindlustunnet pakkuda ei suuda.

Esimees Eiki Nestor

Yana Toom, palun!

Yana Toom

Täna, austatud eesistuja! Austatud peaminister! Te mainisite, et riik tuleb inimestele appi katla väljavahetamisel. Mida see siis täpselt tähendab? Kas kõik soovivad saavad riigi toel uue katla või on mingi kvoot? Kuidas see peaks välja nägema?

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma vastasin samale küsimusele juba mõni aeg tagasi, aga ma saan aru, et te ei olnud sel hetkel saalis, seega püüan lühidalt üle korrata. Meil on plaanis hiljemalt neljandaks kvartaliks välja töötada kompensatsioonimehhanism. Kõik inimesed, kes soovivad oma kodus kerge kütteõli katla kas ümber ehitada või välja vahetada, saaksid investeeringutoetust. Me kasutame selleks nii välisvahendite tuge kui ka suure tõenäosusega Eesti maksu- maksja raha. Ühekordne investeeringutoetus aitab inimestel katla välja vahetada, aga selle tulemusena on neil odavamad küttearved. On teada, et kerge kütteõli on juba praegu väga kallis kütteoliik ja paljud otsivad võimalust selle väljavahetamiseks.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole, avan läbi- rääkimised. Arupärijate nimel Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Lugupeetud kolleegid! Minu meelest on päris kurb, et meie värske peaminister ei vastanud enamikule küsimustele. Alustame kas või viimasest, kus kolleeg Yana Toom küsis, kas on kindel, et kõigile inimestele, kellele saab osaks kodukulude tõus, antakse abi katla väljavahetamiseks. Ega me ju vastust ei saanud. Ennegi on olnud selliseid toetusprogramme, et ainult enne keskööd avalduse teinud

korterühistud saavad toetust ja enamik jääb ikka ilma. Niisugune oli näiteks üks korterite renoveerimise programm. On ka selliseid toetusprogramme, kus aidatakse vaid 10%-ga, mis tähendab, et väga paljude koduomanike jaoks on see ikkagi liiga kallis ja vaatamata kodu küttekulude kasvule jäetakse need ühekordsed kulutused tegemata.

Aga siia kõnetooli sundis mind tulema peaministri bravuurikus, millega ta väitis juba esimestes lausetes, et arupärijatel on eksiandmed. Nimelt selle kohta, et kõigepealt tulid koalitsioonileppe head uudised ja alles siis halvad uudised ehk maksutõusud ja kärped. Aga nii see just oligi, arupärijad siiski ei eksinud. Koalitsioonileping kirjutati alla 20. märtsil, aga tabel selle kohta, millega seda katma hakatakse, tuli alles kolm nädalat hiljem, Vabariigi Valitsuse pressitalitus avaldas selle 10. aprillil. Senimaani ujuti nende katteallikatega päris korralikult. Ka see peaministri jutt, et struktuurne ülejääk on garanteeritud. No tee mis teed, aga Eesti Panga president ei paistnud täna küll nii kindlal seisukohal olevat. Pigem paistab nii, rahandusterminites rääkides, et kui positsiooni ei parandata, siis struktuurne ülejääk kipub muutuma puudujäägiks. Positsiooni parandamine omakorda tähendab kindlasti kas veel maksude tõstmist või siis mingeid kärpeid, millest täna ikka veel rääkida ei taheta.

Aga räägime sellest tabelist, mis koalitsioonileppe heade lubaduste katteks välja töötati. Kõigepealt on üks moraalne küsimus, soov teenida pahedelt ehk tulu pahedelt – suurem alkoholiaktsiisi tõstmine, tubakaaktsiisi tõstmine, ka Eesti Loto õigus end reklaamida. Alati, kui riigieelarve kulusid selliste asjade pealt katma hakatakse, juhtub nii, et enam ei hoiatata inimesi selle eest, kui halvasti mõjub suitsetamine, alkoholi tarbimine või hasartmängud. Pigem kiidetakse, et vaata kui hea, te aitate meil tasuda ühe või teise riigile vajaliku teenuse eest. Teine katteallikas on põllumehed. Siin on räägitud erimärgistatud kütuse soodusaktsiisi asendamisest mingisuguse seniteadmata kompensatsioonimehhanismiga. Ka maa- elutoetuste finantseerimise korrigeerimisest soovitakse teenida 9,5 miljonit, rääkimata sellest, et riigieelarvest saadavatele PRIA toetustele pannakse maks peale, millest soovitakse teenida riigieelarvesse 1,5 miljonit. Muret tekitab ka see, et paljud tulud on ühekordsed –

parem, tõhusam finantsjuhtimine või siis puhtalt ühekordsed meetmed või lausa kulude ajatamine tulevastele perioodidele. Miks see muretsema paneb? Sellepärast, et see võib olla praeguse valitsuse koalitsioonileppe lubaduste taustal küll peaaegu toimiv lahendus, kuid see ju ainult lükkab kohustuse järgmisele valitsusele.

Lõpetuseks. Praegune valitsus isegi enam ei räägi kodukulude alandamisest, nüüd räägitakse ausalt ja pidulikult, et kodukulude kasv on üks eesmärkidest. Täpsemalt siis kütteõli ja maagaasi maksustamine, mis ilmselgelt paljudele Eesti majapidamistele, kus on katel niimoodi ehitatud, tähendab kodukulude kasvu. Igasugune rohkeseadmine tagasilükkamine tegelikult ei aita ära peita seda, mis on must valgel kirjas. Nii et ma arvan, et sellised arutelud Riigikogu saalis tulevad ainult kasuks. Tuleb kasuks ka see, kui heade uudiste kõrval antakse vastus ka nendele teemadele, millest pigem vaikida soovitaks. Täna tähelepanu eest!

Esimees Eiki Nestor

Sven Sester, palun!

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Hea peaminister! Ma arvan, et tõsilugu, tänased ja ka tulevased analoogsed debatid on selles mõttes mõistlikud, et see annab meile võimaluse vahetada mõtteid ja arutada ka tulevikuplaane. Eriti arvestades seda, et need otsused, mida siin saalis tehakse, eelkõige riigieelarvega seonduvad, mõjutavad tulevikus meid kõiki. Ühelt poolt võimalikud intressimaksud, mida saab iga inimese kohta täpselt kalkuleerida ja mille kohta te tõite näite, et meil on Irimaaga suisa sajakordne vahe. Teiselt poolt annavad need otsused, mida me siin teeme riigieelarve menetluse ajal ja lubaduste täitmise ajal, ka liikumissuuna. Ja kui me selle arupärimise juures räägime katteallikatest – ma saan aru, et järgmise arupärimise puhul on kõne all ka võimalikud puudujäägid –, siis ma püüan ka paari sõnaga rääkida nendest katteallikatest, mida te olete avalikkuse ette toonud.

Ma olen seda meelt, et kuigi te väidate, et te lubadused ja katteallikad käisid käsikäes, siis päris nii see ei olnud. Tegelikult alustasite te minu hinnangul peale lubaduste välja-

käimist, võiks öelda paaniliselt katteallikate otsimist. See kestis tegelikult nädalaid peale seda, kui lubadused olid välja käidud. Ma saan aru, et viimased täpsustused olid suisa hiljuti, alles mõned nädalad tagasi, kui Rahandusministeeriumi ametnikud tegid kalkulatsioone. Aga kui vaadata, mis on teie katteallikad, siis need tekitavad omajagu küsimusi. Vaadake nendele katteallikatele otsa. Kui me räägime aktsiisitõusudest, siis te ise ütlesite siitsamast kõnepuldist, et tegemist on mõistliku otsusega ja see annab raha juurde. Ma arvan ka, et pahede maksustamine oma olemuselt on mõistlik. Kuid küsimus on selles, mis on teie eesmärk. Näiteks tubakaaktsiisi tõstmise olete te otsustanud mitte rahva tervise seisukohast lähtudes, vaid puhtalt rahapoliitilisest seisukohast lähtudes. Tubakaaktsiisi te ei pane sõltuma mitte 2015. aasta 1. jaanuarist, vaid 2016. aastast. Miks te nii teete? Ainult sellepärast, et te eeldate, et tubakafirmad ostavad varem ladudesse suurema koguse kaupa. See aga tähendab, et sel juhul langeb potentsiaalne riigieelarveline standardne tulu 2015. aastasse. Ma ei kritiseeri teid, aga ma tahan teile öelda, hea peaminister, et sel juhul ei lähtu teie otsused mitte rahva tervisest, vaid riigieelarves konkreetsele aastale tulude tõstmise skeemist.

Kui ma vaatan teie pakutud katteallikate leidmise võimalusi, kus on kirjas kümnetesse miljonitesse eurodesse ulatuvad summad, siis mida ma näen? Näiteks on siin parem finantsjuhtimine, summana olete toonud 15 miljonit. No ei saa täpselt aru, mida te selle all silmas peate. Ütlete, et ministeeriume on võimalik paremini juhtida. Kulude ajatamine – 23 miljonit eurot. Noh te ütlete, et, hea opositsioon, tooge mõni eelnõu, millega on võimalik positsioone parandada. Ma arvan, et eelarve menetluse ajal me veel näeme seda. Kui te tahate, et opositsioon tooks teile üldsõnalise "kulude ajatamise" ideid ja 23 asemele paneks 25 või 17 miljonit, siis ma arvan, et see ei oleks õige. Te olete märkinud ühekordsed meetmed – 17 miljonit, maaelutoetuste finantseerimise korrigeerimine – 10 miljonit. Jällegi kahtlane ja tekitab küsimusi. Mis eesmärke see kannab? Siin on kirjas ka Eesti Loto reklaamitulud, mis ka ei ole justkui õige. Kas selliste meetmete leidmine olukorras, kus te tahate tegelikkuses pehmet vahet, mis hasartmäng ja Eesti Loto mängimine kindlasti on, on ikka õigustatud? Need on

küsimused, mis on õhus ja mis ei ole minu meelest lahendust leidnud. Ma arvan, et sellised diskussioonid võiksid tulevikus jätkuda.

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Härra juhataja! Lugupeetud peaminister! Head kolleegid! See pole ilukirjanduslik väljend, et riigieelarvest võetakse 25 miljonit teehoiuraha ja lapitakse sellega riigieelarve auke. Kui seda raha ei oleks riigieelarvesse vaja, siis peaks ka selle tehoiukava uuesti üle vaatama. Tagajärg on nüüd selline, et ministeeriumi kinnitatud tehoiukava ei ole võimalik täita, minimaalselt 500 inimest jääb ilma tööta ja tulevikus läheb teeremont 1,5 korda kallimaks kui siis, kui seda tehtaks õigel ajal. Väidet, et praegune Eesti teede olukord on hea ja me ei suuda teederaha ära kasutada või hallata, on minu meelest hämmastav kuulata. Nüüd öeldakse, et omal ajal ehitati suuri viadukke ja suuri liiklussõlmi, millele ei leita enam kasutust. Minu mäletamist mööda oli ka Reformierakond valitsuses, kui neid objekte ehitati. Tagantjärele seda iseendale ette heita on minu arvates natuke kummaline. Ma arvan, et kui valitsusel ei ole tehoiurahaga mitte midagi peale hakata, siis võiks selle anda omavalitsustele, sest omavalitsuste käes on 41% kogu Eesti teede mahust. Minu mäletamist mööda eraldati kohalikele omavalitsustele sellel aastal ainult 27 miljonit eurot, see on 1,2 miljonit vähem kui eelmisel aastal. Seega oleks võinud anda selle ülearuse raha omavalitsustele. Ma arvan, et nemad oleks küll suutnud selle ratsionaalselt ja otstarbekalt ära kasutada.

Mina ei leia, et valitsusel oleks optimismiks põhjust. Lugeses Reformierakonna praeguse suurima rahandusspetsialisti Sõerdi artiklit, näeme, et tegelik seis on ju kurb. Lätis loodi eelmisel aastal kolm korda rohkem töökohti kui Eestis, majanduskasv oli Lätis 2,8%, Eestis 1,2%. Ma arvan, et üks põhjus on ka see, et erinevalt Lätist ja Leedust on Eestis haldusreform tegemata. Lätis vähendati omavalitsuste arvu viis korda. Eesti on ainuke riik Euroopas, kes püüab omavalitsusreformi teha selliselt, et kõik peaks toimuma vabatahtlikkuse alusel. Ma arvan, et see ei õnnestu. Tuletan meelde, et Lätis on ettevõtte tulumaks 5% ja

seal pole sellist võimalust, et ettevõtted viivad oma kasumi välismaistesse emafirmadesse. See toimib väga hästi. Eesti on ainuke riik Euroopas, kes sellist erandlikku võimalust kasutab. Hiljutine Riigikohtu lahend tegelikult andiski rohelise tee, st Eesti võibki seda raha välja laenata ja mitte midagi ei juhtu, sest maksuamet pidi maksma ju veel ligi 1,5 miljonit eurot trahvi selle eest, et ta hoidis Nordea Panga raha kinni. Nii et ma arvan, et valitsusel tuleks oma poliitika üle vaadata ja mõelda, kuidas reforme korraldada, olgu see siis haldusreform, riigireform või maksureform. Lihtsalt loota, et kõik laabub, ei ole mõtet. Ma arvan, et selle valitsuse ajal on meil palju rohkem populismi kui eelmise peaministri ametiajal. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Hea Riigikogu! Eelarveaugud tõid mind siia kõnepulti. Täna on siin saalis korduvalt kirjutud eelarveauke, millele tuleb justkui midagi head ohverdada. Mina kunagise peaministrina ei tea halbu auke, millele peaks midagi head ohverdama. Minu jaoks tähendavad augud eelarves eelkõige õpetajate palkasid, pensione, lastetoetusi ja muud rahva jaoks väga vajalikku.

Kui ma sõidan Tartust Tallinnasse või Tallinnast Tartusse, siis muist sellest teest tuleb mul läbida plankude vahel. Ilus Eestimaa on pandud kuhugi plangu taha. Eile käisin esimest korda mööda seda suurepärasest Mäo liiklussõlme Mäo Statoili bensinijaamas. Andis seigelda. Ehk siis ainuüksi seal Tartu–Tallinna maanteel Mäo ristis seigeldes saab selgeks, et teedevahenditega on mõnel aastal – muuseas sel ajal, kui mina olin peaminister – ikka kõvasti priisatud küll. Täna on siin saalis ette heidetud, et raha hakatakse kulutama valitsuse suva järgi, et kulutuste määr pole enam fikseeritud. Ma tahaksin väita, et mitte ainult valitsuse, vaid ka Riigikogu suva järgi. Eesti riigieelarve probleem on pigem liigne jäikus kui paindlikkus. Praegu astutav samm on minu meelest samm paindlikkuse suurendamise poole.

Lätit ja Leedut on täna siit kõnepuldist kiidetud ja ka mina võtan neid kiita. Aga kui

kõnelda Läti tööpuudusest või Leedu tööpuudusest ja selle hoogsast vähenemisest, siis tuleb öelda, et arenguruumi on neil veel küllaga. Minu ees on Eurostati märtsikuine statistika tööpuuduse kohta. Sellest nähtub, et Eesti on oma tööpuudusega tugevalt alla Euroopa Liidu keskmist, Läti ja Leedu mõlemad paraku oma tööpuudusega üle Euroopa Liidu keskmise. Haldusreformi ja tööpuuduse seost ei oska mina Läti ja Leedu puhul sugugi näha. Kui haldusreformi ja tööpuuduse seost otsida, siis tuleks öelda, et halvasti läks, sest seal on tööpuudus märksa suurem kui Eestis. Küll aga on minu jaoks autoriteetsed eksperdid avaldanud arvamust, et riigi institutsioonide Eestiga võrreldes väga tagasihoidlik usaldusväärsus Lätis ja Leedus on osalt seletatav ka sellega, et haldusreformi tõttu, mis kaotas ära inimesele lähedased vallad, on riik muutunud inimeste jaoks väga kaugeks. Tasuks vaadata Eurobaromeetri riikide institutsioonide usaldusväärse näitajaid ja mõelda ka ise, millest need probleemid on tingitud.

Ja veel gaasi hinnast. Kunagi, kui me kehtestasime Eestis gaasiaktsiisi, sai minu juhitud valitsus ohtra kriitika osaliseks. Leiti, et aktsiiside lisamisega suurendab valitsus niigi pöörase kiirusega kerkivat gaasi hinda veelgi. Tegelikult, nagu me kõik teame, küsib kauba müüja vabaturumajanduse tingimustes maksimaalset hinda, mida ostja on nõus selle kauba eest maksma. Küsimus on ainult selles, kas ka riik tahab sellest ülikõrgest gaasi hinnast osa saada või pakub ta kogu kasumi Gazpromile. Minu juhitud valitsused võitlesid selle eest, et ka riik saaks gaasi hinnast osa. Mulle tundub, et praegu võideldakse pigem selle eest, et Gazpromi tulud suureneksid. Olgu öeldud, et Leedu maksis pikka aega loodusliku gaasi eest märksa kõrgemat hinda kui Eesti ja Läti. Väidetakse, et praegune mõningane gaasi hinna alanemine Leedu peaks kompenseerima ka võimalikud Leedu riigi nõuded Gazpromi vastu. Nii et ei mingit altruismi. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Peaministril on õigus enne läbirääkimiste lõppemist esineda sõnavõtuga. Kas on soovi? Palun, Taavi Rõivas!

Taavi Rõivas

Väga austatud Riigikogu! Ma olen enne valitsusjuhi ametisse asumist olnud väga pikalt parlamendiliige ning seetõttu oskan väga hästi hinnata parlamentaarset debatti ja parlamendi kriitikat. Kuigi mulle meeldib, et mõlemad opositsioonierakonnad – nii IRL kui ka Keskerakond – on valinud ühe ja sama teema, millega valitsust kritiseerida, siis isegi kui väga pingutada, mitte ei saa aru, mis on teie kriitika tuum. Kas kriitika käib selle kohta, et valitsuse kokkulepped parandavad järgmisel aastal *summa summarum* 76,6 miljoni euro võrra eelarve tasakaalu ja seeläbi riigi rahanduse jätkusuutlikkust? Või on kriitika tuum see, et me tõstame lastetoetusi ja langetame tööjõumakse ning see on riigi jaoks liiga kulukas? Kas see on see, mida te meile ette heidate? Või seisneb etteheide selles, et meie ettenähtud katteallikad – tõsi, me oleme need ette näinud varuga, rohkem kui kulusid – on täitsa valed? Etteheiteid tuleb kordamööda nii vasakult kui ka paremalt, aga paraku käivad need üksteisele risti vastu. Nagu öeldud, mulle meeldiks väga, kui parlamendis oleks võimalik pidada sisulist debatti. Mulle meeldib ka parlamendidebatis peaministrina osaleda. Aga usku-ge, meie koostööle aitaks märksa rohkem kaasa see, kui see sõnum, mis teilt tuleb, oleks järjepidev ja kui te ütleksite, mis siis on teie ettepanek. Kas see on riigieelarve katteallikate suurendamine ja ülejäägi parandamine? Või soovitate te veelgi enam kulutusi suurendada? Võib-olla tuleks jätta mõned katteallikad ära, nagu siit on ka kostnud? Nii vasakult kui ka paremalt tulevad omavahel pisut sarnased, aga samas vastukäivad argumendid. Mine võta kinni, millest valitsusel on vaja lähtuda.

Üks on selge – algusest peale, igal sammul, mida valitsus on kavandanud, on olnud katteallikad. Seda ei vaidlusta vist küll mitte keegi. Esimesel pressikonverentsil, mille valitsus pidas peale valitsuse ametisseastumist, luges rahandusminister Jürgen Ligi need katteallikad ette. Ammu enne seda, kui IRL-i ja Keskerakonna fraktsiooni kirjalikud arupärimised esitati, oli ettepanekute ja katteallikate maksumuse ammendav ülevaade avaldatud Vabariigi Valitsuse kodulehel. Aga te ütlete ikka, et teil on ühe või teise ettepaneku kohta küsimusi ja te ei saa aru. Kord kritiseerite seda, et vanemapensionist osa lükatakse edasi, siis jälle ütlete, et

te ei saa aru, mis see 23 miljonit seal on, mis edasi lükatakse. Jällegi, ise just veerand tundi tagasi kritiseerisite sedasama teemat. Ka 15 miljoni ulatuses finantsjuhtimise parendamise kohta ma täna juba vastasin. Palun kuulake parlamentaarset debatti ja kuulake ka seda, mis peaministril öelda on! Ainult siis on meil võimalik tõesti sisukalt edasi arutada, kas valitsus peaks eelarvepositsiooni veelgi parandama või peaks hoopis osa katteallikatest kõrvale jätma. Mõlemat korraga teha ei ole võimalik. Valige kriitika, mille te soovite valitsuse poole suunata!

Esimees Eiki Nestor

Lõpetan selle päevakorrapunkti käsitlemise.

2. Arupärimine riigieelarve prognoositava puudujäägi kohta (nr 402)

Esimees Eiki Nestor

Järgmisena tuleb arutusele Riigikogu liikmete Kaia Iva, Annely Akkermanni, Sven Sesteri, Aivar Koka, Andrus Saare, Siim Kiisleri, Lauri Vahtre, Toomas Tõniste ja Urmas Reinsalu 23. aprillil esitatud arupärimine riigieelarve prognoositava puudujäägi kohta (nr 402). Arupärijate nimel võtab sõna Sven Sester.

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Hea peaminister! Läheme järgmise teema juurde, mis põhimõtteliselt haakub ka eelmise diskussiooniga, mis siin just äsja oli. Kui enne rääkisime katteallikatest, siis nüüd läheks sügavuti riigieelarve enda, peaasjalikult eeldatava puudujäägi ja sellest tulenevalt võimalike reservide või siis võlakoormuse suurendamise juurde. Nimelt esitasime teile 23. aprillil arupärimise, kus me nendime, avalikele informatsiooniallikatele ja ka rahandusministri väljaöeldule tuginedes, et lähiaastatel ehk kuni aastani 2017 tahetakse lubaduste ja prognooside järgi võtta reservidest 569 miljonit eurot. Juhin siinkohal tähelepanu sellele, et IRL-i ja Reformierakonna koalitsioonis me jõudsimme olukorrani, kus eelmise aasta lõpus oli reservides 1,4 miljardit eurot, st raha oli rohkem kui kriisile eelnenud 2007. aastal. Tuleb nentida, et kriisi ajal reservid vähenesid. Kui vaadata ka kevadprognoose, mis hiljuti avalikustati, siis ka sealt selgus, et nii 2014. aastal kui 2015. aastal on ette näha tulu-

de vähenemist. Eelnevast lähtudes tulevad ka meie küsimused.

Sel hetkel, kui me teile arupärimise esitasime, s.o 23. aprillil, ei olnud meil veel lisainfot. Nimelt, 6. mail ütles Eesti Pank rahanduskomisjonile väga selgelt, et varem seatud eelarvepositsioonide parandamine ei taha üldse edeneda, ning nentis, et praegu on struktuurne tasakaal kõige lödvem eesmärk, mida riik üldse saab endale võtta. Seega, meie eesmärk peaks olema mitte ainult struktuurse tasakaalu ülejääk, vaid ka nominaalsesse tasakaalu jõudmine, mille te olete praegu võtnud sihiks saavutada aastaks 2017. Kas see ei ole mitte eelarvepoliitika liiga lödvaks laskmine? Hiljem, 17. mail ütles Eesti Panga asepresident Ülo Kaasik Ärilehele juba väga selgelt, et Eesti majanduse arengunäitajad on viimastes kvartalites sedavõrd vastuolulised ja muudavad kogu majandustsükli mõju hindamise keerukaks. Eesti Pank on korduvalt rõhutanud, et keerulistes olukordades tuleb peale struktuurse tasakaalunäitajate parandada ka nominaalseid näitajaid. Kogu Eesti Panga juhtkond nendib, et praegune küllaltki kiire kulude kasv, mis tugineb tulude kasvu ootusele, on ohtlik. Viimane informatsioon saabus täna, kui Eesti Panga president oli rahanduskomisjonis ja ütles, et järgmisel nädalal ilmub uus Eesti Panga majandusprognoos. Ta jättis ütlemata, mis arvud seal täpselt on, kuna ta ei taha sündmustest ette rutata. Küll aga nentis president rahanduskomisjonis, et Eesti Panga prognoos on selgelt pessimistlik. Ta ütles, et kui me ei võta uusi võimalikke eelarvepositsioonide parandamise ettepanekuid arvesse, siis ähvardab meid riigieelarve struktuurne puudujääk. Nominaalsest me ei räägigi, sest sellega oleme juba praegu ja lähiaastatel igal juhul miinuses.

Eelöeldust lähtudes on meil mitu küsimust, mida ma ei hakka siinkohal tsiteerima, kuna need on teile juba varem edastatud. Aga küsimuste mõte seisneb selles, et te annaksite ka meile ülevaate, kuidas te kavatsete selle puudujäägi katta. Kas te üldse näete puudujääki, peaasjalikult nominaalset? Kuidas te peate võimalikuks need puudujäägid katta ning kas selline rahanduspoliitiline kurss, et me sisuliselt elame üle oma võimete, on mõttekas ja jätkusuutlik? Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Arupärimisele vastab peaminister Taavi Rõivas. Palun!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Vastan teie 23. aprillil esitatud arupärimisele riigieelarve prognoositava puudujäägi kohta.

Esimene küsimus: "Milliseks kujuneb riigieelarve puudujääk 2014.–2017. aastal, arvestades Rahandusministeeriumi kevadist majandusprognoosi ja riigieelarve tulude prognoosi ning valitsuse tegevuse aluseks olevas koalitsioonileppes kavandatud kulusid ja tulusid?" Valitsuse eelarvepoliitika eesmärgid pannakse igal aastal kirja riigi eelarvestrateegias. Nagu tavaks, võeti strateegia ka sel aastal vastu aprilli lõpus ehk pea samal ajal, kui teie oma arupärimise esitasite. Ma juhin tähelepanu sellele, et eelarvestrateegias toodud eesmärgid on märksa ambitsioonikamad kui prognoos, millele te kogu aeg viitate. Seega on ametisolev Vabariigi Valitsus juba teinud otsuseid, mis eelarvepositsiooni prognoosiga võrreldes parandavad. Seetõttu teie küsimuse see osa, mis puudutab prognoosidest lähtumist, on praegu-seks juba mõnevõrra vananenud info, kuna tegelik seis on märgatavalt parem.

Aga vaatame need arvud uuesti detailselt üle. Sel kevadel jõustunud uue riigieelarve seaduse kohaselt tuleb riigieelarve koostada selliselt, et valitsussektori struktuurne eelarvepositsioon on vähemalt tasakaalus. See on Eesti seatud eesmärk. Kui te ütlete, et struktuurne tasakaal on kõige lõdvem võimalik eesmärk, siis, kuidas seda nüüd viisakalt öelda ... Kuidas saab olla nii, et enamik Euroopa Liidu riike ka seda eesmärki tegelikult ei täida? Järelikult see ikkagi ei ole kõige lõdvem võimalik eesmärk. Aga Eesti on enda jaoks selle püstitanud kõige lõdvemaks võimalikuks eesmärgiks, sest meie soovime suhtuda väga konservatiivselt riigi rahaasjadesse ja seetõttu me ei sihi mitte struktuurset tasakaalu, vaid struktuurset ülejääki. Ja "Riigi eelarvestrateegia 2015–2018" ongi seadnud ambitsioonikama eesmärgi kui struktuurne tasakaal. Nii 2015., 2017. kui ka 2018. aasta struktuurseks ülejäägiks on plaanitud 0,2% SKT-st. Valitsussektori nominaalne eelarvepositsioon on kuni 2016. aastani puudujäägis, mis siiski aasta-aastalt väheneb. Rõhu-

tan, et järgmisel aastal on nominaalne puudujääk väiksem kui sellel aastal. Nii et kui te räägite sellest, et riigi eelarvepoliitika muutub kuidagi lõdvemaks, siis ka see ei saa kuidagi tõele vastata, sest me peame vaatama ka praegust aastat – ka seda eelarvet, mis on tehtud ajal, kui IRL oli valitsuses. Kes vana asja ikka meelde tuletada tahab, aga on olnud ka valitsusjuhte, kes on omal ajal kuulunud näiteks Isamaaliitu. Ja kui nende ajal tehtud eelarveid vaadata, siis ei tea, kas mõnigi nendest on olnud nominaalselt tasakaalus. Tuleb tunnista, et väga raske oleks sellest ajast sellist eelarve seisu leida. Aga veel kord, mis sellest vanast asjast ikka enam. Nagu öeldud, valitsussektori nominaalne eelarvepositsioon on puudujäägis, mis väheneb kuni 2016. aastani ning seda põhjustavad eelkõige majandustsükli mõjud ja ajutised tegurid. Me oleme seda korduvalt siit puldist välja öelnud. Teise pensionisamba lisamaksed, mis on ajutised, kestavad kuni aastani 2017, on küll nominaalselt miinuspoolel, aga struktuurselt mitte, sest need on ajutised. Samuti oleme juba mitu korda siin puldis rääkinud sellest, et Tallinnasse soetatavad trammid halvendavad positsiooni ajutiselt. Alates 2017. aastast on valitsussektori eelarvepositsioon ka nominaalselt taas ülejäägis.

Teine küsimus: "Palun loetlege need plaanid, kokkulepped ja meetmed, mis on mõeldud rahandusministri poolt välja öeldud prognoosi kohaselt riigi reserve 569 miljoni euro võrra kahandava riigieelarve puudujäägi vähendamiseks ja nimetage iga meetme prognoositav finantsmõju ehk millise summa ulatuses kavandatav meede riigieelarve puudujääki vähendab?" Head arupärijad, esitasin küsitud loetelu 10. aprilli pressikonverentsil ehk kaks nädalat enne teie arupärimise esitamist. Asjakohane tabel, mille ma saatsin muuseas arupärijatele ka meili teel, on alates samast päevast ka valitsuse kodulehel. Juhin tähelepanu, et viidatud puudujääk ei arvesta valitsuse samme. Rahandusministeeriumi prognoosidega võrreldes parandab Vabariigi Valitsuse 29. aprillil vastu võetud riigi eelarvestrateegia tuntuvalt eelarvepositsiooni. Koalitsioonikokkulepped kõik kokku maksavad riigi eelarvestrateegia järgi 156,2 miljonit eurot ja tuludeks on kavandatud 232,8 miljonit eurot. Kokku parandasid kokkulepped positsiooni 76,6 miljoni euro võrra.

Kolmas küsimus: "Kas Eesti inimesed saavad kõike eelnevat arvestades olla kindlad, et Teie valitsus ei suuna oma koalitsioonilepet ellu viies Eesti riigi rahanduspoliitikat uuele kursile, mille sisuks on võlgu elamine?" Ma rõhutan veel kord, et kõik koalitsioonileppe tulud ja kulud on uues riigi eelarvestrateegias arvesse võetud ja kokkuvõttes eelarvepositatsioon paranes 76,6 miljoni euro võrra. See ei halvenenud, nagu te püüate kogu aeg oma küsimustes ekslikult väita. Kui viimastel andmetel on Eesti valitsussektori võlakoorumus 10% SKT-st, siis 2018. aasta lõpuks ootame selle vähenemist 79%-ni SKT-st. See on ka täpne vastus Priit Toobali eelmise arupärimise käigus esitatud küsimusele. Valitsussektori võlakoorumus on planeeritud aasta-aastalt vähenema. Eesti inimesed võivad olla kindlad, et meie majanduspoliitika üheks nurgakiviks on ja jääb korras riigi rahandus. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Suur tänu! Austatud peaminister, teile on ka küsimusi. Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Loen just uudist, kus põllumajandusminister Padar lubas Elvas Eesti Põllumeeste Keskliidu suurokogul leida järgmisel aastal põllumeestele vähemalt 20 miljonit eurot otsetoetuste taastamiseks. Rahandusminister on öelnud, et sotsiaaldemokraatide üks suur lubadus – lastetoetused sai sisse ja seda isegi ei arutata. Kas siis võib öelda, et sotsiaaldemokraatide läbisurutud lastetoetuse pärast jäävad põllumehed nüüd 20 miljonist lisatoetusest ilma?

Taavi Rõivas

Aitäh! Austatud arupärijad ja hea küsija! Ma juhin tähelepanu, et taas räägivad küsimused üksteisele vastu. Ühelt poolt heidate te ette, et me ei leia piisavalt palju kätteallikaid ja valitsuse kulutused on liiga suured, kuigi tegelikult me just parandame eelarvepositiooni. Nüüd tulete te lagedale uue etteheitega, et me ei tee veel ühte 20 miljoni euro suurust lisakulu. Ma usun, et Eesti põllumehed on minuga nõus, kui ma ütlen, et see võit, mis nad saavad suurematest põllumajandustoetustest ja veelgi paremast maaelu arengukavast, on tunduvalt suurem kui need võimalused, mida me

saaksime riigieelarve lisaeraldistega. See, et Eesti Vabariigi eelmine valitsus saavutas Brüsselis eelarveperioodi läbirääkimistel kõige suurema läbimurde just nimelt põllumajandustoetuste vallas, on kõigi põllumeeste jaoks väga hästi tunda. Ma usun, et nad hindavad seda tööd.

Aseesimees Jüri Ratas

Toomas Tõniste, palun!

Toomas Tõniste

Aitäh! Mul on hea meel näha, et vastamise koha pealt oled sa väga palju õppinud Edgar Savisaarelt. Pool sinu vastusest läheb mitte sisule, vaid sellele, kuidas tuua näiteid, mida keegi kunagi on öelnud ja mis on halvasti. Ma ei soovi, et me kuuleme siin kogu aeg vastu-seid masuaja otsuste kohta. Neid ei saa tuua praegusesse aega, kus on hoopis teine olukord. Aga minu küsimus on tulumaksumäära alandamise kohta. Nii mõnigi meist on oma sõnavõtus maininud, et tulumaksumäära alandamine 1% võrra ei ole võib-olla kõige õigem samm ja ilma selleta oleks meil eelarves 70 miljonit eurot, mida saaks praegu mõistlikumalt kasutada. Kas need ei ole siis teie enda sõnad, et me oleme selle tuluallikana välja käinud?

Taavi Rõivas

Aitäh! Ei tea mina, kellelt teie seda sildistamist õpite, aga las see jääb. Ei ole seda vaja ei ühelt poolt ega teiselt poolt, jääme siin saalis üksteise vastu ikka viisakaks ja lugupidavaks. Tulumaksu alandamine on väga positiivse mõjuga Eesti majandusele ja tegelikult ka riigieelarve laekumistele. Tulumaksu ja üldse tööjõumaksude langetamise mõju on kaugelt suurem kui see üheaastane riigieelarvesse vähem laekuv summa. Tegelikult, kui me langesime tööjõumakse, siis aitame sellega kaasa majanduskasvule ja tänu sellele laekub lõppkokkuvõttes rohkem raha ka eelarvesse. Aga mis veelgi tähtsam: inimeste sissetulekud, nii palgad, pensionid kui ka sotsiaaltoetused on seetõttu suuremad. Eesti majanduskliima peab olema jätkuvalt atraktiivne. Me näeme pidevalt nii regionaalses kui ka laiemas konkurentsisis, et teised riigid otsivad samuti võimalusi, kuidas oma maksukeskkonda Eesti omaga sarnasemaks muuta. Ka meie ei pea siin paigal püsi-

ma, vaid oma maksukeskkonda edasi arendama. Tööjõumaksude langetamine on väga suur osa Eesti maksukeskkonna edasiarendamisest. Ma olen kohtunud selle pisut enam kui kahe peaministriametis oldud kuu jooksul väga-väga paljude ettevõtjatega. Kõik nad ütlevad, et tööjõumaksude langetamine on õige ja vajalik suund. Ma usun, et sama hindavad ka need inimesed, kellele tänu tööjõumaksude langetamisele tegelikult rohkem raha kätte jääb. Kui te ütlete, et IRL-i ettepanek on tööjõumaksude langetamisest loobuda ja teha selle arvel muid kulutusi, siis selle ettepanekuga mina nõustuda ei saa. Aga vähemasti on see teie esimene aus ettepanek, mis tõepoolest riigieelarve laekumisi kas või lühikese aja jooksul parandaks.

Aseesimees Jüri Ratas

Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea peaminister! Teada on, et selle aasta esimese viie kuu maksulaekumised on olnud väga head, parimad viimase kümne aasta jooksul. Kui meil on praeguseks laekunud 39,2% eelarves kavandatud, siis kümne aasta keskmine on 37,6%. Teades, et esimeses kvartalis oli palgakasv 7%, aprillis aasta arvestuses jaemüük kasvas 8% ja majanduskasv oli Statistikaameti esialgsel hinnangutel 1,9%, on minu küsimus järgmine: kas sellest informatsioonist piisab, et teha min-geid järeldusi eelarveaugu võimaliku suurendamise kohta?

Taavi Rõivas

See 55 miljonit, mis on juba viie kuuga eelarves ettenähtust rohkem laekunud, on umbes 0,3% SKT-st. Ja kuigi päris sellist rehken-dust teha ei ole võib-olla meetoodiliselt kor-rektne, siis seda võib öelda küll, et esimese poolaastaga on meie eelarvepositsioon, viie kuuga ca 0,3% võrra SKT-st, märgatavalt parem, kui me eelarves ette nägime. Seetõttu on ilmne liialdus rääkida väga pessimistlikus toonis eelarveaukudest. Samas, loomulikult jälgin ka mina murelikult seda, millised on majanduse arengusuunad. Nii nagu ma olen ka varem siin saalis öelnud, esimeses kvartalis oli majanduslanguse põhjustajate hulgas nii ühe-kordseid põhjuseid, mille pärast me ei pea väga muretsema, kui ka selliseid aspekte, mis

murelikumaks teevad. Eeskätt puudutab see asju, mis meist endast väga vähe sõltuvad, näi-teks Soome majanduse käekäik, Rootsi majan-duse käekäik, ka Venemaa majanduse käekäik. Need on asjad, millele tasub tähelepanu pööra-ta. Ja loomulikult, mida paremini läheb meie peamistel kaubanduspartneritel, seda paremini läheb ka meil. Aga saksa keeles on üks kena ütlus selle kohta, et üks kord ei ole kordagi või kuidas seda viisakalt tõlkida saakski. Ma ei ruttaks ühe kvartali negatiivse tulemuse põhjal järeldusi tegema ei üht- ega teistpidi. Vaatame, millised on järgmised kvartalid. Ma ei imes-taks üldse, kui esimese kvartali esialgseid and-meid – teie viidatud põhjustel, et maksulaeku-mised on olnud väga head, tööpuudus on tege-likult samal ajal väga kiiresti vähenenud – ka hiljem korrigeeritakse. Ka seda on varem ette tulnud ja seetõttu oleks väga rumal sellest ühe kvartali uudisest tohutusse paanikasse sattuda. Mis sellest, et murelik peab ikkagi olema.

Aseesimees Jüri Ratas

Sven Sester, palun!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea peaminis-ter! Teiega on selles mõttes hea debateerida, et ühel hetkel te püstitate teesi, siis panete selle kellegi teise suhu ja lõpuks hakkate seda üm-ber lükkama. Parim näide sellest oli, kui te härra Tõniste küsimusele vastastes ütlesite, et näete, nüüd ongi tulnud ettepanek tööjõumak-sude kohta ja väga hea, et on esimene ette-panek. Mina küll ei kuulnud, et Toomas Tõnis-te oleks sellise ettepaneku teinud. Aga see selleks. Muidu jäämegi veel pikalt selle juurde ja lõpuks te võib-olla vastate ainult minu küsi-muse esimesele osale nagu ikka tüüpiline. Ma küsin teilt ühe konkreetse küsimuse. Kuna me räägime eelarve puudujäägist, siis konkreetne küsimus on järgmine: kas lähiaastatel, ma mõt-len aastaid 2015 ja 2016, elame üle oma või-mete? Ma selgitan, mida ma selle all silmas pean. Kas lähiaastatel tekib selline olukord, kus meie tulud jäävad kuludele alla, ehk teist-pidi, meie kulud ületavad tulusid?

Taavi Rõivas

Aitäh! Kui see ei olnud härra Tõniste ette-panek, siis ma tõesti sain temast valesti aru. Aga kui nii, siis ei ole IRL-ilt siiani tulnud

ühtegi ettepanekut eelarve tasakaalu parandamiseks. (Vahelehuüded. Juhataja helistab kella.) Ma juba lootsin, et üks ettepanek on IRL-ilt laekunud. Aga nali naljaks, selle teise poole vastuseks passib võib-olla kõige paremini teie enda erakonnakaaslase, eelmise valitsuse ministri selgitus eelarve tasakaalu kohta. Nimelt, ühel päeval kuus on tema eelarve toetus ülejäägis – see on palgapäev, aga kõikidel ülejäänud päevadel kipub eelarve olema suures miinuses. Mine nüüd võta kinni, kas see on siis summaarselt üle jõu elamine või võimetekohane elamine. Aga püüdes tulla selle küsimuse vastuse juurde päris tõsiselt, siis ei, me ei ela Eestis üle võimete. Eesti eelarvepoliitika on kogu Euroopa Liidus kõige konservatiivsem. Kui see on üle jõu elamine, siis tekib küsimus, mida kõik ülejäänud teevad. Meie hoiame struktuurset tasakaalu, isegi ülejääki. Me teame, kuidas tuleb jälgida seda, et pikaajalised kulutused oleksid tasakaalus pikaajaliste tuludega ja lühiajalised lühiajalistega. See on põhjus, miks me jälgime struktuurset tasakaalu. Ka nominaalselt ei saa öelda, et me elaks üle oma võimete. Meil on isegi varasemal aastal laekunud suur summa selleks, et osta Tallinnasse uued trammid – kuigi kodanikuna ma pisut muretsen selle pärast, kuna trammitee ehitus ei paista kuidagi kulgevat, aga see selleks –, ja see varem laekunud raha on meil tallel. Kui me nüüd võtame selle trammiraha järgmisel aastal kasutusele, siis sellel konkreetset aastal on see justkui miinus, aga tegelikult me teame, et me võtame raha kohast, kuhu me oleme selle varem sihtotstarbeliselt laekunud tuluna pannud. Ei, see ei ole üle jõu elamine! Üle jõu elamist illustreeribki kõige täpsemalt see, milline on struktuurne tasakaal. See on natukene raskemini mõistetav kui kassapõhine lähenemine, aga ma usun, et siin saalis mõistavad küll kõik, miks on vaja just struktuurset tasakaalu jälgida. Sellepärast, et kõik – nii pikaajalised tulud ja pikaajalised kulud kui ka lühiajalised tulud ja lühiajalised kulud – oleks omavahel tasakaalus.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra peaminister! Kuu-
lates endist peaministrit ja teid, tundub, et meil

läheb kõik päris hästi. Aga ma mäletan Äripäeva esimest lehekülge, kus oli Eesti majandusest kirjutatud. Seal räägiti punasest tulest ja SKT vähenemisest 1,9% esimeses kvartalis, see oli päris kole näide. Kuna teise kvartali teine kuu on juba lõppenud, siis ongi mul teile küsimus. Kuidas on lood teises kvartalis?

Taavi Rõivas

Aitäh! Teine kvartal on praegugi veel käimas. Käigupealt öelda, millised on teise kvartali tulemused, oleks kindlasti ennatlik. Isegi esimese kvartali tulemused, mida Äripäev püüdis väga mustades värvides maalida, on esialgsed. Nagu me teame, samal ajal tööpuudus vähenes, maksulaekumised paranesid. Seda ei tuleks võtta nii must-valgelt, vaid peab püüdma ka arvude taha näha. Tegelikult on ka minu majandusnõunik Maris Lauri püüdnud Äripäevas väga tasakaalukalt selgitada, mis on põhjused. Alati, kui on tegemist mingi nominaalse näitajaga, tasub süveneda ka põhjustesse. Väga suure tõenäosusega Eesti majandus esimeses kvartalis nominaalselt kasvas. Selleks, et realkasv täpselt järele vaadata, peab teadma ka, milline on deflaator. Deflaatori hulgas on ka väga palju hinnangulist, seetõttu ei saa seda alati absoluutse tõena võtta. Aga ootame täpsemad andmed ära ja küllap me siis saame parema teadmise. Ma isiklikult usun ja loodan, et teine kvartal on positiivsem kui esimene. Aga mitte sellepärast, et ma sooviksin kuidagi olla majandusprognoosija, vaid puhtalt sellepärast, et ma vaatan SKT kasvu kõrval ka teisi asju, mis majanduses toimivad. Näiteks seda, millised olid esimese kvartali miinuse mõjud ja ühekordsed mõjud. Me teame, et oli üks BLRT laevahange, ja ka seda, et energiatootmine vähenes väga kiiresti. Kui need välja taandada, siis juba ainuüksi seetõttu peaks teine kvartal välja nägema parem. Aga ärme ruttame sündmustest ette. Alati tasub valmis olla ka negatiivseks, et siis positiivsemate arenguteede korral ühiselt rõõmu tunda.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Hea peaminister! Ma arvan, et peaminister peaks olema võimeline ka lühemalt ja konkreetsemalt vastama. Aga ma küsin, kas

koalitsioon ei aruta siis eelarveküsimusi korralikult läbi, et Ivari Padar ise sellise ettepaneku välja käis. Ja millest sellised teravad vastuolud koalitsioonis?

Taavi Rõivas

Jah, arutab. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbi-rääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Andrus Ansipi!

Andrus Ansip

Austatud juhataja, hea Riigikogu! Sven, su kord tuleb! Erinevalt peaministrit mina ei ole väga tugevalt struktuurse tasakaalu usku. Raha kassas on midagi reaalselt. Kui 2007. aastal jäi üle 6,5 miljardit krooni, siis pandi see 6,5 miljardit krooni realselt valitsussektori reservidesse. Struktuurse tasakaaluga on selline lugu, et päris täpselt teada, kui suur see tasakaal oli, saab alles mõne aja pärast. Ehk siis see on minevikku kirjeldav arv. Struktuurset tasakaalu ette hinnata on kaunis raske ka olevikus, praegu hinnata struktuurset tasakaalu on kaunis raske. Kui ma olin peaminister, siis meil olid Euroopa Komisjoniga küllaltki suured vaidlused. Euroopa Komisjon väitis, et meie struktuurse tasakaalu näitaja on 0,7% võrra kehvem, kuna meil olevat tööpuuduse madala seisu tõttu potentsiaali märksa vähem, kui me ise hindasime. Aeg läks ja selgus, et Vabariigi Valitsusel oli siiski õigus ja Euroopa Komisjon eksis.

Ma väidan, et seesugused eriarvamused tulevikuperioode kajastava struktuurse tasakaalu suhtes jäävad alati kestma. Ainult mineviku suhtes saame olla enam-vähem kindlad, et tasakaal oli selline, nagu Statistikaamet aastate pärast väidab. Ka nominaalse tasakaaluga ja majanduskasvuga on meil küllalt probleeme olnud. Ma ei kiinduks väga sellesse esimese kvartali 1,9% majanduslangusesse, sest see tuleb väga pinnapealse informatsiooni põhjal. Ootame ülehomseni, siis saame paremad ja täpsemad andmed. Ma ei välista, et ülehomsed andmed langevad kokku esialgse kiirhinnanguga, kuid majanduses on mingid indikaatorid, mis kõnelevad selgelt vastu väidetud majanduslangusele esimeses kvartalis. Maksud on laekunud märksa paremini kui viimase kümne

aasta jooksul. Ja seletus võib tõepoolest seisneda selles, et langust mõjutanud tegurid või valdkonnad ei olnud tööjõumahukad ja palgad kasvasid seal, kus tööjõumahukus oli suurem. Aga head seletust sellele esimese kvartali langusele ei ole.

Ma olen ise väga statistika usku, ma austan Statistikaameti töötajaid, kuid lihtsalt oma asukoha määramiseks olgu toodud 2013. aasta korralise revisjoni tulemused, sisemajanduse kogutoodangu korralise revisjoni tulemused 2011. aasta teise kvartali kohta. Nimelt on revisjonis selgunud, et majanduskasv oli 11,7%, mitte alla 7%, nagu oli kunagine esimene hinnang. Ja ainuüksi seesama revisjon on korrigeerinud varasemat majanduskasvu +3,4% võrra. Nii et need, kes eelarvet koostavad ja majandusanalüüse teevad, peavad suhtuma ülima kriitikameelega kõikvõimalikesse parameetritesse isegi siis, kui need on pärit kõige autoriteetsematest allikatest. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Sven Sesteri!

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Hea peaminister! Här-ra Ansip tegi nii hea ülevaate, et pärast tahaks kohe stenogrammi võtta ja üle lugeda, saab ka ise palju targemaks. Paljusid arve, pean tunnistama – ja see on minu viga –, ei olnud ka minul olemas. Kindlasti on huvitav seda tulevikus üle vaadata.

Aga tuleme selle teema juurde, millest me täna peasjalikult oleme rääkinud – prognoositav puudujääk, reservide kasutamine, struktuurne tasakaal, nominaalne tasakaal – kõik sellised terminid, mis meid iga päev ümbritsevad. Selle teema aktuaalsus tõuseb eriti esile sügisel, kui hakatakse eelarvet kokku panema ja vastu võtma, ning kevadel, kui eelarvestraateegiat käsitletakse. Tegelikult on see aktuaalne kogu aeg, jooksvalt, kuna selle eelarve järgi me peame elama. Seega tahaksin mõne sõna rääkida.

Peaminister rahustas meid ja ütles, et ärge paanitsege – võib-olla sõna "paanitsemine" ei olnud õige, see sõna oli "sildistamine" –, ja ütles, et vaadake tegelikke laekumisi ja otsustage, mida te näete. Te näete, et maksulaekumised on olnud paremad kui planeeritud. Ma

tahaksin selle peale öelda, et me saame vaadata ju suurt pilti. Kui peaminister ütleb, et ärme teeme järeldusi ühe kvartali põhjal, siis ma olen nõus. Tõesti, ühe kvartali põhjal ei tohi järeldusi teha, see kvartal võib anda ühe või teise signaali. Kuid siiski, me saame teha järeldusi aastaprognoside kohta, mida sõltumatud eksperdid välja ütlevad. See on nii minu kui ka kõigi teiste saalisviibijate jaoks uskumise küsimus – kas uskuda ekspertide arvamusi või mitte. Igal juhul eksperdid annavad mõista, et lähitulevik ei ole roosiline. Selles mõttes paa-nitsemise põhjust ei olegi. Kui me endale teadvustame, et asjad võivad minna halvaks, siis on küsimus selles, mis hetkel me mingeid otsuseid teeme. See on tegelikult küsimus, mis on IRL-i fraktsioonis arutusel olnud. Halvasti on siis, kui tehakse otsuseid, mis näitavad, et ühel hetkel hakkame me elama nominaalselt üle oma võimete – st on näha, et me oleme struktuurselt seadnud endale uue taseme ja see tase on tunduvalt madalam kui see, mis me varem olime endale eesmärgiks seadnud. Me oleme oma otsused teinud ju tegelikult ajal, kui me veel ei teadnud, et majandusel ei lähe nii hästi kui me lootsime. Ärgem unustagem, et me oleme teinud ka selle aasta riigieelarve hoopis teistele kasvuprognosidele tuginedes.

Selles valguses tekib küsimus, kas me peaksime vaatama oma prioriteedid üle. Muidugi võib kritiseerida opositsiooni ja öelda, et tulge välja oma ettepanekutega. Jah, loomulikult, ettepanekuid on vaja teha kõigil osapooltel, peajasjalikult nendel, kellel praegu on õigus, n-ö vastutus ja lõppsõna. Meil on kaks võimalust. Esiteks on võimalik suurendada tulupoolt nii, et me elame üle oma võimete. Teiseks on meil võimalus vähendada oma kulupoolt. Need on kaks võimalust, mida me võime teha. Kolmas võimalus on see, et me ei tee kumbagi nendest, aga siis meil on vaja tõesti kas võtta reserve kasutusele või võtta laenu. Mul on tunne, et praegusel uuel valitsusel, ma võtaks ikkagi julguse öelda, et ajutisel valitsusel – tegemist on ju konkreetselt väga lühiajaliselt, kuni valimisteni välja venitava valitsusega –, seisab ees ülesanne ...

Ma võtaks lisaiega, palun!

Aseesimees Jüri Ratas

Kolm minutit.

Sven Sester

... mitte lasta põhja seda eelarvet, seda mentaalsust ja mõtteviisi, mis on tegelikult eestlastele aja jooksul sisse läinud. Ma arvan, et Eesti elanikud on ühe sellise riigi elanikud, kes on tõesti harjunud mõtlema riigieelarvest – kas me tohime elada ja peaksime elama üle oma võimete.

Kui te vaatate Eesti Panga materjale, mis nad on välja andnud, mitte ainult rahanduskomisjonile, vaid kogu ühiskonnale, siis mida te näete? Te näete selles tabelis eelarve lõdvendamist. Te näete seda, kuidas lähiaastad toodavad sügavat nominaalset miinust: 2014. aastal –0,7; 2015. aastal –0,5; 2016. aastal –0,4. Kui vaadata varasemat eelarvestrateegiat, siis oli eeldus jõuda juba 2014. aastal nulli – ma räägin nominaalsest tasakaalust – ja juba 2015. aastal plussi. Samamoodi on struktuurse tasakaaluga. Eesmärk oli hoida selget struktuurset ülejääki. Nüüd me räägime uhkusega sellest, et me hoiame struktuurset tasakaalu. No muidugi, me täidame sellega riigieelarve seadust. Me ei tohigi miinusesse minna. Ei olegi võimalik minna! Kui Eesti Panga president ütleb rahanduskomisjonis, et nende järgmise nädala prognoos võib näidata seda, et me jõuame struktuursesse puudujääki ja me peame võtma kasutusele täiendavad meetmed, siis ei olegi alternatiivi. Peabki võtma meetmed, seadus nõuab seda.

Minu küsimus praegustele valitsejatele, koalitsioonile on järgmine: kas meie latt ei ole äkki pandud liiga madalale? Kas see, et latt on pandud struktuurse tasakaalu positsioonile, ei ole mitte liiga madal? Ja siis öelda uhkusega, et vaadake, kuskil Euroopas on tegelikult lati alt joostud, ollakse ka struktuurses miinuses. No mis siis sellest? Ega me ei vaata ju teisi, me tahame rääkida siiski oma riigist.

Need on minu meelest need küsimused, mis meil ees seisavad. Selles valguses ma tahaksin öelda, et mõned soovid, mida on tahatud ellu viia, ei ole ju halvad. Küsimus on selles, kas meie praegune finantsituatsioon võimaldab neid kõiki ellu viia ja kas nende soovide aluseks olevad katteallikad, millest me enne rääkisime, on mõistlikud või mitte. Aga ma ütlen veel kord, ja selle koha peal ma lõpetan, et me oleme selgelt lõdvendanud oma finantsolukorda ja minetanud oma prioriteedid. Ma arvan, et ka hea peaminister peaks olema nõus. Ma võin

vajaduse korral selle tabeli talle ka mälestuseks kaasa anda, siit on väga selgesti näha, et olukord läheb aina lõdvemaks. Jah, me täidame baasseadust struktuurset tasakaalu hoides. Aga kas see oli ka meie varasem eesmärk? Ei ole ju, meie varasem eesmärk oli hoopis midagi muud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, seega on arupärimisele vastatud.

3. Arupärimine Eesti palgavaesuse ja elukvaliteedi kohta (nr 404)

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi kolmanda arupärimise juurde, mille on Riigikogu liikmed Kadri Simson, Aivar Riisalu, Valeri Korb, Lauri Laasi, Urbo Vaarmann ja Jüri Ratas esitanud 24. aprillil 2014. Arupärimine on Eesti palgavaesuse ja elukvaliteedi kohta ning kannab numbrit 404. Sellele vastab peaminister Taavi Rõivas. Palun Riigikogu kõnetooli arupärijate esindaja Kadri Simsoni, et arupärimise sisu avalikkusele tutvustada!

Kadri Simson

Lugupeetud kolleegid! Lugupeetud peaminister! Eelmises arupärimises kõlas rohkelt statistikat ning mainitud summad, mis eelarve tasakaalu mõjutavad, ulatusid miljonitesse. Räägiti keerulistest asjadest, nagu näiteks eelarve struktuurne tasakaal, mis pole päris tasakaal. Meie arupärimine keskendub lihtsale Eesti inimesele ja sellele, et värsket Euroopa tööhõive ja sotsiaalarangu aruandest selgub, et vaesus tööealise elanikkonna hulgas süveneb. Leitakse, et tööpuudus küll väheneb, aga vaeste inimeste osakaal mitte. Põhjuseks on palgavaeste suur osatähtsus. Palgavaesus on vaesuse eriline vorm: inimene käib hommikust õhtuni tööl, vähemalt 40 tundi nädalas, aga saab väga väikest palka ja peale maksude tasumist avastab, et on ikkagi vaene. Euroopas on palgavaeste osakaal majanduskriisi vältel kasvanud umbes pooltes riikides, Eesti olukorda aga ilmestab tõsiasi, et palgavaeste osakaal on meil kogu aeg suur olnud.

Euroopa elukvaliteedi uuringut tehakse nelja aasta tagant. Selle järgi oli viimasel uurinuperioodil ehk aastal 2012 Eestis vilets palga-

tase ja vilets elukvaliteet. Ainukene saalis olev valitsuskoalitsiooni esindaja, Riigikogu liige Andrus Ansip peaks nüüd oma mantlipärijale appi tulema, sest värsket statistikat viimaste kuude kohta, mil Taavi Rõivas on peaminister olnud, ei ole. Ent sellesama Euroopa elukvaliteedi uuringu andmed ütlevad seda, et palgavaesuse määravad tegurid on riigi vilets palgataase ja vilets elukvaliteet. Eesti elukvaliteedi tase oli viimase uuringu kohaselt skaalal 0–10 üksnes 4,5 punkti. Samal tasemel olid näiteks Brasiilia ja Tšiili. Eesti positsioon üldises OECD parema elu indeksi järjestuses oli 31. koht, üldse uuriti 36 riiki. Meie riigi nõrkusteks peetakse leibkondade väikesi sissetulekuid, seda nii rahalise netotulu kui ka netovara mõttes.

Mida siis palgavaesus Euroopas tähendab? Sellesamas Euroopa elukvaliteedi küsimustikus on ära toodud kuus konkreetset asja, mille alusel hinnati, kui kvaliteetset elu inimesed elavad. Need kuus asja, mida kvaliteetset elu elav inimene endale lubada saab, on soe tuba, nädalane puhkuserais, vana mööbli väljavahetamise võimalus, võimalus süüa regulaarselt kala ja liha, osta riideid – seejuures mitte kasutatud, vaid uusi riideid – ning kutsuda ja kostitada külalisi. Vastustest selgus, et veerand eestimaalastest ei saa endale lubada ühtegi nendest kuuest asjast ega pea neid enesestmõistetavaks. 63% ei saa endale lubada puhkusereisi ega mööbli väljavahetamist.

Eelmisele arupärimisele vastates rääkis meie uus peaminister, et valitsuse eesmärk on tööjõumakse langetada. Aga selle langetamise mõju on väga erinev. Sotside ja Reformierakonna koalitsioon on otsustanud langetada tulumaksu 1% võrra, mis palgavaeseid väga palju ei aita. Kui järgmisel aastal tõuseb miinimumpalk 390 euroni, siis protsendi võrra tulumaksu alandamisest võidab miinimumpalka teeniv inimene 2 eurot ja 36 senti. Peaministriga võrdset palka saav inimene võidab üle 50 euro. Seega 1% võrra tulumaksu alandamine on ilmselgelt kingitus kõige jõukamatele.

Tõsi, teine samm tuleb ka, see on tulumaksuvaba miinimumi tõstmine. Alates 2008. aastast on tulumaksuvaba miinimum olnud külmutatud, see on kogu aeg olnud 144 eurot. Vahepeal on miinimumpalk tõusnud 278 eurot 355 euroni. Järgmine aasta tõstetakse tulumaksuvaba miinimumi 10 euro võrra, see tähendab

kaks eurot rohkem kätte. Jah, miinimumpalka teenivale inimesele on see kindlasti märkimisväärt raha. Aga tulumaksuvaba miinimumi rohkemal määral tõstmine kõigile oleks suurem võit väiksepalgalistele ja ka tõhusam samm palgavaeste osakaalu vähendamise poole.

Sellest tulenevalt on arupärijatel neli küsimust peaministrile. Me oleme jõudnud poolele teele Andrus Ansipi lubatud 15 aasta pikkusel rännakul. Veel pool teed on minna, ja siis ongi Eesti viie rikkaima Euroopa riigi hulgas. Selle kohta on esimene küsimus. Usun, et peaminister loeb ette ka ülejäänud kolm. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli peaminister Taavi Rõivase, et arupärimisele vastata!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Lugupeetud arupärijad! Head teised Riigikogu liikmed! Vastan teie 24. aprillil esitatud arupärimisele.

Esimene küsimus: "2007. aastal andis Teie erakond lubaduse viia Eesti 15 aastaga viie rikkaima Euroopa riigi hulka. Kuidas on seitsme aastaga Eesti elatustase võrreldes EL keskmisega muutunud ja millised valitsusliidu poolt planeeritud sammud aitavad lubaduse täita aastaks 2022?" Eurostati andmetel moodustas 2006. aastal Eesti sisemajanduse kogutoodang ühe elaniku kohta ostujõudu arvesse võttes 66% Euroopa Liidu keskmisest. Aastal 2012 oli see näitaja 71% ja kuna möödunud aastal kasvas Eesti SKT märgatavalt kiiremini kui Euroopa Liidus keskmiselt, siis võib eeldada, et Eesti lähenemine Euroopa Liidu keskmisele tasemele jätkus. Valitsuse sammud Eesti konkurentsivõime parandamiseks ja rahanduse korrashoiuks on põhjalikumalt esitatud Vabariigi Valitsuse 8. mai istungil heaks kiidetud konkurentsivõime kavas "Eesti 2020" ja 29. aprillil vastu võetud "Riigi eelarvestrateegias 2015–2018", aga kindlasti aitavad majanduskasvule kaasa ka teie väga õigustatult nimetatud tööjõumaksude langetamised.

Teine küsimus: "Eesti on osalenud ja jätkuvalt osaleb eurokriisi abiprogrammides, kus aidatakse Kreekat, Hispaaniat, Portugali ja Iirimaa. Milline on antud riikide keskmine palk ja pension võrreldes Eestiga?" OECD andme-

tel oli 2013. aastal keskmine brutopalk Eestis 972 eurot, Portugalis 1445 eurot, Kreekas 1717 eurot, Hispaanias 2169 eurot ja Iirimaa 2698 eurot. Kuna riikide hinnatasemed on erinevad, siis on sobivam võtta võrdluse aluseks näiteks sisemajanduse kogutoodang elaniku kohta ostujõudu arvestades. Euroopa Liidu keskmisega võrreldes paiknesid need riigid Eurostati andmetel 2012. aastal järgmiselt: Eesti 71%, Kreeka 75%, Portugal 76%, Hispaania 96% ja Iirimaa 129%. Samas ma juhin tähelepanu, et mitmed nendest teie viidatud riikidest, kelle laenusid Eesti on garanteerinud, on juba programmiriigi staatusest vabanenud ning tõestanud, et reformid, mis nad ka Eesti toel läbi viisid, on neid sisuliselt aidanud. Nii et ma kindlasti hoiduks nende naeruvääristamisest.

Kolmas küsimus: "Kas viimastel aastatel on mõni rahvusvaheline organisatsioon (IMF, OECD) juhtinud Eesti valitsuse tähelepanu madalapalgaliste maksukoormusele? Milliseid ettepanekuid on tehtud ja kuidas neile on reageeritud?" Valitsusk koalitsioon on seadnud eesmärgiks väikese sissetulekuga inimeste maksukoormuse vähendamise. Just seetõttu tõuseb maksuvaba tulu piir järgmise nelja aasta jooksul kümne euro võrra igal aastal. 2015. aastal alaneb töötuskindlustusmaks määr 3%-lt 2,4%-le ja tulumaks 21%-lt 20%-le. Palgavaesuse kontekstis ei ole väheoluline ka asjaolu, et alampalk kasvab kahe aasta jooksul ca 20%, mis on viimase aja üks kõige kiiremaid, kui mitte kõige kiirem alampalga tõus. Tulumaksu ja töötuskindlustusmaks on teatavasti alanud ka varem. Sellistele plaanidele on oma heakskiidu andnud ka meie rahvusvahelised nõuandjad. Näiteks OECD soovitas 2012. aastal madala kvalifikatsiooniga inimeste hõive suurendamiseks vähendada nende maksukoormust. Rahvusvaheline Valuutafond aga esitas tänavustel konsultatsioonidel seisukoha, et madalapalgaliste maksukiilu vähendamine võib teiste riikide eeskujul vähendada struktuurset tööpuudust ka Eestis. Teisalt pole näiteks Euroopa Komisjon oma regulaarsetes riigipõhistes soovitusetes Eesti madalapalgaliste maksukoormusele tähelepanu juhtinud.

Neljas küsimus: "Mida on Vabariigi Valitsus plaaninud ette võtta, et vähendada Eestis palgavaesust?" Eesti 18–64-aastaste töötavate inimeste hulgas oli vaesusriskis olivate osakaal

2012. aastal 8,5%, Euroopa keskmine oli 9,1%. Selles võrdluses oli Eesti olukord pisut parem Suurbritannia ja pisut kehvem Austria omast. Eelmisele küsimusele vastates ma rääkisin abinõudest madalalpalgaliste inimeste maksukoormuse vähendamiseks. Peale väiksemate maksude aitavad palgavaesuse vähendamisele kaasa mitmed riigieelarve strateegias juba heaks kiidetud meetmed, näiteks igakuise üldise lapsetoetuse ja vajaduspõhise peretoetuse kasv, laste koefitsiendi tõstmine toimetulekutoetuse määramisel, tugiteenuste keskuste ellukutsumine kõigis maakondades, et tagada karjääri- ja õppenõustamine ning tugispetsialistide abi kättesaadavus; madala haridustasemega täiskasvanute tasemekoolituste toetamine; täiskasvanutele kvaliteetse asjakohase täienduskoolituse ja ümberõppe pakkumine ning loomulikult ka töövõimereform, mille kava õige pea parlamendi aruteludeks teie laudadele jõuab. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Austatud peaminister, teile on ka küsimusi. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud peaminister! On öeldud, et Eestis on vaesuse nägu lapsega üksikemal. Kui ta teenib juhtumisi miinimumpalka ja kasvatab üksi oma last, siis tõenäoliselt on tal peale kodukulude ja maksude maksmist õigus toimetulekutoetust saada. Teie uues koalitsioonileppes on lubatud kõigi laste toetust suurendada. Miks te ei taha, et see raha jääks toimetulekutoetust saaval emal alles? Miks te ei toeta homme arutatavat Keskerakonna ettepanekut, et lasteraha toimetulekutoetuse määramisel sissetuleku hulka ei arvestataks?

Taavi Rõivas

Konkreetse näite puhul selle konkreetse perekonna toimetulek paraneb järgmisel aastal märksa. Kõige rohkem mõjutab selle pere toimetulekut see, et nii vajaduspõhine peretoetus kui üldine lapsetoetus suureneb. Praegu on see kokku alla 30 euro, ca 27 eurot, aga kasvab 90 euroni. See on märkimisväärne kasv. Lisaks tõuseb sellel konkreetsel perel ka toimetulekupiir. Me ei ole veel otsustanud, kas riigile on jõukohane tõsta toimetulekupiiri kõikidel preedel ja kõikidel pereliikmetel. Samas

oleme juba kindlalt otsustanud, et toimetulekutoetuste määramisel kasvab laste koefitsient seniselt 0,8-lt 1-le, mis otseselt pere toimetulekut parandab. Nii et konkreetse pere puhul saab olema tänu täiendavatele riigi toetustele märkimisväärne sissetuleku kasv. See on kindlasti üle 20%, pigem ligi 30% vanema sissetulekust, kui lähtuda sellest, et see ema tööpoolest teenib miinimumpalka.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Eesti riigi laenukoormus on küll väike, aga see ei ole taganud, et Eestis elaks vähe vaesuses elavaid inimesi. Erasisikute ja erasektori laenukoormus moodustab 76% SKT-st. Ma küsin: kumb käitub targemini, kas Eesti riik või erasektor?

Taavi Rõivas

Ma ei ole nõus teie hinnanguga, et Eesti riigi väike laenukoormus ei ole inimeste jaoks tuntav või kuidas te täpselt ütlesitegi. Ma juba tõin varasemale arupärimisele vastates näite, et eri riikides on summa, mida elanikud keskmiselt peavad igal aastal maksma, et riigi laenude intressid saaks tasutud, väga erinev. Eesti inimesed seda raha peaaegu üldse maksma ei pea. Eesti riigi laenukoorem on väga väike ja see on raudselt tunda ka iga inimese seisukohast võttes. Ma ei ole nõus ka selle hinnanguga, et elanike või erasektori laenukoorem on Eestis kuidagi ebaproportsionaalselt suur. Eestis moodustavad põhilise osa erasisikute laenudest eluasemelaenud. Kui te mõtlete, millised on praeguse noore põlvkonna võimalused eluase soetada, siis muid teid peale laenu ongi keeruline leida. Me teame, et ajaloolistel põhjustel on teatud põlvkondade jaoks olnud väga keeruline kapitali akumulierida. Meil ei ole erasisikutel olnud selliseid võimalusi nagu riikides, kus turumajandus on saanud katkematult toimida ja eraomand on kogu aeg au sees olnud. Seetõttu on paratamatu, et minu põlvkonna kaaslastel ja minust nooremad inimesed, aga ka minust vanemad inimesed on endale kodu soetamiseks laenu võtnud. Ma ei näe selles iseenesest midagi taunimisväärset. Juhin teie tähelepanu ka niisugusele faktile: tänu sellele, et Eesti riigi laenud on väga väikesed, pole

mitte ainult meie elanike laenumaksed riigieelarvesse pea olematud – ma juba tõin näiteks Iirimaa, kus need maksed on peaaegu sada korda suuremad kui Eesti inimestel –, vaid see muudab ka tegelikult kõikide erasektorite laenajate intressid soodsamaks. On väga vähe riike, kus eraisikud saavad eluasemelaenu nii soodsalt kui Eestis. Veel kord: üks põhjus, miks Eestis on eraisikute laenu sedavõrd soodsad, on kindlasti seotud sellega, et Eesti riigi laenukoormus on nii väike.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Hea peaminister! Vaesust on Eesti riigis siiski lubamatult palju. Seda näeb, kui natukenegi ringi vaadata. Ka Riigikohus on hiljuti avaldanud seisukohta, et meie toimetulekupiir on liiga madal. Miks ikkagi toimetulekupiir ei võiks olla vähemalt nii kõrge, et see summa kataks ära minimaalse ostukorvi? See oleks ju päris normaalne. Miks on need käärid nii suured?

Taavi Rõivas

Käesoleval aastal me tõstisime toimetulekupiiri 76 eurolt 90 eurole, mis on väga märkimisväärne tõus. See tõus on märksa suurem kui samal ajal toimunud palgatõusud ja hinnatõusud. Toimetulekupiiri summa on minimaalse ostukorvi maksumusele ikka väga suure sammu lähemale astunud. Ma olen nõus teie hinnanguga, et päris sajaprotsendiliselt see minimaalset ostukorvi veel ei kata. Eks aeg näita, kas meile on jõukohane toimetulekupiiri sama kiiresti edaspidigi tõsta. Seda saab otsustada uue riigieelarve tegemise käigus. Mina isiklikult usun, et toimetulekutoetusel on väga tugev mõju vaesuse vähendamisele. Aga samas peab arvestama sedagi, et toimetulekutoetusel, mille puhul toimetulekupiirile lisandub ju ka päris arvestatav summa eluasemekulude katteks, on tegelikult ka tööhõivet pärssiv mõju. Ma loodan väga, et eelarve tegemise käigus saavad sel teemal teoks asjalikud diskussioonid nii valitsuses kui parlamendis ja me jõuame mõistliku lahenduseni. Printsibina ma pean õiget toimetulekupiiri väga oluliseks, sellel on kindlasti väga tuntav vaesust vähendav mõju.

Aseesimees Jüri Ratas

Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea peaminister! Varem on Rahvusvaheline Valuutafond olnud seisukohal, et Eesti majanduses pole praegu selliseid struktuurseid probleeme, nagu meil olid 2009. aastal. Seetõttu on Rahvusvaheline Valuutafond Eestile soovitanud siis, kui praeguses turbulentses olukorras peaks majandus talutavates piirides langema, mitte asuda kohe kärpemeetmeid rakendama, vaid lasta toimida automaatsetel stabilisaatoritel. Äsja aga soovitas Euroopa Komisjon, nagu Postimees kirjutas, et Eesti peaks 2014. aastal eelarvemeetmeid tugevdama. Kumma lahenduse kasuks otsustab sinu juhitud valitsus?

Taavi Rõivas

Ma usun, et meil on põhjust seda komisjoni soovitusi vaadata koosmõjus reaalsete maksulaekumistega. Ma tean, et komisjonil ei olnud oma soovitusi kirja pannes teada fakt, mis meil teiega tänaseks teada on, et Eesti reaalne maksulaekumine on aasta esimese viie kuu jooksul olnud *ca* 0,3% võrra SKT-st suurem, kui oli eeldatud. Seetõttu on eelarvepositsioon parem, kui eelarves oli ette nähtud. Loomulikult peab valitsus alati valmis olema erinevateks sammudeks, aga ma ei satuks liigsesse hoogu ei ühte- ega teistpidi. Pigem hoiame joont, mida oleme seni hoidnud: rahaasjad peavad korras olema, riik peab oma tulusid ja kulusid kavadades ots otsaga kokku tulema. Kui me oma kvartalipõhist eelarvepoliitikat sageli printsipialselt ümber teeme, siis muudame riigi üksjagu raskelt juhitud ja seda meile kindlasti vaja ei ole.

Ma olen täiesti kindel, et Euroopa Komisjon teab väga hästi, et Eesti on kõige konservatiivsema eelarvepoliitikaga Euroopa Liidu riik. Mul oli võimalus nii neid meie riigile antud soovitusi kui ka Eesti majanduse käekäiku nelja silma all arutada Euroopa Komisjoni presidendi José Manuel Barrosoga. Kui arvestada pressikonverentsi, mis meie kohtumise järel oli, ja seda, millised olid José Manuel Barroso sõnumid, siis võib öelda, et need olid märksa positiivsemad ja Eesti suhtes hoopis lootusrikkamad kui sõnumid, mida me siin täna parlamendiliikmetelt kuulnud oleme. Eks aeg näi-

tab, kuidas majandusel tänavu läheb. Aga mina näen muret tekitavate sõnumite kõrval ka üksjagu positiivseid. Ja kindlasti ma ei pea õigeks ühe kvartali tulemuste alusel musta masendusse langeda.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra peaminister! Lugesin kommentaare, kus inimesed kirjutasid sellest, et riigi poliitikat jälgides nad ei näe, et lähitulevikus palgavaesus ära kaoks. Kas te võite midagi inimestele lubada või ei?

Taavi Rõivas

Ma usun, et te kuulsite ka minu varasemaid vastuseid ja olete kursis valitsusliidu plaanidega. Kindlasti on inimeste rahakotis otseselt tunda kõik tööjõumaksude langetamise mõjud. Kindlasti on inimeste rahakotile mõjunud ka eelmise valitsuse tehtud otsused, mis puudutasid alampalga kasvu. Kindlasti on tööjõumakse alandavatel ja majanduspoliitikat soodsamaks muutvatel otsustel ka kaudne mõju. Ka see, et Eesti tööpuudus vähenes esimeses kvartalis väga kiiresti ja väheneb ka praegu, parandab inimeste toimetulekut. Kui palgad kasvavad kiiresti ja palgasajaid on rohkem, siis laekub selle võrra ka rohkem sotsiaalmaksu. Ja nagu te teate, mida rohkem laekub sotsiaalmaksu, seda kiiremini saavad ka pensionid kasvada. Seeläbi paraneb vanemaealiste inimeste toimetulek ja see on vähemalt sama tähtis kui palgasajate toimetulek. Nii et igal juhul selles suhtes me võtame midagi ette. Kui vaadata viimaseid näitajaid, siis näeme, et nii eelmise kui ka selle aasta esimese kvartali palgakasv oli Eestis kiirem kui üheski teises Euroopa riigis. Selle eest tuleb muidugi suurem tänu öelda erasektorile, sest just selle sektori palgad vedasid palgakasvu. Aga ka riigi poliitika mõju ei ole päris olematu, nii et sedagi tasub arvesse võtta.

Aseesimees Jüri Ratas

Suur tänu! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised ja palun Riigikogu kõnetooli Kadri Simsoni!

Kadri Simson

Lugupeetud kolleegid! Ei tea, kas nutta või naerda. Arupärimine oli Eesti inimeste kohta, kes teenivad väga väikest palka ning peale maksude ja kodukulude äratasumist leiavad ennast vaesusest, aga peaminister jõudis koos endise peaministriga väga kiiresti konservatiivse eelarvepoliitikani ja selleni, kuidas José Manuel Barroso meid kiidab. Ent mida pagannat teab Barroso Eesti miinimumpalka teenivate inimeste muredest!

Palgakasv võib ju statistiliselt väga suur olla. Kui inimene, kes senimaani teenis miinimumpalka ja sai 320 eurot miinus maksud ja nüüd saab 355 eurot, siis statistika järgi on teda õnnistatud lausa 10%-lise palgatõusuga. Hea uudis missugune! Kui me räägime aga sellest, kui palju inimene oma palgast palgapäeval kätte saab ja mida ta endale selle raha eest lubada saab, siis pole olukord sugugi hea. Tuletan meelde, et Euroopa elukvaliteedi uuringu järgi pole meil soe tuba, regulaarne liha-kala söömine, uued riided, võimalus mööblit välja vahetada ning külalisi kostitada ja ise puhata mitte ainult miinimumpalka teenivatele tuhandetele inimestele, vaid ka mediaanpalka teenivatele inimestele sugugi mitte iseenesestmõistetavad asjad.

Ma peatun korraks veel valitsuse sammudel palgavaeste osakaalu vähendamiseks. Kui kogu lahendus on see, et 2 eurot jääb miinimumpalka teenivale inimesele kätte tänu sellele, et tulumaksuvaba miinimumi tõstetakse, ja 2 eurot tänu sellele, et tulumaksu protsendi võrra alandatakse, siis see ei ole ju piisav. Valitsus ütleb, et inimestele võib väiksemaid makse nõudes 80 miljonit eurot rohkem kätte jätta. Samas aga oleks võimalus selle 1%-lise tulumaksu alandamise asemel tulumaksuvaba miinimumi märkimisväärselt tõsta ja nii eelkõige just neid inimesi aidata, kes teevad korralikult 40 tundi nädalas tööd, aga palka saavad ikkagi nii vähe, et elementaarseid asju endale lubada ei saa.

Tahan lühidalt peatuda ka koalitsiooni lubadusel, mis puudutab lastetoetusi. Peaminister ütles, et need toetused, mis kasvavad 45 euroni lapse kohta järgmisel aastal, ei peagi jõudma nende peredeni, kes on kõige vaesemad, sest neile saab osaks vajaduspõhine peretoetus. Ühesõnaga, kui nad seda lastetoetust saavad, siis selle võrra hakkavad nad toimetulekutöö-

tust vähem saama. Ühe lapse kohta 45 eurot võetakse neil toimetulekutoetusest maha. Kuidas seda ikkagi asendab vajaduspõhine pere-toetus kahe ja enama lapsega perele, mis saab olema 38 eurot ja 36 senti? Kõiki neid arve vaadates tundub mulle, et see pere ju võrreldes teiste peredega kaotab.

Keskerakond on teinud ettepaneku, et laste- raha jäägu lastele, ärme võtame seda toime- tulekutoetuse määramisel sissetulekuna arvesse. 45 eurot võib-olla annab sellele perele või- maluse oma lapsele lubada trennis käimist või huvitegevust, mille raha teadupärast 2009. aasta kärpega ära võeti. Paljud omavalitsused seda võimalust enam pakkuda ei suuda. Või siis annab see raha perele võimaluse osta raama- tuid või pakkuda lapsele muid arendavaid tegevusi. Lõppkokkuvõttes ei ole lastega pere- de hulk toimetulekutoetuse saajate hulgas hir- mus suur, aga nende laste pooleldi kaotsimine- k väga kehvade olude tõttu on riigile lõpuks päris arvestatav kaotus.

Ainuüksi tulumaksu 1% võrra langetamine kindlasti töötavaid inimesi ja nende peresid vaesusest välja ei too. Kui raha on üle, millele tulumaksu alandamine näib justkui viitavat, siis võiks mõelda tulumaksuvaba miinimumi tõstmisele märksa suuremas ulatuses. Seni on see piir ju olnud külmutatud alates aastast 2008. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Marika Tuus-Lauli!

Marika Tuus-Laul

Hea peaminister! Head kolleegid! Peami- nister Rõivas võib ju rääkida, mida tahab, ja ka uskuda seda oma maalitud pilti meie riigi edust ja igati korras majandusest. Kuid tegeli- kult ei lähe meil hästi. Leedu ja Läti majandus kasvab jõudsalt, meie oma aga kahaneb. Ning isegi neil aastail, kui Eesti majandus kasvas, ei saanud inimesed selle edust osa, sest pidev inflatsioon ja hinnatõusud on selle ära nulli- nud. Ka Riigikontrolli aastaraporti järgi pole Eesti elanike ostujõud kriisijärgsete aastate Euroopa kiireimast majanduskasvust hoolima- ta kriisieelsele tasemele jõudnud. Eesti elanik on endiselt vaesem kui keskmine europlane, öeldakse Riigikontrolli raportis.

Eesti Panga president hoiatab, et palgad kasvavad Eestis liiga kiiresti. Millised need meie palgad siis on? Eestis jõuab kuus inimese pangaarvele keskmiselt 778 eurot. Soomes näiteks saab inimene kätte keskmiselt 2321 eurot, Rootsis 2254 eurot – vahe on seega mitmekordne. Ja isegi Sloveenias, kes on meieaoline hiljuti iseseisvunud riik, saab ini- mene keskmiselt kätte 1000 eurot kuus. Šveit- sis on miinimumpalk ligi 3300 eurot kuus, mida on kümme korda rohkem kui Eestis.

Kuid ka see arv Eesti kohta – see 778 eurot, mis laekub pangaarvele – ei näita veel midagi, sest selle keskmise sisse on arvestatud ka näi- teks Jan Palmeri 240 000 euro suurune aasta- palk ja Eesti Energia juhi Sandor Liive pea- aegu sama suur aastapalk. Keskmine palk ei ütle eriti midagi ka veel sellepärast, et kaks kolmandikku eestimaalastest saab ju palka alla keskmise. Koguni kaks kolmandikku! Need inimesed käivad tööl, aga viirelevad pidevate toimetulekuraskuste käes. Peredel pole kind- lust sellises riigis lapsi sünnitada. Aga meie riik, kes on üks Euroopa suurima väljarändega riike, ei kavatsegi probleemidele lahendust otsida, isegi ei tunnista probleeme. Ometi näe- me, kuidas külad tühjenevad, igapäevased tee- nused kaovad ja ääremaastumine aina süveneb. Mis eduloost me üldse räägime, kui 350 000 inimest elab meil vaestes oludes, kui 90 000 inimest on ravikindlustuseta ja puudega ini- meste arv on üle 100 000? Me ei saa ju Refor- mierakonna kombel uhked olla sellise Eesti üle, kus pea 80% tööinimestest teenib alla 800 euro kuus ja nendest pooled saavad vähem kui 400 eurot. Me ei saa olla uhked selle üle, et ennetähtaegsete pensionäride arv on paari aas- taga kahekordistunud – inimestel ei ole tööd ja tervis on kehv. Loomulikult tahetakse nüüd ka invaliidid tööle panna, aga küsimus on, kuhu. Olematutele töökohtadele?

Kindlasti ei saa leppida sellega, et vaesuses elavad inimesed ei saa toimetulekutoetust. Toimetulekupiiri kohta on isegi Riigikohus oma hiljutises otsuses öelnud, et sellest sum- mast ei piisa. Aga Reformierakond on uhke ja peidab Brüsseli eest meie vaesuses elavaid ini- mesi, valetades nende arvu kordi väiksemaks, nagu hiljuti selgus. Seetõttu saame nüüd seitse aastat järjest vähem toiduabi raha. Eesti pen- sion on ligi viis korda madalam kui Kreekas, kuuekordne vahe on Iirimaaga, kahekordne

vahe Sloveeniaga. Siim Kallas tunnistas hiljuti, et vaesus riivab kõige rohkem meie rahvuslikku uhkust, aga Reformierakond on ju seda riiki tüüriinud 15 aastat. Millest selline vahe ikkagi on tekkinud? Valitsus ei tahagi vaesust ohjeldada, sest hinnatõusud on justkui head asjad – tuleb rohkem käibemaksu. Ja mida kõrgem maks vaestele, seda parem. Näiteks elektri kõrge hind on ka endiste valitsusparteide poliitiline otsus. Raha tuleb rahvalt kätte saada, ega keegi ei hakka meie pankade hiiglasumeid maksustama. Vaesus ja madalad palgad on meie häbiplekk, vaesus aga on ka Eesti riigi julgeolekurisk. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Andrus Ansipi!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Hea Riigikogu! Ega eelkõneleja jutus ju mingit uudist ei olnud. Selle tonaalsus oli etteaimatav ja üldiselt ei peakski sellele väga reageerima, aga kui esitatakse faktide pähe valeväiteid, siis on minu arvates iga Riigikogu liikme kohus reageerida.

Eelkõneleja ütles, et hinnatõus on ära nullinud palga- ja pensionitõusud. See ei vasta tõele. Eesti reaalpalka kasv on olnud hindade tõusust kiirem. Õeldi, et Eesti elanike ostujõud ei ole jõudnud kriisieelsele tasemele. Selleks et need korduma kippuvad valeväited tulevikus enam ei kõlaks, soovitan kasutada statistika andmebaase. Minu käes on praegu iPad, siin on Eurostati koduleheküljel ees. Selle vasakul pool on GDP *per capita* PPS-ides. Kui te selle peale klikkate, siis avanevad aegred ja te näete, et teie väide on totaalselt vale. Eesti elatus-tase jõudis juba 2011. aastal kriisieelsele tasemele. Jah, me ei ole oma elatusasemega jõudnud Šveitsi tasemele ja ilmselt ei jõua sinna nii peagi veel. Kurbus poeb hinge. Aga ma imestan, miks te ei toonud näiteks Norrat või Luksemburgi – masendus oleks ju veelgi suurem olnud. Ka Luksemburgis on elatus-tase märgatavalt kõrgem, kui see on Eestis.

Väide, et inimestel pole tööd ja tervis on kehv, on tõene, aga see on tõene ainult siis, kui seda mitte asetada konteksti. Täna olen ka mina siit kõnepuldist juba öelnud, et Eestis on tööpuudus märgatavalt alla Euroopa Liidu keskmise. Samas ma olen eelkõnelejaga nõus,

et tööpuudus Eestis on endiselt suur. Ja tööpuudus on Eestis endiselt suurem kui tol ajal, kui mina oleks tahtnud sellises kriisis lõpmata kaua elada ehk aastal 2008, mil tööpuudus oli 4%.

Tervis on kehv? Jah, ei ole kohanud inimest, kes ei kurdaks kehva tervise üle. Kuid jälle, kui tugineda statistikale, on vaieldamatu tõsiasi, et inimeste eeldatav eluiga Eestis on pikenenud väga kiires tempos. On olnud periood, kus aastaga on eeldatav eluiga pikenenud terve aasta. Ka tervena elatud aastate arv on väga kiiresti kasvanud. Meil pole alust öelda, et inimeste tervis läheb kehvemaks ja keskmine eluiga lühemaks. Tõsi, tervena elatud aastate arvu kasv ei ole olnud niisama sujuv kui eeldatava eluea pikenemine. Eks see tervena elamine on ka suhteliselt subjektiivne kategooria. Lääne-Euroopastki leiab selliseid näiteid, kus mingil, eriti just majanduslanguse perioodil inimesed on leidnud, et *summa summarum* on rahva eeldatav eluiga lühenenud enam kui ühe aasta võrra. On meie valida, kuidas me oma elu tahame elada, kas pidevas masenduses ja oma riiki kirudes või siiski lootust tundes ja Eesti arengusse panustades.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Tarmo Tamme!

Tarmo Tamm

Härra juhataja! Lugupeetud peaminister! Täna püüan ma ei uskunud, et Keskerakonnal on olnud ka Euroopa Komisjonis käsi sees. Aga viimane uudis on see, et Euroopa Komisjon hoiatab Eestit eelarvestrateegiast kõrvalkaldumise eest. See on täpselt sama jutt, mida me täna siin Riigikogu saalis rääkisime. Üks väga oluline punkt seejuures on kohalike omavalitsuste ülesannete ja kohustuste tasakaalustamine. Ma loodan, et valitsus võtab seda tõsiselt ja midagi kohalike omavalitsuste suunal muutub. Aga mille pärast ma siia pulti tuln? Tahan ühte asja parandada. Ma pole härra peaministrile ütelnud, kuidas see 20 miljonit põllumeestele leida ehk kust maha võtta, kuhu juurde panna. Ma lihtsalt esitasin küsimuse, kas valitsusel on ühtne seisukoht, kas põllumeestele tagatakse täiendav toetus või ei tagata. Minu ülesanne pole näidata valitsusele, kust see raha leitakse, aga ma tahtsin

teada, kuidas valitsus sellesse ettepanekusse suhtub. Põllumajandusministril ja rahandusministril on täiesti erinev lähenemine.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised, sellele arupärimisele on vastatud.

4. Vaba mikrofon

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, peale haamrilööki palun kõigil usinatel registreeruda sõnavõtuks vabas mikrofonis. Palun kõnetooli Andrus Ansipi!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Hea Riigikogu! On kaks põhjust, mis tõid mind täna siia kõnepulti. Esiteks formaalne põhjus: seda žanrit ei ole mul õnnestunud mitte kunagi viljeleda. Millepärast ma eeldasin, et mul õnnestub ära proovida esinemine tühjale saalile, aga vähesed kohalolijad on mulle pettumuse valmistanud.

Aga tõsine põhjus, miks ma siia kõnepulti tulla tahtsin, seisneb häbitundes. Ma olen käinud Brüsselis rääkimas Eesti IT-lahenduste inimsõbralikkusest, meie digilahenduste edu loost. Ma olen rääkinud sellest, et Eestis on juurutatud andmete üks kord esitamise printsiip. Et kui riik ühe korra kodanikult küsib mingeid andmeid, siis teist korda ta neid enam küsida ei tohi, sest riik peab neid juba teadma. Meil on suurepärane X-tee, kõik eri andmebaasides olevad andmed on riskasutatavad. Ma täitsin õigel ajal ära majanduslike huvide deklaratsiooni. Vanasti kulus mul selle deklaratsiooni täitmiseks maksimaalselt kolm minutit – see oli ajal, kui see deklaratsioon polnud veel eeltäidetud ega digitaalne. Aga see oli mul arvutis olemas, *copy-paste*'i liigutusega tõstsin sinna juurde möödunud aasta üksikisiku tulu, ja valmis ta oligi. Nüüd on meil eeltäidetud deklaratsioonid. Ma olen kulutanud vähemalt kolm tundi selleks, et seda deklaratsiooni täita, aga mul pole ikkagi veendumust, et mind selle deklaratsiooni tõttu vangimajja ei viida. Mis selles deklaratsioonis siis nii iseäralikku on? Iseenesest majanduslike huvide deklaratsioon on ju vajalik. Ei taha süüdistada Riigikogu, kes

on kehva seaduse vastu võtnud, või valitsust, kes on kehva seaduse ette valmistanud, kuid see rakendus tundub mulle küll administratiivset koormust lisavana ja suures osas ebamõistlikuna.

Vaatame mõnd konkreetset sätet. Küsitakse isiku nelja kuu sotsiaalmaksuga maksustatud tulu. Pidi olema eeltäidetud deklaratsioon. Võib-olla riik võiks teada minu nelja kuu sotsiaalmaksuga maksustatud tulu, aga seda tahtakse teada käesoleva aasta kohta, mitte möödunud aasta kohta. Ei öelda ka, millal see neli kuud tiksuma hakkab. Kas deklaratsiooni täitmise kuupäevast tagasi neli kuud või aasta alguse esimesed neli kuud? Mina pidin Riigikantseleist oma peaministriks olemise aja kohta informatsiooni küsima – kuna üksikisiku tulu on selles deklaratsioonis eeltäidetud sendi täpsusega, siis ma ei saanud riskida mingisuguse ümardamisega. Lõpuks ma sain Riigikantseleist sendi täpsusega teada oma peaministrina teenitud tulu, kus on sees ka kompensatsioon puhkamata puhkuse eest. Samuti said tööd teha Riigikogu Kantselei töötajad, ka nemad andsid mulle selle informatsiooni, mille ma panin eeltäidetud tuludeklaratsiooni kirja.

Edasi, punktis 5 küsitakse minu lähedaste kohta. No tore! Soovitakse teada saada alanejaid sugulasi. Eelvalikus on olemas isa, ema, tütar ja kes teab veel mis sugulased, aga lapselapsi ei ole. Lapselaste kohta pean ma kirjutama "muu" – minu lapselapsed on "muu". Hea küll! Meie peres on tütreid teatavasti ka rahvastikuregistris kirjas ja nende lapsed on samuti seal kirjas. Miks mina oma tõntsi sõrmekesega pean eeltäidetud deklaratsiooni tippima veel viie noore inimese nimed ja isikukoodid?

Vabandust, kas ma saan aega juurde paluda?

Aseesimees Jüri Ratas

Kahjuks ei saa. Seadus ei luba.

Andrus Ansip

Vaat kui kahju! No nii. Miks on äriregistris olemas oleva Reformierakonna juhatuse liikme kohta vaja kirja panna veel see, millal ma sinna läksin ja millal ma priiks sain? Ma olen seal käesoleva ajani, aga see majanduslike huvide deklaratsioon ei võimalda mul öelda seda, et ma olen seal ka praegu. Ma pean kirjutama sinna kuupäeva. Kui ma kirjutan dekla-

ratsiooni täitmise kuupäeva, siis tähelepanelik inimene ütleb juba järgmisel päeval, et aga ta ju valetas: ütles, et on eilse kuupäevani juhatuse liige, aga tegelikult on ka praegu juhatuse liige. Minu soe soovitus on see rakendus põhjalikult ümber teha. Praegune rakendus on vildakas, ta ei ole täitjasõbralik ega sobilik e-riigile. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Mari-ka Tuus-Lauli!

Marika Tuus-Laul

Head kolleegid! Mina tahan rääkida töövõimereformist ja sellest, et puudega inimeste probleemidega pole meie riik tegelikult läbi aastate hakkama saanud. Praegu kehtiv süsteem, kus puuet määratakse inimest ennast nägemata, pelgalt inimese enda täidetud paberi alusel, on täiega läbi kukkunud. Muide, ka vaimse puudega inimesed peavad selle keerulise dokumendiga hakkama saama. Kogu süsteemi eesmärk on olnud lihtsalt puudega inimeste arvu vähendada ja neile makstavat summat kärpida. Kui me läheme ajas veel tagasi, siis näeme täiesti ebaõnnestunud rehabilitatsioonisüsteemi. Ainuüksi rehabilitatsiooniplaani tegemiseks kulub 200 eurot.

Ka praegune ülikulukas töövõimereform on korralikult läbi mõtlemata ja toores, kuigi seda on pikalt tehtud. Seda on teinud endised sotsiaalministrid Hanno Pevkur ja Taavi Rõivas, nüüd teeb Urmas Kruuse ja Helmen Kütt püüab abistada. Selgelt aga paistab läbi, et tahetakse puudega inimeste arvu Euroopa nõudmisel vähendada ja nende toetusi kärpida. Puudepension nimelt asendatakse teatud süsteemi alusel makstava toetusega.

Selle eelnõuga ja selle reformiga pole rahul puuetega inimeste koda, liikumispuudega inimeste liit, hooldajate liit, MTÜ Eesti Omastehooldus, patsientide esindusühing ja väga paljud teised. Minu arust on ühest küljest tegemist kärpe-eelnõuga, et puudega inimestele vähem raha maksta, kuid teisalt kulutatakse lausa arutud hiigelsummad reformi läbiviimiseks. Kui täna kulub ühe inimese töövõimekao hindamiseks umbes 10 eurot, siis töövõime hindamisel kulutatakse ühe inimese peale ca 250 eurot. Meil on ligi 100 000 puudega ini-

mest ja neid kõiki tuleb mõne aja pärast uuesti hinnata.

Mis toimub? Euroopa fondidest kulutatakse 180 miljonit eurot, vanas rahas miljardeid. Ja sellele lisanduvad meie oma tohutud summad, miljonid eurod töötukassa raha. See on aga raha, mis on tegelikult töötajate ja tööandjate kogutud, et inimestele töötuks jäämise puhul raha maksta, mitte selleks, et puudega inimeste töövõimet hinnata. Seda teha peaks olema puhtalt riigi sotsiaalne ülesanne, selleks ei tohiks kasutada kindlustusmakset. See on ennekuulmatu! Meie targad ministriumiametnikud tahavad invaliidsust käsitada tavalise töötusena. Kui euroraha lõpeb, tuleb meil endil hakata neid hiigelsummasid välja võluma.

500 uut ametnikku võetakse töötukassasse tööle ja need ametnikud hakkavad hindama inimese tervislikku seisundit, sisuliselt tegema arstide tööd. Asjaomane meetodika on veel kõige rohkem küsimusi tekitanud. Näiteks tuleb inimesel vastata küsimustele, kas ta suudab tõsta ja liigutada pooleliitrist anumad, kas ta suudab panna toitu suhu teise inimese abita jne.

Kuid kõige suurem küsimus: kus siis ootavad need kümned tuhanded töökohad? Kui praegu pole ka tervetel tööd, kust tulevad osakoormusega kohad? Pooled mittetöötavatest puudega inimestest on psüühikahäirega, miks peaks tööandja neid palkama? Ja kuidas pääseb näiteks liikumispuudega inimene maal üldse liikuma, et tööle minna? Kas osa inimesi peab tõesti töötama ainult selleks, et tööl käimise kulud kinni maksta? Palk on ju osakoormusega inimestel väga väike. Kust võtavad omavalitsusedki selle raha? Kes hakkab nende inimestega käima koolitustel-kursustel? Miks inimesi sunnitakse ja kontrollitakse? Selle asemel on hoopis tarvis korralikku rehabilitatsiooniteenust, taastusravi. Hädasti on vaja ka tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse süsteemi. Need oleksid ennetavad meetmed. Aga jah, puudega inimesest, kes tunnistatakse töövõimeliseks, saab edaspidi töötu, kes peab hakkama elama toimetulekutoetustest. Inimesed võivad kaotada oma kodu, kui neil pole raha eluaseme eest maksta.

Kindlasti ei toeta me töövõimetuspensioni asendamist töövõimetoetusega, mida hakatakse vähendada sõltuvalt sissetulekust. Meie

hinnangul vaatab reform põhiküsimustest
mööda. Aitäh!

Istungi lõpp kell 17.54.
Istungi kestus 2 tundi ja 54 minutit.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove vaba mikrofone
voorus ei ole. Head ametikaaslased, tänane
istung on lõppenud. Ma tänan teid ja soovin
teile jõudu teie töös!

Juhataja

E. Nestor
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 3. juuni 2014

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Kodakondsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (586 SE) kolmas lugemine

2. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Eesti Vabariigi, Leedu Vabariigi ja Läti Vabariigi Parlamentidevahelise Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmise" eelnõu (672 OE) esimene lugemine

3. Süüteo menetluses tekitatud kahju hüvitamise seaduse eelnõu (635 SE) esimene lugemine

4. Sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (636 SE) esimene lugemine

5. Teeseaduse § 22² täiendamise seaduse eelnõu (591 SE) esimene lugemine

6. Teeseaduse § 16 muutmise seaduse eelnõu (618 SE) esimene lugemine

7. Käibemaksuseaduse § 15 muutmise seaduse eelnõu (630 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Tere hommikust, austatud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 16. töönädala teisipäevast istungit. Kõigepealt on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun, Helir-Valdor Seeder!

Helir-Valdor Seeder

Austatud Riigikogu! Viimasel ajal on tekkinud probleeme sularaha kättesaadavusega ja pangakontorites toimuvaga. Mõistlik lahendus ei ole siin kindlasti see, kui iga kohalik omavalitsus eraldi või poliitikud ükshaaval hakkavad pankadele tegema ettekirjutusi, pidama läbirääkimisi ja korraldama aktsioone kuni boikottideni välja. See ei lahenda probleemi ega suurenda usaldust. Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon esitab Riigikogule Eesti Panga seaduse muutmise seaduse eelnõu, millega soovime anda Eesti Pangale suuremad volitu-

sed sularaha kättesaadavuse tagamisel. Raha-ringluse korraldamine on kehtiva seaduse kohaselt Eesti Panga ülesanne. Eesti Pank peaks olema kõige pädevam ja õigem institutsioon selle teemaga tegelemiseks ja lahenduste leidmiseks. Koostöös pangaliiduga on võimalik parandada nii sularaha kättesaadavust kui muuta see ka odavamaks. Eelnõu § 2 punktiga 2 anname Eesti Pangale lisavolitused sularaha kättesaadavuse tagamise korraldamiseks ja anname talle õiguse kehtestada krediitiasutustele eeskirju sularaha kättesaadavuse tagamise kohta. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud ühe eelnõu. Riigikogu juhatus otsustab selle menetlusse võtmise Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt.

Nüüd, head kolleegid, teeme kohaloleku kontrolli.

Hetkel on kohalolijaks registreerunud 89 ja puudub 12 Riigikogu liiget.

Täpsustame tänast päevakorda. Täna seitsmenda päevakorrapunkti, Riigikogu liikmete Juku-Kalle Raidi, Olga Sõtniku, Priit Sibula, Mart Meri ja Andres Herkeli algatatud käibemaksuseaduse § 15 muutmise seaduse eelnõu 630 esimese lugemise arutelul teeb algataja ettekande Riigikogu liige Andres Herkel.

1. Kodakondsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (586 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme tänase päevakorra punktide käsitlemise juurde. Algab põhiseaduskomisjoni algatatud kodakondsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 586 kolmas lugemine. Kas on kõnesoove? Kõnesoove ei ole. Läheme lõpphääletuse juurde.

Head kolleegid, kuna eelnõu nõuab vastu võtmiseks Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis teeme taas kord kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 89 ja puudub 12 Riigikogu liiget.

Head kolleegid, panen hääletusele põhiseaduskomisjoni algatatud kodakondsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 586. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 85 Riigikogu liiget, vastu ei ole keegi, 1 jäi erapooletuks. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 1.)

2. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Eesti Vabariigi, Leedu Vabariigi ja Läti Vabariigi Parlamentidevahelise Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmise" eelnõu (672 OE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Meie tänane teine päevakorrapunkt on väliskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Eesti Vabariigi, Leedu Vabariigi ja Läti Vabariigi Parlamentidevahelise Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmise" eelnõu 672 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli väliskomisjoni liikme Imre Sooääre!

Imre Sooäär

Hea istungi juhataja! Austatud kolleegid! Väliskomisjon arutas eelnõu 672 esmaspäeval, 19. mail. Tuletan meelde, et eelnõu sisuks on Eesti Vabariigi, Leedu Vabariigi ja Läti Vabariigi Parlamentidevahelise Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamise otsuse muutmise. Seoses Riigikogu koosseisu muutumisega on fraktsioonid teinud oma ettepanekuid uute liikmete nimetamiseks. Eelnõu näeb ette arvata delegatsiooni praegusest koosseisust välja delegatsiooni liige Andre Sepp ja nimetada tema asemel liikmeks Peep Aru, samuti arvata delegatsiooni koosseisust välja delegatsiooni liige Ülo Tulik ja nimetada tema asemel liikmeks Peeter Laurson. Riigikogu uutele liikmetele tuletan meelde, et kui me selle otsuse täna vastu võtame, siis on delegatsiooni uus koosseis järgmine: delegatsiooni juht on Laine Randjärv, asejuht on Aivar Riisalu ning liikmed on Peep Aru, Rein Randver, Aivar Kokk,

Sven Sester, Valeri Korb, Neeme Suur, Peeter Laurson, Jaanus Tamkivi, Väino Linde ja Vladimir Velman. Muudatusettepanekute esitamise tähtjaks muudatusettepanekuid ei esitatud. Väliskomisjon tegi otsuse teha Riigikogu juhatusel ettepanek saata eelnõu 672 Riigikogu täiskogu päevakorda teisipäevaks, 3. juuniks. Ka tegi komisjon ettepaneku panna eelnõu lõpphääletusele ja otsusena vastu võtta. Ettekandjaks otsustati nimetada siinkõneleja. See ongi kõik. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Imre Sooäär! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Muudatusettepanekuid eelnõu kohta ei laekunud. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna eelnõu lõpphääletusele.

Austatud Riigikogu, panen lõpphääletusele väliskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Eesti Vabariigi, Leedu Vabariigi ja Läti Vabariigi Parlamentidevahelise Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmise" eelnõu 672. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 78 Riigikogu liiget, vastu ei ole keegi, 2 jäid erapooletuks. Eelnõu on otsusena vastu võetud. (Tabel 2.)

3. Süüteomenetluses tekitatud kahju hüvitamise seaduse eelnõu (635 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Kolmas päevakorrapunkt on põhiseaduskomisjoni algatatud süüteomenetluses tekitatud kahju hüvitamise seaduse eelnõu 635 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Rein Langi!

Rein Lang

Lugupeetud juhataja! Austatud kolleegid! Ma palun vabandust, aga ma üritan kõigepealt oma telefoni vaigistada! Minu tänane ülesanne on rääkida teile süüteomenetluses tekitatud kahju hüvitamise seaduse eelnõust. See on üks vana ja habemega lugu. Seda eelnõu arutas juba parlamendi eelmine koosseis, täpsemalt öeldes põhiseaduskomisjon. Kuna parlamendi tööaeg sai otsa, valimised tulid peale, siis

langes see eelnõu, mille valitsus oli esitanud, menetlusest välja.

Teatavasti on põhiseaduse alusel igal Eestis legaalselt viibival isikul õigus saada talle tekitatud kahju korral, sh moraalse kahju korral, hüvitist. Nii ütleb põhiseaduse § 25. Selle § 25 alusel on Eestis vastu võetud riigivastutuse seadus, mis on üsna üldine ja on tekitanud suuri probleeme. Kuigi kohtud on ka põhiseaduse § 25 alusel kahju välja mõistnud nendelt isikutelt, kes seda kahju on tekitanud, oleks muidugi mõistlik, et riik kehtestaks üheselt arusaadava regulatsiooni, kuidas ta ise hüvitab enda tekitatud kahju, mis on eelkõige seotud kõikvõimalike menetlustega, olgu need süütoemenetlused, teatavatel juhtudel ka tsiviilasjad või, mis on eriti aktuaalne, haldusasjad. Selle üle, kuidas see asi peaks välja nägema, käib mitmete juristikoolkondade ja ametkondade vahel tuline vaidlus.

Selleks, et asjaga edasi liikuda, otsustasid toonased koalitsioonipartnerid Eesti Reformierakonna fraktsioon ning Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon algatada üheskoos riigivastutuse seaduse eelnõu, mis sai Riigikogus numbri 7 SE ja mida asuti menetlema. Esimest korda arutas põhiseaduskomisjon seda küsimust 21. novembril 2011. aastal. Selgus, et kõik need juba neli aastat peetud vaidlused ei olnud endiselt kuskile välja jõudnud, ning otsustati, et Justiitsministeerium peab välja tulema põhjaliku analüüsiga ja vajaduse korral ka eelnõu uue tekstiga. Niisiis jäädi seda teksti ootama. Toonitan, et see kuupäev oli 21. november 2011. Sellest on möödunud peaaegu kolm aastat.

Järgmine kord sai põhiseaduskomisjon teema juurde tagasi tulla 24. märtsil. Siis tõi Justiitsministeerium meile seaduseelnõu uue teksti, mille pealkirjaks ta oli pannud "Süütoemenetluses tekitatud kahju hüvitamise seaduse eelnõu". Seda eelnõu tutvustas komisjonile Illimar Pärnamägi, kes rääkis põhjalikult, miks Justiitsministeerium on niimoodi käitunud, nagu ta on käitunud, ja miks see kõik on võtnud nii palju aega, ning esitas harda palve, et ehk siiski põhiseaduskomisjon ise võtab selle teksti ja algatab Riigikogus seaduseelnõu. Seda otsustas põhiseaduskomisjon ka teha. Otsus ei olnud konsensuslik: poolt oli 7, vastu 1, erapooletuks jäi 3. Otsustati, et põhiseaduskomisjon algatab selle seaduseelnõu ja vaatab, mis

sellest edasi saab, kas õnnestub seda kõike liita menetluses oleva eelnõuga 7 SE.

Eelnõu ongi nüüd algatatud. Peale seda on toimunud üks komisjoni koosolek. See toimus 19. mail 2014 ja seal arutati eelkõige seda, mismoodi Vabariigi Valitsus reageeris meie algatatud eelnõule. Mismoodi Vabariigi Valitsus siis reageeris? Vabariigi Valitsus ütles, et ta põhimõtteliselt toetab põhiseaduskomisjoni algatatud eelnõu, st tegelikult valitsuse enda koostatud eelnõu, ja esitas ka mõningad tähelepanekud, mida olid teinud Rahandusministeerium ja Siseministeerium. Ja oligi kõik.

Tuleb tõdeda, et vana vaidlus selle üle, milline kohus peaks ikkagi kahjuhüvitamisi arutama – kas halduskohus või üldkohus –, on endiselt üleval. Kogu selle vaidluse sisu ongi olnud see, et Riigikohtus on selles küsimuses kaks seisukohta. Halduskohtunikud väidavad, et need asjad peaksid olema üldkohtumenetluses, aga on mitmeid kohtunikke, kes leiavad, et need võiksid olla ka halduskohtumenetluses. Kogu see asi ongi veninud põhjusel, et kardetakse, et kui seadusandja mingisuguse regulatsiooni kehtestab, siis lõppastmes võib see põhiseaduslikkuse järelevalve korras Riigikohtus tühiseks muutuda. Tundub, et nüüd on jõutud arusaamale, et need kohtud, kes neid kahjuhüvitamise asju süütoemenetluses peaksid lahendama, on üldkohtud. Halduskohtud neid asju enda peale võtta ei saa. Aga järgmine vaidlus ongi see, kus punktis tavaline korrakaitse tegevus kasvab üle süütoemenetluseks. Tavaline korrakaitse tegevus ei tähenda meil ju põhimõtteliselt süütoemenetlust. Seetõttu peaks see kohtuvaidlus alluma halduskohtule. Aga kui see tegevus läheb üle süütoemenetluseks, siis on loogiline, et see allub üldkohtule. Nüüd on tarvis vaadata, et ei tekiks mingisuguseid konflikte. Tundub, et lõpliku lahenduse leidmiseni on meil veel natukene maad käia.

Valitsuse esindajad rääkisid üsna selget juttu. Rahandusministeeriumi esindaja püstitas ka selle küsimuse, et nende arvates on kehtiv kord natukene keeruline. Põhiseaduskomisjonis jäi üldiselt peale seisukoht, et kui kohtuotsus on käes ja jõustunud, siis inimene võiks saata selle näiteks Rahandusministeeriumile, kes maksab hüvitise välja. Inimest ei peaks see enam rohkem huvitama, tal ei peaks olema vaja kaasata teisi ametkondi või joosta amet-

kondade vahel või, mis oleks eriti küüniline, veel kohtutäiturit sellesse menetlusse kaasata.

Aga meil on laua peal ettepanekud Riigi-prokuratuurilt, Rahandusministeeriumilt ja ka omavalitsuste liidult. Eesti Maaomavalitsuste Liit esindab minu arvates veidikene kummalist seisukohta, et kui riik kehtestab korra, kuidas süüteomenetluses tekitatud kahju hüvitatakse, siis ta peaks ka eelarves omavalitsusele selleks summad ette nägema. Juhin tähelepanu, et siin on tegemist ju süüteomenetlusega, kui omavalitsus ise on midagi valesti teinud. Kas siis ikka tõesti peaks riik need kulud kinni maksma? Selle üle käis väike arutelu ka komisjonis. Siinkõneleja ise küsis Siseministeeriumi esindaja käest, ega Siseministeerium ometi ei esinda sellist mõtteviisi, et ebaseadusliku tegevuse kulude katteks peab riigieelarves omavalitsustele summad ette nägema. Siseministeeriumi esindaja ütles, et nii ei ole küll tõesti mitte kunagi mõeldud.

Peep Aru esitas komisjonis väga konkreetse küsimuse. Kas see eelnõu on hoolimata kõigist nendest vaidlustest, mis ikkagi akadeemiliselt üleval on, sedavõrd küps, et selle võiks esitada Riigikogule esimeseks lugemiseks? Kõik, kes komisjonis kohal olid, ütlesid, et seda võiks teha küll.

Komisjon otsustaski konsensuslikult teha ettepanekud saata eelnõu täiskogu päevakorda 3. juuniks, esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 10. juuni kell 17.15. Ettekandjaks määrati põhiseaduskomisjoni liige Rein Lang, ka see oli konsensuslik asjade tulemus. Nüüd me peame need ettepanekud läbi vaatama ja loodetavasti saab Riigikogu süüteomenetluses tekitatud kahju regulatsiooni veel selle aastanumbri sees vastu võetud. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Rait Maruste!

Rait Maruste

Aitäh! Hea ettekandja! See probleem on tõepoolest olnud häbiväärselt kaua lahendamata. Asjakohase regulatsiooni puudumine on seganud kohtute tööd, aga veel hullemini on see mõjunud inimestele, kes on pidanud ootama ja olema teadmatuses, kuidas olukorda lahendada. Ometi on see asi veninud, veninud

ja veninud. Praegu on olukord, et parem pool rehkendust kui kogu lugu. Ka see on midagi. Aga meie kätte jõudis täna hommikul Riigikohtu esimehe aastaülevaade, kus ta toob ühe halva näitena just selle riigivastutuse seaduse viibimise. Sa küll mainisid ühte võimalikku põhjust, aga ma tahaksin veel kord kuulda, miks see on nii kaua veninud.

Rein Lang

Aitäh! Sellele vastamiseks tuleb minna tagasi minevikku. Eelmise parlamendikoosseisu ajal esitas Vabariigi Valitsus riigivastutuse seaduse uue redaktsiooni Riigikogule. Eelnõus oli ette nähtud, et neid vaidlusi lahendab halduskohus. Meile Justiitsministeeriumis tundus tol ajal selline konstruktsioon äärmiselt loogiline. Sellele olid halduskohtunikud Riigikohtus aga väga räigelt vastu ja lubasid selle seaduse jõustumise korral selle kohe põhiseadusega vastuolus olevaks tunnistada. Sealt see vaidlus algaski. Nii et põhimõtteliselt on väga suur osa selle probleemi lahendamise tõkestamisel olnud riigikohtunikel, kes on omavahel vaielnud, kuidas oleks õigem teha. Minu üleskutse parlamendile on alati olnud, et kui niisugused vaidlused tekivad, siis on parem otsustada, sest kõige hullem asi on otsustamatus. Pigem tuleks võtta see risk, et kohtunikud ühel hetkel tunnistavad ühe või teise regulatsiooni põhiseadusega vastuolus olevaks. Praegune olukord, kus kohtud lahendavad kahjutasunõudeid kohati ainult põhiseaduse üldise printsiibi alusel, mille tagajärjel on eri kohtades tekkinud äärmiselt erinev kohtupraktika, ei ole kindlasti mõistlik. Riik võiks mingi regulatsiooni teha. Kui me võtame maailmarevolutsiooni seisukohast, siis minu arvates ei ole see küsimus, kumb kohus seda asja lahendab, kas halduskohus või üldkohus, nii eksistentsiaalne. See on ikkagi õiguspoliitiline otsus, mitte niivõrd õigusteoreetiline otsus. Aga tundub, et praegu hakkab vaekauss nendes vaidlustes kalduma ikkagi selle kasuks, et kohtualluvus on üldkohtule. Ja olgu siis pealegi. Peasi, et see regulatsioon saaks tekkida.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Selle eelnõu § 2 lõigetes 1 ja 2 on selgelt kirjas, et ühel juhul hüvitab kahju Eesti Vabariik ja teisel juhul kohalik omavalitsus. Kui riigi nimel või kohaliku omavalitsuse nimel on tekitatud kahju, siis selles menetluses on toimetanud ju teatud ametiisikud. Kas see seadus põhimõtteliselt näeb ette, et kui riik on kahju hüvitanud, siis mindaks veel edasi ja riik saaks selle kahju tagasi konkreetse inimese käest, kes põhjustas selle, et riik või kohalik omavalitsus pidi kahju hüvitama?

Rein Lang

Aitäh! Praegu on Eestis riigivastutuse seadus olemas ja see kehtib. Seal on sellise regressinõude võimalus ette nähtud. Tõsi, ma ei tea ühtegi juhtumit, kui seda oleks rakendatud. Siin on olnud ka sellist, kuidas öelda, poliitilise maiguga kõmu, et äkki peaks mõtlema selle peale, et näiteks õigeksmõistvate kohtuotsuste puhul nõuda tekitatud kahju prokuröridelt individuaalselt sisse. Ma pean ütleva, et mina isiklikult seda ei toeta, aga põhiseaduskomisjon ei ole seda küsimust selliselt kunagi arutanud. Õigusemõistmine ongi teinekord kallis ja demokraatlik õigusriik ongi tegelikult üks kallis lõbu. Need kulud tuleb kanda ühiskonnal tihtipeale tervikuna, neid ei tule konkreetselt isikult sisse nõuda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Imre Sooäär!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Austatud ettekandja! See on tõesti habemega teema, kahjude väljamõistmine on Eestis üldse habemega teema. Mäletan, et ka sa ise oled justiitsministrina omal ajal sellel teemal seisukohti avaldanud. Kas see eelnõu võiks seada mingi eeskju või luua mingi pretsedendi üleüldse kahjude väljamõistmisel? Samamoodi on ju lahendamata küsimus, mis saab siis, kui ajakirjandus esitab valeandmeid ja tekitab inimestele moraalset kahju. Ka nende kaasustega, mida see eelnõu käsitleb, ei pruugi kaasneda mitte ainult otsene kahju, vaid võib kaasneda ka kaudne, moraalne kahju. Kuidas hakkab toimuma selle kahju n-ö hindamine? Teatavasti võib selline kahju paljudes riikides minna maksma miljoneid.

Rein Lang

Aitäh! Siin on tegemist eri asjadega. Me käsitleme praegu süüteo menetluses tekitatud kahju hüvitamist. Süüteo menetlusi viivad läbi kas seadusandjalt volituse saanud riigiasutused või selleks volitatud kohaliku omavalitsuse asutused. Siin ei ole üldse tegemist tsiviilvaidlustega. Nii kurb kui see ka ei ole, ei lahenda see eelnõu haldusmenetluses tekitatud kahju probleeme. See tükk seadustest peaks tulema Justiitsministeeriumilt valitsuse lauale sel aastal ja loodetavasti veel see parlamendikoosseis näeb seda eelnõu ka oma silmadega selles saalis. Mis puudutab kahjusummasid, mille üle tsiviilkohtupidamises vaieldakse – sa viitasid ajakirjandusele –, siis minu meelest on ühe seadusparandusega see seadusruum Eestis pika saanud. Pressideliktide puhul on võimalik nõuda ka nn ennetavaid kahjuhüvitisi. Iseasi on see, et seni on neid kohtus üsna vähe rakendatud, aga on asju, mis on menetluses. Nii et jääme huviga ootama esimest Riigikohtu pretsedenti selles küsimuses. Aga loomulikult tuleb õigusteoreetiliselt ja õiguspoliitiliselt jätkata seda vaidlust, kas Eestis kohtutel peaks olema võimalik karistavaid kahjuhüvitisi või ennetavaid kahjuhüvitisi välja mõista. Üldine suund maailmas on see, et karistusõiguselt minnakse üle ühiskondlike suhete reguleerimisele tsiviilõiguslikus korras. See on demokraatlike riikide suund õiguspoliitikas. Me ei tohiks kindlasti hakata mingeid kuriteokoosseise juurde tegema. Seda me ka ei tee, me teame, et menetluses olev karistusseadustik vähendab kuriteokoosseisude arvu. See on igati õige tendents. Me peaksime üle vaatama ka haldussunnimeetmed. Eestis on need olemas, aga kas neid on piisavalt? Pika jutu lõpuks võib öelda, et karistusõiguse abil ühiskonna juhtimiselt võiks rohkem minna üle võlaõiguslikele printsiipidele.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rait Maruste, teine küsimus!

Rait Maruste

Aitäh! Hea ettekandja! Vastuseks kolleeg Kallo küsimusele ütlesid sa, et sa ei tea, et oleks aset leidnud regressi korras kahju sissenõudmist süülistelt ametnikelt. Mis võib olla selle põhjus? Kas põhjus on see, et kahju sissenõudmine eeldab süülist käitumist, või on

seal mingisugused muud takistused? Kuidas võiks seda asja korraldada? On üsna oluline vahe, kas inimene lihtsalt lohakusest või lollusest teeb vea või ta käitub õiguspäraselt, aga hoolimata sellest tekitab see õiguspärane käitumine kahju.

Rein Lang

Aitäh! Kõige lihtsam formaalne vastus on see, et komisjonis seda küsimust ei arutatud. Aga ma tõesti ei tea, miks ei ole neid nõudeid pööratud pahatahtlikult käitunud ametiisikute vastu. Ju selle põhjus on olnud ikkagi töötempo ja suhtumine, et saaks asjaga ühele poole ning liiguks edasi. Kui palju sa selles vanas asjas ikka supled! On ju üsna keeruline tõendada süülist käitumist, tõendada, et väga selgelt on kahju tahtlikult või kaudse tahtlusega tekitatud. Selleks peab ametiasutuses olema juriidiline kompetentsus. Kui seda ei ole, siis peaks palkama kompetentseid inimesi väljastpoolt. Aga ma mäletan, et me oleme ise kehtestanud üsna karmid piirangud avalike vahendite suunamisele Eesti advokaadibüroodesse.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Hea kolleeg! Ma kuulsin teie vastustest, et me elame demokraatlikus riigis. Iga kord ei mängi välja ja raha tagastamise protsess võib kesta aastaid. Kas siis demokraatliku riigi seaduses on kuskil niisugune tunne, et riik või kohalik omavalitsus võiks vabandust paluda?

Rein Lang

See on rohkem eetiline kategooria. Ega vabanduse palumine väga moes ei ole, eriti riigiasutuste ja kohalike omavalitsusasutuste poolt. Teinekord saakski võib-olla neid rahalisi nõudeid, mille puhul aetakse juuksekarva lõhki, vältida sellega, kui inimlikult öelda, et läks väheke nihu.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Juhtivkomisjoni ettepanek oli, et eelnõu 635 esimene lugemine tuleks lõpetada. Esimene lugemine on

lõpetatud. Määrán eelnõu muudatuseettepanekute esitamise tähtajaks 10. juuni kell 17.15.

4. Sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (636 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu 636 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Yana Toomi!

Yana Toom

Proua eesistuja! Head kolleegid! Sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõuga tahab Keskerakond perekonna sissetuleku hulgast välja arvata sellise asja nagu lapsetoetus. 2005. aasta 1. jaanuarist hakati lapsetoetust arvestama pere sissetuleku osaks ja see on nii tänaseni. Statistikaameti andmetel sai 2012. aastal toimetulekutoetust 21 585 lastega perekonda, nendest 12 korda aastas ehk iga kuu tervelt 4580. Me kõik teame, et koalitsioonileppes on kokku lepitud ja varsti-varsti jõustub ka seadus, mis näeb ette, et esimese ja teise lapse lapsetoetus suureneb 45 euronit, mis on igati teretulnud ja mida Keskerakond toetab. Aga küsimus on selles, et kui me jätame seaduse kehtima nii, nagu ta on, ehk sellisel moel, et lapsetoetus on pere sissetulek, siis see tähendab, et peale lapsetoetuse tõusu jääb väga suur osa lastega peresid toimetulekutoetusest ilma. See on aga mõlema toetuse mõttega vastuolus. Seadus näeb ette, et lapsetoetus on mõeldud selleks, et osaliselt katta lapse kasvatamise ja harimisega kaasnevat kulutusi, mitte selleks, et maksta kommunaalarveid või teha midagi muud sellist. Nii et olukord on selline, et üks toetus neelab teise alla. Mul on väga hea meel, et sotsiaalkomisjon seda eelnõu toetas, ja ma loodan, et teie, head kolleegid, teete sama. Aitäh tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud ettekandja! Hoolimata kogu lugupidamisest selle seaduseelnõu koosta-

mise vastu on mul üks küsimus. Sa oled seletuskirjas kirjutanud, et sellel seadusel on mõju riigieelarvele. Kas sa oled rehkendanud, millistest tuluallikatest võiks seda kulu katta?

Yana Toom

Ma tänan, hea Inara! Paraku ei ole seda rehkendanud ei mina ega Sotsiaalministeerium. Kui me sotsiaalkomisjonis arutasime seda küsimust ministeeriumi esindajaga, siis ka tema jäi vastuse võlgu, kui mitu peret selle tulemusena võidavad või kaotavad. Aga kui me juba leiame nii suure raha, et tõsta lapsetoetust, siis kindlasti see väiksem summa ei peaks olema suur takistus.

Aseesimees Laine Randjärv

Kas on veel küsimusi? Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Yana Toom! Palun kaasettekandeks kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Rein Aidma!

Rein Aidma

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Sotsiaalkomisjon arutas kõnesolevat sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu 636 teisipäeval, 20. mail. Nagu ka siin, tegi komisjonis eelnõu algataja esindajana ülevaate Yana Toom. Eelnõu eesmärk on parandada lastega perede toimetulekut sel teel, et lapsetoetus ei kuuluks perekonna sissetuleku hulka. Vabariigi Valitsuse seisukohta tutvustas Sotsiaalministeeriumi hoolekande osakonna nõunik Kaili Hendla. Valitsuse seisukoht on seda eelnõu mitte toetada.

Ma refereerin lühidalt valitsuse seisukohta. Nimelt, valitsusliidu tegevuskavaga on planeeritud lapsetoetuste ja vajaduspõhiste peretoetuste suurenemine alates järgmisest aastast, kuid eelnõu tekitaks olukorra, kus universaalselt makstavad lapsetoetused kuuluksid toimetulekutoetuse määramisel täies ulatuses perekonna sissetuleku hulka. See tooks kaasa erineva laste arvuga perede ebavõrdse kohtlemise, samuti lastega ja lasteta perede ebavõrdse kohtlemise. Nii on põhjendanud valitsuse seisukoha välja töötanud Sotsiaalministeerium.

Komisjon, kuulanud ära ettekandja, peatus paaril küsimusel. Mõnest annan siinkohal kiire ülevaate. Kõne all oli see, milline on võimalus, et kui see eelnõu seadusena vastu võetakse, siis võiks mõju lastega peredele toetuse määra-

misele olla selline, nagu on ette nähtud ka valitsusliidu leppes. Vastus oli, et lapsetoetus on mõeldud eelkõige lastele, aga toimetulekutoetuse eesmärk on tagada toimetulekupiir siis, kui muu sissetulek seda tagada ei ole suutnud. Edasi oli kõne all, et lapsetoetus on selline toetus, mida käsitletakse eri riikides erinevalt. Umbes pooltes Euroopa riikides võetakse see sissetulekuna arvesse ja pooltes mitte.

Valitsuse seisukoht oli küll eitav, kuid komisjon otsustas saata eelnõu täiskogu päevakorda 3. juuniks ning teha ettepanekud esimehe lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 17. juuni. Ettekandjaks otsustati määrata sotsiaalkomisjoni liige Rein Aidma. Kõik otsused võeti komisjonis vastu üksmeelselt.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marika Tuus-Laul, küsimus!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Väga tore muidugi, et komisjon ikkagi otsustas esimese lugemise lõpetada. Aga kas koalitsioonil on komisjonis välja kujunenud ka seisukoht, millal teine lugemine võiks tulla?

Rein Aidma

Aitäh küsimuse eest! Kõigepealt ootame ära võimalikud muudatusettepanekud, mis tuleb esitada 17. juuniks. Pärast seda otsustab komisjon menetluse edasise käigu.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas, teine küsimus!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud ettekandja! See on oluline teema. Kogu probleem taandub ikkagi sellele, et toimetulekutoetus kui selline on Eesti riigis äärmiselt väike ja inimestel on selle rahaga raske toime tulla. Iga samm, mis leevendaks sotsiaalset olukorda peredes, nõuab valitsuselt lisaraha otsimist, mille abil saaks neid kulutusi katta. Eile istusin ma siin, kui arupärimistele vastamise ajal toimus väga suur rünnak peaministrile, väideti, et ka lapsetoetuste tõstmiseks ettenähtud katteallikad on justkui valed. Kas te arvate, et rünnakud peaministri ja valitsuse vastu jäävad samasuguseks, kui me näitaks selle seaduse vastu võtame?

Rein Aidma

Aitäh küsimuse eest! Niisugusest vaatevinklist, eriti veel enne peaministri eilset esinemist, komisjon muidugi asja ei arutanud, kuid vastata võib kahetiselt. Esiteks, loomulikult on raha alati vähe. Aga teiseks tuleb kõikvõimalike sotsiaaltoetuste maksmisel arvestada ka seda, et need on ikkagi äärmuslik abinõu, mida kasutatakse juhul, kui inimene mingitel, vahel ka temast mitteolenevatel põhjustel ei tule oma eluga toime. Sotsiaaltoetused ei saa olla nii külluslikud, et tekitaksid vaesuslõksu, kust inimene ei tahagi enam välja pääseda. Nii et ma vastan kahetiselt.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Rein Aidma! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni ettepanek oli, et eelnõu 636 esimene lugemine tuleks lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määrán eelnõu muudatuse ettepanekute esitamise tähtajaks 17. juuni kell 17.15.

5. Teeseaduse § 22² täiendamise seaduse eelnõu (591 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Algab Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud teeseaduse § 22² täiendamise seaduse eelnõu 591 esimene lugemine. Palun kõnetooli Riigikogu liikme Jaan Ōunapuu!

Jaan Ōunapuu

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Austatud kolleegid! Aasta alguses algatas Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon teeseaduse § 22² täiendamise seaduse eelnõu. Sellega püütakse lahendada viimasel ajal praktikas esilekerkinud probleeme, kui inimeste kodutee on olnud takistatud.

Eelnõuga antakse kohalikele omavalitsustele erateede võõrandamisel eelisostuõigus. Selle õiguse rakendamine on kiireim viis võimaldamaks erateed avalikult kasutada. Samuti võib eratee soetamine eelisostuõigusega osutada soodsamaks kui hiljem tee võõrandamise eest kompensatsiooni või eratee avaliku kasutamise eest tee omanikule tasu maksmine.

Tuletan teile meelde, et seni on kohalik omavalitsus võinud sõlmida eratee valdajaga lepingu ja määrata eratee avalikuks kasutamiseks, makstes teomanikule lepingus sätestatud tasu. Kui eratee omanikuga kokkulepet saavutada ei õnnestu, kuid teed on vaja avalikult kasutada, võib kinnisasja sundvõõrandamise seaduse § 3 lõike 1 punkti 7 alusel avalikult kasutatava tee võõrandada. Eratee soetamine majandustegevuse eesmärgil võib kahjustada avalikke huve. Näiteks, kinnisvaraarenduste käigus rajatud erateed võivad olla paljudele kodu soetanud isikutele ainus juurdepääs oma eluasemele. Erinevalt paljudest monopoolses seisus olevatest äritegevuse valdkondadest ei ole erateede majandamisele seatud kasumlikkuse piire. Seetõttu võib erateega äri ajav isik nõuda kinnistute omanikelt või igapäevase majandamisega seotud teenuste osutajatelt eluaseme juurde pääsemiseks ebamõistlikult kõrget tasu. Sellise tasu maksmisest on võimalik pääseda, paludes kohtul seada enda kasuks teeservituut ning määrata mõistlik servituuditasu, kuid see protsess nõuab väga palju aega ja on seotud lisakulutustega.

Täpsema ülevaate komisjoni arutelust annab komisjoni kaasettekandja härra Palling, kuid võin öelda, et majandusministeerium on selle temaga viimastel nädalatel väga intensiivselt tegelnud. Ma ei välista, et esimese ja teise lugemise vahel tuleks eelnõu kahte punkti, mis on siia kirja pandud, täiendada kolme seaduse muudatustega (võlaõigusseadus, täitemenetluse seadustik ja planeerimisseadus).

Elmine valitsus andis eelnõule eitava hinnangu. Viidati sellele, et kohe-kohe võetakse Riigikogus vastu uus planeerimisseadus. See eelnõu on majanduskomisjonis menetluses, aga väga keeruline on prognoosida, millal see seadusena vastu võetakse.

Lõpetuseks. Kindlasti võib arvata, et olemasolev regulatsioon on piisav ning küll elu ja kohtupraktika panevad asjad paika. Samas, kui on võimalik vältida koormavaid kohtuvaidlusi ning luua selgemaid mänguregleid, tuleks sellist võimalust kasutada. Ennekõike tuleb sekkuda olukorras, kus on näha, et praktika on hakanud liikuma vales suunas. Aitüma!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Siim Kiisler esitab küsimuse.

Siim Kiisler

Aitäh! Hea ettekandja! Kui tee omaniku soov on teenida ebamõistlikult kõrget tasu, nagu sa siin välja tõid, kuidas siis aitab selle vastu see, kui omavalitsus läheb selle kõrge hinnaga – on ju selge, et siis saab ka müügihind olla ainult väga kõrge, ebamõistlikult kõrge – seda maad ostma? Kas siin ei teki hoopis vastupidine efekt, et see julgustab pahahtlikku teemaa omanikku neid hindu veel üles kruvima, just selleks, et lõpuks see tee kõrge hinnaga omavalitsusele maha müüa? Selles kontekstis oleks ju sundvõõrandamine palju mõistlikum, sest see on õiglase hinnaga ja võtaks ära isu niimoodi välja pressida.

Jaan Õunapuu

Aitäh! Ma oma eelnevas jutus mainisin võimalike seadusmuudatuste vajadust. Üks nendest sätetest, mida muuta tuleks, on võlaõigusseaduse § 251 lõige 1, mis tegelikult praegu takistab pankrotimenetluses või sundtäitmises olevate kinnistute sundvõõrandamist sellisel kujul, nagu see seaduseelnõu, mis meie oleme esitanud, ette näeb. Jah, võib-olla tuleks nendes seadustes kaotada eesõiguse teostamise välistavad normid.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Ma palun kaasettekandeks kõnetooli majanduskomisjoni liikme Kalle Pallingu!

Kalle Palling

Austatud juhataja! Head kolleegid! Majanduskomisjon arutas teeseaduse § 22² täiendamise seaduse eelnõu 591 esimesele lugemisele saatmist esmaspäeval, 19. mail. Eelnõu algataja esindaja Jaan Õunapuu esitas ülevaate eelnõu eesmärkidest ja sisust. Eelnõu esimese ja teise lugemise vahel on kavas täiendada võlaõigusseadust ja täitemenetluse seadustikku, et lahendada pankroti- ja täitemenetlusega seotud probleeme. Komisjoni istungile oli kutsutud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi teede- ja raudteeosakonna teedetalituse peaspetsialist Jaak Säälilik, kes tutvustas valitsuse seisukohti ning vastas lisaküsimustele. Komisjon otsustas saata seaduseelnõu täiskogu päevakorda 3. juuniks ning teha ettepanekud esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 17. juuni kell

17. Kõik otsused langetati konsensuslikult. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helir-Valdor Seeder, küsimus!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud komisjoni esindaja! Kas komisjonis oli juttu, et enamik probleemseid erateid, kus on probleeme pääsemisega teisele kinnistule, on tekkinud maa- ja omandireformi käigus? Need ei ole tekkinud praegu uute rajatistena, uute teedena planeeringute alusel? Milliseid lahendusi võiks siin leida? See eelnõu püüab lahendada just uute teedega tekkinud probleeme. Ma mõõnan, et ka need on olulised probleemid. Kuid kas on mingi lahendus nendele probleemidele, mis on juba varem tekkinud?

Kalle Palling

Aitäh! Tõepoolest, me arutasime seda teemat komisjoni istungil ja ka enne seda eelnõu menetlemise töögrupis. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumilt tuli täpselt samasugune seisukoht, et just selliste teede puhul on väga paljud nendest probleemidest tekkinud. Mõõndi, et seaduseelnõu neid probleeme ei lahenda. Aga kui teil on hea ettepanek, kuidas ka neid probleeme lahendada, siis muudatusettepanekuid on võimalik esitada kuni 17. juunini. Nii et palun, kui on mõni hea lahendus pakkuda, siis muudatusettepanek on teretulnud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Kas on kõnesoove? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et eelnõu 591 esimene lugemine tuleks lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määratud eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 17. juuni kell 17.

6. Teeseaduse § 16 muutmise seaduse eelnõu (618 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Kuues päevakorrapunkt on Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud teeseaduse § 16 muutmise seaduse eelnõu 618 esimene luge-

mine. Palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Tarmo Tamme!

Tarmo Tamm

Proua juhataja! Head kolleegid! Mul on au täna tutvustada Keskerakonna fraktsiooni algatatud teeseaduse § 16 muutmise seaduse eelnõu. Tegemist on väga hea eelnõuga, mis lahendab juba aastaid kestnud kohalike teede alarahastamise probleemi. Seadusmuudatus annab kohalikele omavalitsustele kindluse, et järgmistel aastatel eraldatakse riigieelarves vähemalt 10% kütuseaktsiisist laekuvatest vahenditest omavalitsustele kohalike teede rahastamiseks. Kahtlemata on 10% kütuseaktsiisi vahenditest miinimum, sest näiteks Omavalitsusliitude Koostöökogu tegi "Riigi eelarvestraategia 2014–2017" koostamisel ettepaneku suurendada omavalitsustele laekuva kütuseaktsiisi osa 2015. aastaks 25%-ni, 2016. aastaks 30%-ni ja 2017. aastaks 35%-ni. Eelnõu algatajad toetavad omavalitsustele laekuva kütuseaktsiisi osa suurendamist, kuid eelnõu eesmärk on tagada seaduses minimaalne tase, kui palju raha omavalitsustele selleks otstarbeks eraldatakse.

Endise omavalitsusjuhina julgen öelda, et kohalike teede olukord on auklik eeskätt süstemaatilise alarahastuse tõttu. Oponendid üritavad seda väidet pareerida vastuväitega, et omavalitsused ei kasuta raha õigesti ning seetõttu meenutavadki väga paljude omavalitsuste teed kevaditi sõjatandrit. Tegelik põhjus on selge alarahastus, nii vähese rahaga ei ole võimalik meie kliimas teid sõidukorras hoida.

Kohalike teede korrashoid on omavalitsuse oluline ülesanne, mille täitmist nõutakse vallalt või linnalt kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse ja teeseadusega. Paraku saab omavalitsus seda ülesannet täita vaid siis, kui seaduses on ette nähtud rahastus. Kuni 2009. aasta 1. märtsini kehtinud teeseaduses oli sätestatud, et kohalike teede investeringuteks eraldatakse vähemalt 10% riigieelarves teehoiu rahastamiseks ettenähtud summast. Riigi 2009. aasta lisaeelarve ja sellega seonduvate seaduste muutmise seadusega muudeti ka teeseaduse § 16 lõiget 3 ning see nõue kaotati. Loomulikult kasutas riik muudatusega antud võimalust omavalitsuste suhtes kurjasti ära ning eraldas kütuseaktsiisist kohalike teede investeringuteks neljal järjestikusel aastal alla

10%. 2010. aastal eraldati omavalitsustele kütuseaktsiisist 4,9%, 2011. aastal 4,8%, 2012. aastal 6,5% ja 2013. aastal 9,7%. Aastatel 2010–2013 eraldati seega teeseaduse §-s 16 ettenähtud vahenditest kohalikele teedele keskmiselt vaid 6,5%. Seda on ebanormaalselt vähe. Teatavasti kuulub kohalikele omavalitsustele 41% kõigist Eesti teedest.

Teede Tehnokeskuse 2011. aastal tehtud uuring näitas riigimaanteede pikaajalist kumulatiivset alarahastamist 836 miljoni euro ulatuses. Kohalike teede ja tänavate kumulatiivne alarahastamine on laias laastus 300 miljonit eurot. Selle tagajärjel on Eesti põhimaanteede teekate keskmiselt 13 aastat vana, tugimaanteede teekate keskmiselt 25 aastat vana ning kõrvalmaanteede ja kohalike teede teekate juba üle 30 aasta vana. See on selge ohumärk. Teetaristu olemasolu ning selle kvaliteet on väga oluline nii elanike liikumisvõimaluste tagamiseks kui ka ettevõtjatele toodangu ja toorme transportimisel.

Küsisime kohalike teede rahastamise kohta eelmisel aastal arvamust Eesti omavalitsusjuhtidelt. Meile laekus 31 vastust. Mitte üheski neist ei arvatud, et kohalike teede rahastus oleks piisav ning olukord rahuldav.

Majandus- ja kommunikatsiooniministri arvamuse kohaselt on aga kohalike teede hoid kohalike omavalitsuste kohustus, seda tuleks tervikuna rahastada kohalikust eelarvest ning riik võiks vaid huvi korral toetada kohalike omavalitsuste teehoiukulude katmist. Paraku peaks minister teeseaduse üle vaatama. Teeseaduse § 16 lõige 3 ütleb väga selgelt, et raha jaotus riigimaanteede hoiuks ning kohalike teede hoiuks määratakse igaks eelarveaastaks riigieelarves. Kohalikud omavalitsused vajavad kindlustunnet, et neil on igaks eelarveaastaks olemas konkreetne eraldis teede korrashoiuks. Tuletan meelde, et 2009. aastal vähendati ka kohalikele omavalitsustele eraldatavat tulumaksuosa 11,4%-ni, võimendades sellega majanduslanguse tõttu niigi toimunud ja toimuvat eelarvetulude vähenemist. Lisaks majanduslangusest tingitud eelarvetulude vähenemisele kahandas tulumaksu ja tasandusfondi kärpimise otsus aastatel 2009–2012 kohaliku elu korraldamiseks mõeldud vahendeid pea-aegu 190 miljoni euro võrra. Seetõttu ei ole omavalitsustel võimalik oma tuludest ka teehoiu rahastamist suurendada. Samuti on koha-

likele teedele mõeldud välisvahendid olnud väga ebastabiilsed ja need vähenevad järgmistel aastatel oluliselt. Lisaks tuleb arvestada, et Euroopa Liidu struktuurifondide vahendite eesmärk on vähendada Eesti taristu mahajäämust muu Euroopa Liidu taristust, mitte aga lappida riigi tekitatud eelarveauke.

Selline teehoiuvahendite jaotus riigiteede ja kohalike teede vahel ei ole loogiline ega õiglane.

Ma arvan, et kinnituse, et kohaliku omavalitsuse kohustused on katmata ja tasakaalustamata, andis meile ka eilne Euroopa Komisjoni hinnang, kus juhiti tähelepanu, et kohaliku omavalitsuse kohustusi tuleks riigil tugevamini rahaga katta. See on kokkuvõttes kõik. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Läheme küsimuste juurde. Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Hea kolleeg! Oled olnud pikka aega omavalitsusjuht, olid seda ka majanduskriisi alguses. Kuidas oli võimalik 2010. ja 2011. aastal eraldatud rahaga teid hooldada? Neil aastatel eraldati kohalikele omavalitsustele ju alla 5% sellest mahust, mis oleks vaja olnud.

Tarmo Tamm

Aitäh küsimuse eest! Tõesti, selline olukord tekkis peale seda, kui riik selle kärpe tegi. Ma tuletan teile meelde, et 2008. aastal eraldas riik kohalikele omavalitsustele teedehoiuks 40 miljonit eurot. Ma võin kohaliku omavalitsuse juhina kinnitada, et siis tekkis ka reaalne võimalus teid remontida, mitte neid ainult teatud seisundis hoida. Aga kuidas me suutsime teede olukorra enam-vähem säilitada? Ega teist võimalust ei olnudki, tuli töötajate palku vähendada. Ma mäletan, et tolleaegse linnapea töötasu vähenes umbes 20% aastas. Kui sa õigel ajal teid ei remondi, siis tulevikus läheb remont oluliselt kallimaks. Leedu ja Läti näite põhjal võib öelda, et remondikulude summa kasvab siis 1,5 korda. Minu meelest on sellisel juhul, kui õigel ajal vahendeid ei eraldata, tegemist majandusliku mõtlematusega, ka majandusliku rumalusega.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Hea esineja! Küsin tulenevalt viimasest vastusest. Täpsemalt öeldes eraldati 2008. aastal kohalikele teedele 40,5 miljonit eurot. Kas sinu hinnangul oli 2008. aasta raheraldalis kohalikele teedele selline, mis tagaks ka praegu korras teed?

Tarmo Tamm

Aitäh! Kui rahastamine sellises summas oleks stabiilne, siis ma arvan, et need omavalitsused, kes sel juhul viriseksid, et selle rahaga ei ole võimalik teid korras hoida, peaksid küll peeglisse vaatama. Ma arvan, et see oli selline summa, mille abil võis teid rahuldavas seisundis hoida. Ma tuletan meelde, et eelmisel aastal eraldati kohalikele teedele ainult 29,3 miljonit eurot ja sellel aastal eraldatakse 28,1 miljonit eurot.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Lugupeetud kolleeg! Võrdleme neid arve: 2008. aastal 40,5 miljonit ja sellel aastal 28 miljonit eurot. Need on, nagu ma aru saan, absoluutarvud. Samas on viimase kuue aastaga kõik hinnad korralikult kasvanud. 28 miljonit eurot sellel aastal ei saa olla võrdne 28 miljoni euroga näiteks 2008. aastal. Kui vaataks selliseid asju nagu inflatsioon, palgakasv ja kõigi ressursside hinna kasv, siis millega oleks praegu võrreldav see 2008. aasta 40,5 miljonit eurot? Mis sa arvad?

Tarmo Tamm

Aitäh! Loomulikult, kui 2008. aastal eraldati 40,5 miljonit eurot, siis sel aastal, ma arvan, kui arvestada inflatsiooni, koefitsiente ja hindade tõusu, võiks see summa olla umbes 60 miljonit eurot, kui ma laias laastus arvestan. Aga minu arvates on hämmastav, et uus valitsuskoalitsioon otsustab teedelt ära võtta 25 miljonit eurot eelarveaukude lappimiseks. Kui meil on 25 miljonit eurot vaba raha, nagu eile peaministri jutust võis aru saada, mida riik ei suuda otstarbekalt ära kasutada, andke see siis kohalikele omavalitsustele! Eestis pole ühtegi omavalitsust, kes võiks öelda, et sealsed teed on korras, ükskõik, kes seda omavalitsust siis juhivad, parempoolsed, vasakpoolsed või kes

tahes. Mulle hiljaaegu räägiti, et postimees jäi kevadel ühel vallateel posti laiali vedades mitmes kohas kinni. Minu meelest on see rumal ja lühinägelik samm, kui teede rahastamist vähendatakse ja rahastamine ei ole stabiilne. Me räägime kohaliku omavalitsuse autonoomiast. Kuidas on võimalik põhimõtteliselt tagada kohaliku omavalitsuse autonoomiat, kui rahastamine on nii ebastabiilne? Mis teehoiukavadest ja arengukavadest me räägime, kui arengukava rahastus sõltub sellest, milline on kevadel riigi rahaline seis ja millises tujus on minister selle summa määramisel!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Aitäh! Austatud ettekandja! Eile ütles peaminister siinsamas saalis, et kohalike teede raha järgmisel aastal kindlasti ei vähene. Sel aastal eraldati kohalikele omavalitsustele 10% teedele eraldatud rahast. Oskad sa öelda, kui valitsus ei kavatses vähendada omavalitsuste teede rahastamist, miks nad siis sellele eelnõule nii vastu on?

Tarmo Tamm

Aitäh! Mina ka ei saanud aru, millisele summale härra peaminister tugines ja milliste aastatega võrreldes summa ei vähene. Kui näiteks võrrelda eelmist ja seda aastat, siis see summa vähenes 1,2 miljonit eurot, sellel aastal on 1,2 miljonit eurot vähem kohalike omavalitsuste teedele raha ette nähtud kui 2013. aastal. Me teame, millise surve all on järgmise aasta riigieelarve. Ma ei tea, milline summa sinna kirjutatakse ja millega võrreldes ei vähene. Aga selle seaduseelnõu eesmärk ongi just omavalitsustele kindlust anda ja kirjutada seadusesse 10%. Kui riigile laekub kütuseaktsiisi vähem, siis ka kohalikele omavalitsustele laekub vähem, kui riigile laekub rohkem, siis saab ka kohalik omavalitsus rohkem. Aga siis on olemas mingi stabiilsus, praegu seda ei ole. Ma ei tea, millisest summast peaminister rääkis. Eks me seda näeme, milline summa eelarvesse kirjutatakse.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb, teine küsimus!

Valeri Korb

Aitäh! Hea kolleeg! Mõnel aastal tuleb riik kohalikele omavalitsustele appi ja annab raha. Viis-kuus omavalitsust ühel aastal saavad ja teisel aastal saavad veel. Aga lugu on selles, et selles poliitikas, selles riigi abis ei ole selgust. Kas keegi siin saalis või mõni kohaliku omavalitsuse juht võib täna öelda, mis tuleb aastal 2016 ja missugused kohalikud omavalitsused saavad seda raha? Minu meelest me räägime rahast küllalt palju, aga sellest poliitikast, mis tuleb aastal 2016 või 2017, ei taha keegi rääkida.

Tarmo Tamm

Aitäh! See on kurb, et me ei tea, mis tuleb aastal 2015, 2016 või 2017. Aga mingi stabiilsus võiks riigis olla. Stabiilsus võiks olla ka teede rahastamises. Lisaks on ju teedespetsialistid välja toonud, et riigi kärpe tagajärjel jääb järgmisel aastal töötä vähemalt 500 inimest. See tähendab, et maksud jäävad laekumata, pered satuvad raskesse olukorda, teed lagunevad. Ma ei saa sellest poliitikast ka kõige parema tahtmisega aru. Paraku arvan, et paljudel nendel töö kaotanud inimestel on plaan siit riigist lahkuda, nad lähevad teise riiki, kus neile on töö tagatud. Kuidas on võimalik luua Eestisse ühte teedefirmat, kui on teada, et põhirahastaja ja -telliija on riik? Riik võib ühel aastal öelda, et tal on raske ja vaadaku firma ise, kuidas see oma liisingumaksud ja kõik maksud ära maksab, riik sellel aastal raha ei anna, ta tellimusi ei esita. Ma ei saa sellest aru, aga ju teised saavad. See ongi erinev poliitika.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Teede halb olukord on, esiteks, suur majanduslik probleem. Teiseks, nagu me kuulsime, põhjustab see tööpuudust. Kolmandaks, eriti inimeste tervisest rääkides on oluline liiklusohtus, nendel teedel on ohtlik sõita. Siit minu küsimus. Miks Eesti riik, kes peab ennast Euroopas nii eesrindlikuks, ei pööra tähelepanu sellele uuele moodsale sõnale "taristu", mis president meile välja pakkus ja mille ta välja mõtles? Mis on selle põhjused, et teid küllalt ei rahastata?

Tarmo Tamm

Aitäh! Minul on raske aru saada, mida mõtlevad teised inimesed. Aga minu loogika kohaselt võiksid küll olla Eesti riigi teed, vähemalt põhimaanteed ning linnade ja suuremate asulate tänavad, ikkagi sellises seisus, et me ei peaks omaenda inimeste ega väliskülaliste ees häbenema. Me kirusime hiljaaegu Poola riigi teid. Palun sõitke Poolas ringi ja te näete, mis seal vahepeal on juhtunud. Riik on aru saanud, et taristu on üks põhilisi tagatise, et ettevõtlus areneks ja inimesed saaksid turvaliselt liigelda. Lisaks tekivad siis stabiilsed töökohad, mis toovad riigile maksuraha. Kui majanduslikult mõelda, siis on selge, et mida hiljem teid remonditakse, seda suuremaks riigi kulud kasvavad. Ma ei suuda teistsugusest mõtlemisest aru saada. Võiks mõne majanduseksperdi kaasata ja arutada, kas on ikka tark seda niigi väikest summat veel vähendada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jüri Morozov!

Jüri Morozov

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Te olete korduvalt toonitanud majanduslikku mõtlemist. Vahetult enne teid tutvustas Yana Toom eelnõu, mille abil püütakse parandada perede sotsiaalset toimetulekut. Kas Yana Toomil puudub majanduslik mõtlemine, et ta räägib hoopis perede toimetulekust, mitte teede rahast?

Tarmo Tamm

Aitäh! Neid kahte asja vastandada, et kui me lapsetoetust tõstame, siis me peaksime teedele minevat summat vähendama, on minu meelest rumalus. Ma arvan, et riigi poliitika peaks muutuma. Ma küsin, hea kolleeg, miks haldusreform on tänaseks päevaks tegemata. Meie naabrid lätlased tegid haldusreformi ära. Eesti on ainuke riik Euroopa Liidus, kes arvab, et haldusreform kulgeb kuidagi omatahtsi. Lätis kasvas eelmisel aastal töökohtade arv kolm korda rohkem kui Eestis. Tuleks peeglissee vaadata ja mõelda, miks riigireform on tegemata. Või võtame selle lihtsa asja, et Eesti riik lubab maksudena vabalt raha välja viia. Minu teada on Swedbank sel aastal maksuvabalt välja viinud 240 miljonit eurot. Sealt tuleb see raha leida, mitte vastandada teid ja lapsi. See vastandamine on väga rumal.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heimar Lenk, teine küsimus!

Heimar Lenk

Ma küsin oma eelmise küsimuse jätkuks, miks siis riik ei rahasta teid ja samamoodi ka sotsiaalpoliitikat, näiteks lastehoidu. Kas probleem ei ole ikkagi mitte selles, et meie riigikassa hakkab tühjaks saama, meil ei jätku raha riigi ülalpidamiseks?

Tarmo Tamm

Aitäh! Ma jätkan oma eelmist vastust. Praegused riigijuhid ei vaata peeglissee. Ma tulen veel kord Läti juurde tagasi. Vaatame majanduskasvu. Läti majanduskasv oli 2,8%, eelmisel aastal oli see Euroopa Liidu suurim. Lätis tehti õigel ajal reformid ära. Lätis on näiteks ettevõtte tulumaks 15% ja tulu ei ole võimalik kuskile peita või välja viia. Mõni Reformierakonna poliitik on arvanud, et ettevõtjad võiksid vabatahtlikult tulumaksu maksta, neil on raha niivõrd palju, et võiksid selle vabatahtlikult riigile anda. Ma küsin, mis maksusüsteem see selline on. Lätis on niimoodi, et ettevõtted maksavad 15% oma tulust ära ja neil ei ole mingit võimalust seda raha ühte või teise kohta paika panna. Kui on hea ettevõtja, kes loob töökohti, siis võib riik ju raha teistmoodi ettevõttesse tagasi suunata. Nii et vaja on muuta maksusüsteemi ja riigi poliitikat, vaja on reformid läbi viia, aga praegu ei tehta midagi. Tõesti, riigil ei ole raha ja võetakse igalt poolt, kust vähegi võimalik.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud ettekandja! Sa ütlesid, et kui omavalitsustele laekuv osa määrata kindlaks protsendina, siis on nii, et kui aktsiisi laekub riigieelarvesse rohkem, saavad kohalikud omavalitsused rohkem raha, kui aktsiisi laekub vähem, saavad ka kohalikud omavalitsused vähem raha. Paljudes maapiirkondades ringi sõites olen tihti märganud, et siin-seal, jumal tänatud, tekib ettevõtteid. See tekitab teatud piirkondades ka teede suurema koormuse. Mis sa arvad, kas selline lähenemine, protsendi kindlaksmääramine, tagab ikkagi kohalike omavalitsuste kõikide teede korrashoiu või

oleks mõistlikum need asjad lahti siduda? Siis saaks vaadata, millistes omavalitsustes on tekkinud teedele suurem koormus ja võiks anda sinna rohkem raha, muutes selle süsteemi palju paindlikumaks.

Tarmo Tamm

Aitäh! See tähendaks vajaduspõhist teedetotust. Meil on vajaduspõhine peretoetus, ma ei tea, mis vajaduspõhine toetus meil veel on, nüüd hakkame siis vajaduspõhist teedetotust ka jagama. Mingi komisjon hakkab Eestis ringi sõitma ja vaatama, milline teelõik vajab raha, siis tuleb hea poliitik ja annab selle raha ning siis saab elu edasi korraldada. See 10%, Inara, on minimaalne tase. Keegi ei keela ju seda summat suurendada. Aga su jutt on õige. Kuidas saab ettevõtlust arendada, kui ei ole teid? Sa tead ju väga hästi seda teelõiku, mis viib Värskast piirile. Seda enam ei ehitata, sest raha ei jätku. Ma tean, et näiteks seda teelõiku, mis läheb minu kodust mööda, Põlva–Saverna tee, hakatakse remontima 2,5 kilomeetri kaupa, kogu remonditava tee pikkus on aga kümme kilomeetrit. Kergliiklusteed enam ei ehitata, kuna raha ei ole, remonditakse ainult 2,5 kilomeetrit ja sinna ei tehta ka enam mustkatet. Ma ei oska öelda, kuhu me niimoodi välja jõuame, aga selline on reaalsus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas, teine küsimus!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud ettekandja! Mul on veel selline küsimus. Sul on seletuskirjas toodud väga hea skeem, kus on näidatud omavalitsustele eraldatud välisvahendite jaotus aastate kaupa. Sa oled selle teemaga kaua tegelnud. Kas sul on võimalik meile näidata ka näitlikke jooniseid, kui paljud kohalikud omavalitsused on saanud üldse teedele raha, ma mõtlen nii välisvahendeid kui ka riigivahendeid, ja võrdluseks andmeid, kui palju on kohalikud omavalitsused teede heaks tegelikult raha kasutanud?

Tarmo Tamm

Aitäh! Põhiprobleem ongi see, et järgmisel eelarveperioodil väheneb välisvahendite osakaal kohalike omavalitsuste teede remondi summades veelgi, sest välisvahendeid saab

eraldada ainult kohalike omavalitsuste spetsiifilistele objektidele, näiteks suurtele liiklussõlmedele, viaduktidele või teistele sellistele asjadele. Tavalisi teid ei ole võimalik välisvahenditega remontida. Selles probleemi olemus ongi. Ma võin, Inara, sulle öelda, et praegu panustab riik teedesse juba alla 50% kütuseaktsiisist laekuvast rahast ja see summa väheneb veel, sest arvatakse, et puudujääv osa kaetakse Euroopa Liidu vahenditega ja teedehoiuks mõeldud raha võib kasutada kusagil mujal. Selline poliitika praegu kahjuks on. Aga kohalikel omavalitsustel ei ole võimalik välisabi kasutada, sest neid võimalusi on niivõrd vähe. Võiks rajada näiteks linnatänavatele sademevee äravoolusüsteeme või midagi muud sellist, aga selle jaoks ei ole vahendeid olemas.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin, teine küsimus!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ennekõike tahan tänada sind nende vastuste eest, mida sa viimased veerand tundi oled andnud! Ka inimesel, kes ei valda teemat, peaks tekkima ettekujutus kahest võimalikust raha jaotamise süsteemist teede remondi ja hoolduse jaoks. Kas me võime sellele arutelule punkti panna sellise mõttega, et see, mida sina praegu kaitsed ja mida pakkus Eesti Keskerakonna fraktsioon, tähendab võrdset kohtlemist, parimat teehoidu, mis on praeguse eelarvega võimalik, aga see, mida kavatseb teha valitsuskoalitsioon, on poliitiline raha jaotamine, mis võimaldab omadele anda ja teistele mitte?

Tarmo Tamm

Aitäh! Meie kaitseme kõiki omavalitsusi ja me kaitseme seda, et kohalike omavalitsuste teede rahastamisel oleks olemas vähemalt mingi minimaalne tasand. Nagu ma ettekandes ütlesin, kolmel aastal vähenes teede rahastamine keskel läbi 6,5%-ni. Meie arvates oleks 10% minimaalne tasand, millega kohalikud omavalitsused saaksid arvestada ka aastail 2017–2018, nad saaksid teha arengukavasid ja teehoiukavasid ning tekiks mingi stabiilsus. Aga sellest, et kõik peaks sõltuma kellegi heast tahtest, ei saa ma aru. Midagi võiks Eesti riigis kindlat ka olla. Teede rahastamine võiks olla

üks selline asi, mis on kindlatel alustel paika pandud, sest teid me kasutame kõik ja me oleme ju kõik Eesti kodanikud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marika Tuus-Laul, teine küsimus!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Teed on korrast ära, kui maal ringi vaadata, siis on see selge, ja aina hullemaks nad lähevad, aga riigi rahandus on ju korras ja eelarve ka tasakaalus. Kummast sinu arvates inimesed rohkem aru saavad ja kumb nendele rohkem meelde jääb?

Tarmo Tamm

Aitäh! Ma ei ole, Marika, sinuga nõus, et riigi rahandus on korras ja riigieelarve on tasakaalus. Kui riigieelarvest umbes 2% moodustavad Euroopa Liidust saadud abivahendid, kuidas siis riigieelarve tasakaalus on? Ma ei saa sellest aru. Mis on tasakaal ja mis on korras rahandus, seda ma ei tea. Need on erinevad mõisted, aga see ei ole tänase arutelu teema. Aga stabiilsus kohalike omavalitsuste teede rahastamisel võiks siiski olla. Seda eelnõu ma sellepärast siin nii kiivalt kaitsengi ja mitte esimest korda. Seda, et see rahastamine võiks olla fikseeritud, kinnitavad kaks asja. Esiteks see, et hiljaaegu võeti Riigikogus vastu transpordi arengukava, kus fikseeriti, et kohalikele omavalitsustele võiks minna 10% teehoiu vahenditest. Kui arengukava vastu võetakse, aga seda ei ole võimalik seadustada, siis ma küsin, miks see arengukava siis üldse tehti. Teiseks, meile on ka mõttekaaslased ilmunud. Euroopa Komisjoni eilne hinnang juhtis tähelepanu täpselt samale asjale, millest ma olen täna rääkinud, sellele, et kohalike omavalitsuste kohustused ei ole tuludega kaetud. Nende kohustuste hulka kuulub loomulikult ka teede korrashoid. Kui me ei hakka sellele tähelepanu pöörama ja läheme ainult vastandamise teed, siis me oleme sellises seisus, nagu me nüüd oleme.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helir-Valdor Seeder!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Valdav osa küsimusi tuli teile teie fraktsioonikaaslastelt.

Kuidas teile tundub, kas te olete oma vastustega suutnud fraktsioonikaaslaste veenda selle eelnõu vajalikkuses või mitte?

Tarmo Tamm

Aitäh! Ma arvan, et minu fraktsioonikaaslastele oli selle eelnõu vajalikkus ammugi selge. Aga ma loodan, et me suutsime ka härra Seederile selgeks teha, et on vaja see 10% seaduses fikseerida.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Tarmo Tamm! Ma palun kaasettekandeks kõnetooli majanduskomisjoni liikme Deniss Boroditši!

Deniss Boroditš

Hea istungi juhataja! Kolleegid! Majanduskomisjon arutas teeseaduse § 16 muutmise seaduse eelnõu oma 15. mai korralisel istungil. Kõigepealt kuulasime ära algataja esindaja Tarmo Tamme, kes rääkis eelnõu eesmärkidest ja sisust ning vastas küsimustele. Vajab märkimist, et Vabariigi Valitsus seda eelnõu ei toeta. Pärast pikka arutelu otsustas komisjon teha ettepaneku eelnõu tagasi lükata (poolt 5, vastu 2, erapooletuid 1). Põhjuseid on siin mitmeid. Esiteks, eelnõu sisu on tagada kohalike teede hoiuks 10% teehoiu rahastamiseks ettenähtud summast. Kui me vaatame kas või selle aasta eelarvet, siis näeme, et see 10% on kohalikele teedele tagatud. Samuti on koalitsioonileping selgelt kirjas, et kohalike teede rahastus ei vähene. Seega ei ole vaja siduda teede rahastamist konkreetse protsendiga, eelarve peab olema paindlik. Mõnel aastal saab eraldada võib-olla 10%, järgmisel aastal aga 15%. Ma arvan, et me ei pea siin rahastamist siduma konkreetse protsendiga. Aga mis puudutab eelnõu eesmärki, siis nagu ma ütlesin, praegu see probleemiks ei ole. Seega ei ole vaja seda probleemi selle eelnõuga lahendada. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Ma ei ole koalitsioonilepingu nüanssidega kursis. Kas sa oskad öelda, milline summa on järgmise aasta riigieelarves kohalikele omavalitsustele eraldatud teehoiuks? Sa ütlesid, et summa ei vähene.

Millise aastaga võrreldes ei vähene, kas 2009. või 2011. aastaga? Milline summa seal olema saab? Seda on hea pärast stenogrammist järele vaadata, et me ei peaks kevadel siin vaidlema hakkama.

Deniss Boroditš

Vaatame kronoloogiat. Koalitsioonileping sõlmiti selle aasta alguses ja selle lähtekohaks oli ikkagi kehtiv ehk 2014. aasta eelarve. Kui *gi summa summarum* pannakse summad paika eelarve tegemisel, siis on koalitsioonilepingus peetud ikkagi silmas, et võrreldes kehtiva eelarvega see summa ei vähene.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Muidugi võib niiviisi diskuteerida, et teed on halvas olukorras ja vajavad remonti ning, ütleme, seda võib nagu katta ühe paberiga. Siis me räägime paberist, mitte teede olukorrast. Aga küsimus on mul selline. Praegu ei saa ju ütelda, et kohalike omavalitsuste teed ei ole halvas olukorras. Mida koalitsioon ikkagi kavatseb teha, et seda olukorda parandada, aga mitte ainult paberitest rääkida?

Deniss Boroditš

Kui te panite tähele, siis seda eelnõu ei initsieerinud Vabariigi Valitsus, vaid teie fraktsioon ehk paberite liigutamine toimub siitkaudu. Aga küsimus on õige. Muidugi, kõikide huvides on see, et Eesti teed oleksid korras ja seda nii linnas kui ka maanteel. Selleks eraldatakse raha kahest kohast. Esiteks – ja see on kõige tähtsam – on kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse alusel kohustus rahastada kohalikke teid kohalikust eelarvest. Lisaks eraldab riik igal aastal lisasummasid teehoiuks ja investeringuteks eraldatakse ka Euroopa Liidu vahendeid. Need on viimase seitsme aasta jooksul päris märkimisväärsed olnud ja järgmiseks perioodiks nähakse ette veel suuri summasid. Nii et finantseerimine toimub, aga muidugi on väga oluline see, kuidas kohalik omavalitsus suhtub oma teedesse, kas ta peab neid korralikeks või halbadeks ja kui palju ta nende heaks raha eraldab.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm, teine küsimus!

Tarmo Tamm

Aitäh! Ma küsin veel koalitsioonilepingu kohta. Sa, Deniss, tead seda nagu paremini. Millisest loogikast lähtuti, kui järgmisel aastal otsustati teehoiuvahenditest ära võtta 25 miljonit eurot riigi ülejäänud eelarvekulude katteks? Kus see loogika siin on? Me kaotame 500 töökohta, tulevikus läheb teede remont kallimaks. Millisest loogikast te lähtusite, kui sellise sammu ette võtsite?

Deniss Boroditš

Kuna see arutelu ei ole koalitsioonilepingu arutelu ja me peaksime praegu lähtuma ikkagi konkreetsest eelnõust, mainin ma kõigepealt, et komisjonis seda ei arutatud. Aga mis puudutab koalitsioonilepingut, siis nagu ma ütlesin, kohalikele teedele minev summa ei vähene. Samuti pannakse igal aastal paika ülejäänud summad, mis lähevad riigimaanteede hoiuks ja just eesmärgiga, et kõik normid oleksid täidetud ja teede kvaliteet oleks hea.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eldar Efendijev, teine küsimus!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Ma tahan täpsustada. Viimastel aastatel on summa, mille riik on ette näinud omavalitsustele, et kohalikud teed heas korras hoida, tasapisi vähenenud. Teede olukord on selline, nagu see on. Raha, mis praegu eraldatakse, ei ole piisav. Võib-olla koalitsioonil on oma arusaam, kuidas teede olukorda parandada. Ma praegu ei räägi õiendamisest ega protsentidest, ma räägin konkreetsetest olukordadest.

Deniss Boroditš

Eks olukorrad ole erinevad. Nagu ma ütlesin, teede finantseerimine toimub alati kahest allikast: põhiliselt ja KOKS-i alusel kohalikust eelarvest ning riigi toetusena riigieelarvest. Kindlasti, jah, rasketel aegadel, just kriisiaegadel oli see summa väiksem. Kui me vaatame kahte eelmist aastat, siis finantseerimine oligi 10% tasemel ja kindlasti see jätkub samas mahu. Ma näen lisaressursse kohalikus eelarves.

Kuigi eelnõu algataja tahab mingi kindla protsendi seadusesse panna, siis näiteks mina ei tea ühtegi – ma võin muidugi eksida – omavalitsust, kus oleks ka mingi protsent eelarvest teedele eraldatud. See summa tuleb kahest kohast.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jüri Morozov, teine küsimus!

Jüri Morozov

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Kas komisjonis eelnõu esitaja rääkis ka sellest, miks just 10%? Ta ütles, et omavalitsusliidud on rääkinud 20%-st, 25%-st, isegi 35%-st. Miks just selline maagiline arv välja käidi?

Deniss Boroditš

Võib-olla on see tingitud sellest, et kunagi oli see 10% mingi märgilise arvuna sees. Tegelikult ma arvan, et vaadati viimaste aastate finantseerimist, mis on olnud ka 10% piiril. Kindlasti oli juba teada, et koalitsioonilepingus on sees, et finantseerimine jätkub samal tasemel, mitte ei vähene. Ma arvan, et ju siis sellest juhitudi.

Aseesimees Laine Randjärv

Tarmo Tamm, kolmandat küsimust ei saa esitada. (Vahele hüüe.) Te ei saa sõna, see võimalus on ainult läbirääkimistel. Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Deniss Boroditš! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Palun, Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Väga raske on vastu vaielda sellele, et kohalikud teed nõuaksid paremat rahastamist. Olen minagi siit puldist seda deklareerinud ja võin teile kinnitada, et sotsiaaldemokraadid, olles ka opositsioonis, on kogu aeg olnud seisukohal, et kohalike eelarvete teeraha võiks olla suurem. Teisest küljest, selle aasta 28,1 miljoni eurot ei ole ainukene summa, mis kohalike teede investeringuteks läheb. Ma pean siit puldist kiitma kohalike omavalitsusi üle Eesti, kes oma eelarvest on leidnud summasid selleks, et kohalike teid enam-vähem sõidukorras hoida. Ma ei tahaks siin vastandada lapse-toetusi või ükskõik milliseid sotsiaaltoetusi ja teedele kuluvat raha. See oleks väiklane, sest raha vajavad mõlemad. Ma ei ole nõus ka selle

väitega, mida siin saalis kuulda oli, et koalitsioon omadele annab, aga teistele mitte. Ega see nii lihtsalt ikkagi ei käi.

Tõe huvides peab ütleva, et, jah, 41% Eesti teedest on kohalikud maanteed. Kuid kui vaadata läbisõitu, siis sõidud kohalikel teedel moodustavad kõikidest sõitudest ainult 15%. 60% sõitudest tehakse riigimaanteedel ning 25% Tallinna, Pärnu ja Tartu tänavatel.

Mis puudutab viimaste aastate summasid, siis, jah, siin on olnud drastiline vähenemine. See kulmineerus 2011. aastal ja nüüd on need summad järk-järgult hakanud jälle suurenema. Ma pean natukene tuhka pähe raputama, vaatama saalis paremale poole ja ütleva, jah, kui need raskemad aastad olid möödas, siis otsiti võimalusi, kuidas kohalikele eelarvetele kohalike teede rahastamiseks raha juurde anda ja sellel aastal on rahastamine jõudnud tagasi 10%-le. Olen aga isegi olnud valitsuses, kui see protsent oli 15.

Nüüd räägin transpordi arengukavast. Jah, seal on tõepoolest kavandatud eraldada kuni 10% kütuseaktsiisist kohalike omavalitsustele. Kuid ühte asja tuletan ma teile veel meelde. Teehoiu rahastamise põhimõtted ja võimalused vaadatakse tervikuna üle pärast seda, kui kohalikud teed on inventariseeritud ning nende seisukord ja kasutajate hulk on kindlaks tehtud. Ma saan aru, et inventariseerimisega praegu tegeldakse ja kui need andmed saavad kunagi kaante vahele, siis see on kindlasti alus majandusministeeriumile, selleks et kohalike eelarvete jaoks rohkem teederaha eraldada.

Sotsid ei ole vastu, ma kordan veel, kohalike teede rahastamisele. Kuid ma juhin tähelepanu, et eelarves on isegi palju fikseeritud kuluartikleid. Kui me teeme veel ühe fikseeritud kuluartikli juurde, siis keerulisematel aastatel, kui tagasilangus ei toimu mitte ainult kohalikes eelarvetes, vaid ka riigieelarves, peame hakkama jälle seadust muutma. See on põhjus, miks me selle seaduseelnõu vastu oleme.

Võib-olla vähem on juttu olnud sellest, et täna arutatakse majanduskomisjonis valitsuse algatatud teeseaduse muutmise seaduse eelnõu, valmistatakse selle esimeseks lugemiseks. Me kuulame ära, millega majandusminister meie ette tuleb. Kordan üle, et järgmisel aastal koalitsioonilepingu kohaselt kohalike teede raha ei vähene. Mis on valimistulemus

2015. aastal, seda näitab aeg, kuid ma olen väga kindel, et kui sotsid ka siis valitsuses on, need summad suurenevad. Aitüma!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Nüüd sain ma lisa sellele, mida ma juba teadsin. Koalitsioon on ju lubanud analüüsida, kuidas kohalike omavalitsuste reformi läbi viia ja mida kohalikud omavalitsused endast üldse kujutavad ning kuidas pankade Eestist välja viidud raha maksustada. Nüüd sai selgeks, et teid ei ole võimalik suurema protsendiga rahastada sellepärast, et tuleb selgeks teha, kui palju Eesti Vabariigi kohalikes omavalitsustes teid on. See päris üllatas mind. Aga kolleeg Morozovile ütlen ma, et kuni 2009. aasta 1. märtsini kehtinud teeseaduses oli sätestatud, et kohalike teede investeringuteks eraldatakse vähemalt 10% riigieelarves teehoiu rahastamiseks ettenähtud summast. Riigi 2009. aasta lisaeelarve ja sellega seonduvate seaduste muutmise seadusega muudeti ka teeseaduse § 16 lõiget 3 ning kaotati see seni sätestatud nõue. See 10% tulenebki sellest seadusest, mis kunagi Eesti riigis kehtis. Nagu te mäletate, peale seda, kui see seadus ära kaotati, eraldati kolme aasta keskmisena kohalike omavalitsuste teedele 6,5%. Sellest tulenevalt ongi meie tagasihoidlik soov see protsent seaduses fikseerida. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas on veel kõnesoove? Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhitivkomisjoni ettepanek on, et eelnõu 618 tuleks esimesel lugemisel tagasi lükata. Peame selle läbi hääletama.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 618 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 48 Riigikogu liiget, vastu 32, erapooletuks ei jäänud keegi. Eelnõu on esimesel lugemisel tagasi lükatud ja langeb menetlusest välja. (Tabel 3.)

7. Käibemaksuseaduse § 15 muutmise seaduse eelnõu (630 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on Riigikogu liikmete Juku-Kalle Raidi, Olga Sõtniku, Priit Sibula, Mart Meri ja Andres Herkeli algatatud käibemaksuseaduse § 15 muutmise seaduse eelnõu 630 esimene lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli Riigikogu liikme Andres Herkeli!

Andres Herkel

Proua juhataja! Austatud kolleegid! Käesoleva seaduseelnõu ja selle seletuskirja koostas Juku-Kalle Raid, kui ta oli veel Riigikogu liige, ning koos temaga on selle, tõepoolest, algatanud Olga Sõtnik, Priit Sibul, Mart Meri ja siinesineja. Ma pean sissejuhatuseks ütleva, et olin alles kolmas valik selle eelnõu ettekandjaks. Juku-Kalle Raid on kahjuks Riigikogu koosseisust lahkunud. Miks sotsiaaldemokraadid pidasid paremaks, et Mart Meri seda ettekannet ei teeks, on mõnevõrra arusaamatu. Kindlasti tunneb ta kirjastusmaailma ja kogu valdkonda minust paremini. Ühtlasi ütlen juba nüüd, et kui fraktsioonide esindajad on nii suuremeelsed ja läbirääkimistel sõna võtavad, siis oleks teile väga tagasihoidlik palve, et te võiksite nimetada ka eelnõu algatajate nimesid. Muidu ei saa mitte keegi meist selle eelnõu tagasilükkajatele läbirääkimiste käigus vastu vaielda, kui just sotsiaaldemokraadid ei ole Mart Meri kõnelejaks esitanud. Kahjuks on niisugune meie kodukord.

Eelnõu sisu on lihtne: alandada raamatute käibemaks 9%-lt 5%-le, nagu see kunagi oli. Teatavasti on raamatute käibemaksu korra alandatud, 1999. aastal, kui ma õigesti mäletan, ja majandussurutise tingimustes tõsteti see 5%-lt 9%-le. Ma arvan mäletavat ka seda, et vähemalt osaliselt saatis toonast sammu selline põhjendus või vabandus, et see tuleneb raskest majanduslikust olukorrast, milles riik toona oli, ja lubati, et võimaluse korral 5%-line määr taastatakse.

Ma osutan mõnele punktile eelnõu seletuskirjas, mis on tekitanud natukene vaidlusi. Kõigepealt on selliste muudatuste puhul küsimus selles, milline on nende mõju riigieelarvele. Siin lähevad hinnangud oluliselt lahku.

Eelnõu koostaja on öelnud, et muudatus tähendab katmist vajavaid kulusid 1 miljoni euro eest aastas. Rahandusministeerium Vabariigi Valitsuse arvamuses väidab, et käibemaksu langetamine 9%-lt 5%-le vähendaks maksumäära umbes 3 miljoni euro võrra. Minu käsutuses olev Toomas Leito kiri Mart Merile kinnitab, et riik sai käibemaksust eelmisel aastal tulu 3 miljonit eurot, mis tähendab, et käibemaksu määrat 9%-lt 5%-le langetades kaotab riik tulusid 1,5 miljoni euro piires. Ehk mulle tundub olevat see 3 miljonit eurot, millega Vabariigi Valitsus opereerib, pigem kogutulu, mitte see, mis maksumäärat langetamisel kaotaks läheks.

Rääkides eelnõu algataja filosoofilisest lähtekohast, siis see, mida ta esimesena nimetab, on minu arvates väga oluline. See on põhiseaduse preambul, mis ütleb, et Eesti riigi olemus ja eesmärk on eesti keele ja kultuuri kaitsmine ning selle säilitamine läbi aegade. Kindlasti aitab eestikeelse raamatuturu toimimine sellele kaasa ja on isegi võrdluses märksa suuremate rahvastega tähelepanuväärne, kuid siiski õrn ja habras. On vaja meie pingutusi selle hoidmiseks, arvestades meie kahanevat rahvaarvu ja võib-olla tulevikus ka kahanevat lugemust.

Algataja on öelnud, et võrreldes Euroopa keskmisega on meie omakeelne kirjandus küllaltki heas seisus, raamatuid ilmub rohkem kui iial varem. Ma arvan, et see väide on tõene laias ajaperspektiivis. Kui rääkida 21. sajandi algusest, siis on meie rahva väiksust arvestades eestikeelsete raamatute, nii originaal- kui ka tõlketeoste valik tõepoolest tähelepanuväärne. Kuid ma toon siia kõrvale ühe andmestiku, mis üsna ilmekalt kirjeldab majanduslanguse tagajärge raamatukirjastamise olukorrale. Nimelt, kirjastuse Tänapäev peatoimetaja Tauno Vahter kinnitas küll juba 2013. aasta algul avaldatud artiklis, et kui 2008. aastal ilmus Eestis 4685 nimetust raamatuid, siis 2011. aastal umbes 3700 nimetust ning on tendents, et see vähenemine kahjuks jätkub. Toomas Leito andmetel oligi raamatukirjastamise tippaasta enne masu algust, 2008. aastal, kui käive ulatus 33–35 miljoni euroni. Aastatel 2009–2010 tabas kirjastamist umbes 25%-line langus, 2011. aastal käive natuke taastus, see tõusis 25 miljoni euro juurde. Edasiste aastate tõus on olnud +3% ja +7% ehk, teiste sõnadega, masueelne raamatuturg ei olegi Eestis siiani taastu-

nud. Sama kinnitavad kirjastuste liidu liikmeskirjastuste käibed. Olgu öeldud, et mitte kõik kirjastused ei kuulu kirjastuste liitu, aga dünaamika on siin sama: 2008. aastal 28 miljonit eurot, 2009. aastal vähenes käive 22 miljonini, 2010. aastal 19 miljonini ning möödunud aastal oli väike tõus, käive ulatus 21 miljoni euroni. See kinnitab, et majandussurutise tagajärjel langes iseenesestmõistetavalt ka raamatukirjastamise käive Eestis ja see ongi jäänud sellele tasemele. Nüüd oleks kindlasti õige teha olukorra parandamiseks samm käibemaksu alandamise suunas.

Mõne sõna räägin ka Vabariigi Valitsuse arvamusest. Minu meelest on see aramus filosoofiliselt vildakas. Ta käsitleb raamatukirjastamist umbes samas võtmes nagu saabaste või naelade tootmist, ta ei näe selles kaubas mingit tähelepanuväärset erisust, mida näevad eelnõu algatajad, viidates ka põhiseadusele. Peale selle on Vabariigi Valitsuse arvamuses minu arvates kaks täiesti vastuolulist väidet. Üks neist ütleb, et raamatute madalamast maksumäärast võidavad enim kõrgematesse tuludetsiilidesse kuuluvad inimesed ehk need, kes jaksavad raamatuid osta. Teine väide ütleb, et maksumäärat langetamise ning autoritasude suurendamise või raamatute hinna vähendamise vahel puudub igasugune seos. Sellele seisukohale vaidlevad vastu ka kirjastajad, kes leiavad, et selle sammu tulemusel võiksid autoritasud suurenedada 50–60% ja raamatute kaanehind väheneda või vähemalt võiks selle tõus pidurduda.

Kokkuvõtvalt öeldes ei taha eelnõu algatajad laskuda skolastilisse vaidlusse, kuhu see raha täpselt läheb. Aga kindlasti vajab turgutamist eestikeelne raamatuturg kui selline. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Siim Kiisler!

Siim Kiisler

Aitäh! Hea ettekandja! Jah, olen nõus, et raske on aru saada, kuhu see raha täpselt läheb. Aga kas sul on ikkagi täpsemat analüüsi, milline see mõju üldse on? Ma vaatasin, et kui raamat maksab praegu poes 10 eurot, mis tundub olevat üsna loogiline hind, siis see hinnamuutus oleks ülespoole ümardatult 37 senti.

Mis mõju sellel üldse saab turule tervikuna olla? Kas tegemist ei ole täiesti marginaalse mõjuga ka kirjastusturule?

Andres Herkel

Aitäh! Ma olen nõus, et see mõju on suhteliselt väike. Kindlasti on see väiksem kui omaaegsel käibemaksumäära langetamisel 18%-lt 5%-le, sest praegu me langetame määra 9%-lt 5%-le, aga ma ei ole nõus sellega, et sellel puudub tähendus. Esiteks on sel sümboolne tähendus. Teiseks on võib-olla otstarbekas jätta see raha süsteemi, selle asemel et kõnelda mingite muude toetuste suurendamisest, mida aegajalt on tehtud, kuid mis ei ole viimasel ajal silmapaistval määral realiseerunud. Nii et mõju kindlasti on. Ma veel kord rõhutan, et Vabariigi Valitsuse ja raamatukirjastajate seisukohad on diametraalselt erinevad. Kirjastajad ütlevad, et see muudatus võimaldaks kas 50–60% tõsta autoritasusid, mis Eestis on teatavasti häbematu madalad, tulenevalt juba meie lugejate väikesest arvust, või vähendada raamatute hinda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaak Allik!

Jaak Allik

Lugupeetud härra Herkel! Minu siira arvamuse kohaselt peaks raamatute ning teatri- ja kontserdipiletite käibemaks olema võrdne. Praegu on raamatute käibemaks 9% ning teatri- ja kontserdipiletite käibemaks 20%. Teie ettepanek suurendab seda vahet veelgi. Kas ei oleks olnud õigem alustada ettepanekust alandada teatri- ja kontserdipiletite käibemaks raamatute käibemaksuga võrdsele tasemele?

Andres Herkel

Aitäh! Ka see küsimus on varemalt päevakorral olnud. Eelnõu algatajad seda küsimust niisugusel kujul ei tõstatanud. Ma arvan, et kindlasti ei peaks teatritegijad olema kadedad, kui raamatute käibemaksumäär väheneb. Aga ma arvan, et valitsuskoalitsiooni kuuluva Riigikogu liikmena on teil kindlasti võimalusi seda küsimust tõstatada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helir-Valdor Seeder!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Kas algatajad ei arutanud, et kui juba käibemaksu muutmise ette võtta, siis võiks sätestada 0%-lise käibemaksu, mis võimaldaks vältida bürokraatiat, arveldamist ja kõike muud, sest see rahaline tulu ei ole märkimisväärne ka sellele sektorile? Kui oleks nullmäär, siis see oleks lihtsam, läbipaistvam ja arusaadavam ning kõigil oleks kergem.

Andres Herkel

Aitäh! Algatajad olid erakordselt suuremeelsed riigi fiskaalpoliitika vastu ega viinud seda määra nii madalale. Samuti juhin tähelepanu, et seaduseelnõus on pakutud jõustumistähtjaks 2016. aasta 1. jaanuar, mistõttu valitsusel ja valitsuskoalitsioonil oleks kindlasti võimalus selle iseenesest väikese muudatusega kohaneda. Ma saan osutada ainult sellele, et kahes Euroopa Liidu liikmesriigis on tõepoolest raamatute käibemaks 0%. Need riigid on Iirimaa ja Ühendkuningriik. Lisaks on Euroopa riikidest raamatutel 0%-line käibemaks Norras. Nii et põhimõtteliselt tasuks tulevikus kindlasti ka seda kaaluda. Ma rõhutan veel kord, et nii väikese riigi ja rahva puhul on raamatuturu selline toimimine, nagu see meil praegu on, väike ime. Ma olen käinud palju suuremate riikide ja rahvaste pealinnades ega ole seal näinud nii tänapäevaseid, nii hästi omakeelse kirjandusega varustatud raamatupoode, kui need on Eestis. See on meie erakordne rikkus. Aga ma kinnitan, teades natukene seda, missugustes tingimustes kirjastused praegu tegutsevad, et see olukord on õhkhabras ja me peame seda tegevust toetama. Nii et seda 0%-list määra, kui see on teostatav, ma tulevikus ei välistaks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rein Lang!

Rein Lang

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Kindlasti teavad algatajad täpselt, kuidas raamatuturg Eestis toimib. Seoses sellega on mul sulle kaks küsimust. Esiteks, kas algatajad teavad, kui suur on praeguses Eestis keskmine raamatute kaubanduslik juurdehindlus ehk milline on see protsent, mille võrra on raamatute jaehind suurem kui hind, mille eest kaupmees

kirjastajalt raamatuid saab? Teiseks, kuidas jaguneb Eesti raamatuturg, kui palju on siin raamatukaupmehi ja kuidas see turg protsentides nende vahel jaguneb?

Andres Herkel

Aitäh! Ma ei ole võimeline sellele küsimusele protsentides vastama, aga aimates selle küsimuse tegelikku sisu, ütlen, et jah, tõepoolest, juurdehindlus võib kohati olla päris suur. Ma olen näinud poodides kirjastuse hinnast ligi 50% kallimalt müüdavaid raamatuid. Nii et see on ilmselt tõsi. Teine probleem on kindlasti selles, et raamatumüügis on tegemist teatud kontsentratsiooniga. Välja on kujunenud suured ketid Apollo ja Rahva Raamat ning väiksemate raamatupoodide kadumine väiksematest keskustest on kindlasti probleem. Kuid me ei sea selle eelnõuga eesmärgiks reguleerida seda raamatuturuküsimust. Ma arvan, et raamatuturg ei ole Eestis siiski niisuguse kaaluga küsimus nagu näiteks apteegiturg, mida me siin arutanud oleme. Minu arvates on äärmiselt oluline, et raamatuturg toimib siiski suhteliselt korralikult.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Sibul!

Priit Sibul

Aitäh, austatud juhataja! Hea Andres! Mis mulje sulle jäi, miks koalitsioon või ka rahanduskomisjon seda eelnõu ei toetanud? Kas põhjus on sisuline või arvatakse, et 2016. aastal tekivad suured rahamured ja seda muudatust ei suudeta realiseerida?

Andres Herkel

Aitäh! Ma olin rahanduskomisjonis sellel koosolekul, kus seda küsimust arutati, ja mulle jäi siiski kõrvu üks julgustav signaal. Võib-olla kinnitab rahanduskomisjoni esimees seda hiljem. Kerkis üles idee turgutada raamatukirjastamist Eestis mingisuguste muude vahenditega. Kindlasti vajab see valdkond lisatuge. Aga mis puudutab neid põhjendusi, millega Vabariigi Valitsus eelnõu tagasi lükkas, siis minu arvates on need põhjendused, nagu ma eespool ka osutasin, üsna absurdsed ja ses mõttes isegi vasturääkivad, et kasutatakse erinevaid argumente. Ühe lausega öeldakse, et käibemaksu alandamisest võidakse vaid rikkamad inimesed, kes on raamatutarbijad, ja teise lausega öeldakse, et raamatute lõpphinnale ei ole sellel muudatusel mitte mingisugust mõju. Minu arvates on see meil kahjuks tavapärane praktika, et kui mingi eelnõu tuleb Riigikogust, siis isegi, kui selle on esitanud eri fraktsioonide esindajad nagu praegu, käitub Vabariigi Valitsus arrogantselt. Riigikogu võiks eri fraktsioonide toel võtta dikteerivama hoiaku, sh kõnealuses küsimuses.

sed, kes on raamatutarbijad, ja teise lausega öeldakse, et raamatute lõpphinnale ei ole sellel muudatusel mitte mingisugust mõju. Minu arvates on see meil kahjuks tavapärane praktika, et kui mingi eelnõu tuleb Riigikogust, siis isegi, kui selle on esitanud eri fraktsioonide esindajad nagu praegu, käitub Vabariigi Valitsus arrogantselt. Riigikogu võiks eri fraktsioonide toel võtta dikteerivama hoiaku, sh kõnealuses küsimuses.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rein Lang, teine küsimus!

Rein Lang

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea Andres! Viisaka ja ausa inimesena vastasid sa mu küsimusele küll ääri-veeri, aga ikkagi peaaegu täpselt. Ka minu andmetel on raamatute keskmine kaubanduslik juurdehindlus 40% ja 50% vahel ning raamatuturg on jagunenud kahe ettevõtja vahel. Kas algatajad ei kaalunud, et sellele eelnõule võiks panna pealkirjaks näiteks "Kahe raamatukaupmehe toetamise seaduse eelnõu"?

Andres Herkel

Aitäh! Kindlasti ei ole tegemist kahe raamatukaupmehe toetamise seaduse eelnõuga, vaid tegemist on kirjastustegevust ja eestikeelset raamatuturгу toetava seaduse eelnõuga.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaak Allik, teine küsimus!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Vanadel aegadel oli Eestis küllalt levinud ka selline asi nagu raamatu väljaandmine oma kulu ja kirjadega. Ega sul ei ole aimu, kui palju praegu selline vorm levinud on ja kuidas need inimesed omadega välja tulevad?

Andres Herkel

Aitäh! Aeg-ajalt raamatutes väljaandja nime vaadates olen ma siimaani sellistele väljaandetele sattunud. Ma arvan, et tavaliselt on sellisel juhul tegemist kas kirjastaja enda sihi-teadliku pealemaksmisega või, vastupidi, kaalutlusega, et ise neid asju toimetades on võimalik suurem osa kasumist enda kätte jätta. Ilmselt on nii- ja teistsuguseid praktikaid. Ma oskan viidata ainult eespool nimetatud andme-

tele. Kui kirjastuste liit hindas 2008. aastal – ma räägin taas masueelsest tipptasemest – käivet 28 miljonile eurole, siis üks teine analüüs, mille autor on Toomas Leito, hindab seda 33 miljonile kuni 35 miljonile eurole. Järelikult on ülejäänud raamatud antud välja mujal, mitte kirjastuste liidu liikmeskirjastustes. Aga need väljaandjad ei pruugi ka kõik olla üksiküritajad, kes lausa oma kulu ja kirjadega raamatu välja andnud on. Me elame demokraatlikus riigis ja need võimalused on meil mitmekesised.

Esimees Eiki Nestor

Mart Meri, palun!

Mart Meri

Aitäh! Ma tulen sulle küsimuse vormis appi. Kas sa oled kursis, et kirjastamine ja sellega piirnevad alad on Eesti loomemajanduse üks kõige suuremaid valdkondi, millega enne masu oli üle Eesti seotud ligi 300 ettevõtet ja hinnanguliselt umbes 3000 inimest? Eelnõu üks sihte on toetada kogu seda loomemajanduse kõige olulisemat valdkonda.

Andres Herkel

Aitäh! Absoluutselt! Ma arvan, et peale selle toetab see eelnõu kindlasti eesti kultuuri tervikuna, see toetab raamatukogusid jne. Mul jääb üle selle märkuse peale ainult taas meelde tuletada, et kui keegi fraktsioonide esindajatest tuleb kõnet pidama, siis palun nimetage Mart Meri nime, sest ta oskab üht-teist veel lisada.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Rahanduskomisjoni ettekandja on komisjoni esimees Rannar Vassiljev. Palun!

Rannar Vassiljev

Head kolleegid! Rahanduskomisjon arutas seda eelnõu, mida teile just tutvustati, 20. mail. Algatajate esindajatena tutvustasid eelnõu Riigikogu liikmed Mart Meri ja Andres Herkel. Nagu mainitud, on eelnõu eesmärk alandada käibemaksuseadusega kehtestatud raamatute ja õppevahendina kasutatavate töövihikute käibemaksu määra 9%-lt 5%-le.

Annan lühikese ülevaate komisjonis arutelul olnud teemadest ja sellest, mida märkis Vabariigi Valitsus oma arvamuse avalduses.

Algatajate arvamuse kohaselt saab selle meetmega kaitsta Eesti raamatuturгу nii tarbimise kui ka raamatute väljaandmise kontekstis. Rahandusministeerium ei toeta määra vähendamist, kuna raamatutel on niigi vähendatud käibemaksu määra – 9%. Ühtegi madalamat käibemaksu määra praegu Eestis ei ole. Nagu raamatutel ja töövihikutel on 9%-line käibemaksu määra ka ravimitel, tervishoiuteenustel ja majutusteenusel, ülejäänud kaupade ja teenuste käibemaksu määra on 20%. Ministeeriumi väitel vähendatud määrasid ei soosita. Kahtluse alla seati ka käibemaksu määra vähendamise seos eelnõu eesmärkidega.

Annan väikese ülevaate Rahandusministeeriumi kirjas toodud minevikule viitavatest faktidest. Nimelt, kui käibemaksu määra langetati toonaselt tavapäraselt määralt 18%-lt 5%-le, siis langes raamatute hind aasta alguses eelmise aasta lõpuga võrreldes 4%, kuigi n-ö matemaatiliselt võttes oleks langus pidanud olema 11%. Ehk võib öelda, et käibemaksu langusest jõudis lõpphinda umbes kolmandik. Kui see proportsioon on säilinud, siis võib eeldada, et pakutava muudatusega seotud hinnalangus jääb 1% kanti.

Samuti viitas Rahandusministeerium 2004. aastale, kui langetati majutusteenuse ja käsimüügist ostetava ajakirjanduse käibemaksu määra. Siis hinnad ei langenud. Siinkohal on korrektne markeerida, et sõltuvalt tootest või teenusest võib maksumuudatustele reageerimine olla ja tavaliselt ongi erinev. Nii et kui ajakirjanduse ja majutusteenuse hinnad ei muutunud, siis ei pruugi see raamatute puhul samamoodi olla. Küll aga võib eeldada, et kindlasti ei kandu kogu käibemaksu langus üle lõpphinda. Milline see proportsioon täpselt on, seda on keeruline öelda, aga tõenäoliselt annab rohkem vihjeid sellele kunagine 18%-lt 5%-le langetamine. Võib eeldada, et umbes kolmandik sellest, mis see mõju matemaatiliselt võiks tähendada, võiks see ka praegu olla.

Samuti viitas Rahandusministeerium oma kirjas sellele, et OECD soovitus liikmesriikidele on maksueranditest loobuda, kuna need on ebaefektiivsed. Selline soovitus on ka Eestile antud, kuigi Eestis on maksuerandeid teiste riikidega võrreldes suhteliselt vähe. Erandlik riik on Taani, kus maksuerandid puuduvad.

Samuti seadis Rahandusministeerium kahtluse alla algatajate arvestatud mõju eelarvele –

1 miljon eurot. Rahandusministeerium on prognoositavaks mõjaks nimetanud 3 miljonit eurot.

Komisjonis küsiti algatajatelt nende veendumuse kohta, et käibemaksuvähendus tingimata lõpphinda jõuab. Selle kohta algatajad ütlesid, et neil konkreetset analüüsi ei ole, pigem on tegu arvamusega. Näiteks toodi Läti olukord, kus raamatute käibemaksu tõsteti ja kirjastustegevus vähenes pärast seda 40%. Mainiti ka seda, et lõpphind ei pruugi küll väheneda, aga algatajad arvasid, et see käibemaksumuudatus võiks hinnatõusu teatud ajaks peatada.

Samuti tunti huvi, milline on Rahandusministeeriumi üldine loogika käibemaksuerandite puhul, näiteks majutusteenuse puhul. Rahandusministeeriumi esindaja ütles, et üldiselt on nad pigem seda meelt, et erandeid võiks vähem olla, aga majutusteenuse käibemaksuerandi kaotamise plaane praegu riigi eelarvestrateegias ei ole.

Küsimine ka seda, et kui eeldada, et selle eelnõu mõju eelarvele on 3 miljonit, ning kui algatajatele oleks võimalik riigieelarvest eraldada 3 miljonit eurot, kas siis oleks võimalik eesmärki, mis on eelnõus kirjas, saavutada kuidagi teistmoodi? Selle peale mainiti toetusi kultuurkapitalile ja rahvaraamatukogudele raamatute hankimiseks.

Küsimine ka valitsuses on arutatud raamatute käibemaksu tõstmist 9%-lt 20%-le ehk praeguse madaldatud käibemaksumäära kaotamist. Sellele vastas Rahandusministeeriumi esindaja, et sellist arutelu riigi eelarvestrateegia käigus ei ole olnud ehk seda ei plaanita.

Tulenevalt sellest langetas komisjon järgmised otsused: saata eelnõu päevakorda teisipäevaks, 3. juuniks, (üksmeelselt) ja teha ettepanek lükata eelnõu esimesel lugemisel tagasi (selle poolt oli 6 ja vastu 2 komisjoni liiget, erapooletuks jäi 1). Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Ettekandjale on küsimusi. Priit Sibul, palun!

Priit Sibul

Aitäh, austatud Riigikogu juhataja! Hea ettekandja! Te nimetasite, et praegu on kaks erinevat käibemaksumäära: 20% ja 9%, eksordi puhul ka 0%. Aga kui taastaksime ka

5%-lise määra, mis mure siis teie enda hinnangul kõige suurem oleks? Miks te ei toeta erinevaid määrasid?

Rannar Vassiljev

Komisjonis sel teemal otseselt juttu ei olnud, aga kui te küsisite minu isiklikku arvamust, siis ma vastan, et selle otsuse puhul on mõistlik kaaluda ennekõike järgmist. Kui sellel valitsusel, kes 2015. aasta märtsivalimistel mandaadi saab, on need potentsiaalselt 3 miljonit eurot aastal 2016 olemas, siis võiks vaadata, kas seda raha on mõistlikum kasutada käibemaksumäära langetamiseks või võiks võtta teisi meetmeid näiteks kirjastustegevuse aktiveerimiseks. Raamatute hinda muul teel langetada on tõenäoliselt natuke keeruline, aga teoreetiliselt on see võimalik. Kuid seda raha võib kasutada ka honoraride suurendamiseks. Minu arvates on esimene küsimus see, kas see on optimaalne viis 3 miljonit eurot kasutada. Teiseks, kui raamatute käibemaksumäär võiks 9% asemel olla 5%, siis mul tekib küsimus ravimite ja tervishoiuteenuste kohta. Kui meil on olemas madaldatud käibemaksumäär 5%, kas siis oleks põhjendatud jätta nende käibemaksumäär 9%-le? Mina isiklikult keskendusin seda teemat käsitledes nendele aspektidele.

Esimees Eiki Nestor

Mart Meri, palun!

Mart Meri

Aitäh! Hea ettekandja! 3 miljonit ja 1,5 miljonit. Kas sa pead siiski võimalikuks, et Rahandusministeeriumi kirjas toodud 3 miljonit eurot hõlmab kogu raamatute käibemaksu ja maksuvähenduse tegelik maht on pigem 1,5 miljonit eurot? See 3 miljonit oli su kõnes väga oluline. Sellepärast küsin üle, et võib-olla see 3 miljonit eurot tähistab raamatutoodangust laekuvat käibemaksu tervikuna.

Rannar Vassiljev

Tõenäoliselt ma siin puldis ja ka üldse seda õiget summat välja arvutada ei suuda. Algatajad räägivad eelnõus 1 miljonist eurost, hiljem korrigeerituna 1,5 miljonist eurost, Rahandusministeerium räägib 3 miljonist eurost. Ma võin tunnetuslikult oletada, millest see erinevus võib tekkinud olla. Ma võin muidugi ka eksida. Ma ei tea, kas selle 3 miljoni hulka on

arvestatud näiteks õpikute ja töövihikute hind. Aga igal juhul oleks mõistlik see matemaatiline küsimus ära lahendada, et oleks teada korrektne summa, mida see muudatus eelarvele tähendab, kas see on 1,5 miljonit või 3 miljonit eurot. Kahtlemata on üsna oluline, kas mõju on kaks korda suurem või väiksem. Nii et kui siin on arvutuslik probleem, siis ma arvan, et võib Rahandusministeeriumilt üle küsida, kuidas see tulemus neil saadud on.

Esimees Eiki Nestor

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Te ütlesite oma vastustes, et kui raamatute käibemaksu vähendada 9%-st 5%-ni, siis võiks sama teha ka ravimite ja tervishoiuteenuste käibemaksuga. Samas ütles kolleeg Jaak Allik, et teatri- ja kontserdipiletitel peaks olema raamatutega võrdne käibemaks. Kas valitsusel ja valitsuskoalitsioonil on olemas mingi üldisem terviklik arusaam, milline see käibemaksuerandite poliitika võiks olla või on olukord lihtsalt nii, nagu on, ja nii ka jääb? Või on teil ka mingi süsteemne lähenemine?

Rannar Vassiljev

Aitäh! Ma siiski korrigeerin. Ma ei öelnud, et ravimite ja tervishoiuteenuste käibemaks peaks langema 9%-lt 5%-le. Ma ütlesin, et kui raamatute käibemaksu alandada, siis minu arvates on üks aspekt, millega sel juhul tuleks arvestada, see, et ravimite käibemaks jääks 9% peale, mis oleks oluliselt kõrgem, ja tekib küsimus, kas selles valguses on see langetamine põhjendatud. Mis puudutab üldist madaldatud käibemaksu määrade poliitikat, siis võib öelda, et valitsusel ja koalitsioonil ei ole praegu, sellel perioodil, plaanis ühtegi käibemaksu määra alandada ehk käibemaksu muudatusi plaanis ei ole.

Esimees Eiki Nestor

Andres Herkel, palun!

Andres Herkel

Aitäh! Austatud ettekandja! Kas see tärmis, mis on siin antud, 1. jaanuar 2016, on piisav selleks, et Rahandusministeerium suudaks ära

lahendada selle matemaatilise probleemi, kas tegemist on 3 miljoni või 1,5 miljoni euroga?

Rannar Vassiljev

Ega ma siin otseselt täidesaatva võimu eest lubadusi anda ei saa, aga ma arvan küll, et see aeg on tõenäoliselt piisav, selleks et see matemaatiline tehe korrektselt uuesti teha.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbi-rääkimised, sõna võivad võtta fraktsioonide volitatud esindajad. Priit Sibul, palun, Isamaa ja Res Publica fraktsiooni nimel!

Priit Sibul

Austatud Riigikogu esimees! Head Riigikogu liikmed! Ma tahtsin kummutada ühe Rein Langi väite. Hea kolleeg Rein on raamatutega palju tegelnud. Ministriameti ajal jagas ta soovitusi, milliseid raamatuid võiks saada raamatukogudest laenutada ja milliseid mitte. Ma arvan, et raamatutest rääkimine, nii nagu hea minister seda tol korral tegi, on igal juhul mõistlik ja vajalik. Ka see, et me selle eelnõu puhul räägime raamatutest ja probleemidest hindadega või sisulise poolega, on, ma arvan, oluline ja vajalik. Ma räägin nüüd küll enda nimel, aga üks kolleegid Mart Meri, Andres Herkel ja Olga Sõtnik saavad ise öelda, kas nende arvates see on nõnda või ei ole. Mina tahan küll öelda, et kindlasti ei teeni see eelnõu ainult kahe raamatupoeketi huvisid. See eelnõu teenib palju laiemaid huvisid. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Mart Meri nime nimetati, tal on õigus vastata repliigiga.

Mart Meri

Aitäh! Tõepoolest, selle eelnõu kaugem siht on juhtida tähelepanu sellisele olulisele tegevusvaldkonnale nagu raamatute kirjastamine ja mitte ainult sellele, vaid ikkagi ka raamatute kättesaadavusele. Minu arvates on väga oluline indikaator see, et peale käibemaksu tõstmist ja loomulikult ka vahepealse masu tõttu ei suuda rahvaraamatukogud enam hankida nii palju raamatuid nagu varem. Hankimata jäetud raamatukogused on päris suured, 75 000 eksemplari ühel aastal, järgmisel aastal veel 30 000 eksemplari juurde. See näitab, et protsessid

raamatuturul on paigast ära. Täppisanalüüse on võib-olla tõesti vähe, aga neid peaks tegema. Selle eelnõu edasise menetluse käigus saaks neid täpsemaid analüüse teha. Siis saaks hinnata ka seda, kas kahe suure hulgifirma roll on liiga suur ja pahatahtlik või peegeldab väikese riigi raamatuturu tavalist reaalsust olukorda. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Rein Lang, palun, Reformierakonna fraktsiooni nimel!

Rein Lang

Aulik juhataja! Kuna siin nimetati minu nime, siis ma pean vajalikuks sellesse diskussiooni sekkuda. Esiteks, ei ole mina kunagi soovitanud ühelegi raamatukogule, mida sinna muretseda ja mida mitte. See oli täpsustuseks.

Ma arvan, et selline lähenemine, et kui käibemaksumäära vähendada, siis väheneb asjade jaehind, on rohkem usuküsimus. Siin ei ole küll tegemist juriidika ega majandusteadusega, vaid puhtalt usuküsimusega. Kõik senised analüüsid on näidanud, et käibemaksumäära alandamine või tõstmine iseenesest ei muuda automaatselt jaehinda.

Aga mina ei kahtle eelnõu esitajate heas tahtes aidata eestikeelset kirjasõna ja selle levimist. Ainult see meetod – vähendada kõige selle käibemaksumäära, mis on raamatutesse valatud – on kõige halvem meetod. Seda tahtsin ma öelda. Kui turusituatsioonis on välja kujunenud olukord, kus turg on enam-vähem ära jagatud kahe ettevõtja vahel ja toodete kaubanduslik juurdehindlus läheneb 50%-le, siis ei tarvitse olla just Einstein, et saada aru, et sellest teie ettepanekust, käibemaksumäära vähendamisest, võidaksid kõige rohkem need kaks ettevõtjat. Nii et ärge saage minust aru nii, nagu ma oleksin tahtnud juhtida teie tähelepanu sellele, et te esindate siin nende huve. Te olete ilmselt puhtalt teadmatuses esitanud eelnõu, millest võidaksid kõige rohkem need kaks ettevõtjat. Vähem võidaksid sellest need, kelle eest te seisate. Selle loogika järgi oleks minu arvates palju õigem käibemaksumäära mitte vähendada, võib-olla isegi suurendada, tehes seda tingimusel, et laekuvad vahendid läheksid kas või otsetoetustena eesti kultuuri arendamiseks ja eestikeelsete trükiste väljandmiseks. See oleks mitu korda mõistlikum

kui jagada raha sellises vormis, millest võidavad kaupmehed, metsamehed ja teised, kes on praegu seotud paberiraamatu tootmisega. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Kuna Andres Herkeli nime juba varem nimetati, siis annan talle võimaluse esitada vastulause. Palun!

Andres Herkel

Lugupeetud juhataja! See vastulause läheb nüüd taas Rein Langile. Jah, formaalselt võib kaalutleda nii, et ühel pool on kaks ettevõtjat ja teisel pool tervelt 300 kirjastust. Aga me oleme *summa summarum* seisukohal, et sellest eelnõust võidavad enam need 300 kirjastust, kes ettevõtlusturul võib-olla tõesti on väikesed tegijad, kuid tuleb mees pidada, et see muudatus elavdab kindlasti eestikeelset raamatuturgu kui sellist. Ma osutan siinkohal veel kord kirjastajate analüüsile, mis kinnitab, et 50–60% sellest võidetud summast läheks nii autoritasudeks kui ka raamatuhinna väikese languse katteks.

Esimees Eiki Nestor

Nii. Lõpetan läbirääkimised. Austatud Riigikogu, juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 630 esimesel lugemisel tagasi lükata. Meil tuleb seda ettepanekut hääletada.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 630 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Juhtivkomisjoni ettepaneku poolt on 42 Riigikogu liiget ja vastu 11, erapooletuks jäi 1. Eelnõu on menetlusest välja kukkunud. (Tabel 4.)

Tänane istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 12.25.

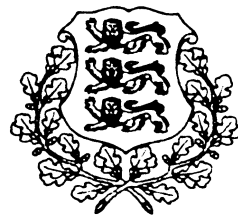
Istungi kestus 2 tundi ja 25 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 4. juuni 2014
Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Euroopa Komisjoni soovitus
2. Õpiraskustega lapsed ja Viira Kool
3. Riigieelarve
4. Keeleinspeksioon
5. Elukestva õppe strateegia

Istungi rakendamine

1. Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse eelnõu (622 SE) kolmas lugemine
2. Tallinna Tehnikaülikooli seaduse eelnõu (619 SE) kolmas lugemine
3. Ülikooliseaduse, rakenduskõrgkooli seaduse ning teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (625 SE) teine lugemine
4. Majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse ning korralduse seaduse muutmise ja rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (573 SE) teise lugemise jätkamine
5. Meretöö seaduse eelnõu (552 SE) teine lugemine
6. Perekonnaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (546 SE) teise lugemise jätkamine
7. Kriminaalmenetluse seadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (578 SE) teine lugemine
8. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktiivi seaduse muutmise seaduse eelnõu (637 SE) teine lugemine
9. Maamaksuseaduse ning koduomanikke maamaksust vabastava maamaksuseaduse muutmise seaduse, maamaksuseaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (558 SE) teine lugemine
10. Eesti Vabariigi valitsuse ja Ameerika Ühendriikide valitsuse vahelise rahvusvahelise maksuulekuse parandamise ja FATCA rakendamise kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu (673 SE) esimene lugemine
11. Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse ja liikluseaduse muutmise seaduse eelnõu (667 SE) esimene lugemine

Infotund

Asesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, austatud Riigikogu! Auväärt peaminister ja teised valitsusliikmed! Head infotunni jälgijad! Kõigepealt on mul suur au õnnitleda kõiki Eesti lipu 130. aastapäeva puhul. Sellel puhul on ka lipp pidulikult siin täiskogu istungite saalis.

Alustame nüüd tänast, 4. juuni infotundi. Kõigepealt teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 31 Riigikogu liiget, puudub 70.

Tänases infotunnis osalevad järgmised valitsusliikmed: peaminister Taavi Rõivas, haridus- ja teadusminister Jevgeni Ossinovski ja minister Anne Sulling. Meile on laekunud kuus küsimust, nii et palun lepime kokku, et igäihel on õigus kohapealt esitada kaks küsimust.

1. Euroopa Komisjoni soovitus

Asesimees Jüri Ratas

Esimene küsija on Riigikogu liige Sven Sester, tema küsimusele vastab peaminister Taavi Rõivas. Teemaks on Euroopa Komisjoni soovitus. Sven Sester, palun!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea peaminister! Mõni päev tagasi laekusid Euroopa Komisjonilt kirjalikud eri valdkondi puudutavad soovituselised Eesti riigile. Tegemist oli soovitustega nii rahanduse, tööhõive, hariduse, energiamajanduse kui ka kohalike omavalitsuste töö efektiivistamise kohta. Minu küsimus aga on peaaegselt seotud teemaga, mis on viimastel nädalatel ja kogu viimase kuu jooksul aktuaalne olnud – selleks teemaks on eelarvega seotud visioonid. Nimelt, Euroopa Komisjon tunneb muret selle üle, et me oleme hakanud oma eesmärgi lõdvendama. Me oleme varem seadnud eesmärgiks eelarve ülejää-

gi, nüüd aga räägime eelarvepositsiooni tasakaalust struktuurses kontekstis. Ja enamgi veel, me läheme reservide kallale, mille kohta komisjon samuti oma märkused teeb. Kuidas te seda kommenteerite?

Taavi Rõivas

Kõigepealt, Euroopa Komisjoni riigipõhised soovitused on sellised asjad, mida igal riigil tasub väga tõsiselt võtta. Nendest soovitudest on Eestigi varem abi saanud ja küllap saab ka sel korral. Need on riikide enda huvides tehtud soovitused ja sellisena tulebki neid võtta. Nendes soovitustes, mis sel korral tehti, näen mina väga tugevat komisjoni toetust nii valitsuse aetavale konservatiivsele eelarvepoliitikale kui ka valitsuse plaanitavatele suurtele reformidele. Kindlasti on meil põhjust neid nõuandeid tõsiselt võtta ja hoolega lugeda, mida täpselt komisjon ütles. See soovitus, mis puudutab eelarvepositsiooni, arvestab peamiselt komisjoni hinnangut käesoleva aasta eelarvele ja see on muutunud põhjusel, et komisjoni kevadprognoos, nii nagu ka Eesti enda uued majandusprognoosid näevad ette, et tänavune majanduskasv ei ole nii suur, nagu arvati veel aasta tagasi. Käesoleva aasta eelarve on tehtud teadupärast mullu aasta lõpus, seejuures hea küsija aktiivsel osalusel, aga selle positsioon võib nüüd osutada halvemaks, kui me eelarve koostamisel eeldasime. Kas see nii läheb, seda on minu hinnangul tegelikult veel väga vara öelda. Komisjoni soovitustega samal päeval Eesti inimestele teatavaks saanud maksulaekumised näitavad õnneks hoopis positiivsemaid tendentse. Nii et jälgime hoolega, mis juhtub, ja teeme omad järeldused.

Aseesimees Jüri Ratas

Esimene täpsustav küsimus, Sven Sester, palun!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea peaminister! Nagu eilnegi diskussioon välja tõi: tõsilugu, ei tohi järeldusi teha ühe kvartali kontekstis. Aga ka praegu on asjade seisu jälgivad analüütikud ja muud eksperdid andnud sisuliselt samu signaale, mis on tulnud Euroopa Komisjonist. Euroopa Komisjon ei baseeru oma ettepanekutes ainult 2014. aastal. Ta nendib, et me kaugeneme oma eesmärkidest, mille

me ise endale oleme seadnud, ning halvendame oma positsiooni – ma tsiteerin dokumente, mis on meile saadetud. Komisjon viitab ka 2016. aasta ja 2017. aasta positsioonidele, nentides, et me oleme jõudmas n-ö tasakaalu lähedale. Kuid varem me oleme ju lähtunud sellest, et me ei räägi struktuurset tasakaalust, vaid struktuurset ülejäägist. Siit ka minu küsimus. Arvestades seda Euroopast saabunud informatsioonipagasit, aga ka kohalikke eksperte, kas olete plaaninud mingeid nõupidamisi ning võimalikke tulevikku vaatavaid otsuseid?

Taavi Rõivas

Kuna see soovitus ei ole nii pikk, et seda ei kannataks siin ette lugeda, siis ma hea meelega loen selle ette. Siis on kõik saalis olijad asjaga ühtviisi kursis. Komisjon soovib Eestil tugevdada 2014. aasta eelarvemeetmeid, võttes arvesse komisjoni 2014. aasta kevadprognoosi kohaselt tekkivat lõhet 0,3% SKT-st – mis see lõhe on, sellest võime hiljem täpsemalt rääkida –, mis osutab riskile kalduda oluliselt kõrvale stabiilsuse ja kasvu pakti nõuetest; tugevdada märksa eelarvestrateegiat, et tagada kesk-pika perioodi eelarve-eesmärgi saavutamine 2015. aastal ja selle järgimine edaspidi; täiendada eelarve tasakaalu reegleid siduvamate mitme aasta pikkuste kulueesmärkidega kesk-pika perioodi eelarveraamistiku raames ja jätkata avaliku sektori kulutuste tõhustamist. Selle viimasega – soovitusega jätkata avaliku sektori kulutuste tõhustamist – saab lausa saja-protsendiliselt nõustuda. Ma arvan, et see on iga valitsuse eesmärk seni olnud ja saab kindlasti olema ka edaspidi.

Mida sellest ettelõetud soovitusest välja lugeda saab? Saab lugeda kahte asja. Ühelt poolt saab lugeda seda, et Eesti on ise endale võtnud Euroopas ühe kõige konservatiivsema ülesande hoida eelarve mitte ainult tasakaalus – me teame, et Euroopa Liidus on kokku lepitud, et kuni 3% võib miinusesse minna –, vaid meil on märksa ambitsioonikam eesmärk. Me ei räägi üldse mingist miinusest, me ei räägi ka tasakaalust, vaid me sihime ülejääki. Komisjon ütleb, et kuna majandusel läheb 2014. aastal nende hinnangul kehvemini, kui nad arvasid aasta tagasi, siis satub selle ülejäägi ehk meie enda seatud sihi saavutamine ka järgmistel aastatel ohtu.

Esimees Eiki Nestor

Sven Sester, teine täpsustav küsimus, palun!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea peaminister! Täiesti õige, me mõlemad saame ühtemoodi aru, mida komisjon on meile soovitanud ja mille kohta märkused teinud. Minu küsimus teile on, kas me seame oma eesmärgid uuele *level*'ile. Kas me vaatame oma tulevikuvisioni üle? Kas me lõdvestume ja seame endale seadusega madalamad sihid kui need, mida me seni oleme järginud? Ma pean silmas näiteks eelmist aastat. Kas me teeme mingeid muudatusi lähimal ajal ja lähimatel aastatel, lähtudes mingitest uutest eelarve prioriteetidest?

Taavi Rõivas

Kui küsimus on 2014. aasta eelarve kohta ja selle kohta, kas me peaksime tänavuses eelarves suuri muudatusi tegema, siis kui me vaatame koosmõjus majanduskasvu arve ja reaalseid maksulaekumisi, siis võib öelda, et praegu me liigume ennaktempos. Meie maksulaekumised on 55 miljonit ehk 0,3% võrra SKT-st suuremad kui eeldatud – mitte väiksemad, nagu komisjon viitab. Seetõttu ei saa veel rääkida, et me peaksime tänavu mingeid eelarvemuudatusi tegema – ei ole põhjust. Küllap ka komisjon saab peagi väga värsked maksulaekumiste andmed kätte ja siis on võimalik neid oma analüüsidest arvestada.

Kui küsimus on tulevaste aastate kohta, siis kinnitan, et me oleme pärast seda, kui komisjon oma hinnangu andis, meetmeid tarvitusele võtnud. Rahandusministeeriumi prognoos nägi ette, et kuna majanduskeskkond on võrreldes aastataguse ajaga halvenenud, siis oleks Eesti riigieelarve ehk valitsussektor järgmisel aastal täpselt struktuurses tasakaalus. Me oleme valitsuses kokku leppinud, et struktuurne tasakaal ei ole piisavalt ambitsioonikas eesmärk, ja me sihime ülejääki. Oleme juba võtnud vastu otsuseid, mis järgmise aasta eelarve struktuursesse ülejääki viivad. Peagi, keset kuuma suve, asume eelarvet tegema. Parlamendile esitame selle septembri jooksul, nii nagu kord ette näeb. Kas me teeme veel samme selleks, et positsiooni parandada, seda näitab aeg. Loomulikult peame arvesse võtma kõige värskema

prognoosi, selle pinnalt me need otsused langetame.

Esimees Eiki Nestor

Nüüd kaks täna registreeritud täpsustavat küsimust. Aivar Sõerd, palun!

Aivar Sõerd

Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Austatud peaminister! Euroopa Komisjoni soovitud tõesti tuginevad muu hulgas komisjoni enda kevadprognoosile, mis omakorda saab tugineda esimese kvartali andmetele. Hea maksude laekumine on jätkunud ka aprillis ja vist maiski, kui teie andmeid aluseks võtta. Nii et eelarvepositsioon võib osutuda paremaks, kui on Euroopa Komisjoni kevadprognoosis. Ma tahan aga küsida hoopis komisjoni soovitude kohta tööturu valdkonnas. Tööturgu jälgib komisjon kõigi liikmesriikide puhul eriti tähelepanelikult, kuna tööturu ja tööhõivega on probleeme. Kas Euroopa Komisjon pakub Eestile tööturu osas mingisuguseid suunamuutusi, võrreldes varasemate soovitustega? Mida komisjon arvab meil kavandatavatest reformidest, näiteks töövõimereformist?

Taavi Rõivas

Komisjon soovib tugevdada madalapalgalistele töötajatele suunatud meetmete kaudu nende stiimulit tööl käia. Ka tuleks inimeste aktiveerimiseks tehtavad jõupingutused koondata tööturust kõige enam eemaldunud inimestele, eelkõige tagades töövõimereformi õigeaegse vastuvõtmise ja rakendamise. Mitmed aspektid puudutavad perepoliitikat ja lapsehoiuteenust, aga soovin rõhutada just seda, et töövõimereformi käivitamine on komisjoni hinnangul väga vajalik. See aitab tööle hakata nendel inimestel, kes praegu on sunnitud tööturul eemal, aga kes väga tahaksid tööd teha. Ma olen väga tänulik Euroopa Komisjonile selle soovitusel eest. See on üks soovitustest, mis aitab meil oma plaanitud reforme ellu viia ja näitab, et me oleme ka rahvusvaheliselt vaadatuna väga õigel teel. Samuti on otseselt komisjoni soovitustega kooskõlas valitsuse plaanid, mis puudutavad struktuurifondide raha kasutuselevõttu töökohtade loomisel. Me oleme plaaninud kõige rohkem vahendeid suunata n-ö riskirühmadele, sh noorte tööpuuduse vastu võitlemiseks ja ka madala kvalifikat-

siooniga töötute tööle aitamiseks. Nii et võib küll öelda, et tegu on üksühese positiivse toega plaanidele, mis me oleme enesele seadnud. Selle üle on loomulikult väga hea meel.

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud peaminister! Ma küsin Euroopa Komisjoni soovitude selle osa kohta, mis puudutab kohaliku omavalitsuse tulude ja kulude tasakaalustatust. Nagu te väga hästi teate, 2009. aastal nõrgendati kohaliku omavalitsuse tulubaasi tunduvalt: neile laekuva tulumaksu protsenti vähendati 11,93-lt 11,4-ni, kärbiti teederaha ja tasandusfondi. Härra peaminister, mis samme te olete plaaninud teha, et kohaliku omavalitsuse kulud saaksid tuludega kaetud?

Taavi Rõivas

Ma olen seda varemgi öelnud, aga hea meelega kordan üle, et meil on plaanis väga suur osa Euroopa Liidu järgmise perioodi eelarvevahenditest suunata selleks, et omavalitsuste osutatavad teenused viia uuele tasemele. Ma pean silmas nii haridusteenuseid, sh erivajadustega õpilastele, kui ka sotsiaalteenuseid – põhimõtteliselt kõiki tähtsamaid teenuseid, mida omavalitsused oma kodanikele pakuvad. Seda konkreetset soovitusi või kogu seda teemat oli mul võimalik Euroopa Komisjoni presidendi José Manuel Barrosoga pikemalt omavahel arutada ja tema avaldas väga tuge sellele mõttele, et me võtame Euroopa rahast heas mõttes maksimumi. Me tõesti ei sea eesmärgiks mitte selle, et me raha lihtsalt kuidagi ära kasutaks, vaid et me selle abil positiivse motivaatorina aitame omavalitsused suuremale koostööle ja nende teenuste kvaliteedi uuele tasemele. Vahest mõned teist vaatasid meie ühist pressikonverentsi, mille me eelmisel nädalal Brüsselis koos José Manuel Barrosoga andsime. Seal ta tegi päris mitu vihjet juba ka nende soovitude kohta, aga ütles sedagi, et komisjoni arvates tuleks Eestis edasi minna vabatahtliku haldusreformiga. See motiveeriks omavalitsusi koostööd tegema. Põhirõhk oli just nimelt koostööl ja positiivseks peetaval liitumisel, kindlasti mitte sunnil.

Esimees Eiki Nestor

Austatud Marianne Mikko ja Andrus Ansip, ma olen päris kindel, et Riigikogu juhataja andis märku, et saalist saab esitada kaks täpsustavat küsimust. Nii et palun vabandust, aga ma lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Õpiraskustega lapsed ja Viira Kool

Esimees Eiki Nestor

Järgmine on Kadri Simsoni küsimus haridus- ja teadusminister Jevgeni Ossinovskile. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud haridusminister! Tori vallas asuvas Viira Koolis on viimased üheksa aastat tegeldud lastega, kes õpi- või käitumisraskuste tõttu pole oma endises kodukoolis hakkama saanud. See oli esialgu võimalik tänu riigipoolsele õpilaskodude toetusele. Koolide rahastamise uue mudeli korral ei jõua vald enam seda kooli üleval pidada ning märtsi lõpus otsustati kool ja õpilaskodu augusti lõpus sulgeda. Millises ulatuses riigi toega tuleb teie hinnangul aidata selliseid probleemsete lastega tegelevaid koole ja nende püsijäämist või tulebki need koolid koolivõrku korrastades lihtsalt kinni panna?

Jevgeni Ossinovski

Austatud küsija! Kindlasti ei ole koolivõrgu korrastamisel raha kõige olulisem. Olulisim on see, et kõik õpilased saaksid oma vajadustele vastava kvaliteetse hariduse. Muidugi on hariduslike erivajadustega, sh käitumisraskustega laste hariduse küsimus ääretult tähtis ja selles kontekstis on loomulikult vaja ka põhimõttelist riiklikku lähenemist sellele. Oleme niisugustel juhtudel, kui probleemiks ei ole füüsiline või vaimne puue, vaid tegemist on keerulise sotsiaalse taustaga ja halvasti käituvate õpilastega, näinud esimese eelistusena siiski seda, et nad käiksid koolis võimalikult kodu lähedal. Aga selles koolis peab siis olema vastav toetusmehhanism. Samas, teatud juhtudel on arusaadav ja ka mõistlik, et need lapsed on õppeprotsessi ajal majutatud õpilaskodudesse. Viira Koolile on Haridus- ja Teadusministeerium õpilaskodude programmi raames eraldanud 46 000 eurot – 2000 eurot õpilase kohta aastas. Kokku on seal 23 õpilast. Põhimõtteliselt tule-

nes otsus too kool sulgeda eeskätt sellest, et seal on olnud väga vähe õpilasi. Nendest viis lõpetab sel aastal, seitse järgmisel aastal ja piirkonnas on ka teisi koole, kus õpilaskodu on olemas, sh väga lähedal asuv Väandra Gümnaasium.

Esimees Eiki Nestor

Kadri Simson, esimene täpsustav küsimus, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud minister! Nagu te väga õigesti mainisite, Viira Koolis õppisid vaid üksikud koduvalla lapsed ja vald pidas üleval kooli, kuhu olid tulnud õppima teiste Pärnu omavalitsuste lapsed. Ja need olid lapsed, kes teatud probleemide tõttu, mõned ka seetõttu, et nende vanemad hoolitsesid nende eest halvasti või olid kriminaalse taustaga, vajasisid turvalist koolikodu. Te ütlesite, et need lapsed võivad minna kooli kuhugi mujale, kus on samasugused olukorrad, või siis eelistatult tagasi oma kodupaika, kus probleemid ongi tekkinud. Milline on ministeeriumi suhtumine üldse koolikodude projekti, õpilaskodude projekti ja millist rahastamisperspektiivi te saate lubada järgmiseks ja ülejärgmiseks õppeaastaks?

Jevgeni Ossinovski

Nagu te märkisite, enamik selle kooli õpilasi oli väljastpoolt Tori valda. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse järgi on iga kohaliku omavalitsuse kohustus tagada põhiharidus oma valla või linna lastele. Kahjuks ei saa ma hetkel teile anda ülevaadet, kuidas on kohalikud omavalitsused nende konkreetsete laste puhul selle küsimuse lahendanud, kus koolis on neile kohta pakutud. Aga vastates laiemalt küsimusele, kuidas suhtuda õpilaskodudesse, siis nagu ma ütlesin, peaks perekonnast eemal, kodukohast kaugel õppimine eriti põhikoolieas laste puhul olema siiski viimane võimalus. Seda peaks kasutama vaid siis, kui teistmoodi ei ole võimalik asja lahendada – kui on probleemid perekonnas või kodukoha koolis. Eelkõige aga peaksid kool, lapsevanemad, valla või linna sotsiaaltöötajad püüdma ühiselt lahenduseni jõuda sellesamas kodukohas. Juhul kui see ei ole võimalik, siis, nagu ma ütlesin, on üle Eesti mitmeid koole, kus on õpilaskodu. Pärnumaal on sellised veel Tõstamaa Keskkool ja

Kilingi-Nõmme Gümnaasium lisaks juba mainitud Väandra Gümnaasiumile. Aga kindlasti need lapsed, kes vajavad võimalust õpilaskodus elada, peaksid selle võimaluse saama. Samas on praktika näidanud, et selle tegelik vajadus on väiksem, kui ühiskonnas arvatakse ja ministeerium on prognoosinud. Tegelikult eelistavad lapsed ka ise jääda kodukohta, kui seal on neile vajalikud võimalused tagatud, ja see peakski olema meie põhiline prioriteet. Ja vaid juhul, kui sedaviisi ei ole võimalik ühe või teise lapse probleemi lahendada, tuleks seda kindlasti teha õpilaskodu abil.

Esimees Eiki Nestor

Teine täpsustav küsimus, Kadri Simson.

Kadri Simson

Lugupeetud minister! Te just ütlesite, et vajadus on väiksem, kui see senimaani paistnud on. Samas avaldatakse kord aastas statistika sadade laste kohta, kes on koolisüsteemi jaoks kaduma läinud ilma põhiharidustki kätte saamata. Kindlasti on sajad lapsed aastas väga suur kadu. Aga nende 21 Viira Kooli töötaja jaoks on olukord üsna trööstitu. Töö, mida nad on koolis teinud ligi kümme aastat, ei lähe justkui kellelegi enam korda, ka valmistavad neile muret tööalased tulevikuväljavaated, sest vallas jagub erialast tööd neist vähestele. Samas lapsi, kes põhikooli lõpetamiseks erikohtlemist vajavad, ei ole ikkagi Eestis vähemaks jäänud. Milline on teie sõnum kooliõpetajatele ja kasvatajatele, kes on teinud 24/7 režiimis seda vajalikku tööd ja tunnevad nüüd, et nii vald kui riik on nad mittevajalikena kõrvale tõuganud?

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Esiteks, teie esimene remark. Pean sellega sajabrotsendiliselt nõustuma. Ka sada last, kes ei saa põhiharidust, on kindlasti suur probleem. Tegelikult on Eestis ligi 10% neid noori, kes katkestavad oma koolitee kas põhihariduse saanuna või isegi ilma selleta. See on üks mure, millega valitsus kindlasti tegeleb, ja tegeleb sihiga muuta õppeprotsess kaasavamaks, et kõik õpilased saaksid vajaliku hariduse. Teisest küljest, nagu te teate, analüüsib haridusministeerium uues valitsuses vajadust tõsta koolikohustuse eapiiri, et kõik õpilased siiski omandaksid tööturul vajaliku hariduse.

Kordan, et kindlasti on õpilaskodud teatud juhtudel vajalikud, aga ma viitasin asjaolule, et paljud on võib-olla harjunud mõtlema, et õpilaskodusse minek on kohe esimene valik. Tegelikult ei ole. Näiteks Pärnumaal on õpilaskodudes ainult 1,86% õpilastest, riigi keskmine on 1,69%. Kui me oleme mõnes kohas kaalunud kas kutsekooli või riigigümnaasiumi juures õpilaskodu vajadust, siis oleme arvanud, et sinna soovijaid on rohkem, kui tegelikult on. Õpilased üldiselt tahavad elada kodus. Loomulikult on erandjuhtumeid, kus kodus elamine on teatud põhjustel probleemne. Me ei tohiks selle fakti ees silmi kinni panna ja arvata, et kui need lapsed on õpilaskodusse pandud, siis võib unustada probleemi, mis neil kodus on. Nädalavahetustel käivad nad ju ikka kodus. Koostöös valla või linna sotsiaaltöötajatega peaks püüdma midagi ette võtta.

Mis puutub Viira Kooli töötajatesse, siis kindlasti on nad teinud väga tänuväärset tööd. Ma loodan, et heade spetsialistidena leiavad nad erialast rakendust kas mõnes lähedal asuvas vallas või Pärnu linnas või kuskil mujal. See otsus, pean rõhutama, on ju Tori valla vastu võetud, see ei ole riigi otsus. Riik on sellele koolile oma võimaluste kohaselt toetust maksnud. Aga kui on arvatud, et seda kooli ei ole mõistlik pidada, siis loodetavasti suudetakse nende spetsialistide tööprobleemile lahendus leida. Loomulikult on see igati tänuväärne töö, mida väga paljud inimesed üle Eesti teevad. Loodan, et Viira Kooli spetsialistid leiavad erialast rakendust ka edaspidi.

Esimees Eiki Nestor

Palun ministritel oma vastused mahutada kahe minuti sisse! Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, härra esimees! Hea minister! Viira Kool on üks näide, kuidas meil Eestis suhtutakse erivajaduste ja õpiraskustega õpilastesse. See on minu arvamus. Minul on Lääne- ja Ida-Virumaa koolides toimuvat jälgides viimastel aastatel jäänud mulje, et me püüame õpiraskuste ja erivajadustega laste jaoks eraldatavaid vahendeid kogu aeg kokku tõmmata ega taha nendele probleemidele suurt tähelepanu pöörata. Kas mul on õige arvamus ja kui on, kas me jätkame niimoodi või oleks vaja selles osas pööre teha?

Jevgeni Ossinovski

See ei vasta tõele. Aga süsteemi, kuidas hariduslike erivajadustega laste õpet toetatase, muudetakse pidevalt. Üldjuhul on selle rahastuse maht kasvanud. Kui teil on küsimusi konkreetse kooli või omavalitsuse kohta, siis palun esitage mulle need kirjalikult, me võime summad üle kontrollida. Ma siiski ei usu, et kuskil on hariduslike erivajadustega ehk HEV laste õppe toetamine riigi poolt vähenenud. Küll aga on kontseptsioonis mindud üle kaasaava hariduse põhimõttele. Selleks kohustab Riigikogus vastu võetud seadus. Põhimõte on vähem isoleerida hariduslike erivajadustega lapsi eriklassidesse ja -koolidesse ning püüda neid rohkem kaasata normaalsesse õppetöösse tavaklassides. Seda muidugi eeldusel, et luuakse vajalikud tugistruktuurid, et need õpilased hakkama saaksid. Sellega on tõesti probleeme ja üsna palju pingeid olnud, püüame neid lahendada koostöös kohalike omavalitsustega. Nagu te teate, on käivitamisel maakondlikud Rajaleidja keskused, mis hakkavad pakkuma professionaalset õppetuge hariduslike erivajadustega lastele. Lisaks on valitsus kokku leppinud, et me võimaldame tugispetsialistide rahastamist riiklikust haridustoetusest. Mis puutub raskemate erivajadustega ehk HEV2 lastesse, siis on võetud suund, et riik võtab endale suurema vastutuse ja uue Euroopa Liidu eelarveperioodi raha abil ajakohastatakse spetsiaalselt nendele mõeldud koolide võrgustik üle riigi, et kõigil oleks võimalik haridus saada.

Esimees Eiki Nestor

Urbo Vaarmann, palun!

Urbo Vaarmann

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Kas Tapa Erikoolis kõigi tema probleemidega – näen teid juba naeratamas – on suudetud kodurahu saavutada? Kas õpilased on ikka jooksus ning kuidas läheb kahe kooli ühendamine ja uue maja ehitamine?

Jevgeni Ossinovski

Tegemist on pikema protsessiga, mille käigus me püüame kogu erikoolidele lähenemist natukene muuta. See on tekitanud pingeid. Osa nendest pingetest on olnud asjatud, aga mõõnan, et me oleksime võinud korraldada kõike

viisil, et asjaosalised oleksid protsessist paremini aru saanud ja tõenäoliselt oleks siis asi paremini läinud. Teatavasti Tapa Erikooli uue õppekompleksi rajamine käib täie hooga. Järgmise aasta 1. jaanuariks peaks see valmis olema. Loodame, et nii lähebki. Paralleelselt käib ka koolide ühendamine mitte lihtsalt juriidiliselt üheks asutuseks, vaid sisuliselt ühtseks tervikuks. Loodame diferentseerida õppekohati need õpilased, kes vajavad natukene rangemat režiimi, ja need, kelle hariduslikud erivajadused on selles mõttes väiksemad. Eesmärk on paremini kasutada spetsialiste, kes praegu mitmes koolis laiali on, ja lõppkokkuvõttes pakkuda haridust, mis nendele õpilastele vajalik on. Olen ikka rõhutanud seda, et haridusministeerium ei ole vanglateenistus. Meie eesmärk peab olema pakkuda nendes koolides õppivatele lastele piisavalt tuge, et nad hiljem siiski ühiskonnas korralikult hakkama saaksid. Mõõnan, et tõsiseid probleeme on olnud nii Tapa Erikoolis kui mujal, aga töötame selles suunas, et need saaksid lahendatud ja me jõuaksime erikoolides kvaliteedi mõttes uuele tasemele.

Esimees Eiki Nestor

Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Riigieelarve

Esimees Eiki Nestor

Nüüd küsimus peaminister Taavi Rõivasele. Tõnis Palts, palun!

Tõnis Palts

Lugupeetud peaminister! Ma ei soovi, et te hakkate pikalt seletama – ütlen seda aja kokkuhoidmiseks –, kui hea on struktuurne tasakaal. Samuti ma ei soovi kuulda teie sangarlikest saavutustest maksulaekumiste parandamisel juba selle lühikese ajaga. Aga kas te võite mulle öelda järgmist? Aastate 2014–2017 riigi eelarvestrateegias oli nominaalne eelarvepositsioon tasakaalus. Uues eelarvestrateegias, mis on koostatud ja esitatud teie juhtimisel, on nominaalne eelarvepositsioon $-0,7\%$. Kas teie arvates on eelarvepositsioon halvenenud? Ei või jah?

Taavi Rõivas

Aitäh küsimuse eest! Tänavused majandusanalüüsid on välja toonud, et majanduskasv

võib nii 2014. aastal kui 2015. aastal olla tagasihoidlikum kui varem prognoositud. Eriti puudutab see käesolevat aastat. Kui majanduskasv on tänavu väiksem, siis see toob sõltumata sellest, kas valitsus teeb muudatusi või mitte, arvatavasti kaasa väiksemad maksulaekumised. See võib põhjustada ka nii sel kui järgmistel aastatel kehvema eelarvepositsiooni. Me vaatasime 2014. aasta prognoosi, mille Rahandusministeerium tegi. Seal polnud kirjas mitte valitsuse plaan, vaid majanduskeskkonna seis kommenteeriv nending, et kui me midagi ette ei võta, siis me järgmisel aastal eelarvet ülejääki ei saa. Too prognoos kinnitas, et kui me mingeid muudatusi ei tee, siis me jõuame struktuurselt nulli. Praegune valitsus on juba jõudnud samme astuda, et selle prognoosiga võrreldes eelarvepositsiooni parandada. Seni oleme seda teinud $0,2\%$ võrra SKT-st. Eks aeg näitab. Ma ei välista sugugi, et sügisel tuleb meil veel teatud otsuseid teha. Aga kindlasti enne, kui me neid teeme, me väga hoolega jälgime, millised on olnud 2014. aasta maksulaekumised. Need on rääkinud natukene teistsugust keelt kui majandusprognoos ja sellega peab arvestama. Ei saa ainult prognoosi alusel otsuseid teha, tuleb ka reaalsust arvestada.

Esimees Eiki Nestor

Tõnis Palts, palun!

Tõnis Palts

Lugupeetud peaminister! Ma küsisin konkreetselt raamatupidamislikku vastust, kas eelarvepositsioon on halvem või parem, kui võrrelda kaht dokumenti. Praegu te vastasite nii, nagu üks spiiker Tallinna Linnavolikogus. Ja kui te niimoodi jätkate, siis lõpetate ka nii, nagu see mees – lollide kuningana. Aga minu täpsustav küsimus on selline. Kas te väidate, et uus riigi eelarvestrateegia on just sellepärast rohkem miinuses, et laekumised on väiksemad kui eelmises eelarvestrateegias kirjas olevad laekumised?

Taavi Rõivas

Ma loodan, et te ise saite täpselt aru, mida küsida soovisite. Aga ma esimeses vastuses juba ütlesin ja püüan kannatlikult veel selgitada, et tulenevalt majanduse olukorrast 2014. aastal on reaalne võimalus, et maksulaekumised jäävad oodatust väiksemaks. Seetõttu

ka eelarvepositsioon halveneb, muidugi kui me ei võta vastu otsuseid, mis kas maksulaekumisi parandavad või kulusid vähendavad. Tegelik seis on selline – me saame vaadata seniseid maksulaekumisi –, et esimese viie kuu maksulaekumised on 0,3% võrra SKT-st paremad, kui me prognoosisime ja eelarvet tehes ette nägime. Nii et eelarvepositsioon on juba parem. Õelge nüüd teie, kas see on hea uudis või halb uudis. Ühelt poolt prognoos näitab, et asjad on tänavu halvasti, ja SKT näitaja seda mingil määral ka kinnitab. Samas maksulaekumised, millest eelarve tulupool kõige rohkem sõltuvuses on, näitavad vastupidist trendi, need ei näita seda, et eelarvepositsioon tegelikult halvem on. Vastupidi, esimesel viiel kuul oli seis parem. Kui me vaatame järgmisi aastaid, siis kõik sõltub täpselt samamoodi sellest, milliseks prognoositakse majanduskasvu, aga väga olulisel määral muidugi ka sellest, kuidas reaalselt maksud laekuvad. Isegi siis, kui majanduskasv jääb oodatust tagasihoidlikumaks, on võimalik, et tänu näiteks maksupettuste vastu võitlemisele maksulaekumised tegelikult paranevad.

Esimees Eiki Nestor

Teine täpsustav küsimus, Tõnis Palts, palun!

Tõnis Palts

Lugupeetud peaminister! Küsimusi esitan siin mina. Te ütlesite mulle, et vastake nüüd ise. Aga te ikkagi ei vastanud mu küsimusele. Ma küsisin vahe kohta kahe dokumendi vahel. Ma väidan, et kahes dokumendis see puudub, mida te ennustasite, tulenes ainult suurematest kuludest. Kui võrrelda kahte dokumenti ega mitte arvestada seda, mis te oma arvates olete sangarlikult saavutanud praegu maksulaekumiste parandamisel, siis tegelikult te tunnistasite, et te olete kulusid võrreldes eelmise koalitsiooniga suurendanud.

Taavi Rõivas

Ei, see ei ole täpne. Valitsussektori positsiooni on valitsusliidu leppe tulemusena parandatud. On ka selliseid meetmeid, mis positsiooni küll halvendavad, aga samas valitsussektori kulusid mitte ei suurenda. Näiteks kui mõned maksud langevad, siis jääb teatud raha küll kokku kogumata ja see mõjutab eelarve-

positsiooni negatiivselt, aga meede ise ei suurenda kulusid. Kui me vaatame valitsuse plaanide, sh lastetoetuste suurendamise ja maksude langetamise mõju kulupoolele, siis on see täpsustatud andmetel 156,2 miljonit eurot. Ja eelarve teisel poolel, kus on katteallikad, on 232,8 miljonit. Kui te kiiresti arvutate, siis näete, et see vahe positsiooni parandamiseks on 76,6 miljonit eurot. See on valitsusliidu leppe otsene rahaline mõju. Kõike 76,6 miljonit eurot ei ole meil siiski võimalik kasutada sajaprotsendiliselt positsiooni parandamiseks, sest lisaks valitsusliidu leppele on valitsusel ka teisi olulisi kanaleid, kuhu maksumaksja raha suunata. Mitmed investeeringud peavad jätkuma pelgalt selleks, et meie objektide seisukord ei halveneks, ka tuleb kulusid teha mitme reformi elluviimise esimeses etapis. Oleme praeguseks jõudnud kokkuleppele, et eelarvepositsiooni parandamiseks läheb sellest 76,6 miljonist umbes pool. Aga fakt on see, et positsioon paraneb.

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud peaminister! Esmaspäeval siin arupärimisele vastates te kinnitasite, et koalitsioonilepingus kokkulepituga võrreldes on katteallikates 40 miljonit eurot rohkem, kui tuleb teha kulusid. Ma küsin: mille pärast te siis teederaha 24 miljonit ära võtate? Sealt jääb ju 16 miljonit järele. Teederaha äravõtmine on majanduslik rumalus. Miks te tegelete majandusliku rumalusega?

Taavi Rõivas

Nagu ma esimesele küsijale vastasin, peame tulenevalt sellest, et prognoosid näitavad tänavuseks väiksemat majanduskasvu, tegema otsuseid, mis riigieelarve positsiooni parandavad. Ja just nimelt 40 miljoni euro ulatuses, mis moodustab ligikaudu poole sellest 76,6 miljonist, mida ma nimetasin, ongi meil plaan eelarvepositsiooni parandada. Eesmärk on olla kindel, et me mitte ainult ei jõua oma rahajätkega tasakaalu, vaid saavutame ka väikese ülejäägi. Seda väikest ülejääki ongi vaja sihtida kas või selle pärast, mille kohta küsis täna esimeses küsimuses kolleeg Sven Sester. Soo-

vime olla ka välispartnerite silmis kindlalt vähemasti tasakaalu kursil, aga ka ülejäägi kursil. Väikese varuga planeerimine annab meile tunduvalt suurema kindlustunde, et ka Euroopa Komisjon, kes sõltumatu vaatlejana meie eelarve struktuurset positsiooni hindab, näeb, et me iseendale seatud eesmärgid täidame. Just seepärast ongi valitsus teinud otsuseid, mis peavad silmas eelarvepositsiooni parandamist.

Esimees Eiki Nestor

Tiit Tammsaar, palun!

Tiit Tammsaar

Täna, härra juhataja! Lugupeetud peaminister! Eks meid kõiki teevad natuke murelikuks praegune majanduskasv Eesti riigis ja eelmise aasta mitte kõige paremad tulemused. Ühe põhjusena on välja toodud, et majanduskasvu pidurdas soe talv, mille üle ajakirjandus on tõsiselt ilkuda võtnud. Võib-olla seletaksite veel kord lahti nii ajakirjanduse kui ka kõigi parlamendiliikmete jaoks, kuidas soe talv meie majanduskasvule halvasti mõjus?

Taavi Rõivas

Kindlasti tuleb alustuseks öelda, et esimese kvartali esialgsetes majanduslangust peegeldavates tulemustes on osa ka sellel, et meie väliskaubanduspartneritel läks oodatust halvemini. Ja isegi kui näiteks Rootsis SKT justkui kasvas, siis Rootsi eksport, millest omakorda meie eksport on väga suures sõltuvuses, oli languses. Ka sealt tuli osa sellest miinusest. Aga tegelikult ei tasu siin midagi nalja heita. Ma olen teiega nõus, kui te räägite sooja talve mõjust. Osalt sooja talve tõttu, osalt paremate elektriühenduste tõttu vähenes Eestis esimeses kvartalis elektri tootmine tervelt viiendiku võrra. Elektri tarbimine küll sama palju ei vähenenud. Aga meil on nüüd mitte ainult Estlink 1 elektriühendus Soomega, vaid ka Estlink 2 seal kõrval, mis tähendab seda, et korraga saab vajaduse korral kuni 1000 megavatti elektrit Põhjamaadest Eestisse osta. Tarbija seisukohast võttes on see palju soodsam positsioon. Me saame osta energiat, mis on parajasti ümbruskonnas kõige odavam. Samas Eesti Energia tootmisele mõjus see üksjagu halvasti. Ma usun, et tootmise viiendiku võrra kukkumine aasta võrdluses on väga tõsine löök ja see

mõjutab ka SKT näitajat. Ilmselt keegi siin ei kahtle, et kui Eestis elektri tootmine tervikuna nii palju kahaneb, mõjutab see ka SKT-d. Meil on väga lõppjärku jõudnud plaan rajada täiendav elektriühendus ka Läti suunal ja kui see valmis saab, siis Eesti Energia positsioon ja üldse Eesti elektritootmise positsioon kindlasti paraneb. Meil on võimalik elektrit ka Läti müüa ja seetõttu tulevikus on seis parem.

Esimees Eiki Nestor

Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Keeleinspeksioon

Esimees Eiki Nestor

Nüüd küsimus haridus- ja teadusminister Jevgeni Ossinovskile. Yana Toom, palun!

Yana Toom

Ma täna, härra eesistuja! Austatud minister! Mõni nädal tagasi vastas meie arupärimisele sotsiaalminister proua Helmen Kütt. See arupärimine puudutas seda, et Keeleinspeksioon oli üpris lühikese aja jooksul kontrollitud ja trahvinud lausa mitutsada meedikut, põhiliselt Ida-Virumaal. Hiljem proua Kütiga rääkides sain teada, et olete temaga justkui seda probleemi arutanud ja jõudnud järeldusele, et on vaja korraldada ekstra meedikute jaoks keelekursused, kus neile õpetatakse mitte olmekeelt, vaid eelkõige meditsiinkeelt, mida nende igapäevases töös vaja läheb. Kas see info vastab tõele ja kui vastab, siis millal võiks see ime juhtuda?

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Ma ei usu, et see ime on. Ma olen ikka seda meelt olnud, et selleks, et lõppkokkuvõttes saavutada meie kõigi ühine eesmärk, et Eestis inimesed nii meditsiinis kui teistes sektorites räägiksid ka eesti keelt, peaks riik neid selles püüdes toetama, sh keelekursustega. On tõsi, et on mõistlik eri sihtrühmadele pakkuda erineva suunitlusega keelekursusi, mitte üleüldisi, kus erinevate huvide ja vajadustega inimesed kõik ühes klassis on. Varem on seda ka tehtud Euroopa Liidu raha toel. Näiteks perioodil 2007–2010 sai keeleõppe arendamise programmi raames koolitust 120 Narva Haigla töötajat, 87 Lääne-Tallinna Keskhaigla töötajat, 120 Ida-Viru Keskhaigla töö-

tajat, 13 Kiviõli Tervisekeskuse töötajat, 30 Narva-Jõesuu Hooldekodu töötajat, 20 Kohtla-Järve Vanurite Hooldekodu töötajat ja 30 Iru Hooldekodu töötajat. Järgmises vastu võetud programmis oli ka plaanitud meditsiinitöötajatele keelekursusi pakkuda, kuid rahastuse puudumise tõttu jäi see ära. Arutasime seda probleemi eile Eesti keelenõukogus, kus see küsimus ka selgelt üleval on. Paraku ei ole seni lõplikku selgust, mis saab täiskasvanutele keele õpetamisest järgmisel perioodil üldse ja ka lõimumiskava kontekstis. Ma soovin väga, et lähiajal selles osas selgus saabuks. Olen tõesti ka sotsiaalministriga sellel teemal rääkinud, püüame koostöös leida võimalusi meditsiinitöötajatele erialase eesti keele kursuste pakkumiseks.

Esimees Eiki Nestor

Yana Toom, palun!

Yana Toom

Ma tänan, härra eesistuja! Austatud minister! Tookord vastas minister Kütt ühele küsimusele nii, et Keeleinspeksioonil ei ole kombeks ja neil pole ka kohustust kooskõlastada oma tööplaani ministeeriumidega. Kas selline olukord jääb püsima ka tulevikus või on kavas seda kuidagi muuta? Ma pean praegu silmas eelkõige tervishoiusfääri. Mis seal salata, olukord on ju selline, et meil arste paraku ei jätku. Ja kui me hakkame neid Ida-Virumaal veel Keeleinspeksiooni kaudu terroriseerima, siis ega me sellega asjade seis ei paranda.

Jevgeni Ossinovski

Sotsiaalministriga asja arutades olen ka mina aru saanud, et Ida-Virumaal ei pea ilmingimata kõik arstid ja õed heal tasemel eesti keelt oskama. Selle, et eesti emakeelega inimene saaks seal eesti keeles arstiabi, saab tagada ka muul moel. Pikas plaanis, loomulikult, küllap me oleme teiega ühte meelt, võiksid kõik Eestis elavad inimesed eesti keelt osata. Nüüd on küsimus, kuidas seda piisavalt hästi motiveerida.

Mis puutub Keeleinspeksiooni praegu koostatavasse tegevusplaani, siis iseseisva asutusega teevad nad seda ise. Küll aga on tõesti ka minul küsimus, mille alusel seda tehakse. Kas see tõesti peegeldab tegelike kaebuste hulka või lähtuvad nad mingisugustest teistest

kaalutlustest. Teisest küljest on selge, et Keeleinspeksioon on tegutsenud kehtiva õigusruumi raames ja tema tegevus kindlasti vastab igati seadusele. Selleks, et neid küsimusi arutada, on mul 18. juunil plaanis kohtumine Keeleinspeksiooni peadirektoriga. Siis arutame ka seda, kuidas luua eesti keele õppimise motiveeriv süsteem. Üldiselt on Keeleinspeksioon aina rohkem üle läinud trahvimiselt ja karistamiselt inimeste motiveerimisele ja keelekursustele suunamisele. Aga olen nõus, et keelekursuste kvaliteet ja vastavus reaalsele vajadusele jätab soovida.

Esimees Eiki Nestor

Teine täpsustav küsimus, Yana Toom, palun!

Yana Toom

Ma tänan, härra eesistuja! Austatud minister! Oli natuke imelik kuulda, et see on iseseisev organisatsioon. Ta muidugi on iseseisev, aga minu teada ta siiski allub Haridus- ja Teadusministeeriumile. Aga see selleks. Küsin teilt seda, kas te olete haridusministrina või üldse valitsusliikmena kaalunud oma kolleegidega ettepanekut, et mõneks ajaks alandada keelenõudeid nendele inimestele, kes igapäevases töös kõrgemat eesti keele taset ei vaja. Me siin Riigikogu saalis kunagi rääkisime näiteks Narva abipolitseinikest. Teine näide on lasteaiatöötajad, kes õpetavad lapsi ainult vene keeles vene rühmades. Kui ei ole arutanud, siis miks?

Jevgeni Ossinovski

Esiteks, üks positiivne muudatus selles osas tuleb. Alates 1. jaanuarist 2015 ei ole keeleseaduse nõuete rikkumine enam karistusseadustiku mõttes väärtegu ega muidugi ka mitte midagi raskemat. Tulevikus ei saa inimesi keeleoskusnõuete rikkumise eest trahvida. See punkt on kirjas Riigikogu menetluses olevas karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõus.

Üldjuhul, nagu ma ütlesin, on üsna selge, et meie eesmärk peaks olema toetada inimesi püüdes eesti keel vajalikul tasemel selgeks õppida. On arusaadav, minule vähemasti, et tegu on ilmselgete regionaalsete ja ka valdkondlike erinevustega, mis seavad keeleosku-

sele ja keeleõppele konkreetseid takistusi. Oleks väga vaja jõuda mingisugusele kokkuleppele, kuidas lahendada need küsimused niimoodi, et kollektiivide töörahu oleks tagatud ja samas inimestel oleks motivatsioon eesti keelt õppida. Nagu ma ütlesin, ka nendesamades haiglates on võimalik korraldada tööd sellisel viisil, et eesti keeles abi saamine on võimalik. Teisest küljest peaks riik veel kord läbi mõtlema võimalused, kuidas rohkem motiveerida inimesi eesti keelt õppima. Kindlasti tuleb teie tõstatatud küsimus 18. juunil kohtumisel Keeleinspektsooniga arutlusele ning olen meeleldi valmis pärast seda selgitama nii avalikkusele kui teile, mis mõtted selles vallas on.

Esimees Eiki Nestor

Jaak Allik, palun!

Jaak Allik

Lugupeetud härra minister! 1. jaanuaril 1998 reorganiseeris valitsus Keeleameti Keeleinspektsooniks, kutsudes esile ameti tollaegse juhataja Mart Rannuti terava kriitika. Praegu tundub, et võib-olla oli see otsus tõesti viga. Seda näitab ehk ka Muinsuskaitseinspektsooni taasmuutmine Muinsuskaitseametiks mõni aasta tagasi. Kas te ei arva, et vea võiks parandada ja reorganiseerida Keeleinspektsooni Keeleametiks, kellel poleks mitte ainult hirmutav ja karistav, vaid ka õpetav, eksameid korraldav ja keelepoliitikat kujundav funktsioon? Keeleamet vastutaks siis olukorra eest tervikuna.

Jevgeni Ossinovski

Ma ei võta praegu seisukohta selle konkreetse ettepaneku suhtes. Aga muidugi on selge, nagu ma juba tunnistasin, et meil on probleeme eesti keele õpetamisega täiskasvanutele. On olnud juhtumeid, kus täiskasvanud inimesed, keda Keeleinspektsoon on suunanud keelekursustele, on kursuste käigus õppinud eesti keelt ettenähtud 300 tundi, aga pärast on ikkagi leitud, et nende keeleoskus ei ole absoluutselt paranenud. Selge, et siin ei ole probleem konkreetsetes inimestes, vaid keelekursuste kvaliteedis.

Praegu põhimõtteliselt järelevalvet eraturul eesti keele õppe pakkujate töö üle ei ole. Pole teada, mil määral saavutatakse eesti keele

oskuse parandamise eesmärgid. Loomulikult on see esile kutsunud ääretult palju negatiivseid emotsioone – inimesed on tegelikult tahtnud eesti keelt õppida, on kulutanud selleks oma vaba aega ja raha, aga mõne aja pärast on selgunud, et konkreetne koolitaja ei olnud piisavalt hea selleks, et see õnnestuks. Seega nii riigi toetatavate kui ka laiemalt keelekursuste kvaliteet on asi, millega riik peaks tõsisemalt tegelema. Taas tõstatus see teema ka eile kohtumisel Eesti keelenõukogus. Analüüsime seda edaspidi ka ministeeriumis ja püüame välja mõelda, kuidas seda paremini korraldada.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh teile!

5. Elukestva õppe strateegia

Esimees Eiki Nestor

Infotunni ajaraamidesse mahub vist veel üks küsimus haridus- ja teadusminister Jevgeni Ossinovskile. Jaak Aaviksoo, palun!

Jaak Aaviksoo

Aitäh! Ma esitan oma küsimuse hästi lühidalt. 13. veebruaril võttis valitsus vastu elukestva õppe strateegia, milles lepiti kokku, et kolme kuu jooksul tekivad ka rakendusplaan ja üheksa valdkondlikku programmi. Kuidas nende asjadega on ja kas on plaanis, nii nagu selles strateegias ette nähtud, kavandada haridusvaldkonna 2015. aasta eelarve nende üheksa programmi põhisele ehk üle minna tegevuspõhisele eelarvestamisele?

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Esiteks, loomulikult on vastuvõetud elukestva õppe strateegia, mille koostamiseks on paljud osapooled suurt vaeva näinud ja mis valitsuses on heakskiidu saanud, kindlasti haridusministeeriumile tema töös aluseks sõltumata ministrist. Rakendusplaan ja valdkondlike programmide väljatöötamine käib. Tõsi, võrreldes sellega, mis strateegias on kirja pandud, on töö ilmselgelt veninud. Seatud tähtaeg on juba möödas. Aga see ei tähenda, et asjaga ei tegelda. Rakendusplaan iseenesest on ministeeriumis valmis, kuid me tahame selle vastu võtta koos valdkondlike programmidega, mille väljatöötamine käib. Ma loodan, et lähiajal jõutakse kõigega ühele poole, misjärel on

dokumendid kindlasti ka kõigile avalikult kättesaadavad. Ja loomulikult on need aluseks tulevikuotsustele, sh eelarve koostamisel.

Esimees Eiki Nestor

Täna Jaak Aaviksood lühikese küsimuse eest ja ministrit lühikese vastuse eest! Palun vabandust Ester Tuiksoolt, kuid aega küsida enam ei ole! Infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Esimees Eiki Nestor

Lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 16. töönädala kolmapäevast istungit. Kellel on soovi anda üle eelnõusid või arupärimisi? Palun, Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnisson!

Heili Tõnisson

Austatud härra esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna kogumispensionide seaduse ja riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu. Seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust rahandusminister Jürgen Ligi. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Lauri Luik, palun!

Lauri Luik

Austatud juhataja! Head kolleegid! Riigikogu kultuurikomisjon algatab Riigikogu otsuse "Riigikogu liikmest rahvusoperi nõukogu liikme tagasikutsumine ja uue liikme nimetamine" eelnõu, mis näeb ette kutsuda rahvusoperi nõukogu liikme kohalt tagasi Riigikogu liige Marko Mihkelson ja nimetada liikmeks Riigikogu liige Maimu Berg. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Eesti Keskerakonna fraktsiooni liikmetel on arupärimine majandus- ja kommunikatsiooniminister Urve Palole. Enamik taasiseseisvunud Eesti Vabariigi valitsusi, eriti kaks viimast, on

teinud kõik selleks, et Eestist ei saaks mitte mereriiki ja ta jääks alatiseks mereäärseks riigiks. Ühe mereriigi lahutamatu osa on kaubalaevastik. Just selle nimel, et Eestil ei oleks enam ühtegi kaubalaeva, on viimased valitsused oma tegevuse või tegevusetusega oma panuse andnud. Vahetult enne käesoleva aasta Euroopa merepäeva, 20. maid, saime teada, et need pingutused on vilja kandnud, Eesti lipu alt on lahkunud viimane arvestatav kaubalaev, st kaubalaev, mille kogukaal on 500 tonni või rohkem. Kui Euroopa Liit on hakanud tähistama merepäeva, et juhtida kodanike tähelepanu meresektori kasvavale osale meie igapäevaelus ning merede ja ookeanide kaudu toimivatele ühendustele kogu maailmaga, siis Eesti valitsused ei ole pidanud merenduse ja meritsi kaubaveo tähtsust millekski. Pärast pikki ponnistusi on vastu võetud merenduspoliitika rakendusplaan, mille eesmärgis nr 1 on toodud tulemusnäitaja, mis kõlab järgmiselt: "Eesti lipu all sõitvate üle 500GT kaubalaevade arv on 2030. aastaks vähemalt 50. Vahenäitaja 2020. aastal on 35 laeva." See on küll väga huvitav, kuidas see teoks saab. Selle rakendusplani elluviimise kohta ongi meil hulk küsimusi majandus- ja kommunikatsiooniministritele.

Esimees Eiki Nestor

Olen vastu võtnud kaks eelnõu ja ühe arupärimise. Juhul kui eelnõud ja arupärimine vastavad kodu- ja töökorra seadusele, talitab juhatus nendega selle seaduse kohaselt.

Nüüd kohaloleku kontroll, palun!

Kohal on 82 Riigikogu liiget, puudub 19.

1. Perioodi 2014–2020 struktuuri-toetuse seaduse eelnõu (622 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse eelnõu 622 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Läbirääkimistest osa võtta ei soovita. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et eelnõu 622 tuleks panna lõpphääletusele.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse eelnõu 622. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Seaduseelnõu 622 seadusena vastuvõtmise poolt on 80 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seadus on vastu võetud. (Tabel 5.)

2. Tallinna Tehnikaülikooli seaduse eelnõu (619 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud Tallinna Tehnikaülikooli seaduse eelnõu 619 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et eelnõu 619 tuleks panna lõpphääletusele.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Tallinna Tehnikaülikooli seaduse eelnõu 619. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Seaduseelnõu 619 seadusena vastuvõtmise poolt on 80 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Tallinna Tehnikaülikooli seadus on vastu võetud. (Tabel 6.)

3. Ülikooliseaduse, rakenduskõrgkooli seaduse ning teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (625 SE) teine lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud ülikooliseaduse, rakenduskõrgkooli seaduse ning teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 625 teine lugemine. Ettekandja on kultuurikomisjoni liige Mart Meri.

Mart Meri

Head kolleegid! Meeldetuletuseks ütlen, et eelnõu siht on viia akadeemilise personaliga sõlmitavate töölepingute regulatsiooni asjakohased sätted kooskõlla Euroopa Nõukogu direktiiviga 1999/70/EÜ ning kaotada erinevused töölepingu seaduse ja akadeemilise personali töösuhete reguleerimist täpsustavate eriseaduste vahel. Eelnõu esimene lugemine toimus 16. aprillil, muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 2. maiks, Riigikogu liikmetelt, fraktsioonidelt ega komisjonidelt ettepanekuid ei laekunud. Küll aga tulid mõned asjakohased

tähelepanekud Tartu Ülikoolilt ning Haridus- ja Teadusministeeriumilt, mida kultuurikomisjon käsitles oma istungitel 12. mail ja 3. juunil. Komisjon otsustas neist eelnõu teiseks lugemiseks vormistada kolm muudatusettepanekut. Eelnõu teksti on vähesel määral ka keeleliselt toimetatud.

Nüüd räägin lühidalt muudatusettepanekutest. Esimene muudatusettepanek põhineb Tartu Ülikooli kirjal, kus juhiti tähelepanu üsna spetsiifilisele juhtumile, mis seaks akadeemilise pere mõned liikmed ebavõrdsesse olukorda ja riivaks nende õigustatud ootust. Nimelt, ülikooliseaduse kehtiv redaktsioon näeb ette, et samas ülikoolis ametis oleva ja vähemalt 11 aastat professorina töötanud isikuga sõlmitakse tähtajatu tööleping. Kõnealune eelnõu tunnistab selle erinormi kehtetuks, sätestades, et enne 2015. aasta 1. jaanuari sõlmitud tähtajaline töösuhe kestab lepingus fikseeritud aja lõpuni ja uued tähtajatud lepingud sõlmitakse juba avaliku konkursi teel ametisse valitud isikutega. Tartu Ülikooli kirjast selgus, et ülikoolis on 17 professorit, kelle 11. tööaasta professorina täitub pärast 1. jaanuari 2015. Eelnõu praeguse sõnastuse kohaselt peaksid ka need, kord juba igati nõuetekohaselt professoriks valitud isikud tegema veel kord läbi avaliku konkursi ja nende töösuhe jätkuks vaid siis, kui nad osutuksid uuesti professoriametisse valituks. Tartu Ülikooli arvates oleks selline sundolukord vastuolus õiguskindluse põhimõttega ja piiraks mainitud isikute õigusi. Tartu Ülikool esitas ettepaneku lisada eelnõusse rakendussäte, mis võimaldaks eespool kirjeldatud isikutega sõlmida tähtajatud töölepingud ilma uut avalikku konkursi välja kuulutamata. Kultuurikomisjon toetas seda lähenemist ning tegi sellekohase muudatusettepaneku.

Teise ja kolmanda ettepaneku esitas kultuurikomisjonile oma kirjas haridus- ja teadusminister ning need käsitlevad üldise halduskorra ühtlustamist ministeeriumi ja hallatavate asutuste formaalsetes suhetes. Lühidalt öeldes on asi selles, et rakenduskõrgkooli seadus ning teadus- ja arendustegevuse korralduse seadus näevad ette, et rakenduskõrgkooli rektoriga ja teadusasutuse direktoriga sõlmib töölepingu minister. Samas on muudes haridusseadustes, näiteks põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses ning kutseõppeasutuse seaduses, ministrile töölepingute sõlmimisel antud ka edasivolita-

mise õigus. Näiteks on minister volitanud ministeeriumi koolivõrgu juhti sõlmima töölepinguid riigi üldhariduskoolide ja kutseõppeasutuste juhtidega. Samasugust paindlikkust sooviti ka eelnimetatud seadustesse. Kultuurikomisjon arvestas ministri sooviga ning vormistas eelnõu kohta muudatusettepanekud nr 2 ja 3. Tõsi, komisjonis kuuldus arvamusi, et minister võiks siiski ise leida aega töölepingu allakirjutamiseks ja hallatava asutuse juhiga kohtumiseks. Esitatud muudatusettepanek seda võimalust ka ei välista.

Komisjoni otsused tehti 12. mail. Otsustati esitada eelnõu 625 teisele lugemisele 4. juuniks ning teha Riigikogule ettepanek teine lugemine pärast muudatusettepanekute läbi vaatamist lõpetada. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Eelnõu 625 kohta on juhtivkomisjon kultuurikomisjon esitanud kolm muudatusettepanekut, vaatame need läbi. Esimene muudatusettepanek on täielikult arvestatud, teine on täielikult arvestatud ja kolmas on täielikult arvestatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 625 teine lugemine lõpetada. Teisi ettepanekuid ei ole. Eelnõu teine lugemine on lõpetatud.

4. Majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse ning korrakaitse seaduse muutmise ja rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (573 SE) teise lugemise jätkamine

Esimees Eiki Nestor

Jätkub Vabariigi Valitsuse algatatud majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse ning korrakaitse seaduse muutmise ja rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 573 teine lugemine. Ettekandja on majanduskomisjoni liige Deniss Boroditš. Palun!

Deniss Boroditš

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Kõigepealt räägin natukene menetlusest juhtivkomisjonis esimese ja teise lugemise vahel. Nagu me kõik mäletame, eelnõu algatas Vabariigi Valitsus 13. jaanuaril. Esimene lugemine

toimus 9. aprillil. Teine lugemine 21. mail katkestati seetõttu, et oli väga palju muudatusettepanekuid ja otsustati välja tulla hoopis uue tekstiga. Muudatusettepanekuid Riigikogu liikmetelt, komisjonidelt ega fraktsioonidelt enne eelnõu teise lugemise jätkamist ei laekunud. Samuti väärrib mainimist, et eelnõu on pärast teise lugemise katkestamist ka esmaselt keeletoimetatud. Ettepanekuid ja arvamusi esitasid Haridus- ja Teadusministeerium ning eelnõu algataja esindaja Justiitsministeerium. Mitmeid ettepanekuid laekus teistest valitsusasutustest, sh Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist. Töö korras vormistati normitehnilist laadi ettepanekuid ka juhtivkomisjonis.

Majanduskomisjon arutas eelnõu 29. mai ja 2. juuni istungil. Komisjonis toimus arutelu, mille käigus vaadati üle muudatusettepanekute loetelu kavand.

Kui rääkida pikematest aruteludest, siis üks tekkis Justiitsministeeriumist laekunud kahe muudatusettepaneku tõttu, mille kohaselt soovis eelnõu algataja täiendada eelnõu korrakaitse seaduse muudatustega, mis oleksid muutnud kriminaalmenetluse seadustikku ja väärteomenetluse seadustikku. Kuna kumbki ettepanek ei seonu käesoleva eelnõuga, siis neid ei toetatud. Hääletustulemus: poolt 0, vastu 5, erapooletuid 3.

Samuti pikem arutelu toimus seoses Riigikogu liikme Tiina Lokk-Trambergi eelnõu teise lugemise eel tagasisivõetud ettepanekuga, mis nägi ette vabastada osa füüsilisi isikuid, kes tegelevad ebaolulises mahus väikeettevõtlusega, kohustusest end äriregistris registreerida. Selline kohustus tekkinuks ettepaneku kohaselt üksnes loakohustuse või teavitamiskohustusega majandustegevusvaldkondades tegutsevatel isikutel ja ettevõtetel, kelle majandustegevuses tekkiv käive on kalendriaastas 16 000 eurot või enam. Vahepeal küsiti arvamust Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist ning Justiitsministeeriumist. Ettepaneku toetamine eeldaks väga paljude seaduste muutmist. Komisjonis siiski nenditi, et kuigi me praegu seda ettepanekut ei toeta, tuleb see teema majanduskomisjonis eraldi ette võtta. Tuleb arutada, kuidas muuta lihtsamaks nende isikute töö, kes tegelevad sokkide kudumisega või millega iganes, mille kohta kindlasti ei saa väita, et see on mingisugune äritegevus või väga suure tulu teenimine. Aga see toimub juba tulevikus.

2. juunil jätkasime selle teema arutamist. Kohal oli Justiitsministeeriumi avaliku õiguse talituse nõunik Sander Põllumäe. Me käsitlesime komisjoni istungil kahte muudatusettepanekut, mis olid eelmisel istungil läbi hääletatud, kuid ühe sõnastus vajas täiendamist ja tuli uuesti läbi hääletada ning teisele lisati varem puudunud selgitus. Kõik muudatusettepanekud on materjalide hulgas olemas, nii et on võimalik nendega tutvuda.

Natukene räägin ettepanekutest, neid oli kokku 46. Põhiliselt olid need juhtivkomisjoni ettepanekud, mida komisjon ka arvestas. Muudatusettepanekute juurde on lisatud selgitused. Enamik muudatusettepanekuid on normitehnilised. Väljastpoolt Justiitsministeeriumi laekunud ettepanekutele on lisatud ka juhtivministeeriumi seisukohad ning komisjon sai enne hääletamist neid arvesse võtta.

Räägin natuke menetluslikest otsustest. Eelnõu menetlemisega seotud otsused langetati komisjoni 12. mai istungil, komisjonis neid uuesti ei arutatud ning jäädgi varasemate konsensuslikult tehtud otsuste juurde. Aga igaks juhuks kordan need üle. Eelnõu saadeti täiskogule teise lugemise jätkamiseks 4. juuniks ettepanekuga teine lugemine lõpetada. Juhuks, kui eelnõu teine lugemine lõpetatakse, tegi komisjon ettepaneku teha kolmas lugemine 5. juunil ja panna eelnõu lõpphääletusele. Lihtsalt informatsiooniks ütlen, et eelnõu seadusena vastuvõtmiseks on nõutav poolthääletenus. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Kas ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Eelnõu 573 kohta on esitatud 46 muudatusettepanekut. Kõik muudatusettepanekud on esitanud juhtivkomisjon. Esimene muudatusettepanek on arvestatud. Teine muudatusettepanek on arvestatud. Kolmas muudatusettepanek on arvestatud. Neljas muudatusettepanek on arvestatud. Viies muudatusettepanek on arvestatud. Kuues muudatusettepanek on arvestatud. Seitsmes muudatusettepanek on arvestatud. Kaheksas muudatusettepanek on arvestatud. Üheksas muudatusettepanek on arvestatud. 10. muudatusettepanek on arvestatud. 11. muudatusettepanek on arvestatud. 12. muudatusettepanek on arvestatud. 13. muudatusettepanek on arvestatud. 14. muudatus-

ettepanek on arvestatud. 15. muudatusettepanek on arvestatud. 16. muudatusettepanek on arvestatud. 17. muudatusettepanek on arvestatud. 18. muudatusettepanek on arvestatud. 19. muudatusettepanek on arvestatud. 20. muudatusettepanek on arvestatud. 21. muudatusettepanek on arvestatud. 22. muudatusettepanek on arvestatud. 23. muudatusettepanek on arvestatud. 24. muudatusettepanek on arvestatud. 25. muudatusettepanek on arvestatud. 26. muudatusettepanek on arvestatud. 27. muudatusettepanek on arvestatud. 28. muudatusettepanek on arvestatud. 29. muudatusettepanek on arvestatud. 30. muudatusettepanek on arvestatud. 31. muudatusettepanek on arvestatud. 32. muudatusettepanek on arvestatud. 33. muudatusettepanek on arvestatud. 34. muudatusettepanek on arvestatud. 35. muudatusettepanek on arvestatud. 36. muudatusettepanek on arvestatud. 37. muudatusettepanek on arvestatud. 38. muudatusettepanek on arvestatud. 39. muudatusettepanek on arvestatud. 40. muudatusettepanek on arvestatud. 41. muudatusettepanek on arvestatud. 42. muudatusettepanek on arvestatud. 43. muudatusettepanek on arvestatud. 44. muudatusettepanek on arvestatud. 45. muudatusettepanek on arvestatud. 46. muudatusettepanek on arvestatud.

Juhtivkomisjoni ettepanek on, et eelnõu 573 teine lugemine tuleks lõpetada. Teisi ettepanekuid ei ole. Eelnõu 573 teine lugemine on lõpetatud.

5. Meretöö seaduse eelnõu (552 SE) teine lugemine

Esimees Eiki Nestor

Viies päevakorrapunkt Vabariigi Valitsuse algatatud meretöö seaduse eelnõu 552 teine lugemine. Ettekandja on õiguskomisjoni aseesimees Marko Pomerants. Palun!

Marko Pomerants

Tere päevast, lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Head Eesti lipu päeva! Eesti lipu all sõidab hulgaliselt laevu, millel töötamist see seadus reguleerib, aga see seadus reguleerib kindlasti töötamist ka nendel laevadel, millel Eesti lippu ei ole. Aga räägin kõikidest muudatustest järgemööda. Teatavasti on see seaduseelnõu küll valitsuse algatatud, kuid seda

tehti eelmise valitsuse ajal. Meie oleme seda menetlenud alates veebruarist. Sellel pikal ajalool ei ole mõtet ega põhjust eriti peatuda, seetõttu lähen nende arutelude juurde, mis toimusid komisjonis 20. mail, kui me valmistasime eelnõu ette teiseks lugemiseks. Peab ütlema, et komisjon on ette valmistanud hulga muudatusettepanekuid valitsuse algatatud teksti kohta. Need sündisid suuresti reederite ja meremeeste ametiühingu koostöös. Seetõttu võtsid näiteks sotsiaaldemokraadid oma muudatusettepanekud, mis nad algul olid esitanud, tagasi. Aga siin on meil kõigil ka üks mõtlemise ja hääletamise koht, millel ma hiljem pikemalt peatun.

Käime need muudatusettepanekud siis läbi. Kõigepealt, muudatusettepanek nr 1. Eelnõu § 2 lõike 2 sõnastus muudetakse senise tekstiga võrreldes selgemaks ja paika saab see, kuidas käituda sellisel juhul, kui tegemist on renditööga. Me pakume sellist sõnastust: "Käesolevat seadust kohaldatakse tööülesannete täitmisele renditööna ka lõikes 1 nimetatud laeval ..." Lõige 1 räägib meile, et käesolevat seadust kohaldatakse töötamisele Eesti laevakinnistusraamatusse või laevapereta prahitud laevade registrisse kantud laeval. Aga nüüd tuleb siis selline täiendus juurde. Seda renditööklaaslit kohaldatakse juhul, kui tööandja on Eestis registreeritud juriidiline isik ning laevapere liige on Eesti rahvastikuregistri objekt. Selle ettepaneku algatamise suhtes oli meil üksmeel.

Lepiti kokku veel selles, et mõistlik oleks teise muudatusettepaneku kohaselt täiendada eelnõu § 2 lõikega 7. See puudutab meretöö seaduse §-de 19, 28 ja 29 kohaldamata jätmist sellistel laevadel, mida kasutatakse lootsiteenuse osutamiseks. Millest need §-d 19, 28 ja 29 räägivad? Paragrahv 19 räägib isikute laevale toomisest. Tavapärane olukord on selline, et kui laev on sadamas ja tööolud võimaldavad, siis võib laevale kapteni või mõne muu pädeva isiku loal külalisi kutsuda. Aga lootsilaev on pisikene veesõiduk, kuhu väga hästi võib-olla ei ole võimalik sõbrannat kutsuda. Seetõttu seda seaduspügalat ei pea kohaldama. Teised paragrahvid puudutavad toitlustamist (§ 28) ja majutamist (§ 29). Majutuse tagab reeder laevapere laeval oleku ajal. Jällegi, lootsilaev on selline, kus käiakse maalt 24 tunni kaupa valves ning sõltuvalt tööülesannetest

saab osa elust ära elada kai peal, selleks ettenähtud ruumides. Seetõttu on siin selline erand, et lootsilaevale ei tooda külalisi, seal ei magata ega ole seal korraldatud toitlustamist. Ka siin meil lahkarmumusi ei olnud.

Muudatusettepanek nr 3 puudutab eelnõu § 17 lõiget 1, kus asendatakse sõna "töökohustuste" sõnaga "tööülesannete". Seda võib pida tehniliseks muudatuseks. Mujal tekstis on läbivalt kasutusel termin "tööülesanded", aga siin olid millegipärast "töökohustused". Siingi valitses meil komisjonis üksmeel.

Me muutsime ka § 20 lõiget 3. See lõige räägib sellest, kuidas käituda, kui laevapere liikmete asjad hävivad või kahjustuvad laevaõnnetuse, laevahuku või reederist tuleneva asjaolu tõttu. See hüvitamine käib uue sõnastuse kohaselt niimoodi, et reeder hüvitab laevapere liikmetele tekitatud kahju kaubandusliku meresõidu koodeksis sätestatud korras. Algses tekstis oli öeldud, et võlaõigusseaduses sätestatud korras, aga vahepeal jõudsid laevaomanikud ja meremeeste ametiühing kokkuleppele, et selline tekst, kus lähtutakse kaubandusliku meresõidu koodeksis sätestatud, on mõlemale poolele vastuvõetav. Sellega leppis ka juhtivkomisjon ja algatati selline muudatusettepanek.

Viies muudatusettepanek on täpsustus. Paragrahv 25 tervikuna reguleerib laevapere liikme sõitu meretöölepingu sõlmimise kohta ja laeva asukohta ning reederi kohustust hüvitada laevapere liikmele sellega seonduvad kulud. Selles paragrahvis ongi nüüd öeldud, mismoodi see kulude kompenseerimine välja näeb: reeder arvestab laevale või laevalt sõidu alustamise hetkest laevapere liikmele hüvitist laevapere liikme töötasuga samaväärses määras, kui meretöölepingus ei ole kokku lepitud teisiti.

Kuues muudatusettepanek on tehniline parandus, lisatakse sõnad "käesoleva seaduse".

Seitsmes muudatusettepanek on samuti tehniline parandus ja tuleneb sellest, et algses tekstis oli üks viide ebaõige.

Kaheksas muudatusettepanek on võib-olla kõige tähelepanuväärsem ja puudutab eelnõu § 55 lõiget 7. Kui te vaatate teksti, mis teie ees laudadel on, siis seal seda lõiget 7 ei ole. Ettepanek, mis komisjonis sündis, on selline, et eelnõust tuleks lõike 7 tekst välja jätta. Aga ma pean ütlema, et komisjonis oli selles küsimu-

ses väga elav arvamuste vahetus ja see päädis sellise hääletustulemusega: 3 poolt, 2 vastu ja 1 erapooletu. Kui vaadata komisjoni istungi protokoll, siis on näha, et ülejäänud punktides valitses suur üksmeel, aga selles punktis mitte. Kuhu on siis koer maetud? Teatavasti räägib § 55 lõige 6 sellest, et kui reeder ütleb laevapere liikme meretöölepingu erakorraliselt üles töökohustuste rikkumise või laevapere liikme haiguse või vigastuse tõttu, mida laevapere liige meretöölepingu sõlmimisel varjas või mille ta iseendale tahtlikult tekitas, võib reeder nõuda laevapere liikmelt kojusõidukulude hüvitamist. Tundub olevat loogiline. Lõige 7, kui see siin oleks, ütleks, et käesoleva paragrahvi lõikes 6 nimetatud kulud võib reeder tasaarvestada laevapere liikme töötasu nõudega ilma laevapere liikme nõusolekuta. Miks selline debatt? Debatt on seotud sellega, et kui seda tasaarvestamist ei oleks ja lähtudes sellest, et meremees, kellega on meretööleping sõlmitud, võib olla kus iganes punktis maakera peal, ei ole hilisemaid vaidlusi tasaarvestamise õiguse üle lihtsalt võimalik pidada. Reederil on võimatu tuult väljal püüda. Nagu komisjoni hääletus näitas, on võimalik kaks vaadet sellele asjale. Reederil ei olegi võimalik ilma laevapere liikme nõusolekuta seda tasaarvestust teha. Siiski on mõeldav ka teine variant, et selline võimalus oleks olemas. See debatt tuleb juriidilises mõttes töölepingu seaduse §-st 78, kus on öeldud, et selliseid tasaarvestamisi võib küll teha, aga töötaja nõusolekul. Kuid võib olla ka nii, et eriseaduses on see asi reguleeritud teisiti. Nii et kui see praegu reguleerimata jätta, nii nagu komisjon ette pani, siis sellist erandit kasutada ei saa ja rakenduks ainult töölepingu seaduse § 78 lõike 1 põhimõte. Me algatame selles küsimuses siin saalis kindlasti hääletuse, nii et saate rahulikult muudatusele otsa vaadata ja võtta seisukoha, kas olla selle muudatuse poolt või vastu.

Üheksas muudatusettepanek näeb ette muuta § 60 lõike 2 teist lauset. Laevapere liige on ka ise kohustatud teatavaks tegema kojusõidu õiguse aluseks olevad asjaolud. Nimelt räägib see § 60 riigi kohustustest laevapere liikme kojusõidu korraldamisel. Need juhud, kui riik peaks seda tegema, on §-s 60 ära toodud, aga selles selguse saamiseks, kas on õigus riigilt nõuda kojusõidu korraldamist, peaks laevapere liige ise selgitama neid asjaolusid, miks koju-

sõit peaks toimuma just nimelt riigi, mitte reederi kulul. Nagu te näete protokollist, valitses meil selles küsimuses üksmeel.

Kümnes muudatusettepanek on tehniline. Selguse huvides on täpsustatud tähtaega, et säilitamiskohustus, mis puudutab kaebusi, kehtib otsuse tegemisest ühe aasta jooksul. Jälle oli komisjonis üksmeel.

Muudatusettepanek nr 11 näeb ette tehnilise paranduse, parandati ebaõige viide.

Muudatusettepanek nr 12 puudutab eelnõust väljajäetavat teksti, mis on seotud kaubandusliku meresõidu koodeksi § 60 kehtetuks tunnistamisega. Vahepealsed debattid on viinud selleni, et see koodeksi § 60 jääb kehtima.

Komisjon jõudis järgmistele arusaamadele. 4. juunil tuleks seda seaduseelnõu siin teisel lugemisel arutada ja meie konsensuslik ettepanek on teine lugemine lõpetada. Juhul, kui see peaks juhtuma, siis tuleks see eelnõu saata kolmandale lugemisele ja ilmselt võiksime siis seda kolmandat lugemist kohata järgmise nädala päevakorras. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Ettekandjale on küsimusi. Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea Marko! Anna andeks, ma lugesin sinu esinemise ajal seaduseelnõu seletuskirja ega pannud hästi tähele, aga teada tahaks. Mis värk nende sõbrannadega seal lootsilaeval siiski oli?

Marko Pomerants

Võtame siis lootsilaevade sõbrannade paragrahvi. Kohe vaatan, kus see on. Mul on selle paragrahvi number peast ära läinud, aga see oli mingi väike number. Paragrahv 19. Mõiste "sõbranna" oli minu vabameelne sõnakasutus, aga tegemist on meretöö seaduse §-ga 19, mis räägib isikute laevale toomisest: "Laevapere liige ei või ilma kapteni või muu pädeva isiku loata tuua laevale kõrvalisi isikuid. Kapten või muu pädev isik ei või keelduda käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud loa andmisest laeva sadamasoleku ajaks, kui see ei takista tööd laeval ning laeva ohutus on tagatud." Aga kuna lootsilaev on väga väike, siis seda § 19, mis näeb ette isikute laevale toomise tagamist, ei pea rakendama. Kuid § 19 lõige 1 räägib kõr-

valistest isikutest ja minu arvates kuulub sõbranna nende hulka täiesti vabalt.

Esimees Eiki Nestor

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! See termin "laevapere liige" kõlab muidugi huvitavalt, aga tegelikult on laevapere liige laeval töötav füüsiline isik. Kui ta töötab ühes laevas ja siis läheb üle teise, kas ta peab oma meretöölepingut või töölepingut uuendama, viskama vana nurka ja uue alla kirjutama? Kas midagi sellist toimub või ei?

Marko Pomerants

Aitüma! Ma praegu improviseerin, otsimata seadusest õiget paragrahvi. Ikkagi töösuhe ühe konkreetse laevaga lõpeb ja uus suhe peab algama uue lepinguga.

Esimees Eiki Nestor

Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Ma saan aru, et selle eelnõuga me võtame üle ILO konventsiooni normid ja viime Eesti seadused vastavusse Euroopa Liidu Nõukogu direktiiviga. Eelnõus pööratakse küllalt palju tähelepanu laevapere liikme kojusaatmise kulude tasumisele. Kui suur see probleem praktiliselt on? Kas tegemist on eelkõige direktiivi ja ILO konventsiooni ülevõtmisega või on see ka Eestis praktiline probleem?

Marko Pomerants

Aitüma! Sellekohast statistikat me komisjonis ei arutanud. Aga ma julgen küll nõustuda teie arvamusega (tegelikult oleks aus öelda, et sinu arvamusega). Tegemist on ennekõike direktiivi ülevõtmise temaatikaga, mitte niivõrd päriselu probleemiga.

Esimees Eiki Nestor

Rohkem ettekandjale küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Kalle Jents, palun!

Kalle Jents

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Mina õiguskomisjoni liikmena jäin sel

korral tõepoolest ühel hääletusel vähemusse. See oli hääletus kaheksanda parandusettepaneku üle, millest teavad need, kes jälgisid hoollega lugupeetud ettekandja ettekannet. Ma arvan, et minust vanemad või minuga samaealised inimesed mäletavad ühte kunagist toredat telelavastust, kus Tambovi koor mööda Venemaad ringi sõitis ja kogu aeg oli jutt, et saatke see Tambovi koor ükskord ometi koju.

Terve see meretöö seaduse § 55 on tegelikult väga humaanne. See paneb tööandjale kohustuse, et meremehed tuleb igal juhul koju toimetada, ükskõik kus maailma nurgas nad ka on. Tõepoolest, eelnõu algvariandis oli selline lisatingimus, et ainult sel juhul tohib selle raha võtta meremehe palgast, kui ta ise on kojutoimetamises süüdi, st ta on rikkunud oma töökohustusi või varjanud oma tervisepuuet või terviseriket, mis ei võimalda tal tööd teha. Minu meelest oli selline teemakäsitlus tasakaalukas. Kahjuks ilmus esimese ja teise lugemise vahel eelnõu kohta hulk ettepanekuid. Ülejäänute osas jõuti siiski kompromissile. Ma tahan tunnustada nii tööandjaid kui ka ametiühinguid selle eest, et need ülejäänud teemad sirgeks vaieldi. Aga siin tõesti eriarvamused jäid.

Ma tean, et on inimesi, kes ütlevad, et tööleping on püha ja puutumatu ning töölepingu seaduses ei ole sellist võimalust, et tööandja võtab lihtsalt mingid kulud töötaja palgast maha. Loomulikult on neil õigus. Aga samas ütlen, et töölepingu seaduses ei kohustata tööandjat, et ta peab töötaja kojusõitu korraldama, ükskõik kas tegemist on ehituse, transpordi või mingi muu alaga. Selleks, et kuskil maailma nurgas mingis sadamakõrtsis ei oleks Eesti lipu all sõitvatelt laevadelt pärit olevaid kodutuid meremehi, võiks minu meelest eelnõusse jääda alles see tasakaal, mis oli algvariandis.

Mina kutsun üles kaheksanda muudatusettepaneku hääletamisel õiguskomisjoni mitte toetama. Aga muus osas kutsun ma küll nüüd juba meie fraktsiooni nimel eelnõu toetama, sest tegemist on hea eelnõuga ja kõik osapooled ootavad selle kiiret seadusena vastuvõtmist. Loodan, et me täna lõpetame teise lugemise ja järgmisel nädalal ka kolmanda lugemise. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Neeme Suur, palun!

Neeme Suur

Härra juhataja! Head kolleegid! Diskussiooni tekitav küsimus räägib eelkõige kahest asjast: meretöö iseloomust ja töölepingu seaduse kehtivusest või mittekehtivusest. Seda, et meretöö on eriline, me teame. Kui me suhtleme meremeestega, siis me tegelikult tajume ka seda, kui palju meremehed kui töötajad kaugetel meredel sõltuvad tööandjast, laeva omanikust, laeva kaptenist ja tööandja suhtumisest oma meeskonda. Esmapilgul tundub, et juhul, kui mees on varjanud vigastust või ise enda tervist rikkunud, siis võiks ta oma kulu dega koju saata. Aga samas annab seesama punkt tööandjale päris suure võimaluse inkrimineerida mehele mingisugune süü, saata ta koju ja võtta kojusaatmise kulud ka veel mehe palgast maha. Mees jõuab koju ja tal ei ole ei tööd ega raha. Sellistel juhtudel, paraku tuleb tunnistada, on üksikisik alati tunduvalt halvem seisus kui tööandja, kellel on suuremad võimalused oma õigusi kaitsta. Nii et praegu võiks töölepingu seadus jääda sellises olukorras kaitsma ka meremehi. Töölepingu seadus võiks meremeeste kohta siingi kehtida ning sellepärast võiks Riigikogu õiguskomisjoni ettepanekut nr 8 toetada ja selle poolt hääletada. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Eelnõu 552 kohta on esitatud 12 muudatusettepanekut, need kõik on esitanud juhtivkomisjon. Esimene on arvestatud. Teine on arvestatud. Kolmas on arvestatud. Neljas on arvestatud. Viies on arvestatud. Kuues on arvestatud. Seitsmes on arvestatud. Kaheksas on arvestatud. Marko Pomerants, palun!

Marko Pomerants

Palun seda ettepanekut hääletada!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Hääletame seda muudatusettepanekut.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 8, mille on esitanud juhtivkomisjon õiguskomisjon ja mida on täielikult arvestatud. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Selle ettepaneku poolt on 20 Riigikogu liiget ja vastu 57, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Üheksas muudatusettepanek on täielikult arvestatud. 10. muudatusettepanek on täielikult arvestatud. 11. muudatusettepanek on täielikult arvestatud. 12. muudatusettepanek on täielikult arvestatud.

Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 552 teine lugemine lõpetada. Rohkem ettepanekuid ei ole. Teine lugemine on lõpetatud.

6. Perekonnaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (546 SE) teise lugemise jätkamine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud perekonnaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 546 teise lugemise jätkamine. Ettekandja on õiguskomisjoni liige Valdo Randpere. Palun!

Valdo Randpere

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Olen teie ees perekonnaseaduse muutmise seaduse eelnõuga, mille kohta võib öelda, et kaua tehtud kaunikene. Me oleme seda pikalt arutanud. Aprilli keskel, vist 16. aprillil, oli see eelnõu teisel lugemisel siin saalis ja õiguskomisjon tegi ise toona suhteliselt ebatavalise ettepaneku lugemine katkestada, mida Riigikogu ka toetas. Lugemine katkestatigi. Me tegime seda seetõttu, et meil oli tunne, et eelnõu ei olnud päris nii hea, kui ta oleks võinud olla. Peale seda ongi selle eelnõuga veel tublisti tööd tehtud, selle kohta on tulnud päris palju muudatusettepanekuid ja õiguskomisjon on neid arutanud kolmel komisjoni koosolekul. Eraldi võiks esile tõsta Riigikogu liiget Liisa-Ly Pakostat, kes on teinud väga põhjalikku tööd ja esitanud palju ettepanekuid. Ettepanekuid tuli Keskerakonna fraktsioonilt, naisliidu ümarlaualt, Justiitsministeeriumilt, kohtutäituritelt ja notaritelt. Nii et see eelnõu sai juurde päris palju uusi aspekte.

Pea ütlema, et komisjon oli asjast sisuliselt huvitatud ning ka mõned sellised ettepanekud ja seisukohad, mis tulid esitamise tähtjast pisut hiljem, võeti siiski arvesse. Me arutasime

neid sisuliselt. Paljude ettepanekute puhul jõudsime järeldusele, et need on väga huvitavad, vääriavad tähelepanu, nende üle tuleks diskuteerida, aga neid tuleks arutada ja edasi arendada mõne teise eelnõu raames, sest sellesse eelnõusse nad päris hästi ei sobi. Kolme koostumise tulemusel vormus välja kümme muudatusettepanekut, millest ma lähemalt peatun kolmel. Ma ei hakka kõiki ettepanekuid tutvustama, kuna osa neist on puhttehnilised.

Oluline muudatusettepanek on nr 1, millega nähakse ette, et kui ühele abikaasale kuulub omandiõiguse alusel lahusvarana, kuid samas perekonna ühise eluasemena kasutatav eluruum, ei või ta omanikuna siiski ilma teise (omanikuks mitteoleva) abikaasa nõusolekuta seda eluruumi käsutada, kõnealuse eluasemega seoses käsutamiskohustusi võtta, perekonna eluaset kolmanda isiku kasutusse anda ega lõpetada olemasolevat eluruumi kasutamise aluseks olevat õigussuhet. Põhimõtteliselt peaks see andma suurema õiguskaitse perekonnale, kus kogu vara ei ole ühisvara. Ka see lahusvara, mida kasutatakse eluruumina, saab siiski võrreldava staatuse ühisvaraga, sellega ei saa ilma teise abikaasa nõusolekuta tehinguid teha.

Teine muudatusettepanek, mis tekitas elavat diskussiooni ja kirgi, oli muudatusettepanek nr 4. See tuli Keskerakonna fraktsioonilt. Seadus näeb praegu ette, et ülalpidamiskohustus laieneb esimese ja teise astme lähisugulastele, st lastelastest kuni vanavanemateni. Keskerakonna fraktsiooni ettepanek oli jätta see teine aste sealt välja, nii et ülalpidamiskohustus jääks kehtima ainult laste ja nende vanemate vahel. Põhjendus oli see, et nende arvates tänapäeval vanainimesed, vanavanemad, kelle pension on väike, ei ole suutelised seda ülalpidamist tagama. Samas selgus komisjonis – ma loodan, et see oli jäänud lihtsalt kahe silma vahele –, et tegelikult ei olegi sellist kohustust, et vanavanem peab ülalpidamise tagama, kui tal selleks vahendeid ei ole. See saab juhtuda ainult sel juhul, kui vanavanemal on enda ülalpidamiseks olemas vajalikud vahendid ja tal on olemas ka vahendite ülejääk, aga lapse vanematelt on võimatu või üleliia raske lapse ülalpidamist nõuda. Siis võib see kohustus tekkida, see ei teki siis, kui vanavanematel endalgi piisavalt vahendeid ei ole. Teiseks selgus komisjoni arutelu käigus, et Keskerakonna fraktsioon oli lähtunud eeldusest, et meie ühiskond

on väga vaene ja seetõttu tuleks selline side teise astme sugulastega katkestada. Meie järeldus oli pigem vastupidine. Kuna meie ühiskond ei ole veel väga rikas, siis võiks selline mudel siiski seadusesse jääda. Tulevikus, sel päeval, kui me oleme niisama rikkad nagu meie lähinaabrid Põhjala riigid, võime selle teema juurde tagasi pöörduda. Seal ongi paljudes riikides ülalpidamiskohustus ainult esimese astme sugulaste puhul. Nii et kunagi tulevikus, kui meie pensionärid elavad kõik õnnelikult vanadekodus ja on põhimõtteliselt oma järeltulijatest sõltumatud, võime selle juurde tagasi pöörduda. Aga tänapäeva Eesti traditsioonilise peremudeliga sobib meie arvates paremini see variant, et on nii esimese kui ka teise astme lähisugulaste ülalpidamise kohustus.

Kolmas oluline muudatusettepanek on seotud sellega, kuidas vanemad oma lapsi esindavad. See oli üks põhjusi, miks me palusime lugemise katkestada. Eelnõu eelmises versioonis olime teinud muudatuse, eelduslikult lähtudes sellest, utreeritult öeldes, et lastevanemad on oma laste vastu pahatahtlikud. Ma arvan, et õigem on ikkagi eeldada, et kui ka üks lapsevanem ainuisikuliselt last esindab, siis on selleks olemas mõlema lapsevanema nõusolek. Tegelikult see muudatusettepanek, mille eesmärk oli takistada ühel lapsevanemal teise lapsevanema teadmata või lapse arvel mingeid tehinguid teha, ei oleks aidanud seda probleemi lahendada. Ta oleks teinud lastevanemate elu lihtsalt keerulisemaks. Seda enam, et pangalepingute puhul, mis on seotud lapse konto kasutamise, tehakse juba selget vahet, kas need on sõlmitud enne 2015. aasta 1. maid või peale seda. Nii et olemasolevat olukorda see muudatus nagunii ei oleks muutnud. Me otsustasime komisjonis, et läheme tagasi kehtiva teksti juurde ega tee muudatust, mida meil eelmine kord oli kavas teha ja mis oligi peaaegu tehtud.

Me arutasime kõiki neid teemasid kolmel istungil: 12. mail, 13. mail ja 2. juunil. 13. mail tegime mõne protseduurilise otsuse. Otsustasime teha ettepanekud saata eelnõu Riigikogu täiskogu päevakorda 4. juuniks (konsensuslik otsus) ja eelnõu teine lugemine lõpetada (poolt oli 5, vastu 2 ja erapooletuks ei jäänud keegi). Kui eelnõu teine lugemine lõpetatakse, siis on meil ettepanek saata eelnõu kolmandale luge-

misele 11. juuniks ettepanekuga panna eelnõu lõpphääletusele. See otsus oli konsensuslik. Minu poolt on kõik.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Kas ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Avan läbirääkimised. Palun, Liisa-Ly Pakosta!

Liisa-Ly Pakosta

Head kolleegid! Ma tänan kõigepealt õiguskomisjoni ja selle esindajat Valdo Randperet! Tõepoolest, õiguskomisjonis toimus sisuline arutelu muudatusettepanekute üle. Ma loodan, et esitatud ettepanekud leiavad käsitlemist lähemas tulevikus, veel selle Riigikogu koosseisu tööaja jooksul.

Aga siia pulti täna kõnet pidama tulema sundis mind hoopis üldisem asjaolu. Kui suhelda perekonnaseaduse teemal inimestega, isegi perekonnaseisuametnikega, siis selgub, et see seadus on läinud nii keeruliseks, et isegi selle valdkonnaga tegelevad ametnikud annavad erinevaid tõlgendusi.

Kui ma võtan näiteks sellesama ülalpidamiskohustuse kaks põlve ettepoole ja kaks põlve tahapoole – olgem ausad, see on Euroopas unikaalne, teist riiki, kus nii ulatuslik ülalpidamiskohustus kehtiks, ei teagi nimetada –, siis ka siin on tõlgendused väga erinevad. Tõenäoliselt oleks esimene asi, mida perekonnaseadus vajab, märksa põhjalikum seletuskiri või pikem näidete loetelu. Võtame sellesama ülalpidamiskohustuse. Valdo Randpere tõi näite, et ainult siis, kui eakal inimesel, pensionäril, jääb midagi üle, on tal kohustus lapselast ülal pidada. Osa omavalitsusi tõlgendab perekonnaseaduse seda paragrahvi selliselt, et kui pensionäril on olemas näiteks korter, siis ta võiks selle maha müüa ja üürida endale näiteks märksa odavamalt toa ning seda võib käsitada nii, et tal on vahendeid üle ja ta peaks lapselast ülal pidama. Ma ei soovi siin öelda, kas õige on nii- või naapidi, aga kahtlemata on perekonnaseaduses väga palju küsimusi, mis vajaksid märksa suuremat ühiskondlikku diskussiooni.

Ütlen kolleegidele informatsiooniks, et näiteks hooldusõiguse määramine tekitab ka komisjonis erinevaid arvamusi, kusjuures need ei jagunenud päriselt koalitsiooni ja opositsiooni piire mööda. Eri inimestel oli ka väga

erinevaid praktilisi kogemusi. See omakorda näitab, et me oleme kas läinud selgelt ülereguleerimise teed, see seadus ei ole piisavalt selge või on eelnõu seletuskiri ja selgitused olnud ebapiisavad. Selleks, et see seadus tõesti inimesi aitaks ja aitaks ka peredes nõrgema osapoole huve paremini kaitsta, võiks peale muudatuste tegemise kaaluda kindlasti ka seda, et seaduse tõlgendamiseks anda pisut enam arusaadavaid selgitusi. Näiteks olen ma hooldusõiguse mõiste sisustamise kohta, mida see seaduseelnõu praegu mitmes kohas muudab, saanud Justiitsministeeriumilt äärmiselt vastukäivaid selgitusi. Ka ministeeriumi ametnikud ei ole suutnud üheselt öelda, mida ikkagi täpselt mõeldakse selle all, mida me nüüd eelnõuga mitu korda uuesti muudame. Ma jään põnevusega ootama järgmisi tõlgendusi. Aga suur aitäh tähelepanu eest! Loodan, et järgmistel kordadel läheb jälle paremini.

Esimees Eiki Nestor

Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Eelnõu 546 kohta on esitatud kümme muudatusettepanekut. Esimene muudatusettepanek on õiguskomisjonilt ja on arvestatud, teine muudatusettepanek on õiguskomisjonilt ja on arvestatud, kolmas muudatusettepanek on õiguskomisjonilt ja on arvestatud, neljas muudatusettepanek on Keskerakonna fraktsioonilt ja on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu täiskogul hääletamisele, viies muudatusettepanek on õiguskomisjonilt ja on täielikult arvestatud, kuues muudatusettepanek on õiguskomisjonilt ja on täielikult arvestatud, seitsmes muudatusettepanek on õiguskomisjonilt ja on täielikult arvestatud, kaheksas muudatusettepanek on õiguskomisjonilt ja on täielikult arvestatud, üheksas muudatusettepanek on õiguskomisjonilt ja on täielikult arvestatud, kümnes muudatusettepanek on õiguskomisjonilt ja on täielikult arvestatud.

Komisjon on teinud ettepaneku eelnõu 546 teine lugemine lõpetada. Teisi ettepanekuid ei ole. Eelnõu 546 teine lugemine on lõpetatud.

7. Kriminaalmenetluse seadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (578 SE) teine lugemine

Esimees Eiki Nestor

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud kriminaalmenetluse seadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 578 teine lugemine. Ettekandja on õiguskomisjoni liige Kalle Laanet. Palun!

Kalle Laanet

Austatud esimees ja aseesimees! Head kolleegid! Sissejuhatuses võin öelda Liisa-Ly Pakostale, et õiguskomisjonis arutatakse kõiki eelnõusid sisuliselt, nii et see eelnõu ei ole mingi erand.

Aga tulengi nüüd eelnõu 578 juurde. Vabariigi Valitsus algatas selle 20. jaanuaril 2014. 12. märtsil oli siin saalis esimene lugemine ja muudatusettepanekute esitamise tähtaeg oli 26. märts. Muudatusettepanekuid laekus Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, samuti andis komisjonile oma arvamuse Eesti Advokatuur. Õiguskomisjon valmistas eelnõu teiseks lugemiseks ette 20. mail ja 2. juunil. 28. mail saatis Justiitsministeerium eelnõu kohta täiendavaid muudatusettepanekuid ja koostöös Justiitsministeeriumiga algatas õiguskomisjon 20 muudatusettepanekut. 20. mai istungil tutvus komisjon Keskerakonna fraktsiooni esitatud ettepanekutega ja järgmisel istungil 2. juunil toimuski muudatusettepanekute algatamine ja ka ettepanekute hääletamine.

Kolm muudatusettepanekut on esitanud Keskerakond ja 20 õiguskomisjon. Vaatame need kiirelt üle. Esimene muudatusettepanek, nagu te olete aru saanud, muudab seaduseelnõu pealkirja lühemaks ja selgemaks.

Teise muudatusettepaneku on esitanud Keskerakonna fraktsioon ja see puudutab inimõiguste konventsiooni. Kõige rohkem vastuväiteid sellele muudatusettepanekule esitas Justiitsministeerium. Ta põhjendas neid sellega, et see ettepanek ei ühti praegu Euroopa Nõukogu direktiivi mõttega ja muudatus on seotud teiste seadustega, mida praegu Justiitsministeeriumis ette valmistatakse. Seda muudatusettepanekut õiguskomisjon ei toetanud.

Muudatusettepanekud nr 3 ja 4 on algatanud õiguskomisjon. Kolmas ettepanek muudab

§ 42 lõike 1 punkti 2 ja see käsitleb määratud kaitsjat. Muudatusettepanek nr 4 on ka õiguskomisjoni algatatud ja see puudutab riigi õigusabi korras kaitsja määramise vajadust. Kui kehtiva seaduse alusel menetleja taotles advokatuurilt advokaadi määramist, siis nüüd esitab kohtueelne menetleja määruse ja advokatuur peab seda täitma.

Muudatusettepanek nr 5 puudutab asenduskaitse nimetamist. Asenduskaitse on võimalik nimetada põhikaitse asemel konkreetse menetlustoimingus või kohtuistungil osalemiseks.

Muudatusettepanek nr 6 on õiguskomisjoni algatatud ja puudutab asenduskaitse riigi õigusabi korras.

Muudatusettepanek nr 7 on Keskerakonna muudatusettepanek ja puudutab läbiotsimise regulatsiooni muutmist. Justiitsministeerium on seisukohal, et ka see on töös oleva eelnõu temaatika. Õiguskomisjon seda ettepanekut ei toetanud.

Muudatusettepanek nr 8 on Keskerakonna fraktsioonilt ja puudutab vahistamisaotluse puhul tõendite ärakirjade esitamist kaitsele, et saaks ette valmistada kaitsetaktikat. Seisukoht on sama mis eelmise muudatusettepaneku puhul, et Justiitsministeeriumis on see teema arutelul. Sel põhjendusel komisjon seda ettepanekut ei toetanud.

Üheksanda muudatusettepaneku on algatanud õiguskomisjon. See puudutab makskorralduse seadusest tulenevaid muudatusi ehk uue programmi kasutusele võtmist ja ka makseinfolehte koos viitenumbritega, mis lisatakse kohtulahendile. Muudatusettepanekud nr 9, 16, 21 ja 22 on kõik sama sisuga.

Muudatusettepanek nr 10 näeb ette, et kohtul on suurem õigus otsustada menetluskulude aluste määramise üle. Koos sellega võivad kasvada ka riigi kulud. Õiguskomisjon toetas seda muudatusettepanekut.

Muudatusettepanek nr 11 on õiguskomisjoni algatatud. Kriminaalmenetlus, mis toimub teises riigis, välistab kriminaalmenetluse algatamise Eesti Vabariigis.

Muudatusettepanek nr 12 on tekitanud meedias üsna suure ažiotaazi. Esimesel lugemisel ütles justiitsminister, et ta teeb ettepaneku see muudatusettepanek välja võtta. Selle esialgne sisu oli see, et enne kohtulahendi avalikustamist asendab kohus süüdistatava nime initsiaal-

lide või tähemärgiga. See muudatus võetakse välja.

Muudatusettepanek nr 13 puudutab rahvusvahelist koostööd. Selle sisu on, et rahvusvahelisest lepingust tulenevad kohustused on riigisisestest kohustustest kõrgemal. Ka muudatusettepanek nr 14 puudutab rahvusvahelist koostööd. Kui mõnes riigis on algatatud kriminaalmenetlus, siis on oluline, kuhu riiki menetlus koondub.

Muudatusettepaneku nr 15 on algatanud õiguskomisjon. See käsitleb asenduskaitset ja selle rakendamist.

Muudatusettepanek nr 16 käsitleb jälle makseinfolehte.

Muudatusettepanek nr 17 käsitleb Kaitseliidu seaduse muutmist. Kaitseliidu seaduse kohaselt ei võeta tegevliikmeks isikut, kellel on piirang noortega töötamiseks noorsootöö seaduse tähenduses.

Muudatusettepanek nr 18 käsitleb peaprokuröriks kandideerimise võimalust, mida täna on ka meedias kajastatud. Selle muudatusettepanekuga luuakse kohtunikule võimalus kandideerida riigi peaprokuröriks, samas säilivad kohtuniku sotsiaalsed tagatised.

Muudatusettepanek nr 19 näeb ette, et kohtudokumentide ja kohtueelse menetluse menetlusdokumentide paljundamise eest tuleb tasuda riigilõivu.

Muudatusettepanek nr 20 täpsustab terminoloogiat.

Muudatusettepanek nr 23 käsitleb teatud punktide jõustumist. Seadus jõustub üldises korras, aga § 1 punktid 20¹, 24¹ ja 41¹ ning §-d 2², 6¹ ja 6² jõustuvad 2014. aasta 1. juulil. Paragrahvi 1 punktid 27¹, 52–73 ja § 3 jõustuvad 2015. aasta 1. jaanuaril.

Millised olid menetluslikud otsused? Need tehti juba 20. mail. Me tegime ettepaneku saata eelnõu täiskogu päevakorda 4. juuniks. Meie ettepanekud on teine lugemine lõpetada (otsus tehti konsensuslikult), kui teine lugemine lõpetatakse, siis saata eelnõu kolmandale lugemisele 11. juuniks (konsensuslik otsus) ja panna eelnõu lõpphääletusele (ka see oli konsensuslik otsus). Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Head ametikaaslased, kas teil on küsimusi? Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Hea kolleeg! Küsin sinu nagu professionaali käest. Kas läbiotsimise reeglid on nii hästi paika pandud, et Keskerakonna ettepanekut ei tahetagi läbi rääkida?

Kalle Laanet

Aitäh küsimuse eest! Me komisjonis arutasime läbiotsimise reegleid üsna põhjalikult advokatuuri ja Justiitsministeeriumi esindajate juuresolekul. See oli sisuline arutelu ja me jõudsimme lõpuks sellele seisukohale, mille ma juba enne ette kandsin. Kuna praegu Justiitsministeeriumis just nimelt neid kriminaalmenetluslikke aspekte arutatakse, siis see küsimus võiks kõne all olla koos nende eelnõudega, mida Justiitsministeerium lähitulevikus esitab.

Aseesimees Jüri Ratas

Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Kuidas nende isikunimede asendamisega siis lõpuks jäi? Kas tulevad initsiaalid või tähemärgid või jäävad ikka nimed?

Kalle Laanet

Jäävad ikka isikunimed, nii nagu ka kehtivas seaduses on, siin muudatust ei toimu. Põhjenduse, miks need jäävad, on Justiitsministeerium välja toonud. Selle muudatuse mõju on liiga vähe analüüsitud, seda on vaja põhjalikumalt teha. Nii et seda muudatust ei tule.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Hea ettekandja! Peaaegu kõigi kolme Keskerakonna fraktsiooni ettepaneku kohta ütlesid sa, et Justiitsministeerium ei tahtnud neid toetada, kuna see teema on arutlusel ja lähitulevikus tuleb see seadus siia. Mis seadus seal siis arutlusel on ja millal see seadus siia tuleb?

Kalle Laanet

Mälu järgi võin öelda, et see uus seaduseelnõu peaks jõudma meie laudadele sügisel 2014.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita.

Asume nüüd eelnõu 578 muudatusettepanekuid läbi vaatama. On laekunud 23 muudatusettepanekut. Esimene on juhtivkomisjonilt. Teine on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks jätta arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Alustame hääletuse ettevalmistamist.

Head ametikaaslased, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 2, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

(Aplaus.) Poolt 35 ja vastu 22 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek leidis toetust.

Muudatusettepaneku nr 3 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 4 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 5 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 6 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 7 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks jätta arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Alustame hääletuse ettevalmistamist.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 7, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 16 ja vastu 49 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 8 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks jätta arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Alustame hääletuse ettevalmistamist.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 8, mille on esitatud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 19 ja vastu 47 Riigikogu liiget, 1 jäi erapooletuks. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 9 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 10 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 11 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 12 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 13 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 14 on esitanud juhtivkomisjon. Karel Rüütli, palun!

Karel Rüütli

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda palun kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Me oleme muudatusettepaneku nr 14 juures. Kuulutan kümneks minutiks välja vaheaja. Istung jätkub kümne minuti pärast.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud. Oleme 14. muudatusettepaneku juures. Paluti seda muudatusettepanekut hääletada.

Panen hääletusele 14. muudatusettepaneku, mille on esitanud juhtivkomisjon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 52 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Ettepanek leidis toetust.

15. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 16. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 17. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 18. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 19. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 20. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 21. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 22. muudatusettepaneku on

esitanud juhtivkomisjon. 23. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Riigikogu juhatusel on tulnud ettepanek eelnõu 578 teine lugemine katkestada. Selle ettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esimees. Alustame selle ettepaneku hääletamist.

Panen hääletusele Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepaneku eelnõu 578 teine lugemine katkestada. Palun võtta seisu-koht ja hääletada!

Poolt 50 ja vastu 11 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek leidis toetust ja eelnõu 578 teine lugemine on katkestatud.

Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku, et eelnõu 578 muudatusettepanekute esitamise tähtaeg oleks homme, 5. juunil kell 10. Oleme seitsmenda päevakorrapunkti menetlemise lõpetanud.

8. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu (637 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume kaheksanda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu 637 teine lugemine. Ma palun Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Rannar Vassiljevi!

Rannar Vassiljev

Head kolleegid! See eelnõu oli rahanduskomisjonis arutelul 20. mail ja 2. juunil. Tähtajaks, 15. maiks, Riigikogust ettepanekuid ei laekunud. Nii et võib eeldada, et põnevaid hääletusi ei pruugi saalis tulla. Rahanduskomisjon tegi aga konsensuslikult ühe muudatusettepaneku jõustumisaja kohta. Tulenevalt eelnõu Riigikogus menetlemisest ei ole algataja algul planeeritud jõustumisaeg, 1. juuni, enam realistlik. Seetõttu on ettepanek viia jõustumistähtaeg 1. juulile. Komisjoni konsensuslik ettepanek on eelnõu teine lugemine lõpetada ja kui teine lugemine lõpetatakse, siis teha kolmas lugemine 11. juunil. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Alustame muudatusettepanekute läbivaatamist. On laekunud üks muudatusettepanek juhtivkomisjonilt. Oleme selle läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni seisu-koht on, et teine lugemine tuleks lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud ja kaheksanda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

9. Maamaksuseaduse ning koduomanikke maamaksust vabastava maamaksuseaduse muutmise seaduse, maamaksuseaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (558 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume üheksanda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud maamaksuseaduse ning koduomanikke maamaksust vabastava maamaksuseaduse muutmise seaduse, maamaksuseaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu 558 teine lugemine. Ma palun Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Tarmo Männi!

Tarmo Mänd

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Nimetatud eelnõu esimene lugemine toimus siin saalis 29. jaanuaril. Kuna sellest on möödunud üle nelja kuu, pean ma vajalikuks teile pisut selle eelnõu sisu tutvustada.

Eelnõuga sätestatakse jätkuvalt riigi omandis olevate ehk reformimata maade eest tasumisele kuuluva maamaksu arvestamise kord ning täpsustatakse, millised maad on avalikult kasutatava maana maksuvabad. Samuti pannakse kohaliku omavalitsuse üksustele kohustus esitada alates 2015. aastast Maksu- ja Tolliametile maamaksu arvutamiseks vajalikud alusandmed maamaksu infosüsteemi kaudu. Seaduseelnõu peamine eesmärk on lahendada kehtiva maamaksuseaduse redaktsiooni rakendamisel tekkinud probleeme ja tagada suurem õigusselgus.

Kohaliku omavalitsuse üksustel on tekkinud probleeme riigi omandis olevate maatükkide

maksustamishinna määramisel ja maamaksuseaduse § 4 lõike 1 punktis 7 kasutatud määratlemata õigusmõiste "avalikult kasutatav maa" sisustamisel. Seetõttu sätestatakse eelnõus, et reformimata maa maamaks arvestatakse sihtotstarbeta maa maksustamishinna alusel. Selguse huvides on eelnõus konkreetset nimetatud, millised maad on avalikult kasutatava maana maksuvabad.

Samuti on eelnõu eesmärk tagada maamaksu arvutamiseks vajalike andmete ühetooline esitamine, kvaliteet ja kontrollitavus. Seetõttu oli algatajal ettepanek panna kohaliku omavalitsuse üksustele kohustus esitada alates 2015. aastast Maksu- ja Tolliametile maamaksu arvutamiseks vajalikud andmed maamaksu infosüsteemi kaudu. Maamaksu infosüsteem on andmekogu, veebipõhine infosüsteem, millesse koondatakse maamaksu arvestamiseks vajalikud andmed teistest andmekogudest ja luuakse keskkond kohaliku omavalitsuse üksustele maamaksu alusandmete sisestamiseks. Meeldetuletuseks mainin, et maamaksu infosüsteem koondab maamaksu arvutamiseks vajalikud andmed automaatselt järgmistest riiklikest andmekogudest: rahvastikuregister, kinnistusraamat, maakataster, ehitisregister, äriregister, riigi kinnisvararegister ja aadressiandmete süsteem. Ühtekokku koondab ta andmeid seitsmest riiklikust registrist. Registritest koondatud maamaksu alusandmed on kohalikele omavalitsustele abiks maamaksu arvutamiseks tarvilike lähteandmete esitamisel Maksu- ja Tolliametile. Eelnõuga pannakse kohalikele omavalitsustele kohustus kontrollida maamaksu infosüsteemis olevate andmete õigsust, vajaduse korral tuleb andmeid parandada ja täiendada. Need tuleb kinnitada ja esitada infosüsteemi kaudu Maksu- ja Tolliametile maamaksu arvutamise alusandmetena. Andmete korrastamine maamaksu infosüsteemis ei mõjuta andmeid teistes registrites, vastuolu korral saab kohalik omavalitsus andmete puudulikkusest teatada riikliku andmekogu töötajale. Alates 2013. aastast on kohalikel omavalitsustel olnud võimalus maamaksu infosüsteemi kaudu vaadata riiklikes registrites sisalduvaid maamaksu arvutamiseks vajalikke alusandmeid. Rahandusministeeriumi hinnangul kasutab seda võimalust juba ligi 70% omavalitsustest.

Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 12. veebruariks, laekus Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt üks muudatusettepanek, mis menetluse käigus tagasi võeti.

Pärast esimest lugemist menetles rahanduskomisjon eelnõu neljal istungil. Menetlemise käigus kohtus komisjon Eesti Linnade Liidu ja Eesti Maaomavalitsuste Liidu esindajatega. Esimesel lugemisel siin saalis oli kolleegidel mulle küsimusi omavalitsuste suhtumise kohta. Muretseti selle pärast, kas korvatakse need kulud, mis omavalitsused on sunnitud tegema riiklikku registrit täiustades. Tunti muret selle pärast, kas kompenseeritakse vahe neile 90 omavalitsusele, kes kasutasid enne ühtse korra kehtestamist kõrgemat hinda. Selle arutamiseks kohtusime kohalike omavalitsuste liitudega. Nad said võimaluse esitada meile ettepanekuid. Ma pean teile aga ütleva, et nad ei kasutanud seda võimalust. Me kohtusime kahel korral, kuid ettepanekuid ei tulnud. See tähendab, et omavalitsustel ei tohiks rahanduskomisjonile sellel teemal enam etteheiteid olla. Tuletan aga meelde, et kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduses, mis ei ole mitte väga ammu vastu võetud, on üheselt sätestatud, et kui riik paneb omavalitsustele kohustusi, siis on riigil kohustus nende täitmist ka rahastada. See seadus jääb ikka jõusse. Kui omavalitsus taipab seda kasutada, siis see võimalus on tal olemas. Aga ühtset regulatsiooni kahjuks ei tekkinud.

Samuti küsis komisjon Maa-ametilt ja Rahandusministeeriumilt hinnangut 2015. aastaks kavandatud maamaksu infosüsteemi rakendamise tähtaja kohta, millest alates sätestatakse ka kohalikele omavalitsustele kohustus esitada maamaksu arvutamiseks vajalikud alusandmed üksnes maamaksu infosüsteemi kaudu. Maa-ameti kinnitusel valmib maamaksu infosüsteem infotehnoloogilise platvormina tähtajaks, 1. jaanuariks 2015. Samas peab Maa-amet, kes on selle infosüsteemi volitatud töötaja, teistest riiklikest registritest pärit puudulikest andmetest tulenevate ebatäpsuste vältimiseks otstarbekaks teha maamaksu infosüsteemi kasutamine kohalikele omavalitsustele kohustuslikuks pärast maareformi lõpuleviimist ehk alates 2018. aastast.

Maa-ameti selgitused riiklikest registritest pärinevate andmete puudulikkuse kohta olid üllatus ka meile kõigile rahanduskomisjonis.

Esiteks selgus, et kinnistusraamatus puuduvad *circa* 15%-l füüsilistel isikutel isikukoodid. Eelkõige on need isikud välismaalased. Isikukoodita isikutele ei ole võimalik automaatselt määrata kodu maksuvabastust ega esitada maksuteateid. Teiseks, riigi andmekogudes ei ole kajastatud tihe- ja hajaasustusega alade piir. Kolmandaks, ehitisregistris sisalduvad andmed on puudulikud, mistõttu kodude maksuvabastuse määramine võib olla ebatäpne. Registris on *circa* 80% võimalikest hoonetest, kuid omakorda *circa* 70%-l sellest 80%-st puudub ruumiline asukoht. Neljandaks, riiklikes andmekogudes puudub info reformimata maade kohta. Kohalikel omavalitsustel tuleks maamaksu infosüsteemi kaudu kogu nimetatud maid puudutav info käsitsi infosüsteemi sisestada, maareformi lõppemise ajaks on see informatsioon aga juba loodetavasti registrites olemas. Siit koorus välja tõsine probleem, mida see seadus ei saa kuidagi lahendada: riiklikud registrid on kõik veidi ajast maast ja ebatäpsed. Selle seadusega seda probleemi lahendada ei saa, seda saab teha asjaomastes ministriumides, kelle haldusalas need registrid on.

Komisjon tegi eelnõus ühe sisulise muudatuse, millega lükatakse maamaksu infosüsteemi kohustuslik kasutuselevõtt maamaksu alusandmete edastamiseks edasi kahe aasta võrra: 2015. aasta 1. jaanuarilt 2017. aasta 1. jaanuarile. Komisjon loodab, et selle aja jooksul riiklike registrite alusandmete olukord märgatavalt paraneb ja nii väheneb ka kohalike omavalitsuste koormus nende andmete kogumisel.

Komisjoni ettepanek on eelnõu teine lugemine lõpetada ja kui teine lugemine lõpetatakse, siis võiks kolmanda lugemise meie arvates teha 11. juunil. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Teile on küsimusi. Palun küsimused kiiremini esitada! Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh, austatud istungi juhataja! Austatud eestkõneleja! Te ütlesite, et § 1 teatud punktide jõustumise aega muudetakse, need jõustuvad nüüd 2017. aasta 1. jaanuaril. Te ütlesite ka, et infosüsteemis ei ole kõiki andmeid ja need

andmed tuleb käsitsi sisestada. Ka kolleeg Vassiljev sisestab andmeid arvutisse käsitsi, teistmoodi ei saagi seda teha, ikka näppudega. Me oleme ühtepidi Eesti riigis uhked, et meil on e-riik jne. Kuidas saab see infosüsteem siis niimoodi logiseda, kusjuures ta on riigile olnud väga konkreetne tuluallikas? Miks selle andmebaasi valmimine ikkagi nii palju aega võtab, veel kaks aastat peale seaduse vastuvõtmist?

Tarmo Mänd

Täna selle küsimuse eest! Küsimus valgus küll suures osas laiali. Minul kõigile selle küsimuse osadele vastamiseks pädevust nähtavasti ei jätkugi. Ma tuletan teile meelde viimast registritele tuginevat dokumenti, mille kallal me kõik siin Riigikogu saalis vaevlesime. See oli majanduslike huvide deklaratsioon. Osa lahtreid olid seal samamoodi tühjad, kuna põhiregistritest informatsiooni sinna ei koondunud. Aga need registrid on täpselt ühe meetodi järgi üles ehitatud. Tähtaeg, mis oli esialgu omavalitsustele pandud, et see kõik tuleb poole aastaga ära korrastada, osutus lihtsalt ebareaalseks. Nüüd hakkab kõik toimima ja me loodame, et kahe ja poole aasta pärast on see süsteem olemas. Ühtlasi tekib sellest teatud sünergia ja kõik registrid hakkavad täienema. Selline oli meie mõte rahanduskomisjonis.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Eelnõu 558 kohta on laekunud üks muudatusettepanek juhtivkomisjonilt. Oleme muudatusettepaneku läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine tuleks lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud ja üheksanda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

10. Eesti Vabariigi valitsuse ja Ameerika Ühendriikide valitsuse vahelise rahvusvahelise maksukuulekuse parandamise ja FATCA rakendamise kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu (673 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume kümnenda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi valitsuse ja Ameerika Ühendriikide valitsuse vahelise rahvusvahelise maksukuulekuse parandamise ja FATCA rakendamise kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu 673 esimene lugemine. Mul on suur au paluda Riigikogu kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi.

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Dokument, mida me praegu ratifitseerime, on seotud 2010. aastal USA-s vastu võetud FATCA-ga (Foreign Account Tax Compliance Act), mille eesmärk on takistada USA maksuresidentide maksudest kõrvalehoidmist. Selleks soovitakse koguda teavet USA maksuresidentide USA-välistes finantsasutustes asuvate kontode kohta. Teabe saamiseks finantsasutustelt kasutatakse karistuslikku meetodit: kui finantsasutus nõutud teavet USA-le ei edasta, peetakse kinni 30% sellele asutusele tehtavatelt USA päritolu väljamaksetelt. FATCA kokkuleppe eesmärk on eelkõige vähendada maksudest kõrvalehoidmist. Lepitakse kokku vastastikune automaatne maksustamisteabe vahetamine. Kord aastas edastab maksuhaldur USA maksuresidentide Eestis asuvate kontode teabe USA-le ja saab vastu info Eesti maksuresidentide USA-s asuvate kontode kohta. Aga see kokkulepe on vajalik ka meie finantssektori konkurentsivõimele. Kokku lepitakse kriteeriumid, millal on FATCA nõuded täidetud. Sel juhul ei rakendu finantsasutustele USA õigussanktsioone.

Sarnase lepingu oli juuniks USA-ga sõlminud 32 riiki või territooriumi, sh suuremad Euroopa riigid. 34 riiki või territooriumi on saavutanud sisulise kokkuleppe lepingu sõlmimiseks, sh meie naabrid Läti, Leedu ja Rootsi. Rahandusministeeriumi teada kavandavad

selle lepingu sõlmida kõik Euroopa Liidu liikmesriigid.

FATCA on viinud rahvusvahelise maksuala se automaatse teabevahetuse uuele tasemele. OECD avaldas aasta alguses uue FATCA-l põhineva globaalse teabevahetuse standardi. FATCA-l põhinevat teabevahetust kavandab ka Euroopa Liit. Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh ettekande eest! Küsimusi ei ole. Nüüd on mul suur au paluda ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liige Remo Holsmer.

Remo Holsmer

Austatud esimees! Head kolleegid! Rahanduskomisjon arutas seda eelnõu oma 20. mai istungil. Nii nagu ka eelkõneleja rahandusminister Jürgen Ligi ütles, on sellel kokkuleppel kaks eesmärki. Esiteks, vähendada maksudest kõrvalehoidmist. Selle saavutamiseks lepitakse kokku vastastikuses automaatses maksustamist puudutava teabe vahetamises. Teine eesmärk on tagada Eesti finantssektori konkurentsivõime.

Komisjonis tõstusid mõned küsimused, millest annan teile hea meelega väikese ülevaate. Küsiti, kuidas pangad realselt seda informatsiooni edastama hakkavad. Vastuseks kinnitas eelnõu algataja, et tehniliselt toimub see Euroopa Liidu hoiusedirektiivi alusel. Riigi maksuhaldur, meil Maksu- ja Tolliamet, edastab selle informatsiooni teise riigi maksu- ja tolliametile. Küsiti ka, kes on need kaks riiki, kes FATCA-ga ei ühine. Need on Austria ja Luksemburg. Ühtlasi küsiti, kas Euroopa Liidu sees selline infovahetus juba toimub. Vastus oli jah.

Sellela arutelu lõppes ja komisjon langetas järgmised konsensuslikud otsused: saata eelnõu päevakorda kolmapäevaks, 4. juuniks, ning teha ettepanekud esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 9. juuni kell 3.

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan ka selle sisulise ettekande eest! Teile on küsimusi. Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Hea ettekandja! Kas Eestis tegutsevad kommerts pangad on huvitatud FATCA lepinguga ühinemisest või mitte?

Remo Holsmer

Jah. Kui te loete teie ees oleva ratifitseerimise seaduse eelnõu seletuskirja, siis näete, et Eesti Pangaliit, kes esindab Eesti suuremaid kommerts panku, on seda ka kinnitanud.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea vastaja! Teile on ka teine küsimus. Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Mis juhtub siis, kui riik ei ühine FATCA lepinguga? Missugused sanktsioonid sellele järgnevad?

Remo Holsmer

Aitäh! 30% ülekannetelt, mis tehakse pankade vahel, võetakse n-ö trahvina maha.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna teid ettekande ja vastuste eest! Rohkem küsimusi ei ole. Fraktsioonide esindajad, palun, nüüd on teie kord pidada läbirääkimisi ja anda oma fraktsiooni sisend sellesse päevakorrapunkti! Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et eelnõu 673 esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrän eelnõu 673 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 9. juuni kell 15. Esimene lugemine on lõpetatud ja kümnenda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

11. Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse ja liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu (667 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume 11. päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse ja liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu 667 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli minister Urmas Kruuse!

Urmas Kruuse

Austatud Riigikogu juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Mul on hea meel teile esitleda tervishoiuteenuste korraldamise seaduse ja liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu, mille otsene eesmärk on võimaldada inimestel edastada tervise infosüsteemi enda terviseandmeid ehk täita tervisedeklaratsiooni ning samuti laiendada tervisekontrolli tegijate ringi, kes võivad isikule väljastada mootorsõiduki juhtimiseks vajaliku tervisetõendi. Reguleerides digitaalsete tervisetõendite koostamist ja väljastamist, teeme tõendite väljastamise protsessi selgeks ja hästi kontrollitavaks. Samuti tagame mootorsõidukijuhtide tervisekontrolli ühetaolisuse, olenemata kohast, kus seda kontrolli tehakse. Kaugem eesmärk on vaadata üle ka teiste valdkondade tervisetõendid ja muuta need digitaalseks. Uue süsteemiga ei muudeta praegusi mootorsõiduki juhtimisega seotud vastunäidustusi, need on sätestatud direktiivis, kuid muudetakse tervisekontrolli tegemist ja läbipaistvust. Digitaalne tõend võimaldab patsiendil hõlpsamini tervisetõendi hankimist alustada, ta saab patsiendiportaalist lugeda uuringute tulemusi ja tõendi kohta tehtud otsust. Riigile tagatakse uue regulatsiooniga kindlus, et kõikidele mootorsõidukijuhtidele on tehtud minimaalselt nõutud uuringud ning neil ei ole vastunäidustusi mootorsõiduki juhtimiseks.

Projekti raames tehti arendused patsiendiportaalise seoses uue meditsiinidokumendi ehk tervisedeklaratsiooni käitlemisega ja nende teenuste kasutamisega. Loodi ka hulk mugavusteenuseid, näiteks mitmekeelne tervisedeklaratsioon, abistavad kasutusjuhendid ning eelinformatsioonipäringud olemasolevatest ravidokumentidest. Nimetatud arenduse tulemusena jõuavad tervise infosüsteemis koostatud tervisetõendid ja otsused Maanteeametisse, muu hulgas otsused tõendite kehtetuks tunnistamise kohta. E-tervisetõendeid hakkavad perearstid patsiendi nõusolekul katsetama käesoleva aasta suvest. Kui patsiendi perearst on projektiga liitunud, on tal võimalik edastada digitaalne tõend Maanteeametile. Kuni 1. aprillini 2015 on tervisetõendite väljastajatel võimalus – aga mitte veel kohustus – koostada ja väljastada tervisetõendeid digitaalselt. Alates 1. aprillist 2015 võib paberil tervisetõendi esitada üksnes objektiivsetel põhjustel ning

arstil tuleb tõendiotsus mõistliku aja jooksul digiteerida.

Palun auväärt Riigikogul seda eelnõu menetleda ja see seadusena vastu võtta! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Teile on küsimusi. Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Aitäh! Hea minister! Kas see eelnõu on kooskõlastatud mõne arstide esindusorganisatsiooniga, näiteks perearstide seltsi või arstide liiduga? Mis nemad selle kohta arvasid? Neile tuleb ju halduskoormust mingil määral juurde.

Urmas Kruuse

Aitäh! Selle eelnõu eellugu on näiteks see, et perearstid tegid sellise üsna pragmaatilise ettepaneku. Kui me vaatame, et me anname eelnõuga peale perearstide võimaluse tervisetõendeid väljastada ka töötervishoiuarstidele ja lisaks jääb veel alles komisjon, siis peaks koormus edaspidi, just vastupidi, jagunema eri spetsialistide vahel ja perearstide halduskoormus peaks vähenema. Aga oluline põhjus, miks see eelnõu üldse teoks sai, on seotud sellega, et tervisetõendi väljastamise nõudeid ühtlustatakse. Sõltumata sellest, kas tõendi väljastab perearst või töötervishoiuarst, peab see tõend olema adekvaatne ja vastama inimese tervislikule seisundile.

Aseesimees Jüri Ratas

Tiit Tammsaar, palun!

Tiit Tammsaar

Täna, härra juhataja! Hea minister! Muidugi on tervitatav, et selle tervisetõendiga edasi liigutakse. Aga lisaks autojuhiloale on tervisetõendit vaja relvaloa puhul, ka Kaitseliitu astumise puhul. Kas me ei võiks lõpuks jõuda niikaugele, et tehakse üks tervisekontroll ja siis kõik pädevad asutused saavad selle tõendi? Kas see on väga suur unistus?

Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Tegelikult ei ole see väga suur unistus. Eelnõu seletuskirjas on viidatud, et me soovime tervise infosüsteemi kaudu jõuda just selleni, mida auväärt küsija mainis: et kui tulevikus on tervisetõendit vaja muudel põhjustel, siis oleks võimalik seda

tervise infosüsteemi kaudu taotleda. Andmed inimese tervise kohta on tervise infosüsteemis olemas ja alati ei pruugi enam vaja olla uut tervisekontrolli, kui see on äsja tehtud näiteks mingi tõendi saamiseks.

Aseesimees Jüri Ratas

Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Ma jätkan Tiit Tammsaare küsimuse arendamist. Millal me võiksime jõuda selleni, et kõikvõimalike tervisetõendite tarvis kasutatakse tervise infosüsteemis olevat informatsiooni ja inimest enne uute tõendite väljastamist enam korduvalt läbi vaatama ei hakata?

Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt Riigikogu liige! Tõepoolest läheb süsteemi lõplikuks käivitamiseks alates seaduse vastuvõtmisest umbes üks aasta. Eelnõu ei puuduta ainult mootorsõidukijuhte, vaid ka väikelaevajuhte. Järgmised sammud ongi selles suunas, aga ma eeldan, et kolme-nelja aasta jooksul me peaksime suutma seda ringi kindlasti laiendada. See ei ole seotud ainult konkreetset tervisetõendite väljastamisega, vaid kogu tervise infosüsteemi parema tööle hakkamisega. Võib öelda, et iga päev laekub sinna järjest rohkem andmeid, mille alusel on võimalik neid otsuseid teha.

Aseesimees Jüri Ratas

Maimu Berg, palun!

Maimu Berg

Aitäh, hea eesistuja! Lugupeetud härra minister! Ma tahan minna veel kaugemale kui kolleegid ja kasutada ära seda, et viimaseid aegu istub siin koos meiega härra Ansip, kes varsti läheb meid Euroopasse esindama. Kas on mõeldav, et kogu see tore tõendite arendus jõuab selleni, et me kunagi saame üle Euroopa, terves Euroopa Liidus niisuguseid tervisetõendeid kasutama hakata?

Urmas Kruuse

Aitäh, hea küsija! Kui rääkida Eesti riigist, e-riigist ja konkreetset tervishoiust, siis kindlasti on maailmas piisavalt palju riike, kes on uurinud ja tegelikult tunnustanud meie aren-

dusi e-tervise valdkonnas tervikuna. See tähendab, et kõike seda, mida me käsitleme inimese terviseprotsessis, olgu see seotud ravi, ennetustöö või nende tõendite väljaandmisega, neid praktikaid ja neid mudeleid, mida Eesti on juba rakendanud, võib tulevikus kindlasti rohkem kohata ka teistes riikides. Kogu süsteemi areng on mõistlik sellisena, et me kasutame ära enda parimad kogemused ja oleme valmis kasutama ka muu maailma praktikaid, nii nagu muu maailm kasutab meie praktikaid.

Aseesimees Jüri Ratas

Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Ma soovin Maimu Bergile öelda, et kui ma Euroopasse lähen, siis ma kindlasti propageerin Eesti e-lahendusi. Aga et seisukohavõtule anda küsimuse vorm, siis ma küsin healt ministrilt, kas ta on valmis soovutama Euroopa teistele riikidele ka meie majanduslike huvide deklaratsiooni eeltäidetud elektroonilist lahendust.

Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Kui ma räägin printsiibist kui sellisest, siis olen kindlasti valmis seda soovutama. Kui ma räägin sellest, et ma ka ise hiljuti täitsin seda deklaratsiooni, siis pean tunnistama, et esialgu meenutas selle kunagist tuludeklaratsiooni esitamist. Me näeme, et selle deklaratsiooni elektroonilise esitamisega on jõutud peaaegu 100%-ni. Ma väga loodan, et see deklaratsioon, mida auväärt küsija mainis, muutub kasutajale niisama mugavaks nagu tulude deklareerimine meie maksuametis.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Esmaspäeval rääkis meie kolleeg Andrus Ansip majanduslike huvide deklaratsioonist. Ta väitis, et see on nii keeruline ja ta kolm tundi töötas, et seda valmis saada. Aga ma vaatan tervisedeklaratsiooni, kuhu ise peab informatsiooni lisama. Siin on küsitud, kas inimene on skisofreenik, on tal depressioon, milliseid ravimeid ta kasutab jms. Minu meelest on ka see, kui ausalt rääkida, kolme tunni töö.

Kas te ei leia, et see on tõesti väga keeruline lugu?

Urmas Kruuse

Kui auväärt küsija pidas silmas tervisedeklaratsiooni ja seda küsimustikku, mida taotleja peab ise täitma, siis tegelikult on selle tegemisel lähtunud ekspertide hinnangust. See peab andma adekvaatse hinnangu meie tervislikule seisundile, enne kui väljastatakse üks või teine tervisetõend kas juhtimisõiguse saamiseks või millekski muuks. Ma vaatasin ka ise selle küsimustiku üle ja julgen teile kinnitada, et kolme tundi selle täitmiseks ei lähe.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea minister, ma tänan! Rohkem küsimusi ei ole. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Rein Aidma!

Rein Aidma

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Sotsiaalkomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse ja liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu 667 enne esimesele lugemisele saatmist oma 19. mai istungil. Istungil osalesid Sotsiaalministeeriumi asekanstler Ivi Normet, Sotsiaalministeeriumi e-tervise osakonna nõunik Mari Asser ja tervishoiuosakonna peaspetsialist Inna Vabamäe. Eelnõust tegi ülevaate Ivi Normet. Seda ülevaadet ei hakka ma siin kordama, kuna minister rääkis oma ettekandes ja küsimustele vastates nendel teemadel juba piisavalt.

Nüüd tutvustan küsimusi, mida komisjonis esitati. Kõigepealt tunti huvi, millise eani saavad inimesed juhiluba kasutada. Teatavasti neid vanusepiire reguleeritud ei ole, kuid üle 50-aastased juhid ja professionaalsed autojuhid peavad käima tervisekontrollis üle viie aasta. Teistel on see intervall seni kümme aastat. Samuti küsiti, mida tähendab objektiivne leid. Objektiivne leid arsti hinnangul on vaatluse tulemus. Küsiti, kes on rakendusüksus. Vastus: e-tervise süsteem. See on siin ka varem jutuks olnud. Küsiti, kes vastutab dementsele patsiendile väljastatud tõendi eest. Väljastatud tõendi eest vastutab arst. Küsiti veel, millised uurinud tuleb teha, et hinnata, kas juht vastab tervisenõuetele. Vastati, et esiteks tuleb mõõta arteriaalset vererõhku. Teiseks tuleb kontrol-

lida nägemisteravust ja hinnata vaatevälja. Kolmandaks on vaja teha veresuhkru analüüs, v.a juhul, kui tõendi taotleja on selle uuringu viimase aasta jooksul juba teinud ja selle kohta on olemas teave tervise infosüsteemis. Neljas kriteerium on objektiivne leid organisüsteemide kaupa. Küsiti veel ka seda, et kui tervisetõend jõuab Maanteeametisse, mis on selle kulu. Ühe tervisetõendi kohta, olenevalt juhi-kategorias, on see kulu 10–20 eurot. Küsiti veel andmete edastamise kohta. Kuna tegemist on delikaatsete isikuandmetega, siis saab patient ise määrata, millisele institutsioonile ta soovib elektroonse tervisetõendi edastada. Küsimus on selles, et kolm institutsiooni saavad tervisetõendi alusel juhtimisõigust kindlaks määrata. Lõpuks küsiti, mis saab siis, kui viis aastat läbi saab. Siis teavitatakse sellest kas isiku Maanteeametile esitatud mobiiltelefoni-numbril või e-posti aadressil. See oli ülevaade komisjonis esitatud küsimuste ja saadud vastuste kohta.

Lõpuks otsustati saata eelnõu Riigikogu täiskogu päevakorda 4. juuniks ja määrata ettekandjaks komisjoni liige Rein Aidma. Otsustati teha ka ettepanekud esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva ehk 18. juuni kell 17.15. Kõik otsused langetati konsensuslikult. Ma tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Teile on küsimus. Sven Sester, palun!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea kaasettekandja, aitäh selle põhjaliku ülevaate eest! Tundus, et küsimusi oli arutelu all päris palju. Tahangi teilt enne esimese lugemise lõpetamist küsida, kas on veel mingeid küsimusi üleval, millele me peaksime lähiajal eraldi tähelepanu pöörama. Või on asjad selged ning eelnõu läheb teisel ja kolmandal lugemisel ilusasti vastuvõtmisele?

Rein Aidma

Ma arvan, et põhiosas on eelnõu sellises staadiumis, et väga palju muudatusi ei tohiks enam tulla, aga kui neid on soov teha, siis selleks oleme tähtaega määranud võimaluse andnud.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Soovivad. Avan läbirääkimised. Mul on suur heameel paluda siia Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Viktor Vassiljev.

Viktor Vassiljev

Härra juhataja! Head kolleegid! Mul on häid sõpru Ameerika Ühendriikides. Seal on selline vahva kord, et kui tahad endale kodulooma võtta, siis pead tegema teste ja igapidi tõestama, et sa oled *responsible* ehk vastutustundlik ja su majandusolukord võimaldab looma pidada. Minu tuttav tädikene tahtis endale kassi võtta ja läks testi tegema. No ei saanud esimese korraga hakkama, tuli välja, et tema IQ oli madalam kui kassil. Aga teisel korral sai ikka hakkama. Muidugi, Ameerika Ühendriikides on hoopis teised ressursid ja nemad võivad seal endale igasugust tsirkust lubada, et rahvas saaks tööd ja just nimelt tsirkusega leiba teenida.

Paraku näeb meil see asi välja nõndaviisi. Mõeldakse välja mingisuguseid vahvaid lahendusi, terve hunnik ametnikke tegeleb sellega. Nad joonistavad igasugust PowerPointi ja näitavad üksteisele, muudkui tulevad kokku, peavad tundidepikkuseid koosolekuid ja mõtlevadki välja mingi vahva uue lahenduse. Kas muudab see kellegi elu paremaks, kas muudab see kellegi elu kergemaks? Ma hästi ei usu.

Vaadake, ma olen üsna skeptiline igasuguste andmebaaside suhtes. Siin puudutati põgusalt majanduslike huvide deklaratsiooni täitmist. Teate, mina sain sellega veerand tunniga hakkama, kuigi minu majandushuvid on päris keerulised. Aga mind pani imestama, et absoluutselt kõik minu kohta on teada, teatakse isegi rohkem kui ma ise. Oli selliseid asju, mida ma, ausalt öeldes, ei mäletanud, aga kõik tuli seal välja. Ega seal midagi hirmsat ei olnud, endal oli ka päris vahva ja huvitav vaadata, sain enda kohta rohkem teada. Teate, kui sellisel viisil hakata koguma inimeste terviseandmeid, siis võib nii mõnigi enda kohta midagi uut teada saada, aga võib-olla saab ka keegi teine selle inimese kohta midagi teada.

Vaadake, see on väga vahva idee, et on ühtne tervisetõend. Kõik inimese andmed kogutakse ühte kohta ja kui ta tahab relvaluba, siis

vaatab neid üks ametkond, kui ta tahab autojuhiluba, siis vaatab teine ametkond, kui ta tahab väikelaeva juhtimise õigust, siis vaatab veel keegi. Kes see teab, kes veel neid vaatab, eks ole. Ainult meie siin Riigikogus oleme millegipärast väga rahulikud, sest mitte keegi ei tea, milline on meist kellegi tervislik seisund ja kas me kõik oleme üldse piisavalt terved selleks, et teha tööd meie rahva hüvanguks.

Vaadake, kui inimene taotleb juhiluba ja saab selle kätte, siis ta hakkab autot juhtima. Ma arvan, et on tehtud statistikat, kui palju on liikluses olnud avariisid ja ohvreid terviserikete tõttu, kui palju tähelepanematusete tõttu. Ilmselt kõige rohkem on õnnetusi põhjustanud alkoholi tarbimine. Aga mina ütlen, et liikluses ei ole ohtlik kõrge vererõhuga diabeetik, kes näeb halvasti, sest ta teab, et ta ei näe hästi, ja sõidab ettevaatlikult. Ohtlik on 25-aastane täiesti terve rullnökk. Tema teeb kõige rohkem avariisid, kuigi tervis on tal absoluutselt korras ja ta peab kord kümne aasta jooksul tervisekontrollis käima.

Aga nüüd me tekitame olukorra, kus inimene peab ise oma tervisedeklaratsiooni täitma. Ma ei usu, et sellest asja saab. Mulle tuleb hästi palju kirju, inimesed küsivad terviseprobleemide kohta. Te ei usu, kui palju on inimesi, kes ei tea mitte midagi oma diagnoosist. Inimene ütleb mulle, et, jah, ta käis tohtri juures, talle kirjutati rohtu, aga ta ei tea, millist rohtu, ja ta ei tea, mis on tema diagnoos. Nii et ikkagi

tuleks perearsti juures ära käia, kes siis annaks selle tõendi ja saadaks selle elektroonsel teel Maanteeametisse. Siis oleks kõik korras. Aga tervisedeklaratsiooni täitmine on küll mõttetu. Muidugi on see esimene samm, mis viib meid meie helgesse tulevikku, mis lõpeb sellega, et ei olegi vaja mitte midagi täita, vaid meil on lihtsalt kiip kõrvas, nii nagu tänapäeval nõutakse seda kassidelt ja koertelt. Siis on kõik ilusasti-kenasti korras, täielik ülevaade on olemas ja Riigikogusse ei pääse igauks, kes siit tribüünilt ei tea mis suvalist teksti lobiseb. Aitäh teile tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjon on seisukohal, et eelnõu esimene lugemine tuleks lõpetada. Määratud eelnõu 667 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 18. juuni kell 17.15. Esimene lugemine on lõpetatud ja 11. päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

Head ametikaaslased, ma tänan teid koostöö eest! Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 16.22.

Istungi kestus 3 tundi ja 22 minutit.

Juhataja

E. Nestor
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 5. juuni 2014

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse ning korrakaitseaduse muutmise ja rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (573 SE) kolmas lugemine

2. Ülevaade kohtukorraldusest, õigusemõistmisest ja seaduste ühetaolisest kohaldamisest

3. Ravimiseaduse § 20 täiendamise seaduse eelnõu (400 SE) teine lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, austatud Riigikogu! Tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärku 16. töonädala neljapäevast istungit. Kõigepealt palun kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi. Kaja Kallas, palun!

Kaja Kallas

Austatud juhataja! Head kolleegid! Majanduskomisjon algatab elektrituruseaduse muutmise seaduse eelnõu. Asi on selles, et elektrituruseaduse menetlemine seisab praegu Euroopa Komisjoni loodetavasti antava riigiabilooga taga, aga selles eelnõus, mis praegu menetluses on, on hulk selliseid punkte, mis peaksid jõustuma ja mis ei ole otseselt selle riigiabilooga seotud, näiteks andmevahetusplatvormi rahastamine ja elektrienergia allika päritolununnistustega tehtavate toimingute regulatsioon. Seetõttu majanduskomisjon algatab vastava eelnõu. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Ma palun Riigikogu kõnetooli Marika Tuus-Lauli!

Marika Tuus-Laul

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Mul on Eesti Keskerakonna fraktsiooni poolt üle anda arupärimine minister Urmas Kruusele. Teemaks on ravijärjekorrad eriarstiabi saamiseks. Meie haiglad ja teised raviasutused ei täida endiselt ministri asjaomast määrust ega registreeri patsienti ravijärjekorda tema esimesel pöördumisel, olgugi et määrus seda nõuab. Nii jääbki inimene lõpmatuseni helistama, registratuurist antakse kogu aeg teada, et numbreid veel ei ole ja millal tulevad, ei tea. Vahel tulevad need hommikul, vahel õhtul. Palun helistage järgmisel nädalal. Patsient ei pruugi vabale ajale üldse pihta saada.

Ministri määrus ütleb, et tervishoiuteenuse osutaja on kohustatud abivajaja esimesel pöördumisel registreerima ravijärjekorrataotlused, olenemata järjekordade pikkusest. Ometigi seda ei tehta. Me oleme selle kohta korduvalt eri ministritelt küsinud, aga tulemusi ei ole. Nüüd tõstis oma mitmes numbris selle teema väga teravalt üles Maaleht.

Meie küsimused on nii järjekorda registreerimise kohta kui ka järjekordade pikkuse kohta. Toon näite: kardioloogi vastuvõttu tuleb oodata 130 päeva, reumatoloogi juurde pääsemist 123 päeva, neuroloogi juurde 124 päeva. Kõige hullemad on probleemid just nimelt keskhaiglates. Nii et hakkame selle temaga märksa teravamalt tegelema. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Erki Noole!

Erki Nool

Austatud istungi juhataja! Austatud keskkonnahuvilised! Head rahvusvahelist keskkonnapäeva kõigile! Viis Riigikogu liiget algatavad eelnõu jäätmeseaduse täiendamiseks. Jäätmeseaduses soovitakse teha järgmine muudatus. Paragrahvi 119 täiendatakse lõikega 12 järgmises sõnastuses: "Käesoleva seaduse § 66 lg 1 nimetatud teenuse osutamise üle teostab

järelevalvet Tarbijakaitseamet." Jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise tingimisi järgmised põhjused. Seaduse § 119 täiendamine on tingitud vajadusest selge sõnaga reguleerida, et korraldatud jäätmeveo puhul on tarbijatel õigus oma õiguste kaitseks pöörduda Tarbijakaitseametisse. Teada on palju juhtumeid, kus jäätmevedajad on tarbijate õigusi kahjustanud. Nii näiteks on nad kehtestanud lisateenuste eest ...

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, vabandust! Head ametikaaslased, saalis on lärm, igast reast tuleb seda liiga palju. Palun austame ettekandjat ja neid, kes soovivad kuulata! Palun, ettekandja!

Erki Nool

Jäätmevedajad on kehtestanud lisateenuste eest ebaseaduslikud ja tarbija õigusi kahjustavad tasumäärad. Samuti on esinenud juhtumeid, kus jäätmevedaja on jäätmeveo teenuse lepingu alusel paberarve väljastamise eest tellijalt seadusvastaselt tasu küsinud. Ei jäätmeseadus ega ka tarbijakaitseadus anna ühest vastust küsimusele, kas Tarbijakaitseameti pädevuses on selliste kaebuste lahendamine, mis on seotud jäätmeveo teenuse osutamisega. Seaduse jõustumise korral on paremini tagatud õigusselgus ja tarbijatel on võimalus Tarbijakaitseameti abil paremini teostada oma õigusi kvaliteetsele ja kättesaadavale jäätmeveo teenusele. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud kaks eelnõu ja ühe arupärimise ning vastavalt meie kodu- ja töökorra seadusele otsustab juhatus nende edasise menetlemise.

Viime nüüd läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 89 Riigikogu liiget, puudub 12.

1. Majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse ning korrakaitseaduse muutmise ja rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (573 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme tänase päevakorra juurde. Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse ning korrakaitseaduse muutmise ja rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 573 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Seega võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Head ametikaaslased, panen lõpphääletusele eelnõu 573. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Tulemusega poolt 66 Riigikogu liiget, vastu ei ole keegi ja 1 erapooletu on Vabariigi Valitsuse algatatud majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse muutmise ning korrakaitseaduse muutmise ja rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 573 seadusena vastu võetud. (Tabel 7.)

Esimese päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

2. Ülevaade kohtukorraldusest, õigusemõistmisest ja seaduste ühetaolisest kohaldamisest

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi teise päevakorrapunkti juurde, milleks on ülevaade kohtukorraldusest, õigusemõistmisest ja seaduste ühetaolisest kohaldamisest. Ettekandjaks on Riigikohtu esimees Priit Pikamäe. Lubage enne lühidalt tutvustada päevakorrapunkti menetlemise korda, mis tuleneb meie kodu- ja töökorra seaduse §-st 155. Kõigepealt on Riigikohtu esimehe Priit Pikamäe ettekanne kuni 30 minutit. Peale seda saab ettekandjale küsimusi esitada. Iga Riigikogu liige võib esitada ettekandjale ühe suulise küsimuse. Peale seda on läbirääkimised, kus sõna võivad võtta üksnes fraktsioonide esindajad. Palun nüüd ettekandeks kõnetooli Riigikohtu esimehe Priit Pikamäe!

Priit Pikamäe

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu! Kohtute seaduse § 27 lõige 3 annab Riigikohtu esimehele võimaluse pöörduda kord aastas parlamendi poole ülevaatega Eesti kohtukorraldusest, õigusemõistmisest ja seaduste üheaolisest kohaldamisest. Kohtusüsteemi tegevuse mitmetahulisuse tõttu pole ühte ettekandes võimalik mahutada kõiki meie päevakajalisi probleeme. Paratamatult tuleb teha valik. Seetõttu soovin tänases ettekandes keskenduda põhiseaduslikkuse järelevalve menetlusele, ja seda kahel põhjusel. Esmalt seetõttu, et eelmine aasta jääb õigusemõistmise ajaluku kui seni kõige suurema põhiseaduslikkuse järelevalve korras lahendatud asjade arvuga aasta. Teiselt poolt võib mullu läbivaadatud asjade pinnalt teha mitmeid olulisi üldistusi, mida seadusandlikus protsessis arvestada.

Eelmist põhiseaduslikkuse järelevalve aastat iseloomustavad järgmised arvulised näitajad. Nagu juba öeldud, oli tegemist rekord-aastaga: 2013. aastal lahendatud 66 asja on seni kõige suurem põhiseaduslikkuse järelevalve menetluses läbi vaadatud asjade hulk alates Riigikohtu taasasutamisest. Nendest asjadest ligi 60% said alguse konkreetse normikontrolli korras ehk esitati Riigikohtule arutamiseks mõnes kohtuastmes. Abstraktse normikontrolli asju vaadati läbi kokku kolmes menetluses. Kõik need menetlused algatas õiguskantsler. Vabariigi President eelmisel aastal Riigikohtu poole ühegi taotlusega ei pöördunud. Nimetatud 66-st põhiseaduslikkuse järelevalve menetluses läbi vaadatud asjast tunnistati õigusnorm põhiseadusvastaseks ühtekokku 33 korral, taotlus jäeti rahuldamata 18 korral. Siinkohal olgu kohe öeldud, et nii suur põhiseaduslikkuse järelevalve alla toodud asjade hulk kui ka märkimisväärne rahuldatud taotluste koguarv on ühemõtteliselt tingitud jätkuvalt kestvast riigilõivuseaduse kohtulõive puudutavate sätete põhiseaduslikkuse kontrollist. Kuna eelmine aasta oli ühtlasi kohalike omavalitsuste valimise aasta, siis vaatas Riigikohus läbi ka 17 valimiskaebust.

Üks sageli Riigikogu liikmete poolt Riigikohtu esimehele esitatav küsimus puudutab Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve lahendite täitmist. Uuritakse, mil määral on Riigikogu ja Vabariigi Valitsus täitnud Riigikohtu antud juhiseid põhiseadusvastaseks tunnistatud

õigusaktide muutmisel. Sissejuhatavalt tuleb märkida, et kõik põhiseaduslikkuse järelevalve menetluses tehtud lahendid, millega on mõni säte tunnistatud põhiseadusvastaseks, ei eeldagi uut normiloomet. Nii on see valdavalt olukorras, kus Riigikohus tunnistab mõne olemasoleva normi põhiseadusvastaseks ja kehtetuks ning sellise normi väljajätmisega õigustloova akti tekstist ongi saavutatud piisavalt õigusselge olukord. Teisiti on lood aga juhul, kui Riigikohus tunnistab põhiseadusvastaseks regulatsiooni andmata jätmise ehk seadusandja tegevusetuse, samuti siis, kui põhiseadusvastaseks tunnistatud normi kehtetuse tagajärjeks on õigusselgusetus. Mõistetavalt eeldab sellisel juhtumil põhiseaduspärase situatsiooni loomine seadusandja ja täitevvõimu aktiivseid samme asjakohase normistiku väljatöötamisel ja kehtestamisel. Ilmselt ei ole üllatav, et probleemid Riigikohtu lahendite täitmisega tekivad nimelt sellest sfäärist. Riigikohtu tänavusest analüüsist aastatel 2010–2013 tehtud põhiseaduslikkuse järelevalve lahendite täitmise kohta ilmneb, et 32 sellise kaasuse puhul võib märksõnad "otsus täitmata" kirjutada ühemõtteliselt üheksa lahendi taha. Need on otsused, mille puhul ei ole Riigikohtule teadaolevalt seni asjaomast seaduseelnõu põhiseadusvastase olukorra likvideerimiseks isegi parlamendi menetlusse antud. Asja helgemat poolt vaadates võib seega tõdeda, et enam kui kahel kolmandikul juhtudel on seadusandja Riigikohtu lahendi resolutsioonis märgitu kas juba täitmiseks võtnud või on asjakohase seaduseelnõu menetlus käimas.

Mõistagi võib ka eelnõu menetlemine eri põhjustel vägagi aeganõudvaks kujuneda, mistõttu lõplikult täidetuks on Riigikohtu lahendit põhjust pidada siiski alles siis, kui uus seadus on jõustunud. Hästi illustreerib viimati nimetatud probleemi riigivastutuse seaduse ümber kujunenud olukord. 22. märtsil 2011 asus Riigikohtu üldkogu esimest korda seisukohale, et põhiseadusvastaselt on seadusandjal jäänud riigivastutuse seaduses reguleerimata kriminaalmenetlusega tekitatud kahju hüvitamise kord. Kuigi uus riigivastutuse seaduse eelnõu oli üks esimesi Riigikogu selle koosseisu menetlusse võetud eelnõudest, on kriminaalmenetlusega tekitatud kahju küsimus praeguse ni ammen-davalt reguleerimata. Formaalselt on Riigikohtu seisukohad selles küsimuses seega arvesse

võtmata juba enam kui kolm aastat. Mõõnan, et vajaliku regulatsiooni väljatöötamine ei pruugi teinekord asjade olemuse tõttu olla lihtne, kuid nii pikka aega kestnud Riigikohtu lahendi täitmise protsessi ei saa kuidagi pidada mõistlikuks.

Püüdes põhiseaduslikkuse järelevalve praktikas käsitatud küsimusi sisuliselt üldistada, tuleb tõdeda lahendatud probleemide mitmekülgust. Pean tänases parlamendiettekandes vajalikuks lähemalt peatuda neist kahel: õigusemõistmise sisuga seonduval ning kohtulõivude temaatikal ja selle mõjudel. Lõpetuseks teen ühe konkreetse ettepaneku, mis puudutab põhiseaduslikkuse järelevalve menetluse võimalikku edasist arengut.

Alustan õigusemõistmisest. Nii üllatav kui see ka pole, siis kuigi ühiskonna vajadus õigusemõistmise järele tingib kohtusüsteemi olemasolu, on küsimus sellest, mida mõista õigusemõistmise all, harva kohtupraktikas tähelepanu leidnud. Vajadus õigusemõistmise kui nähtuse täpsemaks määratlemiseks kerkis siiski Riigikohtu üldkogu ees möödunud aastal Tallinna Ringkonnakohtu taotluse tõttu. Riigikohtul tuli nimelt kontrollida, kas kohtute seaduse ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku need sätted, mis andsid kohtujuristile pädevuse määrata kohtuniku asemel ise rahaliselt kindlaks menetluskulud, on kooskõlas põhiseaduse §-ga 146, mille kohaselt mõistab õigust ainult kohus. Seega püstitas ringkonnakohus sisuliselt küsimuse, kes on põhiseaduse mõttes kohus õigustatud õigust mõistma – kas peale kohtunike ka kohtuteenistujad. Oma s.a 4. veebruari otsuses asus Riigikohus seisukohale, et tsiviilkohtumenetluses menetluskulude kindlaksmääramine on õigusemõistmine põhiseaduse § 146 esimese lause tähenduses ning kohtujurist ei ole kohtunik põhiseaduse mõttes, millest tulenevalt tunnistati asjassepuutuvad sätted põhiseadusvastasteks ja kehtetuteks. Riigikohtu põhjendused on kokkuvõtlikult mõistetavad selliselt, et kui konkreetne ülesanne on käsitatav materiaalses mõttes õigusemõistmisena, siis saavad seda ülesannet täita üksnes kohtunikud. Kuigi Riigikohus ei andnud selle otsusega üldist ega kõikehõlmavat hinnangut, millised konkreetset ülesanded on käsitatavad õigusemõistmisena ning millistel tingimustel ja kas üldse saab neid kohtus üle anda mittekohtunike ametnikele, tuleneb Riigikohtu lahendist ühemõtteliselt, et põhiseaduse kohaselt ei saa kohtute töökoormust vähendada ega menetluse kiirust suurendada seeläbi, et materiaalses mõttes õigusemõistmise ülesandeid hakkavad kohtunike asemel täitma kohtuteenistujad, näiteks kohtujuristid.

Teiseks toob kõnealune lahend meid tagasi Riigikohtu varasema õigusemõistmist puudutava praktika juurde. Sellest juhindudes võib esile tuua vähemalt kaks omavahel seotud probleemide ringi, millele seadusandja võiks tähelepanu pöörata. Need on õigusemõistmise ülesande üleandmine institutsioonile, mis pole kohus ja kus seetõttu ei tööta kohtunik, ning kohustuslik kohtueelne menetlus.

Kohtusüsteemi töökoormuse vähendamiseks on seadusandja mitmes valdkonnas delegerinud vaidluse esmase lahendamise ülesande mõnele muule institutsioonile kui kohus. Teatud juhtudel, näiteks väärtemenetluses, on asja kohtueelse läbivaatamise pädevus antud täitevvõimule. Samasse ritta on paigutatav ka Konkurentsiamet, kellele seadus omistab muu hulgas elektrituru osaliste vaheliste vaidluste lahendamise. Peale selle on seadusandja väga erinevate vaidluste lahendamiseks loonud spetsiifilisi institutsioone, mille koondmõistena kasutab riigivastutuse seadus terminit "seadusega vaidluse kohtuväliseks lahendamiseks loodud organ". Nimetagem siinkohal näidetena töövaidluskomisjoni, üürikomisjoni ja riigihangete vaidlustuskomisjoni. Olemuslikult täidavad kõik need institutsioonid ühte ülesannet, see on pooltevahelise vaidluse lahendamine. Paraku tuleb tõdeda, et nende organite tegevuse üldpõhimõtted ning institutsiooni- ja garantiiküsimused, nagu ka hilisem võimalus nende tehtud otsustusi kohtulikult vaidlustada, on valdkonniti reguleeritud erinevalt. Arvan, et aeg on küps kaalumaks, kas ka seadusega vaidluse kohtuväliseks lahendamiseks loodud organite tarvis oleks vaja luua ühtne üldregulatsioon, mis allutaks sellised institutsioonid ühtsetele toimimispõhimõtetele, arvestades seejuures isiku kohtukaebevõimalusega.

Teine põhimõtteline probleem puudutab vaidluse kohtueelseks lahendamiseks kehtetatud menetluskorda. Riigikohus on arvukates põhiseaduslikkuse järelevalve lahendites pidanud kohtusüsteemi tõhusat toimimist põhiseaduslikuks õigusväärtuseks. Kohustuslik nõue läbida enne kohtusse pöördumist kohtueelne

Teine põhimõtteline probleem puudutab vaidluse kohtueelseks lahendamiseks kehtetatud menetluskorda. Riigikohus on arvukates põhiseaduslikkuse järelevalve lahendites pidanud kohtusüsteemi tõhusat toimimist põhiseaduslikuks õigusväärtuseks. Kohustuslik nõue läbida enne kohtusse pöördumist kohtueelne

menetlus mõnes kohtusüsteemivälises instant-sis ei ole seetõttu iseenesest õiguslikult problemaatiline. Seda siiski vaid tingimusel, et kohtueelne menetlus ei kesta ülemäära kaua ning isikule, kes selles menetluses tehtud lahendiga ei nõustu, on tagatud põhiseaduse §-s 15 sätestatud kohtusse pöördumise õigus. Üldjuhul lasub kohtukaebõiguse kasutamise korral kohtul kohustus lahendada vaidlus n-ö algusest peale. Menetlusseadus ei tohi kohtusse pöördumist selles olukorras käsitada edasikaebõiguse teostamisena ja kohut apellatsiooniasmena kohtueelses menetluses tehtud lahendi suhtes. Leian, et neid kaalutlusi silmas pidades oleks seadusandjal Riigikohtu s.a 4. veebruari n-ö kohtujuristi asja otsuse valguses põhjust analüüsida Vabariigi Valitsuse algatatud ja praegu parlamendi menetluses oleva väärteomenetluse seadustiku eelnõu.

Möödunud aastal jätkus Riigikohtus ka riigilõivuseaduse eri sätete põhiseaduspärasuse kontroll. Mullu põhiseaduslikkuse järelevalve menetluses lahendatud 66 asjast moodustasid riigilõivuasjad 31 asja. Üldse on Riigikohus kohtulõivude temaatikaga tegelenud alates 2009. aastast, olles seni tänavuse 31. mai seisuga põhiseaduslikkuse järelevalve menetluses lahendanud ühtekokku 69 riigilõivuasja. Kuna tegemist on juba mitmeid aastaid väldanud protsessiga, siis oleks sissejuhatavalt ilmselt paslik meenutada mõningaid sellega seotud põhilisi asjaolusid. Mäletatavasti otsustas seadusandja alates 1. jaanuarist 2009 suurendada kohtumenetlustes tasutavaid riigilõive eelnevaga võrreldes mitte protsentides, vaid kordades. Sedavõrd drastiline kohtukulude kasv ei jäänud menetlusosaliste tähelepanuta, mistõttu samast, 2009. aastast alates on ka Riigikohus järjepidevalt kuni praeguseni pidanud lahendamata taotlusi kontrollida erinevate tsiviil- ja halduskohtumenetluse jaoks kehtestatud lõivumäärade põhiseaduspärasust.

Riigikohus on alates 2011. aastast (otsus 12. aprillist 2011 AS Wipestrex asjas) olnud põhimõttelisel seisukohal, et kuigi põhiseaduse mõttes on lubatavad nii rahaliste vaidluste puhul vähemalt osa riigi õigusemõistmisele tehtavate kulutuste panemine menetlusosalistele kui ka kohtutee lõivustamine põhjendamatute ja pahatahtlike kaebuste vältimiseks, ei saa liiga kõrgeid riigilõivumäärasid siiski pidada mõõdukaks vahendiks nende eesmärkide saa-

vutamiseks. Sellise hinnangu kujundamisel oli oluline koht ka võrdlevõiguslikel argumentidel, kuna alates 1. jaanuarist 2009 kehtestatud riigilõivud olid vähemalt rahaliste nõuete puhul kujundanud Eestist ühe Euroopa Liidu kõige suuremate kohtukuludega liikmesriigi. Kuigi 1. juulist 2012 alandas seadusandja riigilõivumäärasid tunduvalt, ei saa nii kohtusüsteemi kui ka kohtusse pöördujate jaoks 2009. aastal toimunud järsu kohtulõivumäärade tõstmise tagajärgi kuidagi likvideeritaks pidada. Nii on Riigikohtul pärast 1. juulit 2012 aset leidnud riigilõivumäärade alandamist tulnud põhiseaduslikkuse järelevalve menetluses lahendada 47 uut riigilõivuseaduse eelmist redaktsiooni puudutavat kohtuasja. See teeb keskmiselt kaks taotlust ühes kalendrikuus. Kujundlikult väljendudes võib seega julgelt väita, et Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumist on kujunenud lõivukohus.

Seega jätkub kohtutes ka pärast pea kaks aastat tagasi toimunud kohtulõivumäärade langetamist endiselt juba kehtetute seaduste alusel määratud riigilõivumäärade kontroll. Niisuguse olukorra põhjused peituvad peaaesjalikult kahes teguris. Esiteks asjaolus, et kogu senine kohtulõivude põhiseaduspärasuse kontroll on toimunud kitsalt konkreetse normikontrolli korras, mis seni valitsevate arusaamade kohaselt lubab kohtul võtta seisukoha vaid üksikut asja puudutava lõivumäära põhiseaduspärasuse kohta. Ajavahemikul 2009–2012 kehtinud kohtulõivude põhiseaduspärasuse abstraktse normikontrolli juurde on jõutud alles s.a 16. jaanuaril, mil õiguskantsler pöördus Riigikogu poole ettepanekuga, mis puudutas kehtetute kõrgete riigilõivumäärade jätkuvat mõju kohtumenetluses.

Teiseks ei saa märkimata jätta sedagi, et kui Riigikogu vähendas alates 1. juulist 2012 kohtulõive, siis tehti seda üksnes tulevikku suunatuna, jättes lahendamata liiga kõrgete riigilõivumäärade küsimuse nendes kohtuasjades, mis said alguse ajavahemikus 1. jaanuar 2009 – 30. juuni 2012 ning mille puhul pole menetlus praeguseks veel jõustunud kohtulahendiga lõppenud. Arvestades tsiviil- ja halduskohtumenetluse seadustikus sisalduvaid enamtasutud riigilõivu tagastamise regulatsioone, taotlevad menetlusosalised endiselt kohtutelt varem (kuni 30. juunini 2012) kehtinud liiga kõrgete riigilõivumäärade põhiseaduspärasuse kont-

rolli. Menetlusosaliste selline tegevus on ka täielikult mõistetav, sest nimetatud perioodil kohtus käimisel on nõutud kordades enam lõivu kui ajavahemikul enne ja pärast seda.

Kokku võttes ei saa seega alates 1. jaanuarist 2009 kehtestatud liiga kõrgete kohtulõivumäärade probleemi mingil juhul lõplikult lahendamiseks pidada – tegemist on õigusliku probleemiga, mis püsib seni, kuni kohtusüsteemis kestab enne 1. juulit 2012 esitatud kaebuste läbivaatamine. Uute võimalike põhiseaduslikkuse järelevalve menetluste arv on niisiis prognoosimatu. Lahendus praeguseks juba rohkem kui viis aastat kestnud liiga suurte kohtulõivude saagale saabub, kui Riigikogu lahendab tagasiulatuvalt enne 1. juulit 2012 kohtusse pöördunute enammakstud lõivude küsimuse seadusega. Hea meel on tõdeda, et tunneli otsast paistab lõpuks ometi valgus, sest Riigikogu on õiguskantsleri 16. jaanuari ettepaneku realiseerimiseks lõpetanud kohtute seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu teise lugemise.

Tulles nüüd alates 1. juulist 2012 kehtestatud n-õ uute kohtulõivude juurde, peab märkima, et põhiseaduslikkuse järelevalve korras on seni nende puhul kontrollimist leidnud vaid üks aspekt. Nimelt see, kas põhiseadusega on kooskõlas olukord, kus kohtusse pöördumisel tasutava riigilõivu määr on erinev sõltuvalt sellest, kas kohtukaebus esitatakse elektroonilise e-toimiku süsteemi kaudu või mõnel muul viisil, näiteks paberil. Riigikohtu vastus sellele küsimusele oli selgelt eitav. Pidades silmas, et kohtusse pöördumise õigus on ühtlasi põhiõiguste kaitse eeltingimus, ei pidanud Riigikohtus oma 10. detsembri 2013. aasta otsuses esmajoonel võrdsuspõhiõigusega kooskõlas olevaks seda, kui kohtulõivu suurus seatakse sõltuvusse kaebuse esitamise viisist. Kindlasti on põhiseaduslikkus mõttes legitiimne, kui seadusandja soovib tõhustada kohtuasjade lahendamist, kuid seda ei tohiks saavutada kohtusse pöördujate isesuguse rahalise kohtlemise teel. E-toimiku kaudu kaebuse esitajale soodsama lõivumäära kehtestamine seda paratamatult tähendabki, sest tõstatab enesestmõistetava küsimuse, miks peab inimene, kes arvutit kasutada ei oska ega digiallkirja anda ei saa, maksma kohtuskäimise eest rohkem kui selles valdas end kodus tundev menetlusosaline või miks peab rohkem maksma mõne teise Euroopa

Liidu riigi kodanik kui digiallkirjaõigusega Eesti kodanik.

Mida öelda kohtulõivude põhiseaduspärasuse kontrollimise alateema kokkuvõtteks? Riigikohtu eelmine esimees Märt Rask on oma 2011. aasta parlamendietteandes põhjendatult märkinud, et peale sotsiaal-majanduslike aspektide tuleb lõivumäärade üle otsustamisel alati ka silmas pidada, et õigusemõistmine on üks riigi tuumikfunktsioone, mille täitmine peab olema tagatud sõltumata sellest, kas isikul on selle eest võimalik tasuda või mitte. See tähendab muu hulgas, et kohtulõive ei ole võimalik vaadelda lahus menetlusabi andmise süsteemist. Mida rohkem tõuseb kohtulõivude puhul esile nende tõkestav mõju ehk mida kõrgemad need määrad on, seda enam tuleb kohtutel tegeleda menetlusabi osutamisega. Aastatel 2009–2012 toimunud kohtulõivude järsk suurendamine on seda tõdemust ka praktiliselt kinnitanud. Seadusandja püstitatud eesmärk vähendada kohtulõivude suurendamise kaudu esitatavate kaebuste arvu jäi saavutamata juba ainuüksi põhjusel, et isegi kui eeldada, et kõrged lõivumäärad vähendasid kohtusse pöördumiste arvu, sõi tänu sellele vabanenud ressursi ära samavõrra kasvanud menetlusabi taotluste hulk.

Teiseks ei tohi lõivumäärade üle arutledes kunagi unustada, et kohtupidamise kulukus on rahvusvahelise mõõtmega võrdlusobjekt, mille kaudu hinnatakse üksikute riikide ettevõtluskeskkonna atraktiivsust. Nii arvestab Maailmapank oma iga-aastases riikide ettevõtluskeskkonna ja lepingute täidetavuse tagamise hindamise raportis alati ühe indikaatorina seda, kui kõrge on ettevõtja jaoks oma potentsiaalse nõudeõiguse kohtuliku maksmapanemise hind. Eesti seisab nende kriteeriumide alusel Maailmapanga 2014. aasta raporti kohaselt 189 maailma riigi seas 26. kohal, olles eelmise aastaga võrreldes tõusnud kahe koha võrra. Vaatamata sellele ei jäta raport Eestit puudutava probleemi märkimata, et kuigi Eesti on kohtukulude määrasid alandanud, on meie kohtutes rahaliste nõuete puhul endiselt Euroopa Liidu ja OECD riikide kõrgeimaid lõivumäärad, moodustades 11,9% nõude summast. Seejuures tuleb tõdeda, et uuringu andmeteks on võetud praegu kehtivad, s.o alates 1. juulist 2012 jõustunud madalamad lõivumäärad. Seega peame endale aru andma, et kohtusüsteem ei

ole kitsalt põhiõigusi kaitsev institutsioon, vaid maailmakaubanduse kontekstis iseloomustatakse selle usaldusväärsuse ja õigusabikulude kriteeriumide kaudu ka riikide investeerimiskliimat.

Kolmandaks koorub Riigikohtu kohtulõivude põhiseaduslikkuse järelevalve praktikast üks põhimõtteline probleem, mis puudutab Riigikogu. Menetlusosalisena riigilõivuasjades Riigikohtule antud arvamustes on põhiseaduskomisjon Riigikogu nimel järjekindlalt avaldanud arvamust, et ajavahemikul 1. jaanuar 2009 – 30. juuni 2012 kehtinud kohtulõivumäärad olid põhiseadusvastased. Tegemist on olnud põhiseaduskomisjoni järjepideva seisukohaga. Oma kirjalikus arvamuses 9. oktoobrist 2013 märgiti: "Riigikogu põhiseaduskomisjon on korduvalt väljendanud seisukohta, et enne 30.06.2012 kehtinud riigilõivude suurused hagi hinnalt olid ebaproportsionaalsed ning tuleks seetõttu põhiseadusvastaseks tunnistada, ning loobub edaspidi arvamuse andmisest sarnastes asjades." Põhiseaduse §-st 113 tulenevalt kehtestab teadupärast riiklikud maksud, koormised, lõivud, trahvid ja sundkindlustuse maksed seadusandja. Seega on ka riigilõivude üle otsustamine Riigikogu ainupädevuses, mis tähendab, et ka juba kehtestatud kohtulõivusid saab muuta vaid parlament. Seega tekib siit loomulik küsimus, et kui ka riigilõive kehtestama õigustatud parlament ise on põhiseaduskomisjoni vahendusel avaldanud arvamust, et kogu ajavahemikul 1. jaanuar 2009 – 30. juuni 2012 toiminud riigilõivumäärade regulatsiooni tuleb pidada põhiseadusvastaseks, siis miks ei ole parlament omal algatusel juba varem võtnud midagi ette olukorra muutmiseks.

Paratamatult jääb mulje, et kuigi ootamatu kohtulõivude suurendamise algatus pärines seadusandjalt, on selle tagajärgede likvideerimine ehk puudutatud isikute põhiõiguste kaitse jäänud üksnes kohtusüsteemi õlgadele. Julgen siiski arvata, et parlamendi tahtmatus härjal sarvist haarata ei ole ajendatud soovist täita menetlusosaliste arvel riigikassat, sest nagu öeldud, ei ole kohtulõivude küsimust menetluses olevates asjades võimalik lahendada teisiti, kui juba tasutud põhiseadusvastast lõivu osaliselt menetlusosalistele tagasi makstes. Pigem iseloomustab lõivude ümber kujunenud olukord üldisemat muret tekitavat tendentsi parlamendi võimu vähenemise ja täitevvõimu

kesksema riigivalitsemise mudeli suunas. Siinkõnelejale näib, et oleme juba mõnda aega olnud tunnistajaks mõnetisele parlamendivõimu erosioonile, tingituna eri põhjustest. Kahtlemata on oma osa ka eri eluvaldkondade muutumisel järjest spetsiifilisemaks, mis omakorda eeldab nendes vajalike otsustuste langetamiseks üha enam eriteadmisi. Viimane on paraku meie riigiõiguslikus evolutsioonis koondunud peaausjalikult täitevvõimu juurde, nii et parlament on jäänud vaeslapse rolli. Riigikogu liikmeid nende töös toetavate tugistruktuuride tugevdamisest on aeg-ajalt räägitud, kuid kahjuks pole need kavad seni otsustaval määral realiseerunud. Väärrib siiski rõhutamist, et põhiseaduse §-st 3 tuleneva parlamendireservatsiooni põhimõtte kohaselt ei saa nende küsimuste lahendamist, mida põhiseaduse kohaselt on kohustatud tegema seadusandja, kellelegi edasi delegeerida. Seega peab Riigikogu vajaduse korral suutma võtta initsiatiivi ja olema suuteline algatama seaduseelnõusid ka ilma ühegi teise institutsiooni ettepanekuta. Vastasel korral oleme – kui laenata Euroopa Inimõiguste Kohtu sõnavara – tõsise struktuurse probleemi ees, mille sisu on põhiseaduses ette nähtud võimude tasakaalu mehhanismi kahtluse alla sattumine.

Lõpetuseks soovin teha ühe ettepaneku, mis puudutab meie põhiseaduslikkuse järelevalve menetluse mudeli võimalikke arengusuundi. Nagu juba ettekande sissejuhatavas osas esitatud menetlusandmetest nähtus, domineerib Eestis põhiseaduslikkuse järelevalves kohtute alustatav konkreetne normikontroll, samas kui abstraktse järelevalve osa on väike. Viimane mõjutab omakorda ka põhiseaduslikkuse järelevalve kohtupraktika olemust, mis on valdavalt keskendunud subjektiivsete õiguste rikkimisest tekkinud vaidluste lahendamisele. Seega võib öelda, et meie praegune põhiseaduslikkuse järelevalve menetlus on üsnagi kohtusüsteemikeskne ja selle tunnetatud probleemide nägu. Olen siiski seda meelt, et põhiseaduslikkuse järelevalve menetluses sisalduvat potentsiaali võiks senisest tulemuslikumalt ära kasutada, avardades seda menetlust algatama õigustatud isikute ringi. Pean siin silmas, et näiteks puudub meie õiguskorras praeguseni parlamendi liikmetel endil õigus pöörduda menetletud seaduse põhiseaduspärasuse kontrolliks vahetult põhiseaduskohtu poole. Ometi

on sellise kohtukaebetee näol tegemist Euroopa riikides võrdlemisi levinud põhiseaduslikkuse järelevalve menetluse algatamise viisiga.

Kasutan siinkohal juhust, et kutsuda Riigikogu üles kaaluma sellise võimaluse seadustamist ka meie parlamendi jaoks, positiveerides näiteks Riigikogu fraktsiooni õiguse algatada põhiseaduslikkuse järelevalve menetlust. Arvan, et selle ettepaneku vastuvõtmine üheaegselt tugevdab demokraatia põhimõtet, annab parlamendi vähemusele efektiivse kaitse võimaluse oma seisukohtade esindamisel ning toob põhiseaduse sätte ja mõtte senisest enam parlamentaarsete diskussioonide keskmesse. Mõistagi on sellisel ettepanekul vähene veetus koalitsiooni moodustavate erakondade vaatenurgast, sest tegelikkuses kujuneks põhiseaduskohtu poole pöördumine ilmselgelt eeskätt opositsiooni moodustavate erakondade töövahendiks, mida kinnitab ka teiste riikide praktika. Samas ei saa toimiva demokraatia tingimustes koalitsiooni ja opositsiooni rollide vahetumist kuidagi välistada. Kindlasti aga sisaldub Riigikogu fraktsioonidele põhiseaduslikkuse järelevalve menetluse algatamise õiguse andmises võimalus liikuda senisest enam koalitsiooni ja opositsiooni konsensuspoliitika poole. Ühtlasi pakuks see tõsiseltvõetavat alternatiivi praeguses parlamendipraktikas vähemuse kaitseks ikka ja jälle kasutust leidvale obstruktsionismile. Põhiseaduslikkuse järelevalve menetluse algatamise õiguse kuritarvitamine oleks seejuures tõhusalt ära hoitud kohustusega sõnastada oma vastuväited õigustloovale aktile põhiseaduse taustal juriidiliselt argumenteerituna. Olen seda meelt, et Riigikohtu seisukohalt looks parlamendi fraktsioonidele järelevalvemenetluse algatamise õiguse andmine ühelt poolt vahetu diskussioonivõimaluse parlamendi ja põhiseaduskohtu vahel, teisalt aga rikastaks see kindlasti ka meie senist riigiõiguslikku diskursust, avardades põhiseadusliku praktika algatamise võimalusi.

Ettekande kokkuvõtteks teen parlamendile kolm ettepanekut. Esiteks, analüüsida menetlusseadustikes sisalduvat kohtunike ja kohtuteenistujate vahelist pädevuste jaotust, eesmärgiga vältida materiaalses mõttes õigusemõistmise ülesannete delegeerimist väljapoole kohtunikonda, ning kaaluda kohtuväliste vaidluste lahendamise organite jaoks ühtse regulatsiooni loomist. Teiseks, võimalikult kii-

resti viia tagasiulatuvalt põhiseadusega kooskõlla ajavaheajal 1. jaanuarist 2009 kuni 30. juunini 2012 kehtinud riigilõivuseaduse kohtulõivusid puudutavad sätted. Ja kolmandaks, kaaluda põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse algatamiseks õigustatud isikute ringi parlamendi fraktsioonide lisamist. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Suur tänu, austatud Riigikohtu esimees! Teile on ka tublisti küsimusi. Kristen Michal, palun!

Kristen Michal

Aitäh, austatud juhataja! Austatud Riigikohtu esimees! Ma küsin just ettekande viimase osa kohta. Minu meelest see neljas ettepanek või neljas punkt on üsna huvitav mõte. Ehk te pisut laiendate seda, kuidas te kõike ette kujutate, kui seda välja pakute? Me oleme fraktsioonis teiega kohtudes korduvalt arutanud, milline võiks olla poliitikute, sh valitud rahvasaadikute ehk seadusandja roll teatud küsimustes. Kas te näete siin võimalikku ohtu, et seadusandja roll läheb üle kohtuvõimule? Või näete siin mingisuguseid teisi arenguid? Ja kuidas ikkagi vältida seda, et see muutub sääraseks abstraktseks poliitiliseks kirjavahetuks? Idee iseenesest on ju huvitav.

Priit Pikamäe

Aitäh küsimuse eest! Selle ettepaneku tegemisel pidasin silmas eeskätt teiste Kontinentaal-Euroopa riikide senist põhiseaduslikkusealast praktikat. Kui me vaatame ringi teistes Euroopa riikides, siis näeme, et selline põhiseaduslikkuse järelevalve menetluse algatamise viis, põhiseaduskohtu poole pöördumise viis on üsnagi levinud. Selles ei ole mitte midagi ebaharilikku ja teistes riikides ta sellisena ka väga hästi toimib. Tõsi, omaette küsimus on, kui palju seda praktikas kasutatakse. Eks see on eri aegadel erinev olnud. Igal juhul see annab ühe lisavõimaluse põhiseaduslikkuse järelevalve praktika tekkeks ja Riigikohtu vaatenurgast just sel põhjusel ma selle ettepaneku olengi esitanud. Kuidas see võiks detailides välja näha? Selle üle võib veel arutada, kui ettepanek leiab põhimõttelist toetust. Ma pean aga eeskätt silmas, et see võiks ikkagi puudutada juba jõus olevat seadust, vältimaks sea-

dusandliku menetluse tahtlikku pidurdamist. Teiseks peaks olema kindlasti mingisugune tähtaeg, mille jooksul selle taotluse võib esitada. Need on põhipunktid. Aga nende kaebuste sisu – eks praktika näitab, kuidas kõik kujuneb.

Aseesimees Jüri Ratas

Ene Ergma, palun!

Ene Ergma

Suur tänu, härra juhataja! Lugupeetud Riigikohtu esimees! Kristen Michal küsis minu küsimuse suures osas juba ära, aga tahaksin seda jätkata. Kas te võiksite öelda, millised riigid on selle kasutusele võtnud? Kas need on Põhjala riigid? Või on need Lõuna-Euroopa riigid? On teil selline informatsioon olemas? Ma arvan, et teil peaks see olema.

Priit Pikamäe

Aitäh küsimuse eest! Siin võib näitena tuua kas või suuremad Euroopa Liidu riigid: Prantsusmaa, Saksamaa, Austria. Aga neid on veel. Ma veel kord kinnitan: tegemist ei ole mitte mingisuguse ebahariliku põhiseaduskohtu poole pöördumise viisiga.

Aseesimees Jüri Ratas

Tiina Lokk-Tramberg, palun!

Tiina Lokk-Tramberg

Suur tänu, härra juhataja! Austatud Riigikohtu esimees! Kuulates seda ettekannet, tekkis selline intrigeeriv küsimus: kuidas te suhtute ideesse viia kohtute haldamine hoopistükis Riigikohtu pädevusse.

Priit Pikamäe

Seda küsimust on mulle ka varem korduvalt esitatud. Ma olen endiselt seda meelt, et esimese ja teise astme kohtute haldamine praeguse mudeli järgi, kui see toimub Justiitsministeeriumi ja kohtute haldamise nõukoja koostöös, on hästi toimiv ja põhjendatud süsteem. Selle süsteemi nii suureks muutmiseks, et anda kogu kohtute haldus Riigikohtu pädevusse, peavad olema ikka väga kaalukad argumendid. Mina neid argumente praegu leida ei oska.

Ma arvan, et praeguse mudeli poolt räägivad kindlasti vähemalt kaks asjaolu. Esiteks, justiitsministri vahendusel püsib süsteemis

parlamentaarne kontroll kohtuhalduse üle. Teiseks, kui me vaatame praegust eelarve kujundamise protsessi, siis pidades silmas selle suhteliselt suurt Vabariigi Valitsuse kesksust, on hea, kui meil on ikkagi poliitikust minister, kes selles protsessis kohtusüsteemi huve esindab. Need on peamised argumendid, miks ma arvan, et olemasolevat kohtuhaldussüsteemi võib küll edasi arendada selle kohtuhaldusnõukogu mudeli teatud aspekti osas, kuid selle kardinaalseks muutmiseks ma mingit kaalukat põhjust ei suuda leida.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Rosenberg, palun!

Aivar Rosenberg

Austatud juhataja! Austatud Riigikohtu esimees! Kas teie arvates on kohtunike palk Eestis piisav?

Priit Pikamäe

Aitäh selle küsimuse eest! Ma arvan, et Eesti kohtunike palk on täiesti konkurentsivõimeline. Selle eest tuleb kindlasti Riigikogu tunnustada, sest see ei ole mitte alati niiviisi olnud. Aga praegu on võrreldes ka teiste Euroopa Liidu riikidega Eesti kohtuniku palk täiesti võrdväärne. Sellele midagi ette heita pole praeguses olukorras alust.

Aseesimees Jüri Ratas

Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, härra juhataja! Austatud Riigikohtu esimees, kõigepealt suur tänu väga sisuka kõne eest! Te ütlesite, et teile näib, et oleme juba mõnda aega olnud tunnistajaks mõnetisele parlamendi võimu erosioonile. Ehk siis parlamendi võim väheneb ja me liigume täitevvõimukesksema riigi poole. Teate, ma olen teiega nõus. Üheksa aasta jooksul, mil ma töötasin peaministrina, sain ma kasutada riigi kõige paremate ekspertide abi. Riigikogus on Riigikogu liige praktiliselt üks. Kas te peate põhimõtteliselt võimalikuks tunnustada põhiseadusvastaseks olukord, kus Riigikogu liikmel pole mitte ühtegi nõunikku? (Naer.)

Priit Pikamäe

Ma tänan selle äärmiselt intrigeeriva küsimuse eest! Jään sellele vastates diplomaatiliselt ja kinnitan, et kui sellesisuline taotlus Riigikohtusse tuleb, eks me siis selle lahendamise. Aga probleem on minu arvates tõsine. Olen ka ise aeg-ajalt seadusandlikus protsessis nõuandja rollis esinenud ja mulle on selgelt silma torganud, et parlamendiliige tõesti on olulisi otsuseid tehes sageli üksi. Kui võrrelda teiste Euroopa Liidu riikide parlamentidega, siis mitmel pool toetab parlamendi tööd väga tugev tugistruktuur, kelle analüüsidele ja nõuannetele parlament ka valitsuse esitatud eelnõusid kriitiliselt hinnates saab toetuda. See puudujääk on meie süsteemis selgelt tunnetatav. Võimalus valitsuse esitatud eelnõude otsustarbekust seadusloomeprotsessis vajalikul määral hinnata on üsnagi piiratud. Me ju näeme, et parlamendi komisjonides eelnõude menetlemisel ütlevad ministeeriumide ametnikud tihti oma kaaluka sõna sekka, Riigikogu enda kompetents on võrdlemisi tagasihoidlik. Ma arvan, et selle küsimusega peaks parlament tegelema. Siin ei maksa minu arvates karta etteheiteid mis tahes suunast. See on oluline riigiõiguslik küsimus.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud Riigikohtu esimees, aitäh sisuka ettekande eest! Ma küsin sellise küsimuse. Rahanappus ja riigi poliitika sunnib paljusid omavalitsusi koolidesse puutuvat reformima. Vastu on võetud koolireformi kava, mille kohaselt paraku tuleb mitmed koolid sulgeda. Üsna tavapärane on, et kodanikud pöörduvad kohtusse, et kohaliku omavalitsuse otsused saaks muudetud. Aga kuhu jääb siis kohalike omavalitsuste autonoomia ja otsustusõigus, kui kohus hakkab määrama, mitu kooli ühe või teise omavalitsuse territooriumil on?

Priit Pikamäe

Aitäh selle küsimuse eest! Pean ütlema, et ma ei ole väga detailideni kursis probleemiga, mille kohta see küsimus käib. Aga eks see suuresti taandub sellele, kuidas on seadusandja tasemel jagatud riigi ja kohaliku omavalitsuse

ülesanded koolivõrgu korrastamise protsessis. Seda esiteks. Teiseks, kui kohtusüsteemi vaatepunktist asjale läheneda, siis kui kohtule on esitatud kaebus selleks ette nähtud menetluskorras, siis tuleb kohtul seda menetleda. Kohus ei saa talle esitatud kaebusi põhjendamatu tagasi lükata. Nii lihtne see asi ongi.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Mänd, palun!

Tarmo Mänd

Austatud Riigikohtu esimees! Oma ettekandes te pöörasite põhjendatult väga palju tähelepanu kohtusüsteemi täiustamise vajadusele. Samas ei andnud te väga konkreetset hinnangut menetlustähtaegadele, mis meie riigis kehtivad. Kuidas te põhjendate paljude aastate peale pikaks veninud protsesse, mis kurnavad nii riiki kui ka kohtualuseid endid? Kindlasti meenub kõigile kohe maadevahetuse protsess, mis on kestnud kaheksa aastat ja lahendust ikka ei ole. Ma isiklikult arvan, et pikal kohtuteel peaksid kusagil õigusemõistmise huvid ja inimõigused siiski kokku saama. Mõistliku ajaga tegemist igal juhul pole. Kuidas te suhute praegustesse menetlustähtaegadesse esimese ja teise astme kohtutes?

Priit Pikamäe

Tõepoolest, iga kohtusse pöörduvad inimese jaoks on küsimus, kui kiiresti tema tõstatatud vaidluses lahendus saabub, ülioluline. Kui me vaatame tänast esimese ja teise astme kohtute menetlusstatistikat, siis nähtub selgelt, et keskmine menetlusaeg eri menetlusliikides on järjest lühenenud. Sellesse on oma panuse andnud ka Justiitsministeeriumi algatatud nn kohtujuristide projekt, millega on minu hinnangul seotud kõige suurem investeering kohtusüsteemi inimvarasse üldse pärast Eesti kohtusüsteemi taasloomist. Üks selle tulemus on kindlasti see, et viimastel aastatel on esimese ja teise astme kohtud väga jõudsalt vähendanud nn vanade asjade jääki ehk siis nende asjade jääki, mis on menetluses olnud väga kaua. Menetlustähtaegade lühenemine on eelmise aasta menetlusstatistika põhjal selgelt märgatav trend. Aga ma rõhutan, et see on keskmine arvestuslik menetlusaeg, mis ei tähenda seda, et ühes või teises konkreetse kohtuasjas see ei ole lühem või pikem. Nii see

paratamatult on. Aga on selge seos, et menetlustähtajad on seda lühemad, mida rohkem on riik eraldanud ressursse valdkonna ülesannete lahendamiseks.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalle Laanet, palun!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Austatud Riigikohtu esimees! Mul on selline natuke laiem ja filosoofilisem küsimus. Riik oma reeglitega sunnib inimesi teatud viisil käituma ja kui riik kasutab selleks teatud sundi, siis üldjuhul on meil võimalus selle peale kaevata. Aga juhul, kui riik kasutab sundi ja isik on selle sunniga nõus, siis kas alati, olgu karistus mis iganes vormis – haldussund või mis tahes –, on vajalik või mõistlik, et edasikaebeõigus peaks olema?

Priit Pikamäe

Nagu ma oma ettekandes märkisin, kohtuse pöördumise õigus on üks põhiseaduse olulisimaid põhiõigusi. See peab olema tagatud igapäev, eriti olukorras, kus tegu võib olla isikupuutumatus riive või veelgi enam, isikuvabaduse võtmisega. Nii et selle piiramisega ma oleksin väga ettevaatlik. Pigem tuleks seda vältida. Nii lihtne see vastus teie küsimusele ongi.

Aseesimees Jüri Ratas

Rein Lang, palun!

Rein Lang

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud Riigikohtu esimees! Sa kulutasid märkimisväärse aja oma ettekandest riigilõivude temaatikale. Demokraatlikes riikides kehtib tsiviilkohtulõivude määrade kehtestamisel laias plaanis kaks poliitilist lähenemist. Esimene näeb ette, et riigilõivud on sümboolsed ja tsiviilkohtumenetluse kulud kannab ühiskond solidaarselt. See tähendab, et kohtuvaidlused maksavad kinni ka inimesed, kes kohtus ei käi. Teine lähenemine on niisugune, et riigilõivud peavad katma teatud osa tsiviilkohtupidamisele tehtavatest kuludest. See tähendab, et kohtus käijad maksavad ise kohtute ülalpidamise eest. Ma küsin sinu käest, kumb neist lähenemistest ühtib rohkem sinu maailmavaatega.

Priit Pikamäe

Aitäh selle küsimuse eest! Minu maailmavaatega ühtib ilmselgelt lähenemine, et kuna õigusemõistmine on üks riigi tuumikfunktsioon, siis peab riik seda suutma tagada ka olukorras, kus eeldatud lõivutulu ei laeku või kohtusse pöördujad ei ole suutelised eri põhjustel lõivu tasuma. Mis ikkagi on kohtusüsteemi olemuslik idee? See on ühiskonnas tekitivate vaidluste lahendamine – nende vaidluste lahendamine formaliseeritud protsessis, nende vaidluste vabastamine emotsioonidest ja selle abil ühiskonnas konfliktsuse vähendamine. Kui me loome kunstlikke tõkkeid, et kohtusse pöördumiste arv oleks võimalikult väike, siis võib ju arvata, et tagajärg on omavoli ja konfliktsituatsioonide levimine ühiskonnas, mida kindlasti ei saa pidada rahuldavaks lahenduseks. Riigi ülesanne on ikkagi tagada õigusrahu ja kord. Seepärast mina isiklikult pooldan kindlasti seda lähenemist, et teatud mõttes tuleb kulusid kanda ka inimestel, kes kohtus ei käi. Samas on Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve praktikat vaadates selge, et kui asi puudutab rahaliste nõuete lahendamist, siis põhiseaduse mõttes on täiesti legitiimne, et riik eeldab, et vähemalt nende nõuete puhul katavad osa õigusemõistmise kuludest ka menetlusosalised ise. Küsimus on selles, kui suur proportsionaalselt menetlusosaliste endi kaetav kulumäär võiks olla. See on minu arvates põhiküsimus.

Aseesimees Jüri Ratas

Imre Sooäär, palun!

Imre Sooäär

Aitäh! Hea ettekandja! Viimase kümne aasta jooksul on ühiskonda raputanud mitmed nn kõrge profiiliga kohtukaasused, kus süüpingis on olnud paraku kohtunik ise. Viimasel ajal on neist küll vähem kuulda. Millise hinnangu te annate praegu kohtunike usaldusväarsusele ja kohtusüsteemi usaldusväarsusele sellest vaatenurgast? Mis meetmed on tarvitusele võetud ja kuidas me suhestume selles mõttes statistiliselt meie põhja- ja lõunanaabritega? Milline on kohtunike ja kohtusüsteemi usaldusväarsus mujal meie omaga võrreldes?

Priit Pikamäe

Aitäh selle küsimuse eest! Mis puutub kohtusüsteemi usaldusvärsusesse teistes Euroopa Liidu riikides, sh Põhjamaades, siis selle kohta mul praegu võrdlusandmeid käepärast ei ole. Küll aga tehti eelmisel aastal Eesti elanikkonna hulgas uuring, mille käigus küsiti, kui usaldusväärseks meie inimesed peavad Eesti kohtusüsteemi. Tulemus oli, et üle poole küsitletutest pidas Eesti kohtusüsteemi usaldusväärseks. Muidugi, need üksikud kaasused, millele te viitasite, on äärmiselt kahetsusväärased. Ega siin muud midagi tõdeda ei saa. Tuleb tunnistada, et 1990. aastate alguses, kui oli suur vajadus leida kohtunikuametisse ühekorraga suur hulk inimesi, tehti nende inimeste valikul teatud vigu ja need vead ongi sellisel moel kätte maksnud, kui nii võib öelda. Aga ma julgen teile täna kinnitada, et Eesti riik on saanud märksa tugevamaks. Ka kohtunike ametisse nimetamise protseduurid on tunduvalt täpsemad kui varem. Need on läinud põhjalikumaks, kohtunikukandidaate kaalutakse vägagi tõsiselt, enne kui ametisse nimetamise osas mingi otsus vastu võetakse.

Aseesimees Jüri Ratas

Rait Maruste, palun!

Rait Maruste

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kõigepealt tahan väljendada heameelt sinu seisukoha üle Riigikogu tugiaparaadi alamehitatuse suhtes. Püüame seda siis kuidagi parandada! Aga milline on sinu arusaamine, kas kohtusse pöördumise õigus on õigus, mis kehtib kõigi kolme astme kohta, või on tegu õigusega ühele korrale kohtulikule ära kuulamisele või menetlusele?

Priit Pikamäe

Aitäh selle küsimuse eest! Küllap küsija teab, et see on suurel määral ka maailmavaateline küsimus. Ja sellele saab ka meie põhiseaduse valguses väga erinevalt läheneda. Üldine arusaam, sh minu mälu järgi ka Euroopa Inimõiguste Kohtu arusaam on see, et piisab ühekordsest kohtusse pöördumise õigusest. Edasikaebeõigus kõigis asjades ei pea olema garanteeritud. Tuleb tunnistada, et meie kohtusüsteem on selles mõttes teinekord võib-olla isegi püham kui paavst ise, kui kujundlikult väljen-

duda. Meil on väga paljudes asjades lubatud edasikaebeõigus kuni Riigikohtuni välja. See tähendab ka seda, et Eesti on järelikult väga rikas riik, et me saame sellist luksust endale lubada. Aga minu arusaam selles küsimuses on alati olnud selline, et ma ei näe küll mingeid takistusi, miks seadusandja ei võiks otsustada, et teatud keerulisemates kohtuasjades jääb esimene aste vahele ja kohtuvaidlus algab teisest astmest. Ühelt poolt vähendaks see asja arutamisele kuluvat aega kohtusüsteemis kui tervikus ja teiselt poolt vabastaks teatud ressursid väga ülekoormatud esimese astme kohtutes, kust teadupärast kõik kohtusse pöördmised alguse saavad. Selline on mu vastus.

Aseesimees Jüri Ratas

Marko Pomerants, palun!

Marko Pomerants

Aitüma! Mina olen kindlasti nõus osalema sellise eelnõu algatamisel, kus on kirjas, et kui üks mees on olnud üheksa aastat peaminister ja tal on seal olnud nõunikke, siis kui ta satub Riigikogusse, siis talle antakse vähemasti üks nõunik Riigikogu poolt, sest ta on sellise olukorraga harjunud. Aga samal ajal ütleb lõige 2, et kui on oht, et temast saab üks Euroopa Komisjoni volinikest ja seal on jälle nõunikke oodata, siis seda paragrahvi ei rakendataks.

Nüüd aga küsimuse juurde. Teie teine ettepanek puudutas riigilõivuseaduses sätestatud kohtulõivusid, mis on vahepealsel ajal, aastail 2009–2012, olnud põhiseadusvastased. Riigikogu peaks siin teie arvates miski ette võtma. Samal ajal on kohtud, arutades neid põhiseadusvastaseid lõive, kehtestanud ise hulgaliselt põhiseaduspäraseid lõive. Miks see praktika ei võiks sellisel kujul edasi minna?

Priit Pikamäe

Aitäh selle küsimuse eest! Miks välja kujunenud praktika ei ole hea, seda on õiguskindlusele tänavuse 16. jaanuari ettepanekus väga pikalt ja põhjalikult käsitletud. Tegelikult on see meid viinud olukorrani, kus kohtud määravad analoogilistes asjades põhjendamatult erinevaid lõivusid. Seda ei saa õiguskindluse põhimõtte seisukohalt kindlasti mitte heaks lahenduseks pidada. Teiseks on tänaseks kujunenud olukord, et kohtud kohtunikuõiguse alusel asendavad seadusandjaid, suures osas

hädalahendus, millega on püütud teatud määral ka riigikassat säästa. Teine, alternatiivne lahendus oleks see, et kui kohus ütleb, et konkreet-ses asjas kohaldamisele tulev kohtulõivumäär on põhiseadusvastane, siis ta jätab selle kohal-damata ega määragi selles asjas kohtulõivu. Mulle tundub, et kohtusüsteem on siiski käitu-nud vägagi vastutustundlikult, pidades silmas ühelt poolt menetlusosaliste huvi kohtusse pöörduda ja teiselt poolt ka riigi huvi riigi-lõivude näol teatud tulu teenida. Aga niisugune olukord ei saa kindlasti kestma jääda, juba õiguskindluse põhimõtte nõuab, et see küsimus lahendataks üheselt kogu riigis.

Aseesimees Jüri Ratas

Laine Randjärv, palun!

Laine Randjärv

Suur tänu, austatud juhataja! Hea Riigikoh-tu esimees, minul on niisugune küsimus. Kas kohtunike arv Eesti Vabariigis on piisav? Väga palju on kaebusi, et protsessid venivad väga pikaks ja et ei võeta kaebusi ette. Kas see võib tuleneda sellest, et meil on siiski liiga vähe kohtunikke?

Priit Pikamäe

Aitäh selle küsimuse eest! Ma arvan, et kohtunike arv, nagu see juba mõni aeg tagasi on välja kujunenud – kokku 242 kohtuniku ametikohta –, on Eesti tingimustes täiesti piisav. Kui me hindame seda võrdluses teiste Euroopa Liidu riikidega, siis see näitaja 100 000 elaniku kohta, nagu seda tavaliselt arvestatakse, on üsna sama. Kohtunike arvu suurendamist ma vajalikuks ei pea. Küll aga on mõned teised aspektid, millele võiks tähe-lepanu pöörata. Meil nimelt puudub kohtusüs-teemis mujal tuntud asenduskohtunike mehha-nism, mis võimaldaks operatiivselt olukorras, kui mõni kohtunik on sunnitud teatud ajaks töölt kõrvale jääma, tema ülesanded üle võtta. Seda probleemi me tunnetame eriti teatud koh-tuastmetes. Vahepeal olid pikka aega koh-tunikukohad täitmata ja ei olnud võimalik ka kedagi sinna asendama saata, seetõttu tekkiski kohtuasjade lahendamisel pikem järjekord. Nende n-ö jääkide lahendamine on tõsine väl-jakutse. Kordan: üldist kohtunike arvu suuren-damist ma vajalikuks ei pea, küll aga pean

õigeks tegelda tõsiselt asenduskohtuniku insti-tuudi väljatöötamisega.

Aseesimees Jüri Ratas

Neeme Suur, palun!

Neeme Suur

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekand-ja! Teie ametisse astumise ajal ma seda juba küsisin, aga nüüd on natuke aega möödas ja ma küsin uuesti. Mida te arvate rahvakohtu-nike institutsiooni positsioonist ja sellealastest arengust Eesti kohtusüsteemis?

Priit Pikamäe

Aitäh selle küsimuse eest! Mina olen endi-selt veendunud rahvakohtunike süsteemi pool-daja. Inimeste osavõtt õigusemõistmisest tuleb tagada. Mil viisil seda teha? Eri riikides on selleks väga erinevaid lahendusi. Üks äärmus on see, et on ainult vandekohus. Teine äärmus on professionaalne kohtunikukond, mille korral kodanikud õigusemõistmises üldse ei osale. Rahvakohtunike institutsioon jääb nende kahe mudeli vahepeale, võimaldades ühelt poolt kohtuistungit juhtida professionaalsel kohtuni-kul, aga teiselt poolt tagab kodanike osavõtu õigusemõistmisest. Viimane ei ole üldse mitte tähtsusetu küsimus, sest sellest suurel määral sõltub, mil määral kohtulahendid on ühiskon-nas mõistetavad ja aktsepteeritavad. Rahva-kohtunike süsteemi kaotamist ma kindlasti ei toeta. Aga selle süsteemi arendamisega võiks Eestis tõsisemalt tegelda. Praegu torkab silma, et rahvakohtunike keskmine vanus on üsnagi kõrge. Tuleks tegeleda sellega, et rahvakohtu-nikeks saada ka nooremaid inimesi ja üldse ärgitada kodanike huvi õigusemõistmises osa-lemise vastu.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud Riigikohtu esimees, teile on veel üks küsimus. Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Aitäh, juhataja! Hea ettekandja! Kas te ole-te minuga ühel meelel, et seaduse õigusselgus peab tagama selle, et kohtud pole üleliia koor-matud? Näiteks makse käsitlevates seadustes on tihtipeale jäetud ametnikule suur määratlus-õigus, täpseid kriteeriume pole sätestatud. Sa-geli vaieldakse selle määratlusõiguse üle koh-

tus. Kui kriteeriumid oleks seaduses kirjas, siis jääksid paljud kohtuskäimised ära.

Priit Pikamäe

Aitäh selle küsimuse eest! Juristina olen veendunud, et õigusselgus on väga oluline väärtus. See peab olema tagatud ja õigustloovad aktid peavad olema selged. Samas olen täiesti veendunud, et isegi väga õigusselgete aktide puhul pole kohtuvaidlused välistatud. See on teatavas mõttes säärane semiootiline probleem, ma julgen väita. Seadused jäävad alati tõlgendatavaks. Kirjutada seadus, mis välistaks igasuguse tõlgendamise – ma ei kujuta ette, et see on võimalik. Ja tõesti, seoses tõlgendamise aspektiga paratamatult tekivadki kohtuvaidlused – vaidlused selle üle, kuidas üht või teist normi ikkagi täpselt sisustada.

Mis puutub sellesse, kas ametniku diskrettsioon peaks olema täielikult välistatud ja kas alati peaks olema seaduses ühemõtteline imperatiivne norm, siis kui me vaatame Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve praktikat, siis seal on terve hulk lahendeid, kus on kaalutusõiguse puudumine tunnistanud põhiseadusvastaseks. Imperatiivsete normidega on sageli see häda, et pole võimalik ette näha kõiki praktikas esile kerkivaid kaasuseid ja seetõttu osutuvad normid sageli liiga jäigaks. Teinekord ongi sellistes olukordades jõutud ilmselgelt ebaõiglase lahenduseni, mistõttu Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium ongi olnud sunnitud tunnistama, et konkreetsel juhul on kaalutusõiguse puudumine olnud põhiseadusvastane.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud Riigikohtu esimees, ma väga tänan teid sisuka ettekande ja sisuliste vastuste eest! Nüüd avan läbirääkimised. Palun kõnetooli Reformierakonna fraktsiooni esindaja Rait Maruste!

Rait Maruste

Austatud juhataja! Head kolleegid! Lugupeetud Riigikohtu esimees! Oma tavapärasel aastäulevaates on Riigikohtu esimees seekord kontsentreerunud mõnede olulistele õiguspoliitilistele teemadele ning teinud parlamendile ettekande kokkuvõttena kolm ettepanekut. Ettekandes hoidutakse, võimalik et tagasihoidlikkusest, üldisemast hinnangust Eesti kohtu-

süsteemi toimimisele, selle tõhususele ja probleemidele.

Alustan viimasest ehk üldhinnangust, sest aastäulevaade eeldab seda. Kui igapäevasel praktilisel tasandil võib täheldada rahulolematust ja probleeme, mis vajavad lahendamist, siis laiemas, näiteks üleeuroopalises kontekstis vaadates ei tundu asi halb. Süsteem toimib enam-vähem nii, nagu see demokraatlikus õigusriigis toimima peab. Rahvas üldiselt usaldab kohtusüsteemi ja peab seda sõltumatuks. Üldised menetlustähtajad on Eestis võrreldes muu Euroopa omadega lühikesed ja need näitavad lühenemise tendentsi. Kohut peetakse üldjuhul, vaid üksikute eranditega, vähekorrumpeerunuks. Ühesõnaga, kokkuvõttes asjad toimivad.

Siiski on endiselt lahendamata ühtse kohtuhalduse probleemistik, mistõttu pole kujunenud ühtset süsteemi tervikuna, s.o nii esimest, teist kui ka kolmandat astet ehk Riigikohtu hõlmavat kohtukorraldust. Ometi on meil hästi toimiva kohtute haldusnõukogu näol lisaks õiguslikele, sh ka põhiseaduslikele eeldustele olemas praktilisedki eeldused süsteemi korrastamiseks. Endiselt läheb suur osa kohtuhalduse ressursist õigusemõistmisega olemuslikult mitteseotud tegevusteks, nagu registrite pidamine, menetlusosaliste tagaotsimine ja otsuste täitmise faasiga seonduv tegevus. Võib täheldada ka kohtusüsteemi liigse suletuse ilminguid ning kohatist ülemäärast kinnistumist õiguspõlvitavuse ja formaalse õiguspärasuse ületähtsustamist. Õige kohtuotsus peab olema ka õiglane.

Ülevaates on olulist kaalu antud põhiseaduslikkuse järelevalve temaatikale. Seda tuleb pidada tervitatavaks, sest seni oleme seda jurisdiktsiooni liiki alahinnanud, kuigi riikluse ja demokraatia huvidest lähtudes tuleks seda pidada Riigikohtu esmaseks funktsiooniks. Möödunud aasta oli põhiseaduslikkuse järelevalve vallas asjade arvult rekordaasta, nagu Riigikohtu esimees märkis. Põhiseaduslikkuse järelevalve asjade algatamise ja menetluse raskuspunkt kaldus väga selgelt kohtutele. Samas väärib tähelepanu see, et Vabariigi President on sellest süsteemist kadunud ja presidendist lähtuv põhiseaduslikkuse kohtulik järelevalve on taandunud järelevalveks kuluaarides.

Kohtuliku järelevalve asjade suurest arvust moodustasid paraku väga kaaluka osa nn riigi-

lõivuasjad, neid tuli järjepanu. Ma ei taha siin uuesti seda teemat üles võtta, märgin aga, et miski ei takistanud Riigikohut ennast võtmast siduvat seisukohta selles, millised riigilõivud tulnuks lugeda põhiseaduspärasteks – kui Riigikohus teab, milline lõiv on põhiseadusvastane, siis teab ta eelduslikult ka seda, milline lõiv on põhiseaduspärane –, ning andmast alama astme kohtutele asjaomased suunised. Tegelikult mitmed kohtulahendid seda ka näitasid. Väita, et tegu on struktuuralse probleemiga õigussüsteemis, on vast liiga kaugale minna. Teema lõpetuseks aga nii palju, et uus lõivude fikseering on teise lugemise staadiumis ja küllap see eelnõu varsti seaduseks saab.

Põhiseaduslikkuse järelevalve halva näitena tõi Riigikohtu esimees esile aastatepikkuseks veninud töö riigivastutuse seaduse eelnõu kallal. Jah, kahetsusväärne, et see on Justiitsministeeriumis nii kaua aega võtnud. Kuid vähemalt osa sellest vastutusest langeb ka lugupeetud Riigikohtu enda arvele, kes ei suutnud kuidagi kokku leppida selles, kuidas see vastutus korraldatud peaks saama.

Palun lisaiega!

Aseesimees Jüri Ratas

Kolm minutit.

Rait Maruste

Nüüdseks oleme lõpuks jõudnud nn poole rehenduseni ehk süüteomenetluses tekitatud kahjude hüvitamise korrani, mille koostas Justiitsministeerium ja algatas põhiseaduskomisjon. Eelnõu on praegu menetlemisel Riigikohus. Eeldus, et see seadus saab tänavu jõustatud, on olemas.

Riigikohus on otsustanud, et kohtukulude kokkulöömine esitatud arvete alusel on ka õigusemõistmine, mida kohtujuristile usaldada ei või. Samas on selles valdkonnas ka teistsuguseid arusaamisi ja praktikaid. Leiame, et kohus peaks oma väärtusliku tööaja koondama põhitegevusele ehk sellele, millega keegi teine hakkama ei saa. Igati tervitatavaks tuleks pida ettepanekut kasutada kohtusüsteemi töökoormuse vähendamiseks laiemalt seadusega vaidluste lahendamiseks loodud organeid ehk mitmesuguseid kohtueelseid vaidluse lahendamise kogusid. Mujal maailmas nimetatakse neid ka kvaasikohtulikeks organiteks ja nad arutavad üürivaidlusi, väikseid kahjunõudeid

jms. Pole paha ka mõte püüda luua üks üldmudel, regulatsioon seda laadi organite loomiseks ja toimimiseks. Asjaomane kord peaks järgima lihtsuse, kiiruse ja vähese formaalsuse printsiipe.

Oma ettekande lõpetuseks tegi Riigikohtu esimees ettepaneku laiendada põhiseaduslikkuse järelevalve korda, andes ka parlamendifraktsioonile õiguse esitada Riigikohtule taotlus algatada põhiseaduslikkuse järelevalve menetlus. See ettepanek oli arutusel ka Riigikohtu ja põhiseaduslikkuse järelevalve süsteemi loomise aegu, kuid jäi poliitilise konsensuse puudumise tõttu kõrvale. See on ettepanek, mis on kooskõlas enamikus konstitutsioonilistes jurisdiktsioonides levinud praktikaga. Kui see ellu viia, muutuks põhiseaduse ainestik ja diskursus vähem kohtu- või kohtunikukeskseks ning rohkem poliitilise debati osaks. See hoiaks ehk ära ka nn jõuga äratagemist poliitilistel kaalutlustel. Igal juhul oleks see samm konsensusdemokraatia suunas. Nii et ettepanek väärib hindamist ja analüüsimist ning võib-olla ka teokstegemist. Siiski, kui me seda soovime, peaks Riigikohus olema avatud ka konstitutsioonikohtute moodustamise ja toimimise üldtunnustatud reeglite sisseseadmisele, mõtlen nii kohtunike ametisse nimetamise nõudeid, praktikat kui ka ametisoleku tähtaegu. Loodan, et saame ka sellest raskusest üle.

Kokku võttes palju tänu Riigikohtu esimehele asjakohase ülevaate eest, soovime Riigikohtule ja kogu süsteemile edu nende töös!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Tarmo Tamme!

Tarmo Tamm

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikohtu esimees! Lugupeetud kolleegid, kes te veel siin Riigikogu saalis seda arutelu jälgite! Täna saime põhjaliku ülevaate nii põhiseaduslikkuse järelevalvest, õigusemõistmise sisust kui ka kohtulõivudest. Oma ettekandes viitas Riigikohtu esimees vajadusele aru saada, mida ikkagi mõista õigusemõistmise all. Mina küsin vastu Aivar Pilve sõnadega: "Õigusemõistmine – milliste eesmärkide nimel?"

Selgitan kohe oma mõtte sisu. Meie praeguse süsteemi efektiivsus ja oma õiguse taga-

ajamine *versus* mõistlikkus. Ikka veel ei saa me öelda, et kohtute töö kvaliteet otsuste langetamisel on paranenud. Seda näitab edasikaevatud kohtuotsuste arv. Kohtute eri astmetes käimine on kulukas ning ühel või teisel moel tuleb see kulutatud raha kellegi taskust kinni maksta.

Head kolleegid! Sageli kujutab mahukas kaebuste täiendus endast sisuliselt kaebuse eelnevate selgituste ümberkirjutamist natuke teises sõnastuses. Teisisõnu ei sisalda see sageli midagi uut, aga on piisav selleks, et kohtunõue saaks formaalselt täidetud. Tekib küsimus, kui arukas see majanduslikult on, et riik tegeleb maksumaksja raha eest selgituste ümberkirjutamisega. Mil määral see meie õigusemõistmise kvaliteeti parandab? Loogika ütleb, et kõik sellised küsimused tuleks täpsustada juba kohtueelses menetluses ja kohtumenetluse esimeses astmes. Sellega oleks tagatud õiguse efektiivne kaitse ja kohtumenetluse ökonoomsuse põhimõtte järgimine. Õigusemõistmine ei tohiks saada avalikkuse üldmulje kujundajaks, vaid peab jääma siiski raamidesse, mis tagab õiguse ja õigluse vahelise tasakaalu.

Keskerakonna fraktsioon leiab, et kohtunike eripensionide kaotamine oli vale samm. Eripension on üks tagatis, mis kindlustab sellel ametikohal töötava isiku objektiivsuse ning vähendab tema survestamise riski. Survestamiseks võib pidada näiteks seda, kui soodne otsus tehakse hilisema hea töökoha või mõne muu hüve saamise ootuses. Transparency Internationali, GRECO ja MONEYVAL-i raportites rõhutatakse, et kohtunike kuupalk, isegi kui tegemist on kõrge või keskmisest palju kõrgema kuupalgaga, ei pruugi olla piisav, et korruptsiooni ohjeldada. Ekspertide hinnangul aitab just üldine sotsiaalne pakett, sh hilisem pensionipakett, seda olulisel määral teha.

Lõpetuseks tahan öelda, et meie ülesanne on mõelda, kuidas motiveerida riigi õigusemõistjate kogukonda ja suunata neid sellele, et nad oma töös algusest lõpuni keskenduksid mõistlikkusele ja efektiivsusele, mitte ei oleks sunnitud otsima parimat võimalust enda heast küljest näitamiseks, et seeläbi oma elukvaliteeti parandada või kompenseerida oma töövõitudega tagasihoidlikku elukvaliteeti. See ei ole efektiivne. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Neeme Suure! Kaheksa minutit.

Neeme Suur

Lugupeetud härra juhataja! Head kolleegid! Kõigepealt tänan minagi Riigikohtu esimeest sisuka ettekande ja põhjaliku ülevaate eest põhiseaduslikkuse järelevalve menetlusest! Täna on kaheteistkümnend kord, kui Riigikogu kuulab Riigikohtu esimehe iga-aastast ülevaadet kohtukorraldusest, õigusemõistmisest ja seaduste ühetaolisest kohaldamisest. Eelmise aasta 6. juunil pidas Riigikohtu esimees härra Märt Rask oma viimase ettekande Riigikogule, keskendudes kriminaalkohtumenetlusele, enne seda oli tähelepanu all halduskohtumenetlus ja tsiviilkohtumenetlus. Kohtumenetluste teema on nii lai, et alles nelja aastaga oleme peaaegu ringi peale saanud. Äsja kuulud kõne sissejuhatuses ütles ka praegune Riigikohtu esimees, et kohtusüsteemi tegevuse mitmetahulisuse tõttu pole ühte ettekandesse võimalik mahutada kõiki päevakajalisi probleeme. Paratamatult tuleb teha teatud valik. Nii ei hakka ka mina siin täpselt kommenteerima härra Pikamäe sõnavõttu, vaid keskendun paarile asjale.

Kõigepealt on mul võimalus kinnitada, et tunneli lõpust paistab valgust juba päris palju. Peale selle, et Riigikogu on lõpetanud kohtute seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu teise lugemise, läbis Riigikogus üle eile, 3. juunil, esimese lugemise ka süüteomenetluses tekitatud kahju hüvitamise seaduse eelnõu, mille eesmärk on aidata otseselt täita Riigikohtu põhiseaduslikkust puudutavaid otsuseid. Eelnõu seletuskirjast saame lugeda, et 2011. aasta jooksul riigivastutuse valdkonnas tehtud Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve korras tehtud otsused tingisid Riigikogu menetluses oleva eelnõu nr 7 põhjaliku ümbertöötamise, mille käigus sündiski süüteomenetluses tekitatud kahju hüvitamist käsitlev seaduseelnõu. Lisaks vajab lähiajal läbitöötamist ja muudatusettepanekute esitamist kehtiv riigivastutuse seadus, seda eelkõige väljaspool süüteomenetlust toimuva vabaduse võtmise ning kohtu vastutusega seonduvas osas. Nii et Riigikogu suhtub Riigikohtu otsustesse täie tõsiduse ja põhjalikku-

sega ning kindlasti on tulemas ka asjaomased otsused.

Aga nüüd, hoides silme ees suurt pilti, nagu hea kolleeg Marko Pomerants mulle tihtilugu soovitab, tahan juhtida kolleegide tähelepanu sellele, milline on üldine seis ehk kui ulatuslikud on toimuvad muudatused õiguskaitse valdkonnas tervikuna. Praegu käib kohtureform, mille käigus võeti eesmärgiks menetlustähtaegade lühendamine ja kohtute töö efektiivsuse suurendamine. Kohtunike kõrvale loodi kohtujuristide institutsioon. Kohendatakse ka kohtunikuabisid puudutavaid sätteid. Toimuvad muudatused registripidamise korralduses. Eelmisel aastal sai vastu võetud mahukas korrakaitseaduse muutmise ja rakendamise seadus. Parasjagu on töös karistusseadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus ehk nn karistusseadustiku revisjon, millega muudetakse rohkem kui 100 õigusakti ja mis kannab dekriminaliseerimise vaimu. Käib kriminaalseadustiku muutmine, järke ootab väärteomenetluse seadustiku uue tervikteksti menetlemine. Muudatused, mis õiguskaitse valdkonnas viimastel aastatel aset on leidnud ja ka eesiseisval lähiperioodil aset leivad, on märkimisväärsed. Kuna suur osa algsetest seadustest sündis 10–15 aastat tagasi, on õiguskaitse valdkonna regulatsioonide põhjalik ülevaatamine ka kindlasti põhjendatud. Jääb vaid üle loota, et need muudatused toovad kaasa loodetud tulemi, selgema reeglistiku ja tõhusama õiguskaitse ning saabub loodetud õigusrahu ja täidesaatvad struktuurid saavad rahulikult asuda oma tööd tegema.

Kolmandaks tahan peatuda ühel olulisel arengusuunal, mille vaimus karistusseadustiku muudetakse. See arengusuund on dekriminaliseerimine. Üheks selle suuna alguspunktiks võib pidada Riigikohtu esimehe ettekannet Riigikogus aastal 2010. Tollal Riigikohtu õigusteabe osakonna koostatud analüüsist võime lugeda, et veel neli aastat tagasi oli karistusregistrisse kantud 580 397 kordumatut isikut, kehtiv karistus kriminaalasja eest oli 92 626 isikul, väärteoasja eest 361 270 isikul ning nii kuriteo kui ka väärteo eest 64 630 isikul. Seega olid kehtivad karistused kokku 453 896 isikul. Pea pool Eesti elanikkonnast oli karistusregistris! See oli fakt, mis sundis sügavalt järele mõtlema, kas meie õiguskaitseüsteemis ei ole mingit möödalaskmist. Nii

ulatuslikult karistatud ühiskond suhtub nii rikkumistesse kui ka karistamise oluliselt teistmoodi.

Praegu on eriseadustes kokku ca 1300 süüteoosseisu 148 seaduses. Karistusseadustikus on ca 400 osseisu, haruseadustes ca 900. Käesoleva aasta märtsis saime uudise, et vangide arv langes taasiseseseisvunud Eesti ajaloos esmakordselt alla 3000. Kuigi vangide arv Eestis on viimase kümne aastaga vähenenud ca 1000 võrra ja trend jätkub, oleme ikkagi Euroopas kolmandal kohal vangide arvu poolest 1000 elaniku kohta. Põhjused, miks riik alustas karistusõiguse revisjoni, olid väga tõsised. Eelmisel aastal valminud karistusseadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus teenib muu hulgas ka dekriminaliseerimise eesmärki.

Ma ei püüa öelda, et kõik pätid tuleb vabaks lasta. Sellegipoolest tundub, et liiga sügavalt istub inimestes teadmine, et õigusekaitse tagab vaid kohus ja hirm vangla ees. Kui varavastased süüteod ja isikuvastased süüteod on enamasti üheselt mõistetavad ja hukkamõistetavad, narkokuritegudest, inimkaubandusest ja sõjakuritegudest rääkimata, siis näiteks juhul, kui ettevõtte juhatuse esimees jätab aktsionäride üldkoosoleku õigel ajal kokku kutsumata, kas teda on vaja panna kõrvuti kongi koos varga ja retsidivistiga? Kas üldse peab rakenduma karistusõigus? Omanikud kutsuvad end ise kokku ja lasevad sellise esimehe lihtsalt lahti. Või kas äriühingu varalise seisundi kohta andmete esitamata jätmine või näiteks kirjale vastamata jätmine on igal juhul kuritegu või peaks karistatav olema pigem teadvalt valeandmete esitamine, ja seda pigem väärteona? Nendele küsimustele annab vastuse praegu käiv karistusseadustiku muutmine. Ka väärteokorras karistamine ning kohtu- ja prokuratuuriväline menetlemine saab endale karistusõiguse maastikul märksa tähtsama positsiooni. Arvan, et töö dekriminaliseerimise suunas karistusõiguse revisjoni käigus peab jätkuma.

Riigikohtu esimehele soovin aga edu ja jõudu! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun nüüd Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja Marko Pomerantsi!

Marko Pomerants

Saan viie minutiga hakkama. Tere päevast, lugupeetud eesistuja, hea Riigikohtu esimees ja kolleegid! Riigikohtu esimehe tänase ettekande pealkiri on "Ülevaade kohtukorraldusest, õigusemõistmisest ja seaduste ühetaolisest kohaldamisest". Loomulikult on selle ettekande sisustamine Riigikohtu esimehe kätes. Enne seda, kui kolleeg Neeme Suur oma kõnet pidama hakkas, ma mõtlesin, et tegelikult ju midagi hirmsat meie ümber seoses kohtukorraldusega ei sünni. Sinu sütitavast kõnest, hea Neeme, aga jäi mulje, et tegelikult sünnib küll. Võib-olla iga päev selle korralduse korraldamise sees olles seda lihtsalt ei tunnetata ja ei ole tunnetanud ehk ka Riigikohtu esimees. Teisest küljest on sul, hea Riigikohtu esimees, kogunud juristina ja avalikus sektoris tegutseva inimesena ilmselt tarkust ära oodata, mis nendest asjadest saab, ja siis lisada auru sinna, kus sellel nagu mõte on. Milleks enne palju suuri sõnu teha.

Väga suur osa ettekandest oli pühendatud tsiviilkohtumenetluse riigilõivudele. Nende osas olen ma ühte meelt kolleeg Rait Marustega. Hea küll, kohus kasutas praktikas kolme eri meetodit põhiseaduspäraste lõivude kehtestamiseks, aga ma arvan, et sellise koostöö raames oleks kindlasti kohtusüsteemi enda sees võinud nende kolme asemel üsna lihtsa meetodiga üheni jõuda. Hea küll, nüüdseks on ka seadusandja sekkunud, et see võimalus anda. Aga ma arvan, et see ei ole tegelikult sisuliselt nii suur küsimus, mis ei tähenda seda, et lõiv ei peaks olema põhiseaduspärane.

Nüüd kolmest ettepanekust. Teisest ettepanekust ma juba rääkisin. Ma olen üsna kindel, et need mõlemad jäävad uue parlamendikoosseisu arutada. Praegune valitsusk koalitsioon püüab siin kivist vett välja pigistada, et saada selle vähese järelejäänud ajaga kõik oma lubadused täidetud, nii et ega väga palju uute teemade avamiseks ressursi ja aega ei ole. Mis ei tähenda aga seda, et esimene ettepanek, mis puudutab menetlusseadustiku analüüsi ja kohtuväliste vaidluste lahendamise organite jaoks ühtse regulatsiooni loomist, kuidagi asjakohatu oleks. Aga see ilmselt nõuab lihtsalt tavalist plaanipärast tööd, mitte mingisugust kiiret poliitaktiooni.

Omaette huvitav on kindlasti kolmas ettepanek kaaluda, kas mitte lisada põhiseaduslik-

kuse järelevalve kohtumenetlust algatama õigustatud isikute ringi parlamendifraktsioonid. See on ka kindlasti poliitilise debati küsimus. Esmapilgul võib ju arvata, et pooltargumente on rohkem kui vastuargumente. Elamenäeme, kas mõnes valimisprogrammis, mis järgmist kevadet puudutab, ka selline algatus kuidagi sõnastatud saab, aga seda debatti kindlasti me siin saalis keegi ei välista.

Aitäh tehtud töö eest! Laias laastus võib öelda, et vaatamata sellele, et iga päev on kriitikat mingisuguste üksikküsimuste üle, on kohtumõistmine Eesti Vabariigis võimalik ja seaduspärane. Mis aga ei tähenda seda, et selles arenguruumi ei ole. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Suur tänu veel kord Riigikohtu esimehele ja kõikidele Riigikogu liikmetele aktiivse osavõtu eest! Teise päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

3. Ravimiseaduse § 20 täiendamise seaduse eelnõu (400 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi kolmanda päevakorrapunkti juurde, mis on sotsiaalkomisjoni algatatud ravimiseaduse § 20 täiendamise seaduse eelnõu 400 teine lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Etti Kagarovi!

Etti Kagarov

Austatud istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Ravimiseaduse § 20 täiendamise seaduse eelnõu esimene lugemine lõpetati 4. juunil 2013. Muudatusettepanekuid Riigikogu liikmed, fraktsioonid ega teised komisjonid ei esitanud. Tulenevalt toote nõuetele vastavuse seaduse §-st 43 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist 98/34/EÜ teavitati eelnõust Euroopa Komisjoni ja teisi lepinguriike.

Eelnõu arutati sotsiaalkomisjoni istungitel tänavu 20. mail ja 2. juunil. Sotsiaalkomisjon otsustas konsensusega teha muudatusettepaneku. Eelnõust jäetakse välja ravimiseaduse § 20 täiendamine sättega, mille kohaselt ravikindlustuse seaduse alusel hinnakokkuleppega hõlmatud ravimi väljavedu on lubatud müügi- loa hoidja nõusolekul ja nõusolekust võib

keelduda vaid juhul, kui ravimi väljavedu võib põhjustada ravimiga varustamise katkemise Eestis. Euroopa Komisjon märkis teatistes, et avalike eesmärkide saavutamise peaksid tegelema avalik-õiguslikud asutused. Euroopa Kohus analüüsis samasugust olukorda LÉlosi kohtuasjas. Euroopa Kohus võttis seisukoha, et puudujäägi korral ei ole olukorra lahendamine mitte turul valitsevat seisundit omavate ettevõtjate, vaid pädevate riigisiseste asutuste ülesanne, kes peavad seda tegema, kohaldades sobivaid ja proportsionaalseid meetmeid ning järgides seejuures oma riigi õigusnorme.

Sotsiaalministeerium teeb oma kirjas ettepaneku täiendada ravimiseaduse § 20 lõikega 6, mille kohaselt võib Raviamet erakorralise meetmena keelata ravimi väljaveo, kui ravimiga katkematu varustatuse tagamine on oluline inimese või looma tervise seisukohast ning teisi sama toimeaine ja tugevusega ravimeid Eestis ei turustata või turustatakse eba piisavas koguses. Sättega antakse Raviametile võimalus reageerida erakorralises olukorras ravimi väljaveo keelustamisega, tagamaks Eesti ravimitarbivate jaoks vähemasti olemasoleva ravimi varu kättesaadavus. Erakorraline olukord võib ilmnedagi nii Eesti-siseselt kui ka laiemalt väga ootamatult, näiteks nakkusliku haiguspuhangu korral, kui mõne ravimi vajadus ootamatult suureneb, või takistuse tekkimisel ravimi tootmise protsessis. Ka võivad ilmnedagi probleemid mõne ravimi kvaliteediga, mis puhul leitakse koostöös arstidega sobivad asendusravimid ning püütakse võimalikult efektiivselt tagada riigis olev piisav asendusravimi varu. Eestisse tarnitud ravimite väljaveo piiramise võimaluse sätestamine on põhjendatud, kuna tegemist on elanikkonna eluiga ja elukvaliteeti mõjutava kaubaga.

Muudatus parandab toimetulekut erakorralistes olukordades, võimaldades Raviametil sekkuda Eesti elanike ravimiga järjepideva varustatuse tagamiseks. Sättega ei tagata müügiloa hoidja või hulgimüüja huvide arvestamist või lepingu täitmist, see on suunatud inimeste tervise kaitseks. Kuna kõigil ravimihulgimüütajatel on ühetaoline õigus nii ravimeid Eestisse vedada, teistele hulgimüütajatele müüa kui ka Eestist välja vedada ning ühel või teisel hulgimüütajal puudub ülevaade Eestisse tarnitud ravimikogustest kokku, rakendub Raviameti

vajaduse korral seatav väljaveokeeld kõigile ravimikäitlejatele võrdsetel alustel.

Sotsiaalministeerium on esitatud muudatusettepanekust Euroopa Komisjoni teavitanud ja saanud nõusoleku menetluse jätkamiseks. Sotsiaalkomisjon otsustas konsensusega esitada eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu istungi päevakorda 5. juuniks 2014 ja teha ettepanek teine lugemine lõpetada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, austatud ettekandja! Teile on üks küsimus. Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Kas me selle eelnõuga lahendame praegu eksisteerivat praktilist probleemi või on see eelkõige suunatud tulevikus hüpoteetiliselt tekkida võivate probleemide ärahoidmisele?

Etti Kagarov

Aitäh, hea küsija! Jah, need on pigem hüpoteetiliselt probleemid, mis võivad tekkida ravimitega varustamisel kriisiolukordades ja hädaolukordades, näiteks nakkushaiguste puhangu- te puhul.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Rosenberg, palun!

Aivar Rosenberg

Aitäh, austatud juhataja! Austatud ettekandja! Kas on teada, kuidas ravimifirmad suhtuvad väljaveopiirangutesse?

Etti Kagarov

Ravimifirmad soovisid aasta tagasi, et oleks müügiloa hoidja nõusolek. Euroopa Komisjon ei pidanud seda mõistlikuks ja nüüd on Raviametile antud õigus seda valdkonda reglementeerida.

Aseesimees Jüri Ratas

Rein Lang, palun!

Rein Lang

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Te märkisite, et selle eelnõu esimene lugemine lõpetati aasta tagasi. Ma ei ole praegu päris kindel, et te saate anda ammendava vastuse minu küsimusele. Ma tunnen härra Tshaknat

kui väga suure töövõimega inimest. Kus see eelnõu vahepeal vedeles?

Etti Kagarov

Aitäh, hea küsija! Eelnõu saadeti Euroopa Komisjoni kooskõlastamiseks. Sotsiaalministeerium kooskõlastas muudatusi, osa sätteid jäi välja. Näiteks müügiloa hoidja nõusolek oli eelmises variandis sees. Aasta aega oli see siis Euroopa Komisjonis. Kehtib ka nõue, et informeeritakse teisi Euroopa Liidu riike. Eelnõu jõudis küll umbes kuu aega tagasi siia menetlusse, aga vahepeal olid meil muud tööd käsil. Selline see protsess on olnud.

Aseesimees Jüri Ratas

Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, härra juhataja! Hea ettekandja! Oma ettekandes te viitasite ka sellele, et Euroopa Komisjon on piirangutega seotud asjaolusid tõsiselt analüüsinud ja viidanud ühele Euroopa Kohtu asjale, Lélosi asjale, ja leidnud, et piirangute kehtestamine on pädevate riigisiseste asutuste ülesanne. See, millele viitas Rein Lang oma küsimuses, on tekitanud ka minus kõhklosti ja kahtlusi selles osas, kas meie ravimifirmad ikka aktsepteerivad Raviametit piirangute kehtestajana?

Etti Kagarov

Sotsiaalministeeriumi kirjas on Euroopa Komisjon teavitanud sellest muudatusest. Euroopa Komisjon on seda nõusoleku küsimust menetlenud ja ei peeta põhjendatuks, et hulgi-müüjate nõusolekut selles küsimuses küsitakse.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Alustame eelnõu 400 muudatusettepanekute läbivaatamist. On laekunud üks muudatusettepanek juhtivkomisjonilt. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni seisukoht on teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud ja kolmanda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

Head ametikaaslased, ma tänan teid! Täna-ne istung on lõppenud. Soovin teile jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 11.39.

Istungi kestus 1 tund ja 39 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 9. juuni 2014

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine teede rahastamise vähendamise kohta (nr 406)

2. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 17. töönädala esmaspäevast istungit. Kõigepealt saab üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnisson, palun!

Heili Tõnisson

Austatud härra esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 42 muutmise seaduse eelnõu. Nimetatud seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust haridus- ja teadusminister Jevgeni Ossinovski. Teiseks esitab valitsus Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel konfliktijärgsel rahutagamissioonil Liibanonis, Iisraelis, Egiptuses ja Süürias" muutmine" eelnõu. Riigikogus esindab selle eelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust kaitseminister Sven Mikser. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Minul on Keskerakonna fraktsiooni nimel üle anda arupärimine sotsiaalminister Helmen Kütile ja probleemiks on seekord hooldekodud. Lähtusime hiljutisest Riigikontrolli auditist, milles hinnati eakate ööpäevaringse üldhooldekodu-teenuse korraldamist, ja seda väga paljudes hooldekodudes. Audit tõi muu hulgas välja, et

pole sugugi aru saada, kui palju peaks eakas oma pensionist hooldekodule maksma. Nii maksavad pensionärid näiteks ühes ja samas omavalitsuses hooldekodule vägagi erinevalt, ühel juhul näiteks 80% pensionist ja teisel juhul 100% ehk annavad kogu pensioni ära. Riigikontroll toob välja, et kogu pensioni ei tohiks pensionärit ära võtta, sest eakale peab jääma raha ka selliste vajaduste katteks, mida hooldusteenus ei kata. Teise olulise punktina on auditis välja toodud, et kui inimene tuleb hooldekodusse omavalitsuse suunamisel, siis peaks enne olema kindlaks tehtud tema tervislik seisund ja saadud info terviseprobleemide, samuti kasutatavate ravimite ja ravimise vajaduse kohta. Siit lähtuvad ka meie küsimused proua ministrile. Muu hulgas küsime, milline on tema hinnang perearstiteenuse kättesaadavusele hooldekodudes, mis teatavasti jätab kõvasti soovida. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Olen vastu võtnud kaks eelnõu ja ühe arupärimise. Kui need vastavad kodu- ja töökorra seaduse nõuetele, siis toimib juhatus nendega vastavalt sellele seadusele.

Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohal on 87 Riigikogu liiget, puudub 14.

Hakkame päevakorda kinnitama. Palun tähelepanu! Neljapäeval on viies päevakorrapunkt Vabariigi Valitsuse algatatud Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 654. Põhiseaduskomisjon on ühendanud eelnõud 654 ja 109, nii et sama päevakorrapunkti all arutatakse nii eelnõu 654 kui ka 109. Koos selle muudatusega panem päevakorra kinnitamisele. Austatud Riigikogu, panem hääletusele Riigikogu täiskogu VII istungjärgu ... Palun vabandust! Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel teen ettepaneku jätta selle töönädala päevakorrast teisipäeval välja järgmised punktid: punkt nr 7, valitsuse algatatud alkoholiaktsiisi ja muude aktsiiside seaduse muutmise seaduse eelnõu; punkt nr 8, valitsuse algatatud maksukorralduse seaduse ja käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu; punkt nr 9, valitsuse algatatud tulumaksuseaduse, sotsiaalmaksuseaduse ja Eesti Kultuurkapitali seaduse muutmise seaduse eelnõu. Miks IRL-i fraktsioon teeb sellekohase ettepaneku? Viimasel ajal on palju räägitud vajadusest suurendada, tõhustada kaasamist nii parlamendis kui ka riigis tervikuna, kuid paraku tuleb tunnistada, et Riigikogu rahanduskomisjoni tööpraktika viimasel nädalal on olemuslikult sellest kaugel.

Nimelt esitas valitsus need eelnõud parlamendi täiskogule eelmise nädala esmaspäeval ja parlamendi rahanduskomisjonile suunati need menetlemiseks samuti eelmise nädala esmaspäeval. Nimetatud eelnõude tekstid sai rahanduskomisjon kätte alles teisipäeva hommikul, kui neid küsimusi istungil arutati. See tähendab, et sisulist arutelu, vähemalt opositsiooni esindavatel rahvasaadikutel, ei olnud võimalik eelmise nädala teisipäeval pidada. Eelmise nädala teisipäeval lepitati kokku, et arutelu jätkatakse Riigikogu rahanduskomisjonis järgmisel esmaspäeval, kuid kahetsusväärset rahandusminister Jürgen Ligi tänasel istungil ei osalenud. Need on mahukad eelnõud, nii oma sisult, mõjult ühiskonnale kui ka tehnilises mõttes, teksti mahu poolest. Me oleme alati rääkinud, et sisuline töö toimub komisjonides, aga paraku tuleb tunnistada, et nende eelnõude puhul on komisjoni töö esimese lugemise ettevalmistamisel sisuliselt blokeeritud. Nendel põhjustel teen ma ettepaneku need kolm päevakorrapunkti täiskogu selle nädala päevakorrast välja jätta.

Esimees Eiki Nestor

Kas mõni fraktsioon protestib selle ettepaneku vastu? Kristen Michal, palun!

Kristen Michal

Täna, eesistuja! Loomulikult me protestime selle ettepaneku vastu.

Esimees Eiki Nestor

Urmas Reinsalu, palun, milles on küsimus?

Urmas Reinsalu

Enne selle küsimuse hääletamist või õigeministri päevakorra kinnitamist ma küsin Riigikogu esimehelt protseduuri kohta. Kas Riigikogu juhatus on sellisest töökorraldusest rahanduskomisjonis teadlik ning milline on Riigikogu esimehe hinnang sellisele töökorraldusele?

Esimees Eiki Nestor

Riigikogu juhatus on Riigikogule esitatud eelnõud suunanud komisjonidesse, kaasa arvatud rahanduskomisjoni, ja vastavalt rahanduskomisjoni ettepanekutele koostanud selle töönädala päevakorra. Vastavalt kodu- ja töökorra seadusele on kõigil õigus teha päevakorra kinnitamisel oma ettepanekuid. Kui mõni fraktsioon on esitatud muudatuste vastu, siis seda me siin ei hääleta, vaid hääletame tervet päevakorda korraka ja oleme kas terve päevakorra poolt või vastu. Juhatusel puudub õigus komisjoni otsuseid ümber teha. Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud Riigikogu juhataja! Kas ma sain teist õigesti aru, et teie arvates on Riigikogu kodu- ja töökorraga kooskõlas selline olukord, kus Riigikogu liikmel puudub võimalus enne arutelu suures saalis arutada komisjonis eelnõu sisuliselt koos algataja esindaja ehk ministriga? Kas see on kooskõlas kodu- ja töökorra seaduse mõtte ja sättega?

Esimees Eiki Nestor

Kodukorra seaduse mõte ja säte ütlevad, et ministrid käivad komisjonides. Kodukorra seaduse mõte ja säte ütlevad ka seda, et teinekord võivad ministrit asendada tema tublid kaaslased ministeeriumist, keda minister on volitanud eelnõu arutama. Juhul kui eelnõu arutelul komisjonis ei tekkinud niisugust küsimust, siis ma ei näe siin juhatuse poolt päevakorra kinnitamisel küll probleemi. See praktika on olnud iga komisjoni enda asi. Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra esimees! Ma kuulsin esimest korda, kuidas Riigikogu esimees küsis, kas mõni fraktsioon protestib ka. Ülimalt viisakas on niiviisi küsida. Aga kuna see juhtus esimest korda, siis tahaksin teada, millisest meie kodu- ja töökorra seaduse paragrahvist te lähtusite, kui te sellise küsimuse esitasite.

Esimees Eiki Nestor

Lähtusin sellest paragrahvist, mis paneb juhatajale kohustuse juhatada Riigikogu tööd. Sven Sester, palun!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Te tõite oma vastuses välja selle aspekti, kas komisjonis oli arutelu teemal, et minister kui eelnõu algataja esindaja peaks olema kohal, ja kas sellega seoses on mingeid protseduure ja arutelu peaks edasi lükkama. Võin siinkohal kinnitada, et nii eelmisel nädalal, kui me eelnõusid esimest korda menetlesime, olles vahetult enne seda dokumendid kätte saanud, kui ka täna pöörati komisjonis sellele tähelepanu ja sisuliselt enamushääletega nenditi, et nüüd on uus kord siis selline.

Esimees Eiki Nestor

Remo Holsmer, palun!

Remo Holsmer

Aitäh! Rahanduskomisjoni liikmena ütlen tõe huvides, et ka Riigikogu täiskogu saal saaks teada: eelmisel nädalal oli algataja esindaja rahandusminister Jürgen Ligi komisjonis, kui me neid eelnõusid esimest korda arutasime. Teist korda me arutasime neid eelnõusid tänasel rahanduskomisjoni istungil. Väita seda, et algataja ministri näol ei ole komisjonis käinud, ei ole korrektne.

Esimees Eiki Nestor

Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Aitäh! Rahanduskomisjoni liikmena ütlen, et eelmisel nädalal ei olnud meil materjale ja sellel nädalal toimunud rahanduskomisjoni istungil, kus minister ei osalenud, ei olnud ministrit asendaval ametnikul kahjuks võimalik kõigile küsimustele vastata, kuna komisjoni

istung sai enne läbi. Küsimusi oli veel palju ja sellele juhiti ka komisjonis tähelepanu. Kas komisjoni liikmel on õigus saada enne eelnõu istungisaali tulemist kõikidele küsimustele vastused?

Esimees Eiki Nestor

Ei ole. Sven Sester, palun!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea kolleegi Remo Holsmeri tähelepaneku juurde tahan lisada, et tegelikult oli eelmine nädal olukord, kus minister oli kohal, aga materjale polnud kätte antud. Täna oli võimalik kõik materjalid läbi lugeda, aga nüüd ei olnud jälle ministrit kohal. Kas teie, hea juhataja, peate sellist praktikat normaalseks ja korrektseks?

Esimees Eiki Nestor

Küsimus oli juhatajale, kuid komisjoni töökorra kohta on mõistlik küsida siiski komisjoni esimehelt. Ka mina olen olnud rahanduskomisjoni liige ja mäletan varasemat praktikat. Remo Holsmer, palun!

Remo Holsmer

Aitäh! Võin kinnitada, et eelmisel nädalal, kui komisjon neid eelnõusid arutas ja algatajana oli kohal ka Jürgen Ligi, olid vastavad materjalid saadetud rahanduskomisjoni liikmetele enne komisjoni istungi toimumist, sama päeva hommikul.

Esimees Eiki Nestor

Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Te viitasite, et komisjoni töökorra kohta saab küsida komisjoni esimehelt, kuid ilmselt on komisjoni esimehel väga raske anda enda tööle hinnangut. Sellepärast küsin teie käest, austatud juhataja, kas te peate seda korrektseks, et tänasel rahanduskomisjoni istungil lõpetati küsimustele vastamine, nende päevakorrapunktide arutelu ei otsustatud ka jätkata ning menetlusotsused tehti, ilma et teema oleks lõpuni arutatud. Kas te peate oma fraktsioonikaaslase sellist käitumist õigeaks?

Esimees Eiki Nestor

Nii palju ma kodukorrasedust küll mäletan, et esmaspäevane komisjoni istung lõpeb kindlal kellaajal ära. Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Aitäh! Hea eesistuja, kas te ei kaaluks võimalust võtta juhataja vaheaeg, kutsuda kokku Riigikogu juhatus ja arutada tekkinud olukorda? Tõepoolest, sellist käitumist parlamendis, et eelnõu ei ole komisjonis lõpuni arutatud, ei saa kuidagi tolereerida. Mina leian, et see oleks väga mõistlik, kui te vaheaja võtaksite. Arutage olukorda ja langetage õiglane otsus!

Esimees Eiki Nestor

Laine Randjärv, palun!

Laine Randjärv

Hea juhataja! Kas ma saan õigesti aru, et Riigikogu juhatus otsustab järgmise nädala päevakorra vastavalt sellele, missugune on komisjoni ettepanek eelmise nädala neljapäeval, kui päevakord järgmiseks nädalaks kinnitatakse? Ehk siis selleks ajaks, kui toimus juhatus koosolek, kus pandi kokku päevakord, oli olemas komisjoni ettepanek konkreetse päevakorra ja nende päevakorrapunktide kohta. Kas mul on õigus?

Esimees Eiki Nestor

Jah, on õigus. Sedasama ütlesin ma ka oma esimeses vastuses rahvasaadik Reinsalule. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Selgituseks juhatus liikmetele, kes ei viibinud rahanduskomisjoni istungil eelmisel nädalal ega sel nädalal. Eelmisel nädalal asus rahanduskomisjon arutama eelnõusid, mis olid komisjoni liikmetele kättesaadavaks tehtud mõni tund enne komisjoni istungi algust. Need eelnõud on igaüks parkümmend lehekülge tihedat teksti. Komisjoni liikmetel ei olnud võimalik materjalidega tutvuda, sest samal ajal oli meil täiskogu istung. Tehti tingimuslik otsus, et arutelu toimub täna. Täna jäi aega väheks, arutelu katkestati ja tehti ainult kiired menetluslikud otsused. Seega ei ole rahanduskomisjon eelnõusid konkreetselt arutada saanudki, nii nagu eelnõude menetlemine peaks toimuma. Kui komisjonil jäi aega puu-

du, siis oleks korrektne need punktid päevakorrast välja võtta ja jätkata arutelu järgmisel nädalal.

Esimees Eiki Nestor

Juhatus lähtus sellest ettepanekust, mille komisjon eelmisel nädalal tegi, ta ei saanudki millestki muust lähtuda. Komisjonil oli täna võimalus otsustada, et ta võtab mõne punkti päevakorrast välja, aga sellist ettepanekut ei ole komisjonilt tulnud. Remo Holsmer, palun!

Remo Holsmer

Palun vabandust, et me nii pikalt seda rahanduskomisjoni arutelu siin suures saalis jätkame. Aga teistele inimestele, kes ei ole rahanduskomisjoni liikmed, teadmiseks, et nende eelnõude esimene arutelu rahanduskomisjoni eelmise nädala istungil, kus oli kohal ka rahandusminister, kestis peaaegu kolm tundi. Niisiis Kadri Simsoni viimane väide, et eelnõusid on arutatud ainult tänasel istungil, ei vasta tõele. Me oleme seda teinud kahel istungil.

Esimees Eiki Nestor

Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Ma saan aru, et lugupeetud Riigikogu esimehele on siit täna koorunud ka uut informatsiooni. Seda on ju siin mitu korda korratud, et neid eelnõusid üritati eelmisel nädalal arutada, siis küll enne materjaliga tutvumata, ja täna olid ajalised võimalused napid. Kas nüüd ei võiks siis juhatus pakkuda komisjonile võimalust langetada uued menetluslikud otsused, teha üks vaheaeg ja anda komisjonile võimalus teha ettepanek need punktid päevakorrast välja võtta? Siis saaks komisjon arutamisega edasi minna ja tulla uuesti saali põhjalikult tehtud tööga. Ma saan aru, et juhatusle ei olnud need asjaolud enne teada, aga nüüd on asjaolud selginemas.

Esimees Eiki Nestor

Juhatusel on kohustus lähtuda päevakorra esitamisel komisjoni otsustest, mitte mingitest oma teadmistest. Rait Maruste, palun!

Rait Maruste

Täna, härra juhataja! Ma jätkan sellesamaga, mida te praegu konstateerisite: Riigikogu täiskogu tööädala päevakorra kokkuseadmiseks on oma protseduuriline kord, ja kui sellest korrast on kinni peetud, siis siin saalis seda enam muuta ei saa.

Esimees Eiki Nestor

Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Aitäh! Hea Riigikogu esimees! Kas ma saan õigesti aru, et nüüd, kui koalitsioonil on suur hääle ülekaal, ei pea Riigikogu töö- ja kodukorra seadust järgima ja komisjonide istungid võivadki jääda selliseks kohaks, kus arutelusid enam ei toimu?

Esimees Eiki Nestor

Ei, te ei saa õigesti aru. Austatud Riigikogu, koos muudatusega neljapäevase päevakorra punktis nr 5 teen ettepaneku kinnitada Riigikogu täiskogu ... Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Kolleeg Maruste ei ole ilmselt Riigikogu töö- ja kodukorra seadusega päris hästi kursis. Suur saal ei pea lähtuma komisjoni ettepanekust, vaid suur saal on oma otsustes täiesti vaba ja iseseisev. Nii et me võime otsustada teistmoodi, kui komisjon ettepaneku tegi.

Esimees Eiki Nestor

Väga õige, kusjuures täienduseks ütlen, et poolt on roheline ja vastu on punane nupp. Austatud Riigikogu, teen ettepaneku ... Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Aitäh, härra Riigikogu esimees! Nagu te natuke aega tagasi ütlesite, lähtub Riigikogu juhatus päevakorra koostamisel komisjoni otsustest. Aga kuna päevakorra kinnitavad Riigikogu liikmed hääletamisel, siis järelikult lähtutakse ka Riigikogu liikmete arvamustest. Keskerakond on tükk aega olnud opositsiooni-erakond ja opositsioonierakonnal on loomulikult oma suhtumine päevakorda. IRL aga on ju tükk aega olnud võimul, nii et nemad on näinud seda asja nii ühelt kui ka teiselt poolt ja oskavad ilmselt väga objektiivselt hinnata, kas

info oli neile kättesaadav või ei olnud. Maardan, et ikka ei olnud, ja sellepärast toetan kolleeg Riisalu ettepanekut, et juhatus tuleks kokku ja arutaks seda asja.

Esimees Eiki Nestor

Vastan siis protseduuriliselt. Juhatus võib kokku tulla, aga asja, mida arutada, ei ole. On komisjoni ettepanek ja teistsuguseid ettepanekuid ei ole juhatusesse laekunud. Igor Gräzin, palun!

Igor Gräzin

Kui üles on kerkinud probleem, et komisjon ei töötanud päris nii, nagu ta pidi töötama jne, mida me ju ei tea, siis ainus võimalus see välja selgitada on panna punkt päevakorda. Siis hakame päevakorrapunkti sisulise arutelu ajal vaatama, kuidas komisjon on töötanud. Ei saa arutada küsimust, mida ei ole päevakorras. Seepärast ma teen ettepaneku jätta see päevakorda ja minu pärast arutame kas või kohe mitu korda, et asi ikka selgeks saaks.

Esimees Eiki Nestor

Sven Sester, palun!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Minu andmetel on IRL-i fraktsiooni esimees teinud ettepaneku need punktid päevakorrast välja võtta ja arutelu käigus on ka välja tulnud põhjused, miks selline ettepanek on tehtud. Niisiis on olemas väga selge uus informatsioon. Kas see informatsioon rahuldab teid ja on piisav, et juhatus täiendavalt kokku kutsuda?

Esimees Eiki Nestor

Sellesisulised ettepanekud päevakorra muutmiseks tulevad komisjoni poolt, või kui keegi teeb neid päevakorra kinnitamisel, siis need lähevad automaatselt arvesse, välja arvatud juhul, kui mõni fraktsioon protestib. Kuna praegusel juhul oli tegemist protestiga, siis on päevakorrapunktid nr 7, 8 ja 9 jätkuvalt teisi-päeval päevakorras.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 17. tööädala päevakorra koos muudatusega neljapäevase päevakorra punktis nr 5. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Milles on probleem? Palun, Urmas Reinsalu!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Ma palun hääletus tühistada! Kui enne väideti, et rahanduskomisjoni liikmed oleksid eelmisel nädalal paari tunniga suutnud läbi lugeda need kümned leheküljed, siis minul oli IRL-i fraktsiooni nimel ettepanek võtta viis minutit vaheaega, et me suudaksime viie minuti jooksul kõik need eelnõud läbi lugeda. Nii et minu ettepanek oli võtta enne hääletust selles küsimuses kümme minutit vaheaega.

Esimees Eiki Nestor

Minu täpse silmaga abilised ütlevad, et ma olin hääletuse enne välja kuulutanud kui nime. (Lärm saalis, räägitakse läbiseegi.) Hea küll, rahu! Tühistan hääletuse, kuna on erinevad arvamused. Austatud Riigikogu, ma palun eelmise hääletustulemuse tühistada! Vaatamata sellele on soov protseduuriliselt sõna võtta. Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Härra esimees! Ma vaatan praegu meie kodu- ja töökorra seadust. Selle § 54 lõige 3 väidab, et pärast päevakorra teatavaks tegemist võib seda täiendada üksnes juhul, kui ükski fraktsioon ei ole selle vastu. Siin on selline sõna nagu "täiendada". Täna ei ole pakutud mitte täiendada, vaid otse vastupidi, kolm punkti maha võtta. Kuidas te seda kommenteerite?

Esimees Eiki Nestor

Tulebki kommenteerida nii, nagu ma olen kommenteerinud. Täiendamine on samamoodi päevakorra muutmine. Ma saan aru, et see tekitab erinevaid arvamusi, aga selline on olnud siinamaani tava. Nii, me oleme nüüd Urmas Reinsaluga silmsides.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Riigikogu täiskogu ... (Saalist räägitakse vahele.) Ma tühistasin eelmise hääletuse. Eelmine hääletus on tühistatud, kas kõigil on selge? Ma panen hääletusele Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 17. töönädala päevakorra. Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Ühiselt me saame kõigi nende asjadega mäele. Ma võtan IRL-i fraktsiooni nimel kümme minutit vaheaega, et parlamendiliikmed saaksid vahemalt teoreetiliselt nende eelnõudega tutvuda.

Esimees Eiki Nestor

Kümme minutit vaheaega. Jätkame kell 15.36.

V a h e e g

Esimees Eiki Nestor

Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni võetud vaheaeg on läbi.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 17. töönädala päevakorra koos täpsustusega neljapäevase päevakorra punktis nr 5. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt on 53 Riigikogu liiget, vastu 36, erapooletuid ei ole. Päevakord on kinnitatud.

1. Arupärimine teede rahastamise vähendamise kohta (nr 406)

Esimees Eiki Nestor

Asume kinnitatud päevakorra juurde. Riigikogu liikmed Aivar Kokk, Margus Tsahkna, Peeter Laurson, Urmas Reinsalu, Erki Nool, Andrus Saare, Jaak Aaviksoo, Helir-Valdor Seeder, Kaia Iva, Liisa-Ly Pakosta, Ken-Marti Vaher, Siim Kiisler, Lauri Vahtre, Ene Ergma ja Annely Akkermann on esitanud arupärimise majandus- ja kommunikatsiooniministrile. Palun arupärijate esindajana kõnetooli Aivar Koka!

Aivar Kokk

Härra juhataja! Head kolleegid! Allakirjutanud Riigikogu liikmete järelepärimine majandus- ja kommunikatsiooniministrile on ajendatud murest, mis saab järgnevatel aastatel Eestimaa teedest. Kui me kolm aastat tagasi siia tulime, siis ühinesid paljud teist kohalike omavalitsuste ja regionaalpoliitika toetusrühmaga, kus me oleme väga selgelt püüdnud valitsusele selgitada, kui oluline on teeraha. Ja eriti oluline on see osa, mis läheb kohalikele teedele, ehk kohalike omavalitsuste raha. Me oleme kolme aastaga saavutanud selle, et

kütuseaktsiisist laekuvast rahast kohalikele omavalitsustele minev osa on kasvanud 5%-lt 10%-le. Kuid nüüd on ajutine valitsus kahjuks seisukohal, et teedele läheb raha liiga palju ja sealt on võimalik jooksvateks kuludeks 25 miljonit eurot ära võtta.

Võib-olla see muutubki traditsiooniks, et kui me näeme eelarves kuskil jooksvates kuludes mõnda auku, siis on lihtne võtta vajalik summa teedele mõeldud rahast, kust mujalt. Ega keegi ju väga hästi aru ei saa, kas tees on mõni auk rohkem või vähem. Mis siis, et meie pidev mure on see, et inimesed tulevad töökohtade pärast linna. Mis siis, et teed on viletsad ja maalt linna sõita ei saa. Lahendus on ju lihtne: võtame üheotsapileti, sõidame linna ja jäämeги sinna. Või oleks ikkagi õigem, et ka teehoiukavas, mis on tehtud 2020. aastani, oleks plaanitud, et teed saavad korda ning meie kodud saavad olla ka väljaspool suurlinna ja nende rõngasvaldu? Et meil oleksid head ja kiired ühendused töökoha ja kodu vahel. Et me ei peaks ühel hetkel tõdema, et Eesti on jagunenud kaheks eri piirkonnaks – üks on ettevõtliku Eesti piirkond, kus on võimalik ettevõtlusega tegelda, ja teine pool vajab sotsiaalabi, sest teed on seal tolmused, auklikud ega võimalda rahulikult sõita ei talvel ega suvel.

Seoses sellega on meil proua ministrile viis küsimust. Ma olen küll saanud nendele küsimustele kirjaliku vastuse, kuid peab tõdema, et viiest küsimusest ühele on antud mingil määral arusaadav ja poolenisti ammendav vastus, kuid vastused ülejäänutele on kuidagi väga poolikud. Lõpuks on öeldud, et valitsus kohe otsustab. Nagu ma aru saan, on valitsus seda teemat arutanud, ja ma usun, et täna me saame ammendavad vastused kõigile küsimustele. Loodame, et minister vastab ka sellele küsimusele, kas ta andis kerge südamega nõusoleku, et teedelt selline summa ära võetakse. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Arupärimisele vastab majandus- ja kommunikatsiooniminister Urve Palo. Palun!

Urve Palo

Lugupeetud esimees, head kolleegid, tere päevast! Vastan arupärimisele. Loen ette ka küsimused, siis on kergem aru saada, millele ma vastan. Esimene küsimus: "Majandus- ja

kommunikatsiooniministrina vastutate Te nii transpordi kui liikluskorralduse ja liiklusturvalisuse eest, mistõttu on arusaamatu, miks teede rahastamise korraldust lõhkuva eelnõu esitab teine minister. Kas toetate seda eelnõu, mis kaotab stabiilsuse teehoiu rahastamisel, ja soovite minna ajalukku teede eest vastutava ministrina, kes ei suuda teede korrashoiuks vahendeid tagada?" Vabariigi Valitsus kinnitas 2014. aasta 24. aprilli korraldusega nr 180 Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi aastateks 2014–2015, millega määrati teeseaduse muutmise seaduse eelnõu eest vastutajaks rahandusminister ning kaasvastutajaks majandus- ja taristuminister.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministrium kooskõlastas 14. mail s.a teeseaduse muutmise eelnõu tulenevalt Eesti Reformierakonna ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna koalitsiooni tegevuskava punktist, mis näeb ette suurendada eelarve paindlikkust, vähendades tulude sidumist konkreetsete kuluartiklitega. Kõnealune teeseaduse muudatus suurendab niisiis eelarve paindlikkust, vähendades tulude sidumist konkreetsete kuluartiklitega. Selleks seotakse teehoiu rahastamine lahti kütuseaktsiisi kavandatavast laekumisest. Teehoiu rahastamise maht määratakse riigi eelarvestrateegias ning eraldatavad summad fikseeritakse igal aastal riigieelarves. Samas tahan rõhutada, et teehoiukava vaadatakse niikuinii igal aastal valitsuses üle, sest siin on tegu kütuseaktsiisi laekumisest tulenevate summadega, mis muutuvad aastast aastasse, neid ei ole võimalik seitse aastat täpselt ette prognoosida. Need summad ei ole niikuinii sada protsenti kivisse raiutud. Teehoiu rahastamise lahtisidumine aktsiisist ei tähenda automaatselt rahastamise vähendamist, vaid annab paindlikkuse vastavalt vajadusele ja võimalusele rahastamist suurendada või vähendada. Tuletan veel kord meelde, et kütuseaktsiis muutub niikuinii aastast aastasse, kvartalid kvartalisse ja kindlaid summasid aastani 2020 ei ole kuidagi võimalik ette ennustada. See vaadatakse üle jooksvalt – vaadati varem üle ja vaadatakse ka nüüd üle.

Teine küsimus: "Kas ja kui siis miks toetate Te transpordi ja teede eest vastutava ministrina eelarvestrateegia kinnitamist, mis näeb ette teede rahastamise vähendamist järgmisel aastal 25 miljoni euro võrra?" Riigi eelarve-

strateegia aastani 2014 kiideti Vabariigi Valitsuses heaks konsensuslikult, järelikult siis ka minu toel. Tahan siinjuures rõhutada, et Eesti riik on väike, ressursse on napilt kõigis valdkondades. Ma arvan, et ükski minister, komisjoni esimees või komisjoni liige ei saa öelda, et tema valdkonna peale on raha palju või piisavalt. Rohkem oleks vaja igale poole. Sellepärast ma arvan, et kui ajutiselt ka on teatud valdkonnas mõnevõrra vähenemist ette näha, kas või tulenevalt aktsiisi laekumisest või väikeste kärbete tõttu, siis see sunnib nutikamaid lahendusi otsima.

Ma arvan, et enamik siin saalis olijatest on sõitnud Mäos uhkel ümbersõiduteel või näinud Kukruse ümbersõitu. Seal on ka tekkinud küsimus, kas need rahad on sihtotstarbeliselt investeeritud või mitte. Olukorras, kus raha napib, jäävad võib-olla sellised otsused ära, mis hiljem küsimusi tekitavad, ja ollakse nutikam. Sellele vaatamata seisin ma majandusministrina riigi eelarvestrateegia kokkupanekul loomulikult selle eest, et kärbe, mis on aastast 2015 teehoius ette nähtud, oleks ajutine ja aastast 2016 teehoiuraha jälle suureneks. Näiteks, kui vaadata riigi eelarvestrateegiat, mille praegune valitsus on kinnitanud, siis on näha, et aastal 2018 on teehoiuks minev raha juba ligi 300 miljonit eurot. See raha hakkab aastast 2016 suurte sammudega taas kasvama.

Me oleme valitsuses ka kokku leppinud, et praegust teehoiukava aastani 2020 suures piires ümber ei tehta, sest aastad on erinevad. Hiljem on plaanis neid vahendeid suurendada ja kavandatud objektid kõik ettenähtud mahus valmis teha. Tahan siinjuures rõhutada: on väga tähtis – nii nagu ka Aivar Kokk oma sõnavõtus ütles –, et ei vähendataks vahendeid, mis lähevad omavalitsustele. Võin kinnitada, et järgmisel aastal on kohalike omavalitsuste teede ehitamiseks ja remondiks ette nähtud sama suur summa nagu sel aastal. Nii et 28 miljonit sel aastal ja järgmise aasta eelarves on täpselt sama suur summa. Samuti jätkatakse tolmuvabade teede programmi elluviimist.

Kolmas küsimus: "Millised kavandatud teelõigud või liiklussõlmed jäävad 25 miljoni euro suuruse kärpe tõttu ehitamata või remontimata? Kas kinnitate, et kärpimine ei toimu teehoolde kvaliteedi ja mahtude arvelt?" Valitsus on kinnitanud 16. oktoobril 2013 vastu võetud "Riigimaanteede teehoiukava aastateks

2014–2020" ja praeguse seisuga ei ole seda kava muudetud. Lähiajal tuleb Vabariigi Valitsusse oma ettepanekutega Maanteeameti direktor. Ma väga loodan, et see aeg jõuab kätte juba enne jaanipäeva. Asi on olnud Maanteeameti valmiduses ettepanekutega välja tulla. Uurisin hommikul asja ja sain teada, et tänase seisuga on tal plaan tulla enne jaanipäeva, ja siis me saame neid alternatiive rahulikumalt vaadata.

Nagu ma ütlesin, vaadatakse teehoiukava niikuinii igal aastal üle, sest aktsiisilaekumised muutuvad. Me teame juba praeguse seisuga, et selle aasta aktsiisilaekumised on väiksemad, kui oli prognoositud eelmisel aastal. Nii et ülevaatamine toimub pidevalt. Kui me nüüd teehoiukava vaatame, siis minu eelistus on, et me tooksime kaugemast tulevikust, aastast 2018 ja sealt edasi, järgmisse aastasse enam välisvahendeid, et ühe aasta ajutist kärpet vähendada. See võimalus on olemas, vaja on valitsuse heakskiitu. Kui valitsus kiidab heaks nende vahendite ettepoole toomise ja järgmisel aastal kasutamise, siis muutub see kärbe, millest me räägime, päris väikeseks ja see on siis tõesti juba niisugune igapäevase nutikuse teema, kuidas need mõned miljonid kogu eelarvest kokku hoida. Ma tuletan meelde, et Maanteeameti selle aasta eelarve on 280 miljonit eurot. Isegi kui peaks kokku hoidma 25 miljonit, siis me räägime alla 10%-st kärpest kogu Maanteeameti eelarves. Aga kui me toome neid vahendeid ettepoole, siis me räägime juba mõnest protsendist. Igal ettevõttel on võimekus olla aastast paar protsenti kuluefektiivsem. Võin kinnitada, et igal juhul ei tehta kärpeid teehoolde kvaliteedi arvel.

Neljas küsimus: "Rahandusministri esitatud eelnõu seletuskirja kohaselt võimaldab see arvestada teehoiu reaalsel vajadust. Kas see, et valitsus kavandab teede rahastamist järgmisel aastal 25 miljoni euro võrra vähendada, on Teie hinnangul tingitud sellest, et teehoiu reaalne vajadus on vähenenud?" Nagu ma ütlesin, teehoiukava aastani 2020 on vastu võetud, ja ma arvan, et selle üldmahtu ei ole vaja kuidagi vähendada. Ma arvan, et aastani 2020 summad üldmahus ka ei vähene, me räägime aastastest kõikumistest. Eks ma vaatan valitsuskabinetis ka veel tõsisema pilguga otsa sellele, et seal tõesti ei oleks selliseid pompöösseid rajatiseid, nagu on Paide või Kukruse üm-

bersõit, aga minu teada on praegu võetud asja juba mõistlikumalt kui aastaid tagasi. Me oleme ju kõik huvitatud sellest, et raha otstarbekalt kasutataks. Olgu need siis Euroopa vahendid või olgu see Eesti riigi raha, maksumaksja raha, kokku on see kõik ikka meie Eesti riigi raha. Vahel on vaja kümme korda mõelda ja siis alles üks kord lõigata.

Viies küsimus: "Aastateks 2014–2020 koostatud transpordi arengukava kohaselt on teedevõrk Eesti transpordisüsteemi kõige olulisem osa ning arengukava näeb ette, et aastaks 2020 peab halvas või väga halvas seisukorras olevate riigimaanteed osakaal vähenema 10% võrra (27%-lt 17%-le). On selge, et väheneva rahastamise tagajärjel hakkab teedevõrgu olukord halvenema ning arengukava tuleb ümber teha. Kuidas plaanite arengukava muuta ja millal on Teil kavas esitada muudetud transpordi arengukava?" Nagu ma ütlesin, vaadates kogu arengukava aastani 2020, ei ole plaanis seda muuta, sellepärast et rahastamine kõigub aastati, mitte kogu perioodi jooksul. See on lähtekoht. Seda ei ole plaanis kaugemas perspektiivis muuta. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Ministrile on küsimusi. Kalle Palling, palun!

Kalle Palling

Aitäh! Austatud ettekandja! Mul on hea meel, et te juhtisite tähelepanu üledimensioneeritud teobjektidele, mis tõesti on lähiminekus Eestis valminud. Mu küsimus puudutab aga Maanteeameti võimekust. Minu teada on kehtiva süsteemi järgi, kus teehoiuraha on fikseeritud aktsiisist laekuvate tuludega, Maanteeametil ju prognoosist lähtuv väga kindel summa, mille nad peavad ära kasutama. Aga mitte igal aastal ei ole jõutud seda raha ära kasutada ja raha on hoopis alles jäänud. Kuidas te hindate Maanteeameti võimekust n-ö tagasivaatavalt? Kas see muudatus, mida me homme hakkame siin suures saalis menetlema, on õigustatud? Mis te arvate, kuidas see muudab meie teehoiu rahastamist paindlikumaks ja ka efektiivsemaks?

Urve Palo

Aitäh! Ma tõesti arvan, et kui eelarve on paindlikum ja organisatsioonile ei ole pika

perioodi peale ette antud kivisse raiutud summasid, siis see nõuab ka suuremat nutikust, et igapäevast tööd teha. Teisest küljest peab teatud kindlustunne muidugi olema, sest need on suured investeeringud ja investeeringuid ei saa teha, kui sul ei ole ette teada mingitki perspektiivi. Selles mõttes on ääretult oluline, et oleks teehoiukava – nii nagu see Eesti riigis ongi –, mille alusel tööd teha. Aga tõsi on see, et Maanteeamet ei ole suutnud iga aasta selle kava järgi tööd teha. Põhjusi, mistõttu mingi objekt ei saa valmis või selle valmimine nihkub edasi, on väga palju, alates ilmastikust ja lõpetades hangete vaidlustamisega. Praegu on mõne objekti rajamine takerdunud just selle tõttu, et Maanteeamet on hakanud nõudma seaduse täitmist, mis tähendab, et teematerjalile ehk killustikule, millest teid ehitatakse, esitatakse kindlad kvaliteedinõuded. Määrus, kus need kvaliteedinõuded on kehtestatud, võeti vastu 2010. aastal, aga järgnevatel aastatel neid tegelikult ei järgitud. Nüüd, kui neid hakati järgima, tekkisid kohe takerdumised ja vaidlused. Nii et on näha, et mitmete objektide valmimine nihkub selle tõttu edasi.

Ma toonitan veel kord, et me ei räägi eelarve või teehoiukavas ettenähtu poole või kolmandiku võrra vähendamisest jne. Me räägime siiski mõningasest vähendamisest. Suurte projektide puhul asjad nagunii aastast aastasse natuke nihkuvad, välisvahendeid on võimalik kasutada natuke varem või natuke hiljem. Ma lohutan küll kõiki, kes on mures ja arvavad, et järgmisel aastal tuleb tohutu kärbe ja kogu teeehitus jääb seisma. See ei vasta kindlasti tõele, see on paanika tekitamine. Ja veel, kärbet sellisel moel, nagu see numbrina paistab, ei tule, sest tee-ehituses asjad nihkuvad nii- ja naapidi.

Esimees Eiki Nestor

Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Kõigepealt repliigi korras: mind paneb väga imestama, kuidas neile inimestele, kes Tallinnast otse Tartusse sõidavad või Tallinnas elavad, jääb alati ette Mäo ümbersõit. Kohalikud inimesed peavad seal ka maha- ja pealesõite tegema, kuid nemad näevad, et 20 aasta perspektiivis see ristmik õigustab ennast. Aga nüüd küsimuse juurde. Täna vastuses ja oma kirjalikus vastuses olete väljendanud

sellist arvamust, et te siiski muretsete teede pärast ja arvate, et nende jaoks ei ole piisavalt raha. Kui me aga 16. aprillil küsisime siinsamas saalis seda rahandusministrilt, siis ta ütles nii: "See, et me oleme pidanud täpselt 75% aktsiisist aastas teedesse toppima, on tekitanud väga selgeid probleeme. See ärakulutamise kohustus ei ole kooskõlas teede vajadustega ..." Kuidas teie arvate? Kas seda on vaja või ongi tõepoolest nii, nagu Jürgen Ligi on arvanud, et teedesse on liiga palju raha topitud?

Urve Palo

Aitäh! Rõhutan veel kord: väga oluline on, et on olemas teehoiukava. See peab olema pikema perspektiivi peale, et oleks teada, kuhu üldse liigutakse ja mida tehakse. Ainult nii saab üldse planeeringuid ja tööd teha. Tee-ehitus ei ole selline üheaastane või pooleaastane asi, see on aastatepikkune töö. Et üks lõik saaks tehtud, selleks tehakse ju aastaid eeltööd. Selles mõttes ei pruugi olla mõistlik väga kindlalt kirja panna, et üks aasta läheb sinna 75% ja teine aasta ka 75%. Üks aasta paneme teedesse võib-olla, ma ei tea, 72%, teisel aastal aga 80% kütuseaktsiisi laekumisest, sellepärast et valmisolek investeerida 80% on olemas. Aga esimesel aastal ollakse võib-olla valmis eraldama 72%, mitte 75%. Nii et ma ei näe suurt probleemi, kui see protsent aastati natuke muutub, kui on olemas korralik teehoiukava, mida pikas perspektiivis jälgitakse. See on kõige tähtsam.

Esimees Eiki Nestor

Jaan Õunapuu, palun!

Jaan Õunapuu

Aitäh, austatud esimees! Lugupeetud minister! Ma arvan, et siin saalis saavad kõik aru vajadusest teid korralikult rahastada, selles ei ole mitte mingisugust kahtlust. Te ütlesite, et järgmisel aastal kohalike teede rahastamine ei vähene, jätkub tolmuvabade teede projekt jne. Mis puudutab Tallinna–Tartu–Luhamaa maanteed, siis mis seal salata, nii nagu Kaia Iva ütles, võib-olla me ei vaata tervikut. Aga mõni aasta tagasi ma sõitsin seal koos ühe Luksemburgi riigi alamaga, kes seda paekivist müratõket nähes ütles, et nende rikas riik ei suudaks seda kõike finantseerida. Nii et eks neid rumalusi on tehtud küll. Kuidas teie olete rahul

asjade tänase seisuga sellel maanteel ja kas teil on tulevikku silmas pidades Kesk- ja Lõuna-Eesti inimestele positiivseid sõnumeid?

Urve Palo

Aitäh! Ma ei ole tegelikult rahul sellega, mis puudutab Tartu–Tallinna maantee ehitamise kiirust. Kui me räägime Eesti regionaalpoliitikast, siis me ei saa olla rahul, sest me näeme, et inimesed liiguvad regioonidest pigem välja. Selleks, et elada väljaspool Tallinna ja Tartut, on vaja tegelikult töökohti. Kui sul on aga võimalik linnas tööl käia ja teed on korralikud, siis see arendab loomulikult ka regionaalpoliitikat laiemalt ja elu maal. Tallinna–Tartu maantee on üks nendest teedest, mis ühendab Eesti lõuna- ja põhjaosa, ja kui see tee oleks neljarealine, siis oleks seal ka turvalisus tagatud. Me liigume edasi aeglases tempos. Nagu ma ütlesin, on riigi vahendid piiratud ja sellist võimalust ei ole ette näha, et me paneme lähiaastatel lihtsalt eelarvest raha oluliselt juurde. Sellepärast oleks minu meelest tõsine mõttekoht kaaluda seda, et minna Tallinna–Tartu maanteega edasi ikkagi kiiremas tempos ja teha näiteks aastaks 2020 valmis teelõik Tallinnast kuni Paideni.

Tallinnast Paideni on liikluskoormus üle 70 000 auto päevas, sealt edasi see langeb juba 6000 kanti. Ma ei taha öelda, et sealt edasi ei peaks neljarealist teed tegema, aga esimene samm peaks olema tee Paideni. Miks Eesti riik ei võiks kaaluda laenu võtmist, et investeerida kiiremas korras Tallinna ja Paide vahelise tee neljarealiseks muutmise? Kokku maksaks see teelõik, mis on tegemata, 200 miljonit eurot ja umbes 70 miljonit eurot on võimalik saada Euroopa Liidu struktuurivahenditest. Nii et omalt poolt peaksime juurde panema 130 miljonit. Ma räägin muidugi ümmargustest summadest. Ma arvan, et see on tõsine mõttekoht. Mina isiklikult pooldan sellist lähenemist, et teha tee kiiremini valmis, mitte venitada. Praegune teehoiukava seda Paideni tee tegemist ette ei näe.

Esimees Eiki Nestor

Tiina Lokk-Tramberg, palun!

Tiina Lokk-Tramberg

Aitäh, austatud esimees! Lugupeetud minister! Mu küsimus puudutab ka müratõkkeid. Ma olen aru saanud, et koos tee-ehitusega on

avastatud selline asi nagu müratõke, mis on tohutu kallis ja ausalt öeldes mitte väga keskonnasõbralik. Kas see ongi nüüd meie perspektiiv, et me hakkame Eestimaal nagu läbi tunnelite sõitma?

Urve Palo

Aitäh! Tunnleid meil väga ei ole, sest meil ei ole mägesid, aga müratõke tekitab natuke tunnelitunde küll, see on tõsi. Väidetavalt seal, kus müratõkked on tehtud, vastab see teatud tingimustele ja nõuetele. Sageli on aga küsimus, kas need nõuded pole kehtestatud liiga kaugele ette, et kui meil on kunagi, 20–30 aasta pärast hästi palju liiklejaid. Kas neid peab siis just praegu ehitama? Ma jään siin vastuse võlgu, kuna ma ei ole selle ala spetsialist. Tahaks väga loota, et spetsialistid on need otsused teinud. Ent minul on jäänud ka küsimusi õhku, ma ei ole korralikke vastuseid saanud, mis puudutab neid suuri ümbersõite, olgu Kukrusel või Paides. Iga kord, kui ma seal sõidan, on selline tunne, et siin peaks üks tohutu asula olema ja palju autosid sõitma, aga näha ei ole kedagi. Mõtled, et mis toimub, kas riigis on mingi eriolukord ja mina ei tea seda, et ma olen ainukene, kes siin sõidab. Imeliku tunde see tekitab. Ja kui ma majanduskomisjoni liikmena küsisin selle kohta, kui meil olid mitmed kuulamised tehoiu teemal, siis vastused olid sellised, mis mulle küll väga ei meeldinud. Öeldi, et jah, need rajatised ongi üledimensioneeritud, me õpime, ei osanud omal ajal arhitektide unelmaid tagasi tõmmata. Ega see mõistlik ei paista. See, et Paide inimene võib-olla ütleb, et tal on ka tore seal peale- ja mahasõite teha – ma arvan siiski, et seda kõike oleks saanud teha odavamalt ja otstarbekamalt. Me peame arvestama, et me küll ehitame neid ümbersõite Euroopa Liidu fondide toel, pannes omalt poolt maksumaksja raha juurde, aga üleval pidama ja remontima peame neid ise hakkama. See on ju püsikulu, mis Eesti riigile tegelikult tuleb. Iga tee, mis me ehitame, iga viadukt – alati peaks mõtlema selle peale, kas see on meile jõukohane ka tulevikus.

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud proua minister! Ühtpidi ma püüan mõista, et valitsusel on suur rahaline puudujääk ja raha püütakse igalt poolt, kust vähegi võimalik on, kokku hoida. Samas on teedelt raha äravõtmine suur majanduslik rumalus. Kui teid õigel ajal ei remondita, siis tulevikus läheb see remont kordades kallimaks. Miks peaks majanduslikult niimoodi talitama? Lisaks kaotab selle tõttu järgmisel aastal vähemalt 500 inimest töökoha, mis tähendab, et riigil jäävad maksud saamata ja inimesed peavad otsima tööd siis ilmselt väljastpoolt Eestit. Kui te ei saa aru, kui suur summa see äravõetav 25 miljonit on, siis ma võin öelda, et kogu kohalikele omavalitsustele teede remondiks eraldatav summa ongi ainult 28 miljonit. Need on enam-vähem võrdsed summad. Ilmselt on probleem selles, et valitsus püüab viia tegelikku olukorda kokku seadusega, sest juba praegu läheb teedele alla 50% Eestis kogutavast kütuseaktsiisist. Ja kuna seadus näeb ette 75%, siis ma arvan, et siin ongi see põhipõhjus. Miks te ei räägi tegelikust olukorrast, et juba praegu läheb kütuseaktsiisist kogutavast rahast Eesti teedele alla 50%?

Urve Palo

Te ütlesite, et 25 miljonit eurot on suur summa. Muidugi, sõltub kust otsast vaadata. Üks miljon on ka suur summa, oleneb, mis kontekstis seda vaadata. Mina toonitasin seda, et kogu Maanteeameti eelarve on 280 miljonit eurot. Lihtsalt ühiskonda on mingil moel edastatud sõnum, nagu võetaks peaaegu kogu teede raha ära, ja see on tekitanud tohutu paanika. Loomulikult on väga oluline, et järgitaks tehoiukava, nagu ma ütlesin. Aastased kõikumised ei ole sellest vaatevinklist nii suure mõjuga. Ja nagu ma toonitasin, on minu nägemus see, et me tooksime struktuurifondide vahendeid järgmisesse aastasse. Sel juhul me räägiks üleüldse väga väikesest kärpest järgmisel aastal. Aga seda saab kinnitada muidugi pärast seda, kui Vabariigi Valitsus on teemat arutanud.

Esimees Eiki Nestor

Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea minister! Kõigepealt tahan kahe käega toetada sinu mõtet võtta laenu ja teha investeeringud ära. Olukorras, kus majandus ei ole mitte just tõusuteel, elavdaks see natukene ettevõtlust ja majandust. Teistpidi peaksid hinnad olema praegu kindlasti madalamad kui mõne aja pärast. Ma arvan ka, nii nagu Tarmo Tamm siin enne ütles, et 9% on ikka väga suur raha. Kui sa loodad, et 2018. aastal tulevad kuskilt suured pudrumäed ja raha hakkab tulema nii palju, et kõik see, mis me praegu teede pealt ära võtame, on võimalik tasa teha, siis mul tekib küsimus, et kust see raha ikkagi tuleb. Viimastel nädalatel on tulnud valitsusest siia Riigikokku pidevalt eelnõusid, mis järgmiste aastate riigieelarves püsikulused suurendavad. Teiselt poolt on see, et praegu, kui ettevõtlus ei kasva, vaid on ennemini langustrendiga, me tõstame ka ettevõtluse maksukoormust, mis kindlasti ...

Esimees Eiki Nestor

Küsimus?

Aivar Kokk

... ettevõtlust ei suurenda. Kust tuleb see optimism, et 2018. aastal on riigieelarves raha nii palju, et kõik need miinused kaotada?

Urve Palo

See tuleb sellest, et riigi eelarvestrateegia järgi igal aastal summad suurenevad – aastal 2016 on 10 miljonit eurot rohkem kui aastal 2015 ja niimoodi on igaks aastaks raha otsa pandud. Ja kui me räägime sellest ühekordsest kärpest ja jagame selle summa ära kas või aastate 2016–2020, st viie aasta peale, siis peaks iga aasta viis miljonit eurot lisaks panema, et kärbe tasa teha. See on soovi korral kindlasti täiesti tehtav.

Esimees Eiki Nestor

Andrus Saare, palun!

Andrus Saare

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Valitsuse tegevusprogrammis aastateks 2014–2015 on kirjas järgmine punkt: tõstmaks Eestile olulise metsatööstuse konkurentsivõimet, vähendada suurtel trassidel metsaveokite täismassi piirangut. Selle punkti elluviimine ei sõltu

üksnes paberite vormistamisest, vaid on vaja teha ka lisainvesteeringuid, renoveerida ja ümber ehitada mitmeid sildu ja teelõike. On antud hinnang, et selle hind on umbes 80–100 miljonit. Samas me teame, et järgmisel aastal vähendatakse teede raha 25 miljoni võrra. Siit ka mu küsimus: millal ja kui palju on täismassi piirangut kavas vähendada ja millises mahus plaanite sellega seoses teha lisainvesteeringuid teedesse?

Urve Palo

Aitäh! Millises mahus on kavas vähendada täismassi piiranguid? Sellele küsimusele ei oska ma praegu vastata, kui soovite, siis võin hiljem saata teile vastuse kirjalikult. Aga selge on see, et kui järeleandmisi tuleb, siis tehakse neid teatud teelõikudel, mitte üle Eesti. Määratakse ära, millistel teedel võib suurema tonnaažiga sõita ja millistel mitte. Seda planeeritakse teha selle järgi, kuidas teede ja viaduktide olukord võimaldab.

Kui me vaatame, milliseid objekte on plaanis tänavu ja järgmistel aastatel teha, siis see nimekiri on väga-väga pikk. Ma ei hakka ette lugema teelõikusid, teid, ümbersõite, rekonstrueerimisi, mis kõik tulevad, sõltumata sellest üheaastasest kärpest. See nimekiri on A4 lehekülje pikkune. Töö jätkub, ma rõhutan veel kord, et töö ei jää seisma. Parandatakse teid ja ehitatakse uusi viadukte, jätkuvad Kose–Ardu kaks pluss kaks tee ehitus, Vao liiklussõlme ehitus, Tallinna–Pärnu maantee kaks pluss üks tee, detailsemalt Kostivere kogujateede ehitus ning Sillamäe linna lõigu, Kose–Võõbu kaks pluss kaks tee, Põltsamaa–Tartu möödasõidualade rajamine ja Ilmatsalu ringi, Viljandi ringi, Tatra–Otepää–Sangaste möödasõiduradade ehitus. Ühesõnaga, te väsite enne ära, kui ma jõuan selle kõik ette lugeda. Tööd ju jätkuvad, töö käib.

Esimees Eiki Nestor

Toomas Tõniste, palun!

Toomas Tõniste

Hea juhataja! Hea ettekandja! Sa mainisid korduvalt, et vahendite nappus aitab olla nutikam ja kokku hoida. Siit üks küsimus: kui palju sa plaanid siis Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi palgafondi vähendada, et töötajad seal tublimad ja nutikamad oleksid?

Aga kui teehoiukavast rääkida, kas ei ole siis kurb, et sinu ministriks oleku ajal teede eelarve või rahastus väheneb ja edaspidiseks määrad teistele suurema summa? Kas te ei karda, et sellega läheb nii nagu sotside lapsetoetuse eelnõuga, kus lõpuks IRL on ainuke, kes selle eest võitleb, või nagu endise teerulli- ja kummitemplipoliitikavastase esikõnelejaga, kes kahjuks on nüüd ise muutunud väga kummitempli sarnaseks?

Urve Palo

Aitäh! Siin oli palju küsimusi. Ma katsun otsast vastama hakata, ja kui midagi läheb meelest, siis palun vabandust, küsige uuesti. Mis puudutab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi palgafondi kokkuvõidu või mittekokkuvõidu, siis need ei ole üks ja sama asi. Kui ma räägin nutikast lahendusest, siis ma ei mõtle, et Maanteeamet peaks oma palku vähendama. Ma arvan, et me peame riigis oma inimesi hoidma, nii erasektoris kui ka avalikus sektoris, ja vaatama, et inimesed oleksid motiveeritud nii palga kui ka töö poole pealt. Ma pidasin silmas nutikamaid lahendusi. Seda, et needsamad loodetavasti hästiasustatud inimesed mõtleavad välja nutikamaid lahendusi, kuidas raha paremal moel investeerida, ja me ei peaks kolme, nelja, viie aasta pärast tooma selliseid näiteid, nagu praegu võib Paide ja Kukruse kohta tuua.

Mul läks kogu küsimus nüüd natukene uju-ma, aga ma kogun ennast kohe. Küsija rääkis veel lapsetoetusest jne. Tähendab, kui ma räägin majandusministrina, mille eest ma seisan, siis loomulikult, ma ütlen veel kord: ma seisan selle eest, et teehoiukava rakenduks sellisel moel, nagu see on vastu võetud. Millised on aastased kõikumised, see sõltub nagunii käitumise seadusest, nende kõikumistega peavad arvestama nii Maanteeamet kui ka ettevõtjad. Need kõikumised on igal aastal. Ma loodan väga, et kui järgmisel aastal uut koalitsioonilepingut kokku pannakse, on sotsiaaldemokraadid seal üks pool, ning siis me jälgime kindlasti, milline on Maanteeameti rahastus ja ka teehoiule minevad summad aastaks 2016 ja sealt edasi. Kui nüüd kevadel pandi kokku riigi eelarvestrateegiat, siis seisin mina selle eest, et kõnealused summad suureneksid, need on nüüd seal kirjas.

Ma väga loodan, et järgmine minister, olen see siis mina või on see keegi teine, seisab selle eest, et need summad jääksid vähemalt nii suureks, nagu nad seal on – need on kasvanud –, või kasvaksid veelgi. Ja nagu ma ütlesin, kui uus või ka olemasolev koalitsioon peaks otsustama Tallinna–Tartu maantee kiiremini valmis teha ja selleks laenu võtta, mis minu arvates on tõsise diskussiooni koht, siis vabaneks veel rohkem isegi Euroopa Liidu vahendeid, mida saaks mujale suunata, kui me tahame. Nii et tegelikult võime rääkida ka sellest, et teehoiuraha aastani 2020 võib hoopis suureneda, mitte väheneda, kui selleks on olemas poliitiline tahe. Kõik võimalused on laual.

Esimees Eiki Nestor

Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Austatud minister! Võiks suureneda jah, aga paraku te siiski vähendate seda. Kõigepealt, jutt eurorahade ettepoole toomisest ei ole eriti veenev, sest kui te tooksitegi euro-rahad ettepoole ja see 75% saaks täis, need läheksid sinna arvestusse sisse, siis ei oleks seda seaduseelnõu üldse vaja menetleda ega seadust muuta. Tegelikult te plaanite teehoiule ikkagi selgelt vähem raha panna. Te lugesite siin ette muljet avaldava nimekirja sellest, kust raha ära ei võeta. Te ütlete, et ei võeta ära kohalike teedelt, ei võeta ära jooksvalt teehoiule. Seega jääb väga vähe võimalusi, kust raha võtta. Euroraha kasutamise võimalused on väga piiratud. Õelge lõpuks see ka ära, kust te selle raha siis ära võtate! Õelge vähemalt, mis tüüpi teed need on.

Urve Palo

Ma toonitan veel kord, et juhul kui valitsus kiidab heaks plaani struktuurivahendeid kiiremini kasutada, siis see on võimalik, sest järgmisel aastal on planeeritud 17 miljoni euro ulatuses kasutada riigi vahendeid nn TNT-teede jaoks, mida rahastatakse Euroopa Liidu fondidest. Lihtsalt fondidest ei saa nii palju raha, kui oleks vaja, ja siis on pandud riigi raha sinna juurde. Seda on võimalik asendada näiteks järgmisel aastal Euroopa Liidu rahadega. See tähendab loomulikult seda, et aastaks 2018 on selle võrra fondide raha vähem ja siis tuleks teha tagasimakse. See on otsustamise koht, aga

ma arvan, et mõistlik on neid vahendeid kiiremini kasutada. Minu meelest võiks kaaluda võimalust Tallinna–Tartu maantee kiiremini ära teha, võtta laenu ja siis mitte lihtsalt tee-hoiukava järgida, vaid selle täitmist isegi forsseerida. See oleks minu ettepanek.

Esimees Eiki Nestor

Jaak Aaviksoo, palun!

Jaak Aaviksoo

Hea minister! Kuulan teie vastuseid ja päris raske on aru saada, missugune on teie enda positsioon teehoiu ja tee-ehituse suhtes. Ühest küljest te olete korduvalt öelnud, et teehoiukava on hea kava, see kavatsetakse täies mahus ellu viia ja kuskilt midagi ära ei võeta. Teiselt poolt on teie ja teie koalitsioonikaaslaste suust kõlanud üsna tõsine kriitika Maanteeameti aadressil: üledimensioneeritud ja kallid ristmikud, hanked venivad, tee-ehitusnõudeid pole järgitud, ning kui neid järgima hakatakse, siis muutub hangete venimine veelgi tõsisemaks probleemiks. Kas oleks võimalik siiski kuidagi arusaadavalt väljenduda? Kõigepealt, kas see tee-hoiukava on tõepoolest niisugune dokument, mille te tahate täies mahus ellu viia? Ja vaatamata teie lubadustele teehoiuks ettenähtud vahendeid aastaks 2018 kasvatada, näitab lihtne võrdlus, et eelarvestrateegias teehoiuks kavandatud vahendid võrreldes SKT-ga pidevalt vähenevad, mitte ei suurene.

Urve Palo

Aitäh! Kui me vaatame riigi eelarvestrateegiat, mida iga aasta, igal kevadel uuendatakse, siis juba praegu on seal ette nähtud, et aastal 2018 on tee-hoiukulud 295 miljonit eurot. 295 miljonit! Kui me vaatame vana plaani, mis on varem kinnitatud, ja te pahandate, justkui oleks sellega võrreldes mingeid kärpeid tehtud, siis selle plaani järgi oleks aastal 2018 olnud need kulud 294 miljonit eurot. Nii et see vahe on ... Ei, palun vabandust, ma vaatasin praegu valesti. Ma ei leia hetkel seda arvu üles, aga ma enne vaatasin ja vahe oli minu meelest 5 miljonit eurot. Mis ma tahan sellega öelda? Juba praeguse RES-i järgi kasvatatakse alates aastast 2016 teehoiule minevaid summasid. Ma näen, et te raputate pead, aga nii on. Kui vaadata riigi eelarvestrateegiat, siis järgmisel aas-

tal on seal ette nähtud kärbe 25 miljonit eurot, aga alates aastast 2016 hakkab teehoiuraha iga aasta 10 miljoni euro võrra kasvama ja jõuab aastaks 2018 ligi 300 miljoni euroni. See on avalik strateegia, te võite sealt rahulikult järele vaadata.

Küsimus oli, mida mina toetan. Ma ütlen veel kord, et laias laastus ma toetan seda, et tee-hoiukavaga mindaks edasi, et me laias laastus saaksime rääkida, et aastaks 2020 on see kava täidetud. Nutikatest lahendustest rääkides pean ma silmas seda, et plaanitud on tõesti ehitada väga palju teid, viadukke jne, aga iga kord tuleks vaadata otsa sellele, kas neid on mõistlik teha täpselt nii, nagu oli planeeritud aastal 2013 või 2012, või on aeg edasi läinud ja midagi on ehk mõistlikum teha nutikamalt.

Esimees Eiki Nestor

Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Aitäh! Hea minister! Jalgrattateede areng on jäänud aastate jooksul juba ammu jalgu tegelikule vajadusele. Nüüd on valitsus otsustanud panna turvalisuse koorma jalgratturite peale, valmistades ette seaduseelnõu, mille järgi kiivri kandmine hakkab olema kohustuslik. Kui tee-hoiuraha vähendatakse, siis väheneb ka kruusakattega tänavate ja tolmuste teede hoolitus, samas suureneb aasta-aastalt hingamisteedehaigustesse haigestumine. Kas selles valguses on karta, et valitsusest on varsti tulemas mingi sama laadi seaduseelnõu tolumumaskide kandmise kohta?

Urve Palo

Kas nagu Singapuris? Ma loodan, et teine pool küsimusest oli naljaküsimus. Aga kui vastata esimesele poolele, siis Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on öelnud, et ei toeta Siseministeeriumi ettepanekut jalgrattakiiver kohustuslikuks muuta.

Esimees Eiki Nestor

Ester Tuiksoo, palun!

Ester Tuiksoo

Täna väga härra juhataja! Hea minister! Te olete korduvalt maininud võimalust võtta Tallinna–Tartu maantee neljarealisteks ehitamiseks laenu. See mõte on olnud ka kunagi enne,

kümmekond aastat tagasi ja saanud terava kriitika osaliseks, kuigi praeguseks oleks võibolla maantee kuni Mäoni valmis ja ka laen soodsamatel tingimustel tagasi makstud. Aga see selleks. Minu küsimus on järgmine: kas te olete selleks juba midagi teinud – olete rääkinud sellest oma koalitsioonipartneriga, olete esimesed mõtted paberile pannud – või on see täna lihtsalt unistusena siin saalis välja öeldud?

Urve Palo

Aitäh! Ma loodan, et teehoiukava ja kogu see temaatika tuleb valitsuses arutusele enne jaanipäeva. Ma ei saa täpset daatumit öelda, sõltub sellest, milline on valitsuskabineti päevakord ja kas see küsimus mahub sinna, aga lähinädalatel see kindlasti jutuks tuleb. Siiani ei ole valitsuskabinet seda teemat, mis puudutab maanteede ehitust, veel eraldi käsitletud, aga ma toon muu hulgas kindlasti lauale ettepaneku Tallinna–Tartu maantee Paideni kiiremini valmis ehitada.

Esimees Eiki Nestor

Jüri Morozov, palun!

Jüri Morozov

Aitäh! Proua minister! Ma kuulan siin imestusega, et nii arupärijad kui ka osa küsijaid on väga suures mures, kuidas saaks rohkem raha kulutada. Selles valguses on teie ettepanek n-ö nutikate lahenduste kaudu väiksema rahaga rohkem teha päris sümpaatne. Aga mure on mul ikkagi ja ma tahan küsida hoopis nende inimeste nimel, kes elavad kuskil kaugemas vallas ja sellele suurele Tallinna–Tartu maanteele elu jooksul võib-olla üldse ei satu. Sõitma peavad nad ikka ja nad teevad seda oma kodukohas, kus on ka riigiteid, aga need on kruusakattega. Need on kenas korras, aga kruusakattega ja tolmavad. Kas selles osas on tagasiminekut, kas kilomeetrites antakse järele või jääb teede tolmuvabaks muutmise osa täpselt samaks nagu möödunud aastal?

Urve Palo

Aitäh! Mis puudutab tolmuvabu teid, siis sel aastal on planeeritud nendele 4 miljonit eurot, see on programm "Eesti teed tolmuvabaks aastaks 2030", ja järgmiseks aastaks on planeeritud 7,9 miljonit eurot. Nii et see summa kasvab.

Stenogrammi huvides ütlen ka need arvud, mille kohta härra Aaviksoo minu käest küsis, ma leidsin need vahepeal üles. Ütlen täpsed arvud. Riigi eelarvestrateegia, mis tehti selle aasta märtsis, näeb ette, et teehoidu läheb ligi 300 miljonit eurot, 294 650 000 eurot. Varasem summa eelmisest sügisest oli 308 miljonit. Niisiis praeguses riigi eelarvestrateegias ettenähtu ja sügisel ettenähtu vahe on juba alla 10 miljoni. See vahe ei ole suur. Sinna ei ole väga raske kaubelda raha juurde, et jõuaks tagasi samale tasemele. See on minu vastus.

Esimees Eiki Nestor

Neeme Suur, palun!

Neeme Suur

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud proua minister! Tahan küsida riigi eelarvestrateegia kohta. Te kindlasti ju teate, millised on olnud varasemate valitsuste kogemused teehoiuraha planeerimisel riigi eelarvestrateegia järgi. Kas see, et eelarvestrateegiasse on n-ö sisse kirjutatud kasvurütm, on vana kogemus või on see nüüd uus võimalus kindlustada teede stabiilne rahastamine?

Urve Palo

See rahasumma on ikkagi aastast aastasse kasvanud ja eelkõige seetõttu, et on nähtud, et kütuseaktsiisi laekub rohkem. Selle järgi on need kasvud planeeritud. Eks me loodame ka praegu, et kütuseaktsiisi laekub iga aasta mõnevõrra rohkem, aga selline väike kasv on iga aasta ette nähtud. Selles mõttes peab ütleva, et me järgime ka vana kommet kasvatada iga aasta teehoiuks minevaid summasid.

Esimees Eiki Nestor

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud minister! Mina olen mõnevõrra üllatunud, et just teie majandus- ja kommunikatsiooniministrina võitlete nii innukalt teede rahastamise vähendamise eest. Tegelikult ei saa ma üldse aru, miks on vaja teede rahastamist 25 miljoni võrra vähendada. Kui peaminister Riigikogu ees teatas, et riigi kulud on tuludega kuhjaga kaetud ja 40 miljonit on ülegi, siis saaks sellest 40 miljonist 25 miljonit rahulikult ka teede rahastamiseks suunata.

Miks otsustas valitsus riigieelarve paindlikkust suurendada just teede rahastamise arvel? Tuludega seotud kulused on eelarves teisigi, näiteks töötuskindlustusmaks, sotsiaalmaks, saastetasud või mis iganes – seal on neid loetletud terve rida. Miks valiti välja just teede rahastamine?

Urve Palo

Võin vastata, et miks ka mitte. Ma loodan, et te ei teinud praegu ettepanekut lahti siduda töötuskindlustusmaks või ravikindlustusmaks. Nagu ma ütlesin teede rahastamise kohta, läheb ühel aastal selleks võib-olla 72%, teine aasta on võimalik panna ka 80%. Teede rahastamise summad kõiguvad niikuinii aastast aastasse, need ei ole täpselt ühe kindla protsendi piires nendelsamadel põhjustel, millest ma enne rääkisin. Täpselt prognoosida nii aktsiisi laekumist kui ka seda, kuidas objektidega edasi jõutakse, on võimatu. Nihkeid on nagunii iga aasta.

Esimees Eiki Nestor

Juhan Parts, palun!

Juhan Parts

Aitäh! Ma kuulan neid vastuseid ja pean kõigepealt ütlema, et me Ansipiga olime ikkagi riigimehed. Probleem on ju praegu selles, et me lõhume ära pikaajalise süsteemi, mis oli mõeldud selleks, et teedevõrk lootusetult ei laguneks. Olles ise praegu kehtivat teehoiukava teinud, võin teile öelda, et tegelik vajadus on suurem. Jutt, et lähtume vajaduspõhisusest ja vaatame, on lihtsalt hülgejutt, see ei vasta tõele. Aga kui ma mõtlen praegu valitsusliidu mure peale, siis on mul kaks küsimust. Arvestades seda, et ega teil ei kipu olema mandaati tegemaks nii pikaajalist otsust, siis äkki me leiame mingi ajutise lahenduse, kui teil on vaja oma raamatupidamistabel kokku saada. Lõhume siis sel ajal, kui teie eelarvet teete, ajutiselt varasemat pikaajalist lahendust. Kas see oleks võimalik? Ma arvan, et parlamendis on kindlasti valmisolek olemas, sest ma ei usu, et ükski järgmine valitsus seda rasket otsust, mis on kehtinud 20 aastat ...

Esimees Eiki Nestor

Küsimus, Juhan Parts! Aeg on läbi.

Juhan Parts

See oli esimene küsimus. Teiseks tahan siiski küsida selle 25 miljoni euro kohta. Millal ja mis teedelt 25 miljonit eurot konkreetset ära võetakse?

Urve Palo

Aitäh! Mis puudutab riigimeheliikkust, siis jah, ise te alustasite seda teemat. Mina ei pea väga riigimeheliikuks neid suuri übersõite, mis teie juhtimisel meie kõigi raha eest ehitati. Aga see selleks. Eks igaühel ole oma arusaam riigimeheliikkusest. Nii et seis on 1 : 1. Aga mis puutub teede rahastamise järgmisel aastal, siis ma tunnen ennast siin natuke papagoina. Ma ütlen uuesti, et kui me otsustame valitsuskabinetis – ma räägin praegu tingivas kõneviisis sellepärast, et selliseid otsuseid, mis puudutavad teehoiukava ümber tegemist, võtab valitsuskabinet vastu arutelu tulemusena – tuua struktuurifondide rahastus ettepoole, siis ei saa üldse rääkida olulisest kärpest järgmisel aastal. Ma ei saa isegi vastata, kust raha ära võetakse, võib-olla ei kärbitagi.

Esimees Eiki Nestor

Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, härra juhataja! Hea minister! Eks me kõik siin saalis oleme püüdnud olla riigimehed. Küllap on Juhan püüdnud olla riigimees ja olen ka mina püüdnud olla riigimees, aga alati ei ole see hästi välja kukkunud. Ma julgen küll tunnistada, et kui me oleme rahastanud neid üledimensioneeritud liiklussõlmi, nagu Rakvere–Halinga, Tallinna ja Narva maantee ristumiskoht, Mäo sõlm või see Tartu tee, mis Tallinnast Koseni viib, siis me ei ole kasutanud maksumaksja iga senti kõige paremal moel. Küllap oleks seda raha olnud võimalik ikka märksa paremini kasutada. Ma nõustun rahandusminister Jürgen Ligiga, kes on öelnud, et kohati on teede ehitajaid tiivustanud rahasummade ärakulutamise kohustus. Nüüd minu küsimus: kuidas sina tulevasi arenguid näed? Kas jätkub endiselt suurprojektide rahastamine selliselt, nagu seda praegu tehakse? Kas Eestimaa peidetakse plangu taha või oleks näiteks võimalik ehitada neid planke linna raudtee ääride, sinna, kus müratase on märksa kõrgem kui metsade vahel?

Urve Palo

Aitäh! Ma olen küsija arutlusega nõus. Mul ei olegi siia muud lisada, kui et mina isiklikult näen, et meil ei ole tõesti mõtet teha selliseid objekte, mis mingite hinnangute alusel on orienteeritud sellele, et Eesti rahvaarv kümne aasta pärast kahekordistub ja liiklussagedus kasvab ka vastavalt sellele. No seda ei tule kahjuks! Sellepärast tekib kohati küsimus, kus on otsustajate mõistus ja kust see optimism pärineb. Jah, ma sooviksin näha rohkem mõistust, rohkem talupojamõistust heas mõttes ka siis, kui me räägime teede ehitusest. Me investeerime sinna ja peame tegema seda sellisel moel, nagu on otstarbekas ja mille puhul ka inimesed saavad aru, et see on tõesti neile kasuks, mitte vastupidi.

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Mänd, palun!

Tarmo Mänd

Täna, härra juhataja! Proua minister! Kuulan siin ja mõtlen, et kui veidikenegi riigi rahandust tunda, siis vaevalt meil on eluala, mis oleks päris täielikult ja vajadusekohaselt rahastatud. Korduvalt on jutuks olnud meie teehoiukava, mis tõenäoliselt tugineb tegelikele rahalistele võimalustele. Mind huvitab, kui palju see erineb tegelikust vajadusest. Kas ministerriumil on selliseid andmeid? Kui palju aktsiisist lahtisidumine siis kahju teeb või teistpidi küsides, kui suures osas aktsiisiga sidumine kindlustas tegeliku vajaduse rahuldamise?

Urve Palo

Aitäh! Üksüheselt on raske vastata, kui suur on vajadus. See sõltub sellest, kui kiiresti me tahame midagi ära teha, kas me tahame kohe, et meil oleks neljarealine tee Narva, Pärnusse ja Tartusse jne. Laias laastus on oluline see rahastus, mis on ette nähtud tugiteede korrashoiuks. Ma loodan, et spetsialistid on teinud õiged arvutused ja lähtunud õigetest eeldustest. Kui sellest rahast, mis me praegu oleme planeerinud, tugiteede korrashoiuks jätkub, siis ei teki olukorda, kus teed on järsku nii halvas olukorras, et me peame hakkama neid ümber ehitama. Ma tahan loota, et teehoiukavas on sellist talupojamõistust juba järgitud. Sellepärast ma ütlen, et kui me avaramas perspektiivis, aastani 2020 seda teehoiukava järgime,

siis peaksime oma teedega päris kenas graafikus liikuma. See ei sisalda muidugi selliseid suuri investeringuid, et teha kohe valmis näiteks neljarealine Tallinna–Paide maantee. See on eraldi tee ja vajab lisaressurssi.

Esimees Eiki Nestor

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud minister! Tegelikult on ju tore, kui mõned meie kolleegidest ütlevad, et nad on riigimehed ja on saanud hakkama väga suurte ehitistega. Loomulikult on olemas mõned raudteesõlmed, mis on väga kulukalt välja ehitatud, aga seisavad tühjana, on suured maantesõlmed, kus liigub väga vähe autosid. Eks riigimehed on muidugi lasknud need suured ehitised valmis teha, aga teie kui riiginaise õblukeste õlgade kanda jääb see, et kõik need maantesõlmed ja maanteed korras oleksid. Eelmisel nädalal oli konverentsisaalis üks hea konverents varimajanduse teemal ja seal öeldi, et Eesti riigis jääb väga palju aktsiisitulu saamata. Mis te ministrina arvate, kas me peaksime rohkem tähelepanu pöörama varimajandusele, just sellele, et riiki tuuakse sisse kütusesarnast toodet, mida pestakse, riigil jääb aktsiis saamata ja pigem küsitakse veel käibemaksuna raha tagasi? Mida rohkem makstakse aktsiisi, seda rohkem jääb ju raha maanteede jaoks ja jätkub ka veel lastetoetuste tõstmiseks.

Urve Palo

Aitäh! Mis puudutab üleüldse varimajanduse ja maksude kõrvalehoidmise temaatikat, siis loomulikult, kui on võimalik saada lisaressurssi varimajandust vähendades, on see esimene asi, mida riik peab alati tegema. See on küsimus Maksu- ja Tolliametile ning rahandusministrile, mis võimalusi nemad seal näevad ja kas see, millest te rääkisite, on praegu probleemina tõusetunud. Kui on, siis tuleb loomulikult sellega tegelda, et aus inimene, kes ausalt makse maksab ja oma tööd teeb, ei oleks halvemas olukorras kui see, kes seda ei tee. See on Eesti riigi kohus.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Rohkem küsimusi ministrile ei ole. Avan läbirääkimised. Aivar Kokk, palun aru-pärijate nimel!

Aivar Kokk

Hea juhataja ja head kolleegid! Ma tänan ministrit, kes püüdis väga keeruliselt meie küsimustele vastata! Ega ei tahaks täna tõesti tema nahas olla. Mõne punkti juures tekkis küsimusi ja teemasid jäi õhku. Nii nagu me siin arutasime, tundub 25 miljonit ühest otsast olevat väike raha, aga omavalitsustele teede remondiks ja hoolduseks antav 28 miljonit jälle väga suur raha. Vahepeal tundub jälle, nagu tuldaks kosja meie enda rahaga, et võtame 25 miljonit ära ja siis järgnevatel aastatel kasvab teede raha 10 miljoni kaupa, nagu ta oleks niikuinii kasvanud, ning aastal 2018 on meil äkki raha sama palju kui praegu. Või siis see arutelu, kas kuskil peab mürasein olema ja kas mõni viadukt on liiga uhke või ei ole.

Meie Eesti riigis tundub vahel, et oleme jäänud toppama. Me räägime pidevalt mingitest investeringutest, aga mulle tekitab alati küsimusi kas või seesama Rail Balticu raudtee. Hõisatakse, et seal hakkavad sõitma 240-kilomeetrise tunniikiirusega reisirongid. Kõik riigimehed, kes me siin istume, peaksid käima väljaspool Eestit. Minu arvates ei ole viimasel kümnel aastal enamikus Euroopa riikides, kus on raudteid renoveeritud või ehitatud, nii aeglasid raudteid enam tehtud. Meil on ka väga ilusad oranžid rongid, aga nad võiksid sõita 160-kilomeetrise tunniikiirusega. Võib-olla oleks Tallinna–Tartu maantee peal busse ja autosid palju vähem, kui rong jõuaks tõesti tunni või poolteisega Tartust Tallinna, mitte kahe tunniga, nii nagu ta praegu sõidab lihtsalt sellepärast, et infrastruktuur ei kannata teisiti.

Me peame tunnustama, et Eesti riik on just nii vaene ja nii rikas, kui ta on. On selge, et maksumaksja raha eest ei ole suudetud teha rohkem investeringuid, kui neid on tehtud. Täna pakkus minister ühe võimalusena välja, et võtta suurte investeringute jaoks laenu. Olles ise ettevõtja, ma usun, et võib-olla on käes see aeg, kus infrastruktuuri parandamiseks tuleks võtta korralikult laenu ja ehitada välja riigi teedevõrk, nii raudteevõrk kui ka sõiduteevõrk. Seda ei suudeta kindlasti teha ühe aastaga ja seda tuleb väga mõistlikult teha. Nagu elu on näidanud, kui ettevõtja näeb, et raha on palju, siis tõusevad ka hinnad ja ehitus läheb kallimaks, kui see tegelikult olema peaks. Ma loodan, et praegune ajutine valitsus tuleb selle ideega vähemalt kaasa. Tuleb siis

otsus, milline ta tuleb, aga vähemalt idee on õhku visatud. Meil on kogu aeg räägitud, et riik ei tohi sentigi laenu võtta, ning kritiseeritud Hispaaniat ja Portugali. Samas, kui sa seal autoga või rongiga ringi sõidad ja näed, et kogu infrastruktuur on Euroopa rahaga välja arendatud, või vaatad, kuidas Portugali riik vaikselt kosub, siis mõtled, et võib-olla nad ei olegi nii rumalad olnud. Nad on käinud rasketel hetkedel põhjas ära, aga nüüd on nad tõusuteel.

Siin räägiti pikalt, et 2016. aastal on teeraha kindlasti olemas ja et 2015. aastal võib Euroopa Liidu fondide raha tuua natuke ettepoole. Ma tahan siin rõhutada lihtsalt seda, et Euroopa Liidust tulev raha on kindel summa. Sõltumata sellest, kas me kulutame selle 2015. aastal ...

Palun kolm minutit aega juurde!

Esimees Eiki Nestor

Palun, kolm minutit lisaega!

Aivar Kokk

... heas mõttes kulutame, investeerime 2015. aastal või ühtlaselt kuni 2020. aastani, see rahasumma ei kasva. Siin on see küsimus, et kui me praegu seadusega seome teeraha kütuseaktsiisist lahti, kes siis garanteerib, et 2016. aastal ei ole keegi teine ministritoolis ja ei ütle, et see aasta tuleks veel 25 miljonit vähendada ja 2017. aastal ka veel. Eks nii kohalikes omavalitsustes kui ka kõigis teistes tekitab hirmu see, kas nimetatud summa puudutab ikka ainult üht aastat. Alati võib olla loogiline, et ühel hetkel on vaja teha muid investeringuid ja teha mingi muu töö ära. Seda kindlust ega garantiid me ei suuda aga anda.

Kui me vaatame aga kohalike teede poole pealt, siis siin on see küsimus, nii nagu Jüri küsis, et jah, kohalikele omavalitsustele 28 miljonit – praegu on igal juhul nii ministri kui peaministri suust öeldud, et see ei vähene. Aga kõikides valdades on ka riigiteed. Ja kui praegu vaadata, et teehoiukavas raha teehooldusele ei vähendada, omavalitsustele ei vähendada ja Euroopa Liidu rahasid saame suurprojektidele kasutada, siis mul on see hirm, et kaovad ära just maal olevate teede rahad ja tolmuvad teed on eraldi rida, see ei ole selle 280 miljoni sees.

Aga ma soovin ministrile jõudu ja jaksu! Vähemalt üks hääl on sul Riigikogus olemas: kui sa infrastruktuuri arendamiseks laenu tahaksid võtta, siis ma kindlasti toetan sind. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Härra juhataja! Austatud Riigikogu! Nii selle koalitsiooni ja opositsiooniga on. Kui sa oled koalitsioonis, siis räägid eelarve tasakaalust ja sellest, kuidas eelarve tasakaalu printsiip tuleks kirjutada meie põhiseadusesse sisse. Ja nii kui sina oled sattunud opositsioonipinki, siis hakkad sa kohe rääkima sellest, kuidas võiks mõõdutundetult laenu juurde võtta, ja käed muudkui tõusevad, saaks aga rohkem laenu võtta. Aga ega seda ei muuda. Ilmselt jääb ka tulevikus nii, et koalitsioonis, valitsuses olles on ühed mõtted ja opositsioonis olles hoopis teised mõtted.

Mitte see ei olnud aga see, mis mind siia kõnepulti tõi. Mind provotseeris siia tulema Inara. Jah, ma leian, et valitsus on süüdi selles, et meil on mitu liiklussõlme üledimensioneeritud. Meil on Eestimaal väga ilusaid teid. Ma käisin nädalavahetusel Võrumaal, käisin Rõuges. Suurepärased, ilusad teed! Ja samas, kui tuled Tallinna, siis oleks nagu just sõda lõppenud. Svaasimaal Aafrikas selliseid tänavaid küll ei leia. Võib-olla et Sambia vaesemates külakohtades on midagi taolist võimalik täheldada, nagu meil siin Tallinnas mõnedel tänavatel. Aga üldiselt, jah, teed on meil kohati heas korras, kohati on nagu Chicagos, üliheas korras ja siis on jälle väga kehvad. Me ei ole ka minu peaministriks oleku ajal viimase üheksa aasta jooksul maksumaksja raha kõige paremal viisil kasutanud.

Aga ikkagi Inarast. Teedele on ehitatud monumente, aga Koidula piirijaama mina monumentiks ei pea. Põhimõtteliselt on tegemist väga vajaliku ehitisega. Jah, ka seal võib diskuteerida selle üle, kas kõike seda, mis on ehitatud, oli ikka tarvis ehitada, aga põhimõtteliselt on see õige ja aus asi. Minu jaoks on eelkõige tegemist piiri- ja tolliprotseduuride läbiviimise kohaga. Kuni Koidula piirijaama valmimiseni teatavasti tolliti kaupasad ehk siis vedelkütust Tartu kesklinnas. Mina mäletan

viimasest kümnest aastast kahte päris korralikku tulekahju sealsamas tsisternvagunite kõrval. Kord põles üks suur raudteekuur, mille katusele oli laotud vähemalt 17 kihti ruberoidi, ning tule- ja suitsusammas oli Tartust 20 kilomeetri kaugusele näha. Kõik see toimus sealsamas vagunite lähedal. Teisel korral põles vaksalihoone ja jälle olid sealsamas lähedal vagunid. Koidula piirijaam on minu jaoks ka Tartu linna elanike ohutuse küsimus. Enam ei pea need rongid Tartus seisma selleks, et teha piiri- ja tolliprotseduure. Ja see tähendab, et Tartu linn ei pea enam kartma, et mõni nendest ešelonidest juhuslikust tuletikust lahvatanud tulekahju tõttu õhku võiks lennata. See on suur väärtus ja ainuüksi sellepärast ei julge mina Koidula piirijaama kellegi poliitiku monumendiks ja isiklikuks ambitsiooniks pidada. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Ühtepidi ma tunnustan endist peaministrit Andrus Ansipit, et ta julgeb tunnustada neid vigu, mis tema valitsemise ajal tehti. Need viaduktid ehitati, Andrus, sinu valitsemise ajal, sina olid peaminister. Aga mul on kahju, et sa ei tunnista seda, et sinu valitsemise ajal vähendati kohalikele omavalitsustele teehoiuks minevat raha. Näiteks 2008. aastal oli see raha 40 miljonit eurot ja 2014. aastal 28 miljonit eurot. See ongi see koht, kus tuleks majanduslikult mõelda. Kui sa õigel ajal teid ära ei remondi ja õigel ajal sinna ei investeerid, siis tulevikus läheb teeremont kordades kallimaks. Remonti võib teha ka laenurahaga, mis on majanduslikult mõttekas – kui sa õigel ajal remondi ära teed ja maksad laenuintressi, siis lõppkokkuvõttes oleme ju võitjad. Võidavad kõik: ettevõtjad, inimesed, riiki külastavad turistid, kellel jääb riigist hea mulje. See ei ole lahendus, kui me läheme nüüd uuesti teeraha kallale. Lihtne arvutus näitab, et kui järgmisel aastal võetakse teerahast ära 25 miljonit eurot, siis selle tagajärjel jääb 500 inimest ilma tööta. Ei ole võimalik luua teefirmat, kui riik käitub selliselt. Teeremondi ainuke stabiilne tellija on ju riik, kui paljud teised siis Eestis ikka teeremonti tellivad. Mis mõtet on luua firmat, teades, et kui riigil on raske, siis suunab riik raha

mujale ja jätab teede remondi kõrvale. Ma ütlen, et see on suur majanduslik rumalus ja selle rumaluse vastu võitlen ma igal juhul nii palju, kui võimalik on.

Räägime nüüd, kuidas asi tegelikult on. Ka praegu peaks ju Eesti riigis kogutavast kütuseaktsiisist laekuma teedale 75%, tegelikkuses kasutatakse teeremondiks aga alla 50% kütuseaktsiisist laekuvast summast. Jah, seadust näiliselt täidetakse, sest see vahe on kaetud Euroopa Liidust tulevate vahenditega, aga see ei ole selle seaduse eesmärk. Proua minister ütles siin, et kütuseaktsiisi laekumine kasvab stabiilselt. Mina võin aga öelda, et kui kohalikele omavalitsustele eraldatakse 10% kogu kütuseaktsiisist laekuvast rahast, siis sellel aastal oli seda raha 1,2 miljonit eurot vähem kui aastal 2013. Nii et seda illusiooni ei tasu endale luua, et kütuseaktsiisist laekuv summa igal aastal kasvab. See ei ole niimoodi, sest selle aasta summa on väiksem kui eelmise aasta summa ja keegi ei saa lubada, et 2015. aastal on kütuseaktsiisist laekuv summa suurem kui sellel aastal. Selliseid illusioone ei ole mõtet luua!

Siin on mitmel korral öeldud, ka peaminister on öelnud, et Maanteeamet ei suuda seda raha ratsionaalselt ära kasutada, et 25 miljonit oleks justkui üle. Anname selle raha siis kohalikele omavalitsustele! Korvame kohalikele omavalitsustele selle võla, mille valitsus on tekitanud, sest kolme aasta keskmisena eraldati kohalikele omavalitsustele tehoiuks raha 6,5%. Sellest tekkis defitsiit, mis tekitas omakorda lisakulutusi. Lõpetame riigi ja omavalitsuse vastandamise, sest me kõik elame ju mõne omavalitsuse territooriumil. Ja väita, et Tallinnas on hullumaja, aga teistes omavalitsustes on teed korras – ma ütlen selle peale, et kutsuge mind omavalitsusse, kus kõik teed on korras. Andrus Ansip võiks ka Tartu linna kutsuda ja näidata, kus seal teed korras on. Ma võin näidata selliseid teid, kus mul on häbi liigelda. Nii et ei ole need teed kusagil korras ja kui me sellele küsimusele korralikult tähelepanu ei pööra, siis ma arvan, et me ei käitu riigimeestena. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Ega mul ei olnudki kavatsust täna siia rääkima tulla, aga härra Andrus provotseeris mind. Sissejuhatuseks tahan ma öelda, et näiteks Setumaa teed on võrreldes teiste Eesti riigi teedega suhteliselt korras ja heas seisus. Miks see nii on? See on sellepärast nii, et meie eelmine ajutine valitsus tuli Setumaa valdadele vastu ja suunas sinna erirahad, sest peale seda, kui kehtestati kontrolljoon, oli paljudel setudel väga raske liigelda. Ei saanud otse Petserisse sõita ja üldse olid kõik teolud halvad. Tänu neile rahaeraldistele on Setumaa teed nüüd suhteliselt head ja peaks tõesti ütlema, et võib-olla keskmisest isegi paremad.

Tulen nüüd nende teemade juurde, millest sina, Andrus, rääkisid – Koidula raudteeipiiripunkt jne. See oli üks Eesti suurimaid ehitusi ja kõik kagueestlased arvasid, et peale selle valmimist me saame sinna ka töökohad. Kuid väga paljudes osakondades tööd tegelikult ei ole. Näiteks fütosanitaarosakonnas, nii nagu seal valgetes sokkides käidi, võib seal ka edasi valgetes sokkides käia, sest tööd seal ei ole. Ma ei tea, mis on tegemata jäänud, kas Vabariigi Valitsus ei ole Venemaaga teatud lepinguid sõlminud või milles on asi, aga kaubavahetus on jäänud puudulikuks, see ei toimi. Aga turvalisus on meil loomulikult palju suurem.

Nüüd aktsiisi laekumisest. Me oleme justkui harjunud, et me saame 75% kütuseaktsiisist teedale kulutada. Sellest laekub veel omakorda teatud osa kohalikele omavalitsustele. Aga me ei tohiks unustada, et mida suurem kontroll on meil kogu kütuse käibe üle, seda rohkem laekub ka kütuseaktsiisi. Nii nagu ma oma küsimuses mainisin, oli eelmisel nädalal väga hea konverents varimajanduse teemal ja seal toodi välja, kui suur osa aktsiisimaksudest jääb Eesti riigil siiski saamata. Me ei saa enam rääkida puhtalt sellisest füüsilisest kütuse või salaalkoholi või -sigarettide toomisest Eestisse, sest need asjad ei ole enam niimoodi mõeldavad, asi on läinud väga keeruliseks. Aktsiisimaksu vältimiseks tuuakse Eestisse kütuse- taolist toodet, see pestakse puhtaks ja pannakse müüki. Eesti riigil jääb saamata aktsiisimaks ja, mis veel hullem, Eesti riigilt petetakse välja käibemaks. Nii et keegi teine peab

selle nimel tööd tegema, et petjad saaksid enda kasuks Eesti riigilt käibemaksu välja petta.

Aga see on hea, et sa, härra Andrus, oled külastanud Setumaad, Rõuget, Võrumaad. Kui jumal sulle ikka tervist annab, siis tuled ehk Seto Kuningriiki ka. Aitüma!

Esimees Eiki Nestor

Paistab, et arupärimise adressaat ei soovi enam esineda. Lõpetan läbirääkimised ja selle päevakorraküsimuse käsitlemise. Arupärimisele on vastatud.

2. Vaba mikrofon

Esimees Eiki Nestor

Järgneb vaba mikrofon. Kes soovib rääkida, registreerib ennast peale haamrilööki. Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Härra juhataja! Head kolleegid! Ma ise ka mõtlesin, millest peaks täna rääkima, aga õnneks tuli vastu üks valija. Ja valija ütles, et kuule, Viktor, räägi oma kolleegidele õige sellest, et te olete teinud igasuguseid otsuseid, võtnud neid vastu häälteenamusega, kes on poolt, kes on vastu hääletanud, aga vaadake nüüd üle, mis te olete vastu võtnud, kui palju on nende seas otsuseid, mis on teinud rahva elu paremaks, ja kui palju on neid otsuseid, mis on teinud rahva elu keerulisemaks, viletsamaks. Ma üritasin vaadata selle pilguga kas või selle nädala töökava. Oojaa, ma hakkasin kõvasti kahtlema, kas me teeme ikka õiget asja. Võtame näiteks selle töövõimereformi. Siiani vaadati asja ühelt poolt ja nüüd hakatakse siis teiselt poolt vaatama. Siia loeti kokku, kui palju on inimestel jalgu puudu, nüüd hakatakse üle lugema, kui palju on jalgu alles, ja arvatakse, et saadakse mingi teine arv. Tegelikult peaks olema olukord täpselt sama, kas sa vaatad ühelt poolt või vaatad teiselt poolt. Kas klaas on pooltühi või pooltäis, ükskõik kummalt poolt sa vaatad, vahet ei tohiks olla. Siin tehakse reformi reformi pärast. Sajad inimesed hakkavad selle asjaga tegelema, asju ümber korraldama.

Millegipärast telliti Saar Pollilt riskihinnang. Saar Polli esindaja luges meile sotsiaalkomisjonis poolteist tundi oma hinnangut ette, neil oli iga punkti kohta välja toodud vähemalt

kuus riskikohta, aga ei ühtegi lahendust. Kõlama jäi ainult see, et asi on kahtlane. Ja nüüd hakatakse siis nagu mööblit ümber paigutama, kusjuures mööblit ei paigutata ümber mitte ainult korteris, vaid ühest majast võetakse katus, mõnest majast võetakse terve korrus ja tõstetakse teise majja ringi, arvates, et mingid asjad muutuvad sellest paremaks. Kui me loeme ühtpidi või teistpidi, kas sellest tekib siis järsku raha selleks, et maksta abivahendite eest? Kui seda raha siia maani ei olnud – vastavad vahendid saavad tavaliselt oktoobrikuus otsa –, kust see raha siis nüüd juurde tekib?

Räägitakse, et arstid hakkavad teistmoodi tööle, hakkame sisse ostma seda vinget teenust, töövõime hindamise teenust. Tegelikult peavad ikkagi samad arstid töötama, õpeta sa neid ühtpidi või teistpidi, nad leiavad ikka, et see käsi või jalg on puudu, ega ta selle reformi tõttu juurde ei kasva. Räägitakse, et nüüd me teeme töökohti juurde, et ka puuetega inimestel oleksid töökohad. Kuulge, rahvas, ka ilma puudeta inimestele ei jätku töökohti! Vaatame, kas me oleme hoolt kandnud selle eest, et inimestel oleks tööd, et nad teeniksid endale leiba. Mis me oleme selle heaks siia maani teinud?

Me ei arvesta üldse seda, et kõige tähtsam on väikeettevõtja. Väikeettevõtjad peavad tegelikult riiki üleval, nad maksavad makse, annavad tööd endale, oma perele, sugulastele ja tuttavatele, võtavad sulase tööle. Aga me ahistame neid, nii nagu vähegi oskame. Me võtsime teisel ringil ikkagi vastu 1000-euroste arvete seaduse. Sellel nädalal me kaotame ära 64-eurose autokompensatsiooni, mis väga paljudele inimestele oli ainuke võimalus üldse tööl käia kuskilt maakohast, kus tööd ei ole, minna linna, sinna, kus töökohti on. Nüüd ei maksta neile ka autokompensatsiooni ja inimesed lihtsalt ei lähe selle palga eest tööle. Ja meie loodame, et nüüd, kui me hakkame puudega inimestel hindama mitte puuduvat töövõimet, vaid seda töövõimet, mis on alles jäänud, muudab see mingil määral asja.

Teate, me peame mõtlema selle peale, et vahetevahel on see võib-olla positiivne nähtus, kui mõni otsus jääb vastu võtmata. Kui siin 50 inimest hääletab poolt ja 40 hääletab vastu, siis on piisavalt põhjust kaaluda, et järsku on vastu hääletamine siiski positiivse märgiga.

Me räägime siin sellest, et hea kolleeg Andrus Ansip tuleb lähetada Euroopa Komisjoni. Kuulge, minu meelest on Andrus Ansip kõige parem Riigikogu liige – istub alati kohal, esitab küsimusi ja peab kõnet. Kui tark ja haritud inimene tuleb pulti kõnet pidama, siis on ta üks väheseid parlamendiliikmeid, kes istub kohal ja kuulab. Ärme saadame teda ära! Ta on ju väga hea parlamendiliige. Kui ta oli peaminister, siis hirmutati temaga lapsi, et kui sa magama ei jää, tuleb Ansip ja sööb saia ära, aga parlamendiliikmena on ta omal kohal. Nii et vähem halbu otsuseid! Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Härra juhataja! Hea Riigikogu! Muidugi ma olen hea inimene. Aga mitte sellest ei tahtnud ma rääkida. Ma tahan rääkida või olen sunnitud rääkima selsamal teemal, millest ma kõnelesin möödunud korral avatud mikrofonis. Mitte küll majanduslike huvide deklaratsioonist, aga meie e-riigist ja sellest, kui sõbralik meie e-riik ikka oma kodaniku suhtes on. Võtame hüpoteetilise olukorra, et ühel hommikul on teie postkastis Eesti Posti kiri. Kirjas seisab, et AS-i Eesti Post tolliterminali on teie nimele saabunud postisaadetis, mis vajab tolliformaalsete täitmist. Seal seisab ka saatja nimi, mis on teile tuttav, riik on USA, saadetise ladustamisteade nr LC ja siis on üheksa numbrit, US, kuupäev ja kiri ise. "Käesolevaga informeerime teid postisaadetise deklareerimise võimalustest. Esiteks, deklaratsiooni vormistamine AS-i Eesti Post kaudu." Tore. "AS-i Eesti Post poolt tollideklaratsiooni vormistamiseks palume edastada meie e-posti aadressile tolliagentuur@post.ee kauba maksumust tõendav dokument, arve või internetitellimuse kinnitus." Ei ole midagi tellinud, dokumenti pole. Lihtsalt see kiri on. Järelikult see võimalus ei sobi. Teine võimalus: füüsiline isik, deklaratsiooni vormistamine lähimas tolliasutuses, võimalik valida ainult juhul, kui postisaadetise väärtus on alla 1000 euro. Sa ei tea ju, mis see saadetis väärt on. Kolmandaks: füüsiline ja juriidiline isik, deklaratsiooni vormistamine elektrooniliselt veebikeskkonnas, st e-maksuamet, e-toll jne. Neljandaks: füüsiline isik, digitaalselt allkirjastatud reisijadeklaratsiooni

rdeklar@emta.ee on võimalik valida ainult juhul, kui postisaadetise väärtus on alla 1000 euro.

Nojah, üldiselt loed seda teadet eest ja tagant, loed läbi mitu korda, ülevalt alla, vaskult paremale, aga aru ei saa. Lihtne inimene võtab ja helistab siis Eesti Posti. Eesti Postist küsitakse: mis kaupa tellisite? Ei ole midagi tellinud, ilmselt on eakad sugulased saatnud lapse sünni puhul kingituse. Olgu öeldud, et kõik teenindajad on selles kaasuses olnud väga lahked inimesed. Siis antakse uus telefoninumber. Uus hea inimene avab selle paki, teeb pildi, annab teada paki sisu: kleidikene 119 dollarit ja šokolaad 11.80. Inimesed on läinud kallisse poodi, ostnud kuuekuusele lapsele kalli kleidikese ja vanematele kalli šokolaadi – ja kui palju jama sellest kõigest. Käid ära seal interneti koduleheküljel, kuhu sind juhutatakse, uurid asja ja saad teada, et 6 euro ja 50 senti eest võid sa usaldada selle asja kellelegi teisele. Aga kellele, kust teda leida, seda sa sealt ei leia.

Kui sa ükskord pärast pikka kirjavahetust – neid kirju, mis on omavahel vahetatud, on neli-viis – saad teada, mida sa tegema pead, siis unustad sa ära selle, et tunni aja jooksul peaksid sa kellelegi teada andma, et oled tollimaksu 28 eurot juba ära maksnud. Nojah, juba esimeses kirjas oli see, et tollideklaratsiooni vormistamiseks lihtsustatud korras on vaja esitada maksumust tõendav dokument ja käesolev kiri. Aga e-riigis võiks riik teada, et niisugune kiri on kellelegi saadetud, ja ID-kaardist võiks juba piisata, aga ei. Ja kui sa siis tunni aja jooksul ei edasta tolliametile oma makstud arve kohta informatsiooni, siis sa, rumalukene, jääd jälle ootama, et midagi juhtub. Aga ei juhtu. Kui inimesed saavad lõpuks aru, et tegemist on tõelise juhmiga, kes on paki saanud, siis nad hakkavad ise tegutsema ja mõne aja pärast tuleb sulle tõesti postkasti teade, et saad selle pakikese postkontorist kätte. Ma küsin, kas Eesti riigis peab ikka nii olema, et ühe väikese imikukleidikese ja šokolaadi eest pead sa maksma mingisugust tollimaksu, arvestatavalt ebakohast, sa pead pidama kirjavahetust, deklareerima, saatma riigile informatsiooni, mis riigil tegelikult on juba olemas ...

Esimees Eiki Nestor

Kas lisaäega on ka vaja?

Andrus Ansip

Kui te annate. Aga seda ei saa ju anda, ma räägin praegu ilma loata ...

Esimees Eiki Nestor

Ma annan kolm minutit lisaaga.

Andrus Ansip

Ma ei kasuta seda kolme minutit ära. Me oleme uhked oma e-riigi üle. Aga aeg-ajalt läheb see meie uhkus üle upsakuseks ja me mõtleme nii, nagu Ülev Suurmõlk mõtles, et on nii, nagu on, ja tahta, et oleks kuidagi teistmoodi, on omane neile, kes oma vaimupiiratuses ei mõista, et on nii, nagu on. Järsku ei pea ikkagi nii olema, et need asjad on nii keerulised, nagu need meil praegu on? Ma usun, et need kallid sugulased, kes tahtsid heameelt valmistada, kurvastavad ka, kui nad seda stenogrammi lugema hakkavad või ülekannet jälgivad (nad ei tee seda õnneks), sest nad ei tahtnud kellelegi mingisugust täiesti ebapro-

portsionaalset aja- ja ressursikulu tekitada oma kirjaga, nad tahtsid oma rõõmu ja heameelt väljendada. Mul on üleskutse Riigikogu liikmetele: mõelge, siis kui mind siin ruumis enam ei ole, mõelge lihtsa inimese positsioonidelt, seisukohtadelt lähtudes, missuguseks tuleks seda riiki kujundada. Praegune riik, vähemalt selle konkreetse kaasuse puhul, on inimese jaoks liiga keeruline.

Esimees Eiki Nestor

Rohkem kõnesoove ei ole. Täna istung on lõppenud. Aitäh!

Istungi lõpp kell 17.11.

Istungi kestus 2 tundi ja 11 minutit.

Juhataja

E. Nestor
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 10. juuni 2014

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Eesti Panga 2013. aasta aruanne

2. Finantsinspektsiooni 2013. aasta aasta-aruanne

3. Riigikogu otsuse "Riigikogu liikmest rahvusoperi nõukogu liikme tagasikutsumine ja uue liikme nimetamine" eelnõu (686 OE) esimene lugemine

4. Teeseaduse muutmise seaduse eelnõu (681 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 17. töönädala teisipäevast istungit. Kõigepealt on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Eelnõusid ega arupärimisi üle anda ei soovita. Sel juhul teeme kohaloleku kontrolli.

Hetkel on kohalolijaks registreerunud 71 ja puudub 30 Riigikogu liiget.

Täpsustame päevakorda. Täna kolmanda päevakorrapunkti, kultuurikomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu liikmest rahvusoperi nõukogu liikme tagasikutsumine ja uue liikme nimetamine" eelnõu 686 esimese lugemise arutelul teeb kultuurikomisjoni ettekande Lauri Luik. Täna seitsmenda päevakorrapunkti, Vabariigi Valitsuse algatatud alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning vedelkütuse erimärgistamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 682 esimese lugemise arutelul teeb rahanduskomisjoni ettekande Rannar Vassiljev. Täna kaheksanda päevakorrapunkti, Vabariigi Valitsuse algatatud maksukorralduse seaduse ja käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 680 esimese lugemise arutelul teeb rahanduskomisjoni ettekande Remo Holsmer. Täna üheksanda päevakorrapunkti, Vabariigi Valitsuse algatatud tulumaksuseaduse, sotsiaalmaksuseaduse ja Eesti Kultuurkapitali

seaduse muutmise seaduse eelnõu 683 esimese lugemise arutelul teeb rahanduskomisjoni ettekande Aivar Sõerd.

1. Eesti Panga 2013. aasta aruanne

Aseesimees Laine Randjärv

Nüüd läheme tänaste päevakorrapunktide käsitlemise juurde. Esimesena on kõne all Eesti Panga 2013. aasta aruanne. Ma tutvustan teile selle menetlemise korda. Esiteks on sõna Eesti Panga presidendil Ardo Hanssonil. Tema ettekande pikkus on kuni 20 minutit. Seejärel saab ettekandjale küsimusi esitada. Iga Riigikogu liige võib esitada ühe suulise küsimuse. Järgnevad läbirääkimised. Palun, Kaia Iva!

Kaia Iva

Aitäh! Mul on juba pikemat aega olnud soov esitada protseduuriline küsimus. Eile me arutasime pikalt, mida teha tänases päevakorras olevate maksuseadusi puudutavate punktidega. Kas äkki on juhatusele laekunud rahanduskomisjonilt palve need päevakorrast välja võtta või jääb kõik nii, nagu oli? Teatavasti jäi esimeseks lugemiseks valmistumine komisjonis pooleli, komisjon ei jõudnud neid punkte läbi arutada. Kas on ehk juhatusele laekunud selle kohta lisainformatsiooni?

Aseesimees Laine Randjärv

Juhatusel on laekunud selline lisainformatsioon, kes nende päevakorrapunktide arutelul ettekandeid teevad. Me eile kinnitasime päevakorra.

Ma jätkan esimese päevakorrapunkti menetlemise tutvustamist. Lõpuks on läbirääkimised, kus sõna saavad võtta üksnes fraktsioonide esindajad. Ma palun kõnetooli Eesti Panga presidendil Ardo Hanssonil!

Ardo Hansson

Austatud Riigikogu juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Täna esitlen teile Eesti

Panga 2013. aasta tegevuse kokkuvõtet. Alustan ettekannet ülevaatega euroala majandusest ja rahapoliitikast, peatun euroala ja Eesti majanduspoliitikal ning räägin Eesti majanduse arengust ja keskpanga tegevusest möödunud aastal.

Eelmisel aastal kasvas maailmamajandus mõõdukas tempos ja ka euroalal oli näha selgemaid märke majanduse stabiliseerumisest. Pääaegu poolteist aastat väldanud langus asendus teises kvartalis tagasihoidliku majanduskasvuga, kuid tõsi, aasta kokkuvõttes oli euroala majanduskasv veel 0,4%-ga miinuspoleel. Kasv on euroalal olnud riigiti ebahühtlane, kuid üldiselt on kindlus euroala majanduse edasiste väljavaadete suhtes suurenenud ja sisenõudlus kasvanud. Hoolimata esimestest positiivsetest märkidest tuleb rõhutada, et sellega pole ebakindlus euroala majanduse väljavaadete suhtes kaugeltki veel kadunud.

Rahapoliitika vaatepunktist oli eelmisel aastal keskkond küllaltki keeruline. Euroala laenuurg oli üsna killustunud ja inflatsioon püsis nõrga nõudluskeskkonna tõttu madalal tasemel. Seetõttu jätkas Euroopa Keskpang nagu paljud arenenud riikide keskpangad rahapoliitikaga, mis toetab majanduse elavnemist. Rahapoliitilised intressimäärad on püsinud rekordiliselt madalad, mis toetab investeeringute taastumist. Euroala keskpankadele on oluline, et madalad intressimäärad jõuaksid reaalmajandusse ja head äriprojektid saaksid pankadelt mõistlikel tingimustel rahastuse. See aitab elavdada majandust ja hõlbustab hinnastabiilsuse hoidmist.

2013. aastal hakkasid keskpangad kasutama järjest selgemat nn eelkommunikatsiooni rahapoliitika võimalike meetmete kohta, et suurendada sellega majanduse ja rahaturgude toimimise stabiilsust. Selle sammu eesmärk oli suurendada keskpankade tegevuse läbipaistvust ja seeläbi aidata kaasa rahapoliitika mõju jõudmisele reaalmajandusse.

Majanduse elavdamine ja finantskriisi õpetunnid on majanduspoliitika fookuses mitte ainult euroalal, vaid kogu maailmas. Esimesed reaalsed sammud muutuste suunas on astunud: keskpankade roll finantsjärelevalves kasvab. Euroopa Keskpang teeb juba eelmise aasta lõpust ettevalmistusi, et võtta üle vastutus euroala pankade järelevalve eest. See tähendab uusi finantsstabiilsuse tagamisega seotud üles-

andeid kõikidele euroala keskpankadele. Ka Eesti Pank sai hiljuti endale uued ülesanded Eestis nn makrofinantsjärelevalve tegemiseks. Need on kahtlemata Eesti Panga tähtsamaid ülesandeid ka eelolevatel aastatel.

Tulles Eesti majanduse juurde, alustan sellest, et meie majanduse arengus kajastus eelmisel aastal väliskeskkonna nõrkus ja heitlikkus. Kvartaliti oli majanduskasv ebahühtlane ja aastakasvuks kujunes 0,8%. Välisnõudluse kasv kujunes märksa väiksemaks, kui eeldasime veel aasta varem oma majandusprognosis. Välisnõudluse heitlikkus on kujundanud ka Eesti majanduse käesoleva aasta tulemusi ja pilt toimuvast on muutunud väga kirjuks.

Viimase aasta jooksul on majanduskasvu aeglustumine ja lisandväärtuse vähenemine olnud seotud üksikute tegevusaladega. Juba mõnda aega on vähenenud veonduse ja laonduse tegevusala lisandväärtus, mis lähiajal ilmselt ei taastu. Ehitussektori lisandväärtus on langenud avaliku sektori tellimuste vähenemise tõttu. Teisalt viitavad viimased andmed sellele, et erasektori tellimused on avaliku sektori vähenenud tellimusi asendamas. Esimese kvartali majanduslanguse puhul räägiti küllaltki palju tavapärasest soojema ilma mõjust, mis peaks teises kvartalis taanduma. Suurte langede kõrval on olnud ka valdkondi, kus on läinud hästi. Möödunud aastal kasvas tänu tarbimisele kaubandussektori lisandväärtus umbes kümnendiku võrra, töötleva tööstuse lisandväärtus suurenes umbes 5% ning info ja side tegevusala lisandväärtus koguni 15%.

Eesti majanduskasvu ongi vedanud eelkõige sisenõudlus, mis põhineb majapidamiste sisetulekute suurenemisel. Samas on mõnda aega tööjõukulud kasvanud kiiremini kui tootlikkus, mis ei ole jätkusuutlik. Kui palgakasv püsib kiire, aga välisnõudlus ja hinnakasv välisturgudel on väike, hakkab see Eesti konkurentsivõimet pärssima ja majandus kaotab kasvuvõimet. On oluline, et ettevõtted julgeksid suurendada investeeringuid. Samuti on tähtis, et väheneks suur tööpuudus, mis eeldab eelkõige samme struktuurse tööpuuduse vähendamiseks. Asjaolu, et viimasel ajal on kiirenenud palgakasv ka valitsemissektoris, teeb erasektorile vajalike korrektsioonide tegemise raskemaks.

See, et mõne näitaja järgi toimib Eesti majandus allpool ning teiste järgi ülalpool oma potentsiaali, muudab eelarvepoliitika ja äri-

tsükli seoste hindamise keeruliseks. Samal ajal on eelarvetulude laekumine püsinud rahuldavana ja see annab võimaluse tegelda mitte ainult hetkeolukorra, vaid ka pikema ettevaa- tega. Kui maailmamajanduse taastumise ootused ei täitu, siis tuleb olla valmis ka kuluplaa- nide muutmiseks.

Enamikust Euroopa Liidu liikmesriikidest eristub Eesti riigirahandus selle poolest, et kuigi seda on hoitud heas seisus, ei taha ees- märgiks seatud eelarvepositsiooni paranemine ettevaates edeneda. On tõsi, et selle aasta ma- janduskasv kujuneb oodatust aeglasemaks. Sa- mas on reaalse ja nominaalse majanduskasvu vahe veninud suureks ja jooksvas hinnas mõõ- detuna räägime aastate 2015–2016 puhul aas- takasvust 4–6%. Nominaalkasvu silmas pida- des ei ole olukord nii halb, et me peaksime varasematel aastatel seatud eesmärgi lõpven- dama.

Uus riigieelarve seadus väärtustab teatavasti varasemast rohkem pikaajalist kavandamist. See tähendab, et igal sügisel toimuva järgmise aasta riigieelarve kava koostamisel tuleb tõsi- semalt arvestada riigi eelarvestrateegias ja sta- biilsusprogrammis seatud eesmärkidega. Seda sidet ei tohi käsitleda kitsalt ja taandada pel- galt eelarvepositsiooni struktuurses tasakaalus või ülejäägis hoidmisele. Esiteks ei ole struk- tuurne positsioon ainuke eesmärk, vaid pigem orientiir, mis aitab eelarvepoliitikas vältida liigset heitlikkust. Samavõrra tähtsaks tuleb pidada eelarve nominaalsesse ülejääki viimist ja reserve taastamist. Nende eesmärkide saa- vutamist on juba mitu korda edasi lükatud. Uue eelarvestrateegia järgi on nominaalse eel- arvepositsiooni tasakaalustamine kavandatud alles aastasse 2017 ja järgmisel paaril aastal on eelarvepoliitiline hoiak märksa lõdvem, kui see on olnud pärast majanduslangusest välju- mist. Teiseks on Eesti Pank mitmel korral rõ- hutanud, et struktuurse tasakaalu mõõtmine ei ole reaalselt nii lihtne ja täpsema hinnangu saame anda alles tagantjärele. Seetõttu on no- minaalsed näitajad keerulises olukorras palju kindlam orientiir. Sügisel, järgmise aasta eel- arve kava väljatöötamisel on miinimumüles- anne tagada eelarve tasakaalu paranemine nii nominaalse kui ka struktuurse näitaja järgi.

Tuleme nüüd Eesti Panga tegevuse juurde. Meie ülesanne on hoida hinnakasvu mõõdu- kana, kujundades koos teiste euroala keskpän-

kadega ühist rahapoliitikat ja seda Eestis ellu viies. Meie ülesanne on tagada, et ettevõtted ja majapidamised saaksid oma tehingutes ja arvestustes tugineda stabiilsele ostujõuga rahale. Selle eeldus on suurte hinnakõikumiste ära- hoidmine. Me teame, et panga otsused, nõuan- ded ja hinnangud peavad tuginema põhjalikule analüüsile ning olema selgelt esitatud. Me vastutame Eesti finants- ja välissektori ning finantskontode statistika tegemise eest. Riikli- ku statistika tegijana on meie eesmärk pakkuda kvaliteetset, usaldusväärset ja erapooletut in- formatsiooni, mida kasutame ise ja kasutavad teisedki nii Eestis kui ka kaugemal oma ana- lüüsides, prognoosides ja poliitika kujundami- ses.

Eesti Pank riigi keskpangana panustab Eesti majanduse kestlikku arengusse ja jõukuse kas- vu. Sel eesmärgil nõustab Eesti Pank valitsust ja teeb koostööd teadusasutustega, teiste kesk- pankade ja rahvusvaheliste institutsioonidega. Samuti hoiame Eesti finantsüsteemi stabiil- sena ja aitame kujundada finantssektori poliiti- kat.

Kui finantsstabiilsuse valdkonnas on Eesti Panga ülesanne selle aasta lõpus käivituvat ühtse pangandusjärelvalve tõttu kasvanud, siis ühtse euromaksete piirkonna (SEPA) ra- kendumisega selle aasta alguses on Eesti Pan- ga roll maksete valdkonnas mõnevõrra vähe- nenud. Kommertspangad loobusid SEPA ra- kendamise järel Eesti Panga pakutud kohalikus jaemaksete süsteemis osalemisest ja seetõttu on Eesti Pank ümber kujundamas oma rolli selles valdkonnas. Eesti Pank peab oluliseks, et Euroopa maksekeskkonnaga integreeritud Eesti maksete turg oleks turvaline ja soodne ning kohtleks turuosalisi võrdselt. Kuigi SEPA tingimustega muutusid pankadevahelised ar- veldused aeglasemaks, on see siiski suur samm edasi Euroopa ühisturu toimimisel. Lisaks ühisraha kasutamisele saavad Eesti inimesed ja ettevõtted kogu Euroopas samadel tingimustel arveldada.

Hoolimata elektrooniliste makseviiside kas- vavast populaarsusest on sularahal Eestis endi- selt oluline roll maksevahendina ja väärtuse säilitajana. Eesti Pank hoolitseb koostöös teiste eurosüsteemi liikmespankadega selle eest, et europangatähtede ja -müntide nõudlus oleks rahuldatud ning säiliks ringluseks vajalik käi- bevaru, ning tagab sularaha kvaliteedi ja pan-

gatähtede kaitse võltsimise eest. Juba pikemat aega on ette valmistatud üleminekut uuendatud kujunduse ja tõhustatud turvaelementidega teise seeria europangatähtedele. Esimesena käibele tulnud uue seeria 5-euroste pangatähtede osakaal ringluses oli eelmise aasta lõpuks jõudnud Eestis enam kui 52%-ni. Selle aasta 23. septembril lastakse ringlusse uus 10-eurone pangatäht.

Tulles Eesti Panga majandustulemuste, tulude ja kulude juurde, alustan sellest, et keskpang peab oma ülesannete täitmiseks olema finantsiliselt sõltumatu. Selle eeldus on keskpanga varade säilimine ja nende investeerimine. Eesti Panga reservid toetavad euroala rahasüsteemi usaldusväärust, tagavad keskpangale vajaliku sõltumatuse ning kindlustavad piisava kapitali olemasolu võimalike kahjude katteks. Lisaks haldab Eesti Pank koostöökokkuleppe alusel Tagatisfondi investeerimisportfelli ja osaleb koostöös teiste eurosüsteemi keskpankadega Euroopa Keskpanga välisreservide investeerimises.

Eelmisel aastal sai Eesti Pank eurosüsteemi ühistegevusest, st rahapoliitikast ja sularaha emissioonist tulu 42,2 miljonit eurot. Eesti Pank teenis omaenda varade investeerimiselt 3,7 miljonit eurot. Eesti Panga kasum eelmisel aastal oli 23,5 miljonit eurot. Seda puhastulu kahandas riskide katmiseks tehtud üldine riskieraldis 6,8 miljoni euro väärtuses 2014. aastal. Eelmisel aastal tegime esimese riskieraldise suuruses 11,5 miljonit eurot. Eesti Panga põhitegevuskulud on sularaha valmistamise kulude tõttu väheke suurenenud, mullu olid need 17,4 miljonit eurot.

Euroopas ja mujal viimastel aastatel kriisi leevendamiseks võetud erakorralised meetmed on toetanud majanduse arengut, kuid suurendanud ka keskpankade bilansimahtu ja sellega seotud riske. Eesti Panga laiendatud omakapitali suhe rahapoliitilistesse riskivaradesse on euroala keskpankade seas üks väiksemaid. Samas arvestab eurosüsteem oma ühtse rahapoliitikaga seonduvaid riske, jälgides keskpankade kapitali keskmist taset. Seetõttu on väga oluline, et Eesti Panga Nõukogu otsustas ka 2014. aastal jätkata senise kasumijaotuse strateegiaga, mille eesmärk on tõsta laiendatud omakapitali suhteline tase euroala keskpankade keskmise tasemeni. Eesti Panga Nõukogu otsusega eraldati 2013. aasta kasumist veerand

ehk 5,9 miljonit eurot riigieelarvesse. 1992. aastast on Eesti Pank oma kasumist eraldanud riigieelarvesse kokku 129 miljonit eurot.

Keskpangale kui pikaajalisele konservatiivsele rahapaigutajale on uusi keerulisi ülesandeid pakkunud olukord finantsturgudel, kus kõrgema krediidireitinguga valitsusvõlakirjade intressid on langenud väga madalale tasemele. Eesti Pank on tegevuskeskkonna muutustele reageerinud ja riske hajutanud, lisades investeerimisportfelli täiendavaid varaklasse ja paigutades raha senisest enamate riikide võlakirjaturgudele.

2013. aastal muutis panga juhatus töö planeerimist ja eelarvestamist, et suurendada organisatsiooni tõhusust. Tõhusam toimimine kajastus ka Eesti Panga selle aasta eelarve mahu kahanemises. Kui jätta kõrvale sularahakulud, mis on aastati väga erinevad, on keskpanga selle aasta eelarve 2,5% väiksem kui eelmisel aastal. Kui vaadata kahte aastat, siis oleme oma eelarvemahtu kasvatanud 0,9%, samal ajal kui Eesti majanduse nominaalkasv oli 10% või 11%. Nii et võib öelda, et Eesti Panga osakaal Eesti majanduses on viimase kahe aasta jooksul kahanenud umbes 10% või kümnendiku võrra, mis tähendab, et me võtame oma kuluefektiivsust väga tõsiselt ja oleme selle nimel tööd teinud.

Kokkuvõtlikult öeldes oli aasta 2013 nii Eesti Panga kui ka kogu Eesti majanduse jaoks keerukas, kuid siiski edukas. Ent edu ei tulnud kergelt ja loorberitele puhkama jääda oleks ennatlik. Riskid Eesti, Euroopa ja maailmamaajanduses vajavad pidevat tähelepanu ja hindamist. Seni saavutatu hoidmine nõuab meilt kõigilt pingutust. Me peame tagama valmisoleku paindlikult reageerida majanduse muutustele majapidamiste, ettevõtete ja ka riigi tasandil. Täna teid tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Aivar Sõerd!

Aivar Sõerd

Austatud juhataja! Austatud ettekandja! Ma kõigepealt tänan teid selle põhjaliku ja informatiivse ettekande eest! Aga te olete aastaaruandes märkinud, et eelmisel aastal hakkasid tööturul ilmema tasakaalustamatuse märgid ja tööjõukulud kasvasid liiga kiiresti. Samas on

Eestis kokku lepitud, et ajavahemikul 2013–2015 tõuseb miinimumpalk umbes 10% aastas. Euroopa Komisjon on öelnud oma pikemas töödokumendis, soovitustes riikidele, et see samm küll suurendab madalapalgaliste inimeste stiimulit töötada, aga suurendab ka tööjõukulusid, kiirendab niigi kiiret palgakasvu ja mõjutab tööjõunõudlust. Ma küsin teilt hinnangut. Kas miinimumpalga 10% tõstmine on liiga kiire, kas see on paras ja kohane või on see liiga aeglane? Kas miinimumpalga kasvu tuleks kiirendada, nagu on viimasel ajal kõlanud ettepanekuid?

Ardo Hansson

Aitäh küsimuse eest! Ma arvan, et kasvu-tempo kohta ei ole me täpset hinnangut või soovitusi andnud. Aga ma arvan, et võiks lähtuda sellest, et miinimumpalk ja keskmine palk võiksid kasvada enam-vähem proportsiooniliselt. Maailmas on siin väga erinevaid kogemusi. Saksamaal mõeldakse praegu alles selle peale, kas miinimumpalka üldse kehtestada. Mõnes riigis on miinimumpalk kõrgem, mõnes riigis madalam. Aga ma arvan, et paljudes riikides kipub olema nii, et miinimumpalk on umbes kolmandik keskmisest palgast. Ka meil on ta praegu sellel tasemel. Ilmselt on kiiremal ja aeglasemal tempol mõlemal omad plussid ja miinused. Aga ma arvan, et seda tasakaalu ei tasuks väga kardinaalselt nihutada ei ühes ega teises suunas.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud esineja! Viimasel ajal on räägitud välispankade, eriti just Swedbanki mitte eriti kliendisõbralikust poliitikast ning ka kasumi viimisest välismaale. On olnud palju juttu sellestki, et Eestis oleks tarvis alustada siiski Eesti kapitalil põhineva ühistulise pangandusega. Eesotsas on siin Tallinna ühistuline pank, mida tahetakse luua. Ka Võrus kavatsetakse pank luua. Ma tahan kuulda teie seisukohta, kas Eestis peaks arenema ka ühistulise panganduse süsteem, mis jätkaks kapitali kodumaale.

Ardo Hansson

Aitäh küsimuse eest! Ma arvan, et ka praegused seadused näevad ette võimaluse, et pank võib luua kas aktsiaseltsi või ühistegevuse põhimõtetel. Võib luua ka hoiu-laenuühistuid. Tegevusvabadus on olemas. Kui selliseid ettepanekuid tehakse, kui on grupe, kes tahavad seda teha, siis selleks on olemas kindel reglement. Krediidiasutuste seaduses on täpselt kindlaks määratud, mis tingimustel ja kui palju kapitali nendel pankadel peaks olema ning missuguseid äriplaanid nad peaksid esitama Finantsinspeksioonile. On olemas täpne menetlemise kord, mis alusel litsentsi antakse või ei. Nii et kui on sellised grupid, kes pakuvad lahendusi, mis baseeruvad tugeval äriplaanel, ja kõik muud nõuded on paigas, siis minu meelest on see positiivne. Aga see on lõppude lõpuks Finantsinspeksiooni ja alates novembrist Euroopa Keskpanga küsimus, kas selliseid lube antakse või mitte.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marika-Tuus Laul!

Marika Tuus-Laul

Suur tänu, austatud Eesti Panga president! Veidi oli siin juttu juba miinimumpalgast. Ma küsin juurde. Te mainisite, et kiire palgakasvu on meie majandusarengut n-ö kinni hoidnud. Te olete seda ka varem maininud. Kuidas te suhtute pankur Indrek Neivelti ettepanekusse tõsta miinimumpalk lähiaastatel 1000 eurole kuus? Põhjusena toob ta, et see aitaks vähendada palgavaesust ja aitaks kaasa sellele, et inimesed Eestist ära ei läheks.

Ardo Hansson

See teema on viimase nädala jooksul palju debatti tekitanud. Mina sellesse ettepanekusse väga tõsiselt ei suutu. Loomulikult on eesmärk väga õige. Kui me suudaksime oma tootlikkust kasvatada, et ettevõtted läheksid järjest efektiivsemaks ja tekiks alus kiiremaks palgakasvuks, siis see oleks loomulikult ideaalne variant. Aga minu meelest ei ole elu nii lihtne, et lihtsalt keegi, kas tööandjad, töövõtjad või valitsus lepivad kokku, et nad tõstavad miinimumpalka väga kiiresti, ja siis hakkab majandus kohe õitsema. Ma arvan, et majanduse areng on siiski natuke keerulisem protsess. Aga nagu ma varem mainisin, loomulikult

võib alati arutada, kas suhtarv võiks olla natuke kõrgem või madalam. Lõppkokkuvõttes on majanduse areng siiski pigem maraton kui sprint. Seda ei maksa hakata kunstlikult forsseerida. Me teame väga hästi, mis juhtus buumi ajal, kui palgad kasvasid 15–20% aastas. See ei olnud jätkusuutlik ja me kannatasime selle tõttu väga palju, kuna me olime forsseerinud oma majandust liiga kiiresti kasvama. Minu meelest oleks mõõdukas ambitsioonikus hea, aga väga kiiret ühe instrumendi kasutamist ma ise ei toeta.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rait Maruste!

Rait Maruste

Täna! Hea esineja, kõigepealt tunnustus teile väga informatiivse ja hea ülevaate eest! Aga minu küsimus on negatiivsete intressimäärade kohta, milleni Euroopa Keskpank jõudnud on. Kuidas te seda kommenteerite ja milline võib olla selle mõju Eesti majandusele?

Ardo Hansson

Selle otsuse me võtsime vastu eelmisel neljapäeval. See tähendab, et me laenime komertspankadele raha ja hoiustame nende raha ning me alandasime neid intressimäärasid. Vaadates kogu euroala majandust, on näha, et kuigi reaalmajandus on arenenud enam-vähem plaanipäraselt, on majanduskasv küllaltki nõrk. Praegu torkab silma, et inflatsioon on pigem väga madal, mitte väga kõrge. Meie pikaajaline eesmärk, mitte ainult Euroopa Keskpanka, vaid ka teiste keskpankade eesmärk on hoida inflatsiooni 2% lähedal. Praegu on meie arvates inflatsioon pigem liiga madal kui liiga kõrge. Selleks, miks me niiviisi arvame, on omad põhjused. Aga selles olukorras oleks vaja võtta tavapäraseid meetmeid, suurendamiseks pankade huvi hakata seda raha, mille otsas nad praegu istuvad, majandusse välja laenama. Loodame, et selle poliitika tulemusena euroalal tervikuna see hakkabki niimoodi minema.

Kuidas see võib majandust mõjutada? See kandub lõppude lõpuks üle üldmajandusse. Võib-olla see vähendab natuke veelgi neid intressimäärasid, mida makstakse hoiuste pealt. Aga samal ajal peaks see mingil määral

mõjutama näiteks Euribori taset ja seetõttu neil, kellel on eluasemelaen, võiks see vähendada makseid, mida iga kuu pangale teha tuleb. Seetõttu peaks see jätma meile natukene rohkem raha taskusse, mille eest me saame kusagil midagi tarbida või mida me saame investeerida. Seetõttu peaks see ka meie majandust natuke elavdama.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jüri Ratas!

Jüri Ratas

Täna, Riigikogu aseesimees! Austatud Eesti Panga president, kõigepealt suur aitäh teile ettekande eest! Te ütlesite oma kõnes, et majandusprognoos ei pruugi sellel aastal olla nii hea, kui see oli eelmisel aastal, et võib tulla langus. Kas te saaksite seda natuke avada? Küsimuse teine pool on üldisem. Eesti Pank teeb prognoose. Kuidas te tagasi vaadates hindate, kui palju valitsus ja eeskätt Rahandusministeerium teie prognoose on kuulunud ja nendest lähtudes oma töös korrektiivse teinud?

Ardo Hansson

Aitäh! Me avaldame homme kell 11 meie uue prognoosi. Ma ei tohi teile praegu sellel isegi rääkida. Aga kui teil on tulevikus selle kohta küsimusi, siis ma hea meelega vastan. Loomulikult oli esimese kvartali tulemus meile kõigile natukene ootamatu. Selle taustal on selge, et me peame prognoosi üle vaatama. Me teame, et vahepeal on väliskeskkonnas toimunud teatud tagasilöögid ja mõned riskid on suurenenud. Soome majandusel ei ole läinud nii hästi, kui me lootsime, aga Soome on meie väga oluline partner. Kõik, mis toimub meist ida pool, on ka kindlasti väga tähtis. Me peame prognoosis loomulikult mingeid eeldusi esitama ja me proovime homme oma arusaama välja tuua. Aga kindlasti on väljavaade nominaalse SKT kasvu suhtes tagasihoidlikum, kui see võib-olla paistis pool aastat tagasi. Me oma prognooside ja soovitude mõju süstemaatiliselt ei hinda. Seda oleks ka üsna raske teha, kuna me anname avalikult nõu, aga suhtleme ka spetsialistide tasandil ja raske on öelda, kui palju mingis diskussioonis osalemine midagi mõjutab. Kuid vähemalt praegu on meil valitsusega tõine ja konstruktiivne suhe. Ma arvan, et kuni meie prognoose peetakse objektiivseks

ja erapooletuks, siis loodetavasti neil mingisugune mõju on.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud Eesti Panga president! Te oma ettekandes mainisite põgusalt, et mõne näitaja põhjal otsustades toimib Eesti majandus allpool oma potentsiaali. Kas te täpsustate, millised need näitajad on ja mida Eesti Pank sellest järeldab? Kas Eestil oleks kasvupotentsiaali, kui neid näitajaid tõsisemalt võtta?

Ardo Hansson

Aitäh küsimuse eest! Ei, põhiliselt mõtlesin ma selle all meie SKT kasvutempot. Me nägime, et esimeses kvartalis oli meil majanduslangus. Eelmisel aastal oli majanduskasv vaid 0,8%. Kui me mõtleme Eesti majanduse pike- ma aja kasvupotentsiaalile, siis seda ei ole väga täpselt võimalik rehkendada, aga me ise arvame eri näitajate põhjal, et see võiks olla praegu 3–4%. Selle näitaja alusel otsustades me kasvame nagu aeglasemalt, kui me kaugemas perspektiivis võiksime kasvada. Osaliselt tuleneb see väliskeskkonna olukorrast, osaliselt sellest, et mõnel majandusharul on struktuursed probleemid, eelkõige transiidisektoril. Teine näitaja on töajookulude kasv. Praegu kasvavad meie palgad 7–8% aastas. Töötus on meil 8%, mis on euroala keskmisest tunduvalt madalam, aga sellest hoolimata on töötust meil ilmselt rohkem, kui me tahaksime. Isegi suure tööpuuduse kiuste on meil tunnetatav palgasurve. See viitaks justkui sellele, et meie majandus on jõudmas mingi pudelikaelani või kasvupotentsiaali piirini. Selles mõttes on need niisugused vastandlikud näitajad. Ma arvan, et on oluline kõiki neid näitajaid kasutada orientiiridena, neid sünteesida, aga mitte mehaaniliselt lähtuda ühest või teisest näitajast, sest need on väga vasturääkivad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Mänd!

Tarmo Mänd

Täna, proua juhataja! Austatud ettekandja! Eesti Pank on viimasel ajal kohustusi juurde saanud, ma mõtlen eelkõige eelarvenõukogu,

mis annab teile võimaluse kaudselt riigieelarve protsessis osaleda. Ma tulen korraks majandusprognoosi juurde, mille kohta üks kolleeg juba küsis. Ma tean, et teie koostatav prognoos on ju pelgalt võrdleva iseloomuga. Kaks riiklikku institutsiooni koostavad paralleelselt prognoose, mis tihtipeale ei kattu ja annavad põhjust spekulatsioonideks. Ma küsin teie arvamust. Kas on mõeldav, et Eesti Pank erapooletu institutsioonina võtaks enda peale majandusprognoosi koostamise, millele võiks tugineda riigieelarve?

Ardo Hansson

Aitäh küsimuse eest! Ma saan sellest mõttest aru, aga mulle tundub, et praegu on võibolla isegi hea, kui meil on mitu prognoosi, mida saab võrrelda. Minu arvates ei oleks võimalik see, et Rahandusministeerium üldse ei prognoosi, sest ta peab oma igapäevases töös siiski mingisuguseid tehnilisi ettevalmistusi tegema. Nii et tema peab sellega ilmselt niikui tegelema. Meie võime pakkuda alternatiivset nägemust. Euroopa Keskpankade Süsteemis olles ei oleks praeguste reeglite järgi võimalik, et me prognoosi ei teeks, me oleme ka Euroopa Keskpankade Süsteemis selleks kohustatud. Ma arvan, et me mõlemad peame neid prognoose tegema ja see võib olla kasulik. Ega keegi ei tea objektiivset tõde, võibolla tõesti läheb mõnikord ühel paremini täppi, teinekord jälle teisel. Niisugused kaks varianti, mille üle saab diskuteerida, võivad olla kasulikud. Teie võtsite paar nädalat tagasi vastu seadusmuudatused, mis loiid eelarvenõukogu. Ta alustab praegu oma tööd. Tema ei hakka kolmandat prognoosi koostama, vaid hakkab teiste prognooside alusel oma kommentaare andma ja positsiooni hindama. Meil on teenindav funktsioon, me peame sellele nõukogule tehnilist tuge pakkuma. Ma arvan, et praegune olukord, kus on mitmeid prognoose, on võibolla kõikidele parem.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud Eesti Panga president, aitäh teile ettekande eest! Finantsvaldkonnast moodustavad hoiu-laenuühistud marginaalse osa. Kuidas te hindate

hoiu-laenuühistute osa praeguses Eestis ja kas teie arvates võiks neil olla tugevam positsioon või kas te arvate, et neil on kasvupotentsiaali?

Ardo Hansson

Täna küsimuse eest! Ma arvan, et on väga loogiline, et meil on hoiumaandajad. Seadused näevad neid ette ja neid on ka loodud, kuigi nad on, arvestades kogu finantssektori bilansimahtu, alles väga väikesed. Küsimus on selles, kuidas neid täpselt käsitleda ja reguleerida. Praegu on üks mudel see, et nad on loodud ühiskassa põhimõttel. See tähendab, et mingi kogukond või piirkond, kus inimesed üksteist tunnevad, paneb oma raha kokku, siis hakatakse üksteisele laenu andma jne. See on niisugune klassikaline tegevus. Teine äärmus on suurem panganduse osa. Küsimus on selles, kas vastutus ja õigused on alati kooskõlas. Praegu ei kehti hoiumaandajatele näiteks hoiuste kindlustus, neile ei kehti intresside maksusoodustused. Nende üle ei tehta aga mingit järelevalvet. Nad peavad ise oma auditiitorite abil, üksteisel silma peal hoides järelevalvet tegema. Ma oleksin murelik, kui tekiks vahepealne variant, kus nad ei ole enam päris klassikalisel põhimõttel üles ehitatud, kus nad *de facto* hakkavad üldsuselt hoiuseid kaasama, inimestele meeldib, et nad maksavad kõrgemat intressi, aga tagantjärele kaob seos osanike vahel. Siis võib tekkida probleem, et nad ei ole ei üks ega teine, nad hakkavad sisuliselt käituma nagu kommertspangad, aga neile ei laiene ei hoiuste kindlustus ega järelevalve. Võib-olla on vaja neid asju natukene ühes või teises suunas korrastada, et see tegevus oleks võimalikult tugevatel alustel ja need inimesed, kes oma raha sinna paigutavad, saaksid olla rahulikud, et see rahapaigutus on kindel.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urmas Reinsalu!

Urmas Reinsalu

Aitäh, härra panga president, avameelse ja tõsise käsitluse eest! Meile kõigile teevad praegu muret Eesti majanduse väljavaated ja areng. Nagu te ütlesite, prognoose on tulnud korrigeerida ja kahjuks negatiivses suunas. Küsimus on selles, kuidas riigi rahapoliitilised otsused korreleeruvad nende prognooside ja võimalike negatiivsete stsenaariumidega.

Pärast uudist esimese kvartali majanduslanguse kohta võttis valitsus vastu riigi eelarvestrateegia, milles nominaalne eelarvepositsioon, mis pidi järgmiseks aastaks jõudma nulli, muudeti miinusemärgiliseks. Te ütlesite oma sõnavõtus, et nominaalsed näitajad võiksid keerulistes oludes olla palju kindlamaks ankruks. Kas praeguste majandusväljavaadete seisukohalt oli nominaalse eelarvepositsiooni riigi eelarvestrateegias miinusesse viimine Eesti Panga meelest mõistlik otsus?

Ardo Hansson

Aitäh küsimuse eest! Eelmisel aastal oli ju eelarve väikeses miinuses, ta oli nominaalses miinuses, aga hinnati, et ta oli struktuurses ülejäägis. Hiljuti võeti vastu uus seadus, mis seab miinimumeesmärgiks, et eelarve võiks olla kas struktuurses tasakaalus või ülejäägis, ta ei tohiks olla miinuses. Ma arvan, et praegu on esimene ülesanne kindlustada, et eelarve ei läheks struktuursesse miinusesse. Kui me homme esitame prognoosi, siis saame neid arve natuke täpsemini vaadata. Aga meie meelest võiks hakata vaikselt ka reserve koguma. See tähendab, et kas struktuurselt või nominaalselt võiks eelarve olla väikeses ülejäägis, vähemalt struktuurselt võiks ta ülejäägis olla. Kas see tähendab, et eelarve peab olema järgmisel aastal nominaalselt ülejäägis, seda ei oska ma veel öelda. Aga me näeme, et seda eesmärki on pidevalt edasi lükatud, juba mitu aastat. Oli juttu, et kahe aasta pärast on eelarve nominaalses tasakaalus, aga seda on pidevalt edasi lükatud. Kui niiviisi muudkui edasi lükatakse, siis võib küll öelda, et me räägime siin paarist protsendist või alla protsendipunkti SKT-st, aga võib-olla see õhnestab kesk-pika perspektiivi usaldusväärust, kui me järjest lubame, aga siis vaikselt nendest lubadustest taganeme.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tiina Lokk-Tramberg!

Tiina Lokk-Tramberg

Aitäh, hea ettekandja, huvitava ettekande eest! Mõni aeg tagasi olid väga tulised debadid Eesti Panga otsuse üle investeerida euroala võlakirjadesse, ennekõike Kreeka omadesse. Täna on ilmselt võimalik juba rääkida tule-

mist. Kas te oskate öelda, milline on resultaat, ja kuidas te seda investeringut hindate?

Ardo Hansson

Aitäh küsimuse eest! See otsus oli tehtud kollektiivselt. See ei olnud Eesti Panga otsus, see oli Euroopa Keskpankade Süsteemi otsus, et me osaleme selliste võlakirjade ostmises mitte ainult Kreekas, vaid ka Iirimaa, Portugalis, Hispaanias ja Itaalias. Kokku sai neid võlakirju ostetud umbes 200 miljardi euro eest, osa nendest siis Kreekast. Ma arvan, et lõplikku hinnangut on siiski natuke vara anda, kuna me ei tea täpselt, kuidas Kreeka olukord lõpuks laheneb. Hiljuti nägime siiski positiivseid märke, Kreeka majandus on näidanud teatud elavnemist, nad on naasnud rahvusvahelistele finantsturgudele. Nii et mingeid paranemise märke on näha. Eile sai Kreeka uue valitsuse. Ma arvan, et seda olukorda hinnatakse tehniliselt jälle sügisel ja siis vaatame, kuidas seal asjad edasi lähevad. Võib öelda, et kahjumit ei ole tekkinud, aga me teame, et olukord ei ole 100% kindel ja seetõttu tasub olla valvas. Teine küsimus on see, et kui me hindame mingit poliitikat, siis me peame vaatama, mis oleksid olnud realistlikud alternatiivid. Absoluutarvestuses võib tunduda, et need rahapaidutused või otsused on kallid, aga kui alternatiiv oleks näiteks olnud euroala lagunemine, mis oleks viinud kataklüsmiliste tagajärgedeni, siis selle võimalusega võrreldes on hinnang võib-olla hoopis teistsugune.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tõnu Juul!

Tõnu Juul

Austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Minu küsimus puudutab pensionisambaid. Mure on selles, et minu meelest ei ole pangad nende vahendeid investeerimisportfelliges paigutades efektiivselt tegutsenud. Kas Eesti Pangal on ka mingisugune finantskontrolli roll pensionifondides toimuva üle? Kui ei ole, siis kas seda ei peaks looma?

Ardo Hansson

Aitäh küsimuse eest! Pensionisüsteemi detailid on üks valdkond, kus meie ei ole soovitusi andnud. Nende detailidega tegelemine, kuidas seda raha täpselt paigutatakse ja kui

efektiivne see on, ma arvan, on pigem valitsussektori ülesanne. Aga see küsimus on kindlasti õigustatud. Seda, kas tootlus on olnud piisavalt suur, et see saaks kaasa aidata pensionisüsteemi eesmärgi saavutamisele, ei küsita mitte ainult Eestis, vaid ka teistes riikides. Kui see raha oleks paigutatud erasektorisse, siis oleks tootlus suurem. Ma arvan, et selle jälgimine on pigem valitsuse ülesanne.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalle Palling!

Kalle Palling

Aitäh! Austatud ettekandja, suur tänu sisuka ettekande eest! Üks Eesti Panga tähtsamaid ülesandeid on raharingluse korraldamine. Viimastel nädalatel on Eesti mitmed erakonnad hakanud võitlema sularaha kättesaadavuse eest. Millised on teie hinnangud sularaha kättesaadavusele Eestis? Kas olukord on pigem hea või on seal veel puudujääke? Milliseks te üldse hindate sularaha tulevikku? Teatavasti eelistab suur osa Eesti inimestest kasutada siiski elektroonseid makseviise. Kas sularahal kui sellisel on üldse lähima viie aasta perspektiivis tulevikku?

Ardo Hansson

Aitäh küsimuse eest! See debatt on viimastel päevadel-nädalatel alanud. Ma arvan, et see on igati teretulnud, et me nende teemade üle mõtiskleme ja diskuteerime. See ei ole lihtne teema. Ma arvan, et see ei ole ainult meie teema, vaid igas riigis on sellised teemad üleval. Üks asi on see, et inimeste harjumused muutuvad ja tehnoloogia muutub. Kakskümmend aastat tagasi toimetasid inimesed hoopis teistmoodi kui tänapäeval. Teisest küljest on siin ka regionaalpoliitiline dimensioon, Eesti asustatus vaikselt muutub. Sellega kuidagi kaasas käies tuleb ühest küljest tagada efektiivsus ja teisest küljest olla teadlik, et see üleminek võib olla väga raske ja mõne inimese elu võivad niisugused muudatused ikka väga keeruliseks muuta. Ma arvan, et siin nagu paljude teistegi küsimuste puhul on vaja läheneda n-ö külma pea ja sooja südamega ning proovida leida tasakaalu. Ühest küljest me tunneme, et niisugused kardinaalsed muutused, mis ei arvesta kõigi elanike huvidega, võivad olla valusad. Tuleb vaadata, võib-olla meil

oleks võimalik neid kuidagi leevendada. Teisest küljest tuleks leida lahendusi, mis aitavad saavutada meie teatud eesmäärke, tehes seda võimalikult efektiivselt. Nii et minu meelest on hea, et ka majandusministeerium praegu seda asja ajab, eriti kuna on tegemist regionaalpoliitiliste küsimustega. Meie loomulikult osaleme selles debatis hea meelega, aga meie arvates on meie roll pigem varustada kogu Eestit kvaliteetse sularahaga. Kuid meil on hea meel, et seda teemat arutatakse.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mati Raidma!

Mati Raidma

Suur tänu! Suur tänu ka hea ja ülevaatliku ettekande eest! Siin on täna käsitletud muutusi majanduses ja rahanduses. Üht-teist turbulentset toimub ka julgeolekumaailmas. Teadaolevalt on Eesti Pangal ka riigikaitsefunktsioone. Riigikaitsekomisjoni esimehena tahan küsida, kas rahvusvaheline olukord on teid ärgitanud omavahel arutlema riigikaitse ülesannete täitmise üle, mis teie laual on. Kui me räägime riigikaitse laiast käsitlesest, siis kas teil ei oleks aeg värske pilguga need rollid üle vaadata?

Ardo Hansson

Täna küsimuse eest! Me mõtleme nendele küsimustele jooksvalt ja olukorda arvestades pöörame neile ka täiendavat tähelepanu, aga oma rollile selles olukorras mõeldes töötame koos teiste riigiasutustega. Hiljuti – õigemini mitte enam nii hiljuti – võeti vastu hädaolukorra seadus, mille alusel me töötame nelja suurema pangaga, et nende jätkusuutlikkus oleks tagatud ka teatud raskemates olukordades. Loomulikult on see teema, millega me kõik peaksime tegelema.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaanus Tamkivi!

Jaanus Tamkivi

Täna, juhataja! Austatud ettekandja! Minu küsimus on Eesti Panga reservide kohta. Need reservid on suhtelises plaanis teatavasti oluliselt väiksemad kui enamiku teiste Euroopa Liidu riikide keskpankadel. Kui kriitiliseks te seda küsimust peate? Kui pikk peaks olema

või võiks olla see periood, mille jooksul need reservid on jõudnud sellele keskmisele tasemele, nagu on Euroopas tavaks? Millised üldse võiksid olla tekkivad riskid? Millised olukorrad võiksid osutada Eesti Pangale üle jõu käivaks selle tõttu, et reservid ei ole tavapärasel tasemel?

Ardo Hansson

Aitäh küsimuse eest! Me oleme ise hinnanud, et meie reservid on pigem liiga väikesed kui liiga suured. Osaliselt tuleneb see sellest, et me oleme noorem keskpank kui paljud teised, kes Euroopas tegutsevad ja on saanud reserve väga kaua aega koguda. Nii et meil on need arusaadavatel põhjustel väiksemad. Võibolla krooni tingimustes ei olnud see nii oluline, aga praegu me jagame teiste euroala riikidega sissetulekut ja me jagame ka kohustusi. Põhiline sissetulek tuleb ühistest tegevustest, meil on ühtne rahapoliitika. Selles mõttes on riskid siiski olemas. Osaliselt on tegemist krediidi-riskiga. Kui mõnel nn stressiriigil peaks tekki-ma probleeme oma laenude tagasimaksmisega, siis me võime kahjumit saada. Teine aspekt on üldisemad riskid, näiteks kui intressimäärad peaksid tulevikus muutuma. Senini oleme päris kenasti teeninud selle kaudu, et intressimäärad on vaikselt langenud. See on meie vara hinda tõstnud, aga need määrad võivad vastu-pidi liikuma hakata. Me võime ette kujutada, et isegi kui midagi ei juhtu kusagil perifeeria-riikides, võivad tulla aastad, kui me saame pigem kahjumit kui kasumit, kuna tootlus on lihtsalt nii väike, et sealt saadud sissetulek ei ületa kulusid. Selles olukorras me loomulikult tahame ja olemegi suutnud kanda osa oma puhastulust riigieelarvesse. Aga me ei tahaks sellist lähenemist, et kanname kõik riigieelar-vesse ja siis, kui tuleb hästi keeruline olukord, kus meil on seda raha järsku vaja, peaks riik ütlema, et ta maksab meile selle kinni, sest sellelsamal hetkel on ju riigieelarve ilmselt vä-ga raskes seisus. Minu meelest oleks palju pa-rem lähtuda sellisest reservide kogumise loo-gikast, kus me heal ajal paneme raha kõrvale, et siis, kui tulevad halvad ajad, ei oleks Eesti Pank see asutus, kes peaks omakorda tulema riigi jutule ja tuge paluma.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh! Lugupeetud Eesti Panga president! Ma küsin riigieelarve kohta. Teatavasti koostati riigieelarve lootuses, et majanduskasv on 3,6%. Kahjuks oli esimese kvartali majanduslangus 1,4%. Viimased uudised on sellised, et mais vähenes eelmise aasta sama ajaga võrreldes käibemaks 1,6%, mis tähendab, et ka sisetarbimist ei ole. Meid ümbritsevad riigid on kõik pessimistlikud: Rootsi ja Soome majandus on languses, Venemaa majanduskasv on mõõdukas. Erandiks on Läti ja Leedu, kus loodetakse majanduskasvuks 3%. Mis te arvate, kas riigieelarve peaks ümber tegema? Millisele imele valitsus loodab?

Ardo Hansson

Aitäh küsimuse eest! Ma arvan, et me homme avame neid teemasid natuke rohkem. Aga jah, me näeme, et majanduskasv on nõrgem ja inflatsioon ei ole ka enam nii kõrge kui varem. Nominaalne majanduskasv on vähemalt sellel aastal kindlasti natukene tagasihoidlikum kui eelmisel aastal. Ma arvan, et see lööb baasi alla, mis tähendab, et ka järgmisel aastal on nominaalne SKT arvatavasti väiksem sellest, mis me paar kuud tagasi arvasime. Me ei ole võib-olla veel arvestanud, et rahvusvaheline olukord võib oluliselt halveneda. Praegu me eeldame niisugust mõõdukat halvenemist, päris dramaatilist olukorda ei ole veel tekkinud, aga seda ei saa välistada. Eelarvet planeerides peab kindlasti neid arenguid jälgima ja olema valmis korrektiivide tegemiseks, plaan B peab alati olema olema. Aga ma arvan, et see on keerulisem ülesanne, kui tundus paar kuud tagasi. Senini on reaalse SKT aeglast kasvu kompenseerinud vähemalt hinnatõusud, mis on hoidnud nominaalse SKT kasvu suhteliselt suurena. Kuid ma arvan, et sellel aastal on see nominaalne kasv natuke väiksem.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Sven Sester!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Teil oli väga hea sisuline ülevaade. Ausalt öeldes on natuke kahju, et me täna kuulsime ülevaadet ja homme te avaldate uue prognoosi. Oleks kindlasti olnud hea, kui need oleksid toimunud samal päeval või teie ette-

kanne oleks võinud olla väheke hiljem, siis oleks saanud teilt operatiivinfot küsida. Aga vaadates praegust majandussuundumust ja nominaalset laekumist riigieelarvesse, tuleb öelda, et osa poliitikuid on ennastki rahustanud sellega, et maksude laekumine on ikkagi normaalne ja me võime lubada võtta endale teatavaid kulutusi ka tulevikuks. Te olete öelnud, et kõige lõdvem eesmärk on struktuurne tasakaal. Siit ka minu küsimus teile. Mis olukord praegu on, kas meil on head või halvad ajad? Kui me vaatame kulutusi, mida tehakse, siis tundub, nagu oleksid head ajad. Kui me vaatame reservide kahanemist, siis tundub, nagu oleksid halvad ajad. Milline on teie hinnang, kuhu me suundumas oleme?

Ardo Hansson

Aitäh küsimuse eest! Kui ühe lausega kokku võtta, siis praegu iseloomustab Eesti majandust just mitmekülgus. Seda pilti lühidalt iseloomustada on väga raske. Masu ajal võis öelda, et olukord oli selgesti halb, kõik läks allapoole. Aastatel 2011–2012 nägime üldist paranemist. Aga alates eelmisest aastast on pilt muutunud üsna kirjuks. Meil on teatud majandusharud, näiteks kaubandus, millel läheb ülihästi, samal ajal läheb veondusel ja laondusel ning logistikal ja transiidil halvasti. Nii et ühtset hinnangut anda on keeruline. Aga ma arvan, et kui me vaatame nominaalse SKT kasvu, siis sel aastal on meil pigem natuke halvem olukord kui seni. Laekumisi on suuremana hoidnud see, et palgad on päris kiiresti kasvanud, käibemaks on selle tõttu kenasti laekunud, võib-olla ka impordilt. Peab vaatama kasvustruktuuri ja tuleks väga täpselt jälgida trende. Loomulikult on hea, et senini on läinud nii, et me oleme suutnud sellises olukorras hästi makse koguda, aga see ei tarvitse niiviisi edasi minna. Eriti kui palgad hakkavad olukorraga kohanduma, siis võib see maksubaas hakata nõrgenema, mõni teine osa võib küll kasvada, aga tuleb olla ettevaatlik.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helir-Valdor Seeder!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud president! Minu küsimus on pensioni teise samba kohta, mille kohta te ütlesite, et see on rohkem täitevvoimu, valitsus-

se korraldada. Ma ei küsi detailide ega fondide tootluse kohta, aga iseenesest on tegemist väga suure rahaga. Arvestuste kohaselt panustab 300 miljonit eurot sinna aastas riik, 100 miljonit eurot lisavad töötajad, kokku on seda 400 miljonit eurot aastas. Kas te peate võimalikuks ja vajalikuks, et see raha seotaks rohkem Eesti majanduse arenguga, suunataks rohkem Eesti majanduse ja ettevõtluse elavdamiseks? Mõni riik on sellist teed läinud. Või ei pea te seda õigeaks? Kas me peaksime üldse teise samba ideoloogia üle vaatama? Mis on teie arvamus?

Ardo Hansson

Aitäh selle küsimuse eest! Teisele sambale hinnangu andmine sõltub natuke konjunktuurist. Alguses töötas see väga hästi, tootlus oli üsna hea ja me olime positiivselt meelestatud. Siis tuli majanduslangus, tootlus vähenes ja vara hind langes. Siis hakati küsima, kas seda kõike oli üldse õige teha. Viimastel aastatel on pilt jälle natukene positiivsemaks muutunud. Süsteem on üles ehitatud sel põhimõttel, et kaugemas perspektiivis võib raha paigutamine aktsiatesse või eravõlakirjadesse olla siiski tulutoov tegevus. Kuidas seda raha täpselt paigutada? See on igivana teema, millega kõik riigid on pidanud tegelema ja mingisuguse seisukoha võtma. Kui sa paigutad kogu oma raha välismaale, siis võid leida sealt väga kindlaid raha paigutamise võimalusi, kuid võib-olla need väga palju ei tooda ega elavda meie majandust. Aga kui sa paned liiga palju raha meie majandusse, siis tuleb arvestada, et meie kapitaliturud ei ole veel väga arenenud, kuna meil aktsiaid ja ettevõtete võlakirju praegu eriti ei ole, ja kui sa hakkad seda väga kiiresti forsseerima, siis on see väga palju seotud jälle meie majanduse arenguga. Raha investeerimise loogika võiks olla riskide hajutatus. Nii-sugused proportsioonid, et osa rahast läheb välismaale ja osa jääb Eestisse, on arvatavasti loogiline. Aga kust täpselt seda tasakaalupunkti leida, kas nihutada seda natuke ühes või teises suunas, seda tasub loomulikult arutada. Ma arvan jälle, et Eesti Pank ei tahaks hakata siin nõu andma, me ei tunne, et me oleme selles küsimuses pädevad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urbo Vaarmann!

Urbo Vaarmann

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud Eesti Panga president! Kuidas te suhtute elektroonsesse rahasse ehk krüptorahasse ehk e-rahasse? Kui palju see võiks üleüldse mõjutada Eesti majandust ja ka pangandust?

Ardo Hansson

Aitäh küsimuse eest! See on uus teema, millega me proovime ennast kursis hoida ja selles asjas oma seisukohta kujundada. Praegu võib öelda, et kuna see on nii uudne teema ja need mahud on nii väikesed, siis võib-olla see ei kujuta mingisugust süsteemset riski Eesti majandusele. Aga samal ajal peame tõdema, et tehnoloogia areneb ja kui ühe krüptoraha või e-rahaga toimetamine lõpuks ei õnnestu, siis selline trend ilmselt jätkub ning varem või hiljem tulevad uued tehnoloogilised lahendused. Ma arvan, et praegu on lihtsalt vaja inimesi hoiatada. Kui te tahate sellesse investeerida, siis palun väga, aga olge teadlik ka riskidest. Nendel süsteemidel ei ole mingisugust järelevalvet, me ei teagi alati, kes nende omanikud on jne. Need toimivad uutel tehnilistel platvormidel, mis pole veel lõplikult välja töötatud. Seal on ka rahapesuriske. Nii et me peaksime tarbijat vähemalt hoiatama, et see on riski peale minemine. Meie peaksime ilmselt kujundama seisukoha, et kui meie pangad hakkavad selle rahaga tegelema, mida me sellest siis arvame. Ilmselt peaks hoiak olema ettevaatlik. Teine küsimus on see, kui Eestis hakatakse looma mingisuguseid platvorme selle rahaga kauplemiseks. Siis me peaksime kindlasti vaatama rahapesu ja terrorismi finantseerimise seisukohast, et meil ei tekiks selle rahaga mingisugust kahtlast tegevust.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Annely Akkermann!

Annely Akkermann

Täna, juhataja! Austatud Eesti Panga president, täna teid huvitava ettekande eest! Täna tuli uudis, et aprillis kahanes Eesti eksport 5%. Eile väljastas Eesti Pank pressiteate, et jooksva konto puudujääk suureneb sisenõudluse kasvu tõttu ja finantskonto netosissevoolus on ülekaalus võlgnevust mitteteketavad rahavood, mitte näiteks otsesed investeeritud. Kas need märgid viitavad teie arvates

sellele, et Eesti ei suuda kasutada struktuuriabi majanduse rahvusvahelise konkurentsivõime kasvatamiseks, vaid arenguabi maandub liiga otse sisetarbimisse? Kas need märgid ei viita meile 2007. aastast tuttavale sisemajanduse ülekuumenemisele ning kas kõik need riskid ei ole taas päevakorral? Ülekuumenemise algfaasis maksud laekuvad ju kenasti ja pealiskaudsel vaatlusel võibki tunduda, et sellises kriisis me tahamegi elada.

Ardo Hansson

Aitäh küsimuse eest! Ma arvan, et ekspordinäitajad võivad muutuda kuust kuusse. Aga viimases kvartalis säärane muutus siiski toimus. Samas on ühe kvartali näitajate alusel võib-olla ennatlik midagi öelda. Ma arvan, et aasta tagasi oli meie majandus väga kenasti tasakaalus. Eelarve seis ja jooksev konto olid väga tasakaalu lähedal. Pangad hakkasid palju rohkem ennast rahastama sisemaistest hoiustest, hoiused kasvasid kiiremini kui laenud, mis tähendab, et vana rahastamismudel, kui pangad tõid välismaalt hästi palju raha, selleks et finantseerida meie laenutegevust, oli muutunud ja tasakaal hakkas kasvama. Aga viimasel aastal on olnud näha teatud tasakaalustamatuse märke. Esiteks, palgatõus on oluliselt kõrgem kui tootlikkuse kasv. See kandub üle tarbimisse ja lõpuks jooksva konto defitsiiti. Teine trend on see, et kinnisvarahinnad on hakanud tõusma. See on iseenesest mingil määral ohumärk, aga me praegu lohutame ennast sellega ja näeme positiivsena seda, et pangad ei ole seda tagant kütnud. Tegelikult on hüpoteeklaenude maht aastaga kasvanud umbes 1%, mis on aeglasem kui kogu majanduse kasv. See on baseerunud sellel, et ilmselt inimesed otsivad madalate intresside tõttu lihtsalt võimalusi oma raha paremini paigutada ja mõned on oma raha paigutanud kinnisvarasse. Aga senini ei olnud need tasakaalustamatused kandunud üle jooksva konto puudujääki. See üks näitaja viitab sellele, et me peame hakama seda natuke rohkem jälgima. Kui see trend peaks kinnistuma, kui see selliseks jääb – praegu on see umbes 3,5% SKT-st – ja peaks veel süvenema, siis on kindlasti vaja rohkem mõelda majanduse tasakaalustamise peale kas eelarvepoliitika või nendesamade makrofinantsiliste järelevalvemeetmete abil, mille jaoks te meile nüüd pädevuse andsite.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kaja Kallas!

Kaja Kallas

Aitäh! Hea Eesti Panga president! Teie ettekandest kumas läbi mure majanduskasvu pärast. Kui rääkida ettevõtjatega või vaadata uuringuid, siis selgub, et üks tegur, mis takistab majanduse arengut, on ligipääs kapitalile. Ettevõtjad ei saa tegelikult kapitali kätte, et areneda. Teie aruandest tuleb välja, et pikaajaliste laenude maht tegelikult eriliselt suurenenud ei ole. Ühes vastuses puudutasite ka seda, et probleemiks on kapitaliturgude areng. Võib-olla räägite natuke lähemalt, milline on teie visioon seoses kapitaliturgude arenguga.

Ardo Hansson

Aitäh küsimuse eest! Ma arvan, et ideaalis võiks meil olla mitmekesisem finantssektor. Euroopas on peaaegu kõigis riikides finantssektor väga pangapõhine, aga meil on see veel eriti nii. Kui me vaatame meie börsi ja ettevõtete võlakirju, siis näeme, et need mahud ei ole väga suured. Eesmärk võiks olla (ma arvan, et ka Euroopas vaadatakse seda), kuidas saaks mittepanganduslikke elemente sinna juurde kasvatada. Ka majanduse vastupidamisvõime parandamise seisukohalt oleks parem, kui meil oleks majanduses rohkem aktsiakapitali. Eestis on grupe, kes sellega tegelevad. Seda peaks tegema jällegi kuidagi mõõdukalt. Kui me avastame, et on mingisugused tõrked, mis piiravad mittepangandusliku tegevuse arengut, siis võiks loomulikult lahendusi kaaluda. Aga üks asi, mis ei tööta meie kasuks, on meie väiksus. Kapitaliturud kipuvad tihti arenema seal, kus mahud saavad olla suured, aga meil on ettevõtteid, kes saavad turukõlblikke võlakirju emiteerida, suhteliselt vähe, meie börsi likviidsus ja käive on alati piiratud. Nii et see, mis on võimalik näiteks Poolas, võib-olla meil alati võimalik ei ole. Aga loomulikult oleks teretulnud, kui mõõdukalt neid võimalusi otsitaks, et saaks seda osa vaikselt kasvatada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaak Aaviksoo!

Jaak Aaviksoo

Aitäh! Hea president! On üsna konsensuslik arusaam, et Eesti administratiivne jaotus on

fragmenteerunud ja killustunud. Vähem on võib-olla väljendatud seisukohti meie ettevõtluse konsolideerumisastme ja kriitilise massi kohta. Kas te näete ühe probleemina ka seda, et meil on liiga palju alakriitilist ettevõtlust, mis eriti väikeriigi tingimustes ei suuda ennast realiseerida? Sama küsimus on tegelikult ka Eesti Panga kohta. Eesti Pank on asutus, kuhu on koondunud üsna arvestatav intellektuaalne võimekus. Mulle tundub, et me võiksime Eesti Pangast rohkem kuulda, sh koostööst vähemasti akadeemiliste asutustega, kui mitte ka täitevvõimuga.

Ardo Hansson

Aitäh küsimuse eest! Tulen kohe selle viimase küsimuse juurde. Ma tahaksin arvata, et me oleme paaril viimasel aastal olnud siiski ühiskonnas palju nähtavamad kui varem. Me oleme osalenud debattides, tihti võib-olla küll mitte väga nähtavalt. Aga olen ka ise väga palju tahtnud kohtuda erialaliitudega ja teatud gruppidega, et mitteformaalselt, mitte kaamerate ja ajakirjanike ees neid teemasid lahata. Meil on veel vaja selles valdkonnas tööd teha, aga me võiksime kindlasti nendes debattides aktiivselt osaleda. Samal ajal arvan, et me peame oma tegevust natukene fookustama. On ka oodatud, et me võtaksime sõna paljudes küsimustes, et kuna meil on potentsiaali ja väga tarku inimesi, siis me võiksime panustada laiemalt. Aga siin on võib-olla valiku koht, kas hakata oma mandaadist liiga kaugele minema. Me ei taha võtta sõna küsimustes, mis on selgesti nn poliitilised ega ole seotud majanduse stabiilsusega. Me keskendume pigem nendele teemadele, kus me tunneme ennast kõige pädevamana. Me oleme pigem hoidunud niisuguste teemade analüüsimisest või kommenteerimisest nagu administratiivne jaotus või ettevõtlussektori struktuur. Aga need mured on arusaadavad, nii et nendel teemadel võib edasi arutada.

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Eesti Panga president! Avan läbirääkimised. Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel tuleb kõnepulti Urmas Reinsalu. Kaheksa minutit.

Urmas Reinsalu

Austatud istungi juhataja! Härra Eesti Panga president! Riigikogu liikmed! IRL-i fraktsioon arvab, et Eesti Panga aastaaruanne tuleks kinnitada. Aga kõneldes meie majanduskeskonnast ja rahapoliitika väljavaadetest, peab ütleva, et miski on praegu valesti. Me peame avameelselt rääkima nii viimase aja poliitilisest retoorikast kui ka rahapoliitilistest otsustest, mis hiljuti on tehtud. Eesti Panga president tõstas väga delikaatsel, akadeemilisel moel mõningaid hoiatavaid probleeme. Tõsiasi on see, et valitsuse rahapoliitika ei ole suunatud mitte nende probleemide lahendamisele, vaid see liigub paraku vastassuunas.

Niisiis, konkreetsete ettepanekud. Esiteks, keskpikas perspektiivis on oluline reservid taastada ja neid suurendada. Tegelikult on aga see, et arvestades suurt hüppelist püsikulude suurendamise kava, kavatakse oluline osa keskvalitsuse reservidest kolmel järgmisel aastal ära kulutada.

Teiseks, Eesti Panga president hoiatas, et struktuurse tasakaalu näitaja kasutamise kõrval, mida võib pidada orientiiriks, tuleks silmas pidada ka nominaalset tasakaalu. Me näeme, et paraku on viimaste majandusprognoosi kohta tulnud negatiivsete uudiste valguses Vabariigi Valitsuse rahapoliitilised eesmärgid suunatud hoopis eelarvetasakaalu märkimisväärsele lõdvenemisele. Teisisõnu, majanduskeskonnast tulevatele negatiivsetele signaalidele reageeritakse nõnda, et lõdvendatakse rahapoliitilisi eesmäärke.

Ma küsisin algul, kas midagi on valesti. Jah, minu meelest on midagi valesti. Mis on põhimõtteliselt valesti? Väga lihtne küsimus! Kulutada plaanitakse nii nagu buumi ajal ja raha nendeks täiendavateks püsikuludeks kavatakse võtta reservidest ehk hakatakse reserve "ära sööma" nagu kriisi ajal. Tegelikult on kaks paralleelset tegevust kokku pandud: kulutada nagu buumi ajal, aga reserve "süüa" nagu kriisi ajal.

Siin on palju räägitud sellest, kas eelarve on järgmistel aastatel tasakaalus või mitte. Minu väide on see, et kui jooksvaid kulusid peab katma reservidest, siis on tegemist puudujäägiga ja eelarve on miinuses. Ei ole mõtet ükskõik millise mustkunstiga ignoreerida seda lihtsat tõsiasja, mis kehtib perekonna, ettevõtte ja ka riigi puhul. Kuid valitsus on optimistlik.

Optimism on väga oluline väärtus ka sisetarbimise soodustamisel – ettevõtluskeskkonna optimism, tarbijate optimism –, aga selle kõrval peab valitsusel olema lisaks lühiajalisele poliitilisele agendale, mida see valitsus on ette pannud, ka vastutustunnet pikaajaliste rahapoliitiliste otsuste langetamisel. Valitsuse optimism on selline, et jooksvad katteallikad püsikulude katteks lisaks reservide kulutamisele on väidetavalt leitud. Veelgi enam, peaminister ütleb, et 40 miljonit eurot on üle. Tuleb välja, et majanduse väljavaated on paraku negatiivsed – ootame huviga Eesti Panga homset prognoosi – ja on tekkinud orwelllik olukord, mida püütakse ühiskonnale maha müüa. Raha on veel ülegi! Eelarve tasakaalu eesmärgid on täidetud ja 40 miljonit eurot jääb veel üle!

Ma arvan, et õige on see, et mõnda inimest saab lollitada kogu aeg, kõiki inimesi saab lollitada mõnda aega, aga paraku ei põhimõtetelistes rahapoliitilistes valikutest ega tegelikus olukorras ei ole võimalik kõiki inimesi eksitada kogu aeg. Kui me vaatame eelarvestrateegia arve, siis näeme järgmist seisut. Eelmisel aastal Vabariigi Valitsuse kinnitatud eelarvestrateegia seadis järgmised nominaalse eelarvepositsiooni eesmärgid: 2014. aastal 0, 2015. aastal +0,2, 2016. aastal +0,7. Käesoleva aasta kevadel on majanduse negatiivsetes väljavaadetes nominaalse eelarvepositsiooni eesmärgid järgmised: 2015. aastal -0,5, 2016. aastal -0,7 ja alles 2017. aastast nähakse ette 0,1. Ma arvan, et siin on peidus seesama illusoorne või optiline kahe aasta efekt, millega tegelikult püütakse kõiki, ka n-ö keskpikki tasakaaluesmärke lükata edasi kahe aasta tagusesse aega, millest Eesti Panga president kõneles.

Kõneldakse sellest, et struktuurne eelarvepositsioon on jäänud samaks. Tõepoolest, kui me vaatame struktuurse eelarvepositsiooni muutusi võrreldes eelmisel kevadel vastu võetud riigi eelarvestrateegiaga, siis näeme ka siin muutusi. Kui järgmiseks aastaks planeeriti struktuurset ülejääki 0,7% ja ülejäägmiseks ehk 2016. aastaks 1%, siis need on nüüd korrigeeritud märkimisväärselt allapoole: 2015. aastaks 0,2% ja 2016. aastaks 0,0%.

Teisisõnu, jätkusuutliku ja tasakaalus riigi-eelarve loogikat silmas pidava riigi rahanduspoliitika peaks põhinema tsüklilisel loogikal: parematel aegadel kogume reserve, mida on võimalik halvematel aegadel kulutada, ja siis

tulevad jälle paremad ajad, kui me taastame reserve, paremad ja halvamad ajad vahelduvad. Nüüd aga on mul küsimus riigi rahanduspoliitikat silmas pidades: mis ajad meil siis käes on? On need paremad või halvamad ajad? Kulutame nagu buumi ajal ja kulused katame reservidest nagu kriisi ajal. Korruga niisugust kahesuunalist rahapoliitikat viljelda on jätkusuutmatu. See jätkusuutmatus ongi nüüd näha, eelarvestrateegia allapoole korrigeeritud näitajad on selle väljenduseks. Iseküsimus on selles, kas (paraku on meil põhjust olla siin murelik) ka need allapoole korrigeeritud näitajad on tegelikult täidetavad. Võtame arvesse seda, et Eesti Panga enda hinnangul, Ülo Kaasiku hinnangul, peaks sellel aastal maksutulude summaarselt laekuma ligikaudu 100 miljonit eurot vähem, kui on prognoositud, ja nominaalse majanduskasvu ehk selle majanduskasvu, mille pinnalt tulevad maksutulud absoluutarvudes, väljavaated on negatiivsed.

Ühesõnaga, midagi on siin valesti. Optimism on mõistlik väärtus, aga see peab olema tasakaalustatud. Ma kutsun üles Eesti Panga presidendi hoiatustesse tõsiselt suhtuma. Teiseks kutsun ma valitsust üles väga konservatiivselt vaatama üle oma kulud ...

Aseesimees Laine Randjärv

Hea Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja, aeg sai juba tükk aega tagasi läbi.

Urmas Reinsalu

See on nii oluline teema!

Aseesimees Laine Randjärv

Oleks pidanud olulise kohe alguses ära ütlema. Palun lõpetame!

Urmas Reinsalu

Ma pean mõistlikuks, et suvise majandusprognoosi valguses tehakse korrektiivid ka eelarvepoliitilistes otsustes. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel Rannar Vassiljev!

Rannar Vassiljev

Head kolleegid ja panga president! Mul ei olnud plaanis siia kõnepulti tulla. Kindlasti tahan tänada panga presidenti selle ettekande

eest, võimaluse eest saalis talle küsimusi esitada ja ka tema vastuste eest! Aga ausalt öeldes motiveeris mind siia teie ette tulema – kahjuks ei saa ma öelda, et ma oleksin tohutult inspireeritud – ennekõike eelmine kõneleja.

Miks see motivatsioon mul tekkis? Mis siin salata, eks selles kõnes oli mõningaid asju, millega võib täiesti nõustuda. Kahjuks oli neid aga selle kaheksa minuti jooksul üsna väikesel hulgal. Kahtlemata tekitab muret see, et majanduskasvu on nii reaalses kui ka nominaalses väärtuses viimases kvartalis allapoole korrigeeritud. Kindlasti tuleb riigil tulenevalt sellest korrektiivist üle vaadata enda majandusprognoosid ja vaadata sedagi, mida teevad teised prognoosijad. Üldiselt on olnud aga konsensuslik lähenemine, et 2014. aasta kõrval nähakse 2015. aastat pigem positiivses valguses.

Sellest tulenevalt on eriti huvitav IRL-i kriitika ennekõike 2014. aasta kohta, mille eelarve koostamisel nad mäletatavasti aktiivselt osalesid. Selles valguses tundub selline tagantjärele enesekriitika, mis on küll suunatud hoopis teisele adressaadile, pehmelt öeldes kummaline. Lisaks, kui vaadata uut eelarvestraateegiat, mille on uus koalitsioon kokku pannud, siis tasuks pisut üllatavalt kiiresti opositsiooni rolli sisse elanud IRL-il see küll põhjalikult üle lugeda, sest see mitte ei halvenda eelarvepositsiooni, vaid, vastupidi, parandab seda. See, et nominaalne tasakaal on kehvem, kui see oli varasemates strateegiatel, tuleneb ennekõike sellest, et on tehtud majanduskasvu korrektiiv. Teisisõnu, ka 2015. aasta eelarvepositsiooni uus koalitsioon mitte ei halvenda, vaid parandab.

Selles valguses, et IRL nõuab väga konservatiivset ja jäika eelarvepoliitikat, tunduvad eriti kummastavad nende avaldused, mis puudutavad kõikvõimalikke katteallikaid, käibedeklaratsiooni, autode käibemaksu, aktsiisi, vanemapensioni edasilükkamist. Samal ajal on neil tohtu kiusatus tõsta lastetoetused mitte 45 eurole, mille jaoks koalitsioon on suutnud katteallikaid leida, vaid 60 eurole ja suurendada kaitsekulutusi 2%-st SKT-st 2,5%-ni SKT-st. Kui see kõik kokku lüüa, siis teeb see kindlasti üle 200 miljoni euro, kui kiiresti peast arvutada. Ehk ühelt poolt nõutakse oluliselt distsiplineeritumat ja konservatiivsemat eelarvepoliitikat, teiselt poolt halvendatakse

täiesti populistlikult eelarvepositsiooni järgmise aasta kontekstis juba vähemalt 200 miljoni euro ja sealt edasi tõenäoliselt veel suurema summa ulatuses. See on äärmiselt demagoogiline lähenemine ja selle kriitikaga on küll väga keeruline nõustuda. Kahjuks tuleb tõdeda seda, mis küll enam väga ei üllata, et IRL on tõesti väga kiiresti oma uude rolli sisse elanud ja haaramas opositsioonis populistlikus kontekstis, mulle tundub, juhtrolli. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kallo Keskerakonna fraktsiooni nimel! Kaheksa minutit.

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Kõigepealt tahan tänada austatud Eesti Panga presidenti Ardo Hanssonit väga hea ettekande ja sisukate vastuste eest! Täna arutluse all olev Eesti Panga 2013. aasta aruanne on juba kolmas, mis kajastab aega, kui Eesti Pank töötab eurotsooni tingimustes. Nii mõnedki toimingud, mis tundusid 2011. aastal uudsenä ja vajaduslikku lähenemist, on olnud 2013. aastal juba harjumuspärane igapäevatöö. Kui tänapäeva finantsmaailmas tegutseva finantsasutuse töö kohta saab üldse neid sõnu kasutada, sest pigem nõuab finantsmaailm pidevat valmisolekut üllatusteks ja muudatusteks. Uued olukorrad nõuavad uusi ja mõnikord ebatavalisi lahendusi, nii et harjumuspärasusest on asi kaugel. Juba kolm aastat on Eesti Panga president võtnud otsustajana, Euroopa Keskpanga nõukogu liikmena osa kõikidest eurosüsteemi puudutavate otsuste langetamisest. Ühiselt langetatud otsuste elluviimine on Eestis aga Eesti Panga, mitte Euroopa Keskpanga ülesanne.

Kuna siin saalis toimus just aruande ja sellega seonduvate probleemide põhjalik arutelu ja aruanne on koos kõigi oma arvudega saadaval, siis ma aruande sisul otseselt ei peatu. Tahan peatuda mõnel asjaolul, mis minu arvates Eesti Panga möödunud aruandeperioodi töös tähelepanu vääriks. Esiteks toon esile töö avalikkusega. Selles suunas on Eesti Pank töötanud juba mitu aastat, aga minu arvates toimus just möödunud aruandeperioodil siin eriti laiaulatuslik töö. Kui keegi on heitnud pilgu Eesti Panga kodulehele, siis on tal olnud

võimalus veenduda, et iga nädal on panga president ja juhatuse liikmed esinenud kõikvõimalikel seminaridel ja infotundides kas ettevõtjate, ajakirjanike või lihtsalt asjast huvitatud inimeste ees. Seda ei ole teinud mitte ainult juhatuse liikmed, vaid ka Eesti Panga osakondade juhatajad ja oma ala tippspetsialistid. Ühiskond on saanud selgema ülevaate panga tegemistest ja ülesannetest seoses tema Euroopa Keskpanga liikmesusega. Ühiskond on saanud professionaalset teavet finantsprobleemidest. Seda näitab ilmekalt see, et üha vähem esitatakse ehk peaaegu enam ei esitatagi teatud tüüpi retoorilisi küsimusi. On ju varem küsitud, et kui Eesti Pank on nüüd Euroopa Keskpanga üks osa ja otsuseid tehakse niikuinii keskpangas, siis milleks meie keskpangas on nii palju töötajaid. On arvatud, et piisaks vähestest, kes täidaksid Euroopast tulevaid käske ja korraldusi. Inimesed on nüüd aga mõistnud Eesti Pangas tehtavat ja selle tähtsust. Ma leian, et see oli üks suuremaid läbimurdeid möödunud aastal. Ilmekalt illustreerib seda arutatava aruande 49. ja 50. leheküljel toodud tabel "Eesti Panga osalemine rahvusvaheliste organisatsioonide ja institutsioonide töös". Üksnes selles tabelis on 38 organisatsiooni, mis töötavad alaliselt, lisaks on kindlasti väga palju ühekordseid arutelusid ja töögrupe.

Järjest suureneb panus Eesti majanduse hea käekäigu tagamisse. Tänu majandusolukorra stabiliseerumisele nii Euroopas kui ka Eestis hakkas 2013. aastal Eesti Panga seiretegevuses suuremat tähtsust omandama pikem ettevaade, milles keskendutakse Eesti majanduse tasakaalulisele arengule ja rahvusvahelisele konkurentsivõimele. Selleks et hinnata Eesti majanduse kasvupotentsiaali ekspordi vaatenurgast, hakkas Eesti Pank koostama konkurentsivõime ülevaadet. Esimene selline ülevaade valmis märtsis. Eesti Panga seaduse kohaselt on Eesti Pank mitmes olulises majanduspoliitilises valdkonnas valitsuse peamine nõuandja. Eesti Pangas 2013. aasta jooksul valminud analüüsid näitasid, et majanduskasvu aeglustumisest hoolimata hakkasid tööturul ilmnema tasakaalustamatuse märgid, eeskätt töajookulude liiga kiire kasv. Seetõttu viitas Eesti Pank majanduse tsüklilise positsiooni hindamise keerulisusele ning soovitas valitsusel pidada lähiaja eelarvepoliitika kavandamisel silmas nii struk-

tuurset kui ka nominaalset tasakaalu. Samuti soovitas Eesti Pank viia valitsemissektori eelarve võimalikult ruttu ülejääki ja hakata koguma reserve. Nagu me viimasel ajal oleme tunnistajaks olnud, ametisse astunud ajutine valitsus sellest küll kuulnud ei ole. Ju siis anti nõuanne eelmisele valitsusele.

Kahjuks ei saa ma kõige selle positiivse kõrval jätta välja toomata asjaolu, millel olen peatunud ka kahel eelneval aastal. Jällegi otsustas Eesti Panga juhatuse – ja seda toetas nõukogu enamuse – eraldada 25% möödunud aasta kasumist ehk 5,8 miljonit eurot riigieelarvesse, kui samas reservkapitali suurendamiseks suunati 75%. Selles ei oleks ju midagi imelikku, kui me ei oleks reservkapitali osakaalult Euroopa keskpankade pingereas eelviimased. Sellest oli siin ka küsimustes ja ettekandes juttu. Keskmiste hulka jõudmiseks kuluks vähemalt kümme aastat, praeguse suhtumisega rohkemgi. Euroopa keskpangad käituvad erinevalt, mõned ei eralda üldse kasumist raha riigieelarvesse, teised teevad seda. Aga need, kes seda teevad, on oma reservkapitali juba palju paremini kindlustanud. Valitseb mingisugune hirm Ligi ees: kui me raha ei eralda, siis hakkab rahandusminister hirmsasti pahandama ja meist ei saada aru. Põhimõte on see, et ennem jätame reservid kindlustamata, peaaegu, et Ligi ei pahandaks. Tuletan meelde üht Eesti Panga prioriteeti, mis on seadusega tagatud: "Eesti Panga president ja Eesti Pank on oma tegevuses iseseisvad ega tohi saada enda seadusjärgseid ülesandeid täites korraldusi või suuniseid valitsuselt ega teistelt pangavälistelt huvigrupidelt." Kahjuks ei tee kedagi sõltumatuks üksi seadus, sest seadusi kohaldavad inimesed ja lõpuks sõltub kõik sellest, kui sõltumatud ja seesmiselt vabad need inimesed on. Pealegi, ka Ligi ju muutub. Kui veel aasta tagasi oli ta valmis kujukindlalt öeldes kargama kallale igatühele, kes pakkus mõnd seaduseelnõu, mis talle tundus raha lennukilt külvamisena, siis nüüd on ta ju ise valmis rahaga täidetud kotte lennukisse tassima. Elu teeb korrektiivse nii keskkonnas kui ka inimestes. Loodan, et järgmisel aastal hoolitseb Eesti Pank rohkem oma reservide eest. Riigieelarve mahtu arvestades ei ole sellel kandel ju väga suurt osatähtsust.

Lõpuks tahan öelda, et Eesti Pank töötab aruandeperioodil suurepäraselt ja tuli väga

hästi toime kõigi enda ülesannetega, eriti Eesti rahva harimisega finantsküsimumustes.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole, süngen läbirääkimised. Meie esimene päevakorrapunkt on ammendatud. Suur tänu Eesti Panga presidendile ning kõigile läbirääkijatele ja küsijatele!

2. Finantsinspektsiooni 2013. aasta aastaaruanne

Aseesimees Laine Randjärv

Asume tänase teise päevakorrapunkti juurde, milleks on Finantsinspektsiooni 2013. aasta aastaaruanne. Ma tutvustan selle menetlemise korda. Kõigepealt on Finantsinspektsiooni juhatuse esimehe Kilvar Kessleri ettekanne kuni 20 minutit, järgnevad küsimused ettekandjale. Iga Riigikogu liige võib esitada ühe suulise küsimuse. Edasi tulevad läbirääkimised, kus saavad sõna võtta üksnes fraktsioonide esindajad. Ma palun ettekandeks kõnetooli Finantsinspektsiooni juhatuse esimehe Kilvar Kessleri. Olge lahke!

Kilvar Kessler

Austatud Riigikogu aseesimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Annan ülevaate 2013. aastal toimunud olulistest sündmustest ja suundadest Eesti finantsturul ning finantsjärelevalves. Eesti tuntuimaid lauljaid Georg Ots küsis ühes ammuses palas: "Kust alguse saab meie kodumaa?" Võimalikud vastused pakuti laulus endas. Mina leidsin esitatud küsimusele vastuse 80. aastate alguses, lugedes "Eesti Vabadussõja ajalugu" kahes köites, mille isa oli salaja hankinud ja mille mina omakorda isa teadmata läbi töötasin.

Millest aga saab alguse finantsturg? Minu arvates saab see alguse ja koosneb kolmest komponendist: õigus, matemaatika ja usaldus. Õigus on käitumisraamistik ja alus, millele finantsturu tegevus tugineb, mört, mis liidab eri osad ja tagab nende ettenähtava koostoime. Matemaatika annab finantsteenustele sisu, täpsustab riskide võtmist, üleandmist ja hinnastamist. Usaldus on hästi toimiva finantsturu eeldus. Usalduseta finantsvahendaja vastu ei toimi vabatahtlikku vahendite jaotamist neilt, kellel on üle, neile, kes neid konkreetsetes ajas

ja ruumis enim vajavad, samuti riskide ümberjaotamist.

Esiteks, õigus ehk olulisimad finantsturu seadused aastal 2013. Eesti finantsturu õigustikku suunatakse ja kujundatakse suures osas Euroopa Liidu tasandil. See on vajalik finantsteenuste ühisturu süvendamiseks. Arvestades uute õigusaktide arvu ja mahtu, keskendun eelmise aasta kõige olulisemale teemale Euroopa Liidu finantsturu reguleerimisel ehk pangandusliidule. Pangandusliit on põhjapanevaim muudatus finantsturul pärast euro kasutuselevõttu ning tähendab suurimat suveräänsuse delegeerimist liidule finantsturuga seoses. Pangandusliidu esimese samba moodustab ühtne pankade järelevalve mehhanism ehk SSM. Selle kohaselt annavad osalevad riigid Euroopa Keskpangale üle õiguse otsustada pankade turule lubamine, sealt eemaldamine ning teha järelevalvet pankade oluliste riskide kapitaliga kaetuse üle. Nii et otsustusõigus teatud asjades liigub alates selle aasta novembrist Tallinnast Frankfurti. Samas järelevalvetöö jääb valdavas osas Tallinnasse ja see eelduslikult isegi intensiivistub.

SSM-i tegevuse aluseks olev Euroopa Liidu määrustik koosneb kokku 187 artiklist rohkem kui 100 leheküljel. See on pelgalt konstitutsioon, mida täpsustatakse, sh umbes tuhande lehekülje paksuses järelevalve käsiraamatus. See on ühine kõigile SSM-is osalevatele järelevalveasutustele. SSM ei puuduta finantsteenuste järelevalvet, samuti väiksemate pankade kapitali järelevalvet ega teiste finantsvahendajate kapitali järelevalvet. Finantsjärelevalve tegutseb seaduse alusel ja rakendab seadust. Finantsinspektsioon ja SSM hakkavad rakedama uut pankade kapitalinõuete määrust ja asjaomast liikmesriigi seadusesse üle võetud direktiivi. Selle õigusaktide paketi ehk nn CRD IV toimetel tõstetakse pankade kapitali taset ja kvaliteeti. Samuti sätestatakse miinimumnõuded pankade likviidsusele. Pangad peavad looma tuleviku negatiivsete arengute tarbeks täiendavaid puhvreid ja süsteemselt olulised pangad veelgi rohkem puhvreid nende suurusest tulenevate riskide maandamiseks. CRD IV pakett on mahukas: raamdirektiivis on 165 artiklit, millele lisandub otsekohalduv Euroopa Liidu määrus 521 artikliga. Neis on üle saja volitusnormi Euroopa Keskpanga järelevalvele välja töötada üldkohustuslikke

otsekohalduvaid määrusi CRD paketi rakendamiseks. Rakendusmäärustest 57 töötati välja 2013. aastal ning neist 30 avaldati samal, 2013. aastal Euroopa Liidu Teatajas.

Pangandusliidu teine samm harmoneerib pankade saneerimise. Pankade saneerimist hakkavad rahastama esmajoonelised pankade aktsionärid ja teatud klasside kaupa kreditorid. See ei puuduta tagatisfondi tagatud hoiuseid. Alles viimases järjekorras astub mängu ühtne saneerimisfond, mis moodustub pankade endi tehtud osamaksetest. Ühtne saneerimise mehhanism ehk SRM hõlmab vähemalt SSM-i järelevalve alla kuuluvaid krediitiasutusi. Institutsioonina hakkab SRM paiknema Euroopa Komisjoni juures Brüsselis ja sisuliselt hakkavad SRM-i kuuluvad pädevad asutused seal otsustama pankade saneerimise küsimusi. Saneerimise raske ja nüansirikas töö jääb kohapeale, meie puhul siis Tallinnasse. Ka Eestil tuleb saneerimisasutus luua, sellegagi tegeleb Finantsinspeksioon intensiivselt. SRM-i tegevuse aluseks on harmoneeritud pankade saneerimise reeglistik. SRM-i õigustik saab koosnema 220 artiklist, õigusaktidest rohkem kui 500 leheküljel, lisaks kümneid volitusnorme Euroopa Keskpanga järelevalvele välja töötada üldkohustuslikke otsekohalduvaid määrusi. Piltlikult öeldes on SSM treener, kes hoiab ja tugevdab pankade tervist, ja SRM on kiirabi- arst, kes turgutab elule või tuvastab surma. Järjest enam valdkondi finantsturul reguleerib Euroopa Komisjon. Eesti finantsturu õigus on ca 95% pärit direktiividest, millele lisanduvad otsekohalduvad Euroopa Liidu õigusaktid.

Kokkuvõtteks kaks järeldust. Esiteks, regulatsioonide mass ja detailsus ühelt poolt võimaldab tarbijate paremat kaitset, kuid on teiselt poolt tõsiseks koormaks väike- ja keskmise suurusega ettevõtetele, kelleks on Euroopa Liidu perspektiivis kõik Eesti finantsvahendajad. Meie huvides on mõistlikult leebem regulatsioon väikeettevõtetele kui ettevõtluse mootorile ja töökohtade loojale. Finantsturu reguleerimise valdkonnas tuleb rõhutada, et Euroopa Parlamendil on siin suur roll. Enamik olulisi finantsturu õigusakte võetakse vastu parlamendi ja Euroopa Liidu Nõukogu kaasotustusmenetluses. Euroopa ja meie huvides on Eesti saadikute aktiivne tegutsemine Euroopa Parlamendis.

Teiseks, matemaatika ehk Eesti reguleeritud finantsturu olulisimad arengud aastal 2013. Eesti reguleeritud finantsturgu valdavad vara mahu arvestuses panganduskontsernid. Olulised segmendid on ka vara valitsemine ja kindlustus. Eesti turul tegutses 2013. aastal 20 krediitiasutust, neist 8 Eesti tegevusloa alusel, ja 12 filiaali, millest 5 oli likvideerimisel. Filiaalide puhul teostab kapitali järelevalvet peamiselt nende päritoluriigi järelevalveasutus. Finantsinspeksioonil on siin ülesanded, mis keskenduvad eelkõige teenuste osutamise järelevalvele. Krediitiasutus tegeleb peamiselt raha laenamise ja hoiuste kaasamisega.

Pankade laenuportfell kasvas möödunud aastal 2,5% võrreldes 2012. aastaga. 2009. aastast toimunud laenuportfellide kahanemine on pidurdunud, alates 2012. aastast saab märkida marginaalset kasvu. Järelevalvele valmistab heameelt, et laenuportfelli kvaliteet paranes. Üle 90-päevaste viivislaenude osakaal äriühingute puhul langes 1,84%-ni ja eraisikute puhul 2,6%-ni kogu laenuportfelliga. Näiteks 2010. aastal kippus see ärisegmendis lähenema 10%-le ja eraisikute puhul sai kõneleda 5%-st. Kaasatavate hoiuste maht kasvas, seeläbi tasakaalustus pankade finantseerimine. Hoiuste maht kokku oli 2013. aastal 13,7 miljardit eurot. Nõudmiseni hoiuste osakaal on aasta-aastalt kasvanud, moodustades ca 50% kõigist hoiustest. Intressid on hoiustel endiselt madalad, seda tingib muu hulgas üldine intressikeskkond, kus Euroopa Keskpang on juba kehtestanud isegi negatiivse intressi. Negatiivne intress tähendab, et pangale tuleb peale maksta raha hoiustamise eest. Reeglite kohaselt meie pangad inimeste hoiuselt negatiivset intressi võtta ei saa.

Pangandusturul võis 2013. aastal täheldada suunda, kus väiksemad pangad otsisid uusi turgu ning võimalusi kasvuks. Suuremad pangad olid riskide võtmisel pigem ettevaatlikud. Ka suuremate pankade puhul võis täheldada survet kulude kokkuhoiuks, mis aeg-ajalt realiseerus maineriskina ja operatsioonilise riskina. Kulude kokkuhoiul on siiski selge piir ja selleks on seadusele vastavuse tagamise kulu. Üldjoontes on pangad hästi kapitaliseeritud, omavad riskide katteks piisavaid puhvreid ja usaldatavuse normatiivid on varuga täidetud.

Varavalitsemise turul tegutseb arvukalt meie järelevalvesubjekte, eriti fondivalitsejaid.

Eestist on tegevusloa saanud 18 fondivalitsejat. Fondivalitsejad valitsevad investeerimisfonde. Viimaste mahud on pidevalt kasvanud. 2013. aasta lõpuks oli fondidel 2,5 miljardi euro väärtuses vara, mahuliselt ligilähedane seis oli viimati 2007. aasta lõpus. Küll aga on võrreldes selle ajaga muutunud fondide struktuur. 2013. aastal valitsesid teise samba kohustuslikud pensionifondid 1,77 miljardit eurot, näiteks 2006. aastal poolt miljardit eurot. Investeerimisfondide tootlus oli 2013. aastal üldiselt positiivne. Turuosaliste arvukuse baasilt saab järeldada konkurentsi olemasolu, seda vast vähem teise samba fondide puhul. Viimast iseloomustab väga põhjalik reguleeritus, mis ühelt poolt tagab osakuomanikest tulevaste pensionäride suurema kaitstuse, aga mõistagi mitte turuhindade kõikumise eest. Teisalt tähendab see aga barjääri vastavale turule sisenemiseks ehk väiksemat konkurentsi. Teise samba fondide optimaalsete tasude küsimus peab jääma analüüsi teemaks, kuna fondide mahud on pigem kasvava trendiga.

Kindlustus seondub meil eelkõige kohustusliku liikluskindlustusega ning krediidiga kaasneva tagatisvara kindlustamise nõudega. Eesti turul tegutseb 14 kahjukindlustuse andjat ja 5 elukindlustusandjat, neist 6 on filiaalid. Märkimist väärib ka 35 kindlustusmaaklerist ettevõtet, neile lisandub 6 välismaa kindlustusmaaklerite filiaali. Kogutud kahjukindlustuse ja elukindlustuse maksed võrreldes 2012. aastaga kasvasid. Kahjukindlustusest moodustasid valdava osa endiselt liikluskindlustus ja kasko-kindlustus. Samas on märgata sõidukitega seotud kindlustuse suhtelise osakaalu vähenemist, kahju ja kulu suhted on tõusnud. Kindlustus-
turul rõhuga kahjukindlustusel võis 2013. aastal täheldada, et kasumlikkuse vähenemine ja välisfiliaalide poolt turu hõivamine tekitasid teatavaid pingeid Eesti kindlustusandjate ja kindlustusmaaklerite vahel. Viimased on loonud tarbijasõbralikud lahendid, mis võimaldavad välismaiste kindlustusandjate filiaalidel suhteliselt hõlpsasti siseneda Eesti turule, samuti tarbijatel osta kindlustust küllaltki soodsalt. See suurendab konkurentsi, mis omakorda avaldab mõju Eesti kindlustusandjate majandustulemustele. Teisalt, kindlustusmaaklerite turul on märgata teatavat kontsentreerumist, mis kaugemas perspektiivis võib hakata tööta vastu konkurentsi plussidele.

Kokkuvõtteks kolm järeldust. Esiteks, Eesti panganduses olid aasta 2013 märksõnadeks "stabiilsus" ja "stabiliseerumine". Teiseks, vara-
valitsemises oli kasvuaasta, mida vedasid teise samba kohustuslikud pensionifondid. Kolmandaks, kindlustuses pingestasid 2013. aastal turgu kahanevad marginaalid ja suurenev konkurents.

Kolmandaks, usaldus ehk riikliku finantsjärelevalve tegevus aastal 2013. Finantsinspeksioon on Eesti riigi ja keskpanga ühisasutus. Finantsinspeksiooni otsuseid langetab vähemalt kolmeliikmeline juhatus kollegiaalselt. Finantsjärelevalve otsustav ja nähtav tegevus on usalduse loomiseks ja hoidmiseks vältimatult vajalik. 2013. aastal otsustasime 52 koosolekul 62 haldusakti üle, sh andsime kolm tegevusluba. Võrdluseks, et sellel aastal on juba rakendunud kolm tegevusloa menetlust, mis ei tähenda ilmtingimata seda, et tegevusluba antakse. Need menetlused on keerukad ja ajamahukad, kus hinnatakse taotleja finantsvõimekust, organisatsiooni ja ka isikuid. Me ei taha finantsturul näha madala kvaliteediga finantsvahendajaid. Finantsvahendaja organisatsioonid võivad olla suuremad ja väiksemad, tegevused keerukad ja lihtsad, nende probleematika avaneb täielikult just kohapeal. Kohapealseid kontrole tegime 2013. aastal 11 järelevalvesubjektis. Oleme hakanud kohapealsele tööle rohkem rõhku asetama, kuna turuosalisele on see selge märk meie kohalolust. Näiteks sellel aastal on juba lõppenud, käimas või ettevalmistamisel 22 kohapealset kontrolli. Kindlasti on meie tähelepanu all rahapesu tõkestamine ja muu finantsteenuste pakkumisega seonduv.

Pangajärelevalve keskne menetlus on järelevalveasutuse hinnangu andmine pankade riskide võtmisele, juhtimisele, kapitaliga kaetusele ja organisatsioonile – see on nn järelevalvelise hinnangu protsess SREP. See kestab peaaegu aasta ringi ja eeldab väga mahuka dokumentatsiooni läbitöötamist, intensiivset suhtlust pankade ja eri tasemetega töötajatega jmt. SREP-ide raames andsime 2013. aastal hinnangud kõigile krediidasutustele, millega fikseerisime 159 miljonit eurot lisakapitali riskide katteks. Mõnikord juhtub, et finantsjärelevalve tegevuse osas eksisteerib erimeelsust ning lõplik tõde ja õigus tuleb selgitada kohtus. Finantsinspeksioonil on halduskohtus

menetlusi, millest osa käsitleb põhimõttelisi finantsjärelevalve küsimusi, mil määral ja kas üldse on isikul õigus teada kolmanda isiku suhtes rakendatud finantsjärelevalve menetlust, või näiteks, kas finantsjärelevalve tegutseb avalikes huvides või hoopis erahuvides.

Riigikohus tegi järjekordse lahendi heade kommete vastase laenuintressi kohta. Lõpliku lahendi sai turukuritarvituse, täpsemalt turu-manipulatsiooni kriminaalasi ning rahaline karistus mõisteti seal kaunis suur. Sellel aastal tegi esimese astme kohus otsuse investeerimiskelmuse asjas ja mõistis vabaduskaotuslikud karistused. Finantsjärelevalvaja vaatevinklist tuleb karistusõiguse rakendamise puhul positiivsena täheldada, et rasked rahalised karistused ja/või reaalne vabaduskaotuslik karistus hakkavad normaalseks muutuma.

Need on sammud, mille eest olen ma isiklikult juba üle kümne aasta seisnud ja mis minu hinnangul reeglite eirajate omavastutust finantssektoris selgelt suurendavad. Finantsturul toimetakse ju märkimisväärsete teistele kuuluvate ressurssidega. Rikkumistega kahjustatakse teiste isikute vara. Ja mis kõige hullem, kuritarvitatakse usaldust finantsturu aususe ja läbipaistvuse vastu. Suunda sellele nn uuele normaalsusele toetavad ka Euroopa Liidu viimase aja õigusaktid.

Finantsinspeksioon on üks kõige enam Euroopa Liiduga integreeritud Eesti riigiasutus. Vastavalt Euroopa Liidu õigusaktidele hääletame koos teiste liikmesriikide finantsjärelevalve asutustega Euroopa pangajärelevalve, Euroopa väärtpapierijärelevalve ning Euroopa kindlustuse ja tööandja pensionide järelevalve kõrgeimates otsustusorganites. Need Euroopa Liidu asutused töötavad välja direktiive ja määrusi, rakenduvate otsekohalduvate õigusaktide kavandeid. Need asutused asukohtadega Londonis, Pariisis ja Frankfurdis hoolitsevad ühtsete reeglite ühetaolise ja õige kohaldamise eest ning lahendavad järelevalveasutuste omavahelisi lahkarvamusi. See töö toimub paljuski liikmesriikide järelevalveasutuste kaudu ja toel. Finantsinspeksioon on osa ka SSM-ist. Ühena teiste seas otsustame Frankfurdis SSM-i pädevusse kuuluvaid küsimusi pangandusturul. Sõltuvalt tulevikus tehtavatest otsustest võib Finantsinspeksioon saneerimisasutusena hakata osalema SRM-i töös.

Kokkuvõtteks. Esiteks, Finantsinspeksioon täitis 2013. aastal talle seadusega püstitatud ülesanded. Aktsenteerime oma töös edaspidi enam teatud momente, näiteks paneme suuremat rõhku kohapealsele tööle, kuna soovime, et finantsturg oleks pisut nähtavam. Teiseks, tervitatav suund Finantsinspeksiooni arengus on karistusõiguse elluärkamine, kuna see suurendab finantsvahendajate omavastutust ning üldist usaldust turu vastu. Kolmandaks, Finantsinspeksiooni integreerumine Euroopa Liidu järelevalvesüsteemiga süveneb ja hõlmab üha uusi valdkondi, kuna Euroopa Komisjon soovib tegelikku ühist finantsturgu.

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Finantsinspeksiooni keskne ülesanne on säilitada finantsstabiilsus, hoolitseda tervikuna finantsturgude ausa ja läbipaistva toimimise eest. Teile kättesaadavaks tehtud Finantsinspeksiooni 2013. aasta aastaraamat nende kesksete ülesannete täitmist mullusel aruandeaastal ehk Finantsinspeksiooni tegutsemise 11. aastal kirjeldabki. Täna tähelepanu eest!

Asesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Me asume küsimuste juurde. Palun, Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh, lugupeetud ettekandja! Eesti Panga president ütles oma esinemises, et Eestis on võimalik luua ühistuliste pankade võrk ehk hakata looma ühistulisi panku. Kuna need pangad lõppude lõpuks sünnivad siiski vist enam-vähem teie allkirja peale, siis ma küsin, kuidas teie suhtute sellesse, et meil hakkaks arenema välispankade kõrval ka teine pangandussüsteem? See jätkaks Eesti kapitali Eestisse ja teeniks Eesti huve rohkem kui praegune süsteem. Kas te olete selle poolt, et ühistuline pangandus hakkab Eestis arenema?

Kilvar Kessler

Täna küsimuse eest! Krediidasutuste tegevusele esitatavad nõuded on reguleeritud Euroopa Liidu direktiiviga. See on üle Euroopa Liidu harmoneeritud. Igaüks, kes tahab Euroopa Liidu riigis krediidasutust asutada, peab järgima asjaomase direktiivi nõudeid, mis on võetud liikmesriigi seadusesse. Ja kui ta neid nõudeid järgib, siis loomulikult pädev asutus talle tegevusloa ka annab. Alates 4. novembrist

otsustab krediidasutustele tegevusloa andmise lõppastmes Euroopa Keskpank SSM-i süsteemi kaudu. Minul kui järelevalvajal puuduvad igasugused tunded oma subjektide vastu. Minul on lihtsalt seadus, mida ma rakendan, ja kui seaduse nõuded on täidetud, siis ma tegutsen nii, nagu seadus ette näeb.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalle Palling!

Kalle Palling

Aitäh! Austatud ettekandja! Minu küsimus puudutab kiirlaenude ja otselaenamise temaatikat. Need valdkonnad ei kuulu küll otseselt teie järelevalve alla, kuid viimasel ajal on teema praktikas esinenud juhtumite mõjul päevakorral ning on tehtud ettepanekuid, et ka kiir-laenamine ja otselaenamine võiks olla Finantsinspeksiooni järelevalve all. Praegu on Eestis üle saja ettevõtte, kes selles valdkonnas tegutsuvad, ja nende esitatavad nõuded on justkui ebamäärased. Ilmselt pole need piisavad. Ma mõnan, et ka tarbijakaitse võiks teha kõvasti paremat tööd, kui nad selles vallas praegu teevad. Milline on teie seisukoht, kas seadusandja peaks mingid meetmed kasutusele võtma?

Kilvar Kessler

Täna küsimuse eest! Kiirlaenude puhul me räägime järelevalve seisukohalt sellisest nähtusest, mida võib võtta tarbijakrediidina. Tarbijakrediidi andmist ja tarbijatele vastava lepinguelse teabe koosseisu andmist ning sellega seonduvaid kohustusi reguleeritakse ühe Euroopa Liidu direktiiviga. Mis puutub järelevalve teostamisse, siis tõepoolest, see on fakt, et Finantsinspeksioon ei ole krediidasutustevälist tarbijakrediidi andmist kontrollinud. Samas me oleme mõistnud, et ühiskond tunnetab, et selliste kiirlaenudega on probleeme. Üks võimalus see probleem lahendada on täiendav regulatsioon või järelevalve. 2014. aastast on Finantsinspeksioonil uus juhatus ja kui me sellel teemal uue juhatusega nõu pidasime, siis leidsime, et meie majas on oskusteave, mida on vaja nende tegevuslubade andmiseks ja asjaomase finantssektori üle järelevalve teostamiseks, olemas. Kui riik eelkõige seadusandja näol otsustab, et Finantsinspeksioon on sobiv järelevalvaja tarbijakrediidi andjate üle, siis

me oleme valmis selle enda kanda võtma, kuigi see on meile paras väljakutse.

Esimees Eiki Nestor

Sven Sester, palun!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja, kõigepealt tänan teid sisuka ülevaate eest! Mu küsimus kandub täpselt samasse temaatikasse, mille kohta hea kolleeg Kalle Palling just küsis. Jätkaksin diskussiooni tarbijakrediitide ja kiirlaenude teemal. Rõõm on kuulda, et olete valmis vastutuse endale võtma, kui poliitotsustajad sellise otsuse teevad. Aga ma küsin teie kui Finantsinspeksiooni juhi käest, kas ka teie tunnetate, et ühiskonnas on selles vallas probleeme. Teine küsimus on, et sellega kaasnevad suure tõenäosusega ka kulud – te olete sunnitud isikkoosseisu suurendama, tegema oma töötajatele täiendavat väljaõpet jne. Siimaani on sõltumatuse printsibist lähtuvalt seda finantseerinud turuosalisel ja riigieelarvest ei ole eraldi laekumisi tulnud. Kas te eeldate, et ka seda järelevalvet finantseerivad turuosalisel ehk siis tarbijakrediidifirmad?

Kilvar Kessler

Päris mitu küsimust. Kui me vaatame meie järelevalvesubjektide arvu, siis see on natuke üle saja. Tarbijakrediidi andjate puhul kõik muidugi sõltub sellest, kuidas seadusandja determineerib ära seaduse ulatuse, kellele see hakkab rakenduma. Aga kui me võtame ka kiirlaenu andjad, siis sinna tuleb teine sada juurde. Selles mõttes on see meile suur väljakutse, olemasoleva tööjõuga me tõenäoliselt hakkama ei saa. Ilmselt tuleb meil oma organisatsioon üle vaadata. Täpselt samuti tuleb meil oma organisatsioon üle vaadata seoses SSM-iga, millest ma rääkisin, ja SRM-iga küllap ka. Nii et see on laiem protsess.

Nüüd rahastamisest. On erinevaid mudeleid, kuidas finantsjärelevalvet rahastada. Sõltumatute finantsjärelevalve asutuste puhul on Euroopas enam levinud mudel pigem turult lähtuv rahastamine, mitte riigieelarvest rahastamine. See seonduv otseselt finantsjärelevalve sõltumatuse nõudega ja majanduse tsüklilisusega. Finantsjärelevalvet on alati rohkem vaja siis, kui majanduses on halvad ajad, kui on majanduslangus, aga see langus ju avaldab ka

riigieelarvele mõju. Nii et pigem hoida see riigieelarvest lahus. Ehk siis lühike vastus: kui Finantsinspeksioon peaks kiirlaenude järelevalve enda õlule saama, siis minu arvates peaks seda tegevust rahastama erasektor.

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Mänd, palun!

Tarmo Mänd

Täna, härra juhataja! Austatud ettekandja! Oma ettekandes te viitasite vajadusele finantsdistsipliini tugevdada ja mainisite ka, et trahvid on ebapiisavad. Kas te olete inspeksioonis mõelnud sellele, et teha seadusandjale ettepanekud, kuidas olukorda märksa parandada?

Kilvar Kessler

Mis puutub finantssektori rikkumistesse, siis võib-olla kõige selgemini joonistub välja olukord, kus potentsiaalsed rikkujad kalkuleerivad, kui suur on võimalik saadav hüve, vahelejätmise tõenäosus ja vahelejätmisega kaasnev minetus. Lihtne arvutustehe näitab rikkujale – ega need rikkujad ei ole sugugi rumalad inimesed –, millal on kasulik reegleid rikkuda. Sellest tuleneb lihtne põhimõte: rahalised karistused ei tohi olla väikesed. Rahalised karistused peavad olema nii suured, et võtavad isu finantsturul reegleid rikkuda. Kui nüüd vaadata minevikku, siis tulenevalt meie karistusõiguse režiimist on meil kaks valikut: on väärted ja on kuriteod. Väärted on leebemad süüteod ja nende eest on trahvid hirmus väikesed, kui arvestada finantssektori mahtusid. Teisalt, kui me vaatame arenguid Euroopa Liidus, siis direktiivides nähakse ette tunduvalt suuremad rahatrahvid. Sealt kokku tulebki selline seisukoht, et Eesti peab oma karistusrežiimi üle vaatama ning minu teada Finantsinspeksiooni kaasabil seda Justiitsministeerium teebki.

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud Finantsinspeksiooni juht! Ma küsin pankade teenustasude kohta. Nagu me teame, Rootsis on pankade teenustasud märksa väiksemad kui meil Eestis. Kas Finantsinspeksioonil on võimalust

sekkuda pankade teenustasude suuruse üle otsustamisse või on need vaba turu reeglite järgi kujunevad tasud?

Kilvar Kessler

Aitäh! Need on vaba turu reeglite järgi kujunevad tasud.

Esimees Eiki Nestor

Tiina Lokk-Tramberg, palun!

Tiina Lokk-Tramberg

Aitäh, hea esimees! Aitäh ettekandjale! Tasapisi laieneb meil üha rohkem selline liikumine nagu hoiu-laenuühistud. Üks suurimaid selliseid on Tartus, praegu koondab see vist juba 300 ettevõtet. Teadaolevalt mingid pangaregulatsioonid nendele ei kehti ja ei ole olemas ka järelevalveorganisatsiooni, kes neid kontrolliks. Mis te arvate, kas Finantsinspeksioon võiks seda teha ja peaks seda tegema?

Kilvar Kessler

Ardo Hansson siin eelnevalt sõna võttes ütles, et hoiu-laenuühistute mahud on võrreldes pankade laenuportfellide ja hoiuste mahudega suhteliselt väikesed. Sealt edasi tekib küsimus, kus on ühiskonna riskitolerantsi piir. Mis piirist alates ühiskond tunnetab, et järelevalvest tulenev hüve on suurem potentsiaalsest riskist, mida see sektor kannab? Mida ma tahan öelda? Seda, et finantsjärelevalve ei ole tasuta. See on suhteliselt kallis tegevus, aga sellega tegeletakse, sellepärast et on leitud, et finantsjärelevalve kui selline läheb ühiskonnale vähem maksma kui võimalikud finantsvahendajate kollapsid. See kehtib ka hoiu-laenuühistute puhul. Nad ei allu finantsjärelevalvele ja kui üks hoiu-laenuühistu muutub maksejõuetuks, siis see võib tähendada seda, et hoiustajad ehk hoiu-laenuühistu liikmed jäävad oma rahast kas täielikult või osaliselt ilma. Ja sellest tekib rahulolematust. Kas see rahulolematust on piisavalt väike, et sellega mitte arvestada, või siiski nii suur, et peaks sellega arvestama? Mina ei ole selles positsioonis, et neid asju otsustada. Ma arvan, et need otsused kujunevad erinevate ühiskondlike rühmade diskussiooni tulemusel ja lõppkokkuvõttes jõuab asjaomane eelnõu teie lauale ning võib-olla realiseerub ettepanek seaduse näol. Või siis mitte. Minul järelevalvajana isiklik arva-

mus selle kohta puudub, seadus seda ei reguleeri, meie vaateväljas hoiu-laenuühistud järelevalve mõttes ei ole.

Esimees Eiki Nestor

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud Finantsinspektsiooni juhatuse esimees! Teie ettekandest ma saan aru, et teie põhiline tööülesanne on jälgida panganduse järelevalves n-ö suurt pilti, et Eestis tegutsevad finantsasutused oleksid usaldusväärsed. Aga ma küsin üksikisiku tasandi kohta. Me teame, et Eestis tegutsevad Põhjamaade pangad käituvad Eesti klientidega teistmoodi, kui kehtestavad reeglid nende koduriigis, näiteks kodulaenu võtmisel ja ka internetis tehtava ülekande tasu puhul. Kas Finantsinspektsioonil on mingid hoovad, mõjutamaks neid pankasid oma reegleid Eestis muutma, või oleks selleks vaja seadust muuta?

Kilvar Kessler

Esiteks, see küsimus sisaldas eeldust, et Eestis tegutsevad Põhjamaade pangad kohtlevad oma kliente erinevalt oma emapankade tavadest. Mina selliseid fakte ei tea, aga ma võtan seda eeldust, mis selles küsimuses peitus, kui tõde. Sellel eeldusel astun sammu edasi. Mil määral pankade tegutsemine on reguleeritud, on loomulikult iga liikmesriigi otsustada, kuidugi väljaspool harmoneeritud reeglistikku. Ma rääkisin CRD IV-st, et kapitaliregulatsioonid on harmoneeritud, tarbijakrediit on harmoneeritud. Vaatame, mis meil veel on. Meil on võlakaitse seadus, meil on pankrotiseadus, mis võiks aidata eelkõige füüsilisest isikust laenuvõtjaid, meil on saneerimisseadus, mis puudutab ettevõtjaid. See, millist kontrolli ühiskond tahab selles vallas näha ühele või teisele osapoolle, milliseid tagatise ühele või teisele osapoolle, on lõppkokkuvõttes kokkuleppe küsimus ja see kokkulepe väljendub siin parlamendi koosseisu otsustes seaduste vormis.

Nii et kui te küsite, kas finantsjärelevalve seisukohast on finantsturul süsteemseid probleeme, siis vastus on: "Ei ole." Ei ole, kuna möödunud kriisi ajal ükski krediidiastutus Eestis maksejõuetuks ei muutunud. Ning seeläbi võitsime tegelikult meie kõik. Me ei pidanud

pankade kulusid kinni maksuma. Eelkõige ei pidanud seda just hoiustajad – pangad ju võtavad hoiustajate raha ja laenavad seda edasi, ega neil seda raha ka kuskilt niisama võtta ei ole. Kordan: see on ühiskondliku kokkuleppe küsimus. Nii nagu seaduste vormis selles on kokku lepitud, nii meie finantsjärelevalves seda kokkulepet ka rakendame. Ja me teeme seda täpselt.

Esimees Eiki Nestor

Olga Sõtnik, palun!

Olga Sõtnik

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Minul on küsimus virtuaalraha kohta. Kõige tuntum näide on mingi *bitcoin*. Eesti seadused ega ka Euroopa Liidu aktid ei reguleeri selle raha kasutamist. Mis te arvate, kas me tulevikus peaksime astuma mingid sammud, et seadusi selles valdkonnas täiendada? Ja kas Finantsinspektsioonil võiks olla mingisugune roll ka järelevalvel selle raha üle?

Kilvar Kessler

Virtuaal- ja krüptoraha küsimust on keskpankade ja järelevalvajate vahel arutatud, kuid sellest kaugemale vähemalt Euroopa Liidu harmoneerimistasandil ei ole liigutud. Tõenäoliselt on põhjus see, et seni on need suhteliselt vähe levinud. Praeguses faasis usutavasti on mõistlik inimesi informeerida ja seda me Finantsinspektsioonis oleme proovinud oma kirjatöödega teha. Oleme püüdnud inimesi hoiatada, et krüptorahaga kaasnevad ka teatud riskid, et seal ei ole mängus ainult võimalused. Teinekord inimesed niisuguste finantsteenuste puhul arvavad, et neis peituvad ainult võimalused, ja unustavad riskid ära. Nii peabki olema keegi, kes nendele riskidele tähelepanu juhtimise ebaseeldivat või ehk ka meeldivat tööd teeb. Seda me krüptorahaga seoses olemegi teinud. Kas praeguses faasis regulatsiooniga edasi minna? Puhtalt kõhutunde pealt mulle tundub, et mitte.

Esimees Eiki Nestor

Tiit Tammsaar, palun!

Tiit Tammsaar

Täna, härra esimees! Lugupeetud juhatuse esimees! Räägiks ka tavakodaniku, tavatarbija

seisukohast. Tuleb välja, et see, et Rootsis ja Eestis sama pank kohtleb kliente erinevalt, ei ole kellegi vastutusala – ei Eesti Panga ega Finantsinspeksiooni oma. Täna sellegi eest, et te rahustasite meid, et Euroopa Keskpanga kehtestatud negatiivset intressi ei saa tavahoiustajate hoiustele Eestis rakendada. Noh, täna ei saa, ega me ei tea, mis homme juhtub. Aga üks niisugune praktiline, väidetavalt positiivne üleminek nn euroopalikule arveldusele tohtu pikkade arvelduskonto numbritega on toonud kaasa selle, et pangad enam ei pea kontrollima, kuhu mammi või papi oma raha paneb. Kas selles osas ei suudeta midagi ette võtta?

Kilvar Kessler

Töenäoliselt või tegelikult päris kindlalt on igasuguste vigade tekkimine ja nende tagajärgede kõrvaldamine makseteenuste puhul, millele te viitate, reguleeritud võlaõigusseaduses. Kui on ekslikult antud maksekäsund isikule, kes ei pea seda raha saama, siis on võimalused see raha õiguslikus perspektiivis tagasi saada. Mis puutub igasugustesse tolerantsi tasemetesse, mis makseteenuste osutajad endale ja oma klientidele sätivad, siis võib öelda, et alati tuleb hinnata asjaomase riski ja kulu suhet – st kui palju on ekslikke maksekäsundeid ühelt poolt ja teiselt poolt, kui suur on võimalike infotehnoloogiliste lahendite arendamise kulu nende vältimiseks. Seni näib, et ekslike maksekäsundite tegemisest tingitud kulusid väga palju ei ole. Need probleemid on saadud lahendada osapoolte kokkuleppel, ilma et see oleks tinginud mingite suuremate IT-arenduste tegemist, mis välistaksid need vead täielikult. Aga igasuguste selliste vigade vältimine maksab midagi ja tuleb optimum leida. Igal äriorganisatsioonil on see optimum iseenda sees paika pandud. Loomulikult ei saa välistada, et näiteks Eestis seadusandja ütleb, et jah, kui sul on maksekonto, siis peab seal olema vaat see ja see asi. Ei saa välistada, et seadus sellist täpsustust nõuab. Kui seda tehakse, siis veel kord: meie finantsjärelevalves oleme õnnelikud, et saame seda seadust rakendada.

Esimees Eiki Nestor

Riigikogu liikmetel rohkem küsimusi ei ole. Aitäh ettekandjale! Avan läbirääkimised. Isa-

maa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel võtab sõna Sven Sester. Palun!

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Täna veel kord Finantsinspeksiooni juhti sisulise tagasiside ja aastaülevaate eest! Ma peatun oma kõnes peaauglikult sellel, millest tulenes ka minu küsimus. Ühelt poolt on õige, et sellised tegevused nagu SSM-i rakendamine ning mitmesugused muud jooksivad ülesanded, mis Finantsinspeksioonil praegu on, on olulised. Kuid teistpidi on tõsiselt suur väljakutse ka probleemid, mis on seotud tarbijakrediidiga. Kui vaadata viimase poole aasta arenguid parlamendi kui seadusandja töös ja ka valitsuse kui täidesaatva võimu organi töös, siis kogu tegevus viitab sellele, et lähiajal on oodata muudatusi tarbijakrediidi järelevalve valdkonnas. Ma loodan, et nii ka juhtub.

Väga hea ja õige on minu meelest Finantsinspeksiooni puhul olnud see, et kogu selle perioodi jooksul, mil asutus on Eestis eksisteerinud, on ta olnud oma olemuselt sõltumatu – seda nii oma tegevuses kui ka finantsiliselt. Finantsinspeksiooni juhtkond on ise seda uhkusega välja toonud ja ma arvan, et õigusega. Tema tegevuse sõltumatus on seisnenud selles, et olenemata parajasti võimutüüri juures olevast koalitsioonist on n-ö Finantsinspeksiooni kontrollorganid inspeksiooni nõukogu ja juhatuse näol olnud tagasikutsumatud. Välja arvatud muidugi juhul, kui tegemist peaks olema kriminaalsüüdistusega. Seega, võimuvahetused ei muuda Finantsinspeksiooni nõukogu rolli, mida ei saa öelda riigiettevõtete kohta, mille nõukogude koosseisud koalitsiooni vahetumisega muutuvad, nagu me näinud oleme.

Ja on ka finantsiline sõltumatus. Tegemist on organisatsiooniga, mida rahastavad turuosalised. Lisaks on ka mitmesugused menetlustasud. Riigieelarves tema jaoks eraldi kulu-rida ei ole ja see on väga positiivne.

Ma julgustan nii enda kui kogu IRL-i fraktsiooni nimel Finantsinspeksiooni võtma endale tulevikus kõnealune tarbijakrediidiga seotud ülesanne. IRL-i fraktsioon arvab, et tegemist on Eesti ühiskonnas väga olulise teemaga. Kui me lõpuks jõuame olukorrani, kus sellel turul tegutsevad ettevõtted peavad litsentsi omama ja oma tegevusest aru andma, siis viib see kokkuvõttes selle teenusesektori korrasta-

miseni. Me usume, et Finantsinspeksioonil on selleks tööks vajalik kompetents olemas, ja kui vajadust on, siis saab ju täiendavat väljaõpet teha, et oldaks võimelised operatiivselt tegutsema. Aga vähemalt on nad sellel turul varem tegutsenud.

Kutsume üles kogu Finantsinspeksiooni juhtkonda kaasa mõtlema nende seaduseelnõude teemal, mis puudutavad tarbijakrediiti. Kutsume neid üles positiivselt kaasa lööma ja andma nii parlamendile kui ka valitsusele teada oma nõuanded regulatsiooniks, kui inspeksioon peaks hakkama seda valdkonda kontrollima. Üldiselt mulle tundub, et suund on sinnapoole. Seadusloome ajal aga oleks hea, kui saaks Finantsinspeksioonilt praktilisi nõuandeid, on ta ju finantsturul tegelenud nii kindlustusettevõtjatega kui ka pankade ja muude finantsasutustega.

Ma veel kord tänan teid meie fraktsiooni nimel selle ülevaate eest! Me soovime, et lähiajal oleks teemad, mis on seotud tarbijakrediidi ja SMS-laenudega, teie portfellis. Ehk saame aasta pärast teie ülevaadet kuulates teada ka seda, millised on muudatused just sellel turul tegutsevate ettevõtete üle järelevalve tegemisel. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Selle päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

3. Riigikogu otsuse "Riigikogu liikmest rahvusoperi nõukogu liikme tagasikutsumine ja uue liikme nimetamine" eelnõu (686 OE) esimene lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on kultuurikomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu liikmest rahvusoperi nõukogu liikme tagasikutsumine ja uue liikme nimetamine" eelnõu 686 esimene lugemine. Tuletan meelde, et sellise eelnõu lugemine käib vastavalt kodu- ja töökorra seaduse §-le 117 ja peab lõppema lõpphääletusega. Palun ettekandjaks kultuurikomisjoni esimehe Lauri Luige!

Lauri Luik

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Teie ees on Riigikogu otsuse "Riigikogu liikmest rahvusoperi nõukogu liikme tagasikutsumine ja uue liikme nimetamine" eelnõu 686. Rahvusoperi seaduse kohaselt nimetab Riigikogu kultuurikomisjoni ettepanekul rahvusoperi nõukogusse kolm Riigikogu liiget. Nõukogu on rahvusoperi kõrgeim juhtimisorgan ja koosneb 11 liikmest. Praegu kuuluvad sinna Riigikogu liikmed Marko Mihkelson, Ester Tuiksoo ja Imre Sooäär. Peale nimetatute kuuluvad nõukogusse rahvusoperi seaduse järgi veel kaks kultuuriministri nimetatud liiget, need on praegu Eri Klas, kes on ka nõukogu esimees, ja Paavo Nõgene; üks haridus- ja teadusministri nimetatud liige ehk praegu Andres Pung; üks rahandusministri nimetatud liige ehk praegu Tea Varrak ning üks Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia nõukogu nimetatud liige ehk praegu Peep Lassmann. Peale selle kuuluvad nõukogusse veel Eesti Teatriliidu juhatause nimetatud liige Riina Viiding ja Heliloojate Liidu juhatause nimetatud liige René Eespere, samuti Estonia Seltsi juhatause nimetatud liige Ants Wõrk.

Kultuurikomisjon otsustas oma 3. juuni istungil teha Riigikogule ettepaneku kutsuda rahvusoperi nõukogust tagasi Riigikogu liige Marko Mihkelson ja nimetada tema asemele nõukogu uueks liikmeks Riigikogu liige Maimu Berg. Kolmas otsus oli, et otsus jõustub selle allakirjutamisel. Kõik kolm otsust võeti vastu viie poolthäälega, vastu oli üks ja erapooletuid ei olnud. Sellega ma lõpetan. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Kas ettekandjale on küsimusi? Palun, Laine Randjärv!

Laine Randjärv

Aitäh, hea juhataja! Austatud ettekandja! Mul on selline küsimus. Te nimetasite reanimisesid, muu hulgas Haridus- ja Teadusministeeriumi esindaja Andres Punga nime. Minu teada see inimene enam Haridus- ja Teadusministeeriumis ei tööta. Missugune suhe on tal rahvusoperi nõukoguga, kui ta peaks sinna kuuluma Haridus- ja Teadusministeeriumi nimetatava nõukogu liikmena?

Lauri Luik

Vastab tõele, et väga mitmed institutsioonid esitavad rahvusoperi nõukogusse oma esindajad. Riigikogu esitab kolm Riigikogu liikmest nõukogu liiget, ülejäänud inimesed on muude institutsioonide esindajad. Nõukogu koosseisu kinnitab rahvusoperi seaduse kohaselt kultuuriminister. Kui on vaja, et haridus- ja teadusminister saadaks nõukogusse teise inimese, siis neil on see võimalus olemas. Kui teie arvates on seda vaja, siis võime ministriga seda teemat arutada ja ministeerium saab selle ettepaneku teha.

Esimees Eiki Nestor

Sven Sester, palun!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Mul on selline küsimus. Ma sain aru, et selle otsusega kutsutakse meie hea kolleeg Marko Mihkelson tagasi ja asendatakse teise inimesega. Millest tulenevalt me ilusal suve-eelsel ajal niisuguse otsuse teeme? Kas on mingi põhjus? Kas Marko Mihkelson ei ole oma ülesannetega hakkama saanud või on mingid muud, subjektiivsed põhjused?

Lauri Luik

Minu hinnangul on Marko Mihkelson nõukogu liikme kohustustega väga hästi hakkama saanud. Tema töö kohta mul isiklikult pretensioone ei ole ja minuni ei ole jõudnud ka teiste pretensioone. Aga kuna meie partneritelt on tulnud selline ettepanek, siis kultuurikomisjon arutas seda ja otsustas viie poolthäälega, et väikene värskendus nõukogus tuleb ainult kasuks.

Esimees Eiki Nestor

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud ettekandja! Te ütlesite, et kultuurikomisjon arutas seda küsimust. Mind huvitab selle arutelu sisu ja tulemus. Mis olid need põhjused, miks te leidsite, et just Marko Mihkelsoni väljavahetamisega on kõige õigem komisjoni koosseisu värskendada? Seal on ju liikmeid, kes on sinna kauem kuulunud kui Marko Mihkelson? Võib-olla te avate seda.

Lauri Luik

Hea meelega. Kultuurikomisjoni arutelu tulemus oli ühene, kandsin selle teile juba ette: asendada nõukogu liige Marko Mihkelson uue nõukogu liikmega Maimu Bergi näol. Hääletustulemus kujunes niisuguseks, et poolt oli 5 komisjoni liiget, vastu oli 1.

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu liikmed, vastavalt kodukorraseduse §-le 117 on Riigikogu liikmel sellise teema arutelul õigus esitada üks küsimus. Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Suur tänu! Hea ettekandja! Mul on hea meel, et te tunnustasite Marko Mihkelsoni senist tööd nõukogu liikmena. Minugi meelest on ta selles rollis väga hästi hakkama saanud. Aga minu küsimus lähtub teie vastusest, kus te ütlesite, et tema väljavahetamiseks tegi ettepaneku partner. Millisest partnerist on jutt? Kas tegemist on kultuuriorganisatsiooniga? Oli see rahvusoper või mõni ühiskondlik organisatsioon?

Lauri Luik

See partner on meie koalitsioonipartner.

Esimees Eiki Nestor

Priit Sibul, palun!

Priit Sibul

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Mul on küsimus, et kui ettepaneku tegi teie koalitsioonipartner, siis see pidi siiski olema keegi konkreetne inimene. Ja teiseks, kuidas te ikkagi jõudsite otsuseni kutsuda tagasi just Marko Mihkelson, mitte Ester Tuiksoo, kelle vastu mul ka absoluutselt mitte midagi pole. Kuidas see arusaam teil komisjonis kujunes?

Lauri Luik

See arusaam kujunes väga lihtsalt, kuna esitati üks kandidaat, kelle kandidatuur tuli meil otsustada. Meil ei olnud väga palju muid alternatiive.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised fraktsioonide esindajatele. Läbirää-

kimissoovi ei ole. Läheme lõpphääletuse juurde.

Austatud Riigikogu, juhtivkomisjon on teinud ettepaneku viia läbi eelnõu 686 lõpphääletus. Panen hääletusele Riigikogu otsuse "Riigikogu liikmest rahvusoperi nõukogu liikme tagasikutsumine ja uue liikme nimetamine" eelnõu 686. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Otsuse vastuvõtmise poolt oli 48 Riigikogu liiget, vastu 17, erapooletuid ei olnud. Riigikogu otsus on vastu võetud. (Tabel 8.)

4. Teeseaduse muutmise seaduse eelnõu (681 SE) esimene lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud teeseaduse muutmise seaduse eelnõu 681 esimene lugemine. Ettekandja on rahandusminister Jürgen Ligi. Palun!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Tagamaks eelarvekulude ühesugune läbikaalutus ja kindlustamiseks riigieelarve seaduse struktuurse tasakaalu nõude järgimine, seotakse selle eelnõuga teehoiu rahastamise maht lahti prognoositavast kütuseaktsiisi laekumisest. Praegune sidumine on väga erandlik, selle määr suvaline ning teemajandus seatud sellega ebaloogiliselt muu riigi tegevusega võrreldes eristaatusse. Samuti ei ole loogiline tee rahastamise muutumine samas suunas kütuseaktsiisi määra muutmisega. Tagajärjeks on pahatihti ka liiga suured ja kallid teobjektid, mis ei taga teehoiu jätkusuutlikku ja sihipärast rahastamist. Teehoiu rahastamise mahu otsustamine seotakse riigi eelarvestrateegiaga. Teehoiu rahastamise kavandamine olenevalt riigi eelarvestrateegiast võimaldab senisest enam suhestada teehoiu eesmärke riigi teiste ülesannetega. Teehoiu rahastatavate objektide loetelu esitab riigi eelarvestrateegia koostamisel majandus- ja kommunikatsiooniminister. Vajaduse korral muudetakse teehoiukava koos riigi eelarvestrateegia ülevaatamisega igal aastal. Eelnõu on seotud tuleva aasta riigieelarvega ning on planeeritud jõustuma 1. jaanuaril 2015. Tänan!

Esimees Eiki Nestor

Küsimused ettekandjale. Kalle Palling, palun!

Kalle Palling

Aitäh, austatud ettekandja, põhjaliku ja kiire ülevaate eest! Küsimus on teede rahastamise paindlikkuse kohta ja teie hinnangu kohta Maanteeameti senisele tööle. Teatavasti on mitmel aastal järjest jäänud Maanteeametil raha kasutamata ja see ei viita kuidagi sellele, et teehoiuraha lahtisidumine aktsiisi laekumisest peaks olema takistatud. Minu arust see muudab kõik hoopis paindlikumaks, ei ole vaja iga hinna eest raha ära kasutada, et aasta lõpuks arve tühi oleks. Kas te olete sama meelt?

Jürgen Ligi

Maanteeametile ma siin saalis etteheiteid ei tee. Kui teen, siis otse neile. Nad on ikkagi oma tööd kõvasti parandanud, ümber korraldanud, sealjuures hakanud üle vaatama üledimensioneerimisi, et neid mitte korrata. Aga tõepoolest ei ole loogiline, et kui me saame mingisuguse aktsiisi laekumise prognoosi, siis on meil kohe selge, et meil on vaja nii mitu kilomeetrit sellise hinnaga teed. Me ju ei tea siis veel hanke tulemusi ega midagi muud täpselt, mida selle 75%-ga sobitada. See nagunii ei õnnestu ja vahel jääb raha kasutamata, vahel kasutatakse rohkem kui 75%. See on täiesti loomulik. Kõik eelarvest raha saajad peavad olema enam-vähem võrdsel positsioonil oma vajaduste põhjendamisel. Erand on kindlasti mõni sotsiaalselt väga tundlik valdkond, kus seadusega tuleb ette näha näiteks toetuste suurus või siis ravieelarve või pensionide suurus. Need on asjad, mis tuleb fikseerida jäigalt. Teed selliste prioriteetide hulka kindlasti ei pea kuuluma, vaatamata sellele, et need on riigi tegevuses üks tähtsatest valdkondadest.

Esimees Eiki Nestor

Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Kahjuks te komisjoni selle au osaliseks ei pidanud ja seal meil teid selle küsimuse arutelul ei õnnestunud näha. Küsin siis nüüd. Siin on räägitud kõigi eelarvest raha saajate võrdsest positsioonist, aga teatavasti nähti teeseadusega omal ajal ette

põhimõtte, et kasutaja maksab. Aktsiisi maksavad ju need, kes kasutavad kütust, ja seda kütust põletavad nad autodes, mis kasutavad teid. Seega maksavad need inimesed selle eest, et teed oleks korras. Nüüd te tahate, et "kasutaja maksab" põhimõtte jääks jõusse, aga selle raha tahate kulutada hoopis mujale. Kas siis võib arvata, et kümne aasta pärast on meie teed peaaegu läbimatud?

Jürgen Ligi

Küsimus oli vist mulle, mitte eesistujale. Aga palun vabandust, majanduskomisjoni ei saanud ma tulla sellepärast, et mind hoidis kinni rahanduskomisjon. Selle liikmed on küll hakanud väitma, et ma seal ei olnud, aga ma olin seal mitu tundi järjest ja minu pihta anti tihedat tuld. Seda lootust, et teed läbimatuks muutuvad, ärge hellitage! Teed saavad rahastatud vastavalt vajadusele. See printsiip, et kasutaja maksab, on rohkem teie peas, sellist asja kusagil seaduses ei ole. Pigem on aktsiiside puhul prioriteetne põhimõtte, et saastaja maksab, ja saastamist võib väga laialt tõlgendada. See, et me aktsiisist teid rahastame, jääb endiseks. Lihtsalt enam ei hakka olema küljes silti, kas on kasutatud tulumaksust või aktsiisist saadud raha. Nagu ma ütlesin, kui me eelarve või keskkonna vajadustest lähtuvalt suurendame kütuseaktsiisi, siis ei teki sellega automaatselt vajadust teid rohkem ehitada. Ei teki ju! Praeguse seaduse järgi justkui tekiks. Või vastupidi, kui suuremeelne Riigikogu arvab, et kütus on liiga kallis ja laseme aktsiisi alla, kas sellega väheneb vajadus korralike teede järele? Ei, vastupidi, siis hakatakse rohkem sõitma ja teed kuluvad rohkem. Nii et see sidumine on ebaloogiline ja ebamõistlik ning seda kehtestades lähtuti ilmselgelt ametkondlikust ahnu-sest. Kahju, et me sellele kätt ette ei saanud.

Esimees Eiki Nestor

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Hea minister! Te ütlesite, et praegune teehoiu rahastamise sidumine kütuseaktsiisiga on erandlik. Minu meelest on see ikkagi väga pikaajaline süsteem olnud. See on toimunud aastaid, toimis isegi siis, kui meil oli riigieelarve mitu korda väiksem. Kuidas see siis ikkagi on erandlik, kui on olnud pikaajaline?

Jürgen Ligi

Erandlikkus ja pikaajalisus ei välista teineteist mitte kuidagi, siin ei ole mingit seost. Erandiga on tegemist selles mõttes, et üks maks seotakse praktiliselt täiesti otseselt selle kasutajaga äraspidises seoses. Kõrgem maks, vähem sõitmist, aga rohkem teid – see ei ole loogiline. Erand on see, et üks maks ei tule riigieelarvesse, mis on iga maksu eesmärk, ja erand on see, et aktsiis, mis peaks olema tarbimise pidurdaja, tegelikult loob tingimusi tarbimiseks juurde. Nii ei tohi olla. Mis ei tähenda aga, et me läheksime kompromissile teede kvaliteedi küsimuses.

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Kuula ja imesta! Et teederaha vähendada tuleks, selle põhjus on kallilt ehitatavad objektid. Härra endine peaminister imestab, praegune rahandusminister, kes oli ka siis minister, kui neid objekte ehitati, imestab. Miks neid siis ehitati? Ja miks on valitsus kinnitanud teehoiu arengukava? Maanteeameti juht on öelnud, et poliitikud peaksid selgitama, kust 25 miljonit eurot kärbitud raha tuleks leida, et teed saaksid samas seisukorras püsida. Kas poliitikud on Maanteeameti juhile öelnud, kust selle raha võiks leida või millised objektid tuleb jätta ehitamata?

Jürgen Ligi

Poliitikud ütlevad Maanteeameti juhile mitut asja. Ühelt poolt nad annavad talle ette valitsuse koostatud teehoiukava, teiselt poolt nad ütlevad talle, et see ei ole tema raha ja tema asi ei ole selliseid avaldusi teha. See ei ole ühegi riigiametniku asi niimoodi väita ja rääkida asjadest, nagu ta panustaks teedesse oma raha oma suurest südamest. Ei, ta võtab seda raha maksumaksjatelt ja muude kulude arvel. Ning nii on alati.

Esimees Eiki Nestor

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud minister! Minul ei ole küsimus mitte otse teeseaduse kohta, vaid on

sellega seotud. See puudutab tööülesandeid ja valitsuse töö organiseerimist. Nagu me teame, teeseadus on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi vastutusala ja teed iseenesest ka. Täna on meie ees teeseaduse muudatustega rahandusminister, samal ajal teame, et sularaha kättesaadavuse tagamisega Eestis tegeleb majandus- ja kommunikatsiooniminister. Kas valitsuses on tööülesanded ja valitsemisalad juba enne Vabariigi Valitsuse seaduse muudatust kuidagi ümber jaotatud või on see juhuslikult nii välja kukkunud, et rahaküsimustega tegeleb majandusminister ja teedega tegeleb rahandusminister?

Jürgen Ligi

Küsimus on asjakohane, aga vastus on, et tööülesanded valitsuses on jagatud, aga mitte ümber jagatud. Kumbagi nendest teemadest ei ole enne kellelegi jagatud.

Esimees Eiki Nestor

Tiina Lokk-Tramberg, palun!

Tiina Lokk-Tramberg

Aitäh, hea eesistuja! Hea minister! Minu küsimus puudutab järgmist. Eile avaldas majandus- ja kommunikatsiooniminister Urve Palo siinsamas saalis mõtet, et selle seaduse vastuvõtmise taustal võiks nüüd, kui tekivad probleemid elutähtsate objektide valmis ehitamisega, *à la* Tallinna–Tartu maantee, siis võiks laenu võtta. Kuidas suhtub sellesse Rahandusministeerium?

Jürgen Ligi

Suhtub niimoodi, et alguse asi. Küllap ta hakkab täpsemalt rääkima. Iseenesest ei tohi me püstitada selliseid ülesandeid, et ehitame midagi kiiresti valmis ja teeme riigi lõplikult korda ning võtame selleks kuskilt suure pataka raha. Fakt on see, et Eesti riik, kelle eelarves on suur hulk Euroopa Liidu eelarveraha, mis ületab meie makseid euroliidu eelarvesse, kuumutab juba niigi teatud valdkondi üle, tekita-des majanduses disproportsioone. Neid ebakõ-lasid ei tohi veelgi suurendada.

Meil on loomulikult Euroopa Liidu liikme-suse algusaastatel pandud teedesse väga suur hulk raha ja see on loogiline, et meil ka praegu selline prioriteet nagu teedevõrgu väljaarendamine on. Aga öelda, et see prioriteet tuleb

seada veel prioriteetide prioriteediks, mille nimel tuleb hakata piiramatult kiiresti raha laenuks võtma, on kindlasti vale. Seda on meie partnerid euroliidus palju kordi demonstreerinud. Meil on Euroopa Liidu eelarves teede jaoks lisaraha, mis võimaldab teid rahastada paremini kui väga paljusid muid valdkondi.

Laenujutt ei ole õige signaal. Aga jätkem see ikkagi rahandusministri otsustada, mis on rahastamisallikad. Minu otsus on, et Euroopa Investeerimispingaga sõlmitud kokkuleppe järgi on otstarbekas kasutada teede projektide puhul riigi raha kaasrahastamisena, mis on väike osa kogu eelarvest ega tekita suuri probleeme, vaid vähendab eelarves pingeid ja suurendab teistmoodi *summa summarum* maksulaekumisi. Palun jätke see rahandusministri otsustada. Propageerida laenuvõtmist kui sellist, propageerida lihtsalt suuremat sõiduridade arvu kusagil – see on kindlasti asi, mida ei ole vaja teha.

Esimees Eiki Nestor

Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Minu parima teadmise kohaselt on eelarve kava, kui palju meil üheks või teiseks otstarbeks raha kulutada on. Ja kui mingitel positiivsetel või negatiivsetel asjaoludel – on siis põhjuseks hangete odavnemine või mõne projekti ärajäämine või vaidlused, mis projektide elluviimist edasi lükkavad – raha ühel või teisel hetkel üle jääb, siis las see jääbki üle. Ei ole mingit kohustust see aasta lõpuks ära kulutada. Kolleeg Palling siin küll väitis, et kui teederaha tekib eelarvesse põhimõttel, et selleks läheb 75% laekunud kütuseaktsiisist, siis peab aasta lõpuks selle ära kulutama, ja kui see tekib eelarvesse kuidagi muul moel, siis ei pea seda aasta lõpuks ära kulutama. Minu meelest pole õige nii väita. Palun kommenteerige, kas olen mina valesti aru saanud või on siin mingi muu ebakõla!

Jürgen Ligi

Kalle Palling on õigesti aru saanud. Kui seadus ütleb, et 75% prognoositavast aktsiisi laekumisest tuleb teedesse panna, siis tuleb seda teha kas või nui neljaks, ka vaatamata sellele, et Nordecon ja Merko on üksteise hankevõidud seitse korda eri punktidele viidates

kohtus vaidlustanud. See on äärmiselt keeruline. See oli äärmiselt keeruline ka tänavuse eelarve tegemisel, kui majandusminister punnis vastu, et tal ei ole osa projekte valmis ja ta ei suuda Euroopa Liidu raha teedesse eeldatud tempos suunata. Seepärast pidime kõigis teistes ridades vägisi raha koomale tõmbama ja tema pidi vägisi kiirendama projektide ettevalmistamist. See on ebaloogiline. See on ebamajanduslik ja üldse ebamõistlik. Nii on.

Esimees Eiki Nestor

Kalle Palling, palun!

Kalle Palling

Aitäh! Austatud ettekandja! Siin on mitmel korral mainitud üledimensioneeritud tehnorajatisi, teobjekte. Aga teine praktikas esinev probleem on minu hinnangul objektide valmimise pikk aeg, mis on ka selle mõnevõrra kohmaka seadusega seotud. Kui me Eestimaal ringi sõidame, siis näeme, et pärast kella 17 reeglina keegi tööd ei tee. Ka nädalavahetusel masinad seisavad, tööd objektidel ei tehta. Kas võiks käivitada meetmeid, et objektide valmimise aega lühendada? Minule ei mahu pähe, kuidas saavad kallid tee-ehitusmasinad – teerullid, kopad, asfaldilaoturid – töötada kolmandiku koormusega. Mujal riikides, näiteks Soomes, me sellist asja ei näe, et masinad nädalavahetusel ja öösiti jõude seisavad.

Jürgen Ligi

See on kindlasti majanduslikult väga õige mõtlemine. Aga ma ei annaks hinnangut, millised põhjused seal taga on – kas on lähteülesanded olnud lõdvad, kas on igaks juhuks jäetud lõtk, mida saab puhkepäevadena kasutada. Ma ei oska seda öelda, miks nii on. Aga ühe asjaga ma nõus ei ole: sellega, et mujal on see regulatsioon kangesti efektiivsem. Ma olen just imestanud, et teatud suurlinnades, kus mul Euroopas tuleb tihti käia, tundub, et teesulg ja seisev masin ilma ühegi töötegijata on täiesti normaalne asi. Ma ei saa pigem sellest aru. Eestis tehakse ikkagi tööd päris hästi ja mulle väga meeldib, et töökultuur ka teede ehitamisel on silmaga näha.

Esimees Eiki Nestor

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud rahandusminister! Möödunud aasta lõpus kandis teie erakonnakaaslane, kes asendas Andrus Ansipit, siin ette oma raporti. Ta tegi selle riigieelarve kontrolli erikomisjoni liikmena ja see puudutas kohalike teede rahastamist. Andre Sepp ütles muu hulgas seda, et võimaluse korral tuleb omavalitsuste teehoiuks määratud summasid suurendada ja et kohalike teede kogumaht 23 900 kilomeetrit eeldab, et igal aastal on rahastamise vajadus 120 miljonit eurot. Sellisel juhul saaksid kõik kohalikud teed 25 aasta jooksul mustkatte alla. Ma saan aru, et eelmise aasta lõpus oli veel teine koalitsioon ja selle kriitika sai suunata teedeminister Juhan Partsi pihta. Aga mida te rahandusministrina ütlete? Millal me jõuame sinnamaani, et kohalikud teed hakkavad aastast 120 miljonit eurot saama?

Jürgen Ligi

Ma arvan, et vajaduse korral võib rääkida ka summast, mis on suurusjärgk või kaks suurem, ja raha on ikka võimalik ära kulutada. Andre Sepp aga vaevalt oma kriitika majandusministri vastu suunas, pigem lõi temas välja omavalitsustegelase veri. Öelda, et rahavajadus on täpselt selline ja et kõik kohalikud teed peavad saama mustkatte alla, on minu arust natuke meelevaldne, aga eks ta ole omavalitsusasjade suhtes tundlik. Praegune koalitsioon on kokku leppinud, et kohalike teede rahastamine selle seadusmuudatuse mõjul ei tohi kannatada.

Esimees Eiki Nestor

Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Aitäh, hea koosoleku juhataja! Hea minister! Ütlesite, et teedeaktsiisi mõte ei olnud niivõrd teede korrashoid, kuivõrd autode kasutamise ja n-ö tee tarbimise vähendamine. Kas valitsus plaanib siis selle eelnõuga teede seisukorda nii palju halvendada, et teede kasutamine muutub peaaegu võimatuks?

Jürgen Ligi

Isegi eelmine valitsus ei kavandanud midagi sellist, ammugi mitte praegune. Aga ma siis täpsustan, et rahanduskomisjoni liige jõuaks kindlasti jälgida. Nagu ma ütlesin, aktsiis tee-

nib definitsiooni järgi alati kahte eesmärki. Esiteks, tarbimise kallimaks tegemine, mis kindlasti nõudlust vähendab. See on autotranspordi kahjulike kõrvalmõjude tõttu väga õilis eesmärk. Ja teine siht on eelarvesse raha saada. Praegu kehtiva seaduse järgi on see seos ju küsitav. Regulatsioon ei pärsi, ei vähenda nõudlust, pigem see automaatselt parandab teede seisukorda tänu kindla summa eraldamisele. See kindlasti ei too arvestatavalt raha mitte eelarvesse, vaid pigem asfaldi. See loogika tuleb ära lõhkuda. See loogika tuleb ära lõhkuda, et riik saaks kaaluda kõikide valdkondade vajadusi võrdselt ja otsustada minu pärast teid rahastada kas või viiekordses summas, kui see on tark. Aga senine loogika on vale. See vähendab võimalusi hoida eelarve jätkusuutlik ja pärsib ka edaspidist teede rahastamist.

Esimees Eiki Nestor

Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud minister! Ma loen seaduseelnõu seletuskirja ja leian sellest tähelepanuväärseid fraase, mis panevad mõtlema. Te ütlete siin, et teehoiu rahastamine aktsiisitulu arvel ei täida eesmärki tagada teehoiu läbipaisete, sihipärane ja kestlik rahastamine. Ma ei saa aru. Minu meelest see regulatsioon on läbi paistvam kui raha ühisesse katlasse viskamine. Ja loen edasi: teehoiu rahastamisel ei ole oluline rahastamisallikas, vaid teehoiu eesmärkide saavutamine. Kui ei ole oluline, miks siis neid allikaid vahetada? Te keerutate ja keerutate. Kas tegelik põhjus ei ole mitte see, et riigikassa on tühi? Te lihtsalt otsite igalt poolt raha, et kuidagiviisi meie riiki edasi viia. Juba ammu on näha tundemärke, et raha on teil, härra rahandusminister, otsa saamas.

Jürgen Ligi

Ma kogu seda muinasjuttu ei suutnud fikseerida, aga püüan kommenteerida. Kui teie jaoks raha eelarvesse saamine on raha katlasse viskamine, siis järgmisel debatil, kui on näiteks jutuks lastetoetused, hariduse või kultuuri rahastamine, siis korrake oma teesi. Eks valdame siis. Raha ei ole otsas. On lihtsalt vaja kaaluda väga sisuliselt eri valdkondade hetkevajadusi, mitte tagada kõigi valdkondade rahastamisel automatism, mis jätab kokkuvõttes

kõik vaeseks. See on üldine põhimõte. Ei ole mingit kahtlust, et kui kehtib kohustus kulutada iga hinna eest ära üks kamakas eelarvest – iga hinna eest, sõltumata sellest, kuidas valduste lahendamine ja projektide koostamine edeneb, missugune on teede seis konkreetsel hetkel –, siis on raha kasutamise efektiivsus väiksem. Pigem on kiusatus teha midagi õige mitmerealist ja uhket, päris suurte lisandustega. Seda me võime näha ka Tallinna ümbruses. Palju õigem on kaaluda alternatiive ja jagada raha ühtlasemalt.

Esimees Eiki Nestor

Toomas Tõniste, palun!

Toomas Tõniste

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Kas ma olen õigesti aru saanud, et me menetleme seda eelnõu sellepärast, et masuajal on Eesti teed liiga palju raha saanud ja et Maanteeamet, kes soovib, et Eesti teed oleks korras, tahab teid korda teha? Ettekandes tuuakse paar näidet heal ajal tehtud otsustest, kui autosid lisandus Eesti teedele igal aastal tuhandete kaupa. Kas on siis teid nõnda hästi rahastatud ja kõik on korras, nii et sinna enam väga palju raha pole vaja?

Jürgen Ligi

Te olete kindlasti valesti aru saanud. Aga ma tunnistan, et ka mina ei saa alati kõigest aru. Ma ei saanud praegu päris aru, mis te ütlesite. Aga te saite valesti aru. Oli kas-küsimus, vastus on: "Ei."

Esimees Eiki Nestor

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Härra rahandusminister! Andre Sepast rääkides te mainisite, et temas lööb välja omavalitsustegelase veri. Siin saalis on inimesi, kelles seesama omavalitsustegelase veri voolab, päris palju. Ja nendel on minu arvates üsna üllatav vaadata eelnõu seletuskirja juures olevat lisa, kus on kooskõlastuse tabel. Siin on Eesti Linnade Liidu seitse ettepanekut või märkust selle kohta, mida võiks see eelnõu mingilgi moel arvesse võtta. On kummaline, et kui vanasti ikka mõnda ettepanekut arvestati, siis nüüd ei kõlvanud

mitte ükski. Kas see on mingi selline põhimõte, et pole üldse vaja kohalikke omavalitsusi kuulata, või mis?

Jürgen Ligi

Kohalike omavalitsuste kuulamisel on vaja alati eristada nende huve ratsionaalsest argumendist. Kui on kellegi huvi saada rohkem raha, suurem tükk endale, siis riik peab kaaluma, kas ühiskonna kui terviku huvi kattub sellega. Aga tänapäeval räägitakse omavalitsustega kõike läbi, samas mitte kõik omavalitsused ja omavalitsusliidud ei räägi tõsiselt valitsusega.

Esimees Eiki Nestor

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud minister! Meil on hulk tuludega seotud kulusid riigieelarves, näiteks sotsiaalmaks, töötuskindlustusmaks, mille reservid on aegade jooksul kasvanud, saastetasud, hasartmängumaks, mis laekub eri kohtadesse ja mida nõukogu osaliselt jagab, jne. Kõigi nende lahtisidumine suurendaks riigieelarve paindlikkust. Miks otsustas valitsus just nii, et ainult teede rahastamine tuuakse eelarve paindlikkusele ohvriski? Või on tegu ühe suurema ideoloogilise muudatusega? Vahest plaanite kõik senised tuludega seotud kulud nendest lahti siduda, et eelarve paindlikkus oleks maksimaalselt suur?

Jürgen Ligi

Ideoloogilist muudatust loomulikult ei ole. Aga aktsiisi sellise ärajagamise puhul on tegemist ebaloogilise erandiga. Samas mõne teie nimetatud kuluartikli puhul ma olen nõus, et lahtisidumine võimaldaks raha palju otstarbekamalt kasutada kas või sellesamas valdkonnas. See printsiip pole muutunud ja seda me saime muide ka eelmises valitsuses arutada. Nii ta on, et enamik eelarve kuluridasid ei saa taha fikseeritud maksutükki. Enamik! Ja teed peaksid kindlasti kuuluma selle tavapärase enamiku hulka, mitte nagu näiteks haigekassa väheste mittetavapärase hulka. Näiteks sotsiaalmaksu puhul te räägite sidumisest, aga sisuliselt ei ole pensioniosa enam seotud, pensionile makstakse teiste maksude arvel kõvasti juurde.

Esimees Eiki Nestor

Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Minu eelmisele küsimusele vastates te väitsite, et kui on muudest erineval moel tekkiv eelarverida, siis peab ka sellel real olevat raha teistmoodi käsitlema. Ma vestlesin hetk tagasi endise majandusministri Juhan Partsiiga, kes kinnitas, et senise praktika käigus on ikka ka seda raha mõistlikul moel kasutatud. Et kui aasta lõpus on selge, et mingid projektid pole käivitunud või et miski on odavamaks läinud, siis täpselt samamoodi nagu teiste investeerimisvahendite puhul on võimalik teha ettepanek kanda see raha üle uude aastasse. Nii on see olnud ka varem ja nii oleks võimalik ka edaspidi teha. Millisest väitest või seaduspügalast lähtub teie väide, et ühel juhtumil tuleks nagu vägisi raha ära kulutada ja teisel juhtumil on võimalik see uude aastasse üle viia?

Jürgen Ligi

Raha tuleb eelarves vägisi ette näha, vägisi kulutama hakata. Aga teie nimetatud Juhan, mu hea sõber – ma olen hakanud kahtlema, kas ta on Riigikogu liige, sest mina ei ole teda siin viimaste kuude jooksul näinud. Kui ta on mees ja tahab midagi väita, siis tulgu ja väitku ja küsigu ise. Ma ei ole teda kordagi siin saalis näinud. Täna nägin esimest korda koridoris. Olgu mees ja ärgu lükaku naise enda asemel ette.

Esimees Eiki Nestor

Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Hea minister! Ma jätkan paindlikkuse teemal, mille kohta Helir-Valdor Seeder küsis. Paindlikkus on tore asi, aga sa rakendad seda ainult ühes valdkonnas, et selles valdkonnas eelarvekulutusi vähendada. Oli väga konkreetne plaan viia need muudatused ellu hasartmängumaksu kasutamisel, teha see samamoodi paindlikuks, siduda lahti. Miks on nii, et sa seda suurt eesmärki, eelarve paindlikkust püüad realiseerida ainult ühes väga kitsas valdkonnas ja mitte laiemalt?

Jürgen Ligi

Ma püüan tegelikult seda laiemaltki ellu viia. Ka maksusoodustuste kaotamine teenib eelarve paindlikkuse huve. Automaatselt ei võeta sealt mingit osa raha ära ja näiteks KIK-i puhul oleme keskkonnatasude vallas sellega hakkama saanud. Hasartmängumaksuga tõepoolest asi ei õnnestunud. Aga ma olen korduvalt seda positsiooni kaitsnud ja mul on hea meel, et te toetate seda. Selline jäik sidumine on ebaloogiline, tekitab teatud valdkondades pillamist, mõnel pool mujal aga jääb hädavajadus katmata.

Esimees Eiki Nestor

Kell on 13 ja neli sekundit, istung on lõppenud. Jätkame homme.

Istungi lõpp kell 13.04.

Istungi kestus 3 tundi ja 4 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 11. juuni 2014

Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Töövõimereform
2. Eelarvepositsioon
3. Reformid
4. Kodukulud
5. Maksuseaduste muudatused

Istungi rakendamine

1. Teeseaduse muutmise seaduse eelnõu (681 SE) esimese lugemise jätkamine
2. Elektriturseaduse muutmise seaduse eelnõu (687 SE) esimene lugemine
3. Meresõiduohutuse seaduse täiendamise seaduse eelnõu (646 SE) esimene lugemine
4. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktiivse seaduse ning vedelkütuse erimärgistamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (682 SE) esimene lugemine
5. Maksukorralduse seaduse ja käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (680 SE) esimene lugemine
6. Tulumaksuseaduse, sotsiaalmaksuseaduse ja Eesti Kultuurkapitali seaduse muutmise seaduse eelnõu (683 SE) esimene lugemine
7. Omavalitsuskorralduse reformi seaduse eelnõu (647 SE) esimene lugemine
8. Kohtute seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (570 SE) kolmas lugemine
9. Maamaksuseaduse ning koduomanikke maamaksust vabastava maamaksuseaduse muutmise seaduse, maamaksuseaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (558 SE) kolmas lugemine
10. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktiivse seaduse muutmise seaduse eelnõu (637 SE) kolmas lugemine
11. Meretöö seaduse eelnõu (552 SE) kolmas lugemine
12. Ravimiseaduse § 20 täiendamise seaduse eelnõu (400 SE) kolmas lugemine
13. Ülikooliseaduse, rakenduskõrgkooli seaduse ning teadus- ja arendustegevuse kor-

ralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (625 SE) kolmas lugemine

14. Perekonnaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (546 SE) kolmas lugemine

15. Loomade ja loomsete saadustega kauplemise ning nende impordi ja ekspordi veterinaarjärelevalve seaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (655 SE) teine lugemine

16. Riiklike peretoetuste seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (669 SE) teine lugemine

17. Hasartmängumaksu seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (653 SE) teine lugemine

18. Tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (643 SE) teine lugemine

19. Karistusseadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (554 SE) teise lugemise jätkamine

20. Kriminaalmenetluse seadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (578 SE) teise lugemise jätkamine

21. Kalapüügiseaduse muutmise seaduse eelnõu (620 SE) teine lugemine

22. Jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu (661 SE) teine lugemine

23. Ruumiandmete seaduse muutmise seaduse eelnõu (652 SE) teine lugemine

24. Jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu (455 SE) teine lugemine

Infotund

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Alustame tänast infotundi. Kõigepealt teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks on registreerunud 37 Riigikogu liiget, puudub 64.

Infotunnis osalevad peaminister Taavi Rõivas, kaitseminister Sven Mikser ja rahandusminister Jürgen Ligi. Eilsel päeval andsid oma

soovist küsida teada viis Riigikogu liiget. Ütlen kohe ära, et kaks inimest saab veel iga põhiküsimuse puhul saalist juurde küsida.

1. Töövõimereform

Esimees Eiki Nestor

Alustame. Esimene küsija on Margus Tsahkna, kellel on küsimus peaminister Taavi Rõivasele. Palun!

Margus Tsahkna

Lugupeetud esimees! Hea peaminister! Te olete sotsiaalministrina ette valmistanud töövõimereformi ja nüüd peaministrina saatnud selle Riigikogule arutada. See reform on tekitanud väga palju küsimusi ja suurt puuetega inimeste vastuseisu. Mu esimene küsimus on järgmine: mis on reformi eesmärk puuetega inimesi silmas pidades? Kui palju puuetega inimesi on kavas tööturule suunata ehk kui palju uusi töökohti nendele inimestele selle reformi käigus peaks loodama? Ja teiseks, kas te kirjeldaksite, kuidas üks näiteks 80% töövõimetusega inimene reformi tulemusena asjaomases süsteemis liikuma hakkab? Mis toimingud ta peab tegema ja kuidas ta lõpuks töökoha saab?

Taavi Rõivas

Ma loen alustuseks ette ühe tsitaadi ja siis on meil kõigil võimalik katsuda ära arvata, keda ma tsiteerin. "Tänane töövõimetussüsteem ei ole jätkusuutlik ning ei lähtu inimeste vajadusest osaleda aktiivselt ühiskonna tegemistes ja tööturul. Tegu on põhimõttelise töövõimetuse süsteemi filosoofia muutmisega, mille eesmärgiks on läbi aktiivsete sotsiaal- ja tööturu meetmete aidata seni eemale sunnitud inimesed tagasi tööturule. Eneseteostuse võimaluse andmine, isikliku motivatsiooni toetamine ja seeläbi ka majandusliku olukorra parandamine on selle reformi eesmärk." Väga hästi öeldud. Seda ütles Margus Tsahkna, kui ta veel oli sotsiaalkomisjoni esimees ja mina olin sotsiaalminister.

Ma olen nõus iga sõnaga, mis selles tsitaadis toodud on. Töövõimereform annab võimalused inimestele, kellele me praegu neid võimalusi ei paku. Ja inimesi, kes on kas osalise või päris puuduva töövõimega ja kes ei tööta, on kokku ligikaudu 65 000. Puuduva või osa-

lise töövõimega inimesi kokku on 100 000, kolmandik neist töötab, kaks kolmandikku ei tööta. Ja sellest kahest kolmandikust ehk umbes 65 000 inimesest omakorda ligikaudu kaks kolmandikku ehk üle 40 000 inimese – peaaegu Pärnu linna jagu inimesi – soovib tööd teha. Ja selleks, et nendele inimestele teenuseid, lahendusi, tervise parandamise võimalusi pakuda, ongi töövõimereform ellu kutsutud.

Esimees Eiki Nestor

Margus Tsahkna, palun!

Margus Tsahkna

Aitäh! Hea peaminister! Tõesti, see suur eesmärk on kirjas, aga te ei suutnud selgitada, kuidas reaalses elus puudega inimese elu peale töövõimereformi käivitamist välja näeb. Ma küsin töökohtade kohta. On selge, et töövõimereformiga tekib riigi looduna pea 500 uut töökohta töötukassas. Aga kuidas tekivad teised töökohad nendele 40 000 inimesele? Võrreldes praeguste meetmetega, mida töötukassa rakendab, ettevõtjate ja puuetega inimeste seisukohast tegelikult ju midagi ei muutu. Reformikava järgi uusi meetmeid, et ettevõtjad looksid töökohti puuetega inimestele, juurde ei tule. Miks peaksid tööandjad 40 000 puudega inimesele töökohad looma?

Taavi Rõivas

See on uskumatu, kui palju on Margus Tsahkna seisukohad mõne viimase kuu jooksul muutunud! Ma tuletan veel kord meelde juba ette loetud tsitaati ja meie varasemaid vestlusi mõni kuu tagasi. Aga tegelikult mured, millele te viitasite, on loomulikult paljudel. Neid küsimusi tuleb õigesti adresseerida ja tuleb ka selgitada. Ei vasta tõeale, et ei pakuta tööandjatele täiendavaid teenuseid. Meil on võimalik tänu töövõimereformile kõik lisakulud, mis tööandjal puudega inimese töölevõtmisel tekivad, 100% hüvitada töötukassast, kasutades selleks ka Euroopa Liidu raha. See võib tähendada näiteks spetsiaalse konverentsitehnika soetamist, et konkreetses konverentsi- või nõupidamisruumis saaks ka vaegkuulja tööd teha. See võib tähendada invatualeti väljaehitamist, see võib tähendada nägemispuudega inimese jaoks spetsiaalse kuvari soetamist, see võib tähendada tuhandet muud võimalust, mille kasutamisega tööandjale kaasnevad lisakulud, kui ta

erivajadusega inimese palkab. Kõige selle eesmärk on üks: kui tööandjal on valida kahe või enama muidu täiesti võrdse inimese vahel, siis tal ei tohi tekkida olukorda, kus ta ütleb, et ma võtaksin küll tööle puudega inimese, kellel on väga head oskused, aga tema palkamine läheb mulle hädavajaliku ühekordse investeeringu tõttu rohkem maksma. Selle ebavõrdsuse me kaotame reformiga ära ja ma arvan, et see tõesti parandab puuetega inimeste olukorda.

Esimees Eiki Nestor

Margus Tsahkna, teine täpsustav küsimus!

Margus Tsahkna

Aitäh! Minu seisukohad ei ole muutunud. Ma arvan, et puuetega inimestel tuleb tõesti aidata tööd leida, aga see reform on lihtsalt halvasti ette valmistatud, kui otsustada selle järgi, millisel kujul see on meile esitatud. Seejärel on arusaadav ka, miks peaminister tegelikult ühelegi minu küsimusele pole vastanud. Aga see ongi infotunni võlu. Minu kolmas küsimus puudutab neid, kes puuetega inimesi kodus hooldavad. Need on siis omastehooldajad, keda on kümneid tuhandeid. Need on üldjuhul terved ja koolitatud inimesed, kes on tööturul eemale jäänud seetõttu, et riik ja omavalitsused ei suuda kodudes piisavalt teenuseid pakkuda. Kahjuks on töövõimereform nendest inimestest mööda läinud, nendele ei ole teenuseid ette nähtud. Sotsiaalhoolekande seadust selle sihiga muuta ei soovita ja omavalitsuste teemat ei puudutata. Mis sõnum on teil nendele inimestele? Neile tuleb ju kohustus juurde, kuna nende hooldatav inimene peab nüüd kuhugi minema, et uues töövõimsüsteemis ennast hinnata lasta. Hooldajad võiksid aga tööturul olla.

Taavi Rõivas

Mulle tundub, et me töövõimereformiga peaksime teie arust lahendama ära kõik sotsiaalprobleemid Eestis. Iseenesest on see õilis eesmärk, paraku isegi sellel väga suurel reformil seda ambitsiooni ei ole, et absoluutselt kõik probleemid ühekorraga lahendada. Mis puutub omastehooldajatesse, siis te ütlesite õigesti, et neile teenuste osutamine on eraldi teema. Nende endi töövõime ei ole ju enamasti langenud ja teenused, mida nad vajavad, on teistsugused kui erivajadustega inimestele

vajalikud teenused. Samas te eksite, kui ütlete, et meil on plaanis kõik hooldatavad inimesed aktiivsusega rakendades tööturule viia. Ma juhin tähelepanu, et omastehooldajad hooldavad inimeste eest, kes vajavad igapäevasel toimetulekul kõrvalist abi. Oleks üksjagu eba-inimlik eeldada, et nii raske puudega inimesed saavad tööle minna. Osa neist saab tööd teha, aga see on pigem toetatud töö. Ent selliselegi tööle me soovime lahendusi pakkuda. Samas on töövõimereform adresseeritud ikkagi eeskätt nendele inimestele, kelle töövõime pole suur, aga kes on siiski suutelised tööd tegema ja sellest huvitatud. Me teame, et lõviosa neist on kas psüühikahäiretega, raske luu- ja liigesehaigusega või füüsilise puudega. Aga kindlasti me ei eelda, et kõik need, keda praegu omastehooldavad, peavad kohustuslikus korras tööle minema. Kui te olete nii aru saanud, siis te olete reformi ideed valesti mõistnud.

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, ma pean ilmselt korraldama infotunni alguses öeldut, et kohapeal registreeritud küsimusi tänasesse infotundi mahub iga põhiküsimuse korral kaks. Need, kes kiiremini reageerivad, selle võimaluse saavad. Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Reformierakond on olnud Eestis võimul järjest peaaegu 20 aastat, aga ma ei mäleta, et te oleksite kunagi varem hellusega rääkinud puuetega inimestest. Puuetega inimeste toetused on meil naeruväärselt väikesed, võib-olla peaks ütleva, et olematud. Ja nüüd ma küsin, mis siis järsku juhtus. Kes teid nõelas, et te üleöö hakkasite puuetega inimeste pärast muretsema ja püüate lisaistungitel selle seaduse vastu võtta? Kohutavad summad on mängu pandud – 350 miljonit eurot on väga suur summa. Kas eesmärk on äkki töötukassasse raha kantida ja kõik nii segi ajada, et lõpuks ei saa keegi aru, kuhu see raha läheb ja kes abi saab? Mul on selline tunne, kui ma tulevikku vaatan. Lükake mu arvamus ümber, palun!

Taavi Rõivas

Kui meil on kümneid tuhandeid inimesi, kes soovivad olla aktiivsed, soovivad tööd teha ja ühiskonnaelus laiemaltki osaleda, aga me

pole neile lahendusi pakkunud, siis minu hinnangul on vähemalt nüüd mõistlik hakata selle teemaga tegelema. Selle teemaga tegelemine on mõistlik nii inimlikust seisukohast, soovist ligimesi aidata kui ka soovist, et ühiskond oleks tervikuna terve. Me peame aktsepteerima ja mõistma seda, et meie seas elab palju inimesi, kelle tervis on ühel või teisel põhjusel kehvem ja kes vajavad täiendavat tuge, aga kes saavad samamoodi kui kõik teised olla aktiivsed ühiskonnaliikmed. See on väga oluline inimese eneseteostuse seisukohalt ja aitab omadega toime tulla. Lisaks sellele väga inimlikule aspektile tuleb kindlasti arvestada ka seda, kui suur on Eesti ühiskonna võimekus puudega inimesi ülal pidada. Kas me saame endale lubada seda, et me osale inimestele ütleme, et teie ärge tööturule tulge? Mis siis, et te tahate, aga teid me tööturule ligi ei lase! Ka see on väga oluline aspekt. Kui meil on rohkem inimesi tööhõives, kui me aitame rohkem tööle neid, kes praegu puude tõttu kodus istuvad, siis laekub ka rohkem sotsiaalmaksu. Laekub teisigi makse, aga ka sotsiaalmaksu laekub rohkem. Laekub otseselt rohkem raha nii pensionikassasse kui haigekassasse. Mina arvan, et see on väga ratsionaalselt võttes ka majanduslikult väga mõistlik reform lisaks sellele inimlikule dimensioonile.

Esimees Eiki Nestor

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud peaminister! See reform oleks mõistlik, kui ta hakkaks selliselt toimima. Aga probleem on selles, et ei hakka. Uuringufirma Saar Poll on teinud väga põhjalikud uuringud ja esimese takistusena välja toonud, et ei ole vajalikke osakoormusega töökohti. Eilsel avalikul istungil olid teiste seas ka inimesed, kes ütlesid, et nad on üsna skeptilised ega näe töandjate valmisolekut. Töandja tahab ikkagi kasu saada, ta on motiveeritud võtma tööle terve inimese. Nad nimetasid ka kõnealuseid riigipoolseid toetusi, aga see sotsiaalmaksu kandmine riigi poolt – sellest on vähe. Nad ei näe mingit tulemust. Nad tahaksid, et inimestele oleks ette nähtud töölkäimise toetus. Mis te sellest arvate ja mida te ütlete töandjatele?

Taavi Rõivas

Teate, sellega on nii, et kui me ei ürita, kui me ei püüagi lahendusi leida, siis see kohe päris kindlasti tööle ei hakka. Kui me siin kollektiivselt halame ja ütleme, et mitte midagi ei saa teha selleks, et puuetega inimesi aidata, siis me kindlasti ei saagi midagi teha. Mina arvan, et me peame võtma hoiaku, et me anname endast ühiselt parima, et aidata. Aidata mitte ainult neid konkreetseid inimesi, kellele see reform on mõeldud, vaid aidata kogu Eesti ühiskonnal tervemaks muutuda. Aidates puudega inimesi, me aitame ka iseendid seeläbi, et meie ühiskond on tervem ja Eesti on koht, kus on parem elada.

Ma olen nõus, et meil praegu ei ole piisavalt hästi teada, millega töövõimereformi tulemusena arvestada saab. Selleks meil ongi muudatusi vaja. Jah, praegu meil ei ole osakoormusega töökohti. Jah, praegu meil ei ole piisavalt raha töandjatele investeringuteks maksta. Jah, meil ei ole rehabilitatsiooniteenuseid piisavalt palju. Te olete minu käest korduvalt seda küsinud ja teil on õigus selle koha pealt, et me ei ole saanud riigieelarvest piisavalt palju rehabilitatsiooni inimestele kinni maksta. Nüüd me saame rehabilitatsiooniteenusteks lisaallika ja inimeste tervis paraneb.

Kordan, kui me ei ürita, siis kindlasti meil ei õnnestu midagi teha. Mina leian, et meil on põhjust väga tõsiselt selle teemaga tegeleda. Ma ei ole nõus Heimar Lengiga, kes ütles, et see eelnõu tuleks kindlasti täiendavatel istungitel seadusena vastu võtta. Sellist eesmärki ei ole mina kunagi seadnud. Pigem arvan, et parlamendi sotsiaalkomisjon, aga miks mitte ka kogu parlament võiks suvi otsa, iga jumala päev tööd teha selle nimel, et see eelnõu saaks veel paremaks. Tehke konkreetseid ettepanekud! Ja arvestage, et sellele eelnõule lisaks on veel tulemas teine eelnõu, mis juba konkreetset adresseerib teenuseid, rehabilitatsioonivõimalusi ja abivahendeid. Seegi eelnõu tuleb parlamenti kindlasti enne suurt suve ja te saate sellega tegeleda. Alles sügisel jõuame usutavasti sellesse faasi, et eelnõu on seadusena vastuvõtmiseks küps.

Esimees Eiki Nestor

Palun vabandust, Aivar Sõerd ja Jüri Jaanson, aga lõpetan selle küsimuse käsitlemise!

2. Eelarvepositsioon

Esimees Eiki Nestor

Järgmine küsimus on rahandusminister Jürgen Ligile. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud rahandusminister! Aasta alguses saatsite ministeeriumidele kirja, mis puudutas kärpevajadusi nii tulevaks, 2015. aastaks kui ka aastaks hiljem, aastaks 2016. Kärpeülesanded olid nendes kirjades välja toodud küllaltki konkreetset. Haridusministeerium peab võrreldes tänavuse eelarvega vähendama oma eelarvet 14 miljonit eurot, Siseministeerium ligi 10 miljonit, Sotsiaalministeerium 6 miljonit, Kultuuriministeerium 5 miljonit ja majandusministeerium samuti 5 miljonit eurot. Millises seisus on praegu need kärpeplaanid?

Jürgen Ligi

Tegu oli ettepanekuga oma kulud üle vaadata, mis on alati asjakohane. Seisust nii palju, et eelmine valitsus loobus sellest eesmärgist, mis meil oli, ja uus valitsus ei ole latti samale kõrgusele tagasi tõstnud. See on selles mõttes ka loogiline, et meil on siinsamas teie abiga vastu võetud riigi finantsjuhtimise reformi kava, mis annab rahandusministrile ja üldse valitsusele seadusliku aluse tagada eelarve jätkusuutlikkus, mida me ka teeme. Pole vaja hoida suurt puhvrit ega tekitada suuri pingeid. Loomulikult me oleme tähelepanelikud ja üks selle tähelepanu väljendus on igal aastal olnud ettepanek oma kulud üle vaadata ja selleks, et uusi teha, vanu koomale võtta. Alati mingisugune osa kuludest vananeb aastatega.

Esimees Eiki Nestor

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud rahandusminister! Te olite rahandusminister ka eelmise valitsuskoalitsiooni ajal ja siis te arvasite, et eeskujulikust eelarvest on tuleval aastal puudu 55,8 miljonit eurot. Aasta alguse prognooside kohaselt, mis olid optimistlikumad kui praegused, leidsite, et aastal 2016 jääb puudu 59,7 miljonit eurot. Nüüd te ütlete, et uus koalitsioon on reegleid muutnud. Ka Eesti Pank ütleb täna, et uus koalitsioon on lõdvendanud oma lähenemist eelar-

ve tasakaalule. Kas te täpsustaksite, kuidas te suudate tagada jätkusuutlikkuse ilma, et eelarvet kokku tõmmataks?

Jürgen Ligi

Mul on kahju, et teil on küsimused valmis kirjutatud, aga vastuseid te ei kuula. See koalitsioon ei ole eesmäärke lõdvendanud. Lõdvendas eelmine koalitsioon, kes mõneti arusaadavatel põhjustel loobus kõrgetest eesmärkidest, mis ta oli endale seadnud olukorras, kus oli seaduslik tagatis, et rahandusminister ja valitsus võivad teha valusaid otsuseid, ilma et neid poliitiliselt jõuga alla surutakse. Loomulikult on see kokkuvõttes valitsuse otsus.

Aga hetkeseisust nii palju, et seda 55 miljonit eurot on juba käsitletud eri tegevustes. Ma ei saa praegu peast öelda, kui suur osa sellest summast adekvaatne on, kas see on plussiga või miinusega, aga me oleme praeguse valitsusega võtnud, nagu peaminister on siin öelnud, mitmeid meetmeid, mis eelarvepositsiooni tunduvalt parandavad. Kui tuletada meelde viimast sügist, kui ametis oli eelmine koalitsioon, siis meie miinus, millega me tolleks hetkeks hakkama ei saanud, aga mida rahandusminister oli õigustatud nõudma, oli umbes 186 miljonit. Mõne kuuga saime rahandusministri haldusalas pingsat tööd tehes selle summa vähendatud 55 miljonini. Finantsjuhtimise parandamine on üsna igapäevane ja mõneti varjatud tegevus, aga kulude täpsustamine ja raha kasutamise efektiivistamine ei tähenda tingimata, et me otseselt lõppkulutusi kärbime. Näiteks on meil plaan parandada – lihtsalt näiteks üks rida, kus suur kokkuhoid tuli – kaasfinantseerimise planeerimist. Ei ole vaja anda igale ministrile maksimaalne varu Euroopa Liidu eelarveraha kasutamisel, suures kogumis seda käsitledes saab rahavajaduse hoida väiksema. See on ju teada, et kaasfinantseerimisel juhtub kõike.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Küsimiseks on aega üks minut, vastamiseks kaks minutit. Kadri Simson, teine täpsustav küsimus, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Ma usun, et spiiker on nii lahke, et lubab küsijatel rahulikult ka kahe minuti jooksul küsimusi esitada. Ministrile repliigiks nii

palju, et ma kuulan teie vastuseid väga suure huviga. See aga ei tähenda, et ma ei hinda ka teistsugust arvamust kui teie oma. Eesti Pank on väljendanud seisukohta, et valitsussektori eelarve tasakaal halveneb sel ja järgmisel aastal varem prognoositust nõrgema majandusolukorra ja uue valitsuskoalitsiooni lõdvenenud eelarvepoliitika tõttu. Täna avalikustatud Eesti Panga majandusprognoos lubab sel aastal Eesti majanduskasvuks 0,7%. Tuletan meelde, et eelmine valitsuskoalitsioon, kes eelarve vastu võttis, prognoosis 2014. aasta riigieelarvet koostades majanduskasvuks 3,6%. Kuidas mõjutab uus majandusprognoos tänavust riigieelarvet? Kas ei oleks kohane loobuda tulumaksu alandamisest, mis ilmselgelt paneb eelarve surve alla? Kas poleks kohane jätta ära tulumaksu 1% võrra alandamine ja jätta ära ka maksutõusud, mida praegu suvel on planeeritud?

Jürgen Ligi

Kindlalt ei. Tegu on ikkagi maksupoliitika struktuurse parandamisega, mille me oleme ette võtnud. Eesti Pank ei ole kõiges briljantne. Eelarveasjades ei ole ta ilmselgelt olnud briljantne ja seda tööloiku ma võin julgelt kritiseerida, sest ma tean asjast rohkem. Me ei afišeerinud seda, aga nagu ma ütlesin, eelmine koalitsioon loobus nii kõrgest latist. Ma rõhutan, et tal oli see õigustus ülejäägipuhvrit vähendada, et riigieelarve baasseadus oli valitsusele ja rahandusministrile andnud seadusliku garantii, et jõuga üle kulutada ei tohi – seadus ei luba. See on täiesti uus olukord. Kolmandaks ei ole Eesti Pank arvestanud, et me oleme meetmeid võtnud, ja seda mitte maksutõusude näol – nende osa on ju marginaalne –, vaid ebaefektiivsete maksuerandite vähendamise ja kaotamise näol, mis on kindlasti parim rahaallikas, ja maksukogumise tõhustamise näol. Meil on mitte ainult seadusandlikul, vaid ka täitevõimu tasandil käivitatud hulk abinõusid, mis praegu annavad alust öelda, et maksud laekuvad üle. See ei ole igavesti garanteeritud olukord, petuskeemide kõrval tuleb hiilimisskeeme juurde. Aga väga võimas relv käibedeklaratsiooni lisana on meil alles käiku laskmata ja selle kasu on tõenäoliselt suurem, kui me tagasihoidlikult loodame.

Nii et töö käib. Ei ole nii, et me ei arvesta Eesti Panga ettepanekutega, need langevad meie omadega põhisuundades kokku. Aga me

peame tunnistama, et kõnealuses töölõigus need ei ole kõige briljantsemad olnud.

Esimees Eiki Nestor

Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Eile siin saalis teeseaduse arutelu ajal esitasin teile kaks korda küsimuse eelarvevahendite kasutamise kohta, millele vastates te esimesel korral andsite edasi eksitavat informatsiooni. Kui ma teises täpsustavas küsimuses palusin sellele kommentaari, siis te tõrjusite seda küsimust ning enam sisulist vastust ei tahtnud anda. Ütlesite hoopis, et tulgu küsige mehed ja ärge naised hakaku niisuguseid asju pärima. Meie erakonnas on kombeks, et kõik võivad küsida ja võivad ka küsimata jätta, ei ole sundi ei ühtega teistpidi. Ja sellepärast mina küsin nii: austatud minister, kas olete nõus sõbralikult kokku leppima, et edaspidi te vastate kõigile küsimustele, sõltumata sellest, kes küsib, kas küsija isik on teie meelest sobiv seda tegema või mitte?

Jürgen Ligi

Minu arust me oleme alati sõbrad olnud. Me võime seda ka Facebookis kinnitada. Aga see eilne episood tulenes sellest, et te käisite ukse taga saamas küsimust Juhan Partsilt, kes ise ei julgenud saali tulla. Ma reageerisin sellele repliigiga, miks ta poeb seeliku taha. Ma vestlen teiega hea meelega, aga Juhanit ma ei ole siin viimaste kuude jooksul mitte kordagi näinud. Koridoris eile korraks ütlesime tere, aga et ta tuleks ja debateeriks saalis, seda ei ole. Ta on võimeline kuskil meedias või siis naiste suu läbi vaidlema. Ja müts maha, et te olete nii tugev naine ja sellist seltskonda koos hoiate. Müts maha, aitäh teile! Teil on asjadest tavaliselt endal hea ettekujutus, aga fraktsiooni juhina kutsuge ta korrale – olgu ikka mees ja tulgu saali!

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Ma loodan, et IRL-i ja Reformierakonna koalitsioon, mis üldiselt juba lõppenud on, lõpeb ükskord ka siin saalis. Ole-

me juba mitmes infotunnis kuulnud, kuidas nad käitusid, mida nad omavahel rääkisid ja kes midagi arvas. Aga see on ajalugu. Praegu tahan öelda, et mina erinevalt rahandusministrist ei kahtle Eesti Panga võimes prognoose teha. Eks aasta lõpul on näha, kas nad eksisid või ei eksinud. Härra minister, kas te olete endiselt veendunud, et selle aasta riigieelarve peab vastu ja et seda ei pea ringi tegema?

Jürgen Ligi

Lepiks kokku, et te nüüd kohe ei hakka pead raputama. Palun kuulake, mis ma räägin! Ma ei tea, millest see tuleb, aga alati te hakate kohe pead raputama. Ma ei kahtle Eesti Panga võimes ja õiguses prognoosida tulevikku. Mina juhtisin tähelepanu nende nõrkusele mineviku ja oleviku hindamisel. Nad lihtsalt ei tea asjaolusid, mis on juba olnud ja mis jooksvalt toimivad. Maksude laekumine kinnitab, et võetud meetmed töötavad, ja töötavad varuga. Me arvestame igal juhul, et värskem prognoos on pessimistlikum kui eelmised, et me peame valvel olema. Aga põhjused, mida ma juba nimetasin, lubavad mul uskuda neid teatud valikuga. Tulevikuprognoosis on nad kindlasti eksperdid, oleviku ja mineviku hindamisel – see puudutab just eelarvepoliitikat – nad ei ole alati laitmatud olnud.

Esimees Eiki Nestor

Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Reformid

Esimees Eiki Nestor

Järgmine küsimus on kaitseminister Sven Mikserile. Andrus Saare, palun!

Andrus Saare

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister, erakonna esimees! Minu küsimus puudutab töövõimereformi. Nimelt on teie erakonna esikõnelejad – pean silmas töövõimereformi – Marju Lauristin, Heljo Pikhof ja minister Helmen Kütt selle reformi ettevalmistamist varem väga ebaõnnestunuks nimetanud. Aga praegusel juhul on olulisem kui teie koalitsiooni omavaheline nägelemine ikkagi see, et reform õnnestub ja sellega kaasneb Eesti inimestele positiivne tulemus. Kuidas siiski nii, et enne valitsuse istungit teie erakonna esindajate sõ-

nul töövõimereformi eelnõu ei kõlvanud mitte kuhugi, aga valitsuse istungil saavutati õnnis üksmeel ja eelnõu kiideti heaks?

Sven Mikser

Aitäh hea küsimuse eest! Mina ei ole ei praegune ega ka endine sotsiaalminister, aga loomulikult on töövõimereform nii tähtis teema, et selle kohta võib küsida ka kaitseministri käest. Tahan teid rahustada: valitsuskoalitsiooni töövõime on täiesti piisav selleks, et reformiga edasi minna. Usun, et lisaks juba valitsusest Riigikokku läkitatud eelnõule jõuab lähiajal valitsuse istungile ja seejärel juba ka Riigikogu ette teine eelnõu, mis puudutab selle mahuka reformi rehabilitatsiooniosa.

Reform on ulatuslik ja sellega seotud eelnõude menetlemine töömahukas. Seda kinnitab kas või asjaolu, et kui ma nüüd ei eksi, aga eelmise valitsuskoalitsiooni tööplaani kohaselt – vabandan parlamendiliikme Tamme ees, et ka mina eelmisele valitsuskoalitsioonile viitan – pidanuks see reformipakett jõudma siia saali ette juba aasta jagu päevi tagasi. No võttis kauem aega, siis võttis. Parem teha hästi, nii et plaan hakkaks ka tööle, kui teha kiirustades ja halvasti. Sotsiaaldemokraadid on alati öelnud, et valitsuses kinnitamisega ja Riigikokku suunamisega ei pea ühe seaduseelnõu elu kindlasti mitte lõppema. See peab jõudma uude faasi, kus parlament kõiki osapooli kaasates viib läbi vajalikud istungid ja teeb vajalikud muudatused.

Meil on tõepoolest terve hulk küsimusi. Mõned neist ilmselt kattuvad teie kõrvalt praeguseks lahkunud härra Tsahkna küsimustega, kuidas ikkagi tagada, et tõepoolest on olemas need töökohad, kuhu osaliselt töövõime kaotanud inimesed saavad tööle minna, kuidas on tagatud kõik vajalikud toetavad teenused. Meiegi loomulikult esitame neid küsimusi, aga pakume ka vastuseid. Me teeme seda siin Riigikogus toimuvatel aruteludel oma parlamendifraktsiooni kaudu. Olen üsna veendunud, et see vajalik reform saab parlamendilt heakskiidu eelnõuna, mis on parem ja täielikum kui valitsuse koostatu. Ma austan parlamentaarset riiki ja usun sellesse.

Esimees Eiki Nestor

Andrus Saare, palun!

Andrus Saare

Aitäh! Minu küsimus on adresseeritud teile kui valitsusliikmele. Kindlasti olete sellele erakonna esimehena pädev vastama. On väga kahju, et teie, sotsiaaldemokraadid, oma varem välja öeldud seisukohti valitsuses tegelikult kaitsta ei suutnud. Aga ma küsin teilt, millised on selle reformi puhul need punased jooned, millest sotsiaaldemokraadid kindlasti ei tagane. Kas te tooksite need konkreetselt välja?

Sven Mikser

Teie lahkkel loal alustan vastamist kaitseministrina. Kaitsepoliitikas, välispoliitikas ega ka diplomaatias ei peeta targaks tsementeerida ennast mingisse nurka ja öelda, et seda või teist ma kindlasti ei tee. Me oleme öelnud, mida me soovime selle eelnõu menetlemise käigus teha. Me soovime leida lahendused küsimustele, mis seonduvad toetavate teenustega, mis on vajalikud, et töövõime osaliselt kaotanud inimesed, kes soovivad ja suudavad tööd teha, ka tegelikult saaksid seda teha. See puudutab teenuseid alates transpordist kuni minu pärast kas või viipekeele tõlkideni. Me soovime, et need küsimused oleksid lahendatud, kui see eelnõu saab siin saalis vastu võetud.

Aga kaitseministrina nendel teemadel teile nõu andes ma võib-olla isegi lähen natukene vastuollu võimude lahususe printsiibiga. See eelnõu on valitsusest juba parlamendi menettlusse siirdunud ja parlament peab nüüd oma jõududega, muidugi kaasates eksperte ka väljastpoolt, leidma lahendused, mis tõesti tagaksid, et tööd saaksid teisedki, mitte ainult hulk nõustajaid töötukassas. Sellele, et Sotsiaalkindlustusametis kaob reformi tulemusel vähem ametikohti, kui töötukassas tekib, on tähelepanu juhitud. Valitsuse istungitel me tegime suure sammu allapoole seoses nende hinnanguliste kuludega, mis ühe nõustatava nõustamiseks tekivad. Ma usun, et liigume siin õiges suunas.

Mis puutub osalise töövõimega inimeste rakendamisse, siis selles osas peaks töötukassa ise head eeskju näitama. Ta võiks nõustajate kohti komplekteerides väga tõsiselt vaadata ka osalise töövõimega inimeste poole, näidates sel moel eeskju nii avalikule kui ka erasektorile. Aga loomulikult ainult eeskjust ei piisa. Ma usun, et tegelikult on vaja ka konkreetset meetmete paketti, ja selle väljatöötamisel

on valitsus valmis Riigikogule toeks tulema. Töötagem see pakett koos välja, et tõesti töökohad nendele inimestele tekiksid.

Esimees Eiki Nestor

Andrus Saare, teine täpsustav küsimus, palun!

Andrus Saare

Aitäh! Kõrvalt vaadates tundub, et teie erakond on sattunud väga raskesse olukorda. Kahest sotsiaalvaldkonna ministrist härra Kruuse seda teemat justkui veel kuigi hästi ei valda, minister Helmen Kütt, kes varem on selle teemaga kõvasti tegelenud, oleks aga nagu suukorvistatud. Eile oli sotsiaalkomisjoni avalik koosolek, kus minister teie erakonna esindajana kordagi sõna ei võtnud ja mitte midagi asjast ei arvanud. Kes ikkagi on töövõimereformi juht? Kas reformi saatus on ainult minister Kruuse ja Reformierakonna käes? Kes ministritest selle reformi õnnestumise või ebaõnnestumise eest konkreetselt vastutab?

Sven Mikser

Täna teid kaastundeavalduse eest, aga tegelikult on meie erakond sattunud päris soodsasse olukorda, kus me valitsusse kuuludes saame riigi arengut mitmes valdkonnas tugevalt mõjutada. Kui te peate paremaks olukorraks seda, kuhu on sattunud teie erakond viimastel kuudel, siis on tegu kindlasti arvamuste paljusega. Teil on õigus niimoodi arvata.

Mis puutub töövõimereformi, siis nagu ma ütlesin, üks sellekohane eelnõu on juba siia saali jõudnud ja see on töö- ja terviseministri Urmas Kruuse kureerida. Aga loomulikult, nii nagu kõigi eelnõude ja poliitikate puhul, kannab valitsus kollektiivset vastutust. Te nimetasite oma positsiooni kõrvaltvaataja positsiooniks. Mina aga ei saa ennast ka kaitseministrina pidada kõrvaltvaatajaks, kui jutuks on töövõimereform. Ma arvan, et teie kultuurikomisjoni liikmena ei tohiks nii olulise reformi puhul asjasse kõrvaltvaatajana suhtuda.

Veidi ka rehabilitatsioonipaketist. Selle eest vastutab valitsuses kindlasti sotsiaalminister Helmen Kütt. Aga jällegi, tegu ei ole üksikisiku vastutusega. Valitsuse otsused on konsensuslikud ja kollegiaalsed ning vastutust ka reformide õnnestumise või ebaõnnestumise

eest kannab kogu valitsus. Riigikogus muidugi need rahvasaadikud, kes otsustavad lõpphääletusel eelnõu vastu hääletada, võivad ennast mõnevõrra vastutusest taandada, aga Riigikogu menetluse käigus peaksid ka nemad olema valmis võtma täit vastutust ning tegema vastutustundlikke konstruktiivseid täiendusi, parandusi ja muid ettepanekuid, mille sisu ei tohiks väga palju sõltuda sellest, kas ollakse parajasti koalitsioonis või opositsioonis.

Esimees Eiki Nestor

Margus Tsahkna, palun!

Margus Tsahkna

Aitäh! Lugupeetud kaitseminister! Uudis minu lahkumise kohta oli ilmselgelt liialdatud, olen endiselt ravis. Ma küsin aga teie kui erakonna esimehe käest, nii et kaitseministri ametikoha taha te ei saa kuidagi peitu pugeda. Ma pean väga lugu sotsiaalminister Helmen Küti, kes tõesti jagab sotsiaalvaldkonna teemasid läbi ja lõhki. Ta on avalikult väga otse välja öelnud, et Reformierakonnaga on ta töövõimereformi osas põhimõtteliselt eri meelt. Selles kavas on veel väga palju vaja ära teha sotsiaalhoolekande korraldamise ja rehabilitatsioonisüsteemi ümberkorraldamise vallas. Ilma selle ta ei ole võimalik töövõimereformi ellu viia. Ma küsingi teie kui erakonna esimehe käest: kas te kinnitate täna siin, et töövõimereform, kui see eelnõu vastu võetakse, tõesti aitab puudega inimestel tööd saada ja et see reform saab selles mõttes hästi tehtud?

Sven Mikser

Ma tervitan teid naasmise puhul meie hulka ja jagan teie vaimustust sotsiaalminister Helmen Küti kompetentsuse ja isikuomaduste üle. Ma võin koalitsiooni kuuluva erakonna esimehena tõesti kinnitada, et loomulikult on meie eesmärk see seadus Riigikogus vastu võtta sellisena, et ta lõpptulemusena aitab puudega inimestel tööd saada. See peab tõepoolest tegema lihtsamaks nende inimeste naasmise või esmakordse tuleku tööturule, kes soovivad ja suudavad töötada. Ning nende sotsiaalne olukord peab selle reformi mõjul paranema, mitte halvenema. Sellisel kujul on see kindlasti väärt reform.

Reformi kui sellise vajadust on ühel või teisel viisil möönnud kõikide parlamendi era-

kondade esindajad, eriti need, kes tegelevad sotsiaalküsimustega. On selge, et lihtsalt töövõimetustoetuste maksmise asemel on targem, kui riik on aktiivselt kaasatud puuetega inimestele töövõimaluste loomisse. Loomulikult ei tohi ükski reform, mida riigis läbi viiakse, olla suunatud sellele, et inimeste olukorda halvendada. Loomulikult peab iga reform inimeste elu parandama ja see eesmärk on ka töövõimereformil. Ning nagu ma teie kolleegi küsimustele vastates juba ütlesin, kindlasti on parlamendis menetluse käigus võimalik ja ka vajalik see eelnõu veel paremaks muuta.

Esimees Eiki Nestor

Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Täna on võimalus teilt küsida üsna üldisel teemal, nimelt reformide teemal. Enne seda, kui teie erakonnast sai üks koalitsioonipartneritest, andsite te siinsamas Riigikogu saalis üle väga suure hulga seaduseelnõusid, mida te ise nimetasite demokraatiapaketiks. Te olete kogu aeg lubanud, et demokraatlikud protsessid edenevad positiivses suunas: rohkem kaasatakse, rohkem kuulatakse ja seadusloome on väga läbipaistev ning väga täpselt analüüsitud. Sel nädalal me olime aga siin saalis situatsioonis, kus Riigikogu päevakorda lülitati rahanduskomisjoni puutuvaid punkte, mille arutelu rahanduskomisjonis polnud lõppenud. Kas see on teie arusaam heast demokraatlikust tavast?

Sven Mikser

Hea küsija! Kui ma enne vastates balansseerisin võimude lahususe seisukohalt piiri peal, siis hakates vastama selle nädala päevakorra koostamist puudutavatele küsimustele siin Riigikogus, olgu komisjonis või suures saalis, ma kindlasti astuksin sellest piirist suure sammu üle. Ma usun parlamendi enesekorraldusvõimesse. Parlament peab kõiki oma protseduure läbi viies jääma seaduste, eelkõige kodu- ja töökorra seaduse piiridesse, nii nagu valitsus peab oma tööd tehes jääma Vabariigi Valitsuse seaduse piiridesse. Kui teil siin saalis tekivad vaidlused teisse puutuva seaduse täitmise üle, siis nende vaidluste suhtes ei pea seisukohta võtma ega juhtnööre andma Vabariigi Valitsus või selle liikmed. Mina usun

jäägitult demokraatiasse ja seisan selle eest, et demokraatia areneks igal tasandil. Üks tähtsaimaid demokraatia printsiipe on võimude lahususe ja tasakaalustatuse põhimõte, mis ei luba minul teile kodukorraseaduse täitmise kohta näpunäiteid jagada.

Esimees Eiki Nestor

Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Kodukulud

Esimees Eiki Nestor

Järgmine küsimus on peaminister Taavi Rõivasele. Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Aitäh, härra juhataja! Austatud peaminister! Täna on meil suures saalis aktsiisiseaduse muutmise eelnõu esimene lugemine. Te olete varem öelnud, et kõik on hästi ning maagaasi hind tõuseb aktsiisimäära tõstmise tõttu ainult 1%. Samas keelab teie juhitud valitsus ära eriotstarbelise kütteõli kasutamise kütteks, mis tähendab inimestele, kes seda liiki kütet kasutavad, 38% hinnatõusu. Kas selline kallinemine on teie arvates normaalne?

Taavi Rõivas

Me oleme sellest infotunnis korduvalt rääkinud, aga kinnitan veel kord, et kergelt kütteõli kasutavatele leibkondadele on meil plaanis maksta investeeringutoetust, mis võimaldab selle väga kalli ja väga suurel määral keskkonda saastava küteliigi asendada vähem keskkonda saastava ja leibkonna jaoks odavama küteliigiga. Pikemas perspektiivis on peredel võimalik päris suuri summasid kokku hoida. Samuti on meil kavas enam rakendada meetmeid, mis puudutavad eeskätt küll kortermajade, aga loodan, et ka eramute soojustamist. Energiasäästuga saab ju küttekulusid kõvasti vähendada. Paraku on nii, et fossiilsete kütuste hinnad naljalt odavnema ei kipu, sõltumata sellest, milline on valitsuse poliitika, sh aktsiisipoliitika. Küll aga on meil võimalik energiat säästa, teha investeeringuid selleks, et kasutada kestlikumaid energialahendusi. Selle poole me peaksimegi ühiselt püüdlema.

Esimees Eiki Nestor

Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Aitäh! Hea peaminister! Valitsuse esialgne plaan nägi ette lõpetada erimärgistatud vedelkütuse kasutamine juba 1. jaanuaril 2015. Õnneks pani õiguskantsler oma käe vahele ja inimestele anti pool aastat armuaega juurde. Samas, nagu me kuulsime ka teie käest, on igasugused toetusmeetmed alles idee tasandil ja suure tõenäosusega toetusvahendeid juurde ei tule. Lihtsalt te jagate korterelamute soojustamiseks mõeldud raha ümber. Siit ka küsimus: miks te olete ikkagi ette võtnud need vae sed inimesed, kes kasutavad oma kodu kütteks kütteõli? Kas poleks loogiline kõigepealt toetusmeetmed välja töötada ja alles seejärel hindu tõstma hakata?

Taavi Rõivas

Kui me vaatame summat, mis on plaanis järgmiste aastate jooksul suunata Eesti kodude soojustamiseks sihiga energiat kokku hoida, siis näeme, et tegu on väga märkimisväärse rahahulgaga. Ainuüksi kortermajade soojustamiseks on ette nähtud 102 miljonit eurot, lisaks veel katlamajade ja soojatorustike rekonstrueerimiseks 78 miljonit eurot. Mis puutub toetusse kodumajapidamiste soojussüsteemide väljavahetamiseks, siis me ei räägi sama suurtest suurusjärgudest, kuna neid peresid, kellel on kergkütteõlikatel, on märksa vähem. Täpsed meetmed, kuidas neid leibkondi toetada keskkonnasäästlikumatele ja odavamatele tehnoloogiatele üleminekul, on meil plaanis välja töötada käesoleva aasta kolmandaks kvartaliks. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium vastutab selle eest ning küllap nad leiavad mõistliku lahenduse, kuidas investeeringutoetused inimesteni viia.

Esimees Eiki Nestor

Lauri Laasi, teine täpsustav küsimus, palun!

Lauri Laasi

Aitäh! Hea peaminister! Mulle jääb siiski mulje, et te ei loodagi, et kõik oma küttesüsteemi ümber ehitavad. Seletuskirjas on, et eelnõu mõjude hindamisel on arvestatud, et pärast 2015. aasta 1. maid jääb 75% erimärgistatud kütuse kasutajatest vana lahenduse juurde. Ehk siis 75%-l kütteõli kasutajatel tuleb ikkagi hinnatõus 38%. Kas see peakski aitama meie riigieelarvet täita ja kas me nende inimeste

arvel peaksimegi jõudma viie rikkaima Euroopa riigi hulka?

Taavi Rõivas

Eelnõu seletuskiri ei ole kunagi käskotsus. Seletuskirjas antakse hinnang inimeste eeldatavale käitumisele. Siin on suhteliselt konservatiivselt prognoositud seda, kui paljud inimesed kasutavad riigi pakutavat investeeringutoetust ja vahetavad oma kasutatava kütuse välja. Minu isiklik soovitus kõigile on loomulikult seda võimalust kasutada ja veenduda, et juba praeguste kerge kütteõli hindade juures ei ole see võimeline teiste küteliikidega konkureerima. Varem või hiljem tuleb see vahetus niikuinii ette võtta. Küllap pole aeg, mil Eestis kodumajapidamisi diisliõliga ei kõeta, enam kaugel. Seletuskirjas on seda üleminekut üsja jagu konservatiivselt prognoositud, mina loodan, et selle toetusmeetme kasutajaid saab olema märksa rohkem. Igal juhul ma soovitan seda teha, sest juba praeguste hindade juures ei ole kerge kütteõli kasutamine mõistlik.

Esimees Eiki Nestor

Kalle Palling, palun!

Kalle Palling

Aitäh! Austatud peaminister! Kui jutt juba kodukulude peale läks, siis ka elektriga on seotud väga olulised kulud. Mina liberaalina usun liberaalsesse turukorraldusse ja suurde avatud turgu. Elektriturul me oleme selles suunas väga jõulisi samme astunud, avades selle turu ja kaotades turutõkked kahe elektrikaabli paigaldamisega Soome lahte. Kas valitsusel on plaanis veel mingeid samme selles suunas ja kas te jagate minu vaadet, et parim hinnakujundaja on vaba turg, mitte vahendite ümberjagamine?

Taavi Rõivas

Me kõik mäletame aega, kui turu avanemine tekitas väga suuri hirme. Keskerakond korraldas Juhan Partsi akende all hulgaliselt miitinguid selle vastu ja tõsi, lühikeseks ajaks see tähendaski hinnatõusu. Aga hinnatõusu ei tähendanud see mitte sellepärast, et meil hakkas olema vaba turg, vaid sellepärast, et meil ei olnud piisavalt energiaühendusi. Nüüd, kui on värskelt valmis saanud Estlink 2 ehk teine merealune kaabel, mis ühendab meie elektri-

võrku Soome elektrivõrguga, on olukord hoopis teine ja hinnad, oh üllatust, on tunduvalt langenud. Elektri hind on praegu täiesti võrreldaval tasemel selle hinnaga, mis ta oli mõni aasta tagasi reguleeritud turul. Elekter on Eestis tänu väga headele ühendustele tunduvalt odavam kui Lätis ja Leedus.

Küsimus oli selle kohta, millised võiksid olla valitsuse järgmised sammud. Eesti seisukohast kõige olulisemad sammud on Estlinkide rajamisega tehtud, aga meie huvi on kindlasti tagada varustuskindlus ja konkurentsi võimeline hind ka oma naabritele. Seetõttu on järgmine projekt kolmanda elektriliini ehitamine Läti suunal. Ühelt poolt tähendab see lätlastele suuremat energiajulgeolekut ja teisalt võimalust saada odavamat elektrienergiat, kolmandaks aga tähendab see ka seda, et Eesti elektritootjad saavad senisest rohkem elektrit Läti suunal müüa. Nii et järgmine samm saab olema elektriliini ehitamine Läti suunal.

Esimees Eiki Nestor

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Luugupeetud peaminister! Minu küsimus puudutab maagaasi aktsiisi tõusu. Kui üks majapidamine kasutab tänavu kütmiseks maagaasi ja kasutab seda samas koguses ka järgmisel aastal, kas siis pärast valitsuse otsustatud aktsiisitõusu tema kodukulud järgmisel aastal suurenevad või vähenevad?

Taavi Rõivas

Aitäh! Aktsiis moodustab maagaasi puhul kogu arvest väga väikese osa. Kavandatud aktsiisitõus mõjutab kodutarbija gaasiarvet umbes 1% võrra, mis on vähem kui prognoositav elukalliduse tõus tervikuna. Ka gaasiaktsiisil on oma majanduslik loogika ja oma tarbimise suunamise loogika. Ühelt poolt me teame, et kogu gaas, mida Eestis kasutatakse, tuleb ühest allikast. Ja mis tahes energia tarbimisel on 100% sõltuvus ühest allikast alati probleem. Teiseks, gaasi puhul on tegemist fossiilse kütusega. Olen veendunud, et igas riigis, seega ka Eestis peab nii maksupoliitika kui ka valitsuse üldine poliitika soosima seda, et fossiilsete kütuste kõrval võetaks kasutusele rohkem taastuvenergia allikaid, selliseid ener-

giaallikaid, mis jätavad keskkonnale väiksema ökoloogilise jalajälje.

Kordan, et gaasiaktsiisi tõstmise mõju gaasiarvele on väga väike, aga selle sõnumi see muudatus ehk siiski saadab, et pered, kes endale kodu rajades alles valivad kütteallikat, tõsiselt mõtleks, kas ikka valida mõni fossiilne kütus, olgu selleks gaas või diisliõli. Vahest on ka alternatiive, mis on keskkonnasõbralikumad.

Esimees Eiki Nestor

Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

5. Maksuseaduste muudatused

Esimees Eiki Nestor

Infotunni lõpuni on jäänud neli minutit. See eeldab, et Tõnis Palts peab oskama kiiresti küsida ja Jürgen Ligi kiiresti vastata. Tõnis Palts, palun!

Tõnis Palts

Lugupeetud Riigikogu esimees! Jürgen Ligi, palun vastake konkreetset, kuna aega on vähe! Koalitsioon on menetlusse andnud kolm märkimisväärset eelnõu. Kaks seaduseelnõu puudutavad juriidiliste isikute autode kasutamise täiendavat maksustamist, kolmas aga maksumuudatusi seoses erimärgistatud kütusega. Ka seisab ees gaasiaktsiisi tõstmine. Nende seletuskirjade järgi suureneb ettevõtjate maksukoormus vähemalt 70 miljoni euro võrra. Kas teie hinnangul need tulevased seadused vähendavad Eesti ettevõtluse konkurentsivõimet, jätavad selle samaks või suurendavad seda? Palun konkreetset vastust, mitte Tallinna lollide kuninga moodi vastust!

Jürgen Ligi

Mis on konkurentsivõimele parem, kas ebamõistlike kulude maksusoodustus või paranev maksustruktuur? Mina väidan, et tulumaksu alandamine, millest sündiv võit on ettevõtte jaoks suurem, on positiivne samm. Ebamõistlike kulude ja kunagi lõppevate fossiilsete kütuste kasutamise soodustamine, kui aktsiisist rääkida, on aga halb. Te ütlesite, et ettevõtluse maksukoormus kasvab näiteks auto erakasutuse maksustamise tõttu. See ei ole ettevõtluse maksustamine, see on erakasutamise maksustamine. See pärsib kindlasti ebamõistlikke

autooste, mille põhiline stiimul on olnud see, et nii on kaks korda odavam, arvestades kõiki kulusid kokku. Nii et see ei ole digitaalne küsimus – maksustruktuur on keerulisem asi ja kulude jätkusuutlikkus samuti.

Esimees Eiki Nestor

Vabandust, Tõnis Palts! Riigikogu infotunni aeg on otsas. Infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Alustame täiskogu VII istungjärgu 17. töönädala kolmapäevast istungit. Kõigepealt on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Urbo Vaarmann, palun!

Urbo Vaarmann

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Soovin üle anda arupärimise majandus- ja kommunikatsiooniminister Urve Palole, teemaks on bussiliiklus. Mai alguses teatas Saare Maavalitsus, et alates s.a 1. septembrist hakkab Saaremaal kehtima uus kord: väiksemate kohtade inimesed peavad ennast bussisõiduks eelnevalt registreerima. Seoses sellega on tekkinud palju küsimusi inimestel, kes elavad Kihelkonna–Veere ja Mustjala–Tagaranna lõigul. Soovin Keskerakonna fraktsiooni nimel selle arupärimise üle anda, loodame ministrilt saada konkreetse vastuse.

Esimees Eiki Nestor

Kui see arupärimine vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse nõuetele, saadan selle edasi adressaadile. Rohkem eelnõusid ja arupärimisi üle ei anta.

Kohaloleku kontroll, palun!

Kohal on 76 Riigikogu liiget, puudub 25.

Kõigepealt, kuna meil eilne päevakord täiskogu istungi lõppemise ajaks otsa ei saanud, siis on teie laudadel täpsustatud päevakord, mida me oleme muutnud vastavalt sellele, kuidas Riigikogu juhatus siiaaani sellistel korradel otsustanud on. Päevakorda on täpsustatud sellisel moel, et jätkaksime punktiga, mis eile pooleli jäi, ja pärast seda on kolmandad lugemised, seejärel teised lugemised ja esimesed lugemised. Siim Kiisler, protseduuriline küsimus, palun!

Siim Kiisler

Austatud Riigikogu esimees! Riigikogu kodu- ja töökorra seadus ei anna teile võimalust sellisel viisil päevakorda täpsustada, kui nädala päevakord on esmaspäeval istungil kinnitatud. Selle seaduse § 53 lõige 1 ütleb, et päevakord sisaldab ka arutatavate küsimuste järjekorda. Te ei saa seda suvaliselt oma äranägemise järgi muuta.

Esimees Eiki Nestor

Riigikogu on konsensuse alusel siia maani nii käitunud, et kui teisipäevase istungi päevakorraga lõpuni ei jõuta, siis jätkatakse kolmapäeval sellisel moel, et kõigepealt tuleb arutusele pooleli jäänud päevakorrapunkt ja seejärel kolmandad, teised ja esimesed lugemised. Aga kuna ma saan aru, et konsensust selles küsimuses ei ole, siis Riigikogu juhataja võtab kümme minutit vaheaega ja te saate oma laudadele uue päevakorra. Seejärel jätkame nii, nagu punktid on kinnitatud. Aitäh!

V a h e a e g

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Juhataja võetud vaheaeg on lõppenud. Loodan, et olete päevakorra osas selgusele jõudnud. Kui ma tohin veidi aidata, siis kehtib see järjestus, mis algab esmaspäevase päevaga.

1. Teeseaduse muutmise seaduse eelnõu (681 SE) esimese lugemise jätkamine

Esimees Eiki Nestor

Eilsel päeval jäi meil pooleli Vabariigi Valitsuse algatatud teeseaduse muutmise seaduse eelnõu 681 esimene lugemine. Ja pooleli jäi see küsimustele vastamise koha peal. Esimesena küsib täna Peeter Laurson. Palun!

Peeter Laurson

Aitäh! Selle seaduseelnõuga võtab valitsus teede korrashoiult ära ligi 25 miljonit eurot. Mis ulatuses ja kuidas plaanib valitsus hakata liiklejatele kompenseerima korrast ära teedest tulenevat liikluskahju?

Jürgen Ligi

Aitäh küsimuse eest! Aga palun vabandust, minu teada kinnitati päevakord sellisena, nagu

esmaspäeval otsustati. Seega me arutame teeseadust ja teeseadus ei võta teedelt ära ega anna nendele sentigi. See ei ole eelarveseadus.

Esimees Eiki Nestor

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra rahandusminister! Eile ma küsisin teie käest, miks pole arvestatud ühtegi ettepanekut, mis tegi Eesti Linnade Liit. Jutt on selle eelnõu seletuskirja lisast. Te ütlesite, et raha tahtmine on lihtsalt nende jaoks loomulik, et neil ongi huvi saada rohkem raha. Et oleks selge, millist loogikat te meiega suheldes kasutate, esitan järelküsimuse. Nimetage palun mõni riigieelarveline institutsioon, kellel ei ole huvi saada rohkem raha. Võib-olla see on Rahandusministeerium? Või keegi muu?

Jürgen Ligi

Ma kordan üle, et on loomulik, et linnade liit tahab rohkem raha, ja on loomulik, et ka teised institutsioonid tahavad rohkem raha. See oli täiesti neutraalne tõdemus ja kommentaar faktile, mille te esitasite. Aga kui positiivselt esile tõsta kedagi, kes tõesti eelarvetaotlustes alati südametunnistusest lähtub, siis peale Rahandusministeeriumi, kes paraku peab selles eeskujuna näitama, on alati tubli olnud Keskkonnaministeerium. Ja seda sõltumata sellest, kas seal on ministriks Jaanus Tamkivi või Keit Pentus. See on olnud hästi meeldiv järjepidevus. Nad küsivad tõesti summasid, mis on riigile jõukohased.

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh! Lugupeetud minister! Võttes aluseks, et nüüd muutub riigieelarve hästi paindlikuks, ja samal ajal mõeldes koalitsioonilepingu peale, millelega on ette nähtud 25 miljonit eurot teehoiuvahenditest ära võtta, küsin järgmist. Härra minister, kas te võite kinnitada, et see on maksimaalne summa, mis te ära võtate? Kui tekib eelarvesse mõni suur auk, kas te siis siit ikkagi rohkem raha ära ei võta?

Jürgen Ligi

Veel kord: keegi ei võta teedelt raha ära. Küll aga on inimesi, kes teedele raha eraldavad, ja mina olen üks nendest.

Esimees Eiki Nestor

Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Härra minister, see on teil osav sõnademäng, et keegi raha ära ei võta. Praktika on näidanud, et kui konkreetset raha ei ole ette nähtud, võib igal aastal tekkida suur vaidlus. Te näiteks ütlete, et teed on korras küll ja sel aastal rohkem raha sinna ei pane. Siit minu küsimus: kas teie olete Eesti teedega rahul?

Jürgen Ligi

Nii ja naa. Vahel ma märkan, et remonditakse teed, mille puhul on lihtsalt teatud kuu-päev kätte jõudnud, ja samas näen tihti ka seda, et remont jääb kõvasti hiljaks. Nii et see on nii ja naa. Üldjoontes aga olen ma arvamisel, et teed on Eestis olnud üks kiiremini arenevaid valdkondi, see edenemine on selgelt silmaga nähtav. Ja jõudu meile, et see niimoodi jätkuks!

Esimees Eiki Nestor

Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, härra esimees! Hea minister! Mulle küll see eelnõu meeldib ning ma loodan, et tõesti järgmise aasta eelarves on teedele raha vähem eraldatud, kui oli tänavu. Seda sellepärast, et kui me vaatame, kuidas meil teedemajanduses tegutsetakse, siis mitmel pool tundub olevat selline olukord, et raha on rohkem kui mõistust. Meie teesenerid ja ametnikud tuleks panna niimoodi tegutsema, et teedele suunatavat raha suudetaks paremini kasutada, et ei remonditaks mõttetult ja vale tehnoloogiat kasutades. Aga mis te arvate, kui need asjad korda saab, kas siis võiks hiljem asjaomase protsendi taastada?

Jürgen Ligi

Ma ei julge teie radikaalse hinnanguga päriselt nõustuda. Küll aga nõustun sellega, et kui raha on garanteeritud, jookseb pidurdamatult peale ja veel on ka seadusega ette nähtud

kohustus alati kindel summa eraldada, siis muutuvad projektid vähem tõhusaks ja kaldutakse liialdustesse. Aga nüüd see küsimus, kas taastatakse protsent – ma tõesti väga loodan, et seda rumalust ei tehta. See on hästi vale lähenemine, kui mõnda riigieelarve rutiinset rida rahastatakse nii, et keegi saab lõviosa mingist konkreetsest maksust. Maksude arv on meil ju tilluke. Me peame nendega laekuva raha kasutamisel tuhande vajaduse juures valikuid tegema. Ja valikuvabadusest me praegu räägimegi, mitte raha äravõtmisest, mitte aukude tekkitamisest. Me teame väga hästi, et teede kvaliteedi vallas ei tohi teha kompromisse, ja seda ka, et teede rahastamine on aina suurenenud ja suureneb edasi.

Esimees Eiki Nestor

Tiina Lokk-Tramberg, palun!

Tiina Lokk-Tramberg

Aitäh, hea eesistuja! Hea minister! Minu küsimus on inspireeritud majandusminister Urve Palo esmaspäevasest sõnavõtust. Küsimus on niisugune: kas selle kärbitava summa sisse on ka arvestatud see võimalik vähene-mine, mis tuleneb euroraha summast? Teata-vasti euroraha summa sõltub sellest, kui suur on omafinantseering. Selline küsimus.

Jürgen Ligi

Suuri teid rahastataksegi euroliidust. Meil on üldine eelarve teede jaoks ja seadus näeb ette eraldada sinna 75% aktsiisiga laekunud summast. Aga see ei tähenda, et rahal on silt küljes, et teedele peavad tingimata just aktsiisierod minema. See ongi too paindlikkuse küsimus. Summa on tähtis, mitte allikas. Tobe on öelda, et teedesse pannakse aktsiisiraha, aga mitte tulumaksu või euroliidu raha. See on tobe! Seos on pigem vastupidine: kui me tõs-tame aktsiisi, siis ju sõitmine väheneb, ega see ei tähenda, et peab hakkama rohkem teid ehi-tama. See ei ole loogiline.

Esimees Eiki Nestor

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! Te teate väga hästi, et meil on probleeme nn transiiditeedega, mis läbivad omavalitsuste

territooriume. Nende hooldamine ja remont on üldjoontes omavalitsuste õlgadel. Aga need teed on rahvusvahelise tähtsusega ja nende koormus on küllaltki suur, sellepärast need kuuluvad kiiremini kui tavalised teed. Näiteks Narvas on viis sellist tänavat peaaegu kesklinnas. Kuidas te hindate, kas tulevikus omavalitsus ja riik leiavad selles küsimuses kompromissi? Riik peaks ikkagi olema otseselt huvitatud neid teid ülal pidama koos omavalitsusega. Või jääb see siiski omavalitsuste õlgadele?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma täiesti mõistan Narva muret, tegemist on tõesti transiidikoridoriga. Aga Narva ei ole ainus linn, kus on transiiditeed. Neid raha jagamise skeeme vaadatakse üle. Aga ma ei võta endale seda rolli, et ütlesin, mis konkreetset muudatused teede arengukavas tuleks teha. Ma ei ole selles valdkonnas nii tark. Ei oska öelda, millise ettepaneku teeb majandusminister. Eelmise majandusministri ajal me vaidlesime ka nende asjade üle ja mõned väikesed muudatused tegime, aga üldjoontes jääb see nii, nagu majandusminister oma ekspertidega välja käib. Ja las ta vastab, kui ta plaanid juba niikaugel on.

Esimees Eiki Nestor

Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Aitäh! Austatud minister! Ma ei jagaks teie optimismi meie teedehituse arengu suhtes. Ütleksin, et põhitrasside seisukord on jäänud nõukogude aja tasemele. Samasugune külavahe-tee, nagu Tallinna–Pärnu maantee praegu on, oli ta ka nõukogude ajal. Ammu võiks see olla neljarealiseks ehitatud. Samamoodi Tallinna–Tartu ja Tallinna–Narva maantee. Kuidas te suhtute oma koalitsioonikaaslase Urve Palo plaani võtta laenu, et Tallinna–Tartu maantee kaasajastada?

Jürgen Ligi

Te olete nii noor mees, et te täpselt ei mäleta, kuidas nõukogude ajal teed välja nägid. Aga mina mäletan väga hästi, kuidas need lainetasid, olid servast karvased ja lagunesid. Sõiduridade arv on sama, aga kvaliteedilt on teed hoopis teised. Ridade arv ei pea tingimata suurenema. Enamik Eesti teid jääb kahereal-

seks sõltumata riigikorrast. Urve Palo seisukohta ma juba kommenteerisin. Ma meenusin, et tal oli umbes neli sellist sõna järjest, et "tuleks kaaluda", "võib-olla ehk natukene" – ta mahendas seda ikka mitmekordselt. Samas signaalina ei ole õige öelda, et teed on see valdkond, mis tühjendab meie eelarve. Just äsja me rääkisime eelarve tasakaalu küsimusest. Me ei taha eelarve tasakaalu rikkuda ja peame alati vaatama, millised valdkonnad on rohkem väärt järeleaitamist, millised mitte. Teedele me eraldame üsna palju ka euroraha, mis eeldab kaasfinantseerimist. Ja neid kaasfinantseerimise summasid me hangime suures osas Euroopa Investeeringuspanga väga-väga odava laenu abil. See on peaaegu nagu euroraha, aga sama summa tuleb tagasi maksta. Tegu on teatud mõttes mittemajandusliku meetmega, see on soositud raha ja selle limiidi me kasutame nagunii ära. Kui palju teedele läheb, ma praegu pole valmis vastama.

Esimees Eiki Nestor

Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Kui kuulata teie vastuseid, siis tundub, et Eesti riigil on küll hirmsasti vedanud. Tõeliste geenistude valitsus on paika saanud. Üle 15 aasta on teid rahastatud kindla protsendi alusel, aga nüüd on selgunud, et see on täielik jama ja väga vale olnud. Viimaks ometi on õige lahendus avastatud, mille peale varem pole mitte keegi tulnud. Kindlasti on teil õigus, kui te väidate, et keegi ei võta teedelt raha ära. Seda lihtsalt ei anta enam edaspidi. Ühes vastuses kõlas ka, et teed on küllalt hästi arenenud valdkond. Sellest võib järeldada, et on valdkondi, mis on kehvemad. Kas see tähendab ka seda, et tulevikus teede peale enam nii palju ei kulutata, on vaja teisi valdkondi aidata?

Jürgen Ligi

Küsimus ka oli? Oli. Kui seal kõlas sõna "kas", siis vastus teie küsimusele on: "Ei."

Esimees Eiki Nestor

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud minister! Ka mina esitan küsimuse ja ma loodan, et te kuulute küsimust, siis saate vastata. Ja ma ei esita kas-küsimust. Ma ühinen Lauri Laasiga ning kutsun teid Tallinnast ja põhimagistraalidelt mujalegi sõitma. Näiteks minu koduküla rahvas sõidab mööda riigimaanteed, aga ei saa aasta ringi puhta autoga koju ja kodust välja, kuna seal on siiamaani kruusatee. Üks põhiargument, mida olete nii teie kui ka koalitsioonipartner kasutanud põhjendamaks, miks on hea mõte kindel protsent aktsiisist teede rahastusest lahti siduda, on see, et mõnel aastal võib ju ka rohkem teedale raha määrata kui 75% aktsiisist. Millal see õnnis aasta võiks saabuda, kui teedale minev summa on suurem kui see, mille tagaks 75% aktsiisist?

Jürgen Ligi

See sõltub näiteks sellest, kui kiiresti aktsiisi laekumine aeglustub. Ma viitan lihtsalt sellele, et meil kütuse tarbimine väheneb, seega kütuseaktsiis ülimalt ahvatlev allikas ei olegi. Autod on efektiivsemad, inimesed on valivamad, ühistranspordi kvaliteet on paranenud. Seetõttu on alust arvata, et maanteel liikuvate sõidukite panusest teedel enam ei piisa. Aga eks me näe, iseenesest see summa hakkab ju üsna kohe kasvama. 2016. aastal on seda raha rohkem kui 2015. aastal jne. Ei ole mõtet klammerduda mingi kindla protsendi külge, kui kütuseaktsiisi osakaal eelarves tegelikult kahaneb.

Esimees Eiki Nestor

Urbo Vaarmann, palun!

Urbo Vaarmann

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Tulen tagasi meie maanteede juurde, Tallinn–Tartu, Tallinn–Narva ja Tallinn–Pärnu. Kaks pluss kaks rida. Millal te näete, et nende linnade vahel võiks tekkida mingi niisugune teelõik ja millal sinna võiks raha eraldada?

Jürgen Ligi

Ma ei tea, millal ma näen. Ma arvan, et siis ma näen, kui see tekkinud on. Aga see ettepanek peab tulema ikkagi majandusministereist.

Esimees Eiki Nestor

Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea minister! Mõni aeg tagasi võeti siinsamas Riigikogus vastu transpordi arengukava, kus on üheselt kirjas, et kohalike teede hoiu toetuseks eraldatakse vähemalt 10% laekuvast kütuseaktsiisist. Siit ka küsimus: kas koos teeseaduse muutmise seaduse eelnõu menetlemisega tuleb ka transpordi arengukava uuesti siia saali arutamisele?

Jürgen Ligi

Ma protseduuri suhtes päris kindel ei ole, kas see on just terve saal, kes arutab. Transpordi arengukava vist arutab, aga teede oma vist mitte. Ma ei ole arengukavades nii kodus, et ma seda täpselt teaksin. Me praegu reformime ja vähendame nende arvu, ma ei tea ka, milliseid arengukavu Riigikogu kavatseb edaspidi arutama hakata. Aga see võimalus tal ju alati on. Koalitsioonilepingus on kirjas, et omavalitsuste teede eelarvet ei vähendata, aga ma kindlasti ei taha seda siduda aktsiisiga. Veel kord: aktsiisiga sidumine on vale meetod.

Esimees Eiki Nestor

Ester Tuiksoo, palun!

Ester Tuiksoo

Täna väga, härra juhataja! Austatud minister! Esmaspäevastest vastustest võib ilmselgelt järeldada, et minister Palo soovib parandada Tallinna–Tartu maantee kvaliteeti ja pikendada neljarealist teed. Ta lubas valitsusse isegi asjaomase laenuettepanekuga minna. Kas te kavatsete talle täiesti vastu vaielda või on teil mõned mõtted, kuidas koalitsioonipartnerite vastu tulla ja selle maantee seisukorda parandada? Vaieldamatult on see üks kõige kasutatavamaid maanteid Eestis.

Jürgen Ligi

Ma ei tea, mida Urve Palo täpselt ütles, aga kui ettepanek on ebaküps, siis see ei jõua valitsuse istungile. Nii on. Rahastamise võimaluste üle otsustab ikkagi rahandusminister ja meil on ka seaduse järgi piirid ees, mida me tohime ja mida mitte. Mina vastutan selle eest, kust raha võetakse, ja valitsus annab ette eelarve.

Esimees Eiki Nestor

Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Hea minister! Sa oled seletuskirjas kirjutanud sellise lause, et seaduse elluviimine avaldab tehoiu planeerimisperioodi tõttu eeldatavasti päris suurt mõju riigimaanteede ja kohalike teede tehoiu rahastamist korraldavatele riigiasutustele ja kohalikele omavalitsustele. Samas mõjude analüüsi aruannet seletuskirjale pole lisatud. Põhjuseks, miks seda pole lisatud, oled kirjutanud, et sellise analüüsi koostamine ei võimaldaks eelnõu menetleda kiireloomulisena. Kahju muidugi, et seda mõjude analüüsi ei ole. Seda esiteks. Teiseks on mul küsimus, miks ikkagi peab eelnõu nüüd vastu suve kiireloomulisena menetlema. Võiks ju selle analüüsi suve jooksul ära teha ja kui analüüsist tulenevalt selgub, et on mõistlik seadus vastu võtta, siis teha seda sügisel.

Jürgen Ligi

Kõigepealt, seletuskirju ei kirjuta minister. Seda te teate. Kui ta kirjutaks, siis ta teeks seda paremini. Ma ei tea täpselt, mis kontekstis see lause seal on. Iseenesest on kiireloomulisus tingitud sellest, et eelarveläbirääkimised käivad, ja käivad väga intensiivselt. Me ei saa neid pidada, kui me ei tea, kui paindlikud on eelarve tulud-kulud. Sellepärast on meil kiire.

Esimees Eiki Nestor

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Koos teeseaduse muutmisega tuleb muuta teisi seadusi. Kas rahandusminister võib öelda, millal need muudatused siia saali jõuavad?

Jürgen Ligi

Ma seda nimestikku peast ei tea, mis muuta tuleb. Aga küll need muudatused siia ka jõuavad. Me ei pea kõigi seadustega ühtemoodi kiirustama. Kui selliseid on õhku jäänud, siis eeldatavasti on see sügisene teema.

Esimees Eiki Nestor

Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Mina olen sind alati pidanud visionääriks. Ma olen alati sinu konservatiivsest rahanduspoliitikast vaikselt lugu pidanud. Me kõik teame, et majandusele on üliolulised riigisisised ühendused, eelkõige maanteed. Ütle mulle, milline on sinu isiklik arvamus. Kas sa pead õigeaks senine väga konkreetne rahastusskeem riigisiseste ühenduste seisukorra parandamiseks selliselt ära muuta, et me hakkame seda raha kasutama kurat teab kuhu? Või on sul vähemalt isiklikult sisemine kahtlus, et see eelnõu on tegelikult täielik jama?

Jürgen Ligi

Minu sisemine veendumus on, et see seadus on täielik jama. Ja see veendumus on mul alati olnud. Aga too "kurat teab kuhu" kehtib pigem praeguse skeemi korral. Vaadake natukene ringi! Vaadake neid temposid, kuidas surutakse projekte peale! Vaadake, kuidas on aegade jooksul üksikuid projekte üledimensioneeritud ja raha vägisi ära kulutatud! Eelarve paindlikkus on väga sisuline asi, see ei ole kellegi isiklik kiiks. Aga kui te tahate teada selle eelnõu kõige suuremat fänni, siis see olen mina. Kindlalt! Ma olen seda pikka aega taotlenud ja mul on väga hea meel selle eest vastutada.

Esimees Eiki Nestor

Ester Tuiksoo, palun!

Ester Tuiksoo

Täna väga, härra juhataja! Austatud minister! Ma jätkan selle Tartu–Tallinna maantee laenu teemal. Kas te välistate selle laenu taotluse kohe või olete valmis selle üle siiski arutlema, kui minister Palo teile selle ettepaneku valitsusse toob?

Jürgen Ligi

Aitäh! Mul ei ole vaja abstraktselt arutleda ettepaneku üle, mis vähemalt nii lakooniliselt kirjeldatuna on ebamõistlik. Ei ole majandusministri ülesanne kehtestada rahastamisskeeme ja kujundada eelarvepoliitikat. Meil on laenuplaan, meil on laenu võtmise koht ja laenulimiit. See limiit läheb jagamisele erinevate projektide vahel, aga just euroraha kasutamise kaasfinantseerimiseks, mitte mujale.

Esimees Eiki Nestor

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Vaatan seletuskirja, ja tuleb välja, et 2012. aastal jäi kasutamata 32,7 miljonit eurot ja 2011. aastal 17 miljonit eurot. Miks on nii läinud ja kas keegi sai selle eest karistada, et raha pole ära kasutatud?

Jürgen Ligi

Kindlasti ei vääri keegi selle eest karistust. Karistust väärrib see, kes seda seadust siiani ei ole ära muutnud. Te räägite siin järjekindlalt – mitte konkreetselt teie, aga mitu muud Riigikogu liiget – 25 miljoni äravõtmisest. Aga see on ju samas suurusjärgus summa, mis elu ise on ära võtnud varasematel aastatel. Kõik projektid ei saa valmis, kõik rahastused ei õnnestu plaanitud ajal. Seda ei tea mitte keegi, kuidas täpselt läheb. Aga üldjoontes teede rahastuse maht, sh selle kasv, on garanteeritud seni, kuni valitsus ei vahetu, kuni valitsus ei hakka inimestele sularaha jagama, nagu mõnes riigis kombeks on.

Esimees Eiki Nestor

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud minister! Viimase nädala jooksul olete teie ja ka endine peaminister Andrus Ansip kritiseerinud mõningaid varem tehtud teedeinvesteeringuid. Te olete varem minister olnud, olete praegu minister, Andrus Ansip oli peaminister. Kus siis varem teie silmad olid, kui teehoiukavasid kinnitati? Kas siis tundus kõik väga korrektne ja väga hästi olevat, aga nüüd tagantjärele, kui seda eelnõu on vaja kaitsta, tundub kõik justkui halvasti tehtud olevat?

Jürgen Ligi

Silmad olid maas ja häbi täis. Ettepanek, et selline sidumine ära lõppeks, on olnud kogu aeg õhus, alates, ma pakun, 2009. aasta juuni esimesest nädalast. See on üks ettepanek, mida on kogu aeg välja käidud ja mis on siamaani tagasi lükatud. Tõesti on olnud piinlik, et süsteem ei ole efektiivne. Aga üks muutus, mis sai juba eelmise valitsuse ajal tehtud, on see, et

Maanteeamet on saanud uue juhi. Sealne töö on reorganiseeritud ning suhtumine on muutunud kindlasti mõistlikumaks ja küll ta muutub edaspidigi.

Esimees Eiki Nestor

Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh ministrile! Komisjoni ettekandjana tutvustab eelnõu 681 menetlust Kalle Palling. Palun!

Kalle Palling

Väga austatud juhataja! Hea minister! Head kolleegid! Majanduskomisjon arutas teeseaduse muutmise seaduse eelnõu 681 esimesele lugemisele saatmist teisipäeval, 3. juunil s.a. Istungil osalesid Rahandusministeeriumi tolli- ja aktsiisipoliitika osakonna peaspetsialist Viljar Kirikal, riigieelarve osakonna nõunik Marika Tuusis ja peaspetsialist Rando Kängsepp, kes esitasid ülevaate eelnõu eesmärkidest ja sisust ning vastasid lisaküsimustele. Täiendavad küsimused puudutasid kõik neidsamu valdkondi, mida minister on heade kolleegide küsimustele vastates siin korduvalt ja põhjalikult juba puudutanud.

Majanduskomisjon otsustas määrata ettekandjaks siinkõneleja, see oli konsensuslik otsus. Tegime ettepaneku võtta eelnõu täiskogu istungi päevakorda 10. juunil s.a ja määrata muudatusettepanekute tähtpäevaks 12. juuni 2014 kell 10. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Nüüd küsimused ettekandjale. Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea ettekandja! Ma Jürgen Ligi käest küsisin seda juba ja küsin nüüd sinu käest üle. Me võtsime vastu transpordi arengukava, kus on selgelt öeldud, et kütuseaktsiisist laekuvast rahast tuleb vähemalt 10% eraldada kohalikele omavalitsustele. Kas selle eelnõu ja täna arutelule tulevate järgmiste eelnõude seadusena vastuvõtmise tulemusena võib juhtuda nii, et kohalikud omavalitsused saavad tegelikult uuel aastal tunduvalt rohkem raha? Me näeme, et kütuseaktsiisi peaks laekuma rohkem, sest teatud valdkondadelt võetakse soodustused ära. Kas ma saan õigesti aru?

Kalle Palling

Seda teemat komisjoni istungil ei käsitletud. Kuid nagu minister on korduvalt siin kõnetoolis toonitanud, teid rahastatakse tulevikus vastavalt vajadusele, mitte vastavalt aktsiisi laekumisele.

Esimees Eiki Nestor

Toomas Tõniste, palun!

Toomas Tõniste

Aitäh, hea juhataja! Hea kolleeg! Ütle palun siin saalile ka, miks komisjon määras muudatusettepanekute ajaks ühe päeva! Mis olid põhjendused? Miks sellega nii kiire on?

Kalle Palling

Komisjoni juhtivmenetlejana esitasin ma sellise ettepaneku ja vastuväiteid ei olnud. Te olite sel päeval komisjoni istungi juhataja ja kui oleks selle kohta küsimusi tekkinud, siis oleks muudatusettepanekute tähtaeg ka pikemana võimalik olnud. Aga komisjonis keegi vastu ei olnud.

Esimees Eiki Nestor

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Kindlasti olete koalitsioonis ning ka oma fraktsioonis ja komisjonis arutanud seda, et mitmedki piirkonnad ootavad tolmuvabaks saamist. Kas komisjonis jäi kuidagi kõlrama mure, et sellise seadusmuudatuse peale peavad mitmedki rahvasaadikud, kes on välja lubanud, et nende piirkonna teed saavad tolmuvabaks, tunnistama, et see pole võimalik?

Kalle Palling

Sellist muret küll kuskil üles ei kerkinud, et kui mõni rahvasaadik on lubanud kohalikud teed tolmuvabaks saada, et see nüüd kindlasti võimatu on. Nagu minister nii ka mina toonitan, et kõnealune seadus lisab paindlikkust. Nagu on korduvalt öeldud, teid rahastatakse tulevikus teehoiukava alusel ja selles kavas on kindlasti ette nähtud hulk kilomeetreid tolmu-seid teid tolmuvabaks muuta.

Esimees Eiki Nestor

Austatud Toomas Tõniste, palun vabandust, aga ettekandjatele on kaks küsimust juba esitatud. Teil on protseduuriline küsimus? On see mulle?

Toomas Tõniste

Täpsuse huvides: ettekandja väitis, et lühikesele tähtajale ei olnud vastu. Mina isiklikult olin vastu. Selles mõttes see oli vale väide.

Esimees Eiki Nestor

Austatud rahvasaadikud, kui te kohapealt sõna võtate, siis peaks olema tegemist protseduurilise küsimusega ja see peaks olema adresseeritud juhatajale. Aga ma palun Kalle Pallingul vastata!

Kalle Palling

Tõepoolest, kui oli hääletus, siis komisjoni liikmetel oli võimalik hääletada kas poolt või vastu. Aga arutelu selle üle, kas peaks olema pikem tähtaeg või mitte, ei olnud. Selles mõttes on Toomas Tõnistel õigus, et toimus hääletus, mille tulemus oli poolt 6, vastu 2, erapooletuid 1. Kuid kordan: arutelu selle üle, et muudatusettepanekute tähtaeg peaks olema pikem, komisjonis ei olnud.

Esimees Eiki Nestor

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Lugupeetud komisjonipoolne ettekandja! Riigikogu kodukord näeb ette, et muudatusettepanekuid saab teha kümne tööpäeva jooksul peale esimest lugemist (§ 99). Võin teile teksti ette lugeda: pärast eelnõu esimese lugemise lõpetamist võivad Riigikogu liikmed, komisjonid ja fraktsioonid kümne tööpäeva jooksul esitada eelnõule muudatusettepanekuid. Seda võib lühendada, kui tegu on erilise juhtumiga. Ka seaduse kommenteeritud väljaandes on öeldud, et muudatusettepanekute tegemiseks peab olema nii palju aega, et neid teha saab. Me näeme tänast päevakorda, mille arutelu ilmselgelt läheb üle normaalse tööaja, kestes ka öösel. Homme on meie päevakord väga pikk, arutelu kestab kindlasti kuni komisjonide töö alguseni ja siis algavad komisjonide istungid. Millal peaks olema see aeg, kui fraktsioon tuleb peale seda esimest lugemist kokku

ja arutab muudatusettepanekuid? Kui te piirdute ühe päevaga, siis te ilmselgelt ei annagi võimalust selle seaduseelnõu muutmiseks ettepanekuid esitada.

Kalle Palling

Küsimus oli, millal selleks aega on. Nii nagu te ise ju ütlesite, erandjuhtudel on võimalik, et muudatusettepanekute tähtaeg on lühem. Nii et ma arvan, et me ei ole kodu- ja töökorra seadusega vastuolus.

Esimees Eiki Nestor

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Huvitav on see, et te oma sõnul lähtute teehoiukavast, kuid samal ajal inimesed, kes selle kava rakendamise eest vastutavad, on ajakirjanduse vahendusel välja öelnud, et selline seadusmuudatus kindlasti tekitab olukorra, kus teehoiukava senisest rütmist kinni ei saa pidada. Võib-olla te selgitate kas stenogrammi huvides või ka Riigikogu liikmetele, kes komisjonis ei olnud, milliseid erakorralisi asjaolusid te komisjonis vaagisite, kui otsustasite, et sellele põhimõttelisele eelnõule muudatusettepanekuid ei ole vaja ja sotsiaalpartneritega läbi rääkida ka pole tarvis.

Kalle Palling

Nagu ma vastasin komisjoni istungit juhatanud Toomas Tõniste küsimusele, arutelu selle üle, et muudatusettepanekute tähtaeg võiks olla pikem, ei olnud. Tegemist ei ole kuigi mahuka seadusmuudatusega. Ja nagu Kadri Simson seadust refereerides ütles, tõepoolest, erandjuhtudel on võimalik, et muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on lühem.

Esimees Eiki Nestor

Reet Roos, palun!

Reet Roos

Lugupeetud ettekandja! Ma lähtun Kadri Simsoni küsimusest ja ütlen, et erandjuhtumi klausli rakendamine peab siiski mõistlik olema. Ma küsin üle, millal ikkagi peaks fraktsioon saama seda arutada.

Kalle Palling

Selle eelnõu esimene lugemine algas eile, siis jäi see pooleli ning jätkub täna. Aga need teemad olid ju varem teada. Paljud täna kõlanud küsimused olid valmis mõeldud juba ilmselt eilse päeva hommikul, kui mitte üleeile. Siis oleks olnud võimalik hakata ka muudatusettepanekuid ette valmistama. Nii et kui on sisulisi ettepanekuid, siis aega nende esitamiseks on võimalik leida.

Esimees Eiki Nestor

Priit Toobal, protseduuriline küsimus, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Selle eelnõu kaasettekandja soovitas fraktsioonidel teha muudatusettepanekuid enne esimese lugemise lõpetamist. Kas ma olen kodukorrast õigesti aru saanud, et parandusettepanekuid saab teha alles siis, kui on lõpetatud esimene lugemine, mis toimub täna?

Esimees Eiki Nestor

Te olete kodukorraseadusest õigesti aru saanud. Urbo Vaarmann, palun!

Urbo Vaarmann

Lugupeetud ettekandja! Kuna ma olen suhteliselt algaja Riigikogu liige, siis äkki te seletate lahti, mis asi see erandjuhtum on. Ja see üks päev ja kümme päeva – natukene segaseks on jäänud. Tehke mulle puust ja punaselt ette!

Kalle Palling

Ma saan siit puldist anda ülevaate arutelust, mis toimus komisjonis. Nagu ma olen kahel korral öelnud, arutelu selle üle, et muudatusettepanekute tähtaeg on liiga lühike, komisjoni istungil ei toimunud.

Esimees Eiki Nestor

Urbo Vaarmann, protseduuriline küsimus, palun!

Urbo Vaarmann

Kuna ma vastust ei saanud, siis ütlen veel kord, et ma olen algaja Riigikogu liige. Kas istungi juhataja, kes on võtnud selle vastutuse ja kõnealuse otsuse teinud, seletaks mulle

lahti, millal rakendada erandit ja millal kümme päeva?

Esimees Eiki Nestor

Pärast eelnõu esimese lugemise lõpetamist määratakse muudatusettepanekute esitamise tähtaeg kümme tööpäeva. See on § 99 lõige 1. Teistsuguse tähtaja saab määrata Riigikogu esimees juhtivkomisjoni ettepanekul ja see tähtaeg tehakse teatavaks esimese lugemise lõpetamisel. Esimene lugemine ei ole veel lõpetatud, see käib. Ene Ergma, palun!

Ene Ergma

Suur tänu! Hea kolleeg Kalle! Sa ütlesid ausalt välja, et see oli sinu idee, et oleks aega üks päev. Ja seda muudatusettepanekute esitamise tähtaega te ei arutanud. Kuigi te seda ei arutanud, aga võib-olla siiski sina selgitad, mis pärast sa pakkusid selle ühe päeva. Mis oli see põhjus? See pidi olema väga tõsine põhjus, sest kui on nii palju küsimusi eelnõu kohta, siis peaks tõesti muudatusettepanekute ettevalmistamiseks olema rohkem aega. Kas sa ütlesid, millised olid sinu motiivid, et pakkusid välja ainult ühe päeva?

Kalle Palling

Motiiv oli väga selge: et me suudaksime selle seaduseelnõu korralise istungjärgu jooksul ära menetleda. Et see eelnõu ei jääks võimalikel erakorralistel istungjärgudel menetleda.

Esimees Eiki Nestor

Ene Ergma, palun!

Ene Ergma

Aitäh! Ma ei saa sinuga nõus olla. Siis võikski ju kõik niisugused seaduseelnõud, mis teadaolevalt tekitavad väga suure vaidluse, jätta istungjärgu viimastele päevadele ja määrata ainult lühikesi muudatusettepanekute aegu. Kas ongi soov edaspidi niimoodi töötada?

Kalle Palling

Hea Ene! Nagu ma olen sulle korduvalt öelnud, ma olen sinu suur austaja. Aga ma ei ole sinuga või sinu väidetega nõus. See, et seaduseelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määratakse erandlikult üks või kaks või

kolm päeva, ei peaks kindlasti saama tavapäraseks praktikaks.

Esimees Eiki Nestor

Urbo Vaarmann, protseduuriline küsimus, palun!

Urbo Vaarmann

Lugupeetud juhataja! Mulle ikkagi jääb arusaamatuks selline asi. Tähtaeg peab olema piisav ettepanekute esitamiseks ja teistsuguse tähtaja määramiseks peab komisjoni ettepanek olema põhjendatud. Põhjendust me täna kuulnud ei ole ja ma ei näe, et pikem tähtaeg mingisugune katastroof oleks. Te ei selgitanud tagamaad lahti. Tehke seda niimoodi, et ma aru saaks, miks see on üks ja mitte kümme päeva. Te ei põhjendanud.

Esimees Eiki Nestor

Ma tsiteerisin kodukorraseadust. Üldjuhul on tähtaeg kümme päeva ja teistsuguse tähtaja saab Riigikogu esimees määrata juhtivkomisjoni ettepanekul. Aga üldjuhul on see kümme päeva. Tähtaeg tehakse teatavaks esimese lugemise lõpetamisel. Praegu esimene lugemine veel käib. Kaia Ival on ka protseduuriline küsimus.

Kaia Iva

Aitäh! Mul on tõesti protseduuriline küsimus. Austatud juhataja! Kommenteeritud väljaandes on § 99 kommentaaris nr 3 kirjas, et soovitatav on, et komisjon teistsuguse tähtaja määramise ettepanekut põhjendaks. Kas juhatajale on esitatud konkreetne põhjendus, miks nii ülilühike tähtaeg, et mõned öötunnid on selleks antud?

Esimees Eiki Nestor

Praegu ongi komisjoni esindajal paras aeg seda põhjendada. Palun!

Kalle Palling

Nii nagu ma, hea Kaia, sinu heale kolleegile Enele vastasin, juhtivkomisjonipoolse menetlejana oli mul komisjoni istungil seda ettepanekut tehes lihtne soov, et me jõuaksime selle olulise seaduseelnõu ära menetleda Riigikogu korraliste istungite jooksul veel kevadistungjärgul.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh ettekandjale! Avan läbirääkimised. Tarmo Tamm, palun! Ei ava läbirääkimisi. Urbo Vaarmannil on veel protseduuriline küsimus. Palun!

Urbo Vaarmann

Tahtsin täpsustada. Ma saan aru, et te võite määrata ka teise tähtaja. Kas on nii?

Esimees Eiki Nestor

Komisjoni ettepanekul jah. Palun, protseduuriline küsimus, Kaia Iva!

Kaia Iva

Palun vabandust, aga küsin siiski protseduuri kohta! Ma saan aru, et austatud juhatajal on õigus alati määrata kümnepäevane muudatusettepanekute tähtaeg. Muusugune tähtaeg on võimalik ainult komisjoni ettepanekul. Kui komisjonilt muud ettepanekut ei ole, siis teil kui istungi juhatajal on võimalik määrata kümnepäevane muudatusettepanekute tähtaeg. Saan ma õigesti aru?

Esimees Eiki Nestor

Komisjon on teinud oma ettepaneku muudatusettepanekute tähtaja kohta. Algavad läbirääkimised. Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Ma alustaksin kaasamisest ja avalikustamisest. Nagu mäletate, üks koalitsioonipartner, kes siis ei olnud veel koalitsioonis, andis mõni aeg tagasi üle nn demokraatiapaketi, rääkides, et kõiki eelnõusid peaks avalikustama, istungid peaksid avalikud olema ja kõiki peaks arutellu kaasama. Mis kaasamine see on, kui nüüd peaks öösel parandusettepanekud esitama? Võiks ikka katsuda siin Riigikogus tõsisemat tööd teha! Täna toimuv meenutab tsirkust, mida etendati eelmisel aastal enne jaanipäeva. Kiirustamine on õige suur.

Ja rahapuudus teedehituses on ka suur. Minu meelest on absurdne, et tuuakse põhipõhjuseks seda, et meil on üledimensioneeritud teelõike ja ehitatud objekte, mida Eesti riigile vaja ei ole. Ma häbeneneks nende inimeste asemel, kes siis olid valitsuses, kui neid objekte ehitati. Tulla nüüd Riigikogu ette ja rääkida, et paraku meie ajal seda tõesti tehti ja see oli

rumalus – no selle eest võiks nagu keegi siis vastutust ka kanda! On räägitud sellest, et teede rahastamise vajaduse üle otsustatakse. Kes otsustavad? Kas nüüd hakkavad siis poliitikud otsustama teede remondi vajaduse üle? Seni on ikka Maanteeamet sellega hakkama saanud ja minu meelest väga hästi hakkama saanud nende ressursside juures, mis neil olemas on.

Härra ministrilt jäi teada saamata, kas piirduakse teederahast 25 miljoni euro kärpimisega järgmisel aastal või tuleb kärbe suurem. Teades majanduse seisu ja lubadusi, mida on enne Riigikogu valimisi välja käidud, kardan ma, et see tuleb suurem. Tõenäoliselt kärbitakse rohkem, aga minister jättis sellele targu vastamata.

Ma toon teile näiteks ühe kogemuse, arvan, et sellest tasuks õppida. 2009. aastal vähendati kohalikele omavalitsustele eraldatavat teehoiuraha, mis oli seadusse sisse kirjutatud, 10%. Need summad olid sellised: 2010. aastal 4,9%, 2011. aastal 4,8%, 2012. aastal 6,5%. Selle seaduse eesmärk ongi anda vabad käed ja siis kasutada raha nii, nagu valitsusel parajasti vaja on.

Ma ütlen, et teedelt raha äravõtmine on üks suurimaid majanduslikke rumalusi, mida ma siin Riigikogu saalis olen kuulnud. Sest iga viivitatud samm teede remondil läheb hilisemal ajal kordades rohkem maksma. Kui sellest ei saa meie lugupeetud valitsus ja koalitsioon aru, siis pöörduge spetsialistide poole. Peale selle kaotab vähemalt 500 inimest töökoha selle vähendamise tõttu ja ma küsin, kuhu nad peaksid tööle asuma.

See väide on vale, et praegu läheb kogu kütuseaktsiisist laekuvast rahast 75% teedele, tegelikult läheb alla 50%. Ilmselt see ongi üks põhipõhjuseid, et soovitakse seadus ja tegelikus kooskõlla viia. Ma toon teile ka spetsialistide hinnangu. Teede Tehnokeskus on uurinud riigimaanteede remondi pikaajalist kumulatiivset alarahastust ja saanud summaks 836 miljonit eurot. Kohalike teede ja tänavate puhul on kumulatiivne alarahastus laias laastus 300 miljonit eurot. Selle tagajärjel on Eesti põhimaanteede teekate keskmiselt 13 aastat vana, tugimaanteede teekate keskmiselt 25 aastat vana ning kõrvalmaanteede ja kohalike teede teekate juba üle 30 aasta vana. Nendes tingimustes tulla ja rääkida, et õige on tee-

hoiusemaksid vähendada, on rumalus. See lootus, et igal aastal laekub kütuseaktsiisi rohkem, ei pea paika. Toon teile näite: 2013. aastal laekus kütuseaktsiisi eelarvesse 417 miljonit, tänavuseks planeeriti 402 miljonit, nii et 15 miljonit vähem.

Siin on koht mõtlemiseks. Võtta nüüd kiirustades öötundidel selline seadusmuudatus vastu – minu meelest see oleks rumalus. Ja et seda rumalust ära hoida, teeb Eesti Keskerakonna fraktsioon ettepaneku teeseaduse muutmise seaduse eelnõu 681 esimesel lugemisel tagasi lükata.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Austatud Riigikogu liikmed! Olu-kord on selline, et tulevikus ilmselt kirjalikke teateid ei pruugi enam mulle üle anda. See ettepanek, mille Keskerakonna fraktsioon tegi, läheb praegu stenogrammi kirja. Ka vaheaja võtmise palveid ei ole vaja kirjalikult esitada. Aga kui te soovite seda teha, siis palun, ma võtan alati tänuga vastu! Kaia Ival on protseduuriline küsimus. Palun!

Kaia Iva

Aitäh, austatud juhataja! Eelmisele protseduurilisele küsimusele vastates te minu meelest eksitasite siin saalis istujaid. Te ütlesite, et kui komisjon on teinud teistsuguse ettepaneku muudatusettepanekute tähtaja kohta, siis te olete sunnitud sellega arvestama. Kodukorra-seaduse § 99 ütleb, et juhtivkomisjoni ettepanekul võib Riigikogu esimees määrata teistsuguse ettepanekute tähtaja. Pole öeldud, et ta määrab selle või peab määrama. Palun kasutage seda teile seadusega antud õigust ja andke meile see õigus, mille sätestab sama paragrahvi lõige 1, kus on kirjas, et me võime muudatusettepanekuid esitada kümne tööpäeva jooksul. Kui komisjon või teie sooviksite anda 2–3-päevase tähtaja, ehk oleks siis võimalik võtta vaheaeg. Komisjon teeks uue ettepaneku ja annaks meile vähemalt kaks tööpäevagi aega. Ehk siis saaks enam-vähem mõistliku eelnõu siia saali.

Esimees Eiki Nestor

Kas see pidi nüüd olema protseduuriline küsimus? Keerukas on seda selleks kvalifitseerida, aga ma vastan ikka. Mida see paragrahv tähendab? See paragrahv tähendab seda, et kui

Riigikogu esimees määrab teistsuguse tähtaja kui kümme päeva, siis ta ei tohi seda ise välja mõelda. See tähendab seda, et kui komisjon ütleb, et aega on kümme päeva, siis Riigikogu esimees ei saa määrata ühte päeva. Saate aru? Ehk teisisõnu, teistsugune tähtaeg sünnib nii, et komisjon teeb ettepaneku ja Riigikogu juhataja määrab selle. Tõesti mina pean selle määrama, aga komisjon peab ütlema asjaomase numbri. Palun, veel üks protseduuriline küsimus!

Kaia Iva

Kas ma saan õigesti aru, et üldjuhul seadus näeb ette, et parandusettepanekute-muudatuste esitamiseks on kümme päeva. Seadus annab teile võimaluse ka lühem aeg määrata ja minu meelest te kenasti seletasite meile, mis tingimustel see käib. Aga kui need tingimused mingite asjaolude tõttu ei sobi või kui teie seda ei soovi – ettepanek küll on, aga te ei pea sellega nõustuma –, siis on teil alati võimalus määratagi needsamad kümme päeva. Te ei pea määrama kahe-, kolme- või viiepäevast tähtaega, alati on võimalus anda aega kümme päeva. Kas ma saan õigesti aru?

Esimees Eiki Nestor

Kui komisjon on teinud ettepaneku, et tähtaeg on lühem, siis juhataja saab määrata tavalisest lühema tähtaja. See võib olla nii pikem kui lühem komisjoni pakutust, aga ainult komisjoniga kooskõlas. Toomas Tõniste, palun!

Toomas Tõniste

Austatud juhataja! Head kolleegid! See pole esimene kord, kui poliitikas tõuseb teemaks teede rahastamise vähendamine. Küll on selle eelnõu puhul kahetsusväärset tegemist esimese korraga, mil teede rahastamise vähendamisest on saanud valitsuse ametlik seisukoht. Kuidagi imelik on seejuures ministrite põhiline põhjendus, et kunagi enne masu ehitati mõni üledimensioneeritud teelõik ja sellepärast tulebki nüüd teeraha vähendada. Et edaspidi on ajaosalised siis tublimad ja teevad oma tööd paremini.

Kes siis selle eelnõuga kaotavad, kui see seaduseks saab? Teed on meile igapäevaselt ülivajalik infrastruktuur ja nende käestlaskmine mõjutab meid kõiki. Teederaha vähendamise negatiivne mõju on pikaajaline ja

avalduks kahjuks mitmel moel. Esiteks, infrastruktuuri hea seisukord on tähtis majanduse arengu eeldus. Tallinnas, kus linn on tänavad käest lasknud, on mõnes paigas üsna võimatu mõelda, et tegemist on areneva ja uuendusliku linnaga. Kas tõesti tahame samasugust olukorda ka maanteedel?

Teiseks, teede seisukord mõjutab liiklusohutust. Transpordi arengukavas on võetud sihiks, et aastaks 2020 oleks liikluses hukkunuid vähem kui 50. See eelnõu viib meid paraku sellest eesmärgist kaugemale.

Kolmandaks, teedevõrgu korrashoid ja arendamine eeldab pikalt ette planeerimist. Kui teede rahastamine kütuseaktsiisi laekumisest lahti seotakse, võetakse sellelt valdkonnalt rahastamise kindlus ning võib karta, et kui see kord juba tehtud on, siis lihtsat tagasiteed ei ole. Teede korrashoiuks tarvilikku raha hakatakse näpistama muudeks asjadeks. Tallinna hoiatav näide võiks valitsust tagasi hoida. Lugege kokku, kui palju on Tallinna tänavatel liiklusmärke "Ohtlik kaev" ja "Vajumine"! Need märgid tuletavad meile meelde, et kui teed ja tänavad kord juba käest lasta, siis nende parandamine on paraku kordi kallim, kui olnuks nende korrashoidmine. Eesti inimesed autodes, bussides, jalg- ja mootorratastel väärivad turvalist liikluskeskkonda. Kui see eelnõu aga vastu võtta, siis on tagajärjeks taandareng.

Selle eelnõu puhul on pretsedenditu ka see, et muudatusettepanekute esitamiseks on aega antud üks öö. Kuhu me tormame? Kas see ongi avatud ja kaasatusele üleskutsuv uus valitsemiskultuur, mille eestvedaja on olnud just tänane istungi juhataja? Kindlasti ei ole vabandus, et valitsuskoalitsioon on lühikest aega koos olnud ega ole saanud kõiki eelnõusid piisavalt vara saali tuua, aga enne suve tahaks nad selle seaduse ikka vastu võtta. Seda enam vajab see seadust muutev eelnõu aega täiskogus menetlemiseks.

Märgin lõpetuseks lühidalt ka seda, et väited, et eelnõu eesmärk on eelarve paindlikkust suurendada ja see ei ohusta sugugi teede rahastamist, on keerutamine. Seletuskirjas räägitakse vajadusest viia teede rahastamine kooskõlla reaalse vajadusega. Kas tõesti väidab valitsus, et reaalne vajadus on väiksem, kui arvatud? Senised uuringud on näidanud vastupidist. Juhin tähelepanu, et kehtiv seadus ei keela ka praegu teid rahastada suuremas sum-

mas kui 75% kütuseaktsiisist. Paindlikkuse ja reaalse vajaduse jutu taga on peidus valitsuse soov võtta koalitsioonileppes antud katteta lubaduste täitmiseks raha teede arvel. Järgmise aasta eelarve pole veel kinnitatud, kuid valitsuses 29. aprillil heaks kiidetud riigi eelarvestraategias ongi juba teehoiuks kavandatud 25 miljoni euro võrra vähem raha, kui näeb ette kehtiv teeseadus.

Palun kolm minutit lisa-aega!

Jutt, et 2018. aastal summad suurenevad, ei ole minu arust küll veenev. Nii palju siis paindlikkusest.

Esimees Eiki Nestor

Kas on soovi saada lisa-aega?

Toomas Tõniste

Ma just natuke aega tagasi küsisin.

Esimees Eiki Nestor

Jah, palun!

Toomas Tõniste

IRL-i fraktsioon teeb ettepaneku teeseaduse muutmise seaduse eelnõu 681 tagasi lükata. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Lembit Kaljuvee, praegu on fraktsioonide esindajatel võimalus sõna võtta. Tegemist on esimese lugemisega. Lembit Kaljuvee, kas sul on protseduuriline küsimus? Millise fraktsiooni esindajana sa soovid sõna? (Sumin saalis.) Kui ükski fraktsioon ei volita Lembit Kaljuveed sõna võtma, siis ma ei saa talle sõna anda. Lõpetan läbirääkimised. Vabandust, Lembit Kaljuvee! Selline on kodukord!

Austatud Riigikogu! Komisjon on teinud ettepaneku eelnõu 681 esimene lugemine lõpetada. Kuid kaks fraktsiooni, Keskerakonna ning Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon, on teinud ettepaneku eelnõu tagasi lükata ja seda tuleb meil hääletada. Kaia Ival on enne hääletust protseduuriline küsimus. Palun!

Kaia Iva

Tere veel kord kõigile, kes saali jõudsid! Minul on ettepanek võtta enne seda hääletust viis minutit vaheaega. Teen selle ettepaneku Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel

ning eelkõige on see kantud soovist, et juhatajal oleks võimalik uuesti tutvuda § 99 lõikega 1 ja anda meile võimalus kümme päeva muudatusettepanekute koostamiseks. Juhtivkomisjonil aga oleks võimalus oma ettepaneku üle veel mõelda ja paluda määrata vahepealne mõistliku pikkusega tähtaeg. Palume vahepeal!

Esimees Eiki Nestor

Vaheaeg enne hääletust viis minutit. Jätkame kell 15.19.

V a h e a e g

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni võetud vaheaeg on läbi. Keskerakonna ning Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon on teinud ettepaneku eelnõu 681 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Selle ettepaneku poolt on 35 Riigikogu liiget, vastu 49 Riigikogu liiget. Ettepanekut ei võetud vastu.

Eelnõu 681 esimene lugemine on lõpetatud. Juhatajal tuleb määrata muudatusettepanekute tähtaeg. Kasutasin austatud kolleeg Iva võetud vahepeal selleks, et tutvuda, mismoodi komisjon selle muudatusettepaneku tähtaja määras. Ma tean, kes juhata komisjoni istungit ja kes sellise ettepaneku tegi. See oli komisjoni aseesimees. Ühtlasi tean, et sellise seaduse puhul on muudatusettepanekute tegemine väga keeruline, sellepärast et sa saad olla ainult kas selle eelnõu poolt või vastu. Seetõttu määran juhatajana muudatusettepanekute tähtpäevaks 12. juuni kell 10. Päevakorrapunkti arutelu on lõppenud. See on komisjoni ettepanek, ma ei saa mingit muud tähtaega määrata.

2. Elektriturseaduse muutmise seaduse eelnõu (687 SE) esimene lugemine

Esimees Eiki Nestor

Jätkame! Alustame majanduskomisjoni algatatud elektriturseaduse muutmise seaduse eelnõu 687 esimest lugemist. Komisjoni ettekandja Kalle Palling, palun!

Kalle Palling

Austatud juhataja! Head kolleegid! Eesti elektriturug avanes kõigile tarbijatele 1. jaanuaril 2013. aastal. Turu tõhusaks toimimiseks ja konkurentsi soodustamiseks loodi digitaalne andmevahetusplatvorm, mille kaudu toimub elektriturul andmevahetus avatud tarnija vahetamiseks, mõõteandmete edastamiseks ning turuosalisele seadusega pandud kohustuste täitmiseks ja talle antud õiguste tagamiseks. Andmevahetusplatvormi loomise kohustus pandi süsteemihaldurile, kuid nüüdseks on selgunud vajadus täpsustada andmevahetusplatvormi halduskulude katmise regulatsiooni.

Taastuenergia direktiivi ülevõtmisega kehtestati põhivõrguettevõtjale kohustus välja anda taastuenergiaallikatest toodetud elektrile päritolutunnistusi ning luua nende väljaandmiseks andmebaas. Rahvusvahelisi tehinguid võimaldava kauplemissüsteemiga liitumiseks on vaja elektrituruseaduses täpsustada nõudeid päritolutunnistusega tehtavate toimingute kohta.

Riigikogu menetluses on elektrituruseaduse muutmise seaduse eelnõu 318, mille edasine menetlemine seisab selle taga, et Euroopa Komisjon pole meile veel andnud asjaomast riigiabiluba. MKM on küll viimasel ajal Euroopa Komisjoni konkurentsirektoraadiga tihedalt infot vahetanud, kuid tõenäoliselt enne Riigikogu suvepuhkust riigiabiluba meile ei väljastata. Samas on eelnõus 318 punktid, mis ei ole otseselt riigiabilooga seotud, kuid mille rakendamine on lähiajal vajalik. Täna esimesel lugemisel olev elektriturseaduse muutmise seaduse eelnõu 687 kajastab andmevahetusplatvormi rahastamist ning taastuenergiaallikatest toodetud elektri päritolutunnistustega tehtavate toimingute nõudeid. Asjakohased sätted olid algselt kirjas eelnõu 318 tekstis.

Riigikogu majanduskomisjon arutas elektrituruseaduse muutmise seaduse eelnõu algatamist oma istungil teisipäeval, 3. juunil. Istungile olid kutsutud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi energeetika osakonna juhataja Timo Tatar ja sama osakonna peaspetsialist Siim Meeliste, kes esitasid ülevaate eelnõu algatamise põhjustest ning andsid täiendavaid selgitusi.

Komisjon otsustas algatada eelnõu hääletada 7 poolt, 1 vastu, 1 erapooletu, määrata ettekandjaks siinkõneleja, teha ettepanek võtta

eelnõu täiskogu istungi päevakorda 10. juunil, esimene lugemine lõpetada ning määrata muudatusepanekute tähtjaks 17. juuni kell 17. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Teile on küsimusi. Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja, hea kolleeg komisjonist! Kuna üks sinu lemmikvastuseid on, et komisjonis seda ei arutatud, siis ma loodan, et minu küsimusele ei saa niimoodi vastata, sest sellest oli juttu. Eelnõu punkt 12 näeb ette muuta § 71 lõiget 4 nii, et tulevikus arvestatakse võrgutasu sisse ka teadus- ja arendustööde kulu. Minu arvates on see juba liiast, firmad peaksid oma teadus- ja arendustöid ikka oma kasumi arvel tegema. Milline on siis seisukoht: kas me iga võimaliku kulu paneme arvele juurde, et annaks muudkui võrgutasu suurendada?

Kalle Palling

Aitäh küsimuse eest, hea kolleeg Kallo! Tõepoolest, seda teemat komisjoni istungil käsitleti, kuigi see muudatus puudutab põhivõrguettevõtjate teadus- ja arendustegevuse kulusid, mida oleks alles tulevikus võimalik arvestada võrgutariifi kujundamisel. Tegelikult see summa on üsna väikene. Hinnanguline kulu aastas kokku on kõigi tarbijate peale 70 000 eurot, mis kajastub võrgutasu summas alles kuskil neljandal komakohal. Nii et see kulu tõepoolest on pärast seaduse vastuvõtmist võimalik arvata võrgutasu hulka, kuid tarbija elektriarvet see sisuliselt ei mõjuta.

Aseesimees Jüri Ratas

Meelis Mälberg, palun!

Meelis Mälberg

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Peale elektrivõrgu avanemist ei osta mina nagu paljud teisedki Eesti kodutarbijad elektrienergiat Eesti Energialt. Saan seetõttu mitu arvet: ühe saan elektrienergia ja teise võrguteenuse eest. Kunas võiks see olukord muutuda, nii et ma saan oma tarbimise eest ühe arve alusel tasuda?

Kalle Palling

Hea küsija! See konkreetne küsimus ei puuduta kuidagi eelnõu arutelu komisjonis. Ma ei julge siit Riigikogu kõnetoolist küll prognoosida mingit tähtaega, millal on võimalik elektri eest ühe arve alusel tasuda. See ei puuduta komisjoni arutelu.

Aseesimees Jüri Ratas

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kui see seadus jõustub, siis on vaja luua teatud andmebaas. Eelnõus on selgelt välja öeldud, et see ülesanne antakse süsteemihaldurile. Samas rakenduseseaduse jõustumine on ette nähtud üldises korras, see võib jõustuda mingi paari nädala pärast. Kuidas see süsteemihaldur praegu oma tööga hakkama saab? Kas vastav baas on juba valmis? Kui ei ole, siis millal see valmis saab?

Kalle Palling

Hea küsija! Andmevahetusplatvorm on juba valmis, kuid seadus ei käsitle andmevahetusplatvormi käigus hoidmiseks tehtavate kulude katmist. See seaduseelnõu just seda reguleerib. Seaduse jõustumise ja andmevahetusplatvormi valmimisega ei ole mingit muret. Andmevahetusplatvorm on valmis ja see reguleerib ainult kulude katmist.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Hea ettekandja! Minu eelmisele küsimusele vastates te viitasite, et arvele lisandub mingisugune 0,00... eurot. Äsjase vastuse kohaselt selle eelnõuga lisandub võrgutasusse ka andmevahetusplatvormi haldamise maksumus. See on võib-olla jälle mingi 0,00... eurot, aga nii see summa kasvab. Kui võrgutasu komponendid ühekaupa võtta, siis need on väikesed summad, aga koos aktsiisidega moodustab see kokku rohkem kui 2/3 elektri tarbimise lõpphinnast. Elektri hind on lõppsummas juba alla 1/3. Nii et veel üks rida tuleb võrgutasusse juurde – andmeplatvormi haldamine. Kui kaugemale niimoodi minna võib?

Kalle Palling

Ma arvan, et kui selle seaduse vastuvõtmi-sega saab likvideeritud lünk, et andmevahetus-platvormi kulude katmine on segane, ja lisaks saab selgeks ka Konkurentsiametile, et põhi-võrguettevõtjate teadus-arendustegevuse kulud on võimalik arvata võrgutasu hulka, siis ma küll ei näe, et mingid kululiigid võiksid lisan-duda. Täpsustan veel seda, et komisjoni istun-gil me otsustasime, et teadus-arendustegevuse kulude temaatika juurde me tuleme enne eel-nõu teist lugemist tagasi. Oleks vaja fikseerida konkreetne määr. Ettepanek võiks olla, et teadus-arendustegevuse kulude maht võib olla 1% põhivõrguettevõtja käibest, need kulud ei saa olla määratu suured. Seda me peame komi-sjonis esimese ja teise lugemise vahel kind-lasti täpsustama.

Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Mida tarbijale tähendab päritolusertifikaadi saamine? Kas elektrienergia kvaliteet muutub paremaks või hind läheb odavamaks? Mida see sertifikaat tarbijale paremaks teeb?

Kalle Palling

Selle sertifikaadi kasutuselevõtt tarbijale elektri hinna kujundamist kuidagi ei muuda. Sertifikaat – see on eraldi kauplemissüsteem – on Eestis eelkõige kasutusel tänu elektriautode kasutuselevõtule. Nimelt, kui elektriautot laa-dida, siis eelduseks on, et seda laetakse ener-giaga, mis on saadud taastuvast allikast. Selle tõendamiseks on vaja päritolutunnistust ja sea-duseelnõu reguleeribki seda, kuidas tõendada, et Eestis müüdav energia on toodetud taastu-vate energiaallikate abil ja koostootmise reži-iimil. Eestis toodetud taastuvelekter muutub ju statistiliselt kaubeldavaks kogu sellel statisti-kakaubanduse turul, üle kogu Euroopa.

Aseesimees Jüri Ratas

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh, austatud istungi juhataja! Austatud ettekandja! Kui me anname sertifikaadi välja – Riigikogus on ka sertifikaat, et kasutame ainult

taastuenergia –, siis kuidas garanteeritakse, et need elektronid, mis siia kohale jõuavad, ei tule Lätist või Soomest või kuskilt tuumajaa-mast? Kuidas me garanteerime nende sertifikaatide paikapidavuse?

Kalle Palling

Võrgus liikuvate elektronide päritolu kuidagi viisi tuvastada ei ole võimalik. Aga selleks, et tõendada, et mingis ettevõttes või näiteks elektritranspordis kasutatakse taastuvatest allikatest toodetud elektrit, ongi vaja iga mega-vatt-tunni kohta anda välja üks päritolutun-nistus. Need tunnistused on kaubeldavad eraldi turusüsteemis ja nende abil on võimalik sta-tistiliselt tõendada, et üks ettevõtte või konkreetne elektriauto kasutaja tarbib taastuvelekt-rit. Aga neid elektrone, ma arvan, et te füüsi-katunnist mäletate, kuidagi viisi tõendada ei ole võimalik.

Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Kui seda tõendada ei ole võimalik, et konkreetset taastuenergia jõuab tarbijani, siis kuidas antakse tarbijale sertifikaat, et ta tarbib just seda taastuenergia?

Kalle Palling

Sertifikaat antakse välja tootjale, kes toodab energiat taastuvast allikast või koostootmise režiimil.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Rohkem küsi-musi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni ettepa-nek on esimene lugemine lõpetada. Määrän eelnõu 687 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 17. juuni kell 17. Esimene luge-mine on lõppenud ja teise päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

3. Meresõiduohutuse seaduse täiendamise seaduse eelnõu (646 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi kolmanda päevakorrapunkti juurde, see on Aivar Riisalu, Arto Aasa, Deniss Boroditši, Inara Luigase, Kalev Lillo, Kalle Laaneti, Lauri Laasi, Lauri Luige, Lembit Kaljuvee, Olga Sõtniku, Peeter Laursoni, Rainer Vakra, Rannar Vassiljevi, Remo Holsmeri, Valeri Korbi ja Vladimir Velmani algatatud meresõiduohutuse seaduse täiendamise seaduse eelnõu 646 esimene lugemine. Mul on hea meel tervitada Riigikogu kõnetoolis Riigikogu liiget Deniss Boroditšit.

Deniss Boroditš

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Alustan sellest, et meresõiduohutuse seaduse kehtivas redaktsioonis ei ole toodud veeteetasu arvestamise erisust regulaarliinil sõitva laeva teise laevaga asendamise korral. Kehtiv veeteetasu regulatsioon lähtub n-ö laevapõhisest lähenemisest ja seetõttu arvestatakse laeva asendamise korral teise laevaga tasumisele kuuluv veeteetasu teisele laevale kehtestatud määras. Arvestades riigi huvi regulaarliinidel tehtavate sõitude jätkumise vastu ning laevaomanike huvi veeteetasu paindlikuma arvestamise vastu, samuti asjaolu, et teatud juhtudel võib ka laevaomanikest sõltumatutel põhjustel ilmnedu vajadus laev asendada, tuleb kehtivat õigusakti täiendada.

Vaatame siis, mis on need kolm aspekti, millega me seadust täiendada soovime. Esiteks, ühise külastuskordade arvestuse pidamine laeva asendamise korral. Teiseks hakkab kehtima põhimõte, et tasumisele kuuluvate külastuskordade osas lähtutakse suurema veeteetasuga laevast terve kalendriaasta lõikes. Ning kolmas moment: antakse võimalus tasaarvestuseks, kui enne laeva asendamist on arvestatud veeteetasu madalamas määras, kuid eelnimetatud suurema veeteetasuga laevast lähtumise põhimõtte kohaselt kuuluks tasumisele kõrgema määra alusel arvestatav veeteetasu.

Meresõiduohutuse seaduse täiendamise seaduse eelnõus on ka välja toodud põhimõte, mille kohaselt kohaldatakse veeteetasu arvestamisega seonduvaid erisusi laeva asendamise korral üksnes sama reederi laevade suhtes.

Laeva asendamine teise laevaga saab kõne alla tulla ainult siis, kui reeder on sama. Üks reeder teostab regulaarse ja kui tema tavapärase tegevuse käigus ilmneb vajadus mõni laev asendada, siis on põhjendatud veeteetasu arvestamise osas erisuse tegemine. Seega, uue sõnastuse puhul muudetakse laeva asendamise korral tasumisele kuuluvate külastuskordade arvestamisel laevapõhine lähenemine küll regulaarliinipõhiseks lähenemiseks, aga veeteetasu arvestamise muud põhimõtteid ei muudeta. Näiteks suurema laevaga teostatud külastuskordade puhul nõutakse endiselt suuremat tasu. Kalendriaasta vaade on kõnealuses kontekstis oluline, kuna tasumäära alandamise aluseks olevate külastuskordade arv võib täituda aasta esimeste kuude jooksul. Kui kõnealuses situatsioonis vahetatakse laev välja peale külastuskordade arvu täitumist, tagab kalendriaasta jooksul arvestuse pidamine veeteetasu tasaarvestuse võimaluse. Nagu ma juba mainisin, selles kontekstis ei ole enam oluline, kas laev asendatakse ajutiselt või püsivalt – selge sõnaga sätestatakse kõrgemast veeteetasu määrast lähtumise põhimõte.

Võib-olla natukene ka praktikast. Siinkohal tuleb märkida, et asenduslaeva on seni võtnud kasutusele küll ainult üks ettevõtja, aga asenduslaeva kasutamise soovi avaldanud ettevõtjaid on rohkem kui üks. Ent kuna veeteetasu arvestamisel on seni kehtinud laevapõhine lähenemine, ei ole asenduslaeva kasutamise võimalust rohkem kasutatud. Samas see vajadus ja soov on olemas. Palun eelnõu toetada!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Küsimusi ei ole. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks majanduskomisjoni liikme Kalle Pallingu!

Kalle Palling

Austatud juhataja! Head kolleegid! Riigikogu majanduskomisjon arutas meresõiduohutuse seaduse täiendamise seaduse eelnõu 646 esmaspäeval, 2. juunil. Komisjoni istungile olid kutsutud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi lennundus- ja merendusosakonna merendustalituse peaspetsialist Liisa Surva ning õigusosakonna peaspetsialist Hindrek Allvee, kes vastasid täiendavatele küsimustele eelnõu kohta. Ministeriumi ametnikud juhtisid komisjoni liikmete tähelepanu asja-

olule, et eelnõus pakutud muudatus eeldab Veeteede Ameti infosüsteemis ümberkorraldusi, mida ei ole võimalik teha ilma teatud ettevalmistusajata. Eelnõu algataja selgitas, et õigusselguse huvides soovitakse eelnõuga täpsustada meresõiduohutuse seaduse ühte paragrahvi, mis puudutab regulaarliinidel sõitvate laevade asendamist. Muudatusega soovitakse vältida olukorda, kus keegi tõlgendab seadust selliselt, et regulaarliini teenindaval reederil või laevaagendil on kohustus laeva asendamisel tasuda kahekordne veeteetasu.

Eelnõu algataja selgitas, et ka majandusministeerium mõonab, et selline olukord võib tõepoolest tekkida, ning kuna ministeeriumil on selles valdkonnas suurem kogemus, on ta valitsuse arvamuses välja pakkunud eelnõu parema sõnastuse. Eelnõu algataja oli selle sõnastusega päri ning kuna eelnõu võiks seadusena vastu võtta veel kevadistungjärgu jooksul, siis sündis ettepanek, et eelnõu saadetakse esimesele lugemisele muudetud kujul.

Majanduskomisjon otsustas teha ettepaneku võtta eelnõu täiskogu istungi päevakorda 10. juunil, esitada see esimesele lugemisele algataja nõusolekul muudetud kujul – see oli konsensuslik otsus, nagu ka eelmine –, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada – samuti konsensuslik otsus – ning määrata muudatustettepanekute tähtajaks 12. juuni s.a kell 17. Seegi oli konsensuslik otsus. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni seisukoht on esimene lugemine lõpetada. Määrان eelnõu 646 muudatustettepanekute esitamise tähtajaks s.a 12. juuni kell 17. Esimene lugemine on lõppenud ja kolmanda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

4. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning vedelkütuse erimärgistamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (682 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi neljanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algata-

tud alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning vedelkütuse erimärgistamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 682 esimene lugemine. Ma palun Riigikogu kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning vedelkütuse erimärgistamise seaduse muutmise seaduse eelnõuga tõstetakse alkoholi- ja tubakaaktsiisi määrasid, et suurendada riigieelarve tulusid ning piirata tervist kahjustavate toodete tarbimist. Alkoholiaktsiisi tõstetakse järgmisel aastal 15%, perioodil 2016–2018 aga igal aastal 10%. Sigarettide, suitsetamis- ja närimistubaka aktsiisi tõstetakse 5% kolmel aastal alates 2016. aastast. Kütteinena kasutatava biogaasi kasutamise soodustamiseks kehtestatakse selle kauba aktsiisivabastus, kütteinena kasutatava maagaasi aktsiisimäärat tõstetakse samas 20% 2015., 2016. ja 2017. aastal. Maagaasi hinnas on aktsiisi osakaal väga väike ja maagaasi hind kodutarbijale tõuseb selle tõttu pisut üle 1% aastas, vabatarbijale 1,4%.

Elektrienergia mikrotootjatest kodumajapidamised ja korteriühistud, kes on võrguga ühendatud ja kelle seadmete võimsus on alla 100 kW, saavad edaspidi omatoodetud elektrienergia tarbimisel aktsiisivabastuse. Sellega luuakse lisamotivatsioon taastuenergiat tarbida. Eriotstarbelist diislikütust lubatakse edaspidi kasutada vaid põllumajanduses ja kala-laevadega Eestis kalastamisel. Täielik aktsiisivabastus kaob. Otstarbekas on lõpetada ka kerge kütteõli maksusoodustus. Seda tarbitakse majade kütmisel väga vähe, kuna see on kallid kütteviis. Ent kiusatus kasutada seda kütust diiselmootorites on suur, sest seal annab see diisliaktsiisi tõttu suure kokkuhoiu. Muudatus on kooskõlas ka Euroopa keskkonna- ja energiapoliitikaga. Hoonete puhul tuleb keskenduda säästule, soojustamisele, ka vahetada kütteviisi, milleks mõlemaks plaanime investeerimistoetusi. Kerge kütteõli erimärgistamise lõpetamise tulemusena jääb Eestis kasutusele vaid üks erimärgistatud kütus: eriotstarbeline diislikütus. Raudteeveonduses ja Eesti vetes laevatamisel kaob erimärgistatud kütuse kasutamise õigus alates 2015. aastast, kütmiseks ja elektrienergia tootmiseks saab eriotstarbelist

diislikütust kasutada kuni 1. maini 2015 ehk selle aasta kütteperioodi lõpuni. Riigi eelarvestrateegia 2015–2018 eelnõu rahastamiskavas on eelkõige ühistranspordikulude kasvu katmiseks ette nähtud 5 miljonit eurot. Küttesektoris kavatakse toetusmeetmed rahastada muudest allikatest. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, austatud minister! Teile on tublisti küsimusi. Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Eelnõu seletuskirjas lohutatakse kütteõli kasutajaid, et riik toetab väikeelamutes energialahenduse muutmist sel ja järgmisel aastal 3 miljoni euroga. Samas hinnatakse, et Eesti eramutes on umbes 1100 õliküttekatekt. Kas teie arvates 3 miljonist eurost piisab nende küttesüsteemide ümberehitamiseks?

Jürgen Ligi

Struktuurse reformi puhul ei tule kõne alla, et me maksame absoluutselt kõik kulud kinni. Ma ei oska käigu pealt öelda, kui palju maksab ühe katla vahetamine, nende ettepanekute tegemine on majandusministeeriumi rida, aga kokkuvõttes on struktuurse reformi tulemus pikaajaline kulude kokkuhoid. Me ju oleme lubanud toetust ka soojustamiseks. Õlikatlad on väga kallid. Majandusnimesena julgen väita, et inimesel ei ole vaja väga palju lisaraha, et minna üle mõistlikule ökonoomsemale kütusele. Pigem on tal vaja väikest lisastiimulit. Kogu struktuurset reformi ei saa kinni maksta. Ettevõtmise tulemus on pikaajaline sääst, sh ka keskkonnasääst.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Teatavasti aktsiiside üks mõte on suunata inimeste käitumist ning sellest seisukohast on alkoholi- ja tubakaaktsiisi tõstmine iseenesest hea. Mina muretsen selle pärast, kas see plaanitud aktsiis ikka rahana kätte saadakse. Kas on tehtud mingi analüüs või arvutus ja kui on tehtud, siis mida see on näidanud? Kuidas on võrreldavad Eesti ja meie

lähinaabrite alkoholiaktsiis? Pean silmas eelkõige Lätit ja Leedut. Et ei juhtuks see, et hakatakse nendest riikidest alkoholi tooma ja Eestis jääb seetõttu aktsiisist tulenev summa hoopis väiksemaks.

Jürgen Ligi

Mure on täiesti arusaadav ja põhjendatud. Eks me ole nende sammude eel asja läbi seedinud. Kõnealune hinnalisa ei ole aga nii suur, et tasuks ära pikad reisid. Aga lisaraha, mida me kallima alkoholiga riikidelt teenime, on päris suur. Ma arvan, et see probleem on suhteliselt väike, aga prognoosid on sedagi arvestanud.

Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Ka raudteeveonduses kaob selle eelnõu järgi erimärgistatud kütus ära. Vedajate hinnangul kaotab riik selle tagajärjel 9 miljonit eurot aastas. Kuidas plaanib riik selle 9 miljonit eurot eelarvesse leida?

Jürgen Ligi

Ma ei julge vedajate kaotust kommenteerida. Aga ma ei näe vajadust seda kinni maksta. Vedajad kindlasti liialdavad kütuseaktsiisi mõjuga. Ma pean juhtima tähelepanu sellele, et need transiidifirmad ja logistikafirmad, kes siin on sõna võtnud, et Eesti kaotab konkurentsivõimes Lätile ja Leedule, ei ole kunagi öelnud seda, et nendes riikides sellist soodustust ei ole, miks meil peab olema. Loomulikult, kui raha on mängus, siis on tõde valikuline. Minu jaoks on ebaloomulik, et fossiilse kütuse kasutajale võimaldatakse maksusoodustust – sellega antakse majandusele vale signaal. Loomulikult ei ole muudatuse tagajärg kõigile positiivne ja oodatud, aga ega alati kõik asjad ainult paremuse suunas ei liigugi.

Aseesimees Jüri Ratas

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra minister! Üsna väikese, 75-ruutmeetrise maja kütmiseks kulub aastas kütteõli maksumusega

umbes 1700 eurot. Selle seaduseelnõu kohaselt suureneb see kulu keskmise temperatuuriga talvel 650 euro võrra. See on siiski kaks keskmist pensioni aastas. Milline on teie sõnum nendele tuhandetele üksikutele pensionäridele ja muudele eakatele inimestele, kes elavad oma majas? Kas kolida korterisse, minna hooldekodusse? Mida te neile ütleksite?

Jürgen Ligi

Teie kolleeg äsja rääkis 1100 majast, te räägite tuhandetest pensionäridest – siin on vähemalt suurusjärk vahet. Minu sõnum on, et me püüame nende inimeste üleminekut muule küttele leevendada. See üleminek on mõistlik. Kallilt kütuselt odavamale üleminek on mõistlik ja see aktsiisitõus võiks anda selleks tõuke. Riik püüab neid, kellele see on raske, aidata investeerimistoetuse ja ka soojustamistoetusega.

Aseesimees Jüri Ratas

Urbo Vaarmann, palun!

Urbo Vaarmann

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kui räägitakse tuhandetest inimestest, siis peetakse silmas, kui paljud korterimajad ka õliga kütavad. Kallaste linnas on 76 õliküttel hoonet ja see muudatus puudutab väga paljusid inimesi. Kas on ka Kallaste linna esindajatega sellest eelnõust räägitud ja kui on, siis mis on nende seisukoht?

Jürgen Ligi

Mina ei ole rääkinud Kallaste linna esindajatega, tunnistan ausalt. Ja on veel mõni linn, kelle esindajatega ma ei ole rääkinud – võiks kohe nimekirja ette lugeda. Ega kõik sammud ei ole meeldivad, kogu kliima- ja energeetika-poliitika ei ole selle poolest meeldiv, et teeb elu odavamaks. Ei, ta ei tee elu odavamaks. Aga ta teeb elu pikas perspektiivis jätkusuutlikumaks.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Erimärgistatud diislikütust on lubatud kasutada kütteinena umbes järgmise aasta 1. maini. Seega on inimestel aega küttesüsteemi

vahetada 10–11 kuud. Kuidas on võimalik selle aja jooksul kogu süsteem välja vahetada? See eeldab projekti ja hinnapakumisi, tarneaega jne. Mis te selle kohta ütlete?

Jürgen Ligi

Ma ei usu, et eramajad vajavad kulukat riigihanke protseduuri ja peavad arvestama pikkade kohtuvaidlustega. See samm tasub ära teha! Kõik katlafirmad teevad hea meelega oma pakkumise ja kindlasti käib see Eesti teenidussektoris üsna sujuvalt. See sektor on heal tasemel.

Aseesimees Jüri Ratas

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh! Austatud minister! Aktsiiside tõstmisel on kaks mõtet. Üks on eelarve täitmine, teine on mõjutada tarbija harjumusi. Seekord me räägime eelarve täitmisest. Aga miks me selleks, et rohkem raha saada ja inimeste harjumusi mõjutada, ei ole huuletubakat maksustanud ja seda kaubandusse lubanud? Politsei on märkinud, et selle müük on esimesi narkootikumivõrgustiku treeninguid ja ka kaitseväes on see suhteliselt populaarne kaubandusartikkel. Riigil aga jääb nendest päris suurtest summadest aktsiisitulu saamata. Miks me ei võiks seda rohkem rakendada?

Jürgen Ligi

Kõigepealt, aktsiisil on alati kaks eesmärki: üks on teha kaup kallimaks ja teine on seejuures koguda eelarvesse raha. Aga aktsiisi on võimalik rakendada legaalsete kaupade puhul ja huuletubaka puhul on mul kuri kahtlus, et see on Eestis keelatud.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Õiguskantsler oli seisukohal, et erimärgistusega diislikütust puudutanud esialgne jõustumistähtaeg 1. jaanuar 2015 ei olnud põhiseadusega kooskõlas. Praeguses eelnõus on jõustumistähtaeg 1. mai 2015 ja minu küsimus ongi sellega seotud. Kas teie hinnangul see on põhiseadusega kooskõlas või ei ole?

Jürgen Ligi

See on kooskõlas. Õiguskantsler, ja kaugeltki mitte ainult tema, tundis mõneti muret, kas 1. jaanuar ei ole liiga vara, ja sellepärast me otsustasime kehtestada tähtajaks kütteperioodi lõppemise. Mina küll arvan, et kütteperiood lõpeb varem enamikus majades, aga nii see ametlikult on.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Hea ettekandja! Olete mitmes vastuses soovitanud maju soojustada, aga ma võin kihla vedada, et kui talvel on väljas miinus 20, siis ainult soojustusest ei aita, rohkem kütma peab ikka ka. Ja kui on hajaasustuses üksik maja, mida praegu köetakse kütteõliga, siis elekter sinna küll tuleb, aga gaasitrassi ei pruugi läheduses olla. Millega omanik siis kütteõli asendab? Kas te soovitate üle minna uuesti ahjuküttele, ehitada ahjud sisse? Ega hakkepuidukatelt ühes väikemajas ei ole võimalik tööle panna, seda peaksite teiegi teadma, et see on suuremate mahtude tarvis mõeldud. Millele ta siis üle läheb selle lühikese ajaga?

Jürgen Ligi

Ma ei ole tõesti insener, ei julge teiega siin vaielda. Aga kütteviise on mitmesuguseid ja juhtumeid, kus ükski neist ei sobi, on väga vähe. Aga isegi kui nii on, siis Tallinna linngi ei ole nõus kõike kinni maksma, mis on mõistlik. See on lihtsalt mõistlik reform, millega stimuleeritakse kallist küttesüsteemi välja vahetama ja antakse selleks jõudumööda ka rahalist toetust.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! Eelmisel aastal tegi Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium uuringu kohalike omavalitsuste hulgas ning selgitas välja, et kohalikele omavalitsustele kuulub 182 omandit, kus kasutatakse katlaid, mis vajavad umbes 3,3 miljonit liitrit erimärgistatud kütust. Ja siit on mul selline küsimus: kas on ette nähtud kom-

pensatsioon ka omavalitsustele? Ja kui on, siis kuidas see hakkab välja nägema?

Jürgen Ligi

Veel kord: mõistlikke ümberehitusi ei pea kompenseerima, mõistlikud sammud tasuvad aja jooksul ise ära. Küll aga võib kodanikel üleminek liiga kulukas olla ja siin me püüame kaasa aidata. Omavalitsus ei ole mingi eriline riskigrupp, kes on väljaspool riiki ja kelle jaoks peaks riik kogu aeg kõikvõimas päästja olema. Riigil on olemas ka sotsiaalsüsteem. Toimetulekutoetuse raha saavad omavalitsused riigilt vastavalt vajadusele. Selles mõttes ei ole erand ka see, et kõnealune hinnatõus kompenseeritakse omavalitsustele.

Aseesimees Jüri Ratas

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud minister! Mul on kahtlusi, et te ei märka puude taga metsa. Selle eelnõuga te kaotate ära kutselist kalapüüki tegevatel laevadel kasutatava kütuse aktsiisivabastuse. See on Läänemere maades pretsedent, et kutselised kalurid hakkavad maksma kütuseaktsiisi, seda ei ole üheski teises Läänemere-äärises riigis. Me oleme esimesed. Teiseks, sellega me raskendame ka väljakujunenud olukorda, kus paljud Soome ja Leedu laevad käivad Eesti sadamates ja me saame sealt tooret oma tööstustele, et sellele lisandväärtust anda. Miks me seame oma kalurid halvemasse seisusse, võrreldes kõikide teiste Läänemere-äärsete riikide kaluritega? Ja miks me halvendame oma kalasadamate konkurentsivõimet?

Jürgen Ligi

Aktsiisi mõte on teatavasti tarbimist piirata ja kliimapoliitikat toetada. Kalandus ei ole selles mõttes erand. Me peaksime majanduses ikkagi andma õigeid signaale ega tohi soodustada tendentsi, mida me soodustada ei taha. Kalanduse konkurentsivõime üle ma ei söanda teiega vaielda, aga ma usun, et saadakse ka sellest raskusest jagu. Alati on raskustest jagu saadud. Ja väga keeruline on ette kujutada seda, et Lätist tasub siin käia kala püüdma, kuna see aktsiis kehtib.

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi. Kalle Palling, palun!

Kalle Palling

Aitäh! Austatud minister! Selles eelnõus on veel üks väga mõistlik ettepanek. Nimelt sätestatakse kütteinena kasutatavale biogaasile aktsiisivabastus. Biogaasi täielik aktsiisivabastus on oma olemuselt riigiabi, mis eeldab Eestilt riigiabi loa taotlemist Euroopa Komisjonilt. Kui kiiresti me teie hinnangul võiksime selle riigiabi loa saada, et anda sektorile konkreetne signaal ja kindlustunne, et riik tõepoolest selle keskkonnasõbraliku gaasi tootmist propageerib?

Jürgen Ligi

Loodetavasti saame loa õigeaks ajaks, aga ma väga entusiastlik igasuguste selliste protseduuride puhul ei ole. Keskkonnasõbralikkus on kindlasti üks aspekt, aga samas me ei tohi unustada, et sellega me tekitame kaudselt ühiskonnale lisakulu. Keskkonnapoliitika tuleb meil kinni maksta. Meil jääb biogaasi kasutamisel saamata teise kütuse aktsiisi raha ja ühiskond tervikuna konkurentsivõimelisemaks sellest ju ei saa. See on lihtsalt üks ohver, mis tuleb keskkonnapoliitikale tuua.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Sibul, palun!

Priit Sibul

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea ettekandja! Riigi pikaajaline alkoholipoliitika ja alkoholiaktsiisi strateegia on säärane, et on kokku lepitud 5%-line tõus. Kuidas see teie arvates kogu sektorit mõjutab, et me püüame erakorraliselt aktsiisi tõsta? Ja teine küsimus on mul ka. Ehk te meenutate, kas ei ole varem just Rahandusministeerium viidanud sellele, et äkiline aktsiisitõus võib soodustada salaalkoholiturgu? Kuidas see eelnõu konkreetselt teie hinnangul salaalkoholiturgu võiks mõjutada?

Jürgen Ligi

Ma arvan, et sektorit mõjutab see positiivselt, selle tulemusena tarbimine väheneb. Salaturuga aga on nii, et me üldiselt ikkagi kontrollime seda juba rahuldavalt. See on midagi, millega me toime tuleme. Kaua aega läks alkohol meil ju suhteliselt odavamaks. See odavnes

päris kiiresti ja siis ei tõstetud hinda kaua aega. Selles mõttes on meil muidugi lünk tekkinud. Alkoholipudeli hinna tõus on võrdlemisi tagasihoidlik olnud. Te vaadake seda tabelit ja mõelge nüüd, kas inimeste tulude kasvades salaviin ikka tasub väga ära. Me oleme, kuidas öelda, SKT ja sissetulekutega võrreldes ikkagi eelkõige viinapudeli hinnas maha jäänud. Me pole salaviinaäri suhteliselt kasulikumaks teinud. Kontrollimehhanismid on ka paranenud.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Ma küsin erimärgistatud kütuse soodustuse kaotamise kohta. Tegelikult on see ju samm õiges suunas. Aga ma ütlen, et selle seaduseelnõuga te panete õnnetud inimesed veel õnnetumasse seisu, sest teatud perioodi peavad nad maksma 38% kõrgemat kütuse hinda kui praegu. Ja see praegunegi hind on juba väga kõrge. Kas ei peaks siiski vastupidi talitama, et enne kehtestame kompensatsioonimehhanismi ja püüame nende inimeste probleemi ära lahendada ning pärast keerame neile kõrgema hinna kraesse? Selge on see, et kaks või kolm aastat peavad nad seda kõrgemat hinda taluma. Võiks ju vastupidi talitada, eelkõige sellepärast, et inimesed ei saaks kannatada. Aga eelnõu iseenesest teenib õilsat eesmärki.

Jürgen Ligi

Aitäh heade sõnade eest! See on ka minu arvamus, et eelnõu on mõistlik. Veidikene liiga suur hoog sellega sees on, aga see on teadlik hoog. Eelarve täitmine ei tähenda iseenda kõhu täitmist, vaid ikka meie inimeste aitamist. Järsk lastetoetuste suurendamine näiteks nõuab katet ja see on väga õiglane kate, kui me võtame raha sealt, kus seda kasutatakse ebaefektiivselt. Õliga kütmine on ebaefektiivne. See on õige signaal tarbijatele, kes ei ole sellist küttesüsteemi seni välja vahetanud. Ja õige signaal on ka see, kui me anname toetust soojustamiseks või katla väljavahetamiseks. Aga üldiselt need inimesed on enamasti nii teovõimelised, et vajavad vaid väikest ergutust.

Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Juba praegu on maagaasiaktsiis Eestis poole kõrgem kui Lätis ja ligi kolm korda kõrgem kui Leedus. Nüüd kavandatava seadusmuudatusega hakkaks maagaasi aktsiisimäär tõusma 20% aastas, see tähendab, et kolme aasta pärast oleks see 60% praegusest määrast kõrgem. Kuidas valitsus plaanib kompenseerida konkurentsist tekkivat mahajäämist Eesti tööstusele ja eratarbijale?

Jürgen Ligi

Ega kõik hinnatõusud, konkreetsel juhul siis 1% aastas, ei ole sammud, mida peab kompenseerima. Me ei saa anda sama aktsiisisumma võrra raha tagasi sellele, kes gaasi kulutas. Me anname õrna signaali, et Vene gaas – teid peaks see teema erutama – ei ole asi, millele võiks väga suure panuse panna. See on ühiskonnale kallim ja riskantsem, kui võiks arvata tema jaehinna põhjal. Ja kus see konkurents nii väga siis kannatab? Teil ei ole ju ühtegi näidet selle kohta, kuidas konkurentsivõime seetõttu kannatab. Tegemist on väga väikese hinnatõusuga, mis üldises hinnakõikumises on märkamatu.

Aseesimees Jüri Ratas

Meelis Mälberg, palun!

Meelis Mälberg

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea minister! Lisaks traditsioonilistele sigarettidele on viimasel ajal väga levima hakanud e-sigaretid. Väidetavalt neil tervisele otsest kahjulikku mõju ei ole, aga kindlasti pole tegu sellise tootega, mida suitsetamise aseainena propageerida. Kas meil oleks mõistlik hakata mõtlema e-sigareti mingil moel aktsiisiga maksustamisele?

Jürgen Ligi

Oleks küll mõtet. Kindlalt on e-sigaret tervisele kahjulik. Tegemist on meelemürgiga ja küsimus on, kas ta on märksa kasulikum kui see, mida ta asendab. Tegude kaldub olema asendusraviga ja praktika, kuidas neid tooteid maksustada, Euroopas puudub. On ka küllalt segane, kuidas seda turgu kontrollida. Üldiselt need on vist väiksed kogused, mille transportimine ühest kohast teise ei ole kuigi keeruline.

Aga ma ei tahaks rääkida asjast, mida ma ise ei ole näpuga katsunud ega kopsu tõmmanud.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Hea minister! Kuidas need ideed kõik nii äkki tulevad? Ja kuidas siin on lood õiguskindlusega? Mäletate ju ise, kuidas me siin aastal 2009 üleöö võtsime vastu käibemaksumäära tõstva seaduse ja palju muidki selliseid samme sai tollal tehtud. Nüüd jälle vaid pool aastat ette. Õnneks õiguskantsler küll sekkus, aga ikkagi, miks valitsus oma vigadest ei õpi ja aega ei anna?

Jürgen Ligi

Valitsus õpib enamasti teiste vigadest. Selles seisneb tema eelistus.

Aseesimees Jüri Ratas

Toomas Tõniste, palun!

Toomas Tõniste

Aitäh! Oleme siin korduvalt kuulnud, et alkoholiaktsiisi tõstmine aitab lahendada alkoholismiprobleemi ja on seega kasulik. Aga miks on jäetud arvestamata nii rohelise raamatu ettepanek kui ka paljude organisatsioonide soovitusel elanike tervise huvides alkoholsete jookide aktsiisid võrdsustada või asuda vähemalt praegust suurt vahet vähendama? On ju teada, et alkoholismi levikule noorte seas aitavad kaasa just odavad alkopopid, magusad piirituse baasil tehtud joogid. Miks nende aktsiise ei tõsteta proportsionaalselt rohkem, kuigi see kokkuvõttes vähendaks terviseprobleeme?

Jürgen Ligi

Palun näidake mulle rohelises raamatus see koht, kus on öeldud, et alkoholiaktsiisid tuleb võrdsustada! Mina sellist kohta ei tea. Ma tean, et alkopopid tekitavad probleeme. Suures osas taandub see tõsiasjale, et nendel pole legaaldefiniitsiooni, neil pole koodi või mis ta ongi, mis võimaldaks neid teistmoodi maksustada. Aga kui teil selline ettepanek on, siis mina palun teil tõesti leida võimalus sellele kaasa aidata. See oleks väga mõistlik. Samas on enamik sellest aktsiiside ühtlustamise jutust

olnud demagoogiline. Väide, et meil oleks võimalik õlut ja viina alkoholiaktsiisi mõttes võrdselt kohelda, on täiesti vale. Jutt, et meil kuidagi soositakse õlut, on ka täiesti vale. Oleme avalikkuse tungival nõudmisel arvetusi teinud ja leidnud, et kui meie palju kirjutud proportsioon aktsiisidel on 2,6 viinal rohkem kui õllel, siis Euroopa keskmine on 3,1. Leedus on see vahe minu teada üle 5. Ja seda tulebki niimoodi vaadata.

Esimese asjana aga paneb kõik see mõtlema, miks seda jama aetakse. Kes neid legende kogu aeg sünnitab? Miks seda juttu nii palju räägitakse? Loomulikult on selle taga majandushuvi. Mina ei tahaks poliitikuna anda sellist signaali, et me hakkame õlleaktsiisi rohkem tõstma kui viinaaktsiisi. Et me leiame, et lahja alkoholi osakaalu tarbimises tuleb vähendada, kange osakaalu suurendada. Statistika näitab, et me just kange alkoholi osas oleme "väga eesrindlikud", tarbime seda õige palju.

Ja kõnealusel erinevusel on veel üks väga lihtne põhjus. Etanoolimolekuli omahind on viina puhul palju odavam ja sellepärast peab selle omahinnale lisama aktsiisi palju rohkem kui õlle puhul. Niimoodi see on. Vilunud tarbijad ütlevad, et viinast saab laksu enne kätte. Mina viina ei ole enam kaua proovinud, aastakümneid tõenäoliselt. Aga mulle tundub see väga loogiline. Ja kui ma oma tudengiajale mõtlen, siis mõtlen siinamaani samamoodi. Ärge sellest suunast kunagi kõrvale kalduge, sõltumata sellest, mida Liviko ja muud tootjad või kes iganes räägivad. Igal pool maksustatakse rohkem viina etanooli ja mujal riikides on vahe veel suurem. Aga alkopopi probleemiga me peame kindlasti tegelema. Vahest on võimalik leida nende maksustamiseks mingisugune legaalne retsept. Ma oma majast energilist toetust ei leidnud, kui ma seda proovisin. Nad arvasid, et seda ei tee ära.

Aseesimees Jüri Ratas

Tiina Lokk-Tramberg, palun!

Tiina Lokk-Tramberg

Aitäh! Austatud minister! Te osaliselt juba vastasite küsimusele, mille ma oleksin esitanud. Tahtsin ka puudutada kange ja lahja alkoholi aktsiisi vahet, aga mitte selles mõttes, et peaksin õigeks neid suisa võrdsustada. Mulle lihtsalt tundub, et lahja alkoholi aktsiis tõuseb

siiski suhteliselt marginaalselt. Arvestades proportsionaalselt mõlemat eesmärki – hoida inimeste tervist ja täita riigieelarvet –, oleks see tõus võinud olla isegi suurem. Seda ühelt poolt. Teiselt poolt mulle tundub, et sellesse eelnõusse on sisse kirjutatud selline pigem just välisõlletootjate ja suurte kontsernide kesksus või soodustamine. Me nagu natuke karvase käega piirame meie oma alles alustanud väikeõlletootjate tegevust. Vahepeal meil neid ju tükk aega ei olnud. Siin ma tunnetan teatavat vastuolu. Kuidas te seda kommenteerite?

Jürgen Ligi

Kui minu käest küsitakse, siis ma vastan endiselt, et mina ei toeta mingil juhul viinaaktsiisi õlle omast aeglasemat tõusu. Ma ei toeta seda põhimõtteliselt. Samas need väikesed pruulikojad – kui nad tegutsevad, siis järelikult on neil tarbijaskond olemas. Mul on selle üle hea meel, et tarbija eelistused on läinud nüansirikkamaks kui 20 aastat tagasi. Väga tore, kui see kaup leiab endale turu, olgu restoranides või poodides. Aga meil on ju päris väikestele tootjatele ka erisoodustus, kuna nemad ei suuda üldist efektiivsust tagada. Tänu sellele soodustusele on hulk väiketootjaid tärnanud.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, nüüd küsib teie käest Ester Tuiksoo. Palun, Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Täna väga, härra juhataja! Austatud minister! Selle seaduse muutmisega ja ka kogu selle kiirustamisega te panete meie põllumajandussektori ebavõrdsesse seisusse, võrreldes naaberriikidega. Põllumehed on teile teinud ka mõned ettepanekud. Üks nendest on, et CO₂ kvoodi müügi tulust võiks rahastada ka põllumajandussektori energialahenduste muutmist. Teine on, et kehtestada loomakasvatushoonetes ja kuivatites töötavate katelde asendamiseks pikem ülemineku-aeg, mille jooksul lubada neis kasutada eriotstarbelist diislikütust. See aeg võiks olla viis-kuus aastat. Kas te nõustute nende ettepanekutega ja tulete sektorile vastu või ütlete, et raskustest on alati üle saadud? Aga mõelge, mis need raskused on meil nii kalanduses kui ka põllumajanduses maksma läinud, mis hind nende ületamisel on olnud.

Jürgen Ligi

Ega kütuseaktsiisi muudatus ei ole tehtud juhuslikult, ikka päris teadlikult. CO₂ kvoodi ostja saab ise otsustada, mis puhul ta seda müüb. Meie kogu selle poliitika eesmärk on võimalikult suur kasu ja suur kasusaajate arv. Et võiks toetada just põllumajanduses kasutatavate katelde väljavahetamist, seda tuleb nende projektidega tegelejatele tõestada. Ja ega kvootide müük enam nii ulatuslik ei ole, nagu see hiljuti oli, nõnda et mingit suurt vaba ja niisama vedelevat raha ei maksa sellest loota.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Hea minister! Täna on pikalt räägitud sellest, et koduomanikud peaksid mingile muule küttele üle minema ja katlaid vahetama hakkama. Me aga arutame siin, et gaasiaktsiis tõuseb ja gaas tuleb Venemaalt – see on paha, gaasikatel ei tohi olla. Vedelkütus on halb, aktsiis tõuseb – seda ei maksa kasutada. Maakütte investering on viis korda suurem kui ükskõik millise teise küteliigi investering. Talvel tuleb elektriga juurde kütta, elekter on kallis ja võib-olla tuleb CO₂ tasu ka veel juurde. Päike-energia ära ei tasu, talvel ei ole võimalik kodu soojaks kütta, sest süsteemist ei tule nii palju sooja. Kas te oskate öelda, millisele küttele peaks üle minema? Linnades ju igal pool ei tohi enam ka ahjukütet olla.

Jürgen Ligi

Kui ikka maa on külmunud ja kärss on kärnas, siis ilmselt ei kõlba ükski lahendus. Te arutate siin, et kõik on keelatud, kõik on halvasti, miski ei sobi – no mis me teeme? Iga omanik langetab otsuse vastavalt oma olukorrale. Riigis on olemas päris mahukad fondid selleks, et üleminekut soosida, ja alternatiivsete kütteviiside toetamiseks on ka meetodid olemas.

Aseesimees Jüri Ratas

Sven Sester, palun!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Kõik oleneb eesmärkidest, milleks üks või teine seaduseelnõu on ellu kutsutud. Ja kui

eesmärk on vaid eelarvesse lisaraha juurde tuua, siis kindlasti on see diskuteeritav. Minu küsimus on seotud alkoholiaktsiisiga. Ma ei väida, et alkoholiaktsiisi ei peaks tõstma, aga ma tahan teada, millistel eesmärkidel olete kehtestanud lähiaastateks just sellise tõusuprotsendi. Miks ma seda küsin, on tegelikult seotud rahanduskomisjoni eelmise nädala istungiga, kus oli suurem ümarlaud. Ma küsisin konjunktuuriinstituudilt, kas neilt on tellitud võrdlevat analüüsi, milline on alkoholiaktsiisi tõusu ja keskmise palga suhe. Tuleb välja, et sellist analüüsi tehtud ei ole, ja sellest ehk ka selline, mulle tundub, hüppeline tõus, mis lähtub vaid potentsiaalsetest kuludest.

Jürgen Ligi

Ma tean veel institute, kellelt sellist uurinut ei ole tellitud. Aga ma ei saa aru, kus siin see tuumateadus on. Minul endal on asjaomane arvutus tööpaberite seas olemas, peaks selle üles otsima. See ei ole tuumateadus – arvutage, ei ole mingit kunsti! Miks peaks konjunktuuriinstituudi käest küsima, kas neilt on analüüs tellitud? Te nüüd saite vastuse, aga see ei ole muidugi vastus probleemile endale.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Sibul, palun!

Priit Sibul

Aitäh! Hea ettekandja! Te olete täna õige mitmel puhul rääkinud mitmesugustest suhetest. Te ütlesite, et Laursoni peaks erutama Vene gaasi teema, meenutasite oma suhteid viinaga nii tänapäeval kui ka minevikus. Äkki tõe huvides räägite ära, mis suhted on teil lahjema alkoholiga – nii õlle kui ka muude lahjade alkoholsete jookidega? Ja ma ei saanud päris täpselt teie arutluskäigust aru, kas lahjade alkoholsete jookide aktsiis on praegu teie arvates liiga madal. Mis juhtuks, kui me seda ka proportsionaalselt rohkem tõstaksime?

Jürgen Ligi

Aitäh! Mina ei tahaks enda tarbimisest rääkida. Kui teie enda omast tahate, siis rääkige aga! Proovige enda peal erineval moel ja tulge jagage oma kogemusi. Mina olen aga praegu sunnitud küsimustele vastama. Sellisele küsimusele, ma arvan, väga pikalt ei pea vastama. Aga juhtuks kindlasti see, et tarbija eelistus

kalduks rohkem kangema kraami kasuks. Mina ei arva, et see oleks tervisepoliitiliselt mõistlik ning alkoholi tootjate ja maaletoojate konkurentsi seisukohalt aus. See ei vastaks kaugeltki meie naabrite ja muu Euroopa tavadele. Mujal on nende kahe alkoholiliigi aktsiisierinevused suuremad, mitte väiksemad kui meil.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Mul jäi ikkagi vastus saamata. Äkki te ütlete Eesti rahvale, millisele kütusele oleks majaomanikel kasulik üle minna, et nad ei peaks aasta pärast olema samas olukorras, et jälle mingi aktsiis tõuseb või midagi muul moel kallineb? Milline küttelahendus oleks praegu kõige õigem?

Jürgen Ligi

Mina ei ole plaanikomitee ega parteikomitee, kes ütleb, et rahvas, minge üle mingisugusele asjale. Me ei kavatse kindlasti kütte proportsioonides lähiaastatel suuri nihkeid teha. Küll aga turg ise nihkeid tekitab. Kerge kütteõli osakaal kütuse kasutamisel on väga tilluke. Te räägite kogu aeg õliküttest, aga selle osakaal on väga tilluke. Ja on teada ka nendest vastuolulistest andmetest, mis on esitanud kuuulus majaomanike liit või kuidas nad end nimetavad – äkki koduomanike liit? –, et seda kerget kütteõli ei kasutata ainult selleks, milleks ta on soodustuse saanud.

Aseesimees Jüri Ratas

Sven Sester, palun!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Teie vastuseid kuulata on selles mõttes tore, et te panete asjale kohe mingi sildi külge ja vahepeal ütlete, et näe, sunnite siin küsimusi esitades mind vastama. Aga see, kas tilluke või mitte, oleneb ka vastaja vaatenurgast – kellegi jaoks on tilluke, kellegi jaoks mitte. Ent nüüd küsimuse juurde. Ma puudutaksin korraks tubakaaktsiisi. Te olete võtnud seisukoha, et tubakaaktsiis võiks tõusta, ja mitte 1. jaanuarist 2015 nagu muud aktsiisimäärad, vaid pigem aastast 2016. Ma ei saa aru, kas see soov tuleneb pigem eelarvelistest kaalutlustest,

et aktsiisiraha laekuks 2015. aastal, või on sellel mingid muud põhjused? Muidu võiks ju üldine loogika olla, et sätestame stabiilsed pidevad väiksemad tõusud, mitte ühekordsed ja kõrgendatud protsendiga. Äkki oskate kommenteerida, millest see tuleneb?

Jürgen Ligi

Esiteks see tuleneb sellest, et pidev tõus on läbi saamas ja nüüd tuleb langetada uus otsus. Uus otsus tuleb tubaka kohta, tegemist on üsna ulatusliku varude ette kogumisega. Et saada tulusid 2015. aastaks, on otstarbekas teha tõus 2016. aasta 1. jaanuarist. Me ei saa aga tubaka- ja alkoholipoliitika puhul, nagu ma olen siin korduvalt öelnud, eirata eelarve mõjusid. Me ei tohi kahju teha teistele valdkondadele sellega, et me eksime mingis määras või aastaarvus.

Aseesimees Jüri Ratas

Toomas Tõniste, palun!

Toomas Tõniste

Aitäh! Hea juhataja! Hea ettekandja! Ma saan aru, et eelarvesse plaanitakse teatud tulu tänu alkoholiaktsiisi tõusule, kuid kas on uuritud, kui palju selle tõttu meie turismisektoris ja ettevõtluses raha saamata jääb? Kõrgem aktsiis võib turistide eemale peletada, vähem juuakse, toidlustusettevõtete käibed kukuvad jne. Kas seda külge on uuritud ja kui on, mis on järeldus?

Jürgen Ligi

Alkoholikaubanduse vallas olete te minust tunduvalt asjatundjam ja kindlasti võtate seda suurema kirega. Mina alkoholiturismi ega alkoholikaubandust Eesti Nokiaks Nokia vanas tähenduses ei pea. Eelarvele on see aktsiisitõus hea. Aktsiisi tõstavad kõik riigid. Läti saab seda tõsta juhul, kui meie tõstame, ja ta kindlasti teeb seda. Oleme juba rääkinud Läti ministriga, ta jälgib asjade arengut tähelepanelikult. Soomlased jälgivad tähelepanelikult. Ega joomine kuhugi ei kao. Muidugi me peame oma tõstmistes naabreid arvestama, aga me ei tohiks mõelda ainult sellele, kuidas siia sõitnud inimesi rohkem purju joota. Ka selles poliitikas tuleb olla mõõdukas ja seada viisakaid eesmärke.

Aseesimees Jüri Ratas

Ene Ergma, palun!

Ene Ergma

Suur tänu! Lugupeetud minister! Ma tervitan seda, et kangete jookide aktsiis tõuseb. Aga mulle on arusaamatu, miks on suurema tähelepanuta jäänud nn popjoogid, mis minu meelest noortele inimestele ja lastele, kes neid hea meelega tarvitavad, väga halvasti mõjuvad. Te ütlete, et väga raske on kehtestada erisus, et nende aktsiis tõuseb tunduvalt rohkem, kui see praegu tõuseb. Ma siiski arvan, et Rahandusministeeriumil eesotsas nii targa ministriga oleks see võimalik läbi viia. Et me ometi saaksime piiri ette tõmmata, et lapsed ei hakkaks 11–12-aastaselt neid kergeid alkohoolseid jooke jooma.

Jürgen Ligi

Meie nii targad seni pole olnud, aga ma võin seda uuesti oma ametnikega arutada. Seni on vastus olnud eitav – see ei ole võimalik. Seda pole kuskil suudetud saavutada.

Aseesimees Jüri Ratas

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh! Hea minister, ma tõesti palun vabandust, et ma küsin teie käest ühe küsimuse ja raiskan teie kallist aega! Te vastasite siin alkoholiaktsiisi erisuse kohta. Sellest võib aru saada, loogika on täiesti olemas, et meie kodumaist õlletööstust võiks mingil määral toetada. Aga mis puutub tubakaaktsiisi, siis ühest asjast ma aru ei saa. Miks kehtib erisus, et odavamatel ja ebakvaliteetsematel sigarettidel on madalam aktsiisimäär ja kallimatel kõrgem? Miks me ei võiks seda ühtlustada, nii et kõik sigarettid oleksid ühesuguse aktsiisiga maksustatud?

Jürgen Ligi

Ärge kogu aeg öelge, et te ei saa aru! Püüdke uurida! Tubakaaktsiisi niisuguse ühtlustamise otsene tagajärg oleks, et odavam kaup, mille puhul salaturu risk on suur, kallineks rohkem ja ka selle salaturu kasumlikkus kasvaks. Tarbijad on siis salaturule altimad. Nii et meie eksperdid seda ei soovita. Odavama kauba vähem seaduskuulekas tarbija on see, keda

me püüame ergutada seaduslikku kraami ostma. Niisugune on tegelikkus ja mängus on päris suured summad. Tubakafirmad on olnud, kuidas nüüd öelda, sellised hästi viisakad lobistajad. Alati on olnud ka arusaadav, mida nad soovivad, ja meie asi on otsustada, kas nende soovid on päris erapooletud. On juhtumeid, kus me oleme nendega nõus olnud, konkreetset juhul pigem ei ole. Ma usun oma inimesi ja ma ise tajun ka loogikat, et inimesed, kes ajavad taga odavat, madala kvaliteediga ja väheprestiižset kaubamärki, tekitaksid uue ja tugevama surve salaturul. Nendele ei sobi kalli kauba ost.

Aseesimees Jüri Ratas

Remo Holsmer, palun!

Remo Holsmer

Aitäh! Küsin gaasiaktsiisi tõusu kohta. Kas te olete teinud arvutusi, kui suureks kujuneb aktsiisitõusu mõju inimesele järgmisel aastal? Kuidas see 20%-line tõus realselt arvel kajastub? Kui suureks võib prognoosida nende elanike kulutuste kasvu, kes kütavad oma kodu gaasiga?

Jürgen Ligi

On küll tehtud arvutusi. Aga praegu ma neid arve peast ei tea, peaksin hakkama paberitest otsima, mida ma viisaka aja jooksul ei suudaks lõpetada. Aga kasv on üks protsent ja natuke veel peale. Täpsemalt ma ei oska öelda. Too 1% on ikka väga nadi põhjus nii pikalt sellest rääkida.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh! Lugupeetud minister! Eesmärk on, et need majad, mida praegu köetakse vedelkütusega, peaks minema alternatiivküttele. Aga kui ma vaatan seda tabelit, siis näen, et riik loodab läbi selle, et vedelkütuse hind läheb kallimaks, nelja aastaga teenida 31,7 miljonit eurot. Kus see loogika on? Miks nad ei taha alternatiivküttele üle minna?

Jürgen Ligi

Vabandust, väga pikk küsimus oli! Keegi ei taha minna üle alternatiivküttele, kui riik

teenib 31,7 miljonit. Ma ei tabanud seda loogikat praegu, mingi sõna vist läks kaduma.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Ma saan aru, et seaduseelnõu eesmärk on muuta kaht asja: suurendada riigieelarve tulusid ning piirata alkoholi ja tubaka tarbimist. Ma saan aru, et kui soovitakse piirata alkoholi ja tubakatoote tarbimist, siis võiks ehk mitte 15 või 10% aktsiisi tõsta, vaid 50–60%. Aga küsida tahan natuke teisest küljest. Oli täielikult programmis – aastaga 2018 see lõppes – iga aasta aktsiisimäär 5% tõsta. Aga me lisame 15% ja 10% ning siis läheme 2018. aastal jälle tubakaaktsiisi tõstmisega iga aasta 5% edasi. Küsimus ongi seotud sellega. Kas järgmise aasta eelarvega on probleeme?

Jürgen Ligi

Küsige, millise aasta eelarvega ei ole probleeme. Probleeme on alati miljon ja valikuid on palju.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud rahandusminister! Ma jälgin teie vastuseid esitatud küsimustele ja alguses mõtlesin, et ma ei hakka üldse küsimagi, sest te nagunii ei vaevu vastama. Aga siis mõtlesin, et te seisate seal puldis ikka sellepärast, et anda vastuseid, mida te ei saanud anda rahanduskomisjonis. Seega küsin oma seletuskirja kohta käiva küsimuse siiski ära ja eeldan, et te vaevute vastama.

Seletuskirja kohaselt on Eestis olemas selline meede nagu korterelamute energiatõhususe meede, mille eesmärk on suurendada korterelamute energiatõhusust. Nüüd tõstetav õlikütlet olevate kortermajade kütte hind puudutab umbes 200 maja ja on antud lubadus, et need 200 maja saavad selle meetme raames küsida raha oma küttesüsteemide ümbertegeviseks. Kas see tähendab seda, et need kortermajad, kes seni on olnud järjekorras, et saada toetust majade soojustamiseks, peavad

ootama veel kauem? Või tähendab see seda, et raha leitakse juurde?

Jürgen Ligi

Oleksite võinud ära jätta selle profülaktilise sissejuhatus, et ma nagunii ei vasta ja mis ma siia tulen ja et te mõtlesite mitte küsida. See on hakanud korduma, seda ei taha enam kuulata. Mul ei ole selle aasta eelarvet ees, aga loomulikult me räägime lisarahast, et kompenseerida. Selleks on ka Euroopa Liidu eelarvest raha taotletud. Ma ei oska praegu öelda, mis seisus on CO₂ kvoodi jagamine, aga see on asi, millega me tegeleme ja millest me ei kavatse loobuda.

Aseesimees Jüri Ratas

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Te olete täna andnud üsna huvitavaid vastuseid ja üks põnevaimaid oli see, kui te rääkisite pikalt, et tubakal peavad olema erinevad aktsiisid, sest ühed on väheväärtuslikumad ja nende puhul on illegaalse sissetuleku turg suurem. Nende jookide seas, mida pakutakse meie lastele ja noortele kahjuks ka mitmesugustel noorteüritustel igasugust nänni kätte jagades, on ka väga magusaid siidreid. Kas me soodustame madala aktsiisiga siidri joomist, kuna see on odav ja hea kaup mitteseaduskuulekatele inimestele?

Jürgen Ligi

Aitäh! Tore, et teil huvitav on. Minu jaoks on huvitav see, kuidas te siiski tubaka salaturu probleemi ei tea, kuidas see saab teile uudis olla. Alkopoppide küsimusest ma rääkisin, need ei moodusta üldises alkoholi tarbimises väga suurt osa. Ja sellesse segmenti sekkumisel on õiguslik probleem. Lisaks toob väga suur sekkumine sellesse asemele lihtsalt limonaadi ja viina enama tarbimise ning see ei ole kuigi tõhus. Me peame igal juhul olema targad ja peame igal juhul täitma ka Euroopa Liidu reegleid. Kui te arvate, et neid saab mingisuguste täpsustustega parandada, siis öelge mulle, kuidas. Mul oleks väga hea meel, kui nende magusate jookide turg väheneks. Samas, ega laps ei või kraadidega jooki juua nagunii. Laps ei või neid juua ja see ei ole salaturu

küsimus, see on legaalse turu küsimus. Suitu puhul ma räägin salaturust, alkopopi puhul ei ole tegemist illegaalse turuga. Need on täiesti erinevad asjad. Tubaka puhul väljendub mitteseaduskuulekus ikkagi täiesti teistsugustes, põrandaalustes kaubanduskanalites. Alkopopid on legaalselt leti peal ja seda turgu tuleb kontrollida teistsuguste meetoditega.

Aseesimees Jüri Ratas

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh! Teine suur aruteluteema on täna olnud kütteõli. Te olete siin väga jõuliselt seisnud selle eest, et tuleb inimesi ümber suunata, et tuleb valida keskkonnasõbralikum küttevii ja nii edasi. Tegelikult ma usun, et nende teile esitatud arvestuste kohaselt umbes 1100 majapidamise omanike hulgas on enamik vanusegrupis, kellel ei ole sellist investeerimisvõimekust. Te ütlesite selle peale lohutuseks, et eelarves nähakse ette 3 miljonit, see teeb ühe majapidamise kohta natuke üle 2000 euro. Ilmselt ei pea olema insener – te ütlesite, et teie ei ole insener –, et aru saada, et 2500 euro eest saab, kui väga hästi läheb, ühe ahju ehitada. Kas teil on peale ühe ahju ehitamise veel mõni alternatiiv pakkuda inimesele, kelle pension ei ole nii suur, et hakata kogu torustikusüsteemi ümber ehitama?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei arva, et vaja läheb kogu torustiku ümberehitamist. Torustiku võib ka ümber ehitada, aga tegemist on ikkagi pigem teise katlaga või siis mõne alternatiiviga, mille korral torusid ei ole. 2000 eurot on päris suur raha panemaks inimest tegema asja, mis annab talle pidevat kokkuhoidu. Õliküte on raudselt kallid küte. Inimene maksab kallima kütte eest, kui jätame talle selle stiimuli andmata. Ta maksab niikuinii rohkem, kui maksavad teised küteliigid. Selleks üleminekuks antakse stiimul.

Aseesimees Jüri Ratas

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud minister! Minu küsimus on inspireeritud Mailis Repsi küsimusest siidrite kohta ja teie vastusest talle. Te ütlesite, et laps

ei joo niikuinii. Alkohoolne jook algab 1,2%-st, õlu 0,5%-st, aga need joogid, mis sisaldavad alkoholi alla 1,2%, ei ole alaealistele keelatud. Seega nende puhul ei kehti teie välja öeldud mõte, et laps ei joo niikuinii. Nende jookide hulka kuuluvad päris mitmed siidrid, nii et ka imikule võib põhimõtteliselt alkoholi sisaldavat siidrit joota. Ja see kaup ei ole aktsiisiga maksustatud. Millal või kas üldse on loota selle probleemi lahendust? Kas te näete selles üldse probleemi, et alla 1,2-promillised siidrid on alaealistele kättesaadavad ega ole aktsiisiga maksustatud, kusjuures õlu algab 0,5%-st ja selle aktsiisiga maksustamine samuti?

Jürgen Ligi

Aitäh! Oleks igati väarikam, kui te küsimuses ei paneks mulle sõnu suhu. Ma ei ole öelnud, et laps ei joo. Ma ütlesin, et laps ei tohi juua ja see tuleb teistmoodi tagada. Laps ei tohi ka suitsetada ning seegi tuleb teistmoodi tagada. Aga turud on erinevad, kaubandus on erinev. Ühel juhul me räägime salakaubast, teisel juhul legaalsest kaubast, mida kuritarvitatakse. Ma ei oska seda siidriteemat praegu eriti kommenteerida. Sellele võiks otsa vaadata. Tuletan meelde, mis on põhjus, et seda siiani ei maksustata. Minul selle vastu küll midagi ei ole, kui leitakse võimalus ka selle abil lapse harjumusi õiges suunas kujundada.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud minister! Eelnõu seletuskirjas on öeldud, et vastavalt ministeeriumi uuringule on Eestis 182 kohaliku omavalitsuse omandis olevat hoonet, mida köetakse erimärgistatud kütusega töötavate katelde abil. Kokku tarbivad need 3,3 miljonit liitrit kütteõli aastas. Seega tähendaks muudatus omavalitsustele laias laastus ühte miljonit eurot küttekulude kasvu. Minu kodulinnas on näiteks mitmed lasteaiad sellise kütte peal. Kas te kinnitate, et kui omavalitsused seda taotlevad, saavad nad kõikide nende hoonete küttesüsteemi ümberehituseks toetust? Ja kui saavad, siis milliseks ümberehituseks? Te ütlesite, et on odavamaid kütteviiise. Millisele küttesüsteemile need omavalitsused üle peaksid minema, et nad saaksid seda teie lubatud toetust?

Jürgen Ligi

Aitäh! Veel kord: mina ei kavatse kellelegi ette öelda, millisele küttele ta peab üle minema. Samuti ma ei kavatse kellelegi riigisektoris peale suruda sellist struktuurset reformi, mis ei anna kokkuhoidu, vaid tekitab ainult kulu. See oleks juba ammu pidanud omavalitsuste mure olema, et nad valivad kõige odavama kütteviisi. Üldised kulud on muidugi asjad, mis tuleb riigisektoril solidaarselt kanda. Kui kütus läheb kallimaks, siis tuleb vaadata, kas ette võtta soojustamine, katlavahetus või midagi muud. Seda tuleb igal konkreetsel juhul eraldi analüüsida.

Aseesimees Jüri Ratas

Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Austatud minister! Jah, see on väga õige, et peaks valima kõige odavama kütteviisi. Aga kas sa ei leia, et selline pidev mängimine ja ootamatult ka aktsiiside muutmine ei annagi võimalust seda valida? Sa ei jäta ju piisavalt aega, et kohaneda ja see kõige odavam kütteviis valida. Kas etteteatamisega ei peaks pikem olema? On selge, et nii ruttu küttesüsteemi ümber ei jõuta ehitada.

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei tea, mis mängust te rääkisite, aga kodanikele me selle võimaluse ju pakume, et kuni kütteperioodi lõpuni aktsiis ei muutu. Riigisektor ei peaks olema käsitatav sotsiaalse riskigrupina, vaid kellenagi, kes viib läbi struktuursed reformid ja säästab. Lõppkokkuvõttes jõuab kogu see raha ju inimeste kätte tagasi, riik ei kogu seda kuhugi madratsi alla.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Rannar Vassiljevi!

Rannar Vassiljev

Head kolleegid! Seaduseelnõu 682 oli rahanduskomisjoni istungil arutelul kaks korda: kõigepealt 3. juunil ja teist korda 9. juunil. Annan nendel istungitel toimunust lühikese ülevaate. 3. juuni istungil osalesid ka rahandusminister Jürgen Ligi, ministeeriumi tolli- ja

aktsiisipoliitika osakonna juhataja Marek Uusküla ning peaspetsialist Lauri Lelumees. Markerin arutelul olnud teemad ära ja üritan anda lühikese ülevaate nendega seotud mõttevahetusest.

Esiteks olid arutluse all maagaasi aktsiisimäärad Eestis võrreldes teiste Euroopa Liidu riikidega. Üldiselt nenditi, et need on allpool Euroopa Liidu keskmist, aga kuna täpset võrdlust ministeeriumil esitada ei olnud, siis paluti rahanduskomisjonile saata ülevaade, millised on maagaasi aktsiisimäärad Euroopa Liidu riikides. Selle palve ministeerium täitis ja võib nentida, et maagaasi aktsiisimäär on Eestis praegu umbes kaks korda madalam kui Euroopa Liidus keskmiselt. Diskussioonis on välja toodud võrdlust Läti ja Leeduga, võin lisada, et see määr on meil umbes neli korda madalam kui Soomes.

Üks teema oli erimärgistatud diislikütuse kasutamine, täpsemalt see, millistes valdkondades see kütus alles jääb. Seda saab edaspidigi kasutada põllumajanduses ning meile esitatud eelnõu järgi osaliselt ka kalandusvaldkonnas. Kõlasid juba ka varem arutusel olnud küsimused, kas kütuse erimärgistamine võiks üldse lõppeda ja millist debatti sel teemal on peetud. Põhiline murelaps selles mõttes on põllumajandusvaldkond. On nenditud, et erimärgistatud kütuse regulatsiooni võiks asendada otsetoetustega. Aga nii palju kui mina tean, otsetoetuste puhul on probleem see, et neid ei saa diferentseerida ning kaotajaks jääksid tootjad, kelle tootmine on energiamahukam kui nendel, kelle viljeldav väga rohket kütuse tarbimist ei eelda. See ongi olnud põhjus, miks see asendamine on problemaatiline.

Jutuks oli ka kange ja lahja alkoholi aktsiiside erinevus. Seda debatti on siin ka täna peetud. Suuremalt jaolt oli komisjonis peetud mõttevahetus sama sisuga, nii et pikalt ma sellele ei keskendu. Põhiline küsimus oli õlle ja kange alkoholi aktsiisi vaheline proportsioon, aga käsitlust leidis ka nende magusate jookidega seonduv problemaatika.

Mõnevõrra spetsiifiline küsimus oli põlevkivikütteõli pooltoote mõõtmine, millele anti ka vastused. Uuriti, kas biogaas on praegu aktsiisivaba või maksustatud. Rahandusministeeriumi esindaja ütles, et kuni eelmise aasta lõpuni klassifitseeris Maksu- ja Tolliamet biokütust maagaasina, kuna see oli lähedasim

toode. Euroliidu liikmesriigid kvalifitseerivad seda aga teise kaubakoodi all. Euroopa Liidu toodete klassifitseerimise töögrupis anti asjale lõplik hinnang ja biogaas sai maagaasist erineva kaubakoodi. See hägustas Maksu- ja Tolliameti jaoks senist aktsiisiseadust nii, et biogaasi enam ei maksustatud. Õigusselguse huvides deklareeritakse nüüd eelnõus selgelt, et biogaas ei kuulu maksustamisele.

Arutati ka uttegaasi ehk põlevkivist või turbast või puidust toodetud gaasi maksuvabastust. Uuriti, miks ei ole seda sätestatud. Ka tunti huvi biokütuse kasutamise eesmärgi vastu. Jällegi mõnevõrra detailsemast valdkonnast oli arutluse all 100 kW võimsusega ning süsteemi ühendatud seadmete abil elektrit tootva kodutarbija korteriühistu maksukohustuse teema. Põhimõtte on see, et sõltumata sellest, kas seade on võrku ühendatud või mitte, maksukohustust ei ole. Võrku edastatud elektri puhul tekib maksukohustus võrguettevõttel.

Alkoholiaktsiisi käsitledes toodi välja seos tarbijahinnaindeksiga. Küsiti, kas plaanitav aktsiisitõus on kooskõlas tarbijahinnaindeksiga. Eelnõu algataja nentis, et ennekõike on eesmärk, et alkoholi kättesaadavus ei paraneks, ja see tähendab seda, et võrdlusbaasiks ei ole tark võtta tarbijahinnaindeks, vaid pigem inimese sissetulek.

Erimärgistatud kütuse kompensatsioon transpordivaldkonnas oli samuti kõne all. Plaanide kohaselt seisab see ees reisijate veol, kaubavedusid see ei puuduta. Sellest tulenevalt tõusetus küsimus ka muudatuse mõjust konkurentsivõimele. Tuleb nentida, et kui võrrelda ühe meie põhilise konkurenti Lätiga, kes on raudteetranspordis nii kauba kui ka reisijate veol olnud mõnevõrra edukam kui Eesti, siis tuleb tõdeda, et Lätis raudteel kasutatav kütus maksustamise mõttes eelisseisus ei ole, küll aga on küsimus see, kuidas on jagatud raudteeinfrastruktuuri kasutustasu reisiliikluse ja kaubavedude vahel.

Küsi ka praamiliikluse kohta ja Rahandusministeerium ütles, et eelarves on olemas lisaraha, et vältida maksumuudatuse kandumist hindadesse. Komisjonis oli nagu tänagi jutuks õiguskantsleri tähelepanujuhtimine kerge kütteõli järsule kallinemisele ja see, et inimesed, kes praegu seda kütteõli kasutavad, ei pruugi olla võimelised plaanitud aja jooksul uuele kütteallikale üle minema. Selle peale ütlesid

Rahandusministeeriumi esindajad, et see ongi üks põhjus, miks selle punkti jõustumine on lükatud järgmise kütteperioodi lõppu. Tegelik hinnatõus jõuaks inimesteni ülejäärgmise kütteperioodi ajal.

Kuna kurdeti ka, et oli liiga vähe aega dokumentidega tutvuda, siis lepiti kokku, et eelnõu saadetakse esimesele lugemisele 10. juuniks, aga vajaduse korral on võimalus järgmisel esmaspäeval, 9. juunil veel eelnõu kohta küsimusi esitada. Otsustati teha juhatusele ettepanek panna eelnõu teispäeva, 10. juuni päevakorda. Selle poolt oli 6 komisjoni liiget, vastu 2, erapooletuid ei olnud.

Tulenevalt sellest, et 3. juunil lepiti komisjonis kokku arutelu jätkata 9. juunil, see ka toimus. Oli mõttevahetus selle üle, kas minister peaks kohal olema või ei peaks. Esimesel arutelul ta oli kohal. Üldiselt keskenduti ka komisjoni sellel istungil sisulisele arutelule. Annan lühidalt ülevaate, mis teemad teisel istungil jutuks tulid.

Täpsustati sigarettide aktsiisi tõusu ja seda ennekõike 2016. aastal. Rahandusministeeriumi eelnõu järgi on tõus 5% aastas. Samas väitsid komisjoni liikmed, et kusagilt on jäänud mulje, et tegelikult peaks aktsiisitõus olema 10%. Eelnõus on piiratud 5%-ga. Taas kerkisid teemaks erimärgistatud kütus ja raudtee. Pikemalt ma sellel ei peatuks, kuna arutelu sisu kattus suhteliselt suures osas esimese istungi arutelu omaga. Näiteks jälle arutati biogaasi aktsiisi kaotamist ja sellega seondult riigiabilo vajadust. Nenditi, et tõepoolest, riigiabiluba selleks vaja on.

Kõnealune päevakorrapunkt oli 9. juuni täiskogu istungil viimane ning istungi lõppemise aeg on kodu- ja töökorra seaduses väga täpselt sätestatud – see on kell 13.00. Tuleb nentida, et küsimusi oli rohkem, kui ajaformaat esitada võimaldas. Sugugi kõik, kes soovisid veel midagi pärida, kahjuks seda teha ei saanud. Aga meie menetluslikud otsused vajasisid otsustamist, sest varem oli tehtud ettepanek võtta eelnõu täiskogu istungi päevakorda 10. juuniks. Otsustati teha ettepanek esimene lugemine lõpetada – selle poolt oli 6 komisjoni liiget, vastu 4 –, määrata muudatusettepanekute tähtajaks 17. juuni kell 17.15 – ka selle poolt oli 6 inimest ja vastu 4 – ning määrata ettekandjaks komisjoni esimees Rannar Vassil-

jev – sellegi poolt oli 6 komisjoni liiget ja vastu 4.

Enne kui ma küsimustele vastama hakkan, ütlen veel, et tegelikult oli meil see eelnõu mitte sisu mõttes, vaid protseduuri mõttes osaliselt arutelul ka eile toimunud komisjoni istungil. Otsustasime, et ajalimiidi lõppemise tõttu ja selle tõttu, et kõigil ei olnud võimalik nii palju küsimusi esitada, kui nad oleksid tahtnud, me arutame seda täiendavalt veel oma neljapäevasel istungil. Siis saaks küsimused, mis jäid saalis esitamata, komisjonis tõstatada ja ka neile vastused saada. Tõesti siin saalis on küsimuste-vastuste hulk piiratud. Samas kerkis meil ka muudatusettepanekute tähtsaja küsimus nagu täna siin saaliski ühe teise eelnõu ja teise komisjoni puhul. Üldiselt on Riigikogu praktikas ette tulnud, et kümme päeva muudatusettepanekute tähtsajana ei sobi, ja nii on tekkinud küsimus, millal sellest võiks kõrvale kalduda. Arutasime seda komisjonis päris pikalt ja otsustasime, et komisjoni esimehel on volitus see teema tõstatada järgmine kord, kui komisjonide esimehed omavahel kokku saavad. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Mihhail Stalnuhhin, teine küsimus!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud kaasettekanaja! Täna laekus meile kiri AS-ilt Eesti Gaas, seda seoses maagaasi aktsiisimäära 20% võrra tõusuga järgmisel kolmel aastal. Kirjas on juttu sellest, et gaasi hinna tõus mõjutab otseselt 100 000 kodutarbijat ja veidi rohkem kui 2000 ettevõtet üle Eesti, et selle soojuse kallinemine puudutab iga kolmandat soojusetarbijat Eestis, et gaasi ja sellest toodetava soojuse kõrgemale hinnale lisandub ka maagaasivõrgu tasu suurenemine, et väheneb konkurentsivõime jne. Kas sulle ei tundu, et seletuskiri, mis poole lehekülje peal räägib meile selle aktsiisi tõusu tagajärgedest, ei kajasta tõde? Ehk on seda vaja veel täiendavalt arutada?

Rannar Vassiljev

Jah, seoses selle aktsiisieelnõuga on meile saabunud hulk kirju. Nende sisu on erinev ja sõltub valdkonnast, mida nende saatjad esindavad. Kindlasti võtame kirjade saatjatega kontakti ja üritame teemat arutada. Mis puutub

maagaasi, siis selle tarbijate hulk on tõesti väga suur, samas aktsiisi osakaal maagaasi lõpphinnas ei ole kuigi märkimisväärne. See tähendab realselt seda, et maagaasi aktsiisimäära 20% tõusu puhul moodustab aktsiis sõltuvalt sellest, kas ollakse kaugküttesüsteemis maagaasi tarbija või seda otse kasutav, 0,7–1,4% lõpphinnast. Kahtlemata see mõjutab väga paljusid elanikke ja ka arvestatavat hulka ettevõtjaid, aga selle mõju rahas ei ole suur. Kindlasti võtame selle kirja autoriga ühendust ja arutame seda teemat, aga kordan, et kuigi neid, keda kõnealune muudatus mõjutab, on palju, ei ole see mõju drastiline.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ene Ergma, teine küsimus!

Ene Ergma

Suur tänu! Lugupeetud rahanduskomisjoni esimees! Ausalt öeldes ma olen väga mures selle pretsedendi pärast, mille teie komisjon tekitas. Te töite suurde saali eelnõu, mille arutelu ei olnud lõppenud. Komisjoni liikmed said esiteks eelnõu materjalid väga hilja kätte ja teiseks jäi veel hulk küsimusi üles. Öelge palun, kas te jätkate nii? Kas see on hea tava, mida te praegu demonstreerite? Kas ei olnud võimalik tuua see eelnõu saali siis, kui see on komisjonis korralikult läbi arutatud? Meil hakkab juba tekkima kahtlus, kas komisjonis üldse asju tõsiselt arutatakse või lähtutakse sellest, et eelnõu on vaja saali tuua ja ärme seda enam arutame?

Rannar Vassiljev

Ütleme nii, et ma kindlasti üritan mitte anda oma panust sellesse, et see võiks muutuda traditsiooniks. Aga kindlasti ei saa öelda, et tegu on pretsedendiga. Seda on ette tulnud mitmes komisjonis ja mis siin salata, ka rahanduskomisjonis teatud moel varemgi. Mis isenesest ei tähenda, et see on hea praktika, mida võib jätkata. Võib tõesti nentida, et esimese istungi materjalid oleks võinud pikemalt käes olla. Istung toimus teisipäeval ja dokumendid oli EMS-ist võimalik kätte saada esmaspäeval. Kas see oli piisav aeg tutvuda selle materjaliga või mitte, eks see on omaette küsimus, aga muidugi ei teinuks paha, kui see periood olnuks pikem. Aga mis siin salata, selle eelnõuga on tuli taga ja menetlusprotsessi praeguse kiiruse

juures peame eeldama, et me enne juulit ühelgi juhul seda vastu ei võta. Kindlasti on tulenevalt tempost tegu mitte just traditsioonilise menetlusega ja ma ei arva, et see on eeskuju, millest peaks edaspidi lähtuma. Kui vähegi võimalik, siis võiks jätta nii muudatustepanekute tähtjaks kui ka dokumentidega tutvumiseks ja komisjonis aruteluks võimalikult palju aega.

Samas pole ma nõus väitega, et seda eelnõu menetledes ei ole komisjonis võimalik olnud küsimustele vastuseid saada. Esimene istung, mis toimus 3. juunil, kestis kokku 3,5 tundi ja kõige rohkem aega kulus just eelnõu 682 käsitlemiseks. Nii et kokkuvõttes on seda minu arvates saanud arutada küll. Aga see ei tähenda, et kogu arutelu protsess ei oleks võinud olla pikem ja ladusam.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Priit Toobal, teine küsimus!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Lugupeetud komisjoni esimees! Kõigepealt, ka mina nõustun Ene Ergmaga ja ütlen, et seesugune eelnõude menetlemine komisjonis enne siia saali jõudmist on halb pretsedent. Ma arvan, et seesugust eeskuju endale seada ei tohiks. Aga mu küsimus puudutab erimärgistusega vedelkütust ja sellega kütmist. Eelnõu seletuskirjas lehekülgedel 26 ja 27 on tabel, kust näeb, kui palju loodetakse tulu riigieelarvele. 2015. aastal on see summa 7,8 miljonit eurot, 2016. aastal 13 miljonit, 2017. aastal 8 miljonit ja 2018. aastal 2,9 miljonit eurot, kokku 31,7 miljonit eurot. Veel mõni kuu tagasi me võitlesime üheskoos Juhan Partsi tegevuse vastu kodukulude suurendamisel. Nüüd olete teie valitsusse minnes täpselt sedasama teed läinud, et aitate inimeste kodukulusid kasvatada. 31,7 miljonit eurot tuleb inimestel kodukuludeks rohkem maksta.

Aseesimees Laine Randjärv

Üks minut on läbi.

Priit Toobal

Miks te meelt olete muutnud?

Rannar Vassiljev

Esiteks, see 31,7 miljonit on mõistlik nende aastate peale ära jagada. Muidu jätab see mitte kõige korrektsema mulje. Kahtlemata kodukulud kasvavad. Küsimus on, milline see kasv on – põhjendatud või mitte. Või õigemini, kas põhjendatud on erisused, mille alusel tarbijaid on seni erinevalt koheldud. Kui me räägime maagaasist, siis on küsimus, kas selle aktsiis, mida võib pidada teist liiki kütuste omaga võrreldes väiksemaks, on kuidagi põhjendatud või mitte. See, et hinnad tõusevad, kipub turumajanduses tavapärane olema. Sellist turumajandust, kus hinnad ei tõuse, vaid langevad, tõenäoliselt kauges perspektiivis keegi väga ei tahakski. Kui me räägime maagaasi aktsiisimäära tõusu mõjul küttearve suurenemisest 0,7–1,4%, siis kahtlemata on tegu hinnatõusuga. Aga kui kõrvutame seda muude hinnatõusudega, mida näitab tarbijahinnaindeks, siis ei saa öelda, et tegu on drastilise kallinemisega.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Igor Gräzin!

Igor Gräzin

Seesama koht seletuskirjas, millest Stalnuhin juba rääkis. On tekkinud oht, et Eesti gaasivõrgud lähevad Eleringi kätte, see on oma ahned kombitsad juba välja sirutanud. Teiste sõnadega, kogu see jutt 1,4%-st aktsiisitõusust ei vasta tõele. Elering virutab võrgutasu otsa vähemalt 30, 40 või 50% ja need on täpselt samasugused aktsiisimaksud. Milline ikkagi tuleb gaasi puhul tegelik riigi kehtestatav maks? See seletuskiri on vale.

Rannar Vassiljev

Ma eeldan, et see seletuskiri ei ole vale, et mõju aktsiisi kaudu hinnale on arvatatud korrektelt. Mis puutub võrguteenuse eest võetavasse tasusse, kes võrgu omanikuks saab ja kas selle tõttu hinnad tõusevad või langevad, siis see on hoopis teiste eelnõude teema. Ja ma ei ole nõus, et võrgutasu on samasugune aktsiisimaks, nagu on tänases eelnõus käsitletav maagaasi aktsiis. Need on kindlasti olemuslikult erinevad maksud. Võrgutasu on ennekõike tasu maagaasi kohaletoimetamise eest ja koosneb eri kulukomponentidest.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalle Palling, teine küsimus!

Kalle Palling

Aitäh! Austatud ettekandja! Eelnõu seletuskirjas on toodud, et kerge kütteõli erimärgistamise lõpetamise tulemusena jääb Eestis kasutusele vaid üks erimärgistatud kütus: eriotstarbeline diislikütus. Kas te nimetaksite valdkonnad, kus seda kütust lubatakse edaspidi kasutada, ja annaksite oma hinnangu, kui otsustarbekas nendes valdkondades eriotstarbelise diislikütuse kasutamine on? Järsku on mõistlikum välja töötada hoopis toetusmeetmed nendele valdkondadele ja jätta kogu diislikütus erimärgistamata. Minu teada eelmine põllumajandusminister pidi need meetmed välja töötama, äkki olete kursis, kusmaal nendega ollakse?

Rannar Vassiljev

Põhimõtteliselt jäaksid erisused kehtima põllumajanduses ja kalanduses. Kõige suurem küsimus on olnud, kas on võimalik asendada erimärgistatud kütus toetustega. Ma ei pea ennast selle valdkonna suureks spetsialistiks, aga minu teada seisneb põhiprobleemaatika üleminekul erimärgistatud kütuselt toetustele selles, et on keeruline või isegi keelatud kohelda otsetoetuste jagamisel erinevaid põllumehi erinevalt. Teisisõnu on küsimus selles, kas otsetoetused kompenseeriksid erisoodustusega kütuse ärajätmise ka neile, kelle põlluviljelus on energiamahukam kui ettevõtjail, kelle tootmine nõuab märksa vähem kütust. Mina olen aru saanud, et põhiline raskus toetusskeemide väljatöötamisel peitub selles. Mulle tundub, et kui see probleem oleks ületatav, siis oleks see uuendus, mida tasuks tõsiselt arutada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Igor Gräzin, teine küsimus!

Igor Gräzin

Võidelnud rohkem kui viis aastat gaasivõrgu eraldamise eest Eesti Gaasist, ma kinnitan: ausõna, ma ei ole kunagi võidelnud selle võrgu riigistamise eest. Elering aga kahtlemata üritab seda teha. Siin kolleegid ka küsisid ühe asja kohta. Nimelt, me oleme praegu veidi segaduses. Seleta mulle puhtteoreetiliselt ära, milles näed sa vahet aktsiisi ja riigiettevõtte poolt

suvaliselt määratava võrgutasu vahel! Ma väidan, et riigiettevõtte kehtestatud võrgutasu kujutab endast aktsiisi. Vaidle mulle palun vastu!

Rannar Vassiljev

Ma siis vaidlen vastu. Aktsiisi rakendatakse valdkondades, kus on näha ohtu kas keskkonnale või inimese tervisele või kus kasutatakse taastumatuid ressursse. Gaasi puhul me saame kindlasti rääkida aktsiisist, mis on rakendatud taastumatule ressursile. Ja kindlasti ei ole tegu ka looduse seisukohalt kõige puhtama energia saamise viisiga. See on maksu mõttes klassikaline aktsiisimaks. Kui Eesti Gaasi võrgu omanik tulevikus hakkab olema mõni riigiettevõtte, siis saab selle kasutamise tasu olema määratud eeldatavasti kulupõhiselt ja seda peaks kontrollima Konkurentsiamet, nagu ta kõiki teisi sääraseid hindu kontrollib. Selles mõttes ma ei saa nõustuda, et võrgukasutustasu saab olla määratud päris suvaliselt, sõltumata sellest, kas see on eraomandis või riigi omandis. Siin on oma roll Konkurentsiametil, sõltumata sellest, kes gaasivõrgu omanik tulevikus on.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Rannar Vassiljev! Nüüd avame läbirääkimised. Palun, Sven Sester Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindajana!

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid ja minister! Vaadates teie esinemist ja teid ka praegu, kui te olete minust paremal käel, on tekkinud tunne, et te olete kuidagi väsinud. Ma saan sellest ka aru – olete pidanud kaitsma teeseaduse eelnõu, millega te tahate eelarvest eraldada teatud vahendid teede arvel. Kohe on tulemas tulumaksuseaduse muutmise eelnõu, millega tekib ka küsimusi, kuna põllumajandustoetuste osas on tehtud suhteliselt suvaline valik, ja praegu siis räägime aktsiisidest – alkohol, tubakas, maagaas, erimärgistatud kütus. Ei ole kerge! Ma saan tõesti aru, et ei ole kerge!

Vaadates selle eelnõu seletuskirja, hakkas mulle kohe silma seaduse eesmärk. Asjaomase lõigu esimesest lausest selgub praegu toimuva olemus: "Eelnõule ei ole eelnenud väljatöötamiskavatsust tulenevalt Vabariigi Valitsuse tegevuskava kiirest elluviimise vajadusest."

Head kolleegid, see seletabki ära, mida me täna siin teeme. See, mida siin praegu sätestada püütakse, ei ole eesmärk. See on tegelikult vahend mingite muude eesmärkide saavutamiseks. Kogu see protsess, mis siin käib, ei ole eesmärk, vaid vahend. Ja mis on eesmärgid, see on eraldi teema.

Räägime siis sätetest, mida püütakse jõustada. Kõigepealt alkoholiaktsiis. Me oleme varem kokku leppinud – see kokkulepe on sõlmitud teatav arv aastaid tagasi ja kandub edasi aastatesse 2015 ja 2016 –, et neljal aastal järjest tõstame alkoholi aktsiisimäära 5% aastas. Tegemist on kehtiva seadusega. Nüüd nähakse ette, et tulevane seadus peaks 2015. aastal seda tõstma 15% ja mida väga palju ei ole räägitud, kõigil kolmel järgneval aastal – 2016, 2017 ja 2018 – 10%. Me täna oleme rääkinud peasjalikult ainult järgmisest aastast.

Minu jaoks on küsimus, kui nii võiks üldse küsida, mis ikkagi oleks see õige protsent. Millest see peaks tulenema? Minister vastas minu küsimusele põiklevalt. Kuna ma tõi sisse konjunktuuriinstituudi, siis ütles ta, et me ei pea konjunktuuriinstituudilt selle kohta küsima, tal endal on ka mingid andmed olemas. Mis andmed, kelle käest – need vastused jäid saamata. Tahaks aga teada, kust on see valgustus tulnud. Varasematel aastatel on ministri kasutuses oleva andmebaasi põhjal järeldatud, et 5% on õige, nüüd ta aga ütleb, et 15% ja tulevikus 10% on õige.

Ühte ma võin küll öelda: kindlasti me peaksime lähtuma tõdemusest, et alkohol ei muutu aja jooksul odavamaks. Võtame saadava sissetuleku – keskmise palga või mediaanpalga, ükskõik millise tingliku näitaja – ja võrdleme seda alkoholi hinnaga. Sedamoodi ümber kalkuleeritult ei tohiks alkohol kindlasti muutuda odavamaks. Muide, ma võin öelda, et ma tegin teatud analüüsi ja pean nentima, et suure tõenäosusega kokkulepitud tõus 5% tekitab aja jooksul olukorra, kus alkohol muutub odavamaks. Järelikult me peaksime aktsiisimäära tõstma. Küsimus on, mis on see õige protsent: kas hüppeline tõus 15% seni kokku lepitud 5% pealt või miski muu. Mulle tundus, et kalkulasioon näitas 7–8% peale minekut. Seega alkoholiaktsiisi tõusu puhul ei ole lähtunud millestki muust kui sellest, mida eelnõu seletuskiri ütleb: meil on vaja eelarvelisi vahendeid oma teatud eesmärkide saavutamiseks.

Palun kolm minutit lisaiega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit lisaiega.

Sven Sester

Teiseks, tubakaaktsiis. Meil on kunagi varem kokku lepitud, et tubakaaktsiis on 10%. See on mõni aasta tagasi tehtud kokkulepe ja me tasandasime 10%-lise tõusu, mis oli plaanitud ühele aastale, kahele aastale: 6% ja 6%. Mida me nüüd aga näeme? Me näeme, et selle eelnõu kohaselt tubakaaktsiis tõuseb 2016., 2017. ja 2018. aastal 5%. Jällegi, me oleme oma diskussioonis jõudnud rääkida ainult sellest n-ö esimesest tõusust. Aktsiisimäär tõuseb ka järgmisel kolmel aastal. Minu küsimus on, et kui me tahame tekitada olukorra, kus tubakatooted kallinevad samamoodi kas siis vastavalt inflatsiooniindeksile või keskmise palga tõusule, siis miks me jätame ära 2015. aasta. Siiaamaani sellele muud vastust pole kui vaid see, et kui me kehtestame 2016. aastaks tõusu, siis enamik tootjaid ja hulгимүүжайд kontsentreerib oma kaubavarud selle eelsesse viimasesse kolme kuusse kuni kuude kuusse. Ja eelarveliselt tähendab see seda, et suurem aktsiisilaekumine langeb 2015. aastasse. Tõsilugu, nii see on. Jällegi ma ütlen, et need otsused on tehtud poliitoloogilistel kaalutlustel, mitte rahva tervisest lähtuvalt.

Huvitav on see, et isegi tubakatootjad ütlevad, et kuulge, sõbrad, tõstke tubaka aktsiisimäära juba järgmisel aastal. Nad võiksid öelda, et ärge üldse tõstke, aga ei, nad ütlevad, et tehke tõuse kogu aeg, aga olgu need kindlad.

Kolmandaks, maagaas. Ma tunnetan, et valitsusel on uus n-ö sõnumitoos välja mõeldud. Ja selle sisu on, et ärge rääkige 20%-lisest hinnatõusust, maagaas kallineb 1% ja natuke peale. Aga jällegi räägitakse sisuliselt vaid järgmisest aastast. Eelnõu kohaselt seisab kolmel järgneval aastal ees gaasi hinna tõus igal aastal 20%: seniselt 23 eurolt 1000 kuupmeetri kohta kolme aasta pärast 40 euronit kuupmeeter. Reaalne aktsiisitõus on peaaegu 85%. Öelda selle peale, et gaas kallineb mingi 1%, ei ole õige. Tegemist on hinna 20%-lise tõusuga igal aastal.

Veidi ka vedelkütuse erimärgistusega seonduvast. Ma arvan, et kauges perspektiivis on õige lõpetada turul kogu sinise kütusega seon-

duv tegevus. Riigil on väga kulukas seda kontrollida. Küsimus on, millised kompensatsioonimeetmed peaks tulevikus rakendama, kui teatud sektorites selle kütuse kasutamine lõpetada. Praegu me vaatame, mis hakkab toimuma lähiajal. Me näeme 2000 väikeelamut ja 200 kortermaja, me näeme Eesti Raudtee kahevat konkurentsivõimet võrreldes Baltikumi teiste ettevõtetega, me näeme hätta sattuvat kalandust. Muidugi tekivad küsimused, mille jaoks üks või teine otsus on langetatud. Huvigrupid on rahanduskomisjonile saatnud kümneid kirju, aga konkreetse eelnõu ettepanekutele on lisatud fraasid: "mitte arvestatud", "ei toetatud", "ei arvestata".

Head kolleegid, kogu selle jutu kokkuvõte on, et IRL-i fraktsioon teeb ettepaneku eelnõu tagasi lükata, mitte sellega edasi minna. Peame õigeks tulla sellega saali uuesti siis, kui see on läbi arutatud kõikide osapooltega. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Keskerakonna fraktsioon teeb ettepaneku alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning vedelkütuse erimärgistamise seaduse muutmise seaduse eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Ja nimelt järgmistel põhjustel.

Esiteks, me saame aru valitsuse soovist halvenenud majanduskeskkonnas eelarve maksutõusudega paremasse olukorda saada, kuid need maksutõusud toovad paratamatult kaasa Eestis elukalliduse tõusu. Selle eelnõu puhul on kindlasti taunitav, et järjekordne maksude tõstmine kasvatab kodukuluseid. Eesti Pank on esitanud Eesti majanduse korrigeeritud prognoosi, kus öeldakse, et on oodata tarbijahindade tõusu. 2014. aasta esimese poole väga aeglane inflatsioon hakkab järk-järgult kiirenema ja seda soodustab ka kodumaine hindade tõus. Viimast põhjustab muu hulgas aktsiisimäärade tõstmine. Nii saab selle aasta hinnatõusust, mis on kõigest 0,8%, järgmisel aastal juba 2,4% ja 2016. aastal 2,7%. Selle näitajaga oleme edaspidigi suurema hinnakasvuga riik kui euroalal keskmiselt.

Kui alkoholi ja tubaka kallinemisele võib alati leida õigustust, et pahesid tulebki mak-

sustada, siis Eesti asukoht paneb meid sellisesse olukorda, et toa kütmine ei tohiks küll olla karistatav. See ei ole patt, et Eesti pered püüavad ennast talviti soojas hoida, see on sundvajadus.

Sellele, et seaduseelnõu järgi on päris suurt hulka peresid tabamas maksutõus, pole tähelepanu juhtinud mitte ainult Riigikogu opositsioon, vaid ka õiguskantsler. Õiguskantsler räägib kitsamalt nendest peredest, kes siiani kütavad oma eramaja kütteõliga, ja toob välja, et plaanitav kerge kütteõli aktsiisimäär tõus toob nendes kodudes kaasa toasooja arvete kasvu ligi 38%, sest et järgmisel aastal on plaanis aktsiisimäär tõsta 350% jagu. See tähendab, et muudatusel on nendele peredele väga suur mõju. Kompensatsioonimehhanism, mida lahkelt sõnades lubatakse, on aga veel kehtestamata. Peredele, kes saavad nüüd teada, et eesolev kütteperiood jääb selle hinnaga viimaseks, öeldakse, et leidke mõni otstarbekam ja odavam kütmissüsteem. Seega nad peavad kas ise tegema väga suure ühekordse väljamineku, et oma kütmissüsteem välja vahetada, või jääma ootama lubatud samme, mis ehk astutakse Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, KredExi ja Rahandusministeeriumi koostöös.

Seletuskirjast võime lugeda, et need osapooled kavatsesid lähiajal kokku leppida toetusmeetme detailides ja praktilises rakendamises. Me oleme jõudnud seaduseelnõu esimese lugemiseni ilma teadmata, milline see toetusmeede tuleviks on ning mida tähendab ministeeriumide arusaama järgi lähiaeg. Meil ei ole ka kindlat teadmist, et iga kodumajapidamine, kes suudab omapoolse raha välja käia, ikkagi abikõlblik on ja et abiraha ka kõigile jagub.

Nii et nendele seletuskirja järgi tuhandele perele, aga mõningatel hinnangutel, millele viitab ka õiguskantsler, märksa suuremale arvule asjaosalistele tähendaks see seadus märkimisväärset kodukulude kasvu. Tõsi, praegu ei ole enam valitsuses ühtegi erakonda, kes oleks valijaga lepingu sõlminud ja lubanud kodukuluseid mitte suurendada, aga see ei tähenda, et me peaksime sellise asjaga leppima.

Palun kolm lisaminutit!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit lisaks.

Kadri Simson

Oma mõju oleks sellel seadusel kindlasti ka kohalikele omavalitsustele. Nagu seletuskirjas ilusasti välja toodud, 182 kohaliku omavalitsuse hoonet on vedelkütteõli küttel ja nad tarbivad aastas nende enda andmetel 3,3 miljonit liitrit kütteõli. Plaanitud muudatus tähendab ka omavalitsustele üle miljoni lisakulutusi. Päris mitmed nendest hoonetest on lasteaiad. Nii et parandades riigieelarve positsiooni, tekitatakse jälle kulusid kohalikele omavalitsustele, lisaks koduomanikele. Meil on levinud huvitav retoorika: kui makse tõstetakse, siis öeldakse, et kõik peaksid solidaarselt kannatama, aga hinnatõusude kandmisel seda solidaarsust me valitsuse poolt ei näe.

Ja lõpetuseks. Käib retooriline protsenti-dega mängimine, justkui gaasiaktsiisi tõstmine 20% järgmisel aastal, sellele lisaks veel 20% aastal 2016 ja siis veel 20% aastal 2017 ei loeks midagi. See on justkui marginaalne ja gaasitarbijad peaaegu ei peaks seda märkama. Tegelikult protsendi põhjal võiks see tõesti tunduda nagu mitte midagi, aga selle abil plaanitakse järgmisel aastal lisalaekumisi 2,9 miljonit eurot, aastal 2016 juba 6,1 miljonit eurot ja 2017. aastal 9,9 miljonit. Kui me need miljonid gaasitarbijate vahel ära jagame, siis igaühe kaotus ei ole enam märkamist mittevääriv summa, vaid ulatub sadadesse eurodesse. Jutt, et maksu tõstmist peaaegu ei panda tähelegi, osutub ilmselt sama tühjaks, kui on näidanud kõik eelmised maksutõstmised, mis on tõusvas joones tehtud.

Seetõttu teeb Keskerakonna fraktsioon ettepaneku eelnõu säärase paketina tagasi lükata. Ega sel ju muud eesmärki ei ole kui parandada juba selle aasta laekumisi. Ma saan aru Rahandusministeeriumist, kes loodab, et kui järgmisel aastal tõstetakse märkimisväärselt ka alkoholi- ja tubakaaktsiisi, siis kõik tormavad neid tänavu ette ostma ja siis saab aasta lõpus öelda, et vaatamata majanduslangusele eelarve siiski täitus. Aga järgmisel aastal annab see uuele valitsusele tagasilöögi, sest tuleval aastal jäävad summad laekumata, lisaks kõik probleemid salaturuga. Loodan, et te toetate meie ettepanekut eelnõu tagasi lükata. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem kõnesoove ei ole. Sulen läbirääkimised. Juhatusel on laekunud kaks sama

sisuga ettepanekut, üks Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioonilt ning teine Keskerakonna fraktsioonilt. Seega peame valmistuma hääletamiseks.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ning Keskerakonna fraktsiooni ettepaneku alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning vedelkütuse erimärgistamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 682 tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 29 Riigikogu liiget, vastu oli 52, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust. Eelnõu 682 esimene lugemine on lõppenud. Määratud muudatuse ettepanekute esitamise tähtajaks s.a 17. juuni kell 17.15. Head kolleegid, keskustelu saalis on liiga valjuhäälane!

5. Maksukorralduse seaduse ja käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (680 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Me jätkame istungit. Päevakorrapunkt nr 5 on Vabariigi Valitsuse algatatud maksukorralduse seaduse ja käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 680 esimene lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed!

Aseesimees Laine Randjärv

Palun vabandust, ettekandja! (Juhataja helistab kella.) Palun jätkake!

Jürgen Ligi

Sellele vaatamata austatud juhataja ja lugupeetud Riigikogu liikmed! Väljapakutud eelnõu olulisimad eesmärgid on parandada maksuulekust ja tervendada ettevõtluskeskkonda. Esimene muudatus näeb ette maksude tagastamise nõude tähtaja pikendamise 30 päevalt 60 päevani, teine muudatus aga tasutud maksude summa avalikustamise maksuhalduri veebilehel. Maksukorralduse seaduses ja käibemaksuseaduses pikendatakse tagastusnõude täitmise n-ö intressivaba tähtaega 30 päevalt

60 päevani, samas lühendatakse käibemaksuseaduses käibemaksu enammakse menetlemise aega 30 päeva võrra, et üldine käibemaksu tagastamise nõude menetlemise aeg jääks samaks, 120 päeva.

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, ettekandjal ei ole võimalik kuulda isegi iseenda häält. Palun, kes soovib kõnelda kõva häälega, võib teha seda teises kohas! Palun jätkake!

Jürgen Ligi

Ma näen ja kuulen, et Juhan Parts on esimest korda sel kevadel Riigikogus. Tere päevast!

Muudatus puudutab kõrgema riskiastmega tagastusnõudeid, mis vajavad kehtiva korra järgi täiendavat kontrolli. Maksuhalduri riskianalüüsi aluseid ei muudeta, ligikaudu 95% nõuetest täidetakse edaspidigi nelja tööpäeva jooksul. Maksuhalduril on kohustus viia mis tahes menetlused läbi võimalikult kiiresti ning ilma maksumaksjale ebamugavusi põhjustamata. Maksu- ja Tolliamet hakkab s.a 10. oktoobrist avaldama koondsummana tasutud riiklike maksude, kogumispensionimaksude ja töötuskindlustusmaksude summat. Lisaks tuuakse eraldi välja tööjõumaksude summa. Teavet avaldatakse kord kvartalis, füüsiliste isikute tasutud maksude summat ei avalikustata.

Muudatused, mis võimaldavad maksuametnike aega tõhusamalt kasutada, on esiteks revisjoniakti koostamata jätmine, kui revisjoni käigus midagi uut ei avastatud, ning teiseks, pärandiks saadud varaga seotud maksuvõlalt, näiteks maamaksuvõlalt intressi ei arvestata. Tänan!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Kalle Palling!

Kalle Palling

Aitäh! Austatud minister! Ettevõtluskeskkonna tervendamise ja mitmesugustest maksudest kõrvalehoidmist vähendavate ning maksude paremat laekumist soodustavate meetmete kasutuselevõtt on kindlasti initsiatiiv, mida tuleb siin Riigikogu saalis tervitada. Aga kui suur on teie hinnangul näiteks käibemaksu mittelaekumist iseloomustav summa, mis jääb

just maksudest kõrvalehiilimise tõttu riigil igal aastal saamata? Kindlasti teil on need arvud teada.

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma hakkasin neid juba unustama, sest algatatud initsiatiivide hulk on olnud väga suur. Osa neist on juba heaks kiidetud. Sellest on aga üle aasta möödunud, kui tolle initsiatiiviga seotud arvutused mul peas olid. Ma arvan, et selle maksuaugu suuruseks hinnati, oli see nüüd täpselt aasta või oli see rohkem tagasi, tugevalt üle 400 miljoni euro. Ning otseselt käibemaksu osakaal seal oli üle poole. Aga eks kõik ole metoodika küsimus – alati tuleb selliseid laekumisi hinnata, ent on vaieldav, mida lugeda. Eri metoodikad võivad anda erinevaid tulemusi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Laurson!

Peeter Laurson

Aitäh, hea koosoleku juhataja! Hea ettekandja! Käibemaksutagastuse nihkumine 30 päevalt 60 päevani on väga pikk aeg ettevõtja jaoks, kes tahab oma ettevõtmises seda raha uuesti kasutada. Peale selle on pangalt saada-
vad laenud praeguses Eesti majanduskeskkonnas väga kallid, intressid on kõrged. Kas on mõeldud ka mingeid teisi lahendusi, kuidas oleks võimalik raha kiiremini tagastada? Vahel nõuda mingeid lisadokumente ettevõtjalt, et tagastus toimuks kiiremini, et ei oleks vaja oodata 60 päeva?

Jürgen Ligi

Ma arvan, et mitte kuskil Euroopas ei tagastata käibemaksu nii kiiresti ja efektiivselt kui Eestis. Paraku tehakse seda suhteliselt pimesi kolme-nelja arvu põhjal, mis maksumaksja ise esitab. See süsteem põhineb ülimal usaldusel, mis tähendab peale ausa maksumaksmise ka väga jõhkraid kuritarvitusi. Maksuamet ise hindab neid riske. Mis puutub dokumentidesse, siis eks meil ole ju käibedeklaratsiooni lisa siin suure vaevaga lõpuks heaks kiidetud ja seadustatud. See on üks dokument, tänu millele saab maksumaksjat tunduvalt vähem tülitada. Maksuamet saab jälgida tegelikkust ilma maksumaksjale revisjoni kaela saatmata. Kok-

kuvõttes suudetakse riskantseid maksumaks-
jaid paremini välja sorteerida.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalle Palling, teine küsimus!

Kalle Palling

Aitäh! Maksudest kõrvalehoidmine teatud valdkonna ettevõtjate seas, küll üksikute näidetena, on pigem reegel kui erand. See on ettevõtjate seas justkui avalik saladus. Selles mõttes on makstud maksude avalikustamine kindlasti hea initsiatiiv. Te mainisite, et tegelikult koosneb pakett, mis seda eesmärki silmas peab, üsna mitmest seadusest. Mõni neist on juba jõustunud, mõni alles jõustumas. Kas on juba näha maksude paremat laekumist selles valguses, et osa seadusi on jõustunud ja osa alles jõustumas? Ettevõtjad on ehk juba vastavalt häälestunud, kuna teavad, et maksudest kõrvalehoidmine muutub järjest keerulisemaks.

Jürgen Ligi

Mina ei julge anda ühtegi hinnangut, kuidas meil maksukuulekusega lood on, sest siin võetakse sõnal sabast. Mul on hästi meeles, kuidas Erki Nool täiesti suvaliselt pööras mu sõnad ringi ja ütles, et tema küll ei usu, et inimesed on ebaausad. Ta võib uskuda, et spordis ei ole kunagi dopingut kasutatud, ta teab seda kindlasti paremini. Mina paraku tean, et maksupettus on tegelikkus, ja me soovime, et seda vähem oleks. Nii ongi need meetmed kõik tegelikult õilsad. Ja need on välja töötatud selliselt, et halduskoormus oleks minimaalne. Me arendame aruandlust ja kontrolli ka mugavuse suunas. Kokku võttes need meetmed hoiavad ikkagi ettevõtja raha kokku, sest konkurents saab ausam. Me anname koos tagasi, seejuures ka sellega, et me püüame tööjõumakse vähendada ja vähendadaegi.

Kas seis on paranenud? Ütleme nii, et säärane kahtlus on. Maksud laekuvad majanduse käekäiguga võrreldes tunduvalt paremini. Aga hõisata ei tohi, sest käibemaksus näiteks oli eelmisel kuul tagasilööök. Ma ütlen küll kõigile, kes sellest tuld võtsid ning kirjutasid oma blogidesse ja Facebooki seintele hõiskeid, et näe, nüüd valitsus peab hakkama jälle kärpima, et maikuus oli tõesti tegemist ilmselge tagasimaksude suurenemise ja kõikumisega. Aga

üldiselt pole alust väita, et valitsus on juba plindris. Ei, kokkuvõttes on maksud laekunud üle ootuste hästi ja loodame, et nii ka jääb. Ning loodame, et kõnealused meetmed on oma osa mänginud, vähemalt profülaktika mõttes.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Laurson, teine küsimus!

Peeter Laurson

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Mõni aeg tagasi sai Reformierakonna eestvedamisel vastu võetud nn 1000 euro seadus, seda hoolimata ka presidendi vastuseisust. Te rääkisite, et see seadus aitab kaasa käibemaksu tagastamise kiirendamisele, et siis liiguvad arved hästi kiiresti maksuametisse ja sellist situatsiooni ei tohiks tekkida, et läheb palju aega. Nüüd tulete välja eelnõuga, kus on ettepanek tagastusaeg topeltpikaks teha. Mis lisatoiminguid maksuamet nende täiendava 30 päeva jooksul teeb?

Jürgen Ligi

Kõigepealt ma pean ütlema, et reformierakondlane oli küll see sõnnikuvedaja, aga see, kes teda sundis põldu rammusamaks tegema, oli ilmselgelt IRL, kes oma eelarvekulusid keeldus rohkem kontrollimast. Näiteks konkreetne säte, mis meil suure puudujäägi tekitas, oli see sund 75% kütuseaktsiisist ära kasutada, kuigi teatud europrojektid ei olnud avanenud. Euroraha ei saanud kasutada ja projekte polnud võimalik nii kiiresti käivitada. Ärge tehke nägu, et suurem rahavajadus oli Reformierakonna algatus. Tegu oli selgelt IRL-i apla kulutamissooviga. Aga kogu tulemus on kahtlemata positiivne kahes mõttes. Esiteks, tegemist on ausa rahaga, muid ettepanekuid me ei teinud. Ja tegemist on rahaga, mille saab ausalt ühiskonna hüveks tagasi anda.

Tollest 60 ja 30 päeva küsimusest on palju räägitud. See on maksupettuste komisjonis tööandjate ja kaubanduskoja eestvedamisel läbi arutatud ja me teame, millised tehingud – eelkõige on need ülepiirilised tehingud – nõuavad dokumentide hankimist näiteks kaugelt Küprosel või Bulgaariast, kuhu petuskeemide otsad peidetakse. Teised riigid ei ole nii e-riigid nagu Eesti ja nad ei saa meile operatiivselt andmeid edastada. 30 päevaga ei saa kahtlaste

tehingute puhul kontrolli teha. Kahtlased tehingud – väga väike osa tehingutest on maksuameti poolt sellisena defineeritud – vajavad lisaaega, enamik tehinguid saab tagastuse nelja päevaga, mis on kindlalt Euroopa rekord, ma väidan.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Aivar Kokk!

Aivar Kokk

Lugupeetud juhataja! Hea minister! Te räägite, et 95% tehingute pealt peaks raha kiirelt tagasi saama. Teades, et ettevõtteid on meil 80 000 ringis ja neist aktiivseid umbes 50 000, saab arvutada, et 5% tähendab ca 2500 ettevõtjat. Kas maksuameti ametnike suure arvu juures tõesti kulub selleks kontrolliks nii palju aega? Või kulub aeg posti peale, näiteks et saada Küprosel info kätte?

Jürgen Ligi

Kontrolli katvus on kahjuks ainult 3% tehingutest. Me ei saa rajada ei politsei- ega maksuameti riiki. Me peame meetodeid tõhustama ja seaduskuulekust parandama. Just seaduskuulekus ja kontrolli efektiivsus tagavad lõppkokkuvõttes parema maksulaekumise. Ma mainisin, et maksude avalikustamine saab teoks 1. oktoobrist. Maksude summa avalikustamine on ühelt poolt kindlasti kaubanduskoja seisukohalt prestiižiprojekt, aga teiselt poolt tähendab see ka naabrivalvet. See parandab laekumisi. Ning me avalikustasime äsja ju ka maksuvõlgnike nimekirja – jällegi samm, mis annab tõhusamat tagasisidet. Ent me ei jaksa kaugeltki kõiki kontrollida. Aga siin saalis on õige mitut teemat arutades sellest juba räägitud ning mina ise loodan kõige paremat tulemust käibedeklaratsiooni lisast. See annab kõige ilmselgemalt kõige ausamat raha. Selles ei ole vähimatki kahtlust, pole midagi tõlgendada. See on ikkagi raha, mis on siiani ära varastatud ja mida ei ole tagastatud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh! Lugupeetud minister! Maksupetturitega tuleb loomulikult võidelda. Tagastusnõude menetlemise 60 päeva võib isegi olla, aga

ma ei saa sellest aru, et selle eest ei tule maksuametil hüvitist maksta. Kui ma osutun õigeks ettevõtjaks ja 60 päeva hoitakse mu raha kinni, siis ma küsin, miks maksuamet ei pea mulle seda hüvitama. Ma toon teile näiteks hiljutise kohtulahendi, kus maksuamet pidi Nordea pangale 1,5 miljonit eurot intressi maksuma, sest ta hoidis Nordea raha kinni. Seal polnud mingit 60 päeva võimalik maha arvata, kui intresse rehkendati. Ma arvan, et see on kohtus kergesti vaidlustatav. Võitlema peab. Aga intressi mitte maksta, kui ma õige olen – no ei saa aru.

Jürgen Ligi

Vastus ongi, et intressi sel juhul tuleb maksta. Kui te õige olete, siis tuleb maksta, aga see 60 päeva on kontrolli aeg, mille piires automaatselt maksuma ei tule hakata. Kuidas säärasesse olukorda sattumist välistada? Lihtsalt ei maksa kahtlust tekitada. (Sumin saalis.) Kui te tahate kuulata, siis ma vastan, kui te ei taha, siis ma lõpetan.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Erki Nool!

Erki Nool

Aitäh, austatud istungi juhataja! Härra minister! Ma veel kord palun vabandust, et ma küsimuse esitan! Vastupidi teile ma tõesti usun, et inimesed ja sealhulgas ka sportlased on ausad. Veteranide spordi kohta ma kahjuks ei tea, kui ausad nemad seal oma asjades on. Aga minu küsimus on selline. Te vastasite siin, et erialaliidud olid selle tähtaja pikendamisega nõus. Eesti Kaubandus-Tööstuskoda tagastusnõude menetlemise pikendamist küll õigeks ei pea. Minu küsimus on, ma kordan selle üle: miks seda ikkagi vaja on? Seletuskirjaski on öeldud, et enamik tagastusi saab teoks nelja päeva jooksul, 98% isegi oli üks vastav näitaja. Miks seda tähtaega siis on vaja 30 päeva võrra pikendada, kui me suudame tehniliselt kiiremini hakkama saada?

Jürgen Ligi

Kas te tegelikult ka ei saanud aru? Kas te tõesti väidate, et spordis dopingut ei ole? Need on võrdsed väited! Tegelikult on nii, et maksuamet teeb riskianalüüsi ja võtab tähelepanu alla tehingud, mis on kahtlased. Tal peab ole-

ma võimalus neid kauem kontrollida. Kui ta on oma hinnangus eksinud, siis ta maksab selle eest intressi, kui ta ei ole, siis ta seda maksmata ei pea. Siis maksab midagi ja võib-olla rohkem see, kes ebaausa tehingu tegi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tiina Lokk-Tramberg!

Tiina Lokk-Tramberg

Aitäh! Austatud minister! Lugeses seletuskirjast küsimusi, mis Eesti Kaubandus-Tööstuskoda on esitanud, ja olles natuke kursis ka sellega, mida ettevõtjad räägivad, tekkis mul selline mulje – ma võin küll eksida –, et Maksu- ja Tolliametil tekib väga suuri raskusi kogu selle ülesande täitmisel. Enamikus vastustes kumab läbi, et neil ei jätku suutlikkust, ei jätku seda, teist ja kolmandat, et olla ühes või teises punktis paindlikum. Ja siit mu järgmine küsimus. Võib-olla see piirmäär on ikkagi liiga väike? Äkki see peaks olema natuke suurem? Euroopa Liidu mõistes on enamik meie firmasid nii pisikesed, et neid ei peaks eriti kontrollima. Ma saan aru, et see viimane pool teid ärritab, aga ikkagi.

Jürgen Ligi

Mis eelnõust te praegu rääkisite, ma ei tabanud ära. Millise piiri kohta küsimus oli?

Aseesimees Laine Randjärv

Siis saab esitada järgmise küsimuse. Me ei alusta siin sel teemal dispuuti.

Jürgen Ligi

Kui mõtlesite piiri all 30 ja 60 päeva, siis siin on valitud optimum. Selle määramisel on arvestatud paberdokumentide liikumise aega ja väga suurt protsessiga kaasnevat halduskulu. Paljudel juhtudel ei olegi mõtet asja ette võtta, kuna maksuamet ei tule sellega 30 päeva jooksul nagunii toime. Seepärast on mõistlik seda perioodi pikendada. Aga see puudutab tõesti väga väheseid firmasid ja tehinguid, mille puhul see tee ette võetakse. Iseenesest ei ole kahekuuline tagastamisaeg Euroopas mingi haruldus, meil aga on see küll väga suur haruldus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Lugupeetud minister! Kolleeg Lokk-Tramberg küsis hoopis midagi muud, aga tal on õigus oma päringut teise täpsustava küsimusega selgitada. Mina tulen tagasi kolleeg Tarmo Tamme küsimuse juurde. Võib-olla oli teda mõnevõrra halvasti kuulda, ent tema küsimus oli 60 päeva kohta, miks nende eest ei pea intressi tasuma. On täiesti arusaadav, et kõikide päevade eest üle 60 makstakse hüvitist, et seda raha on kinni hoitud, aga küsimus oli võimalike 60 päeva sees makstavate intresside kohta.

Jürgen Ligi

Küsimus on üle normtähtaja kinni hoitava raha eest intresside maksmisest. Ma kontrollin üle, mida täpselt küsiti, ja annan siis ka vastuse.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Toomas Tõniste!

Toomas Tõniste

Aitäh! Hea ettekandja! Ma küsiksin nii. Kui me selle nn 1000 euro seaduse vastu võtsime, siis tähendas see ettevõtjatele, kellest enamik on ausad, rahalist lisakoormust. Aga selle seaduse eesmärk on aidata maksuametil kiiremini maksupettureid avastada, see pidavat väga palju sellele kaasa aitama. Nüüd on meil teine seaduseelnõu laual, mis samuti teatud ettevõtjatele lisakulutusi tekitab. 30 päeva võrra hilinev raha, kui ettevõtja peab selle laenama, tähendab konkreetset kulu. Selle eest tuleb ju intresse maksta. Kas niimoodi me loomegi ettevõtjasõbralikku keskkonda? Ma mõnan, et aus ettevõtluskeskkond on kõikide ettevõtjate huvides, aga kas seda saab tagada ainult kulude tekitamisega?

Jürgen Ligi

See on väga hea, et te lõpuks seda mõnsite. Ma oleksin muidu vastanud midagi sellist, mis ei oleks teile meeldinud. Me ei tohiks poliitikutena langeda tasemele, kus me räägime, et igasugune kulu on karistus ja ühiskond ei võida midagi, kui ta teeb kulutusi. Ka hädavajalikke kulutusi. See puudutab nii riiki kui ka ettevõtjaid. Ettevõtjad on ise väga palju pretensioone esitanud selle pärast, et konkurendid petavad. Eks me sellepärast olemegi seadusi

muutnud ja see on meile andnud jõudu asjades tegelda. See on ka ettevõtjatega läbi arutatud küsimus.

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, minister Jürgen Ligi! Ma palun kaasettekaneks kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Remo Holsmeri!

Remo Holsmer

Austatud juhataja! Head kolleegid! Rahanduskomisjon arutas valitsuse tänavu 2. juunil algatatud maksukorralduse seaduse ja käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 3. juuni ja 9. juuni istungil. Ülevaate eelnõu eesmärkidest andis 3. juuni istungil rahandusminister Jürgen Ligi, 9. juunil vastasid komisjoni liikmete küsimustele Rahandusministeeriumi töötajad Lemmi Oro ja Anneli Valgma. Eelnõu põhieesmärgidena võib esile tõsta neli teemat. Neist enamikku käsitles ka eelnev arutelu ministriga, aga loetlen need siiski.

Esiteks, tagastusnõuete kontrollimise esmase tähtaja pikendamine 60 kalendripäevani; teiseks, maksukohustuslaste tasutud riiklike maksude summa avaldamine Maksu- ja Tolliameti kodulehel; kolmandaks, kui revisjoni käigus maksukohustust muutvaid asjaolusid ei tuvastata, siis edaspidi koostatakse revisjoniakt üksnes maksukohustuslase taotlusel; neljandaks, pärandvaraga seotud maksuvõlalt ei arvestata intressi pärandi avanemisest alates.

Annan nüüd ülevaate komisjonis aset leidnud aruteludest. Küsiti, miks tagastustähtaega pikendatakse. Nii nagu minister ka äsjases tutvustavas ettekandes selgitas, puudutab see muudatus eeskätt piiriüleseid tehinguid ja vajadust maksupettustega võidelda. Praegune esmase kontrolli tähtaja pikkus ei võimalda maksuhalduril jõuda piisavale selgusele, kas tagastusnõue on põhjendatud ehk kas menetlust oleks vaja pikendada või mitte. Tagastusnõude tähtaja pikendamine võimaldab väga suure rahalise riskiga tagastusnõudeid kontrollida senisest põhjalikumalt. Küsiti, kas 30 päevalt 60 päevale mineku üks mõte on see, et riik ei peaks intressi maksma. Minister andis selle kohta nagu tänagi siin põhjendatud vastuse, et selle 60 päeva jooksul intressi ei pea maksma juhul, kui maksud on valesti deklareeritud.

Komisjoni istungil küsiti, kui suur on mõju riigieelarvele ehk rahaline võit. Konkreetset summat selle eelnõu seletuskirjas ei ole nimetatud. Tegemist on üldist laadi meetmega maksukuulekuse ja konkurentsikeskkonna parandamiseks, mille otsene ja kaudne mõju riigi tulude suurenemisele ning kulude vähenemisele avaldub kaugemas perspektiivis. See on üks osa valitsuse maksupettustega võitlemise meetmete paketist.

Komisjonis küsiti, kas ei võiks seaduses sätestada nende dokumentide loetelu, mis tuleks tagastusnõude kiirema menetluse huvides esitada. Ministeeriumi inimesed vastasid, et selliste dokumentide loetelu ei ole võimalik sätestada, tuleb lähtuda maksumenetluse üldistest põhimõtetest.

Puudutasime komisjonis ka tasutud maksude summa avaldamist. Selle ettepaneku, nii nagu rahandusminister siingi mainis, on teinud Eesti Kaubandus-Tööstuskoda. Riigile maksutud maksude avalikustamine Maksu- ja Tolliameti kodulehel tõstab loodetavasti Eesti makskultuuri ja toob kaasa ausama konkurentsi. Komisjoni liikmed küsisid, kuidas saab nende maksuandmete avalikustamisel ärisaladus kaitstud olla. Tasutud maksude suurus avalikustatakse summeeritult ja summeeritult avalikustatakse selle sees ka tööjõumaksude osakaal. See teave on üldine ega võimalda teha olulisi järeldusi ettevõtte finants- ja tööprotsesside kohta. Tööjõukulu on ettevõtete majandusaasta aruannete kaudu ka praegu avalikult kättesaadav informatsioon.

Peale neid küsimusi ja nendega kaasnenud arutelu tegi komisjon järgmised menetlusotsused. 3. juuni istungil otsustas rahanduskomisjon hääletage 6 poolt, 2 vastu ja 1 erapooletu teha ettepanek võtta eelnõu 10. juuniks täiskogu istungi päevakorda. 9. juuni istungil otsustati teha ettepanek eelnõu 680 esimene lugemine lõpetada – hääletamistulemus oli 6 poolt, 1 vastu, 3 erapooletut – ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks 16. juuni kell 15. Selle ettepaneku poolt oli 5 komisjoni liiget ja vastu 4. Täna!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Asume küsimuste juurde. Palun, Erki Nool, teine küsimus!

Erki Nool

Aitäh! Austatud komisjonipoolne ettekandja! Kas komisjonis oli arutusel järgmine teema? Me oleme väga uhked oma IT-riigi üle ja elektrooniliste andmebaaside üle ning hiljuti võtsime vastu selle 1000 euro deklareerimise kohustuse. Me võime vaielda, kas see on hea või halb, aga üks argument oli see, et see võimaldab maksuametil maksupettusi efektiivsemalt avastada. Nüüd, kui meil on see seadus vastu võetud ja maksuamet suudab neid asju tõhusalt menetleda, miks selle 30 päeva lisamine ikkagi nii vajalik on? Kas seda arutati või ei arutatud?

Remo Holsmer

Arutasime, et see 30 päeva lisamine aitab Maksu- ja Tolliametil paremini uurida eeskätt piiriüleseid maksupettusi. Kolmandatest riikidest informatsiooni kättesaamine 30 päeva jooksul võib nende seadusruumi tõttu probleemiline olla ja selle tõttu näeb maksuamet vajadust pikendada seda 60 päevani, et saada täiendavat informatsiooni mis tahes riikidest – ei taha kedagi konkreetselt sildistada –, kust teave kätte saada vaja on.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Remo Holsmer! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 680 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõppenud. Määrán eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 16. juuni kell 15.

6. Tulumaksuseaduse, sotsiaalmaksuseaduse ja Eesti Kultuurkapitali seaduse muutmise seaduse eelnõu (683 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine on Vabariigi Valitsuse algatatud tulumaksuseaduse, sotsiaalmaksuseaduse ja Eesti Kultuurkapitali seaduse muutmise seaduse eelnõu 683 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Alustan seda eelnõu tutvustades muudatustest, mis tulumaksusoodustustega mittetulundusühingute, sihtasutuste ja usuliste ühenduste nimekirja koostamisel olulisemad on. Menetluse lihtsustamiseks ja lühendamiseks hakkab nimekirja koostama Vabariigi Valitsuse asemel Maksu- ja Tolliamet. Sisuline põhjus on, et nimekirja koostamine tähendab maksuseaduste rakendamist, mitte poliitilist otsust. Täpsustatakse mittetulundusühingu või sihtasutuse heategevuse mõistet. Uue sõnastuse järgi on heategevuslik ühing, kes pakub kaupa, teenust või muud hüve peamiselt tasuta või muul tulu mittetaotleval või üldkätesaadaval viisil. Sätestatakse täpsemad tingimused nimekirja saamiseks ja seal püsimiseks ning ka nõue, et ühing peab enne nimekirja kandmist olema tegutsenud vähemalt kuus kuud ja esitanud majandusaasta aruande. Kirjas on ka nimekirjast kustutamise põhjused.

Defineeritakse stipendiumi mõiste ja nimekirja kantud MTÜ-de makstavate stipendiumide tulumaksuvabastuse tingimused. Eesmärk on muuta selgemaks töötasu ning stipendiumi eristamine. Nimekirja kantud ühingutel tekib kohustus deklareerida aasta jooksul makstud stipendiumide suuremad summad ja saajad ning avalikustada info maksuhalduri veebilehel.

Eelnõu näeb ette maksustada tulumaksuga füüsilistele isikutele makstavad PRIA põllumajandus- ja keskkonnatoetused, mille aluseks on põllumajandus-kaubanduskoja ettepanek. Kehtiva seaduse kohaselt valitseb toetuste maksustamisel ebavõrdsus, sest füüsilisele isikule makstav toetus maksustatakse ainult siis, kui toetuse saaja on füüsilisest isikust ettevõtja.

Maksuvaba tulu määr suureneb eelnõu tulemusena 144 eurolt 154 euronni kuus ehk siis 1848 euronni aastas. Suurendatakse laevapere liikmete, ühissõiduki meeskonnaliikmete töidunormi maksuvabastust reisidel 6 eurolt 10 euronni isiku kohta päevas. Tulumaksust vabastatakse Euroopa Liidu rahastatavas mestimis- või tehnilise abi ja teabevahetuse projektis TAIEX osalevatele ekspertidele makstav päevaraha.

Ülejäänud väiksemad tulumaksuseaduse muudatused on seaduse mõtet täpsustavad,

sõnastuslikud ja tehnilised. Näiteks on vaja täpsustada Riigikohtu hiljutise otsuse tõttu pärandvara müügist saadud kasu maksustamist. Maha võib arvata edaspidi kulud, mida on müüja teinud. Seadus vajab täpsustamist.

Sotsiaalmaksuseaduse muudatus on tehniline, muutub lihtsalt viide, mis puudutas toidunorme. Kultuurkapitali seadust muudetakse, et tagada Eesti Kultuurkapitali makstavate toetuste, stipptide ja preemiate edasinegi maksuvabastus.

Maksuvaba tulu puudutava muudatuse mõju riigieelarvele on 2015. aastal 70 miljonit ja see summa edaspidi kasvab, kuna teatud kulud jagunevad esialgu osaliselt 2015. aastale. PRIA toetuste maksustamise tulemusena võib 2015. aasta riigieelarvesse täiendavalt laekuda ligi 1,5 miljonit eurot.

Muudatuste jõustumise ajaks soovime 1. jaanuari 2015. Tänan!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ettekandjale on küsimusi. Palun, Kalle Palling!

Kalle Palling

Aitäh! Austatud minister! Kas ma saan õigesti aru, et selle seaduse järgi on kõik kultuurkapitali makstavad toetused edaspidi tulumaksuvabad, sõltumata nende suurusest?

Jürgen Ligi

Tegemist ei ole kõigi väljamaksetega. Kui kultuurkapital maksab midagi, mis on maksustatav sotsiaalmaksu ja tulumaksuga, näiteks töötasu, siis see jääb nii. Toetuste, stipptide ja preemiate puhul jääb kehtima tulumaksuvabastus. Kas see nii peab olema, on muidugi suur küsimus, aga kultuurkapitalis on omapärast rahastussüsteemi üksjagu ja seda kaitstakse kiivalt. See ei ole alati mõistlik.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tiina Lokk-Tramberg!

Tiina Lokk-Tramberg

Aitäh! Austatud minister, mul on kaks küsimust. Esimene on kontrollküsimus, kas selle seaduse järgi – nendest paberitest võib mitmeti välja lugeda – jääb kehtima kultuurkapital võrdsetel õigustel mittetulunduslike ühingu-tega, kes on tulumaksuvabastuse nimekirjas?

Kas annetused kultuurkapitalile on tulumaksuvabad?

Jürgen Ligi

Sellele küsimusele ma ei oska vastata, kas ta on täpselt samasugustel alustel, aga kultuurkapitalile makstavad annetused on küll tulumaksuvabad.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Lugupeetud minister! Ma küsin stipendiumide kohta, täpsemalt spordivalla stipendiumide kohta. Lugenud eelnõu ja seletuskirja läbi, tundub mulle, et ei treeneritele, mängijatele ega ka kohtunikele stipendiume maksta ei tohi. Kas te olete sama meelt?

Jürgen Ligi

Siin stipendiumi ja töötasu piiri kahtlemata väga lihtne mõista ei ole. Aga kõik, kes maksavad, peaksid asjaga kursis olema, maksuamet ja EOK on seda kõike juba kaua aega seletanud. Tegu on väga paljudel juhtudel töötasuga, kuigi räägitakse stipist. Aga ei ole põhjust väita, et kohtunikutöö on midagi sellist, mis on mõeldud enese arendamiseks tulevikutulemuste nimel. Kindlasti see seda ei ole, see on ikka töö.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Tiina Lokk-Tramberg, teine küsimus!

Tiina Lokk-Tramberg

Aitäh! Austatud minister! Küsimus puudutab sedasama kuulsat tulumaksuvabastuse saanud mittetulundusühingute nimekirja. Selle otsustamine läheb valitsuse käest ära – te ütlesite, et see ei tohi olla poliitiline otsus ja see läheb Maksu- ja Tolliameti kompetentsi. Mida see endaga kaasa toob? Kas te oskate seda lähemalt kommenteerida? Kas siin muutuvad ka mingid kvalifikatsioonitingimused või mida muud see kaasa toob?

Jürgen Ligi

Maksuametil oli ka siiani üsna otsustav roll. Aga eelkõige muutub see, et võimalikud piinlikud arutelud valitsuses, võimalus poliitikuid

survestada omaenda ühingu erandi tegemiseks – see kõik kaob ära. Mul pole alust väita, et see oleks olnud midagi väga valdavalt nende aastate jooksul, mil ma olen seda vahetult näinud, aga on olnud ebameeldiv, kui hakatakse ilmselgelt oma tutvusringkonna või muul moel seotud huvigruppide soovil läbi suruma midagi, mis ei ole seaduse mõtte ega võrdse kohtlemise printsiibiga kooskõlas. Suur süda on ju igal poliitikul alati olemas, aga kuskil on reeglid, kuskil on piir. Tuleb langetada neutraalne maksuotsus, kas ühing vastab tingimustele, mis on ette nähtud nimekirjas püsimiseks, või ei. See ei tohi sõltuda mõne erakonna või inimese soovidest.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Maimu Berg!

Maimu Berg

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Ma haaran sõnasabast kinni. Te ütlesite vastuses Tiina Lokk-Trambergile, et te ei ole rahul sellega, et kultuurkapital teeb niisuguseid väljamakseid, mis ei ole tulumaksustatud. Kas te põhjendaksite, miks te ei ole rahul? Ja ma küsin ka kohe, kas te näiteks teate, kui suur on ühe Eesti kirjaniku raamatu honorar, mida kultuurkapital ainsana suudab talle maksta?

Jürgen Ligi

Ma tean neid suurusjärke. Ega ma ei väida, et honorar on suur. Lihtsalt erireeglid on alati sellised asjad, mida tuleks vältida. Kogu kultuurkapitali rahastamine, seda on rohkem kui kümme aastat siit räägitud, on alati saanud häbistatud. On ebaloogiline, et see on seotud üksikute maksudega, mille laekumine on suhteliselt kõikuv sõltuvalt konjunktuurist. Näiteks hasartmängumaksu laekumine on väga palju kahanenud. Ja teiselt poolt kõigub see sõltuvalt sellest, millist poliitikat me ajame. Hasartmängupoliitika puhul ei saa lähtuda soovist, et kulkasse jõuaks rohkem raha, on hoopis sügavamad kaalutlused. Sellepärast ma olen kogu aeg olnud seda meelt, et kultuurkapitalile peab mõistlik ja läbikaalutud rahastamine olema tagatud. Ja selle garantii ei tohi olla mingisugune automatism, mis sõltub pahede tõrjumise määrast, nii et kui me tõrjume alkoholi, tõrjume hasartmängu, siis kulka saab

vähem raha. See on ebaloogiline. See on lihtsalt rahanduslikult vale.

Samamoodi võiksid olla võrdselt koheldud eri valdkondade stipid, toetused ja töötasud, honorarid. Võiks olla võrdne kohtlemine, aga see ei tähenda, et kulkale tehtud netoväljamakse peaks kannatama. Netoväljamakse võib ka suurenda. Aga maksusüsteem peaks olema ühtne ja mitte emotsioonidel põhinev, samuti rahastamine. Ma mäletan, kuidas masuajal hasartmängumaks kukkus ja kurdeti, et raha ei tule. Aga see oli ikkagi oma raha, mis taskusse jäi. On see süsteem mõistlik? Asjaosaliste jutu järgi, kes neid otsuseid näevad, tehakse seal väljamakseid palju lõdvemalt kui riigis üldiselt. Neid kriteeriume jälgiti otsustamisel vägagi. Siin ei ole küsimus raha suuruses, siin on küsimus reeglites. Ent ma ei väida, et raha on kultuurivaldkonnas liiga palju.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helir-Valdor Seeder!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud minister! Seaduse jõustumise järel hakatakse mitmesuguseid toetusi maksustama tulumaksuga. Seaduses on kirjas, et tulumaksu peab maksma näiteks asendusteenistuja toetuse pealt, mida makstakse praegu riigieelarvest. Samas selliseid riigieelarvest makstavaid toetusi nagu tõuaretustoetus ja turuarendustoetus ei maksustata tulumaksuga. Sama kehtib Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seadusega makstavate toetuste kohta. On tehtud mingi valik: 21 toetust läheb maksustamisele, kümme ei lähe. Maksustamisele ei lähe ka erinevad KIK-i ja EAS-i toetused. Mis on olnud valiku alus, et just need kindlad toetused lähevad maksustamisele ja ülejäänud mitte? Rahanduskomisjonis ma ei saanud vastust ei Lemmi Orolt ega kelleltki teiselt. Nad ütlesid, et nad ei tea, mis on selle valiku alus olnud. Kas teie teate?

Jürgen Ligi

Te siiski saite selle vastuse. Teile ei vastatud, et nad ei tea, mis on valiku alus. Nad vastasid, et ei ole aru saada, mis on nende toetuste endi kehtestamise alus. Selles vallas valitseb suhteline kaos ja need toetused ei vasta Euroopa Liidu algdokumentidele. See oli vastus, mille te saite. Ent ma mõnan, et toetuste

tulumaksuga maksustamise järjepidevus ei ole ka peale selle eelnõu heakskiitmist piisav. See on küll suurem, aga see ei ole piisav. Kui te teeksite ettepaneku, kuidas võiks erinevaid toetusi ühtemoodi tulumaksuga maksustada, ja see vastu võetaks, siis riigieelarve sellest ainult võidaks ja toetusi saaks eri valdkondades rohkem maksta. Mingisuguste kindlate proportsioonide hoidmine ühiskonnas on oluline. Kes raha saab, annab väikse tüki teistele ka. Mitte nii, et keegi saab raha ja väidab, et see on talle karistus, kui ta teistele midagi loovutama peab. Need teised on tavaliselt ju ühiskonnas kõige nõrgemad.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Kalle Palling, teine küsimus!

Kalle Palling

Aitäh! Austatud minister! Seaduseelnõu seletuskirjas seisab, et sätestatakse kultuurkapitali nõukogu volitus kinnitada kultuurkapitali makstavate preemiate, stipendiumide ja toetuste maksmise alused. Mul on küsimus: mis alustel siis enne neid toetusi, stipendiume ja preemiaid maksti? Ärge palun saage valesti aru, et ma olen kuidagi kultuurivaenulik, vastupidi, aga sealjuures ma olen ka suur spordisõber. Kogu selle temaatika valguses ma kuidagi tunnetan, et räägitakse rikkumistest ja võimalikest jock-skeemidest just spordis ja spordiklubides, aga vähem kultuuris. Kas te olete täheldanud, et ka kultuuris on ette tulnud selliseid juhtumeid nagu profispordiklubides? Nende juhtumite menetlused praegu käivad?

Jürgen Ligi

Kui te niimoodi otse küsite, siis ma pean küll vastama, et kultuurkapitalis on rahandust ja üldse asja tundvate inimeste sõnul toetuste maksmisel valitsenud suhteline kaos. Seal ei ole tavapraktikat ja reegleid järgitud samal määral kui mujal. Kui sporti ja kultuuri võrrelda, siis tõsi, kultuuri puhul on loomingulisus natukene abstraktsem mõiste. See, kui inimene käib kusagil ja tal on tänu sellele laiem silmaring, ei ole selgelt tõestatav. Päris ühtemoodi rangust ei saa selles vallas kunagi kehtestada, aga parandada seda süsteemi maksab. Sellepärast ka need ettepanekud. See ei tähenda, et raha kuidagi vähemaks jääb, seda lihtsalt jaga-

takse tulevikus loodetavasti natukene järjekindlamalt.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Tarmo Tamm, teine küsimus!

Tarmo Tamm

Lugupeetud minister! Stipendiumi mõiste oli ebamäärane ja see seaduseelnõu kindlasti täpsustab seda. Kas te jagate seisukohta, et kui see eelnõu saab seaduseks, siis minnakse mööda kindlat teed edasi ega tegutseta nagu perioodil, kus segadust oli väga palju? Muidu see tähendaks paljudele spordiklubidele ja kogu Eesti spordile tegelikult krahhi. Kas usute, et on üks kindel kuupäev, kui seadus jõustub, ja sellest peale alustatakse puhtalt lehelt? Ma ei kujuta ette, kes selle eelmise perioodi tagajärjed suudab ära seedida.

Jürgen Ligi

Mure on asjakohane, aga poliitikul ei sobi isegi sellisel juhul maksuametile juhiseid anda, kuidas revisjoni teha. Lähedalseisva isikuna võin küll öelda, et maksuamet ongi niimoodi käitunud. See, et mõni klubi – neid oli vist kaks – jäi hammasrataste vahele, oli natukene halb õnn neil. Tõesti, revisjone korraldati äärmiselt harva, säästeti seda valdkonda, teades samal ajal, kuidas neis oma elu elatakse ja arvatakse, et nii ongi õige. Seadused, mis ütlesid, kuidas peab, on olnud ju teada, neid on maksuamet ja EOK palju seletanud, neid asju on ka kohtus läbi vaieldud. Nüüd siis, ütleme niimoodi, tehakse selle seadusmuudatusega väike raputus, mille praktiline tulemus on loodetavasti see, mida te ütlesite. Pehmelt öeldes ma ei välista seda. Aga selle taga ei ole minu poliitiline korraldus maksuametile.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tatjana Jaanson!

Tatjana Jaanson

Aitäh, austatud eesistuja! Austatud minister! Ma olen seotud spordiga, seejuures ka tippspordiga. Minu küsimus on selline: miks tippspordis tipptreenerid, kes töötavad olümpiaettevalmistusprojektide raames, saavad siamaani stipendiumi? Stipendiumi puhul ei ole lepingut ega ole ka sotsiaalset garantiid. Kui kaua selline olukord veel kestab?

Jürgen Ligi

EOK puhul on see teatud praktika ikkagi välja kujunenud seadusi austades. Aga ma liiga palju ei taha sellesse süüvida kas või selsamal põhjusel, mis eelküsija küsimuse puhul esile kerkis. Sel juhul peaks hakkama vanades patudes ka rohkem sorima ning see lõpeks ehk väga paljudele vaat et fataalselt. Aga muidugi te ootate täpsemat vastust, kui ma praegu suudan anda. Ma olen siiski aru saanud, et EOK valikud on olnud seaduskuulekad ja seal on stipi iseärasust arvesse võetud. Samas, treenerid muidugi peaksid saama sotsiaalsed garantiid, nad peaksid saama ka põhipalka peale selle, et mingiks konkreetseks ettevalmistuseks määratakse stipp. Tegelikult ei tohiks seda olla, et treener ilma sotsiaalsete garantiideta töötab.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rein Lang!

Rein Lang

Aitäh, austatud juhataja! Kõigepealt, mul on natukene kahju, et Rahandusministeerium ei pidanud võimalikuks arvestada Kultuuriministeeriumi ettepanekuga lõpetada selle nimekirja pidamine, mis kajastub ka eelnõus 683. Aga see selleks. Mu küsimus on tegelikult konkreetne. Kas rahandusministri ja Rahandusministeeriumi arvates peab sellesse MTÜ-de nimekirja lülitatud mittetulundusühingul, näiteks ühingul Miki Läheb Merele, olema avalik-õigusliku kultuurkapitaliga võrreldes seaduslik eelis, mis lubab tulumaksuvabalt stipendiume ja toetusi välja maksta?

Jürgen Ligi

Aitäh! Keeruline küsimus, selle esimene pool tekitas rohkem põnevust. Ettepanek loobuda nimekirjast on hullumeelsus. Niimoodi maksuvabastust ei anta, et keegi lihtsalt ütleb, et ma nimetan ennast MTÜ-ks Tartu Õlletehas, ja sellest hetkest on maksud olematud. See on hullumeelsus, ärge selliseid ettepanekuid tehke! Ja ma arvan, et Kultuuriministeerium ei ole ka kordagi midagi sellist teinud. Mis puutub kulka ja MTÜ-de võrdlusse, siis ma juba eelmine kord jäin sellega hätta. Neil on oma spetsiifika muidugi. Aga tuleb vaadata, mida täpselt küsimusega silmas peetakse.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Jaak Allik!

Jaak Allik

Lugupeetud härra minister! Selle seaduseelnõu ettevalmistamisel olevat Eesti Kultuuri Koda teinud ettepaneku vabastada tulumaksust kultuurkapitalile äriühingute tehtavad annetused ja kuuldavasti olevat Rahandusministeerium selle vastu. Äkki te selgitate, mis on selle vastuseisu põhjus. Aga mis puutub teie märkuse, et kultuurkapitali toetuste jagamisel on valitsenud kaos, siis tuletan meelde, et seaduse alusel on Eesti Kultuurkapitali nõukogus Rahandusministeeriumi esindaja, ja ma ei ole kuulnud, et tema ettepanekud oleks seal nõukogus kunagi tagasi lükatud.

Jürgen Ligi

See üks esindaja, kes seal on, on üks minu infoallikas. Ta on olnud väga õnnetu. Ta on väga hea inimene ja väga suur professionaal ning ta on minu teada oma professionaalsusega avaldanud tugevat muljet ka kultuuriministrile ja olukorra paranemisele kaasa aidanud.

Aga miks ei võimaldata piltlikult öeldes maksu maksta siis kultuurkapitalile, selle asemel et maksta eelarvesse? See on loomulik, et riik kehtestab maksud sellises ulatuses, mis tema arvates on hädavajalik. Mitte nii, et riik kehtestab kõrgemad maksud ja siis igauks ise vaatab, kuhu ta selle paneb. Ei, me hindame oma riigi vajadusi ja riik tahab ise oma maksude üle otsustada, olgu tegu kas või kulkaga. Sel juhul peaks kulka kehtestama sama ranged reeglid ja planeerimised, nagu kehtivad riigieelarve rahastamisel üldiselt. Ikkagi on kuskil piir. Kui sa annetada tahad, siis anneta oma raha! Enamasti sa pead annetama oma raha. Minu enda isiklik arvamus on see, et see jutt on küüniline, et ei ole mõtet annetada, sest ma ei saa maksu tagasi. Kelle raha sa siis annetad – haigekassa ja pensionide raha annetad ja oled heategija või? Anneta enda raha! Mina väidan, et ei ole korrektne annetuste puhul üldse midagi tagasi küsida. See peaks olema ainult oma raha, mida antakse, ja riigieelarve peaks saama oma raha kätte, et seda omakorda jagada enda reeglite järgi. See nimekiri on kompromiss ja kui te ütlete, et kompromiss peaks hakkama seisma selles, et igauks, kes

nimetab end MTÜ-ks, on maksuvaba – see ei tule kõne alla.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Siim Kiisler!

Siim Kiisler

Aitäh! Austatud minister! Vastusest Rein Langi küsimusele ma saan aru, et sinu arvates peab tulumaksusoodustusega mittetulundusühingute ja sihtasutuste nimekiri olema piiratud. Mis see teie plaan ikkagi on? Kui see seadus jõustub, kas see nimekiri peaks jääma samaks või veelgi lühenema või näed sa mingit pikenemise võimalust? Mis selles osas tegelikult muutuma hakkab?

Jürgen Ligi

Seda on raske öelda, kas nimekiri pikeneb või lüheneb. Eks ta kipub ikka pigem pikeneda. Aga sinna on jäänud vana taak, mis sinna kuuluma ei peaks. Kui otsustamine on maksuameti käes, siis vastutab maksuamet selgemalt neile reeglite pealesurumise eest. Maksuvaba MTÜ peab vastama reeglitele, millega me piiritleme maksuvabastust. Eks me valitsuses ole neid asju ka koos arutanud. Väga tuliseks need vaidlused pole läinud, aga on siiski olnud juhtumeid, kus on natukene piinlik olnud. Mõni vaidleja pole suutnud alati erapooletuks jääda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun Rein Lang, teine küsimus!

Rein Lang

Aitäh! Parlamentaarse debati korras tahan öelda, et minu arvates on hullumeelsus pidada sellist nimekirja, nagu te Rahandusministeeriumis peate. Aga miks peaks teie arvates olema annetamine mittetulundusühingule Miki Läheb Merele tulumaksuvaba ja avalik-õiguslikule Eesti Kultuurkapitalile mitte? Millel selline loogika võiks põhineda?

Jürgen Ligi

Ma ei tea sellist mittetulundusühingut. Aga ütlen veel kord: see, kes tahab riigile maksu mitte maksta, peab vastama teatud reeglitele. Ta peab selle lati ületama. Selleks on too nimekiri. Te väidate, et see on hullumeelsus. Aga siis on igasugune eelarvepretensioon, mille te

olete kultuuriministrina esitanud, hullumeelsus. Siis ei ole ju eelarvesse raha vaja. Olge järjekindel!

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem ettekandjale küsimusi ei ole. Suur tänu, rahandusminister Jürgen Ligi! Kaasettekandeks palun kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Aivar Sõerdi!

Aivar Sõerd

Austatud juhataja! Head kolleegid! Rahanduskomisjon arutas eelnõu 683 kahel istungil, 3. juunil ja 9. juunil. Esimesel neist osales rahandusminister Jürgen Ligi, mõlemast istungist võtsid osa Rahandusministeeriumi maksupoliitika osakonna ametnikud Lemmi Oro ja Elo Haugas.

Seaduseelnõu eesmärk on korrastada tulumaksuseaduse §-s 11 sätestatud tulumaksusoodustusega mittetulundusühingute, sihtasutuste ja usuliste ühingute nimekirja koostamise põhimõtteid ja korda, lahendada seaduse rakendamisel tekkinud probleeme, samuti seaduse mõtet täpsustada. Ka on vaja teha muudatusi seoses järgmisest aastast rakenduvate uute deklaratsioonivormidega. Eelnõu vähendab tööjõu maksukoormust, sh madalalpalgaliste inimeste maksukoormust, kuna maksuvaba tulu määr suureneb 144 eurolt 154 euronni kuus. Sotsiaalmaksuseadust muudetakse seoses ühe maksuvabastuse piirmäära muutmisega tulumaksuseaduses. Tulumaksuseaduse muutmisega muudetakse ka Eesti Kultuurkapitali seadust, et tagada kultuurkapitali makstavate toetuste tulumaksuvabastus. Lisaks antakse Eesti Kultuurkapitali nõukogule volitus kinnitada kultuurkapitali makstavate preemiate, stipendiumide ja toetuste maksmise alused.

Annan nüüd ülevaate küsimustest ja teemadest, mis komisjonis arutusel olid. Oli küsimus selle kohta, kas eelnõuga lahendatakse spordiklubide stipendiumide teema. Eelnõu algataja selgitas, et probleemiks on nõrk kontroll. Stipendiume makstakse palga asemel ja maksud jäetakse maksmata. Maksuameti kontrollide käigus ongi need probleemid selgunud. Nüüd uuriti, kas stipendiumi definitsioon on esitatud üheselt ja arusaadavalt.

Veel käsitleti komisjonis pärandina saadud vara soetusmaksumust. Eelnõu algataja selgitas seda Riigikohtu otsuse alusel. Kohus leidis,

et maksuõiguses puudub säte, mis välistaks soetamismaksumuse mahaarvamise õiguse ülemineku pärijale. Samas praktikas pole seda nii käsitletud ja on lähtutud olukorrast, nagu praktikas on maksustamisel olnud. Kink ja pärand peaks olema võrdselt koheldud. Mõlemad saajad omandavad vara tasuta. Seega müügi puhul on kasu vara võõrandamisest saadud kogu tehingu müügihind. Maksustamine toimub vara võõrandamisel, mitte pärandi vastuvõtmisel. Eelnõu algataja selgitas ka, et isiklikus omandis olev vara ei ole maksustatav.

Käsitleti ka sotsiaalmaksuseaduse muudatust, mis puudutab laevapere toidunormi. Komisjonis päriti, kas ei peaks üldse suurendama välislähetuse piirmäära summat ning kas praegune kord on efektiivne ja õiglane. Hinnad ja palgad on ju tõusnud.

Veel arutati mittetulundusühingute soodustusnimekirja koostamise põhimõtteid ning uuriti, miks hakkab seda valitsuse asemel koostama Maksu- ja Tolliamet. Küsimus oli ka selle kohta, milline on stipendiumidega seotud sätete mõju – kui palju hakkab spordiklubidelt rohkem maksu laekuma, kuidas ja mis summas toimub hüvitamine ning kui paljud hakkavad korrektselt stipi asemel palka maksuma.

Oli küsimus põllumajandustoetuste maksustamise kohta. Eelnõu algataja selgitas, et need on tulu puudujäägi tõttu makstavad toetused. Toetustelt otse maksu ei võeta. Tulumaksuseaduses on sätestatud, et seaduse alusel makstavad toetused on maksuvabad, aga eri ministeeriumid on koostanud mitmeid seadusi, kuhu on mitmesugused toetused sisse kirjutatud. Komisjonis kerkis ka küsimus selle kohta, miks on vaja muuta Eesti Kultuurkapitali seadust.

Teisel istungil olid kõne all detailsemad küsimused pärandvara maksustamise kohta, samuti käsitleti tööandja poolt puudega inimestele abivahendite muretsemise maksustamist. Veel kord nõuti selgitust põllumajandustoetuste maksustamise kohta.

Komisjon langetas otsuse teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda teisipäevaks, 10. juuniks, kust see kandus tänasesse päeva. Selle poolt oli 6 komisjoni liiget, vastu 3, erapooletuid 1. Samuti oli ettepanek esimene lugemine lõpetada, selle poolt oli 6 inimest, vastu 3, erapooletuid 1. Komisjon tegi ettepaneku määrata muudatusettepanekute esita-

mise tähtpäevaks 16. juuni kell 15. Selle poolt oli 6 komisjoni liiget, vastu 4, erapooletuid ei olnud. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Küsimus on Helir-Valdor Seederil.

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud ettekandja! Maksuvaba tulu määra tõstmisele 144 eurolt 154 euroni on seaduseelnõu seletuskirjas kolm lehekülge pühendatud ja siit võib välja lugeda, et selle mõju on ääretult suur, ütleks, et lausa globaalne. Kui see määr tõuseb 144 eurolt 154 euroni, kui palju siis inimesel raha rohkem kätte jääb?

Aivar Sõerd

Jääbki 20% kümnest eurost, võite ise ka arvutada, ei pea minult küsima. Jah, selle globaalse muudatuse oleks võinud ka varem teha, eelmine koalitsioon oleks võinud olla initsiatiivikam. Tegelikult see tõus on muidugi tuntav, see puudutab kõiki tulu saajaid, kõiki, kes tuludeklaratsiooni esitavad, mitte ainult palgatulu saajaid. Selles mõttes see hõlmab rohkem kui 620 000 deklaratsiooni esitajat. Ilmselgelt on see vajalik samm, et just väiksema tulu saajate maksukoormust vähendada. Ning see maksuvaba miinimumi määra tõus kindlasti ei ole lõplik, seda tuleb ka edaspidi kaaluda.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Siim Kiisler!

Siim Kiisler

Aitäh! Tõepoolest, see on vajalik ja oluline samm. Hea ettekandja, ärge häbenege, öelge stenogrammi huvides välja, kui palju see 20% kümnest eurost ikkagi on. Kui suur võit iga maksumaksjat ootab?

Aivar Sõerd

Aastas on maksuvaba miinimumi summa 1800 eurot millegagi, ma ei leia täpset summat praegu kiiresti üles. Aastas teeb see ikkagi päris korraliku summa. Kui te kuusumma arvestate, siis on see 12 korda väiksem.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Aivar Sõerd! Kas on kõnesoove? Inara

Luigas, kas te esinete fraktsiooni nimel? Karel Rüütli, palun!

Karel Rüütli

Inara Luigas esineb sotsiaaldemokraatide fraktsiooni nimel.

Aseesimees Laine Randjärv

Selge. Kõigepealt aga annan sõna Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel esinevale Helir-Valdor Seederile. Kaheksa minutit, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud kolleegid! Tulumaksuseaduse, sotsiaalmaksuseaduse ja Eesti Kultuurkapitali seaduse muutmise seadus on üks seadus tervikust, seaduste muutmise paketist, millega ajutine valitsus soovib täita koalitsioonilepingu lubadusi. Siia kuuluvad ka teeseaduse muutmise, mille sisuks on teeaukude lappimise asemel eelarveaukude lappimine, ja vanemapensioni tühistamine kuni 1. jaanuarini 2018, mis puudutab enam kui 200 000 Eesti peret ja mille kohta ütles valitsuse esindaja rahanduskomisjonis, et selle muudatusega ei kaasne ebasoovitavaid mõjusid.

Aga nüüd arutluse all olevast eelnõust. Kõigepealt, maksuvaba tulu määra tõstmise 144 eurolt 154 euroni, mille arvestamisega rahanduskomisjoni liikmel, kes enne mind esines, oli suuri raskusi, annab võitu 2 eurot kuus. Põhimõtteliselt on see kindlasti õige samm, samm õiges suunas, mida ka Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon toetab, kuid meie arvates ei ole see piisav. Meie arvates on madalat, 300–400-eurost palka saavate inimeste maksustamine nii moraalses kui sotsiaal-majanduslikus mõttes väga küsitav. See võiks olla üks erakondadeülene arutlusteema, mille puhul me tõsiselt otsiksime lahendusi, et tulevikus mitte maksustada madalapalgalisi inimesi, kes enamasti vajavad kas omavalitsuse või riigi abi.

Maksuvaba tulu määra tõstmise puhul jääb arusaamatuks, miks valitsus ei soovi seda neljaks aastaks ette seadustada. Riigi eelarvestrateegias on ju fikseeritud ja valitsuse poolt kinnitatud selle määra tõus 10 eurot igal aastal kuni aastani 2018. Aktsiiside puhul käitatakse teistmoodi: nende tõus eelolevatel aastatel fikseeritakse seadusega. Meie arvates tuleks ka

maksuvaba tulu määra iga-aastane tõus seaduses fikseerida, seda enam, et nagu ma juba ütlesin, riigi eelarvestrateegias on see ju valitsuse poolt kinnitatud.

Edasi, stipendiumide teema. Sedagi on juba arutatud. Soov, et spordiklubisid ja kultuurivaldkonnas tegutsevaid institutsioone koheldaks võrdselt, on igati õigustatud, samuti soov, et stipendiumide ja palga maksmisel oleks selge vahe. Need reeglid peaksid olema kõigile arusaadavad ja ka rakendatavad. Aga eelnõus esitatud definitsioon ei aita meid grammi võrragi edasi. See on nii mitmeti tõlgendatav ja tegelikult peab maksuamet tulevikuski igat juhtumit eraldi analüüsima ja seadust selle valguses tõlgendama. Sellega seotud muredest on vahest kõige suurem see, et spordisektorilt võetakse ära veidi enam kui 10 miljonit eurot aastas. Tõsi, valitsus on plaaninud eraldada Kultuuriministeriumile 3,5 miljonit eurot noorte treenerite stipendiumide katteks, aga see ei korva kogu sektori kahju, mis on enam kui 10 miljonit. Lisaks veel kultuurivaldkonna raha, mille suurust on väga raske hinnata. Kindlasti tuleks mõelda, kuidas tagada üleminekul pehme maandumine.

Edasi, toetuste maksustamine tulumaksuga. Jääb küll täiesti arusaamatuks, mis on olnud tehtud valiku printsiipt. Näiteks asendusteenistuja toetus on tulevikuski tulumaksuga maksustatav, aga tõuaretustoetus ja turuarendustoetus ei ole. Kõiki neid toetusi makstakse Eesti riigi eelarvest. Asendusteenistuja toetus on kõige nõrgemate ja väetimate põllumajandustootjate toetus. Jääb täiesti arusaamatuks, miks selline valik.

Edasi, Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse alusel makstavad toetused. Nende puhul on ka tehtud valik: 21 toetust läheb maksustamisele ja kümme-kond toetust maksustamisele ei lähe. Jääb arusaamatuks, miks selline valik. See kindlasti ei tähenda võrdsemat kohtlemist, vaid vastupidi, ebavõrdne kohtlemine süveneb. Ma väga loodan, et me suudame eelnõu menetluse käigus jõuda õiglasema lahenduseni. Ja kas üldse on mõistlik niisugusel kujul neid toetusi maksustada, kui nii Keskkonnainvesteeringute Keskuse kui ka EAS-i toetused jäävad maksustamise alt välja ja kogu nende maksude laekumine moodustaks 1,5 miljonit eurot aastas?

Paar sõna ka MTÜ-de nimekirja pidamisest ja selle üle otsustamise viimisest valitsuse tasandilt Maksu- ja Tolliameti pädevusse. See on asi, mida on korduvalt ümber otsustatud. Kunagi langetas otsused Rahandusministeerium, siis valitsus, nüüd tahetakse see Maksu- ja Tolliameti alla viia. Ma arvan, et asja sisu väga ei muutu ja siia maani oli nii, et valitsuse tasemel said mitmed piinlikud Rahandusministeeriumist tulnud ettepanekud likvideeritud. Nüüd see sõel kaob ära ja mina küll ei ole kindel, et sellega kvaliteet paremaks muutub.

Tulen korraks veel tagasi oma kõne alguse teema juurde. Kolleeg rahanduskomisjonist ütles, et tänu maksuvaba tulu määra tõstmisele peaks inimene võitma aastas 1800 eurot. Ei, see ei ole nii! Ta ütles, et kui me jagame selle arvu 12-ga, siis saame kuusumma. Ei ole nii! See summa on tegelikult 2 eurot ja sellele 2 eurole on seletuskirjas pühendatud kolm lehekülge. On öeldud, et seaduse muutmise "...agregeritud majandusliku ja sotsiaalse mõju ulatus on suur. [---] Muudatuste sotsiaalne mõju avaldub läbi sihtrühmade suurema sissetuleku, mis laiendab kõigi, kuid eriti madala sissetulekuga inimeste tarbimis- ning säästmisvõimalusi ning seega parandab toimetulekut. Suurem tarbimine avaldab positiivset majanduslikku mõju ettevõtetele, kelle müügitulu suureneb. Sealjuures on kaudne mõju ka tarbimismaksude laekumistele. [---] Täiendav majanduslik mõju avaldub selle sihtrühma puhul, kes teenib palgatulu. Mõju avaldub kahes omavahel seotud vormis – üldine tööjõu maksukoormuse vähenemine ning hõive suurenemine." Nii et need 2 eurot kuus avaldavad tulevikus seletuskirja kohaselt suurt globaalset mõju Eesti majandusele ja Eesti inimestele. Mina tahan küll tunnustada seda Rahandusministeeriumi ametnikku, kes selle lõigu seletuskirjas kokku kirjutas. Ta väärrib kindlasti mingisugust kirjanduspreemiat. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas Aivar Sõerd soovib repliiki vastuseks eelmisele esinejale? Nime ei nime-tatud, aga teemat nimetati. Okei, siis ei saa. Palun, Tarmo Tamm Keskerakonna fraktsiooni nimel!

Tarmo Tamm

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! See probleem taandub tagasi aastasse 2009, kui tühistati kohalike omavalitsuste kohustus tegelda noortega. Siis saidki alguse küsimused, kes ikkagi peavad noortesportiga tegelema, kuidas noortetreenereid tasustatakse ja kuidas neid maksustatakse. Minu meelest oli see suur viga ja selle vea tagajärgi me püüame nüüd kuidagi klaarida. Minu arvates on otseselt kohalike omavalitsuste ülesanne tegelda noortesportiga. See kohustus tuleks fikseerida seaduses ja samal ajal ka selle rahastamine, et noored tõesti saaksid sporti teha. Minu meelest need 3,5 miljonit eurot, mis järgmise aasta eelarvest Kultuuriministeeriumi kaudu plaanitakse selleks eraldada, peaks olema kohalike omavalitsuste rea peal. Omavalitsused ise otsustavad, kas nad garanteerivad spordiga tegelemise spordikoolide või spordiklubide kaudu.

Mis puutub tippporti, siis minu meelest peab valitsema üheselt mõistetav arusaam, kuidas stipendiume rakendada. Härra minister andis vähemalt lootust, et me ei pea ajaloos tagasi minema ja vanu asju meelde tuletama, mis tähendaks tegelikult seda, et enamik Eesti spordiklubisid ilmselt lõpetaks oma eksisteerimise. Eesti spordi põhiprobleem on, et ei jätku toetajaid ehk sponsoreid. Tuletan meelde, et suurtest firmadest umbes 50% kuulub välisomanikele. Eesti turg ei ole nii atraktiivne, et siin oma reklaame välja panna ja sporti toetada. Samas ei ole ka meie ettevõtjad motiveeritud. Minu meelest peaks ettevõtteid kuidagi maksude abil motiveerima, et meie sport täielikult ära ei kaoks. Üks samm võiks olla, et riigiettevõtetal lubatakse sporti toetada, see on hea võimalus. Näiteks mingi spordiklubi kaudu võiks Tallinna Sadam peasponsor olla. Erinevalt Lätist ja Leedust, kus riigi tugi spordile on päris mõjus, kahjuks Eestis seda millegipärast ei tehta. Seni, kuni pole lahendust, kuidas tulevikus hakatakse sporti toetama, pole meil kindlust, et praegune segadus ei jätku.

Ma siiski loodan, et see eelnõu annab veidigi selgust, kuidas edasi minna. Tõesti, lõpetaks eelmise perioodi ära nii, et me sellesse eriti ei süvene. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Ma mõtlesin, kas Helir-Valdor Seeder on ikka saalis, kui ma oma ettekannet teen. Ma tervitan teda ja tahan talle öelda, et kui ta avastas seaduseelnõu seletuskirja lugedes, et seal on kolm lehekülge juttu sellest, kes võidab ja kui palju võidab maksuvaba tulu määra tõstmisest, siis ironiseeris ta selle kasu teemal täiesti põhjendamatult. Iga euro, mis inimesele taskusse jääb, on tegelikult suur samm edasi ja meil, sotsiaaldemokraatidel, on suur rõõm, et selline seaduseelnõu siia Riigikogusse tulnud on. Kunagi rääkis ka IRL väga olulistest samumudest ja suurest maksuvaba tulu määra tõusust, aga need jutud millegipärast juttudeks jäidki. Veelgi enam, kui rahanduskomisjonis seda seaduseelnõu menetleti, siis IRL oli selle vastu. Niisugune väike vastus minult Helir-Valdor Seederile.

Aga kui nüüd laiemalt seda seaduseelnõu vaadata, siis tegelikult on nii IMF kui ka OECD teinud Eestile ettekirjutusi, et väikese-palgalisedki inimesed peaksid saama suuremaid stiimuleid töötamiseks. Ka tööjõumaksude vähendamiseks tuleb Eestil rohkem pingutusi teha. Viimase aja probleem, mida selle seaduseelnõuga lahendada püütakse, on see, kuidas ja kes kasutab töö- ja teenustasude maksimisel tulumaksuvaba stipendiumi. Kellelegi pole uudis, et stipendiumide maksmist on hakatud kuritarvitama. See on kõige suurem tulumaksusoodustustega ühingute nimekirjaga seonduv probleem viimasel ajal. Selle eelnõuga püütakse anda võimalikult hea stipendiumi definitsioon, aga eks praktika annab peagi vastukaja ja võib-olla tuleb seda natukene veel kohendada.

Maksu- ja Tolliametile jääb õigus iga stipendiumi väljamakse puhul kahtluse korral kaaluda, kas väljamakse tehti korrektselt või mitte. Ma väga pooldan ka õiguskuulekuse parandamiseks tehtud uuendusi, et väljaarvamine nimekirjast võib osaks saada siis, kui stipendiumid määratakse näiteks ühingu seotud isikutele, avalikku stipendiumikonkursi korraldamata jättes või makstakse stipendiumi siis, kui tegelikult on töösuhe. Kordan

veel kord, et maksuhaldurile jääb kahtluse korral kaalutusõigus, ta võib otsustada, kas stipendium oli korrektselt määratud. Väga paljud mittetulundusühingud on kasutanud isegi säärast võtet, et on oma põhikirjalisse tegevusse lisanud stipendiumide maksmise ja teinud nii ka maksustamata stipendiumimakseid. Ka seda regulatsiooni korrastatakse, stipendiumide maksmine muutub korrektsemaks.

Ma palun lisaiega!

Esimees Eiki Nestor

Palun, kolm minutit lisaiega!

Inara Luigas

Kui rääkida toetustest, siis nende maksuvabastuse mõte on olnud eeskätt sotsiaalset laadi. Kõik toetused, mida inimestele makstakse, on ju eesmärgiga mitte halvendada inimeste toimetulekut. Milleks siis neid toetusi maksutada? Aga inimesed on alati olnud leidlikud ja toetuse sildi all on hakatud maksuma ka selliseid tugirahasid, mida tegelikult peaks maksustama. Endine põllumajandusminister teab väga hästi, et paljusid põllumajandustoetusi eraldades makstakse mitte füüsilisest isikust ettevõtjatele, vaid lihtsalt füüsilistele isikutele. Need isikud peaksid tegelikult olema ettevõtjatega võrdselt registris ja ettevõtjatena nad oleks nii või teisiti toetuselt tulumaksu maksnud.

Hea asi on ka see, et seaduseelnõuga sõnastatakse heategevusliku tegutsemise olemus: ühing peab hüve pakkuma peamiselt tasuta või muul tulu mitte taotleval või üldkättesaadaval viisil. Mis ei tähenda seda, et ühingu pakutavale kaubale või teenusele või muule hüvele peaks olema ligipääs igal isikul, kuid see peaks olema kättesaadav ka keskmisest väiksema sissetulekuga inimestele.

Ma usun, et kõikides inimestes, kes on seotud kultuurkapitali stipendiumidega, tekitsid plaanitavad muudatused Eesti Kultuurkapitali seaduses hulga küsimusi. Aga olles eelnõu läbi lugenud ja läbi töötanud, võin teile kinnitada, et stipendiumide maksmine kultuurkapitali kaudu muutub selgemaks ja kogu see olukord paremaks. Kõik kultuurkapitali kaudu makstavad stipendiumid võrdsustatakse riiklike stipendiumidega ja need on tulumaksuvabad. Korrastatakse ka teiste toetuste ja preemiade määramise korda. Stipendiumi definit-

sioon on väga vajalik, stipendiumide reguleerimine ja väljamaksete tegemine muutub õigusselgemaks. Lõppude lõpuks on iga alusetu maksuvaba toetuse, preemia või stipendiumi maksmine maksupettus ja vähendab raha laekumist riigieelarvesse.

Nüüd lõpetuseks. Arvatakse, et 16. sajandil olid Tallinnas koolid tasulised ja vanemad pidid laste harimise eest maksma. Sellel sajandil oli Tallinna linnavalitsus aga piisavalt nutikas ja asutas stipendiumi, et koolitada endale Saksamaa ülikoolides ametnikke, juriste ja pastoreid. Pärimus räägib, et kui Vana Toomas oli poisikene, siis ta sekkus täiskasvanute mängu ja lasi papagoi laskmisel oma mänguvibuga papagoikujukese toika otsast alla. Pärilaskjad olid pahased, et poiss täiskasvanute mängu ära rikkus, ja tahtsid teda karistada. Linnapea aga keelas karistajaid ja võttis Tooma linna raha eest õppima, et osava käega poisist linnavaht teha. Sisuliselt sai Vana Toomas linnalt stipendiumi ja temast kui osavast vibulaskjast saigi pärast linnakooli lõpetamist linnavaht. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Helir-Valdor Seederit nimetati kõnes, tal on õigus vasturepliigiks.

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Ma tahan tänada ettekandjat, et ta oma napist kaheksast minutist terve minuti minu siunamise peale kulutas. Aga stenogrammi huvides ütlen veel kord, et Isamaa ja Res Publica Liit on kogu aeg olnud seda meelt, et kui me vähendame töövõtja maksukoormust, siis seda eelkõige maksuvaba tulu määra tõstmise kaudu, mitte tulumaksu määra alandamise kaudu. Ei taha, et see jääks siin valesti kõlama. Meie oma mõtteid ütleme ikka oma suuga välja. Täna sind, Inara, aga loe põhjalikumalt Isamaa ja Res Publica Liidu programmi ning poliitilisi seisukohti. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Kas me tohime nüüd eelnõu arutelu jätkata? Reformierakonna fraktsiooni nimel Aivar Sõerd, palun!

Aivar Sõerd

Austatud juhataja! Head kolleegid! Reformierakonna fraktsiooni esindajana kutsun teid üles seda eelnõu toetama. Eelkõige sellepärast,

et see loob õigusselgust paljudes vaidlusalustes küsimustes, mis puudutavad stipendiumide maksustamist, tulumaksusoodustusega mitteilundusühingute nimekirja arvamise korda ja sealt väljaarvamist, maksuvaba tulu määra tõusu 144 eurolt 154 euronni kuus ja pärandvara maksustamist. Õigusselgus kasvab ka selles küsimuses.

Mis puutub kolleeg Siim Valmar Kiisleri küsimusse, siis ma juba vastasin sellele. Ma vastasin nii, et mõju summa on 20% maksu määra korral 10 eurot 2 eurot, oskate ise välja arvutada, et see teeb 24 eurot aastas. Vabandust, kui ma teile esialgu valesti vastasin, aga eelmise küsimuse peale ma teile vastuse andsin.

Aga eelnõu juurde tagasi tulles tahan öelda, et palju õigussegadust ja arusaamatust tekitanud stipendiumide maksustamine saab nüüd kindlasti paremini reguleeritud, kui see seni on olnud. Kaob probleem, et stipendiume makstakse palkadena või palkasid makstakse stipendiumi nime all, mis on toonud kaasa õigusvaidlusi spordiühingute ning Maksu- ja Tolliamet vahel. Selliseid õigusvaidlusi ei ole tarvis.

Oluline on tulumaksusoodustusega mitteilundusühingute nimekirja koostamise aluste korrastamine. Selle nimekirja ühingute üle otsustamise pädevus antakse Maksu- ja Tolliametile, kuna see institutsioon oskab kõige paremini hinnata iga ühingu tegevuse vastavust kehtivale korrale. Ka palju kõneainet tekitanud põllumajandustoetuste maksustamine loob kindlasti täiendavat õigusselgust. Praegune olukord on selline, et põllumajandustoetuste saajatest väiksem osa on füüsilised isikud, kellele määratud toetusi ei maksustata, aga samas, kui need isikud annavad põllumaa rendile, siis renditulu maksustatakse. Kindlasti aga ei soovita maksuseadusega takistada põllumaa rendile andmist. Selles valdkonnas õigusselguse loomine on väga tähtis. Minu ettepanek on seda eelnõu toetada. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Sven Sester, kas teil on protseduuriline küsimus?

Sven Sester

Jah! Aitäh, lugupeetud juhataja! Teate, ma tunnen muret. Ma panin vahepeal tähele, et

härta rahandusminister oli väga väsinud olekuga. Praegu me menetleme Vabariigi Valitsuse eelnõu, mille peattekandjaks oli rahandusminister, aga pikemat aega teda enam saalis pole olnud. Kas teil on informatsiooni, on ta lahkunud ega taha teada, mida saalis arutatakse, või on mingid muud probleemid?

Esimees Eiki Nestor

Riigikogu juhatusel ei ole informatsiooni rahandusministri saatuse kohta. (Naer saalis.)

Austatud Riigikogu, juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 683 esimene lugemine lõpetada. Komisjoni ettepanekul määran eelnõu muudatuseettepanekute esitamise tähtajaks s.a 16. juuni kell 15. Urmas Reinsalu, palun, kas protseduuriline küsimus?

Urmas Reinsalu

Mul on küsimus, mis puudutab ka rahandusministrit. Esmaspäeval ei saanud rahandusminister rahanduskomisjoni istungil kohal olla ja praegu, eelnõu täiskogus arutamise lõpus ei ole meil informatsiooni tema saatuse kohta. Kas Riigikogu esimees on kursis, kas minister viibib hoones või on kuhugi kaugemale kaotsi läinud?

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu liikmed! Kui teil on eelnõude menetlemise kohta protseduurilisi küsimusi, siis ma hea meelega vastan. Ma olen kohustatud seda tegema. Vabariigi Valitsuse liikmete asetsemine ajas ja ruumis ei kuulu protseduuriliste küsimuste alla. Eelnõu 683 esimene lugemine on lõppenud.

7. Omavalitsuskorralduse reformi seaduse eelnõu (647 SE) esimene lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni algatatud omavalitsuskorralduse reformi seaduse eelnõu 647 esimene lugemine. Algatajate nimel teeb ettekande Riigikogu liige Siim Kiisler.

Siim Kiisler

Austatud esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Ma alustan sellega, mida õiguskantsler Indrek Teder rõhutas juba viis aastat tagasi,

2009. aastal. Tsiteerin: "Õiguskantsleri menetlused on näidanud, et Eestis on väga suur osa kohaliku omavalitsuse üksustest liialt väikesed selleks, et tulemuslikult ja efektiivselt teostada põhiseaduspärasest omavalitsuslikku haldamist. [...] Olen seisukohal, et olukord, kus suur hulk omavalitsusi ei suuda tagada isikute põhiõigusi, kvaliteetset ja põhiseadusele vastavat korraldust ja menetlust ning õigusloomet, on piisav ja tungiv põhjus riigi kiireks ja otsustavaks sekkumiseks ning uue halduskorralduse kehtestamiseks. Eesti peab saama tugevad ja toimivad omavalitsused, kes tagavad oma elanikele põhiseaduspärase kohtlemise, kvaliteetse omavalitsuste õigusloome ning avalike teenuste kättesaadavuse ühtlaselt üle riigi. Riigivõimul on põhiseadusest tulenev kohustus luua selline halduskorraldus, mille puhul oleksid isikute põhiõigused kaitstud ja põhiseadus järgitud. Otsustava haldusreformiga potentsiaalselt saavutatav üldine põhiõiguste kaitse taseme tõus peaks üles kaaluma kõik võimalikud muud tagajärjed üksikisikutele ja erakondadele, olgu selleks siis mõnede ametnike töökoha kaotus või parteipoliitilise kantsi kaotus kohapeal. See, kas riigivõim suudab läbi viia otsustavat haldusreformi, näitab tegelikult seda, kuivõrd on riigivõim võimeline tagama põhiseadusest tulenevate kohustuste täitmise üle Eesti."

Esitatud seaduseelnõu eesmärk on luua pärast 2017. aasta oktoobris toimuvaid kohalike omavalitsuste volikogude valimisi elujõuline ja terviklik kohalike omavalitsuste struktuur. Väljapakutud reformi tulemuseks on kohalike omavalitsuste üldise võimekuse suurendamine, tagades seeläbi kodanike võrdsema kohtlemise, olenemata nende elukohast. Kohalike omavalitsuste suurema võimekuse tagab eelkõige nende piisav suurus ja kattuvus oma elanike igapäevaeltu toimepiirkonnaga. Suurust mõeldetakse eelkõige elanike arvuga. Näiteks Märjamaa vald on pindalalt viis ja pool korda suurem kui Tallinn, ometi räägime omavalitsuste suuruse kontekstis Tallinnast kui palju suuremast. Mõned faktid meeldetuletuseks. Eestis on suurima ja väikseima omavalitsuse vahe 4133 korda, nende omavalitsuste eelarvete suuruse vahe on aga 5265 korda. Neljakümnes Eesti vallas ja linnas on vähem kui 1000 elanikku. Nelikümmend valda ja linna, ja selliste omavalitsuste arv kasvab! Alla 2000

elanikuga on pooled Eesti omavalitsused. Vähem kui 3000 elanikuga on aga 2/3 meie valdadest ja linnadest. Just seal, kus geograafiline asukoht on ebasoodsam, on meie omavalitsused üldiselt väiksemad ja killustunud. Need kaks faktorit koosmõjus tähendavad selliste piirkondade omavalitsuste väiksemat võimekust ja sellega kaasneb ka nende omavalitsuste kodanike ebavõrdne kohtlemine, millele õiguskantsler on viidanud.

Eelnõu koostamise käigus tehtud mõjuhinangus on kirjeldatud mitmeid valdkondi, kus avalduvat mõju saab pidada oluliseks. Täiendavaks mõjude hindamiseks telliti eksperdi hinnangud ning võimalikke mõjusid arutati koos valdkonnaministeeriumide ja teiste huvitatud osapooltega. Töötas mitu valdkondlikku töörühma. Eelnõu seletuskirjas on mõjusid väga põhjalikult kirjeldatud, kuid peatun lühidalt mõnel olulisemal.

Kõigepealt rahvastikust. Meie elanikkond väheneb ja vananeb. Statistikaameti koostatud baasstsenaariumi kohaselt väheneb elanike arv aastani 2020 kõige kiiremini just ääremaastunud omavalitsusüksustes, seda ligi kaks korda kiiremini kui ääremaastumise riskiga kohalikes omavalitsustes. Elanike arvu vähenemisel, elanike vananemisel ja ümberpaiknemisel on otsene mõju omavalitsuste jätkusuutlikkusele. Reformi tulemusel omavalitsuste rahvastiku sooline ja vanuseline koosseis tasakaalustub. Reformiga tasandatakse eriti ekstreemseid olukordi, kus näiteks rahvastikus on tavapärasest suurem osa vanemaelistel, mistõttu omavalitsuse tulubaas sõltub valdavalt riiklikest toetustest.

Uuring, mis käsitles omavalitsusüksuste ühinemist aastatel 1996–1999, näitas, et tõmbeeskuse ja tagamaa ühinemine andis tulemuseks loogilise terviku. Ühinemisega likvideeriti administratiivpiirist tulenevad kunstlikult tekitatud ebamugavused, kuna ühinevate omavalitsuste elanikud kasutasid ühiseid infrastruktuure, töö- ja omandisuhted olid põimunud, teenuseid osutati ühistes hoonetes jne. Uues omavalitsusüksuses oli suurem elanike arv, saavutati stabiilsem vanusestruktuur ja paremad eeldused valdkonnapoliitika elluviimiseks.

Teiseks ametnikkonnast. Suuremas omavalitsuses on võimalik ametnikel spetsialiseeruda ühele valdkonnale ja kasutada inimressurssi

otstarbekamalt kui praegu, palgata ametnikke täistööajaga ja maksta neile konkurentsivõimelist palka. Selline omavalitsus on atraktiivne töödaja oma eriala tõelistele asjatundjatele. Kõige olulisem ja vahetum nihe ühinemiste puhul ongi ametnikkonna profiili kardinaalne muutumine. Väikevaldades on ametis 6–8 täiskohaga ametnikku, kellest peale vallavanema, raamatupidaja ja vallasekretäri on üldjuhul selge profiiliga vaid sotsiaaltöötaja, harva veel mõni põhikohaga ametnik. Suurtes omavalitsustes suureneb nende ametnike arv, kes on keskendunud ühele kindlale ülesandele, ja nii muutuvad ametnikud professionaalsemaks. 2008. aasta uuringu järgi suurenes uuritud ühinemiseelsetes valdades monofunktsionaalsete ametnike arv keskmiselt 8-lt 26-le. Näiteks Raplamaa suurvaldades on monofunktsionaalseid ametnikke umbes 90%, kuid väikevallad vajavad peaaegu kõikidel ametikohtadel professionaalset tuge teistelt valdalt.

Rahalistest võimalustest. Ühinenud valdade investeerimisvõimekus on kordades kasvanud, samas on laenukoormus jäänud samaks. Investeeringud inimese kohta on ühinenud valdades olnud püsivalt suuremad kui ühinemata valdades. Üks aspekt, mille tõttu ühinenud vallad saavutavad suurema investeerimissuutlikkuse, on mastaabi kasv ning sellest tulenev suurem eelarvelise investeerimise võimekus. Teine oluline muutuja on laenuvõime suurenemine ning võimekus kasutada laenu investeeringute tegemiseks ja omavalitsuse arendamiseks. Valla väiksuse ja valitsemiskulude osakaalu kasvu vahel on selge seos: ühinenud valdades ei ole seatud eesmärgiks valitsemiskulude kokkuhoid, vaid pigem asjatundlikkuse kasv ja adekvaatne töötasu, mistõttu kõigis neis kulutused valitsemisele suurenesid, kuid valitsemiskulude osakaal eelarves vähenes.

Omavalitsuste sotsiaaltoetuste ülevaatest ilmneb, et toetuste rahaline maht ja kvalifitseerumine varieeruvad suuresti. Ühinemise puhul on võimalik tagada piirkonna elanikele sotsiaalne kaitse ühtsetel alustel. Kui omavalitsuse võimekus on suurem, siis saab aidata neid piirkondi, kuhu on rohkem sotsiaalseid probleeme kuhjunud, luua paremad elutingimused enam puudust kannatavatele ja erivajadusega

ühiskonnaliikmetele, kelle võimalused võrreldes ülejäänutega on väiksemad.

Haridusest. Väikevaldades kulutati uuringu kohaselt ühe õpilase kohta 2–3 korda rohkem eelarveraha kui suurtes valdades. Seda tingisid nii õpetajate suurem palgakulu kui ka suuremad majandamiskulud. Perioodil 2006–2011 suurenesid väikevaldades hariduskulud õpilase kohta 40%, ühinenud valdades aga 10%. Seega saab väikevaldades vajalikul tasemel haridusteenuse osutamist tagada vaid teiste valdkondade arvel. Välispraktikat uurinud ekspertide hinnangul on arusaamatu, kuidas omavalitsus saaks säilitada hariduse korralduse õiguse ja võimaluse oludes, kus näiteks 75% lastest ei käi sama omavalitsuse koolides.

Ettevõtluskeskkonnast. Kui kohaliku omavalitsuse halduspiirid kattuvad inimeste tegeliku toimepiirkonnaga ja töökohad paiknevad kodukoha lähedal, siis jääb rõhuva enamiku inimeste igapäevaliikumine ühe omavalitsusüksuse piiresse. Praegu liigub väljaspool linnu elavatest inimestest üle 70% tööle väljapoole oma koduvalda. Reformiga tekib omavalitsustel reaalne motivatsioon tegelda ettevõtluse arendamisega, kuna senisest suurem osa valla inimesi elab ning töötab samas vallas. Ettevõtluse arenedes kasvab ka üksikisiku tulumaksu laekumine kohaliku omavalitsuse eelarvesse. Ettevõtluspiirkondade loomine, inimeste aktiveerimine ja tööturu vajadustele vastav ettevalmistamine, ettevõtetega läbirääkimiste pidamine ning teiste ettevõtluse ja tööturu aktiveerimise mehhanismide kasutamine on ülesanded, mis käivad väikeomavalitsustele selgelt üle jõu.

Viimasena kodanikuühiskonnast ja kohalikest demokraatiast. Võimude kaugenemine elanikest ja ääremaastumine on ühinemiste kavandamisel üks keskseid hirme. Samas on uuringute käigus tehtud intervjuudes välja toodud, et ääremaa oli ääremaa ka juba enne ühinemist ning seda tendentsi on võimalik vaid pidurdada. Tõmbekeskuse ja tema loogilise tagamaa ühendamine tugevdab linna ja maa sidusust, sest administratiivpiirid kaovad, kui arengukäsitus hakkab põhinema omavalitsuse terviklikkuse põhimõttel. Piiride avardamine suurendab vallajuhtide tegevuse strateegilisust ning paneb neile suurema vastutuse kujundada kohalikku elu varasemast suuremas pildis. Kvalitatiivanalüüsid ja ka küsitlused on kinni-

tanud, et ühinenud omavalitsuses aktiveeruvad külad ja kasvab kogukondade ühtsustunne. Ühinemise tulemusena hakkavad kodanikud selgemalt teadvustama oma organiseerumise ja kodanikuaktiivsuse tähtsust. Organiseeritud kodanikud mõjutavad rohkem kogu omavalitsuse poliitikat, mitte üksnes üksikute probleemide lahendamist. Küsitlustes leidsid peaaegu pooled kodanikest ja enamik ametnikke, et kogukondade ühtsustunne on pärast omavalitsuste ühinemist suurenenud.

Ühinenud omavalitsustes kasvab konkurents volikogu kohtadele ja elanikel tekivad suuremad valikuvõimalused, milliseid kandidaate toetada. See omakorda laiendab kohaliku demokraatiat ja võimaldab eriarvamusi tasakaalustada. 2012. aastal läbiviidud uuringu kohaselt oli viimase 12 kuu jooksul kohalikkude vallamaja või linnavalitsust külastanud üldse 43% leibkondade esindajaid. Seega kartus, et ametnikud kaugenevad elanikest, pole põhjendatud. Tähtis pole mitte niivõrd ametnikega kokkusaamine ise, kuivõrd kokkusaamise kvaliteet, see, kas kodanik saab oma probleemile või ettepanekule lahenduse. Viimane sõltub ametniku asjatundlikkusest, mida suuremas omavalitsuses saab kindlasti enam tagada kui väikeses omavalitsuses, pakkudes ametnikule väljakutseid pakkuvat tööd ja suuremat palka.

Austatud Riigikogu! 1938. ja 1939. aastal viidi valitsuse eestvedamisel läbi Christalleri keskuskohtade teooriale tuginev vallareform, mille tulemusena jäi Eestisse 372 valla asemel alles 248 valda. Nüüd on 75 aastat mööda läinud. Elu on ümberringi väga kõvasti muutunud ja ammu on aeg astuda järgmine tugev samm. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Küsimused ettekandjale. Jaak Allik, palun!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Teie eelnõus on kirjeldatud kummalist Eestit, kus mõnes maakonnas on üks ja mõnes kaheksa tõmbekeskust. Aga sellest eelnõust ma ei leidnud üldse niisugust mõistet nagu maakond. Kas te võiksite öelda oma eelnõu alusel, milline funktsioon, koht ja tähendus jääb siis maakonnale või kas te eitate üldse sellist asja nagu maakondlik identiteet?

Siim Kiisler

Maakond on selline huvitav mõiste. Ka Eesti põhiseaduses ei käsitleta maakondi. Maakondlik identiteet on osas maakondades väga tugev ja osas suhteliselt nõrk. Ühineda on lubatud üle maakonna piiride, ja nagu me teame, ajalooliselt on Eestis maakondade piirid väga tugevasti muutunud. Sellest see erinev identiteet tulenebki. Nendes maakondades, kus ühinemise tulemusel tekib üks omavalitsus, on mõistlik ja väga praktiline anda need ülesanded, mis on olemuselt omavalitsuslikud ja mida praegu täidab maavalitsus – mitte maakond kui niisugune, vaid maavalitsus –, üle kohalikele omavalitsusele. Mida rohkem me suudame seda teha, seda parem ja mõistlikum.

Esimees Eiki Nestor

Palun, Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma jätkan tõmbekeskuste loeteluga, mis on seaduses. Praegu on tõmbekeskused seadusesse valatud, nende loetelu on kindel ja nad on ükshaaval maakondade kaupa ära nimetatud. Kas te olete kaalunud, et tõmbekeskuste selline loetlemine seaduse tasemel ei ole võib-olla otstarbekas, sest juhul, kui mõni tõmbekeskus tahaks juurde tekkida või mõni hakkaks ära kaduma, peaks seadust muutma. Sama küsimus ka, kui me räägime teenustaseme ühtlustamisest. Ühes maakonnas on seitse tõmbekeskust, Pärnumaal on kuus, teises maakonnas on kaks, kolmandas on üks. Kuidas see pilt nii segane on?

Siim Kiisler

Selle seaduseelnõu väljatöötamisel arvestati võimalikult palju kohalikku arvamust, maakondade arvamust. Süsteem ehitati üles võimalikult vabatahtlikkuse põhimõttest lähtudes. Maakonnad said ise nimetada need tõmbekeskused ja peale seaduse vastuvõtmist saavad omavalitsused ise omakorda valida, millise tõmbekeskusega nad tahavad ühineda. Kuid seaduseelnõus on ka punkt, et kui mõne tõmbekeskusega ei taha ühineda ükski omavalitsus, siis ta peab ise ühinema mõne sellise omavalitsusega, mille territooriumil asub tõmbekeskus. Tegelikult, kui mõnes maakonnas ongi mingite poliitiliste või muude kokku-

lepete tulemusel praegu välja pakutud eamõistlikult palju tõmbekeskusi, siis elu ise paneb asja paika. Kui keegi mõne keskusega ühineda ei taha ja tahab ühineda näiteks maakonnakeskusega, siis on see loetelus olev omavalitsus omakorda sunnitud ühinema. Selle tulemusel tekivadki vabatahtliku protsessi käigus mõistlikud keskused ja asjaomase maakonna arvamuse kohaselt kujuneb optimaalne struktuur. Praegu on pilt tõesti ebaühtlane, aga me jääme selle juurde seetõttu, et ettepanekud tulid maakondadest. Loomulikult saab Riigikogu teha muudatusettepanekuid ja selle nimekirja ka üle vaadata, see võimalus on seadusandjal alati. Teiselt poolt on see protsess ju ühekordne, see seaduseelnõu käsitleb konkreetset reformi, ja kui see on ära tehtud, siis praegusel nimekirjal enam tagantjärele tähtsust ei ole. Sellepärast seadusandja seda minu arusaamise kohaselt pärast muutma ei pea.

Esimees Eiki Nestor

Terje Trei, palun!

Terje Trei

Täna, juhataja! Hea ettekandja! Me loeme seletuskirjast ja eelnõu tutvustamisel olete ise mitu korda öelnud, just hetk tagasigi rääkisite, et eelnõu on valminud tihedas koostöös omavalitsuste ja omavalitsusliitudega. Samas andsid nii maaomavalitsuste liidu kui ka linnade liidu esindajad komisjoni 3. juuni istungil mõista, et kuigi eelnõu ettevalmistus on olnud pikk, pole osapoolte vahel siiski dialoogi tekinud, tõmbekeskuste määramise protsess on olnud vastuoluline ja tulemused küsitavad ning eelnõu pealkiri ja sisu ei ole kooskõlas. Sellest lähtuvalt küsin ma esiteks, kas ettekandja nõustub väitega, et esitatud eelnõu ei ole omavalitsuskorralduse reform, vaid haldusterritoriaalse korralduse reform. Teiseks, kas peaksime edasise menetluse käigus lähtuma pealkirjast, võttes ette mahuka töö sisu kallal, või käsitleme asja lihtsamalt ja muudame pealkirja?

Siim Kiisler

Kui te soovite pealkirja muuta, kui asi sellele taha jääb, siis algataja ilmselt nõustub selle ettepanekuga. Peaasi, et seaduseelnõu saaks vastu võetud.

Esimees Eiki Nestor

Meelis Mälberg, palun!

Meelis Mälberg

Aitäh! Hea juhataja! Hea ettekandja! Selle eelnõu § 6 lõige 2 ütleb muu hulgas, et iseisva haldusüksusena säilitatakse kehtivates piirides Kohtla-Järve linn, Narva linn, Sillamäe linn ja Tallinn. Mida te ütlete selliste kaunitate vanade linnade nagu Haapsalu, Rakvere, Viljandi, Pärnu ja Tartu elanikele? Kuidas nemad peaksid ennast tundma, kui Narvas ja Sillamäel jääb linn alles, aga Tartus mitte?

Siim Kiisler

Ma leian, et loetletud linnadel on mõistlik ühineda vähemalt mõne ümbritseva omavalitsusega, ja seda on näiteks Viljandi puhul ka ju arutatud. Viljandi linna ühinemine Viljandi vallaga on ilmselt lähemas või kaugemas perspektiivis igal juhul mõistlik, sest nad moodustavad koos ühtse toimepiirkonna. Aga hoolimata ühinemisest, asustusüksusena jäävad ka vallasisesed linnad alati linnadeks. Samuti oleme seaduseelnõusse sisse toonud sellise punkti: "Linna staatuses kohaliku omavalitsuse üksus, mille elanike arv on vähemalt 5000, võib säilitada ühinemise tulemusel moodustavas kohaliku omavalitsuse üksuses linna staatuse, kui linna elanike arv moodustab vähemalt 1/2 linnaga ühinenud kohaliku omavalitsuse üksuste elanike koguarvust." Nii et vastus on, et nad saavad sõna "linn" kasutada ka kohaliku omavalitsuse üksuse nimetuses haldusüksuse nimetusena, mitte ainult asustusüksuse puhul.

Esimees Eiki Nestor

Priit Sibul, palun!

Priit Sibul

Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Hea ettekandja! Meil maaelukomisjonis oli üks huvitav intsident ja küsimus. Minu heal kolleegil maaelukomisjonist, suurel maaelu, põllumajanduse, veterinaaria ja kohaliku omavalitsuse poliitika asjatundjal Kalev Lillol tekkis küsimus, et kuna ta on varem ka seda eelnõu näinud ja see on Siseministeeriumist läbi käinud, siis äkki te olete eelnõu varastanud ja siin on kuidagi tegemist autorikaitseõigustega, et võib-olla te olete seadusvastaselt selle eelnõu

ga meie ette tulnud. Kas te olete valmis seda kuidagi kommenteerima?

Siim Kiisler

Aitäh! Härra Lillol oli jah selline huvitav küsimus. Kõigepealt ma soovitan härra Lillol, kui ta arvab, et kuskil on sooritatud kuritegu, seaduskuuleka kodanikuna otsekohe pöörduda prokuratuuri poole. Ma arvan, et selles oleks kõvasti stiili, kui härra Lillo pöörduks prokuratuuri poole küsimuses, et Kiisler soovib omavalitsusreformi läbi viia. Kui aga tõsisemalt vastata, siis seaduseelnõudele autorikaitseõigus loomulikult ei laiene, eriti mitte nendele, mis on maksumaksja raha eest välja töötatud. Aga ma natuke uurisin seda asja. Tõesti, siin Riigikogus on erinevat praktikat. Täna oli meil näiteks päevakorras elektrituruseaduse muutmise seaduse eelnõu arutelu. Selle eelnõu algatajaks on majanduskomisjon ja esitatud on ta Kaja Kallase allkirjaga. Seletuskirjas on öeldud, et eelnõu on ette valmistanud kolm Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ametnikku, see on ilusti seletuskirjas välja toodud. Samasugust praktikat järgisime ka meie oma seaduseelnõu esitamisel – töömeesamoodi välja Siseministeeriumi ametnike nimed, kes eelnõu koostasid. Samas on Riigikogus ka teistsugust praktikat, näiteks kooseluseaduse eelnõul on väga palju algatajaid, aga seletuskirjast ei ole võimalik tuvastada, kes selle eelnõu tegelikult koostas, seda ei ole kuskil välja toodud. Väga huvitav oleks teada. Praktika on olnud erinev, aga ma arvan, et hea tava on see, kui eelnõu koostajad tuuakse ausalt välja.

Esimees Eiki Nestor

Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Minul on ka küsimus, mis vajaks teie kui eksministri kommentaari. Nimelt, regionaalminister tegeles haldusreformiga põhjalikult ja pikalt, olles maaelukomisjoni liige, nägin ma seda oma silmaga pealt. Te käisite korduvalt komisjonis ja see on iseenesest hästi läbi töötatud dokument. Aga siit tuleb ka mu küsimus. Uued ministrid pole seda seaduseelnõu, mis praegu saalis on, heaks kiitnud, valitsus ei toeta seda, ühesõnaga, Reformierakond ei toeta seda. Kuid teie koalitsioonikaaslasena ei teinud Reformierakond viie aasta jooksul teie töö

kohta ühtegi kriitilist märkust. Mis te arvate, miks nad varem ei andnud mõista, et ärge tehke seda, see ei lähe läbi? Mis siin taga võib olla?

Siim Kiisler

Aitäh! Regionaalministrina esitasin haldusreformi seaduse eelnõu 2009. aastal ja tookord olid Reformierakonna esindajad valitsuses samamoodi eitaval seisukohal. Nii et eelnõu ei leidnud toetust ja valitsusest jäi see Riigikogule esitamata. See oli ka üks põhjus, miks käesolev eelnõu on välja töötatud just lähtudes põhimõttest, mille kohaselt võimalikult palju arvestatakse vabatahtlikkuse aspekti. Eelnõu on selles mõttes üpris liberaalne, et otsused on langetatud kohapeal. Lähtusime just nendest põhimõtetest, mille vähesust eelmisele eelnõule ette heideti. Paraku valitsusele ikka ei sobinud. Aga mul on hea meel, et maaelukomisjon pidas vajalikuks selle eelnõuga edasi minna.

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, lugupeetud hea kolleeg! Mul on olnud hea võimalus näha haldusreformi tegemist kõrvalt oma 20 aastat. Ma mäletan seda aega, kui regionaalminister oli Peep Aru ja me pidasime jõe ääres aru, kuidas seda reformi läbi viia. Ega me palju kaugemale ei ole jõudnudki, jutt on täpselt sama. Ma ei oska muidugi öelda, mitu toatäit uuringumaterjali juba kuskil ministeeriumis on, aga uuritakse üha edasi – ma ei tea küll, mida uuritakse. Toon näiteid Balti naaberriikidest. Leedus tehti haldusreform kohe ära, maakond jäigi vallaks. Lätis vähendati aastat kaks tagasi omavalitsuste arvu viis korda, 500-lt 100-le ja minu teada lähevad nad järgmisele ringile. Minu teada ei ole Euroopa Liidus ühtegi riiki, kus haldusreform oleks vabatahtlikult läbi viidud, võib-olla oskate teie ettekandjana vastupidist väita. Kas te olete seda meelt, et riik peaks nüüd selle haldusreformi ära tegema, et oleks üks maakond ja üks vald?

Siim Kiisler

Aitäh! Jah, aastad on läinud, aga probleemid on samaks jäänud. Väga huvitav on luge-

da toonase regionaalministri Peep Aru väljajätmise ajakirjanduses. Igaüks saab nendega tutvuda. Seal on üsna palju analoogseid põhimõtteid, mis praeguses seaduseelnõus kirjas on. Kahjuks oleme tõepoolest sabassõrkijad. Te nimetasite Lätit, kes läks meist selles küsimuses ette. Leedu tegi tõesti juba 90-ndatel üpris radikaalse reformi. Leedus on tänu sellele väga tugevad omavalitsused, ühes omavalitsuses on keskmiselt umbes 60 000 elanikku. Selliseid kääbusomavalitsusi, selliseid heitunud valdu, nagu meil on, neil ei ole. Samamoodi on Lätis edasimineku märgatav. Kui Lätis sellele reformile üldse midagi ette heidetakse, siis seda, et Seimis sõlmitud poliitiliste kokkulepete tulemusena sai ta mõnevõrra ebaühtlane. Osas Läti maakondades tekkiski maakonnas üks omavalitsus, teistes see poliitiliste kokkulepete tõttu ei õnnestunud, kuigi see oli toonase Läti regionaalministri selge soov.

Siin võib rääkida veel teistestki riikidest. Soomes on protsessid käimas, ehkki Soomes on ka praegu omavalitsused keskmiselt ikka suuremad kui meil. Nende valitsusliidu koalitsioonileppes on haldusreformi läbiviimine. Taanis tehti sisuliselt selline reform, mida meie siin praegu kavandame, 1970. aastal ja 2007. aastal tegid nad ära järgmise, jõulisema etapi.

See eelnõu näeb tõesti ette sellise paindliku mehhanismi, mistõttu siin võib jääda killustunud pilt, aga kui maakonnas sünnivad mõistlikud otsused ja omavalitsused lepivad kokku, siis see mehhanism ei välista, et maakonnas tekib üks omavalitsus. Ta võimaldab väga ilusti sellise lahenduseni jõuda, kui kõik väiksemad omavalitsused ühinevad maakonnakeskuse suunal. Põhimõtteliselt see eelnõu isegi ei välista, et näiteks kahe maakonna piires tekib üks omavalitsus.

Esimees Eiki Nestor

Kalev Lillo, palun!

Kalev Lillo

Aitäh! Hea ettekandja, ma tänan sind eelnõu põhjaliku tutvustuse eest! Aga mul on siiski üks küsimus. Sa lähtud eeldusest, et suurem on parem, suurem on edukam, ja suuruse mõõduks on 5000. Sellisel juhul sa tegelikult sunnid liituma Ülenurme, Saue, Saku ja Jõe-lähtme valda, kus praegu on üle 5000 elaniku

ja mis on vägagi edukad omavalitsused. Miks nad peaksid seda tegema?

Siim Kiisler

Aitäh! Seaduseelnõu § 6 lõige 1 ütleb, et hiljemalt 2015. aasta 2. märtsiks algatab Vabariigi Valitsus korraldusega valdade ja linnade ühinemise nende kohaliku omavalitsuse üksuste kohta, mis ei vasta käesoleva seaduse § 2 lõikes 2 sätestatud tingimustele ja ei ole esitanud ühinemisotsust. Nendes sätestatud tingimustes, kui te vaatate § 2, on omakorda kirjas see 5000 elaniku nõue. Nii et selles mõttes sunnimehhanismi suurtele omavalitsustele, mis toimivad toimepiirkonnana, ei ole.

Esimees Eiki Nestor

Kalle Palling, palun!

Kalle Palling

Aitäh! Austatud ettekandja, kõigepealt tänan teid hea töö eest regionaalministrina ja tulise haldusreformi eest võitlejana! Aga mul on pigem filosoofiline küsimus üldse omavalitsuse kui sellise olemuse kohta. Kas teie hinnangul on need ülesanded ja kohustused, mis praegu on omavalitsustele pandud, õigustatud või võiks mõned ülesanded neilt ära võtta ja lahendada riiklikult? Te mainisite oma sissejuhatuses ka kodanikuühiskonda, võib-olla võiks omavalitsus mõned lihtsamad ülesanded jällegi delegeerida kodanikuühiskonnale? Et raskemad asjad teeks ära ja lihtsamad annaks kodanikuühiskonna kätte, võib-olla siis ei olekski meil nii tugevaid omavalitsusi tarvis.

Siim Kiisler

Ma hakkan tagantpoolt pihta. Kui omavalitsused on suuremad, siis on kodanikuühendustel rohkem tegevusruumi. Mida me näeme väikeste omavalitsuste puhul, on see, et vallavalitsus toimib tihtipeale külaseltsina. Ta asub külaseltsi rolli ja korraldab külaelu. Minu ideaalis peaks omavalitsus olema tase kõrgem ja need väga mikroülesanded, n-ö külakiikede tegelemine, võiks jääda kodanikuühendustele. Selleks peab aga ka omavalitsusel endal olema mastaapi. Me näeme väga väikeste omavalitsuste puhul, et seda hapnikku või tegutsemisruumi kodanikuühendustele nagu väga ei jää. Tegelikult, kui suhelda külaaktiivis-

tidega, siis nad ütlevad, et nad tunnetavad ka väikevaldades sellist vallavanema armukadedust või kadedust, kui külaselts muutub liiga tugevaks. Üks küla on nii oluline üksus selle omavalitsuse jaoks, et vallavalitsus või vallavolikogu võib tihti hakata külaseltsi tegutsemisele vastu töötama. Omavalitsusel peaks olema suurem territoorium, suurem mõju ja olulisemad asjad teha, külaseltsil las olla omad asjad.

Eesti häda on eelkõige selles, et meie omavalitsused on nii erineva võimekusega. See ongi kõige hullem, mitte niipalju see, et osa on väiksed, vaid just see, et osa on suured ja osa on väga väiksed. Ülesanded on kõigil ühesugused, aga nagu ma ütlesin, kui kaks kolmandikku on alla 3000 elanikuga, siis lõpptulemusena nemad selekteerivad ülesanded: nad valivad ja ütlevad, et kõigeaks raha ei ole, osa asju täidame, osa jääb täitmata. Ja vähemus omavalitsusi püüab siis tõepoolest täita kõiki ülesandeid ja võib-olla võtta endale ka vabatahtlikke ülesandeid, mis otseselt seadusest kohustusena ei tulene. Sellest, et väiksemad omavalitsused – ja need on enamuses – täidavad neile pandud ülesandeid selektiivselt, tulebki see, mida ütleb õiguskantsler: kodanikke koheldakse ebavõrdselt. Teine tagajärg on see, et meie ministriumid, viidates sellele, et omavalitsused ei saa oma ülesannetega hakkama, viidates nendelesamadele minivaldadele, soovivad tihtipeale võtta rohkem asju keskvallitsuse või mõne ministriumi allameti korraldada. Mina usun, et omavalitsused peaksid tugevamad olema. Osa ülesandeid, mida praegu täidab riik, võiksid pigem olla omavalitsustel. Aga selle eeldus on teatud võimekus. Sellest räägitakse väga palju Põhjamaades, kus analüüsitakse, milline peaks olema see piir, millest alates omavalitsustele saab anda lisaülesandeid. Põhjamaade eksperdid ütlevad, et nende ülesannete puhul, mis sealsetel omavalitsustel on, võiks miinimumsuurus olla 30 000 elanikku. Poliitiline kokkulepe riikides on üldiselt, et võiks olla 20 000 elanikku.

Esimees Eiki Nestor

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud ettekandja! Ma olen ühel meel oma frakt-

sioonikaaslase Tarmo Tammeaga, et Eestis on vaja omavalitsus- või haldusreformi. Niimoodi edasi minnes me liigume aasta-aastalt järjest rohkem ummikusse. 2005. aastal oli mul võimalik olla üks ühinemise läbiviijatest Suure-Jaani suures vallas ja vastuseks kolleeg Kalev Lillole võin öelda, et suurem on parem küll kui neli väikest. Ka tagantjärele, pea kümme aastat hiljem võib öelda, et tookordne otsus oli õige. Minu arvates on selles eelnõus puudu üksnes rahastamismudeli osa ja selgem ülesannete jaotus, praegu on see võib-olla mõnevõrra liiga tehniline. Aga kuna me täna arutame konkreetset eelnõu, siis ma ei leidnud sealt vastust, kas tulevikus on selle eelnõu kohaselt võimalik liituda ka sellistel omavalitsustel, kellel ühist piiri ei ole. Kui näiteks Viljandimaal, kus tõmbekeskused on Viljandi linn ja Suure-Jaani, tahab Võhma ühineda Viljandiga, kas see on siis võimalik?

Siim Kiisler

Aitäh! Kõigepealt, kui rääkida enda kogemusest, siis oma eelmises töös regionaalministrina suhtlesin ma väga palju kohalike aktivistidega, külaseltsidega ühinenud omavalitsustes. Ma olen kohanud ka inimesi, kes ei ole rahul sellega, et on ühinetud, või on öelnud, et seda oleks võinud teha kuidagi teisiti. Aga selliseid inimesi on üllatavalt vähe, need on tõesti üksikud inimesed, keda ma regionaalministrina olen mitme-mitme aasta jooksul kuulnud sellist arvamust avaldamas. Enamik ütleb ikkagi, et nad seda ühinemist mitte mingil juhul tagasi ei pööraks. Mis puudutab ühist piiri, siis ma ei leia praegu nii kiiresti seda paragrahvi üles, aga on nõue, et peab olema ühine piir. Ühel hetkel me arutasime valitsusliidus neid küsimusi, neidsamu, mille kohta Jaak Allik küsis, et kas maakonnapiir on mingi mõjutaja ühinemisel, kas üle maakonna ühinemisi peaks kuidagi teisiti käsitlema ja kas peaks olema ühine piir. Kompromiss või otsus, millele toonane valitsusliit siis jõudis, oli see, et ühine piir peab olema, aga maakonnapiir ei ole takistav tegur.

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Mänd, palun!

Tarmo Mänd

Täna, härra juhataja! Austatud ettekandja! Mulle jäi kuidagi valusalt kõrvu kõlama väide, et maakond pole meil põhiseaduses fikseeritudki. Samas meie õigusaktides on maakond fikseeritud riikliku administratiivüksusena. Maavanemad olid kõik teie ustavad abilised. Riik on andnud seadusega kohustusi, minu meelest annab 78 seadust maavalitsustele kohustusi. Kas te peate seda ikka loogiliseks, et me lahendame kohapealse riigivõimu küsimuse ära ühe liigutusega ja omavalitsus on valmis üle võtma maavalitsuse funktsioonid? Tuleb teha ju suur seadusandlik muudatus. Kas tahate seda kommenteerida?

Siim Kiisler

Aitäh! Kõigepealt, maakonda ja maavalitsust aetakse pidevalt segamini. Maavalitsus on üks riigiamet ja maakond on territoriaalne üksus. Praegu täidavad meie maavalitsused kahte tüüpi ülesandeid. Osa on puhtalt riiklikud ülesanded, mis eelkõige on seotud järelevalvega. Tehakse järelevalvet kohalike omavalitsuste üle. On selge, et kui näiteks Hiiumaal on üks omavalitsus, siis peab olema selline riigiamet, kes teeb kohaliku omavalitsuse tegevuse järelevalvet. Kas see on üks amet või on eri valdkonna ametid, see on arutelu küsimus. Näiteks, kas haridusjärelevalvet peaks tegema haridusametipõhiselt või mõne geograafilise üksuse põhiselt? Aga teiselt poolt täidab praegune Hiiu maavalitsus näiteks sellist ülesannet, et tegeleb ühistranspordi dotatsiooniga. Minu arust on see sisuliselt omavalitsuse ülesanne. Sellega võiks tegelda omavalitsus. Keskvalitsus võiks rahulikult eraldada riigieelarvest raha sellele ühele Hiiu omavalitsusele, Hiiu vallale ja las siis kohalik võim langetab otsused, kuidas ühistranspordi dotatsiooni jagada. On palju mõistlikum, kui inimesi, kes otsustavad selle üle, kuidas jagada ühistranspordi toetust, valitakse kohapeal, mitte ei määrata ametisse keskvalitsuse poolt, nagu see praegu käib. Selge, et osa riiklike ülesandeid jääb alles. Aga võib tuua palju näiteid, kuidas maakondades aidatakse laulupidudeks valmistuda, aineolümpiaade korraldada või teha midagi muud sellist, mis sisuliselt on omavalitsuslikud asjad ja peaksid olema kohaliku elu korraldamise osa, neid ei peaks tegema riigiasutuste kaudu.

Esimees Eiki Nestor

Jaak Allik, palun!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Üks imestamapanevaid kohti eelnõus on minu jaoks see, kus te kirjutate, et regionaalminister valmistab koostöös asjaomaste ministriumidega ette Vabariigi Valitsuse seaduse ja muude õigusaktide muutmise regionaalministri ametikoha kaotamiseks alates 2018. aasta 1. jaanuarist. Praegune valitsuskoalitsioon kaotas selle koha ühe päevaga ja minu arust ei teinud sugugi targasti. Aga ma tahan küsida, kas teie aastaid regionaalministrina töötanuna pidasite tõesti regionaalministri ainsaks funktsiooniks omavalitsusreformi ettevalmistamist. Kas siis, kui see reform on läbi viidud, ei näe te Eesti Vabariigis enam mingit vajadust regionaalministri koha järele?

Siim Kiisler

Aitäh! Eks see oli mõnes mõttes ka kompromiss. Kohapealsed liidrid küsisid sageli, et näete, meie kohti tahate siin ära kaotada ja kokku panna, aga riigi tasandil ei taha te mingeid muudatusi teha. Ka see oli üks selle ettepaneku tegemise ajend. Aga te eksite selles, et praegune valitsusliit kaotas regionaalministri koha päevapealt. Regionaalminister on ametisse määratud, käib töö ja tegutseb. Ma juhin tähelepanu, et see seaduseelnõu anti Riigikogu menetlusse enne, kui valitsusliit esitas Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Nii et jutt ühest päevast – te olete selles küsimuses kuidagi väga valel teel. Midagi ei toimunud päevapealt ja Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise eelnõu on minu teada homme teisel lugemisel. Tõsi, selle menetlus on liikunud kiiremini kui praegu arutatava seaduseelnõu oma.

Mis puudutab regionaalministri ülesandeid, siis üle kuue aasta päevast päeva seda teinuna võin öelda, et regionaalministri ja temale alluvate ametnike töö on suures osas seotud nende probleemidega, mis tulenevad sellest, et meil on palju väga väikseid omavalitsusi, kes ei saa oma ülesannetega hakkama. Regionaalministri valdkonnas on rahvastikutoimingud, kus on pidevalt probleeme sellega, et väikeste omavalitsuste ametnikud ei ole teatud toimingutes piisavalt pädevad. Samamoodi on planeerimis-

valdkonnas probleeme sellega, et väikestes omavalitsustes ei ole spetsialiste. Neid valdkondi võib veel nimetada, kus selliste probleemidega pidevalt kokku puututakse. Kui regionaalminister ka jätkaks oma kohal, siis oleks tal tööd ikka kõvasti vähem, kui omavalitsusreform ellu viidaks. Teine lahendus oleks talle pärast omavalitsusreformi lõpuleviimist muid valdkondi juurde määrata.

Esimees Eiki Nestor

Neeme Suur, palun!

Neeme Suur

Aitäh, härra juhataja! Eelnõu §-s 15 on loetletud kõik see, mida on plaanis teha pärast selle eelnõu vastuvõtmist. Näiteks Rahandusministeerium koos regionaalministriga analüüsib kohalike omavalitsuste rahastamise korraldust, regionaalminister koostöös valdkonnaministriumidega analüüsib maavalitsuste funktsioone ja töökorraldust. Eelnõus on paika pandud tõmbekeskuste võrgustik, punkthaaval on üles loetud, kes kellega liituma peaks ja kelle ümber peaks liituma, aga samas sisulisi funktsioone ja rahastamist on planeeritud asuda analüüsima pärast otsuse langetamist. Olge nii kena, seletage veel kord seda loogikat. Me ju teame ometigi, et omavalitsuste rahastamisest ja nendest ülesannetest, mis me neile anname, sõltub otseselt ka nende suurus ja võime ülesannetega hakkama saada. Kuidas see loogika kõlab?

Siim Kiisler

Aitäh! Suurus ei sõltu sellest, kui palju me raha anname. Suurus sõltub sellest, kas nad ühinevad või mitte, kui palju on elanikke, kui kiiresti elanikkond väheneb. Aga suurusest sõltub omakorda see, milliseid ülesandeid saab omavalitsusele anda. Saja elanikuga omavalitsusele ei ole mõtet hariduskorraldust anda. Ei ole mõtet! Meil on 100 elanikuga omavalitsusi, midagi ei ole teha, meil on 400 elanikuga omavalitsusi. Meil on 40 alla 1000 elanikuga omavalitsust. Mõningaid ülesandeid ei ole tõesti väga mõtet neile anda. Kõigepealt tuleb astuda samm A ja seejärel saab astuda sammu B.

Selge on, nagu ma juba enne ütlesin, et selle seaduse mehhanismiga ei ole täpselt paika pandud, kes kellega peaks ühinema. Selles

suhtes ei ole teil õigus. Las omavalitsused ise otsustavad, millise tõmbekeskuse suunal nad ühinevad. Ja nagu ma ütlesin, tulemus võib jääda üsna erinev. Need omavalitsused võivad olla 5000 elanikuga, aga võib juhtuda, et kõik on minimaalselt 50 000 elanikuga, ka see on võimalik. Muide, kui Taanis tehti see uus, radikaalsem omavalitsusreform, siis nad seadsid miinimumiks 20 000 elanikku. Ja mida nad täheldasid? Seda, et kui suured omavalitsused nägid, et riik ühendab väikesed ja väikesed muutuvad nendesuuruseks, siis hakkasid suuremad omavahel omakorda ühinema, et neil oleks jätkuvalt see suurema võimekuse eelis. Taani minister möönis, et selle peale nad tõesti ei tulnud, et suuremad omavalitsused ühinesid vabatahtlikult veel omakorda ja säilitasid ikkagi teatud konkurentsieelise. Kindlasti sõltub sellest, kui suureks omavalitsused jäävad, see, milliseid ülesandeid täpselt neile anda saab. Ja seda tuleb iga kord eraldi kaaluda. Me teame ju, et ka Riigikogu arutab pidevalt, kas mingit ülesannet peaks täitma rohkem mõni riigiasutus või peaksid seda pigem tegema kohalikud omavalitsusasutused. Eks see on ajas muutuv.

Küll aga usun, et tasandusfondi jaotamise põhimõtted peaksid muutuma. Peaksid muutuma selliseks, et tugevalt arvestataks omavalitsuse geograafilist asukohta. Nendel omavalitsustel, kes on ebasoodsamas asukohas, peaks tasandusfondi tegur olema suurem. Mitte nii nagu praegu, et kui omavalitsus on tubli ja teenib rohkem, siis ta saab tasandusfondi vähem. Ma arvan, et selline seos peab kindlasti vähenema. Pigem olgu nii, et kui sa oled ebasoodsas asukohas, siis sa saad tasandusfondi rohkem. Kui sa asud näiteks pealinna vahetus läheduses, siis sa ei saa võib-olla üldse tasandusfondi, aga tulusid ei võeta ära, kui omavalitsus on hästi juhitud ja teenib rohkem.

Esimees Eiki Nestor

Tiit Tammsaar, palun!

Tiit Tammsaar

Aitäh, härra esimees! Lugupeetud ettekandja! Jutt ühinemise edukusest võib teatud paikades olla tõsi, aga näiteks tihtipeale eduloona välja toodud Rapla valla ja linna ühinemine minu arvates küll mingi edulugu ei ole. See oli nn ebavõrdsete abielu, linn ja vald ühinesid ning pärast seda on linnas 5000 ja väljaspool

linna 4000 inimest. Kõik investeeringud läksid linna – peatänavad korda, valgustused korda, kõnniteed korda, kergliiklusteed korda, gümnaasiumid korda. Ja siis öeldakse, et väljapoolle linna ei saa mitte midagi, sest raha ei ole. Nii lihtne see ongi, et igale poole ei jätku. Ja kui siis kaks korda aastas käib hoovel väljaspool linna mõne tee peal ja kui veel koorem kruusa ka sinna kuskile auku visatakse, siis hakkavad nõrganärvilised mutikesed nutma. Kuidas see eelnõu peaks sellist n-ö vallasisest ääremaastumist takistama või kas see on üldse probleem?

Siim Kiisler

Jah, nõrganärviliste pisaraid see eelnõu tõesti vist tagasi ei hoia. Aga kui ma ei eksi, siis nimetatud investeeringud Rapla linnas on paljuski tehtud riigi investeeringusüsteemide abil. Teie kirjeldatud investeeringuteks kasutatud raha ei olnud suures osas n-ö vallaelanike raha. Huvitav on see, et nii kaua, kui omavalitsusüksused on eraldi, vaatavad omavalitsusjuhid huvisid väga erinevalt. Arvatakse, et kui kuskil läheb läbi valla piir, siis see, mis toimub teisel pool piiri, ei ole justkui enam meie elanikele kasulik. Tegelikult on tavaline olukord ju selline, et ümbritseva valla lapsevanemad, nende hulgas tihti ka vallaametnikest vanemad, saavad oma lapsed linna kooli, valla rahvas kasutab selles linnas asuvat spordihalli, kasutab staadionit ja laululava, mis seal linnas on, jne. Ja siis räägivad, et vaadake, kuidas linna on tehtud investeeringuid, miks meil midagi ei ole, kuigi ise kasutavad ära seda, mida sellisama linna keskkond pakub. Teistpidi öeldakse tihti, et näete, linnal on nii suur võlakooormus. Oma laps saadetakse hea meelega sinna korda tehtud kooli ja siis räägitakse, et me ise majandame jube hästi, meil võlga ei ole. Ma näen siin muhelevaid inimesi, ilmselt võivad kõik oma valimisringkonnast seda laadi näiteid tuua. Ei saa nii kitsalt vaadata! Inimesed on oma igapäevastes toimetustes reformi ammu ära teinud, inimesed liiguvad ammu ühest kohast teise. Kui Rapla linnas toimub hea kontsert, siis on see ka endise Rapla valla elanikele tore asi, isegi Raikküla valla elanikud rõõmustavad selle üle. Kui toimepiirkonnas läheb miski paremaks, siis võidavad sellest kõik. Ei saa nii kitsarinnaliselt vaadata, et siinpool jõge võideti, aga sealpool jõge ei võidatud.

Esimees Eiki Nestor

Terje Trei, palun!

Terje Trei

Aitäh, juhataja! Hea ettekandja! Pean ütlema, et kõik olid päris head näited, ma ei vaidlusta ühtegi. Aga läheks ikka eelnõu juurde tagasi. Esimest korda sai sellega tutvunud maaelukomisjonis 10. veebruaril. Siis te käisite regionaalministrina seda tutvustamas ja ma avaldasin eelnõu suhtes oma arvamust, mis praeguseks pole muutunud. Komisjonis te sisuliselt kinnitasite ka ise minu arvamust, et eelnõus suurt rohkemat ju ei ole, kui on arv 5000, tähtaeg, millal peab olema vabatahtlikult ühinetud, ja kui ei ole ühinetud, siis tuleb sunniviisiline ühendamine, ning kolmas asi on seotud töötajate ja ametnikega, kellele kõigile säilitatakse töö. Samas te olete mitu korda toonitanud, et praegused töötajad on ebaprofessionaalsed. Kust siis need professionaalsed töötajad tulevad, kui kõik säilitavad töö?

Siim Kiisler

Eelnõus on ikka rohkem punkte. Aga see professionaalsus, nagu ma oma ettekandes ütlesin, tuleneb sellest, et inimene saab pühenduda ühele valdkonnale. Praegu tegelevad meie minivaldade ametnikud saja asjaga ja tihtipeale puuduvad neil professionaalsed oskused mõnes kitsas valdkonnas. Kui inimene tuleb spetsiifilise murega, siis nad ei ole pädevad aitama. Õnneks on tõesti nii, nagu ma siin juba välja tõin, et väikevallad pöörduvad tihti suuremate omavalitsuste spetsialistide poole ja küsivad nõu, kuidas asju lahendada. Regionaalministrina nägin väga sageli ka seda, kuidas ministeeriumi ametnikud pidid aitama väikevaldade ametnikke näiteks perekonnaseisu-toimingute sooritamisel. Ametnik tegi võibolla ühe toimingu aastas, mistõttu ta ei saanudki selles valdkonnas kompetentseks. See on sama asi, nagu on kirurgiga: selleks et olla hea kirurg, peab opereerima ikka sagedamini kui kord aastas. Probleem on täpselt sama. Eelnõus on aga vajalik mehhanism ju välja toodud. Kui töötaja või ametniku senine teenistuskohd valdada ja linnade ühinemise tulemusena kaotatakse, siis pakutakse talle tema kvalifikatsioonile vastavat teenistuskohhta moodustatava kohaliku omavalitsuse struktuuris. Ta

saab pühenduda kitsamale valdkonnale ja muutuda selles profiks.

Esimees Eiki Nestor

Priit Sibul, palun!

Priit Sibul

Aitäh, austatud spiiker! Hea ettekandja! Te ei ole kaugeltki esimene IRL-i regionaalminister ja see pole ka kindlasti mitte esimene eelnõu, mille meie koduerakond on selles valdkonnas välja pakkunud. On olnud suhteliselt erinevaid versioone ja arusaamisi, kuid meie koalitsioonipartner jäi haldusreformi eelnõude koha pealt ikka eriarvamusele. On aga ühe ministri kava, mille kohta nad väidavad, et seda nad toetaksid – see on Vallo Reimaa välja töötatud kava. Ka Märt Moll ütles, et vaat see on asi, mida omavalitsused toetaksid. Kas te saate öelda, miks nad teie arvates seda toetaksid ja mis seal oli teistmoodi?

Siim Kiisler

Aitäh! Vallo Reimaa ettepanekute üks suur pluss oli Reformierakonna jaoks ilmselt see, et need olid paraku üks kimp vasturääkivaid ütmõtteid. Need ei vormunud kunagi konkreetseteks ettepanekuteks ja sellepärast ei olegi neile tuginevat konkreetset kava olemas. Selles ilmselt seisneski Reformierakonna jaoks see võlu.

Esimees Eiki Nestor

Laine Randjärv, palun!

Laine Randjärv

Aitäh! Eelnõu preambulis on väidetud, et selle seaduse vastuvõtmise korral tagatakse kogu riigis elanikele ressursside tõhusa kasutamise abil kvaliteetsed ja kättesaadavad teenused võimalikult elukoha lähedal. On arusaamatu, kuidasmoodi teenused liiguvad lähemale nendele kohtadele, mida praegu n-ö tõmbekeskuste alla ei arvata. Ma lugesin kokku, teil on siin 63 tõmbekeskust ehk edaspidi siis arvatavasti omavalitsust, mis on väga erineva suurusega. Samal ajal te ütlete, et erineva suurusega KOV-id ja erinevad huvid on regionaalpoliitika juurutamise peamine takistus. Kuidas nende KOV-ide erinevad huvid tõmbekeskuste tegemisega äkki sarnaseks muutuvad ja see erinev suurus enam sugugi ei sega? Ma

ütlesin, et eelnõule võiks pealkirjaks panna, et kui sa ei tea, kuhu sa lähed, siis sa ei tea, kas sa oled kohale jõudnud.

Siim Kiisler

Siin oli mitu küsimust. Kõigepealt see, kuidas otsuseid tehakse ja teenuseid pakutakse võimalikult elukoha lähedal. Ma enne kirjeldasin seda mehhanismi, et kui meil on tugevad omavalitsused, kes on võimelised kohalikku elu korraldama ja langetama otsuseid, siis jääb otsus selle omavalitsuse piiresse. Praegu me näeme kahjuks seda trendi, et keskvalitsusele alluvad asutused, viidates sellele, et omavalitsused ei saa ülesannetega hakkama, võtavad neid vähehaaval keskvalitsusele üle. Ehk siis Raikküla näitel on Raikküla elanikel võimalus valida, kas midagi olulist otsustatakse Raplas või otsustatakse midagi olulist Tallinnas – see on see tegelik valik. On selge, et Raikkülas paraku väga suuri sisulisi otsuseid ei langetata, seal ei suudeta kohalikku elu korraldada nii, et see inimeste elu ka tõsiselt mõjutaks. Vanemad saavad oma lapsed Raplasse kooli jne, nagu ma siin kirjeldasin. See on tegelikult meie valik ja selle reformi tulemusel tehtaks otsuseid tõepoolest elanikele lähemal.

Teine küsimus puudutas ebaühtlast suurust. Nagu ma rääkisin, on reformi mehhanism selles mõttes päindlik, et selle kasutamise tulemusena võib näiteks kahe-kolme maakonna peale tekkida üks omavalitsus, kui kohalikud omavalitsused ise nii otsustavad. See mehhanism on tõesti väga paljus vabatahtlikkusele üles ehitatud. Loomulikult on sellisel vabatahtlikkusel omi plusse, mida Reformierakond kindlasti väga hindab, aga selle üks miinus on, et ta ei võimalda nii selgelt ette planeerida. Aga ma tõin oma ettekandes välja, et praegu on Eesti suurima ja väikseima omavalitsuse suuruse vahe 4133 korda. Ja kui ka tõesti peaks jääma igasse väljapakutud tõmbekeskuse omaette omavalitsus, siis väheneks see vahe ikkagi drastiliselt. See oleks tänasega võrreldes igal juhul kõva samm paremuse poole.

Esimees Eiki Nestor

Etti Kagarov, palun!

Etti Kagarov

Aitäh, istungi juhataja! Hea ettekandja! Eelnõu preambulis te olete kirjutanud, et kohalike

omavalitsuste suurema võimekuse tagab eelkõige nende piisav suurus ja kattuvus oma elanike igapäevaelu toimepiirkonnaga. Ja siis § 6 lõike 2 järgi säilitatakse haldusüksusena kehtivates piirides Kohtla-Järve linn, Narva linn, Sillamäe linn ja Tallinn. Minu küsimus on Kohtla-Järve linna kohta, mis koosneb seitsmest linnaosast. Viivikonna ja Sirgala linnaosa on Vaivara vallas Sillamäe linna külje all, Oru linnaosa on Jõhvi ja Toila valla piiril. Mis on selle mõte, et te sellise ebaloogilise haldusüksuse säilitate?

Siim Kiisler

Kõigepealt ma ütlen, et ka praegu on ju omavalitsused võimalik kokku leppida, teha ettepanekud ja anda näiteks mõni nimetatud linnaosadest üle valla koosseisu. Sellist kokkulepet ei ole saavutatud. Ja ka vastupidi, oleme Kohtla-Järvel arutanud, et anda osa valla territooriumist üle linna koosseisu. See ei ole välisitatud. Nimetatud sätte tekkimise põhjus on aga see, et kui ma pakkusin välja eelmise eelnõu, siis oli üks põhiline kriitika nurgakivi väide, et julgeolekupoliitiline olukord Ida-Virus halveneb. Selle kriitika mahavõtmiseks ongi niisugune säte siia sisse toodud.

Esimees Eiki Nestor

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Üsna ammu, umbes 15 aastat tagasi käis tollane siseminister, mälu järgi Tarmo Loodus, Keskerakonna fraktsioonis tutvustamas oma haldusreformi. Riputas kaardi seina peale ja ma avastasin, et mõnel linnal oli punane ring ümber. Kui ta ettekande lõpetas, siis ma küsisin, mis kurat see on, mis punased ringid need on. Ma sain sellise hinnangu, et need on ebalojaalsuse kahtlusega, nende territoriaalne piir ei muutu. Palun põhjendage mulle, miks need samad linnad ehk Kohtla-Järve, Narva, Sillamäe ja Tallinn on teil jälle punase ringiga?

Siim Kiisler

Jah, nagu ma ütlesin, mina 2009. aastal välja pakutud seaduseelnõusse sellist eristust sisse ei toonud. Aga mind hakati just selle eest väga tugevalt kritiseerima, et sellist eristust ei olnud, ja viidati sellele, et kui väikevallad

ühinevad mõnega suurtest linnadest, siis nende elanike olukord halveneb. Ütlen taas, et see säte on pigem kompromissi tulemus. Ka tookord oli võimalik ja ma arvan, et ilma selle loetelutagi siin on võimalik olukord, kus ülejäänud omavalitsused ühinevad omavahel ega soovi nende suurematega ühineda. Mõnes mõttes ma ju mõistan nende väikeste valdade elanikke. Kui me vaatame näiteks Narva linna mainet, siis on väga palju etteheiteid läbipaistvuse puudumise kohta selle linna juhtimisel. Narva linna positsioon omavalitsuste võimekuse edetabelis on enam-vähem võrdne Kihelkonna valla omaga jne. Eks selles omavalitsuses on tehtud ka palju ebamõistlikke otsuseid, mistõttu kahel temaga piirneval omavalitsusel erilist soovi selle linnaga ühineda ei ole.

Esimees Eiki Nestor

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud ettekandja! Ma jätkan Ida-Virumaa teemat. Te olete nimeatanud terve hulga tömbekeskusi seal meie idakandis: Narva, Narva-Jõesuu, Sillamäe. Need kõik on praktiliselt käeulatuses. Milline on nende tömbekeskuste tulevik? Kaheksa minutit on Narva ja Narva-Jõesuu vaheline tee, 15 minutit, võib-olla vähemgi kulub Narvast Sillamäele minekuks. Ma ei räägi pargitsoonist nende omavalitsuste või tömbekeskuste vahel. See on esimene pool küsimusest. Teine on seesama, mille ka härra Stalnuhhin püstitas. Tuleb välja niiviisi, et see kant on jälle ebavõrdses seisus, seda vaadatakse eraldi nagu 15 aastat tagasigi. Kui palju tuleneb see poliitikast, mitte eesmärgist, mis on teie eelnõusse kirjutatud?

Siim Kiisler

Aitäh! Nagu ma olen juba öelnud, on eelnõus palju poliitilisi kompromisse. Ütlen siis otse ära, et eelnõu väljatöötamisel andsin ma tõepoolest ministeeriumi ametnikele juhtnööri kirjutada see koalitsioonipartnerile võimalikult sobivaks. Et võimalikult palju lähtutaks kohapealse otsustamise põhimõttest, et asjaajamine oleks tõesti võimalikult liberaalne, et sunnimoment oleks minimaalne, et tõesti ise valitaks endale partner, kellega ühineda – seda kõike on eelnõus väga palju sees. Ma olen ka avameelselt välja öelnud, et see mudel ei olnud

algsest mu lemmikmudel. Mina toetan pigem jõulisemat ja konkreetsemat muudatust, aga me otsisime kompromissi.

Mis puudutab Narva linna, siis huvitav on see, et Narva linn ei ole väga tugev tömbekeskus ümbritsevate omavalitsuste elanikele. See tömbekeskuste loetelu on sündinud paljuski poliitiliste kompromisside, maakondade otsuste tulemusel. Me teame väga hästi ju ka tegelikku olukorda. Eesti on selles suhtes väga heas olukorras, et me oleme esimene riik maailmas, kus on tehtud mobiiltelefonide rändlusuuring igapäevase pendelrände kohta, me oleme esimene riik, kes on selle kaardistanud väga moodsa meetodiga. See uuring tehti meie ministeeriumi tellimusel. Me teame, kuidas inimesed tegelikult iga päev liiguvad. Teiseks on meil võrdluseks ja nende andmete kinnituseks veel suhteliselt värsked rahvaloenduse andmed. Rahvaloenduse ajal küsiti inimestelt, et kui te ei käi tööl oma koduomavalitsuses, kus te siis tööl käite. Kes tunneb huvi, võib tutvuda, Statistikaameti kodulehel peaksid need andmed väljas olema. Saab võrrelda omavalitsuste kaupa, võtta kas või ühe elaniku täpsusega, mitu inimest käis sellel ajal tööl naaberomavalitsuses, maakonnakeskuses, Tallinnas või mujal. Neid andmeid saab omavahel kõrvutada ja nad langevad väga hästi kokku. On huvitav, et mõlemate andmete järgi käivad Narva inimesed tõesti ka Narvas tööl, aga Narva ümber ei ole sellist suurt toimepiirkonda, nagu on näiteks elanike arvult Narvast väiksemas Pärnus või isegi Kuressaares, mis on palju väiksem kui Narva. Narva elab oma elu.

Esimees Eiki Nestor

Kalle Palling, palun!

Kalle Palling

Aitäh! Austatud ettekandja! Teie ettekanne oli väga sisukas ning vastused on samamoodi sisukad ja kohati panevad muigamagi. Nimelt te ütlesite, et omavalitsuse ametnikud ja osa omavalitsusi on võtnud enda peale sada asja, mis pole tegelikult nende ülesanded. Jääb üle ainult nõustuda. Näiteks Tallinna linnas ja Viimsi vallas tegelevad omavalitsuse ametnikud tõesti ei tea millega. Aga te tegite natukene liiga väikestele omavalitsustele. Mina kui ka ühe 500 elanikuga valla elanik ütlen, et meie vallavalitsus on täielikult komplekteeri-

tud ja ametnikud saavad oma ülesannetega ideaalselt hakkama. Samas ei suudeta aga näiteks Viimsi ja Harku vallas, samamoodi Tallinna linnas lastele lasteaiakohti tagada. Tallinna linn ei suuda isegi oma teid korras hoida, kuigi ta on ju väga suur omavalitsus. Kuidas haldusreform võiks seda probleemi lahendada asuda?

Siim Kiisler

Aitäh! Ma nõustun sellega ja palun vabandust kõigilt kohalike omavalitsuste ametnikelt, kes tunnevad ennast isiklikult puudutatuna. Kunagi ei tohi üldistada. Ma unustasin lisada selle klausli, et inimesed on alati erinevad ja meie omavalitsused on erinevad. Olen oma töös näinud väga väikeste omavalitsuste väga tublisid, väga professionaalseid ametnikke, kes tõesti teevad oma tööd hingega ja hästi. Samuti olen kohanud suurtes omavalitsustes ametnikke, kes ei ole nii professionaalsed ega tee oma tööd nii hästi. Aga kui te loete kas või Riigikontrolli aruandeid, mis stabiilselt tulevad riigieelarve kontrolli komisjoni, või kui te loete õiguskantsleri aruandeid, raporteid, siis neis on pidevalt toodud välja, et just väiksemad omavalitsused ei ole võimelised spetsiifilisemaid probleeme lahendada.

Kuna siin oli juttu Tallinnast, siis tihti heidetakse ette, et omavalitsuste kohta langetatakse otsuseid n-ö Tallinna järgi. Ma arvan, et see ei ole üldiselt tõsi ei meie riigis ega ka siin saalis. Aga selge on see, et me näeme, kuidas mõni omavalitsus teeb televisiooni, kulutab raha propagandaks, teeb pankasid, poode ja ma ei tea mida veel. Ma ootan kogu aeg, millal Tallinna linn oma kosmodroomi rajab, et rakette kosmosesse saatma hakata. Need on vabatahtlikud ülesanded, mida omavalitsus võib endale võtta, kui ta peab vajalikuks kohalikku elu just niisugusel moel paremini korraldada. Ilmselt see ei ole küll parim moodus. See näitab aga, et teatud olukorra ja mastaabiefekti tulemusena on mõnel omavalitsusel raha liiga palju. Ei saa üldistada, et omavalitsustel on raha vähe. Mõnel on liiga palju, ei oska seda enam kuhugi panna ja teeb rumalusi. Aga tõi see on, et omavalitsused seavad oma prioriteete ise.

Nende omavalitsuste kaitseks, kus ei ole suudetud piisavalt lasteaiakohti luua, peab ütlema, et üldiselt on need omavalitsused, kus

lasteaiakohtade puudust ei ole, saanud riigilt mitmesuguseid toetusi, millega oma lasteaiad korda teha, uusi kohti luua, lasteaedu renoveerida. Väikestes kohtades, kus lapsi jääb järjest vähemaks, on lasteaiad tihti ideaalses korras. Need omavalitsused, mida te nimetasite ja kus on probleeme lasteaiakohtadega, ei ole saanud riigilt mitte mingisugust abi, ei ole saanud nende kohtade loomiseks mingisugust tuge ei regionaalsest toetusprogrammist ega mõnest muust toetusprogrammist. Selles mõttes ei ole kujunenud pilt päris objektiivne. Kui ühele omavalitsusele on antud tema eelarvega võrreldes väga suur riigi toetus lasteaiakohtade loomiseks ja teisele ei ole seda antud, siis ei saa üheselt öelda, et see, kes toetust ei saanud, on olnud hoolimatud. Mitu Harjumaa omavalitsust on võtnud selleks laenu, et uusi lasteaiad ja koolikohti luua.

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Ma ei keskendu eriti eelnõu sisule, sest ma ei näe tulemust. Igal eelnõul on tulemus siis, kui on poliitiline tahe ja poliitiline kokkulepe. Praegune Eesti reaalsus on see, et Reformierakond ei soovi reformi läbi viia. Nad on seda avalikult öelnud ja selle eest tuleb neid tunnustada, sest see ongi nende seisukoht ja mõte. Nad on ka oma võrgustiku osavalt paika pannud. Minu teada on neil isegi Põlvamaal seitse tugipunkti, seitse omavalitsust ja see rahuldab neid. Kas te usute, et järgmisel kevadel on Eestis võimalik moodustada koalitsioon ilma Reformierakonnata, et saaks mõne reformi läbi viia?

Siim Kiisler

Austatud Reformierakonnas on vahepeal muutunud esimees ja ka nende poolt valitsusse lähetatud peaminister. Kui eelmine peaminister oli vahest ennast nurka mänginud, ta oli väga seotud oma paljude aastate jooksul tehtud avalduste ja väljütlemistega, siis ausalt öeldes ma lootsin, et uuel peaministril on võimalik pöörata uus lehekülg, öelda, et nüüd me liigume edasi. Mul on väga kahju, et uus peaminister ja uus valitsus ei ole seda võimalust kasutanud. See oleks olnud hea võimalus ka poliitiliselt. Vähem kui aasta pärast on taas

Riigikogu valimised. Ma usun, et uues valitsusliidus on ka IRL ja IRL seab kindlasti üheks valimislubaduseks see reform ellu viia. Ma usun, et kõik koalitsioonid on võimalikud ja võimalik on moodustada ka selline koalitsioon, mis selle reformi ära teeb.

Esimees Eiki Nestor

Jüri Morozov, palun!

Jüri Morozov

Aitäh, austatud juhataja! Austatud ettekandja! Mulle on äärmiselt sümpaatne teie vankumatu ja vapper võitlejavaim, millega te olete reformikava vedanud ja kaitsnud. Kahjuks on teil selle peale väga palju energiat ja loomulikult ka aega läinud ning eks rahva raha ole selle asja peale parasjagu kulutatud. Mulle on arusaadav, miks te olete sellise lihtsa variandi valinud – ilmselt on see n-ö kaardi peal joonistamine nii emotsionaalselt kui ka käeliselt huvitav tegevus. Aga te olete öelnud avalikult välja, et sellel reformil on äärmiselt suur toetus, kuni 70%, ja seda just hajaasustusega piirkondades. Kui mitmes teie kavandatud 63 tõmbekeskusest olete teinud rahva arvamuse teadasaamiseks küsitluse ja millised protsendid seal on olnud? Teie sõnade järgi on see väga hea reform, mille tulemusena vabanevad kohalikest omavalitsustest ebakompetentsed ametnikud, väikeste ja vaeste valdade liitmise tulemusena tekivad väga finantsvõimekad üksused. See peaks ju rahvale hästi peale minema.

Siim Kiisler

Aitäh! Tõepoolest, lähebki. Kõigepealt rahva raha kulutamisest. Hullem rahva raha kulutamine on igal juhul selle reformi tegemata jätmise. Kui te loete Riigikontrolli aruandeid, vaatate aastate jooksul tehtud uuringute ja analüüside tulemusi, millele on väga palju viidatud eelnõu seletuskirjas, siis praegune korraldus kulutab ja raiskab raha, kasutab seda ebaefektiivselt igal juhul rohkem, kui see reform ükskõik mis kujul maksma võib minna. Igal juhul! Kindlasti muutub rahva raha kasutamine selle reformi tulemusena mõistlikumaks. Nagu ma ütlesin, on seda tõesti palju analüüsitud, seda mainis siin ka üks küsija. Selles kontekstis mind tõepoolest üllatas, et uus valitsusliit otsustas analüüsimisega otsast peale hakata. Analüüs peaks justkui olema tehtud.

Te viitasite kaardi peal joonistamisele. Tänapäeva maailmas kirjeldataksegi paljusid asju kaardil, seda tehakse üha enam. Tänapäeval kasutavad inimesed kaarti palju rohkem kui nõukogude ajal, mil täpsed kaardid olid salastatud. Kaardi kasutamist ei tasu häbeneda, see on tänapäeval väga mõistlik. Vaadake ümber ringi! Ärge halvustage kaardi kasutamist, selle kasutamine tuleb struktuursele mõtlemisele igal juhul kasuks. Soovitan väga kasutada oma töös ja tegemistes võimalikult palju kaarte. Aga selle eelnõu puhul joonistamisest ilmselt rääkida ei saa. Väga palju on ette heidetud piiride joonistamist, aga kui siin tõesti midagi ette heita saab, siis piiride kustutamist. Piirid kaovad omavalitsuste vahelt ära, mitte ei joonistata uusi.

Kolmas teema puudutas küsitlusi. Jah, Sise-ministeerium on tellinud kolmel korral avaliku arvamuse küsitluse, mis uuringufirma kinnitusele on olnud igati representatiivne: umbes tuhandene valim, eri ühiskonnagrupid ja välja on toodud see, millist tüüpi asustusüksuses küsitletavad paiknevad. Kõigil kolmel korral on tulemus olnud enam-vähem üks ja sama. Näited kinnitavad tõepoolest seda, mis te ütlesite, et väiksemates asustusüksustes on vähem kõhklejaid või neid, kes ütlevad, et ei tea. Seal on inimesed selgemalt oma seisukoha kujundanud, ilmselt nad tunnevad, et neid puudutab see küsimus rohkem. Suuremates linnades vastavad inimesed sagedamini, et ei tea, ei huvita, ei oska öelda. Selge erinevus on ka selles, et vene keeles kõnelevad inimesed kalduvad rohkem vastama, et ei oska öelda. Tõsi, nad elavadki enamasti suuremates linnades ega tunne nii väga huvi selle probleemi vastu. Aga üldiselt läbiv joon on see, et igas asustusgrupis, olgu need külad, alevikud, väiksemad linnad või suuremad linnad, on toetajaid umbes kaks korda rohkem kui vastaseid. Ma mõistan väikeste kohalike omavalitsuste töötajaid, kes juhivad näiteks kohapealset raamatukogu või mõnda muud asutust ja kes on mures. Loomulikult küsivad inimesed iga reformi puhul, et mis neist saab. Aga eelnõus on antud ju ka vastus, et inimestele säilitatakse töökoht või pakutakse neile muud sobivat tööd. Ja tõesti, kui tavainimestega vestelda, siis ma usun, et ka teie kogemuse järgi ütleb üha enam inimesi, et tehke see reform juba ometi kord ära.

Esimees Eiki Nestor

Austatud küsijad, teie küsimus peab ühe minuti sisse mahtuma! Tiina Lokk-Tramberg, palun!

Tiina Lokk-Tramberg

Aitäh! Hea ettekandja! Teie etteaste on ääretult huvitav, sisuline ja põhjalik. Lugesed seda dokumenti ja olles teid väga pikka aega kuulanud, süveneb minus üha rohkem ja rohkem selline tõdemus, et suur on hea ja ainuõige, elujõuline ja mis kõik veel. Teatud kontekstis see ongi kindlasti väga õige ja teatud kontekstis kindlasti ka väga vajalik. Aga samas meenub mulle teie erakonnakaaslane Tõnis Palts, kes võiks sellele reformile või eelnõule nagu punkti panna. Tema leidis, et kõige suurem tõmbekeskus peabki olema üks ja ainuke Tallinn ja teisele poole jääb paratamatult ääremaastunud Eesti. Te tõite ka ise Taani näite. Kas te olete mõelnud, kuidas oleks võimalik Taani kogemust meile üle võtta ja vältida seda, et me liigume ainult suuremate ja suuremate poole ning oleme lõpuks nagu tolmuimejad, mis tõmbavad kõik pisikesed enda sisse?

Siim Kiisler

Aitäh! Mõistan seda muret, aga minu arust on vara selle pärast muretseda. Me ei ole sellises olukorras, kui meil on nii väikesed omavalitsused: 104 elanikku, 145 elanikku, 355 elanikku, 378 elanikku, 417 elanikku, 481 elanikku, 485 elanikku jne. Seda rida võib jätkata. Meil on hoopis teised mured. Üks Soome inimgeograaf ütles mulle kunagi, et kui Eesti tahab maailma tasemel konkureerida, siis panustage ühte keskusesse, kui te tahate Euroopa tasemel konkureerida, siis panustage kahte keskusesse, ja kui tahate Eesti tasemel konkureerida, siis panustage 15 keskusesse. Kindlasti on see mõnes mõttes äärmuslik seisukoht, aga mingi karm tõde siin on. Ma küsisin Soome ministrilt, miks nad tõsimeeli räägivad Helsingi ühinemisest ümbritsevate omavalitsustega, kas Helsingi ei ole teiste omavalitsustega võrreldes niigi väga suur? Ta ütles, et ühelt poolt on, aga teiselt poolt peab suutma konkureerida Euroopa tasandil. Sellepärast ma ei toeta ka ideed, et meie pealinn väga väike oleks. Kindlasti peab meil selline vedav mootor olema. Me ei tohiks takistada eesminejaid, aga me peame mahajääjaid järele aitama.

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Mänd, palun!

Tarmo Mänd

Täna, härra juhataja! Austatud ettekandja! Ma pean ikka väikse remargi tegema. Vahepeal läks see ideoloogia siin lausa valitsuse muutmise vajaduseni välja. Ma eeldan siiski, et see eelnõu lausa selleks koostatud ei ole, et Reformierakond opositsiooni suruda. Me lähtume ikka ratsionaalsusest. Meie erakonna seisukohad on kantud Euroopa kohaliku omavalitsuse harta vaimust ja me austame vaba tahet. Küsida tahan ma aga selle kohta, et teatavasti kõige nõrgem lüli omavalitsussüsteemis on omavalitsusliidud, kes on mittetulundusühingu staatuses. Neile ei saa panna ülesandeid, nad ei ole partnerid ja nad ei ole kohustuslikud omavalitsustele endile. Kas te ministriks oleku ajal ei kaalunud võimalust seadustada nad ühisorganina ning tekitada sellega koostöövaim ja sünergia? See oleks oluliselt lihtsustanud ühinemist.

Siim Kiisler

Kui ma ministriks sain, siis ma uurisin seda võimalust, aga pean tunnistama, et armsad koalitsioonipartnerid ütlesid, et nad ei toeta seda. Aga mis puudutab koostööd, siis ma ütlen siiski niipalju, et parim koostöövorm on see, kui juhtimine on ühendatud. Kui me teeme koostööd näiteks hariduses või jäätmekorralduses, siis on mõistlik teha ka üks juhtimine ehk üks omavalitsus.

Kui tulla tagasi eelmise küsimuse juurde, siis kuskil on tõepoolest mingi mõistlik piir. Me peaksimegi kokku leppima, kas see on 5000. Kui Põhjamaad räägivad 20 000-st, ütleme siis, et vähemalt 5000. Paljudele inimestele tundub väga mõistlik, kui omavalitsuses oleks 3000 elanikku, aga 2/3 Eesti omavalitsustest on praegu alla selle piiri. Kui me ütleksime, et omavalitsustes võiks olla 2000 elanikku – tundub, et ei ole väga palju nõutud –, siis see tähendab, et pooled meie omavalitsustest peaksid kellegagi ühinema, sest nendes on alla 2000 elaniku. Olukord on ikka väga drastiline, aga inimesed ei teadvusta seda erinevust nii drastiliselt.

Mis puudutab Euroopa kohaliku omavalitsuse hartat, siis see on tõepoolest Euroopa Nõukogu dokument. Euroopa Nõukogu oma-

valitsuste eksperdid ütlevad, et harta mõtte kohaselt peab kohalik omavalitsus olema võimeline kohalikku elu korraldama. Väga väikesed omavalitsused ei ole selle harta põhimõttega kooskõlas, sest nad ei korralda kohalikku elu, nad ei langeta kohapeal otsuseid. Kui need inimesed valivadki kohapeal endale volikogu, siis kohalik demokraatia ikka ei toimi, sest sellest volikogust ei sõltu mitte midagi. Kui inimesel on mure, siis ta vastab, et raha ei ole, võimalusi ei ole ja volikogu ei suuda seda lahendada. Seda on Euroopa Nõukogu eksperdid välja toonud.

Esimees Eiki Nestor

Rein Randver, palun!

Rein Randver

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud ettekandja! Võttes teie viimasest mõttest kinni, te olete seisukohal, et küsimus pole omavalitsuse suuruses, vaid tema võimekuses, ja nii nagu mõned kolleegid saaliski ütlesid, saab ka väike omavalitsus edukalt hakkama oma ülesannetega. Aga seda ma ei tahtnud küsida. Teatavasti te toote väga palju näiteid üle Eesti, kuidas on üks või teine omavalitsus oma tööd korraldanud, hästi või halvasti, ja mulle jääb mulje, et see on selline meie oma kodukootud eelnõu teie fraktsiooni poolt. Aga küsimus on, et kas selles eelnõus on natuke arvestatud ka teiste riikide, lähinaabrite kogemusi ja õnnestumisi või ka ebaõnnestumisi välditud.

Siim Kiisler

Aitäh! IRL-i fraktsioon on ju avameelselt tunnistanud, et see eelnõu ei ole meie fraktsioonis kodukootud. Kui te loete selle seaduseelnõu seletuskirja, siis siin on toodud ka eelnõu ettevalmistajate nimed, kes on Siseministeriumi ametnikud ja minu arust väga head asjatundjad. Loomulikult on siin arvestatud teiste riikide kogemusi. Ma arvan, et meil on väga hea teadmine, oli Siseministeriumis ja on jätkuvalt minu peas ikkagi väga hea teadmine, mis on toimunud Leedus, millised on olnud selle reformi tulemused, mis on toimunud Lätis, mis toimub Soomes, mis on toimunud Taanis jne. Meil on sellest väga hea ülevaade olemas. Soovitan vestelda nende riikide esindajatega. Kas nad kahetsevad? Küsige oma kolleegidelt, kas nad kahetsevad, et nendes

riikides on seda reformi tehtud. Vaadake, mis nad ütlevad. Ei, nad ei kahetse. Nad arvavad, et need sammud on olnud õiges suunas. Meil tuleb kahetseda seda, et me oleme antud juhul ka Lätist ja Leedust kõvasti maha jäänud. See on üks koht, kus me oleme selgelt jälle kaotanud oma konkurentsivõimet nendele riikidele. Me peame selles suhtes ausad olema. Mis puudutab kohalike omavalitsuste võimekust, siis tõepoolest, laias laastus see koosneb kolmest olulisest või seda mõjutavad kõige rohkem kolm olulist faktorit. Omavalitsuse geograafiline asukoht – loomulikult on tal lihtsam olla võimekas, kui ta asub lähedal rahvusvahelisele lennujaamale, rahvusvahelisele sadamale, on palju häid tingimusi töökohtade loomisel, võrreldes näiteks mõne kohaga Kagu-Eestis. See mõjutab kindlasti väga tugevalt omavalitsuste võimekust. Teiseks mõjutab omavalitsuste võimekust elanike arv. Kõik uuringud, kui te vaatate omavalitsuste võimekuste tabeleid, mida minu ministriks oleku ajal hakati koostama ja on koostatud mitmeid aastaid järjest, muutusi seal, siis selgelt mõjutab kohta tabelis omavalitsuse suurus. Kolmandaks mõjutavad kindlasti ka kohaliku võimu otsused. Kui tehakse lolle otsuseid, siis ollakse vähem võimekad, ja kui tehakse targemaid otsuseid, siis ollakse võimekamad. Aga üle oma varju ei hüppa. See on ka selge. Nagu ma siin näite tõin, saja elanikuga haridust ei korralda.

Esimees Eiki Nestor

Laine Randjärv, palun!

Laine Randjärv

Aitäh, hea ettekandja! Vaidlustamata seda, et halduskorralduslikku reformi on ilmselgelt tarvis teha, tegeleb see eelnõu ikkagi väga palju piiride ja tõmbekeskustega. Mind jääb kummitama see küsimus, et kui eri suurusega KOV-idel on erinevad huvid, nagu on nenditud, kuidas need huvid siis ühtlustuvad. Võrdleme näiteks Järvakandit ja Tartut, mis on pandud tõmbekeskuste loetellusse. Kuidas nüüd nende erinevad huvid selles kontekstis ühtlustuvad? Ma saan küll aru, et kui üks või teine koht nimetatakse tõmbekeskuseks, siis tema roll justkui kasvab. Aga kuidas kasvab sellega näiteks Järvakandi või Kallaste võimekus, sellest mina väga hästi aru ei saa. Palun selgitage seda!

Siim Kiisler

Aitäh! Nagu ma just eelmises vastuses esile tõin, annab suurem elanike arv suuremad võimalused omavalitsuse võimekuse kasvuks. See on üks olulisi eeldusi. Kallaste linnas on praegu, kui ma ei eksi, alla 1000 elaniku – jah, ligi tuhat elanikku. Nagu ma ütlesin, ei ole nii väikese elanike arvu puhul võimalik palgata piisavalt spetsialiste, kes tegeleksid kitsama valdkonnaga, saaksid sellesse süveneda, oleksid motiveeritud, kellel oleks kõrgem palk. Ametnike arv on seal piiratud. Kui omavalitsus on juba suuremas üksuses, suuremal territooriumil, tal on rohkem elanikke ja suuremad rahalised võimalused, siis olukord muutub. Loomulikult ei saa omavalitsused kunagi päris võrdseks, ka Tallinna ja Tartu suuruse vahe on umbes 4,5-kordane. Nii et päris võrdsust ei tule. Ma eeldan küll, et reformi käigus Järvakandiga keegi ei ühine, ja selle seaduseelnõu mehhanismi kohaselt peab Järvakandi siis ise ühinema ega jää eraldi omavalitsuseks. Aga kui see ka peaks juhtuma, siis erinevused oleksid igal juhul kordades väiksemad kui praegu, kus suurus erineb 4133 korda ja eelarve suurus 5265 korda. Ma arvan, et enamik Riigikogu liikmeid nõustub, et see on liiga suur vahe.

Esimees Eiki Nestor

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra Kiisler! Ärge võtke seda isiklikult, aga kui see eelnõu on nii hea, nagu te räägite, siis järelikult olete teie väga nõrk minister olnud. Olles kuus aastat koalitsioonis olnud, ei suutnud te seda reformi alustada. Kui see eelnõu on nii kehv, nagu arvab enamik saalist, siis seda enam olete kehv minister olnud. Kui teid tsiteerida, siis rahva raha kasutamine peab muutuma mõistlikumaks. Minu arvates on see üks uue koalitsiooni mõistlikumaid otsuseid, et regionaalministri koht ära kaotati – see on tõesti lihtsalt raha kokkuhoid. Aga mul on teile hoopis teine küsimus. Arvestades seda, mida te täna olete siin Narvast ja Ida-Virumaast rääkinud, kas te ise annate endale aru, et te olete üks suurimaid rahvustevahelise vaenu õhutajaid Eestis?

Siim Kiisler

Aitäh! Ma hakkan lõpust pihta. Teie, härra Stalnuhhin, olete kindlasti suurem rahvustevahelise vaenu õhutaja. Aga regionaalministri kohta ei ole veel ära kaotatud – selline täpsustus teile. Üks rõõmustav uudis teile siiski ka: ma ei ole enam regionaalminister.

Esimees Eiki Nestor

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! Mina tulen jälle oma piirkonna juurde ja võtan aluseks teie sõnad kompromisside leidmise kohta. Mul on natuke raske hinnata, kas kompromiss oli sõnades ja nende sõnade vormistamises või leiti kompromiss selle strateegia suhtes. Mispärast ma rõhutan seda? Sest nii palju kui ma olen seda arutelu kuulanud, on siin juba ette programmeeritud konflikt. Sõnade järgi ta nagu on tõmbekeskus, tegelikult ta ei ole tõmbekeskus, aga käituda on vaja nagu tõmbekeskusega. Teiselt poolt on teda vaja kuidagi tagasi hoida, sellepärast et ta on punajooneline.

Siim Kiisler

Aitäh! Kompromiss seisneb selles, et eelnõu kohaselt on selle reformi käigus väga palju vabatahtlikkust. Kohalik võim otsustab väga palju ise, kuidas ta ühineb ja kellega ta ühineb. Sellel on kindlasti oma plussid, aga sellel on ka omad miinused. Minule isiklikult meeldiks radikaalsem ja konkreetsem reform, mis lahendaks paremini neid probleeme, millele Laine Randjärv vihjas, st et ka selle reformi tulemusel jäävad üsna suured erinevused. Kindlasti on need palju kordi väiksemad kui praegu, asi kindlasti paraneb, aga erinevused jäävad. Ka Taanis, Leedus ja teistes riikides on viidatud sellele, et kõike päris ühetaoliseks ei saa teha. Aga kompromiss on selles, et vabatahtlikkust on väga palju.

Esimees Eiki Nestor

Jüri Morozov, palun!

Jüri Morozov

Aitäh, austatud juhataja! Austatud ettekandja! See kõrge toetus reformile, mida teie korraldatud küsitlused on näidanud, läheb minu

arust pigem sinna folkloori valdkonda, *à la* et konnade käest ei küsita, kui sood kuivendatakse. Sellepärast ma küsin teie käest veel kord, kui mitmes 63-st kavandatud tõmbekeskuse piirkonnast te tegite rahvaküsitluse ja kui suur oli toetus konkreetsele piirkonna reformile.

Siim Kiisler

Aitäh! Kõigepealt, see seaduseelnõu näeb ette kohustusliku rahvaküsitluse kõigis ühinevates omavalitsustes. Mina ei ole mingit küsitlust korraldanud. Siseministeerium tellis kolmel korral küsitluse uuringufirmalt. Tulemused, nagu ma kirjeldasin, olid üsna sarnased. Loomulikult võib alati öelda, et ma ei usu neid tulemusi. Ma võin ka öelda, et uuringufirma küll väidab, et Sotsiaaldemokraatliku Erakonna toetus on selline, aga mina ei usu seda, tegelikult on toetus palju väiksem. Pigem kaldun ma neid reitinguid siiski uskuma. Aga kui te üldse ei usu, siis tellige oma uuring ja vaadake, kas saate teistsugused tulemused. Ma ennustan, et ei saa.

Esimees Eiki Nestor

Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Hea ettekandja! Sa ütlesid enne, et oleksid soovunud palju radikaalsemat reformi. Milline see oleks olnud?

Siim Kiisler

Iseenesest on see ka praeguse seaduseelnõu mehhanismiga veel võimalik. Ma arvan, et hea variant, mille puhul Eesti oleks konkurentsivõimeline, oleks selline, kus enamikus meie väikestes maakondades oleks üks omavalitsus ning suuremates maakondades, nagu näiteks Harjumaa ja Ida-Virumaa, oleks omavalitsusi rohkem. See annaks tasakaalustatuse. Praegu on olukord ikka väga tasakaalust välja läinud. Harjumaal on nn väike omavalitsus Viimsi oma 18 000 elanikuga, mis on möödunud Rakverest ja kohe-kohe, lähiaastatel möödub Viljandist. Me ei kujuta ettegi, kui tasakaalust välja see pilt on minemas. Ja kui me vaatame Valgamaad, mis on paljude statistiliste näitajate poolest langenud viimaseks, siis sealsetes omavalitsustes on 1000 elanikku ja alla selle. Nad lihtsalt ei suuda konkureerida Harku, Rae,

Jõelähtme ja Kuusaluga, see ei ole võimalik ja nad kaotavad konkurentsivõime pidevalt. Ma mõenan, et nõrk koht on just seesama identiteedi küsimus, millest alguses ka juttu oli. Näiteks Valgamaal on endised maakondade piirid siiski tugevalt sees ja on tunda, et osa tunneb ennast Mulgimaana ja osa tunneb ennast võib-olla endise Tartumaana jne. Kui nende jaoks on see hea lahendus, et maakonda, mis ei ole ju suur, jääb näiteks kolm omavalitsust ja see on üldine kokkulepe, siis on see minu arvates praegusega võrreldes kindlasti väga suur samm edasi. Aga üldise konkurentsivõime seisukohast peaksid meie omavalitsused olema vähemalt nii suured kui meie väikesed maakonnad.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Hea kolleeg! Ma tulen ikka tagasi Ida-Virumaa ja Kohtla-Järve juurde, millest oli juttu. Mõnel vallal, kus ei ole kultuurimaja, lastepäevakodu, kooli, kunstikooli jms, aga on ühine piir Kohtla-Järve linnaga, on väga mugav elada. Aga minu küsimus on seotud sellega, et põhiseadus lubab haldusreformi läbi viia n-ö ülevalt. Ma mäletan, et möödunud aastal me püüdsime teha uut valla või linna piiri – jutt on Paldiski linnast. Muide, 1990. aastal valitsus ei küsinud midagi, kui Kohtla-Järvelt läksid Jõhvi, Kohtla-Nõmme, Kiviõli ja Püssi ning hakkasid tegutsema kohaliku omavalitsusena. Minul ongi sulle küsimus, et kuidas sa ise hindad või kommenteerid riigi rolli haldusreformi läbiviimisel nende 20 aasta jooksul.

Siim Kiisler

Aitäh! Riigi roll on nõrgaks jäänud. Huvitav kogu selle asja juures on ju see, et kõik parlamendi erakonnad on vähemalt viimase kahe Riigikogu koosseisu ajal toetanud ettepanekut maksta riigieelarvest lisaraha selleks, et omavalitsused ühineksid. Ehk siis kõik parlamendi erakonnad leiavad, et ühinemine on vajalik. Kui nad seda ei arvaks, siis oleks ju väga rumal otsus sellisele asjale veel peale maksta. Ja seda toetust on korduvalt suurendatud, see on kogu aeg kasvanud. Ma toon võrdluseks, et näiteks Saksimaal, Saksamaa liidumaal on see toetus elaniku kohta küll kaks korda suurem kui meil, aga miinimummäär on

väiksem kui meil. Me oleme suurusjärkude poolest juba täiesti võrreldavad nende rikaste riikidega, kes maksavad ühinemistoetusi. Parlament suurendab seda ühinemistoetust väga lahkelt, väga hea meelega. Ühtepidi nagu tahtakse, et ühinetaks, aga omavalitsusjuhid ja teised kohalikud liidrid ütlevad, et riigi roll, riigi suunav käsi on vajalik, muidu see asi edasi ei liigu. Seda ju omavalitsusjuhid tunnistavad. Selles seaduseelnõus on ettepanek, kuidas keskvalitsus võtaks juhtiva rolli selles protsessis.

Mis puutub Kohtla-Järve ja ümbruskonna valdade näitesse, siis üks suur probleem on tõepoolest see, et loomulikult soovivad väikeste valdade elanikud tarbida linnas pakutavaid teenuseid. Nad soovivad panna lapsi huvialakooli, nagu ma siin enne välja tõin, tarbida mitmesugust infrastruktuuri, aga tihti ei ole neil raha, et linnale selle eest ka maksta. Üsna tüüpiline olukord, mida mulle on korduvalt kirjeldatud, on näiteks selline. Valla elanik soovib panna oma lapse linna muusikakooli, aga linn ütleb, et kuna te ei ole meie linna kodanik, siis peate kas ise selle eest täiendavalt maksma või maksab selle eest vald. Vald ütleb, et selle eest maksmiseks ei ole raha. Inimene on seal vahel lõksus. Tihti soovitatakse väikestes valdades inimestele, et registreerigu ennast linna elanikuks, siis saab lapsele muusikakooli võimaldada. Seda tüüpi näiteid on meie ümber väga palju.

Aseesimees Jüri Ratas

Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Kõigepealt lubage tänada teema tõstatamise eest. Huvi selle vastu näitab, et teema on väga tähtis. Seda arutelu kuulates tuli mulle silme ette tubli mees, kes on avanud ühe kioski, kus riivilil on reas naelad, poldid, kruvid ja mutrid. Inimesed tulevad vaatama ja ta ei saa aru, miks keegi ei osta midagi. Aga selle putka peale on suurte tähtedega kirjutatud "PIRUKAD". Siin olid viimati näited Kohtla-Järve kohta – muuseas, selle seaduse vastuvõtmine neid probleeme ei lahenda. Miks te arvate, et haldusreformi eesmärk on saavutada omavalitsuste teatud suurus või elanike arv? Mis tähtsust sellel on?

Siim Kiisler

Omavalitsuse suurusest sõltub tema võimekus, suuremas omavalitsuses on spetsialistidel paremad palgad ja on paremad investeerimisvõimalused. Teiselt poolt annab omavalitsuse territooriumi kattumine inimeste toimepiirkonnaga inimestele võimaluse lahendada oma probleemid koduomavalitsuses. Praegu on eriti maaelanike puhul probleem selles, et elukohajärgne omavalitsus ei saa lahendada nende probleeme, sest nad ei tarbi teenuseid oma koduomavalitsuse territooriumil, vaid igapäevases toimepiirkonnas. Nende koduomavalitsuse territoorium on ammu jäänud palju väiksemaks kui igapäevase liikumise piirkond. Sellepärast ei ole vastust sellele, kuidas lapse treeninguid korraldada, ei ole vastuseid sellele, kuidas mõjutada selle kooli otsuseid, kus laps õpib, sest paljudel ei õpi laps oma koduomavalitsuse koolis. Sellepärast ei saa mõjutada seda, millises seisukorras on tee, mis viib kodunt töökohta, sest üle 70% maapiirkondade elanikest ei tööta oma koduomavalitsuses. Kui küsid, miks tee on remontimata, siis vallavanem vastab, et see ei ole meie valla territoorium, mina ei saa aidata. See on tegelik elu ja need on tegelikud probleemid.

Mis puudutab seda kioski nimetust, siis teie, härra Nestor, ei ole kindlasti tavaline kruvidemutrite ega pirukate ostja. Teie suudate kindlasti süveneda. Ja kui teie jaoks on sisu õige, aga takistuseks on pealkiri, siis meie algatajana oleme nõus pealkirja muutma. Peaasi, et te toetate seda eelnõu.

Aseesimees Jüri Ratas

Rein Randver, palun!

Rein Randver

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud ettekandja! Teie eelmise mõtte juurde ütleksin, et 1+1 ei ole rikkus ega kõikide probleemide lahendamine. Number 1 all mõtlen ma omavalitsuste liitmist. Te rõhutasite mitu korda, et teil on teatud valimi hulgas küsitlus tehtud ja ligi 70% küsitletutest toetab omavalitsuskorralduse reformi. Miks see vabatahtlik liitumine ei ole siis nüüd Eestimaa omavalitsuste seas aktiivselt käivitunud?

Siim Kiisler

Aitäh! Sellepärast, et neil inimestel, kes peavad otsuse vabatahtlikult langetama, ei ole tihti vastust küsimusele, mis neist saab. Isegi juhul, kui nad teavad, et enamiku vallaelanike elu läheb lõppkokkuvõttes paremaks. See on üks põhjus. Teine põhjus on ka see, et vaadatakse, millised koalitsioonid püsivad – seda on naaberriikidestki näha –, kaalutakse, kas meie võimukoalitsioon püsib, kui me ühineme naaberomavalitsusega.

Aseesimees Jüri Ratas

Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Mu teine küsimus on lihtsam. Kas te ei näe, et maakonna tasandil on asju, mida peaks otsustama, haldama, juhtima, et kellelgi võiks seal olla vastutus otsuste langetamise eest? Kas teil sellist tasandit ei ole?

Siim Kiisler

Mina arvan, et on mõistlik, kui maakonnas on üks omavalitsus. See seaduseelnõu seda ka võimaldab. Näiteks Hiiumaal on üks omavalitsus, Saaremaal on üks omavalitsus. Otsused langetataksegi maakonna tasemel, aga need otsustajad valib kohalik kodanikkond, valivad kohalikud elanikud. Praegu on nii, et maakonnas langetatakse küll otsuseid, aga otsustajad valib keskvalitsus.

Aseesimees Jüri Ratas

Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, härra juhataja! Hea ettekandja! Öeldakse, et kellele meeldib protsess, kellele selle protsessi tulemusena saadav. Mina olen ausalt öeldes nõrkinud, et sina seda eelnõu täna opositsioonis olles ette kannad. Kuus ja pool aastat ma uskusin, et sa tahad tõesti haldusreformi ära teha. Nüüd, kui sa seda kava opositsioonis olles ette kannad, jääb mulle mulje, et sulle meeldib see protsess ja sa ei tahagi haldusreformi Eestis näha. Kui sa oleksid tahtnud, siis sa oleksid selle ära teinud. Praegu käib lihtsalt venitamine ja halvas mõttes poliitika tegemine. Mis sa arvad, millal see reform siis toimuda võiks?

Siim Kiisler

Aitäh! Sinu tõlgenduse kohaselt on ju asi palju paremaks läinud. Üks suur takistus on eemaldatud, Kiisler ei ole enam regionaalminister, kui sa näed seda põhilise probleemina, ja nüüd saab asjaga edasi liikuda. Aga tõsi on see, et regionaalminister nagu iga teinegi valitsuse liige saab Riigikogule eelnõusid esitada ainult siis, kui valitsus neid toetab. See on paraku ainuke võimalus. Ei saa ükski minister teha seda ilma valitsuse positiivse otsuseta, sellist võimalust kahjuks ei ole. Nii et see on esimene võimalus ja minu teada üldse esimene kord taasiseseisvunud Eesti Vabariigis, kus seda laadi seaduseelnõu siin saalis arutusel on. Nagu ma oma ettekandes viitasin, viidi eelmine reform läbi aastail 1938–1939 ehk 75 aastat tagasi. Pärts palju aega on mööda läinud. Millal uus reform toimub? Ma arvan, et see reform toimub koos järgmiste kohalike omavalitsuste valimisega, nii nagu eelnõus on ette pandud. Ja kui see Riigikogu koosseis seda ei otsusta, siis otsustab selle pärast märtsis toimuvaid valimisi järgmine Riigikogu koosseis.

Aseesimees Jüri Ratas

Urbo Vaarmann, palun!

Urbo Vaarmann

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Küsin siiski üle. Te ütlesite, et kõik praegused ametnikud peaksid siiski suure tõenäosusega tööd saama. Aga see ametnike arv on päris suur. Kas te ise ka peate seda töö säilitamist reaalseks?

Siim Kiisler

Aitäh! Siin oli enne juttu teiste riikide kogemusest. Soomes tehti otsus, et ühinenud omavalitsustes garanteeritakse pärast ühinemist töötajatele töökoht järgmiseks viieks aastaks. Ma küsisin, kuidas nad sellega toime tulevad. Nad ütlesid, et pole hullu, inimesed lähevad kogu aeg vaikselt pensionile ja lihtsalt ei pea nii palju uusi juurde võtma. Teine asi on, et inimesed vahetavad paratamatult ka töökohta, kõik ei püsi igavesti samas ametis. Meil on samuti päris palju omavalitsusametnikke, kes on pensionile minekule üsna lähedale jõudnud. See tasandub loomulikult ära.

Aseesimees Jüri Ratas

Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Austatud ettekandja! Kuulates siinset arutelu, tundub, et seda teemat käsitletakse üksnes nii, nagu oleks eesmärk omavalitsuste piirid ja omavalitsuste arv kui niisugune. Kas sa annaksid parlamendile omalt poolt põhjaliku ülevaate sellest, millised inimeste elukvaliteeti puudutavad reformid muudes eluvaldkondades on jäänud toppama seetõttu, et Eestis ei ole läbi viidud omavalitsusreformi?

Siim Kiisler

Kindlasti väga aktuaalne on see kogu sotsiaalvaldkonnas. Näiteks puuetega inimeste abistamine, mis muutub ju paljaks teemaks ka siin saalis töövõimereformi ettepaneku kaudu. Just eile vestlesin ühe inimesega, kellel on liikumispuue. Ta ütles, et tema kodu on Lääne-Virumaal, aga ta on sunnitud tööl käima Tallinnas, ühes suures omavalitsuses, kes võimaldab invatransporti. Väike omavalitsus seda ei võimalda. See on üks näide selektiivsest ülesannete täitmisest. Lahendus, mida tihti välja pakutakse, on see, et võtame, nii nagu ma enne kirjeldasin, need ülesanded omavalitsustelt ära ja hakkame seda asja kuidagi riigiga, keskvalitsusega korraldama, hakkame otsuseid Tallinnas langetama.

Teine näide on hariduses toimuv. Ma tõin ettekandes välja drastilised arvud, kui palju rohkem raha kulutatakse väikestes omavalitsustes haridusele. Ja ometi viivad lapsevanemad oma lapsi sealt järjest enam ja enam minema. Isegi kui nad elavad selles kohas edasi, panevad nad oma lapsi suurema omavalitsuse koolidesse. Siin on selgelt näha, et optimeerimine on vajalik. Aga selliseid näiteid võib tuua igast valdkonnast. Rääkisin ühe viimaste kohalike omavalitsuste valimiste ajal ühinenud omavalitsuse uute juhtidega ja kuidagi tuli jutuks raamatukoguteenus. Küsisin, kui palju neil raamatukogusid on. Vastati, et näed, ühinemise kokkulepe oli, et kõik asutused jäävad alles, ja meil on nüüd ühes väikeses, ikkagi jätkuvalt väikeses vallas kuus raamatukogu. Ma ütlesin, et palun ärge öelge mulle, kui palju seal külastajaid on, ma igaks juhuks ei taha teada. Valdkonnast valdkonda võib järjest tuua selliseid näiteid, kus suuremates omavalitsustes muutub võimalikuks optimaalne, mõistuspärane tegevuste korraldamine, kohaliku elu korraldamine.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Rohkem küsimusi ei ole. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli maaelukomisjoni liikme Kalev Lillo!

Kalev Lillo

Austatud juhataja! Head kolleegid! Maaelukomisjon käsitles Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni algatatud omavalitsuskorralduse reformi seaduse eelnõu esimest korda oma istungil 19. mail s.a. Lisaks eelnõu algataja esindajale Siim Valmar Kiislerile oli istungile kutsutud ka Siseministeeriumi regionaalhalduse osakonna juhataja Väino Tõemets. Siim Valmar Kiisler andis eelnõust ülevaate, mida me ka siin viimased kaks tundi kuulasime. Peale seda sai sõna Siseministeeriumi esindaja Väino Tõemets, kes tõi välja, et Vabariigi Valitsus arutas seda eelnõu 15. mail s.a ja otsustas kolme ministeeriumi arvamusele tuginedes eelnõu mitte toetada. Ta märkis ka seda, et koalitsioonilepingu kohaselt on Vabariigi Valitsuse eesmärk töötada 2015. aastaks välja omavalitsusreformi kava, mis määratleks üheselt, millisel tasandil milliseid ülesandeid täidetakse ning kuidas toimub nende ülesannete täitmiseks vajalik rahastamine. Enne küsimuste ja vastuste juurde minekut lepiti kokku, et enne seda, kui eelnõu esimesele lugemisele saadetakse, kohtutakse kindlasti ka Eesti Linnade Liidu ja Eesti Maaomavalitsuste Liidu esindajatega.

Enamik küsimusi, mis meil olid komisjonis, on tegelikult täna kõlanud ka siin saalis ja said peaaegu sõna-sõnalt samad vastused. Kui välja tuua midagi, millest täna pole siin veel räägitud, siis üks mitte niivõrd selle eelnõuga seotud, aga siiski sisuline küsimus puudutas Saaremaal käimas olevat suuremat ühinemist. Küsimus oli nimelt selles, et kui kasutada võimalust ühineda valimistevahelisel perioodil, siis on võimalik e-hääletuse keskkonnas küsitlusi läbi viia, kuid selles keskkonnas pole võimalik otsuseid vastu võtta ehk, ütleme, läbida e-hääletust. See informatsioon oli uus ja see lubati Siseministeeriumile edastada.

Kordusid küsimused selle kohta, miks enne piiride küsimus ja alles siis sisuline töö, et kas piirid on need kõige tähtsamad. Lõpuks otsustati sellel istungil konsensuslikult teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 10. juu-

nil ja määrata ettekandjaks maaelukomisjoni liige Kalev Lillo.

Teist korda arutas maaelukomisjon eelnõu oma 3. juuni istungil. Siis olid arutellu kaasatud Eesti Maaomavalitsuste Liidu nõunik Märt Moll ning Eesti Linnade Liidu nõunikud Tiit Kirss ja Anne Läns. Märt Moll märkis, et eelnõu on suunatud kitsalt omavalitsuste liitmisele territooriumide ühendamise teel. Sisulised küsimused, nagu omavalitsuse ülesanded, omavalitsustevaheline koostöö ja tulubaas, on jäetud lahendamata. Puudub selgus, milliseid ülesandeid ja kuidas kohalikud omavalitsused reformi tulemusena täitma peavad hakkama. Eesti Maaomavalitsuste Liit ei saa nõustuda, et kohalike omavalitsuste suurema võimekuse tagab eelkõige piisav suurus. Tõmbekeskuste määramise protsess on olnud vastuoluline ja tulemused küsitavad. Jääb arusaamatuks, kuidas omavalitsuste liitmine territooriumide ühendamise teel arendab kohalikku demokraatiat. Eesti Maaomavalitsuste Liit ei toeta käesolevat eelnõu.

Eesti Linnade Liidu esindaja Anne Läns lisas, et eelnõu ettevalmistamine on toimunud pikka aega, aga kahjuks on see olnud monoloogisarnane protsess ning dialoogi ei ole tekkinud. Eelnõu pealkiri ei vasta sisule. Eelnõu pealkiri on "Omavalitsuskorralduse reform", aga sisu on haldusterritoriaalse korralduse reform. Ta märkis, et Eesti Linnade Liidule meeldib praeguse koalitsiooni tegevuskava. Selle üks eesmärk on töötada 2015. aastaks välja omavalitsusreformi kava, milles on üheselt määratud, millisel tasandil milliseid ülesandeid täidetakse ning kuidas nende täitmist rahastatakse. Ta kinnitas, et Eesti Linnade Liit pooldab haldusreformi, on valmis sellega tegelema ja tegema selle nimel koostööd, kuid ei saa nõustuda tõmbekeskuste reformi kavaga.

Küsimuste-vastuste voorus tahtsime teada, millel põhineb väide, et tõmbekeskuste määramise protsess on olnud kaheldava väärtusega. Vastuseks öeldi, et pakuti välja tõmbekeskuste mudel, aga tõmbekeskused on nimetatud maavanemate poolt ja maaomavalitsuste liidu teada pole rohkem kui pooltes maakondades kokkulepet saavutatud, et see on maavanemate esitatud nägemus, mis ei ühti omavalitsuste nägemusega.

Küsitati veel seda, et kuna reformikavasid on olnud mitu, milline neist on siis olnud omava-

litsuste poolt vaadatuna kõige mõistlikum. Omavalitsusliidud vastasid, et nende arvates oli kõige mõistlikum minister Reimaa kava. Kõlas ka küsimus, kui palju arvestati seaduse väljatöötamisel omavalitsuste arvamust. Kurb oli kuulda vastust, mille järgi ühtegi nende põhimõttelist seisukohta pole arvestatud.

Pärast arutelu lõppu otsustati teha ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada. Selle poolt anti 5 häält, 3 komisjoni liiget jäid erapooletuks. Eelnõu 647 muudatusettepanekute tähtsajaks otsustati pakkuda kümme tööpäeva. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Teile on vähemalt üks küsimus. Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea esineja! Ma küsisin seda ka eksministri härra Kiisleri käest. Te olite viis aastat koos võimul, ühes koalitsioonis. Mina olen maaelukomisjoni liikmena kuulanud toleaegeid arutelusid selle seaduse üle palju kordi, aga siis ei olnud teil seda kriitikat kuskil. Nüüd, kus koalitsioon järsku lõhki läks, te kritiseerite ja ütlete, et see seadus ei kõlba mitte kuhugi. Miks te siis varem pidurit ei tõmmanud ja lasite tervel ministeeriumil töötada ööd ja päevad? Selle peale raisati suured summad ja nüüd on siis lõpp.

Kalev Lillo

Aitäh küsimuse eest! Juhin tähelepanu, et eelmise koalitsiooni ajal seda eelnõu laua peal ei olnud.

Aseesimees Jüri Ratas

Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, härra juhataja! Hea ettekandja! Minu esimene küsimus põhiettekandjale võis tunduda kiuslikuna, aga mul on siiras huvi selle vastu. Kas komisjonis on olnud juttu ja mis sa ise arvad, kas järgmised omavalitsuste valimised tulevad juba pärast haldusreformi?

Kalev Lillo

Aitäh! Tegelikult võiks omavalitsusreformi, haldusreformi, haldusterritoriaalse reformi ja

nende erinevuse teemal pikalt rääkida. Kui me räägime kõnealuselt eelnõust, mis kannab omavalitsuskorralduse reformi nime, siis on tegemist sisuliselt ikkagi haldusterritoriaalse jaotuse reformi kavaga. Ei näe põhjust, miks teha seda reformi ainult selleks, et muuta piire, tegelemata sisuliste põhjustega.

Aseesimees Jüri Ratas

Ester Tuiksoo, palun!

Ester Tuiksoo

Täna, härra juhataja! Austatud kolleeg, komisjonipoolne ettekandja! Endine regionaalminister on seitse aastat palehigis tööd teinud ja pakkunud välja igasuguseid variante ning maaelukomisjoni viimased istungid on ka olnud selle teemaga sisustatud. Ma küsin ette-ruttavalt, mis saab edasi, millal on teine lugemine? Kui kiiresti praegune valitsuskoalitsioon sellesama küsimuse, haldusreformi küsimuse lahendab?

Kalev Lillo

Aitäh! Nagu ma siin just ette lugesin, saab parandusettepanekuid esitada kümne tööpäeva jooksul. Ma mainisin ka seda, et valitsuskoalitsioon on võtnud eesmärgiks töötada 2015. aasta lõpuks välja omavalitsusreformi kava, ja siis me saamegi selle teemaga edasi liikuda.

Aseesimees Jüri Ratas

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Austatud komisjonipoolne ettekandja! Kas maaelukomisjon ei arutanud võimalust anda eelnõu muudatusettepanekuteks lühem tähtaeg, et minna reformiga kiiremini edasi?

Kalev Lillo

Aitäh! Ei, me ei pidanud vajalikuks mingit erimenetlust rakendada.

Aseesimees Jüri Ratas

Urbo Vaarmann, palun!

Urbo Vaarmann

Lugupeetud komisjonipoolne ettekandja! Selle eelnõuga on päris palju tööd tehtud, nagu siin mitu korda öeldi, aga suure tõenäosusega me sellega seekord lõpule ei jõua. Kui palju

peaks selle peale veel raha panema, et me siiski kuskile välja jõuaksime, ja kui palju tuleb senisest tööst prügikasti visata?

Kalev Lillo

Aitäh! Ma ei oska öelda, kui suur osa sellest tööst kõlbab kasutamiseks, aga ma arvan, et omavalitsusreformiga liigume edasi siis, kui me suudame ühiselt defineerida selle asja, mida me tahame paremaks muuta, mis on selle reformi sisu. Nii kaua, kui me räägime piiridest, ma sellel asjal suurt tulevikku ei näe.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Lugupeetud komisjonipoolne ettekandja! Praeguse valitsusliidu lepingus on kirjas, et te kaardistate ja kaalute üheskoos läbi variandid, kuidas omavalitsus- või haldusreformi läbi viia, ja arutate omavalitsuse ülesandeid. Kuna te olete planeerinud regionaalministri ametikoha kaotada, kes on siis tulevikus see minister, kelle valdkonda läheb kogu see analüüs ja hilisem eelnõu kokkukirjutamine? Kuidas võiks välja näha üks haldusreform, mida toetab nii Reformierakond kui ka Sotsiaaldemokraatlik Erakond?

Kalev Lillo

Aitäh! Praegu tegeleb selle tööga sise- ja regionaalminister. Juhul kui tema nimetus peaks ka muutuma, loodan ma, et sama minister saab seda tööd jätkata.

Aseesimees Jüri Ratas

Peep Aru, palun!

Peep Aru

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Olen minagi kuulnud arutelu nii siin saalis kui ka väljaspool seda. Küsin nüüd lõpuks lihtsa küsimuse, et asjast aru saada. Kas siis omavalitsuste liitmine tuleb või ei tule?

Kalev Lillo

Aitäh! Selle seaduse kohaselt kohe nüüd ja praegu kindlasti mitte ja sunniviisiliselt ammu mitte.

Aseesimees Jüri Ratas

Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Hea ettekandja! Nagu sa viitasid, on valitsusliidu leppes tõepoolest selline kokkulepe, et töötada 2015. aastaks välja omavalitsusreformi kava. Kas see reform viiakse läbi niiviisi, et ühegi omavalitsuse piirid ei muutu?

Kalev Lillo

Ootame ära kava, vaatame, mida sellest kõigest arvavad meie koostööpartnerid, ja siis selgub, kas see sisaldab ka haldusterritoriaalse reformi elemente.

Aseesimees Jüri Ratas

Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Aitäh hea ülevaate eest komisjoni arutelust! Ma saan aru, et lisaks komisjoni liikmetele olid kohal härra Kiisler, kes tutvustas eelnõu, härra Tõemets ja omavalitsusliite esindavad ametnikud. See teema puudutab aga ju kogu Eesti ühiskonda. Kui kõnelda sellest, et monoloogi asemel oleks õigem pidada dialoogi, kas maaelukomisjon ei pidanud siis mõistlikuks kutsuda arutelule ka õiguskantslerit, riigikontrolöri ja tööandjate organisatsioonide esindajaid, Eesti Koostöö Kogu, väga paljude huvirühmade ja mõjukate organisatsioonide esindajaid, kellel on selles küsimuses oma seisukoht, mida nad on häälekalt Eesti ühiskonnas ka väljendanud? Miks me ise taandame selle teema üksnes omavalitsuse organisatsioonilisele probleemile?

Kalev Lillo

Aitäh! Tõsi, komisjonis me seda ei arutanud. Aga ma julgen täna küll küsida, miks me oleks pidanud eelnõu kooskõlastama või arutelu pidama näiteks Eesti Õliühinguga, kellega minister on selle eelnõu kunagi juba kooskõlastanud.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Rohkem küsimusi ei ole.

Kalev Lillo

Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Neeme Suure!

Neeme Suur

Palun ka lisaiega!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun, kaheksa minutit!

Neeme Suur

Härra istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Täna arutuse all olev omavalitsuskorralduse reformi seaduse eelnõu käsitleb teemat, millest Eestis on räägitud juba pika aja jooksul. Omavalitsuskorralduse reform koos riigi halduskorralduse reformiga üldisemalt on möödapääsmatu. Muutused on vajalikud, ühiskond on muutusteks valmis ja iga pingutus, mis tõhusama halduskorralduse suunas tehakse, on väärt, et saadud tulemusi hoolikalt kaaluda. Sellest tuleneb tõenäoliselt ka juhtivkomisjoni otsus eelnõu Riigikogu menetlusse jätta. Kindlasti on eelnõu koostajad teinud ära suure töö ja kogunud kokku hulgaliselt vajalikke andmeid. Järeldused ja lahendid, milleni on jõutud, ei ole aga paraku küll sellised, mida toetada võiks. Kahjuks ei ole tegemist omavalitsuskorralduse reformi seadusega, kuigi eelnõu pealkiri nii väidab. Eelnõu seletuskirjast saame lugeda, et alles peale eelnõu vastuvõtmist on algatajatel plaanis asuda analüüsima üldist kohaliku omavalitsuse korraldust. Seega ei saa eelnõu ise olla omavalitsuskorralduse reformi seaduse eelnõu. Tõsi ta on, et pigem on tegemist omavalitsuste territoriaalse liitmise seaduse eelnõuga. On ju eelnõu seletuskirjas mitmel korral rõhutatud, et omavalitsuste ülesanded ja tulubaas, omavalitsuslikud teenused ja nendele kehtestatavad standardid ning võimalikud rahastamismudelid – see kõik tuleb arutusele peale eelnõu vastuvõtmist. Samuti on eelnõu seletuskirjas öeldud, et alles reformi lõplikuks rakendamiseks vaadatakse läbi ka maavalitsuste ja valdkonnaministeeiumide ning nende allasutuste ülesanded eesmärgiga anda omavalitsusliku iseloomuga ülesanded võimaluse korral üle kohalikele omavalitsustele. Kas reformi ei oleks pidanud nendest toimingutest alustama? Lausa kahju on, et eelnõu algatajatel on õnnestunud ka avalikkus

eksiteele viia. Tihtilugu küsitakse sedasama, mida küsis hea kolleeg Peep Aru: kas haldusreform tuleb või ei tule? Ja selle all peetakse silmas täpselt sedasama, nagu kolleeg Peep Arugi mõtles – omavalitsuste sunniviisilist liitmist. Sellest, et haldusreform ei ole pelgalt omavalitsuste liitmine, on õnnestunud eelnõu koostajatel osavalt ja pika aja jooksul mööda hiilida. Paneme kokku ja siis vaatame – see on olnud senine strateegia.

Kas haldusreform siis tuleb? Vastata saab sellele küsimusele ainult nii, nagu asjad on: haldusreform tuleb möödapääsmatult. Mis puudutab teenuste taseme ühtlustamist, elanike põhiõiguste tagamist ja omavalitsuste koostööd, siis kindlasti sisaldab haldusreform endas ka sunnimomenti. Omavalitsuste sunniviisilist liitmist enne asja tegeliku sisu läbiarutamist, nii nagu on eelnõu ettepanek, toetada aga ei saa.

Kohti, kus tahaks arvamust avaldada, on väga palju, kuid piiratud aja tõttu ma toon eelnõu juures välja kolm aspekti. Kõigepealt asjaolu, et eelnõu ignoreerib omavalitsuste koostööd. Omavalitsuste maakondlik koostöö kuulutatakse igal juhul jätkusuutmatuks. Seletuskirjas räägitakse küll teoreetiliselt võimalikust valdkondlikust koostööst, mille kohaselt igas koostöövaldkonnas toimiks omaette koostööorganisatsioon, aga kuidas need mitmed erinevate piiride ja liikmete arvuga organisatsioonid koguneksid, millistel põhimõtetel toimiks, sellest me aimu ei saa. Kuidas ja millise struktuuriga toimuks teenuste omavaheline koordineerimine, näiteks ühistranspordi ja koolivõrgu omavaheline sidumine, sellest me ka aimu ei saanud. Asjaolu, et isegi juhul, kui omavalitsused liituvad tõmbekeskuste printsiibil, jääb igal juhul alles vajadus teha tugevat ja kordineeritud koostööd, eelnõu arvesse ei võta. Pigem on eelnõus vihjatud võimalusele, et praegu maakondade koostöös või maavalitsuste kaudu täidetavaid funktsioone võiks killustada omavalitsuste vahel. Sellega eelnõu sisuliselt likvideerib maakonna.

Teiseks väidab eelnõu, et omavalitsuste osutatavate teenuste standardiseerimine ohustab omavalitsuste autonoomiat, nende sunniviisiline liitmine aga ei tee seda mitte. Tuletan meelde, et nii õiguskantsler kui ka OECD on juhtinud tähelepanu teenuste taseme erinevusele omavalitsustes, eriti mis puudutab põhi-

õiguste tagamist. Kuidas võib pidada inimese põhiõiguste tagamise selgemat kirjeldamist omavalitsuste autonoomiat ahistavaks, omavalitsuste sunniviisilist liitmist aga mitte? Üldises omavalitsusteoorias ongi meil kaks teed, mida valida: omavalitsus kas riigi käepikendusena või kohalikust, kogukondlikust elukorraldusest ja enesemääramisõigusest lähtuv omavalitsus. Kui jätkaksime eelnõu pakutud suunda, siis jõuaksime varsti sinna, et Eestis on neli või veel vähem omavalitsust. See oleks kindlasti kuluefektiivne, aga sellel ei oleks enam midagi pistmist kohaliku elu korraldusega.

Kolmandaks, eelnõu kohaselt analüüsitakse omavalitsuste funktsioone ja rahastamist alles pärast omavalitsuste liitmist. Selline lähenemine ei ole mõistlik. Omavalitsuste ülesanded, rahastamine, kohalik demokraatia ja sõltumatus keskvoimust on need nurgakivid, millel kohalik omavalitsus üldse püsib. Kuidas on võimalik kõigepealt määrata omavalitsuse suurus ja alles seejärel tema ülesanded ja rahastamis-põhimõtted? See sarnaneb rohkem meetodiga, et kõigepealt lõikame, siis loeme.

Valitsusk koalitsioon on asunud tegema seda tööd, mida eelnõu autorid pidasid ebaoluliseks – asunud töötama välja omavalitsuste funktsionaalsusele tugineva haldusreformi mudelit. Mis käesolevast eelnõust edasi saab, seda näitavad aeg ja edasine menetlus. Tuleb tunnistada, et hulk tööd on tehtud ja hulk tööd on veel ees. Sellisel kujul, nagu eelnõu praegu on, seda kindlasti rakendada ei saa. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Heimar Lengi!

Heimar Lenk

Palun kohe ka lisaaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Kuidas soovite. Palun, kaheksa minutit!

Heimar Lenk

Aitäh! Teate, kuidagi imelik on see asi siin saalis. Me tegeleme detailidega. Detailidega! Ma tahaksin teha mõned märkused ja vaadata asja laiemalt. Reformierakond on omavalitsusreformi elluviimist torpedeerinud selle algusest

peale, 15 aastat – alates sellest, kui Tarmo Loodus oli siseminister. Miks? Küla peal räägitakse, et oravad ei taha valdasid ühendada, sest väikestest valdadest saab rohkem hääli. Võim on käes, kui paneme kokku, siis mine tea, äkki ei jäägi meie võim. Ja väikses vallas on riigi raha kergem jagada. Õigus? Nii tõmatigi pärast sotsidega liidu loomist haldusreformile kiirelt hädapidurit. Ma tsiteerin: "Kahju, et Rõivas põnnama löi, oleks pesnud koduerakonnalt igipõlise piduri maine," on öelnud endine siseminister Kiisler. Ja tal on õigus. Siiski tundub mulle, et IRL-i poliitikud hellitavad ikka veel õhkõrna lootust, et äkki läheb seadus läbi, ja ühinevad pärast valimisi uuesti oravatega. Nad andsid ju selle seaduseelnõu sisse, teades, et võib-olla see ei lähe läbi. Aga mine tea, kõik võib muutuda. Praegu ma arvan küll, et see paber jääb esialgu sahtlisse seisma, aga seda on varemgi juhtunud. Jääb seisma sellepärast, et valitsus, ei justiits-, sise- ega rahandusminister pole seda eelnõu toetanud. Jürgen Ligi ütles, et see on liiga kallis reform, 42 miljonit eurot. 350 miljonit eurot töövõimereformile ei ole palju, aga kulutada selleks, et uus Eesti struktuur teha, on palju. Oravad kasutavad vana nippi ja lubavad ise oma seadusega välja tulla. Kuid seda ei tehta kiirustades. Uue siseministri Hanno Pevkuri sõnul, ma peaaegu tsiteerin teda, tuleb kõigepealt, kujutage ette, eesmärk paika panna ja siis tegevuskava koostada. Ja siis tulevad valimised. Enne on ministriumil kavas veel – kuulake nüüd tähelepanelikult – "omavalitsuste ülesanded ära kaardistada". Seda me ju ei tea, mis ülesanded on omavalitsustel. Alustame kaardistamist ja venitame järgmise aasta 1. märtsini. Hanno Pevkur on veel öelnud oma kirjas, mis saadeti ka maaelukomisjonile, et tõmbekeskuste kontseptsioon ei võimalda lahendada riigi keskvalitsuse ja kohaliku omavalitsuse üksuste vahelisi olulisi probleeme. Võib-olla see ongi nii, ma ei vaidle vastu. Kuid miks ei andnud siis Reformierakond oma endisele koalitsioonikaaslasele IRL-ile varem märku, et jätke järele, ärge raisake raha selle reformi peale, peame kinni ja teeme teistmoodi? Ei, mitte keegi ei teinud seda, härra Kiisler võis toimetada, kuidas tahtis. Ma ise kuulusin Siseministeriumi suurde töögruppi, mis käis koos suvel ja talvel, ma ei tea, mitukümmend inimest, ja ma ei tea, kui palju seal raha raisati.

Aga see oravatele korda ei läinud: las teevad, küll me nad põhja laseme! Oma viis aastat või isegi rohkem on Kiisler reformiga tegelnud ja rääkinud nendest tõmbekeskustest ning mitte keegi pole kõva häält teinud, isegi meedias pole suurt kritiseeritud. Ei kritiseerinud linnade liit ega maaomavalitsuste liit, kes nüüd järsku, kui üks partei võimuliidust välja lendas, tulid maaelukomisjoni räige kriitikaga: kus me saame sellist reformi teha, see ei kõlba kuhugi. Kus te varem olite? Mõtlesite, et riigi raha, las jookseb, las läheb.

Ja veel üks huvitav asi. Reformierakond tahab nüüd ise hakata ka tõmbekeskusi määrama. Kallis rahvas, Võru jääb Võruks, Rápina jääb Rápina ja Haapsalu Haapsaluks, te ei leia uusi tõmbekeskusi! Eestis on üks tõmbekeskus, see on Edgar Savisaare Tallinn! (Naer saalis.) Siin pole naerda mitte midagi! Üleeilises raadiosaates ütles üks Harju maakonna suurettevõtja, ma tsiteerin mälu järgi: "Tallinn on meile eeskujuks, Tallinn läheb kaks aastat ette ja siis hakkame meie tegema nii nagu pealinnas." See ütles oli reformierakondlane, kuulake saade üle, see oli üleile.

Nii see asi on ja tõesõna, mul on kahju vaadata. Ma ei räägi selle reformi detailidest, siin on ju vallavanemaid kui palju koos ja kõik nad tunnevad asja paremini kui mina. Kuid ma ei saa aru, kuidas me saame riigi vahendeid niimoodi raisata. Ollakse suured sõbrad, aga järgmisel minutil võib kohe noa selga vajutada, IRL Reformierakonnale ja Reformierakond IRL-ile. Kallid härrad, see ei ole ju ilus valitsemisvorm! Härra Lillo naerab seal, aga pole mõtet naerda. Maaelukomisjonis ma küsisin sama asja – no ei tule õiget vastust, lihtsalt toimetame. Muidu loete küll maksumaksja raha – oi, kuidas loete –, aga nüüd ei ole mingit raha kokkuhoidu vaja, las läheb, teeme uue eelnõu, hakkame uue 42 miljoniga peale. Vaat niimoodi käib Eesti riigi valitsemine! Jah, Reformierakond loodab järgmise aasta 1. märtsil minna Riigikogu valimistele vana omavalitsussüsteemiga ja oravate juhitud valdades kõvasti hääli koguda, küll hiljem jõuab valdu ühendada või lahutada või mitte midagi teha. Asja otsustab muidugi valija ise. Kuid küsimuste küsimus jääb alles: miks lubas Reformierakond oma koalitsioonikaaslasel riigi raha raisata, seda tuulde lasta, ilma et oleks mingisugust tulemust olnud? Täna pannakse see

seadus siia sahtlisse, sisuliselt lastakse põhja ja hakkame aga uut tegema. Aga mina küsin nüüd siit kui rahvasaadik, kas raisatud raha eest peaks vastutama endine peaminister Andrus Ansip või rahandusminister Jürgen Ligi. Ma arvan, et see on mõtlemisteema nii meediale kui ka Eesti rahvale. Kes vastutab viis aastat kestnud reformi eest, mida on tehtud riigi rahaga, päris suurte rahasummadega ja mille tulemuseks on ümmargune null? Kuhu see raha jäi, härrased? Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja Jaak Aaviksoo!

Jaak Aaviksoo

Austatud eesistuja! Head kolleegid! Tegelikult peaks siin saalis piinlik olema ja naerda ei ole mitte millegi üle. Pole kahtlustki, ja seda on korranud mitmed kõrgesse ametisse seatud Eesti riigi järelevalvajad, et meil on põhiseaduslik probleem. Iga kolmas Eesti elanik ei saa oma põhivajadusi rahuldatud, nii nagu see põhiseaduses ja seadustes on sätestatud, sest riik ei ole suutnud kohalikke teenuseid niimoodi korraldada, et need oleksid kõikidele võrdselt kättesaadavad. Aga siin saalis tundub, et meil ei ole mitte põhiseaduslik probleem, vaid erakondlik kemplemine. Meil on majanduslik probleem. Me hädaldame selle üle, et töökohad kaovad, ja hädaldame selle üle, et meie majandus on stagneerumas. Me hädaldame selle üle, et inimesed otsivad elu- ja töökohta väljaspool Eestit. Suure osa nende probleemide lahendamine seisab aga täpselt sellisama halduskorraldamatuse taga. Meile ei tundu, et see on majanduslik probleem, meile tundub, kui kuulata neid ilukõnesid ja veidi sarkastilisi märkusi inimeste aadressil, kes on selle asja nimel tööd teinud, et vastastikune positsioneerumine tegematajätmistega taustal on see, mis annab meile mingisuguseid lahendusi.

Ma küsin siin saalis enda käest juba kahekümneks või kolmekümneks korda, kas need inimesed, kes sõna võtavad, otsivad tegelikult lahendust või esinevad enda nimel, erakonna nimel, oma valijate nimel. On olnud lahenduse otsijaid, aga kaugelt vähem, kui oleks vaja selleks, et see probleem hakkaks tasapisi laheneda. Mitte esimene Riigikogu

koosseis ei tegele selle probleemiga. Vähemalt kolmas parlamendi koosseis on püüdnud lahendust otsida ja tõenäoliselt lasub vastutus kõikidel erakondadel, kes ei ole suutnud luua sünergilist õhustikku selle probleemi lahendamiseks. Ja nii ongi, et mingi alateadvuslik süütunne sunnib eri erakondade esindajaid peitma oma tegematajätmissi retooriliste sõnavõtude taha. Need kõlavad ju ilusti! Eriti kaunis oli Neeme Suure sõnavõtt, sööbis kohe mällu. Missugune ilus retooriline passaaž alguses ja seejärel soov kõik, mis tehtud on, lihtsalt põhja lasta, sest nii on otsustatud.

Sõbrad, see ei ole ei vastutustundlik ega aus. Kui päris lihtsalt ja otsekoheselt öelda, siis on tegemist riiklikul tasemel kuritahtliku hooletusega. Me kõik teame, et omavalitsuskorralduse reform ei seisne haldusterritoriaalse jaotuse muutmises. Veel paremini teame, et sellega kaasnevad küsimused, eelkõige kohalike omavalitsuste põhiseaduslik rahastamine, on märksa keerulisemad kui haldusterritoriaalsed küsimused. Ja seepärast ei ole tõsiselt võetav, kui siduda nad kunstlikult punkti ja öelda, et eraldi ei ole neid üldse võimalik lahendada. On küll! Mõistlikult, hea tahtega on see võimalik. Kui head tahet või mõistust ei jätku, siis ei saa üldse küsimusi lahendada.

Palju räägitakse sellest, kas suurus on kõige tähtsam, kas suurusest sõltub midagi. Samamoodi võib küsida suvalise tänaval vastu tuleva inimese käest, kas kohalikul omavalitsusel või suvalisel organisatsioonil on mingi seos tema võimekuse, tema suutlikkusega. Loomulikult on. See on elementaarne. Kui soovitakse probleemi mööda vaadata, kui ei taheta lahendada tegelikke probleeme, siis võib alati esitada retoorilisi küsimusi, et miks 2000, miks 3000, miks 5000, miks 20 000. Liiga pehmed oleme olnud! Kui me vaataksime 20 aasta taha, siis tasuks pigem rääkida 20 000-st kui 2000-st, 3000-st, 4000-st või 5000-st. Põhimõttel väiksematest maakondadest ülespoole on pikas perspektiivis Eesti territoriaalse jätkusuutlikkuse üks kõige suuremaid eeldusi.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, kas soovite lisaaega? Kas üks, kaks või kolm minutit?

Jaak Aaviksoo

Aitab ühest minutist küll.

Aseesimees Jüri Ratas

Palun, üks minut lisaiega!

Jaak Aaviksoo

Kes kõige selle eest vastutab? Ausalt öeldes on mulle teinud kõige rohkem muret meie koalitsioonipartneri käitumine valitsuses. Me teame, et lahendamata küsimusi on tohutult palju, aga nende lahendamata küsimuste puhul oleks eelkõige Rahandusministeeriumilt ja rahandusminister Jürgen Ligilt oodanud kas või ühte konstruktiivset ettepanekut. Kas või ühtainust! Nende aastate jooksul ei kuulnud ma mitte ühtegi – peale soovi probleemi lahendamist edasi lükata ja probleemiga tegelejaid diskrediteerida.

Head sõbrad! Kui me reformi ei tee, siis teeb reformi elu ise, ja see tulemus on siis palju karmim, kui oleks selle seaduse baasilt edasi minnes. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Reformierakonna fraktsiooni esindaja Kalev Lillo! Kaheksa minutit.

Kalev Lillo

Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud saalisistujad! Kui üks minu eelkõnelejatest tugines kogu oma sõnavõttus kuulujuttudele, siis mina seda ei tee, vaid esitan teile fakte. Eesti omavalitsusreform, õigemini, haldusterritoriaalne reform, on olnud poliitilise väitluse objektiks juba aastast 1997, tõsisemalt 2000. aastast ehk tänaseks rohkem kui 14 aastat. Enamasti on reformiplaanid taandunud kirjute maakaartide joonistamisele. Sisuliste muutuste planeerimisele, mis inimeste elu paremaks muudaksid, on tahet jagunud vähem. Taas kord on tõmbekeskuste reformi nime taha peidetud pelk piiride joonimine. Õnneks ei ole selle aja jooksul jõutud massilise omavalitsuste sundühendamiseni, mille tulemusena oleks kardinaalsemate plaanide kohaselt alles jäänud 20–25 omavalitsust, täna arutatava tõmbekeskuste Eesti eelnõu kohaselt 63 omavalitsust. Miks ma ütlen õnneks? Õnneks sellepärast, et kui ei ole selge, millist haigust me ravime, mis on eesmärk, kas omavalitsuste arvu vähendamine või kohaliku demokraatia edendamine, kas piirkondade massiline ääremaastamine või tasakaalustatud areng, mis muutub linna- ja

vallaelaniku jaoks paremaks, siis on väga raske seda reformi ellu viia. Vaidlusaluseid kohti pole aegade jooksul olnud eriti palju, aga selle eest on need olnud sisulised. Kas ühinemine peab olema sunniviisiline või vabatahtlik? Reformierakond toetab vabatahtlikku lähenemist, omavalitsuse demokraatliku toimimise aluseks ongi iseotsustamisõigus. Vabatahtliku ühinemise poolt räägib fakt, et tänaseks on ühinenud rohkem kui 50 omavalitsust ja ka praegu on ühinemist ette valmistamas üle 50 omavalitsuse – peaaegu neljandik omavalitsuste üldarvust. Vabatahtlikku ühinemist toetab riik vastavalt kohaliku omavalitsusüksuse ühinemise soodustamise seadusele.

Kas saame väita, et omavalitsus on liiga väike ja ta peaks teistega ühinema, kui tal on näiteks vähem kui 5000 elanikku? Arvatakse, et elanike arv ja omavalitsuste võimekus on korrelatsioonis. See pole aga alati kinnitust leidnud. Eesti suurim omavalitsus on hädas oma tänavate korrashoiu ja lasteaiakohtade tagamisega. Järelkult pole probleem suuruses, vaid kohalikus võimuses ja tema poliitilistes eelistustes. Kas nihutame piire või vaatame asja sisuliselt? Käesolev tõmbekeskuste Eesti eelnõu tahab taas nihutada piire ja kunagi hiljem üritada siis sisuliste teemadega tegelda. Reformierakond koos koalitsioonipartneriga Sotsiaaldemokraatlikust Erakonnast on seda meelt, et alustatud on valest otsast. Kõigepealt on vaja tegelda põhjustega, küll siis jõuame ka tagajärgedeni. Seepärast ongi valitsus kavatdanud 2015. aastaks välja töötada omavalitsusreformi kava, mis kirjeldaks omavalitsuslikke ülesandeid ja nende rahastamist. Kasutan president Toomas Hendrik Ilvese öeldut: "Haldusreformi ei saa taandada matemaatiliseks liitmistehteks ega kulude kokkuhoiu kampaaniaks, haldusreformi mõte peab olema võrdselt hea teenus kõigile inimestele, elagu nad näiteks Vändra valla Kadjaste külas või Tallinna Pirita linnaosas."

Eelmine regionaalminister tegeles haldusreformi ettevalmistamisega aastaid, ilma et oleks selle kavaga Riigikokku jõudnud. Sama eelnõu on nüüd esitanud IRL-i fraktsioon. Tõmbekeskuste Eesti eelnõu ei toeta Siim Kiisleri endised kolleegid eri ministeeriumidest. Ka endised alluvad tunnistavad, et haldusterritoriaalne reform pole ilmtingimata vajalik, kui sellele ei eelne omavalitsuste reform. Omava-

litsusliidud heidavad ette, et tegu on olnud monoloogisarnase protsessiga ning dialoogi pole tekkinud. Samuti leiavad nad, et sisulised küsimused, nagu omavalitsuste ülesanded, omavalitsustevaheline koostöö ja tulubaas, on jäetud lahendamata. Justkui kõigi omavalitsuste soovunelmana esitatud tõmbekeskuste mudeli osas ei suudetud kokku leppida rohkem kui pooltes maakondades.

Kuidas edasi? Tuginedes ekspertide arvamusele ei saa seda eelnõu toetada. See on taas ainult üks kontuurkaardi joonistamine, värvimine. Ühtlasi on kurb, et viimase kümnendi kõige sisukama reformikava, mille valmistas ette regionaalminister Vallo Reimaa, lükkasid tema oma erakonnakaaslased IRL-ist tagasi ja kutsusid tagasi ka ministri. Koalitsioonil on soov teemaga sisuliselt tegelda, töötada välja lahendused, mis põhineksid põhjuse-tagajärje seosel, mitte vastupidi. Kui eelnõu menetlusest välja hääletada, siis on ta samal kujul õige pea taas meie laual ja me peame kulutama hulga väärtuslikku aega juba toimunud arutelude kordamiseks, selmet keskenduda sisuliste lahenduste leidmisele. Seepärast on Reformierakonna fraktsioon seisukohal, et eelnõu võib jääda menetlusse, valitsus teeb tõsist tööd ja talve hakul on meie ees koostööpartneritega läbi arutatud reaalne tegevuskava, mille baasil saame otsustada, kuidas oma ettepanekutega edasi liikuda. Selleks ajaks selgub, kas täna esimesel lugemisel olnud tõmbekeskuste Eesti eelnõust on üldse midagi positiivset kaasa võtta. Ühtlasi usume, et tõeline omavalitsusreform võiks olla nii tähtis asi, mis vääriks kõikide Riigikogus esindatud erakondade kokkulepet ja toetust, ja et me suudame selles kokku leppida. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole, süngen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni seisukoht on esimene lugemine lõpetada. Määrän eelnõu 647 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 27. juuni kell 16. Esimene lugemine on lõpetatud ja seitsmes päevakorrapunkt käsitletud.

8. Kohtute seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (570 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi kaheksanda päevakorrapunkti juurde, see on Vabariigi Valitsuse algatatud kohtute seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 570 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Alustame eelnõu hääletuse ettevalmistamist. Palun vabandust! Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Tegemist on olulise eelnõuga, põhi-seadusliku eelnõuga, mis nõuab vastuvõtmiseks 51 häält. Selleks, et tagada vajalik kohalolek, koondada ridu Riigikogu saalis, võtab IRL-i fraktsioon kümme minutit vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Kuulutan välja vaheaja.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni võetud vaheaeg on lõppenud. Oleme kaheksanda päevakorrapunkti juures, see on eelnõu 570. Kuna eelnõu nõuab vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis viime enne lõpphääletust läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 79 Riigikogu liiget, puudub 22.

Head ametikaaslased, panen lõpphääletusele eelnõu 570. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 52 Riigikogu liiget, vastu 11, erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud kohtute seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 570 on seadusena vastu võetud. (Tabel 9.)

Kaheksanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

9. Maamaksuseaduse ning koduomanikke maamaksust vabastava maamaksuseaduse muutmise seaduse, maamaksuseaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (558 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi üheksanda päevakorrapunkti juurde, see on Vabariigi Valitsuse algatatud maamaksuseaduse ning koduomanikke maamaksust vabastava maamaksuseaduse muutmise seaduse, maamaksuseaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu 558 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Soovitakse. Avan läbirääkimised ja palun kõnepulti Reformierakonna esindaja Tarmo Mändi! Kaheksa minutit.

Tarmo Mänd

Austatud juhataja! Head kolleegid!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma palun vabandust! Head ametikaaslased, saalis on väga suur lärm. Palun austame ettekandjat ja neid, kes soovivad kuulata! Hea ettekandja, palun jätkake!

Tarmo Mänd

Mina ei ole küll kunagi kellelegi vahele rääkinud. Mind ajendas kõnepulti tulema selle eelnõu pikaleveninud menetluse põhjuste selgitamise vajadus. Esmapilgul lihtsana tundunud eelnõu menetlemine osutus teatud objektivsetel põhjustel mõnevõrra keeruliseks ...

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma palun veel kord vabandust! Head ametikaaslased, ma palun vaikust saalis!

Tarmo Mänd

Nimelt alustasime reformimata riigimaast, mida riigile on jäänud 7%, vajadusest kiirendada sellega seotud probleemide lahendamist. Nüüd oleme jõudnud kodualuse maa maamaksust vabastamise administreerimise süsteemi käivitamise tähtaja edasilükkamiseni. Milles on siis asi? Maamaksu infosüsteem saab kinni-

tuste kohaselt valmis ettenähtud tähtaja jooksul, 1. jaanuariks, kuid see ei hakka nõuete kohaselt tööle ühel väga olulisel põhjusel. Nimelt ei ole infosüsteemiga seotud riiklikud registrid täpsed ega kajasta kõiki vajalikke andmeid. Maamaksu infosüsteemiga on seotud seitse riiklikku registrit. Mind hämmastas kõige enam see, et isegi maakatastris puuduvad 15% kannete puhul omaniku isikuandmed, ehitusregistris on hinnaliselt kajastatud vaid 80% hoonetest, millest valdav osa on ilma kindla asukohata. Seda rida võiks veelgi jätkata. See oligi põhjus, miks rahanduskomisjon võttis seisukoha mitte toetada algataja ettepanekut muuta infosüsteem kohustuslikuks juba alates 1. jaanuarist 2015 ja lükkas selle kahe aasta võrra edasi. Vahemärkusena olgu öeldud, et 2015. aasta 1. jaanuar oli seotud kodualuse maa maksusoodustuse tähtajaga, mis tõenäoliselt algselt võiski olla eelnõu mõte. Ausalt öeldes sain küll menetlejana veidi sarjata liigse põhjalikkuse eest, kuid ma ei ole harjunud praaki tegema.

Siit moraal, mida ma tahtsin Riigikogule täna edasi öelda. Kodualuse maa maksusoodustus oli enne valimisi välja käidud valimislubadus, mida aga ei ole suudetud tänaseni administreerida. Sellele juhtis tähelepanu ka Riigikontroll. Omavalitsustele pannakse kohustus nimetatud infosüsteem korrastada, nüüd küll pikendatud tähtaja jooksul, ja nad peavad vastutama ka andmete õigsuse eest. Kindel on aga see, et kohalikele omavalitsustele ei saa panna kohustust korrastada kõiki riiklikke registreid. Riiklikud registrid on riigi toimimise baasandmete kogumid, mis peaksid olema omavahel ühitatavad. Selle eelnõu menetlemise käigus sai selgeks tõsiasi, et riiklikud registrid ei toimi nii nagu vaja. Ma kordan nüüd ennast, teisel lugemisel ...

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma palun vabandust! Head ametikaaslased, kas te kuulsite, mida siit Riigikogu kõnetoolist praegu öeldi? Mina ei kuulnud. Ma palun saalis vaikust! Igast reast tuleb lärmi, kes pildistab, kes räägib. Palun vaikust saalis! (Vahelehiite saalist: "Pildistamine ei tee lärmi.") Teeb küll, väik teeb lärmi.

Tarmo Mänd, palun jätkake!

Tarmo Mänd

Palun veel kannatust, ma kohe lõpetan, ma ei räägi kaheksat minutit täis. Me kõik saime riiklike registrite toimimise puudusi tunda, kui täitsime neid kuulsaid huvide deklaratsioone. Need ei olnud eeltäidetud. Siin ongi see põhjus, nad ei ole omavahel ühitatavad ja on puudulikud. Tahan panna registrite haldajatele südamele, et kõik riiklikud registrid tuleb korradada, ja kui on vaja, siis tulla selle küsimusega siia seadusandja ette. Selles loos ei ole mitte midagi poliitilist. Kõik saalis esindatud erakonnad on eri aegadel olnud vastutavad registrite toimimise eest. See on riigi toimimise elementaarne nõue, e-riik peaks ka e-riigina toimima. Täna tähelepanu eest! Väga ma teid ära ei piinanudki.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Alustame eelnõu 558 lõpphääletuse ettevalmistamist. Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Minu meelest olid Tarmo Männil kuldsel sõnad. Ja et neid enne lõpphääletust veel seedida, võtan IRL-i fraktsiooni nimel kümme minutit vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Mul on hea meel, et te kuulsite seda. Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele eelnõu 558. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 65 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud maamaksuseaduse ning koduomanikke maamaksust vabastava maamaksuseaduse muutmise seaduse, maamaksuseaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu 558 on seadusena vastu võetud. (Tabel 10.)

Üheksas päevakorrapunkt on käsitletud.

10. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu (637 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi kümnenda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud alkoholi-, tubaka- kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu 637 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada selles päevakorrapunktis läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele eelnõu 637. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 68 Riigikogu liiget, vastu ei ole keegi ja üks on erapooletu. Vabariigi Valitsuse algatatud alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu 637 on seadusena vastu võetud. (Tabel 11.)

Kümnes päevakorrapunkt on käsitletud.

11. Meretöö seaduse eelnõu (552 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi 11. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud meretöö seaduse eelnõu 552 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole.

Panen lõpphääletusele eelnõu 552. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 71 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud meretöö seaduse eelnõu 552 on seadusena vastu võetud. (Tabel 12.)

11. päevakorrapunkt on käsitletud.

12. Ravimiseaduse § 20 täiendamise seaduse eelnõu (400 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi 12. päevakorrapunkti juurde, milleks on sotsiaalkomisjoni algatatud ravimiseaduse § 20 täiendamise seaduse eelnõu 400 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoo-

ve ei ole. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 400. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 69 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Sotsiaalkomisjoni algatatud ravimiseaduse § 20 täiendamise seaduse eelnõu 400 on seadusena vastu võetud. (Tabel 13.)

12. päevakorrapunkt on käsitletud.

13. Ülikooliseaduse, rakendus- kõrgkooli seaduse ning teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (625 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi 13. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud ülikooliseaduse, rakenduskõrgkooli seaduse ning teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 625 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 625. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 72 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud ülikooliseaduse, rakenduskõrgkooli seaduse ning teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 625 on seadusena vastu võetud. (Tabel 14.)

13. päevakorrapunkt on käsitletud.

14. Perekonnaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (546 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi 14. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud perekonnaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 546 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 546. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 57 Riigikogu liiget, vastu 2 ja erapooletuid 2. Vabariigi Valitsuse algatatud perekonnaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 546 on seadusena vastu võetud. (Tabel 15.)

14. päevakorrapunkt on käsitletud.

15. Loomade ja loomsete saadustega kauplemise ning nende impordi ja ekspordi veterinaarjärelevalve seaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (655 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi 15. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud loomade ja loomsete saadustega kauplemise ning nende impordi ja ekspordi veterinaarjärelevalve seaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 655 teine lugemine. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli maaelukomisjoni aseesimehe Aivar Koka!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Head kolleegid! Eelnõu esimene lugemine lõpetati s.a 14. mail. Muudatusettepanekute esitamise tähtpäev oli 28. mai kell 17.15. Riigikogu liikmed, fraktsioonid ega teised komisjonid eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitanud. Maaelukomisjon arutas eelnõu teise lugemise ettevalmistamiseks 2. ja 3. juuni istungil. 2. juuni istungil osalesid ka Põllumajandusministeeriumi esindajad. Komisjon otsustas kanda muudatusettepanekute loetellu 11 muudatusettepanekut, millest enamik on seotud veterinaariavaldkonna seadustes kasutatava terminoloogia ühtlustamisega ja nende seaduste kooskõlla viimisega s.a 1. juulil jõustuvate korraaitseaduse ja majandustegevuse seadustiku üldosa seadusega. Kõik parandusettepanekud võeti vastu konsensuslikult.

Komisjon otsustas konsensuslikult teha ettepaneku võtta eelnõu 655 täiskogu 11. juuni päevakorda ja teine lugemine lõpetada. Kui teine lugemine lõpetatakse, siis on komisjoni ettepanek saata eelnõu 655 12. juuniks kol-

mandale lugemisele ja viia läbi lõpphääletus. Otsus tehti konsensuslikult. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Kas on küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma tänan ettekandjat! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita.

Alustame eelnõu 655 muudatusettepanekute läbivaatamist. Juhtivkomisjonilt on laekunud 11 muudatusettepanekut. Esimene, teine, kolmas, neljas, viies, kuues, seitsmes, kaheksas, üheksas, kümnes ja üheteistkümnes muudatusettepanek. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud ja 15. päevakorrapunkt käsitletud.

16. Riiklike peretoetuste seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (669 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi 16. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud riiklike peretoetuste seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 669 teine lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni esimehe Heljo Pikhofi!

Heljo Pikhof

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Sotsiaalkomisjon on usaldanud mind komisjonis toimunut kajastama. Tutvustan eelnõu 669. Vabariigi Valitsuse 2014. aasta 12. mail algatatud riiklike peretoetuste seaduse, sotsiaalhoolekande seaduse ja välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine lõpetati 21. mail. Sotsiaalkomisjoni ettepanekul määras Riigikogu esimees muudatusettepanekute tähtsajaks 2014. aasta 2. juuni kell 11. Muudatusettepanekuid esitasid Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon ja Eesti Keskerakonna fraktsioon.

Peale eelnõu esimese lugemise lõpetamist kogunes sotsiaalkomisjon eelnõu arutamiseks ja teise lugemise ettevalmistamiseks kahel istungil, 3. ning 9. juunil. 3. juuni istungil, kui toimus eelnõu arutelu, otsustas sotsiaalkomisjon teha ühe muudatusettepaneku. Muudatusettepanekute sisulises arutelus 9. juuni istungil osalesid Sotsiaalministeeriumi esindajatena

sotsiaalkindlustuse osakonna peaspetsialist Riina Saar ja hoolekande osakonna nõunik Kaili Hendla. Esitatud muudatusettepanekuid selgitasid ja küsimustele vastasid Margus Tsahkna ja Marika Tuus-Laul.

Nüüd muudatusettepanekute juurde. Muudatusettepanekuga nr 1 muudetakse eelnõu pealkirja. Eelnõu pealkirja muutmise tingis vajadus viia pealkiri kooskõlla normitehnika eeskirjaga. Algatatud eelnõu pealkiri kajastab kolme seaduse, riiklike peretoetuste seaduse, sotsiaalhoolekande seaduse ning välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse muutmist. Samas on eelnõu sisuks koguni nelja seaduse muutmine. Lisandub veel riiklike peretoetuste seaduse, sotsiaalhoolekande seaduse ning tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse muutmine. Kui seaduste muutmise või kehtetuks tunnistamise seaduse eelnõus kavandatakse muuta või kehtetuks tunnistada üle kolme seaduse, siis nimetatakse eelnõu pealkirjas selle muudetava seaduse pealkiri, mille muutmine tuleneb eelnõu peaesmärgist. Eelnõu pealkirjast peab nähtuma, et kavandatud on muutmise seadus ja et muudetakse rohkem kui ühte seadust. Nii saigi teise lugemise käigus pealkirjaks "Riiklike peretoetuste seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu".

Muudatusettepaneku nr 2 esitas Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon. Muudatusettepaneku esitaja sõnul on muudatusettepanek ajendatud sellest, et vaesusrisk suureneb laste arvu kasvades ja alates kolmandast lapsest kasvab see tuntavalt. Laste vaesuse vastu võitlemisel on eriti oluline toetada universaaltoetustega suurimas vaesusriskis peresid ehk paljulapselisi peresid, kus kasvab kolm või enam last. Oli ka öeldud seda, et lapsetoetuste suurendamisel ei tohi kolmandate ja enamate laste toetuste kasv jääda vaid 4,1 euro piiresse, vaid peab olema vähemalt sama suur kui esimese ja teise lapse puhul. Eelnõu algataja ei toetanud seda muudatusettepanekut. Algataja esindaja tõi välja, et käesoleval ajal on kolmanda ja iga järgmise lapse lapsetoetuse suurus 76,72 eurot. Alates 1. jaanuarist 2015 suureneb nimetatud toetus eelnõu kohaselt 100 euronit kuus. Seega kasvab nimetatud toetus 23,28 eurot lapse kohta kuus, mitte 4,1 eurot. 2012. aastal vastu võetud muudatuse kohaselt makstakse pere kolmanda ja iga järgmise lapse kohta lapsetoe-

tust kümnekordses lapsetoetuse määras ehk siis 95,90 eurot lapse kohta kuus. Selle muudatuse jõustumise aeg on 1. jaanuar 2015. Lapsetoetuse määr on 9,59 eurot. Kuna nimetatud eelnõu on küll vastu võetud, aga seaduse redaktsioon ei ole kehtiv ehk seadus ei ole jõustunud, siis ei saa ka väita, et lapsetoetust kolmanda ja iga järgmise lapse kohta suurendatakse vaid 4,1 eurot kuus. Seega kasvab lapsetoetus pere kolmanda ja iga järgmise lapse kohta – ma kordan üle, see kasvab 23,28 eurot lapse kohta kuus – samas suurusjärgus nagu lapsetoetus pere esimesele ja teisele lapsele, mis kasvab 45 euronit kuus ehk tõus on 25,28 eurot.

Kolmanda ja neljanda muudatusettepaneku on esitanud Keskerakonna fraktsioon. Muudatusettepanekut selgitati vajadusega luua korrelatsioon lapsetoetuse ja majanduse üldise arengu vahel. Lapsetoetuse indekseerimine näeb ette iga-aastase lapsetoetuse suuruse korrigeerimise vastavalt tarbijahinnaindeksi kasvule ja sotsiaalmaksu laekumisele. Indeksi arvestamise aluseks on 80% ulatuses eelmise aasta sotsiaalmaksu laekumise muutus ja 20% ulatuses eelmise aasta tarbijahinnaindeksi muutus.

Muudatusettepaneku esitajate sõnul on muudatuse eesmärk tagada olukord, kus lapsetoetust korrigeeritakse vastavalt iga-aastasele inflatsioonile. Kuna riiklike peretoetuste seaduse muudatused jõustuvad 2015. aasta 1. jaanuaril, siis hakkab lapsetoetuse indekseerimine muudatusettepaneku kohaselt kehtima 2016. aasta algusest.

Eelnõu algataja ei toeta Keskerakonna fraktsiooni ettepanekut, sest eespool nimetatud muudatusettepaneku tegemisel on võetud aluseks riikliku pensionikindlustuse seaduse § 26, milles sätestatakse riikliku pensioni indekseerimine. Tähelepanuta on jäetud kogu rakendamise pool. Eelnõu algataja sõnul ei ole võimalik ettepanekut sellisel kujul rakendada. Riikliku pensionikindlustuse seaduse kohaselt kehtestatakse pensioniindeks Vabariigi Valitsuse määrusega. Vabariigi Valitsus kinnitab indeksi hiljemalt jooksva aasta 20. märtsiks ja indeksit hakatakse kasutama 1. aprillist. Keskerakonna fraktsiooni muudatusettepanekus ei ole ette nähtud volitusnormi, millega indeks kinnitatakse. Eelnõu algataja ütles ka seda, et pensioniindeksit ei ole võimalik kohaldada peretoetuste indekseerimiseks.

Sotsiaalmaks 33% ja guneb nimelt kaheks: 13% ravikindlustuse osa ja 20% pensionikindlustuse osa. Pensioniindeksi leidmiseks kasutatakse ainult 20% pensionikindlustuse osa. Peretoetuste indekseerimiseks soovitakse aga kasutada kogu sotsiaalmaksu.

Eelnõu algataja esindajad ütlesid ka seda, et ei ole analüüsitud, millist mõju toetuste indekseerimine avaldab, ega arvestatud sellega, kuidas läheb IT-lahenduste rakendamine. Öeldi, et tuleb teha riikliku pensionikindlustuse registri arendused. Praegu ei ole võimalik peretoetusi indekseerida, kuna puudub vastav programm ning muudatus on väga suur, töömahukas ja kallis.

Sotsiaalkomisjoni liikmed nõustusid Sotsiaalministeeriumi esindaja põhjendustega ega toetanud IRL-i fraktsiooni ja Keskerakonna fraktsiooni esitatud muudatusettepanekuid. Hääletustulemus: poolt 3, vastu 5 ja erapooletuid ei olnud.

Nüüd juhtivkomisjoni menetluslikud otsused. Sotsiaalkomisjon otsustas 3. juuni istungil esitada eelnõu teisele lugemisele täiskogu 11. juuni istungi päevakorda ja tegi ettepaneku eelnõu teine lugemine lõpetada. 9. juuni istungil kiitis sotsiaalkomisjon heaks teise lugemise menetlusdokumendid, samuti langetas otsuse, mille kohaselt juhul, kui eelnõu teine lugemine lõpetatakse, viidaks eelnõu kolmas lugemine läbi tuleva nädala kolmapäeval, st 18. juunil. Juhtivkomisjoni ettekandjaks valiti Heljo Pikhof. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Suur tänu teile, hea ettekandja! Teile on tublisti küsimusi. Liisa-Ly Pakosta, palun!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Te olete esitanud eelnõu teiseks lugemiseks koos seletuskirjaga ja seletuskirjas on must valgel kirjas, et kolmandast lapsest alates tõuseb lapsetoetus alates 1. jaanuarist 2016. Eelnõus endas on, et tõuseb 1. jaanuarist 2015. Kumba kuupäeva tuleb õigeks pidada?

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Kindlasti on see 2015. aasta, siin on juhtunud väike apsakas.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Hea esineja! Kuidas te mõtlete tagada n-ö jätkusuutlikkust, et lapsetoetused suureneksid ka edaspidi, mitte ainult ühekordselt? Võib-olla tuleb jälle niisugune olukord, et kümme aastat neid ei suurendata. Indekseerimine oleks ikkagi üsna mõistlik.

Heljo Pikhof

Nagu sa mäletad, me arutasime seda komisjonis üsnagi põhjalikult. Indekseerimine on võib-olla hea mõte, aga võib-olla veel parem mõte on see, et järgmisel aastal, kui on Riigikogu valimised, otsustamegi suurendada lapsetoetust esimesele ja teisele lapsele 60 euron. See tähendab, meie valimislubadused näevad seda ette ja hiljem me ka teeme seda. Kui me hakkame indekseerima, siis me jõuame alles kümne aastaga selle 60 euron.

Aseesimees Jüri Ratas

Liisa-Ly Pakosta, palun!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh, lugupeetud ettekandja! Lükates tagasi Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni väga hea ettepaneku, olete põhjendanud seda nii, et inimestel ei saa olla mõistlikku ootust, kui 2012. aastal vastu võetud seadusmuudatusega oleks lapsetoetus alates kolmandast lapsest kasvanud 95,9 euron. Kas see tähendab seda, et ühelgi inimesel ei saa olla mõistlikku ootust lapsetoetuse suurenemise suhtes enne 1. jaanuari 2015, et enne seda ei saa ükski pere midagi planeerida, sest äkki vahepeal muutub veel midagi? Mida te selle mõistliku ootuse all silmas pidasite?

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! See on eelnõu algataja põhjendus.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud komisjoni esindaja! Te ütlesite, et te ei toetanud Keskerakonna fraktsiooni ettepanekut lapsetoetust iga aasta indek-

seerida seetõttu, et te tahate sotsiaaldemokraatidena välja käia veel ühe valimislubaduse lapsetoetuse erakorraliseks tõstmiseks. Samas pensionide puhul on ju indekseerimine olemas ja see ei välista erakorralisi tõstmisi. Kas te ei leia, et oleks mõttekas viia sisse selle toetuse iga-aastane suurendamine vastavalt elukallidusele, sest just sellega on eakatele inimestele hinnatõuse pehmentatud?

Heljo Pikhof

Aitäh! Ma palun väga vabandust, kui te saite minust valesti aru! Kuna selle Riigikogu aeg lõpeb ära üsna pea, siis loodan, et kõik hääletavad järgmisel kolmapäeval selle lapsetoetuse suurendamise poolt, selle poolt, et lapsetoetus suureneb 45 euron kuus. Kui ma vaatan seda eelnõu, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon, siis seal on täpselt paika pandud, kunas, mis aastal ja kui palju lapsetoetus kasvab. Teie mõte on ju olnud ka see, et lapsetoetus suureneks 60 euron kuus. Ma tahan lihtsalt öelda, et kui me paneme praegu indekseerimise peale, siis see tähendab, et me anname vale signaali.

Aseesimees Jüri Ratas

Juhan Parts, palun!

Juhan Parts

Aitäh! Need IRL-i fraktsiooni ettepaneku tagasilükkamise argumendid, mis puudutavad kolme ja enama lapsega pere lapsetoetust, ei ole väga veenvad. Te ütlesite, et komisjonis hääletas viis inimest selle ettepaneku vastu. Võib-olla te ütlete, kes olid need viis inimest, kes tegelikult ei mõista, millise kivi all vähid peidus on, kui me räägime meie rahvastiku-protsessidest ja perede toimetulekust.

Heljo Pikhof

Aitäh! Ma rääkisin enne ka teie põhjendustest. Lapsetoetus ei tõuse järgmisest aastast 4,1 eurot, vaid tõuseb 23,28 eurot pere kolmanda ja iga järgmise lapse kohta. See põhjendus juba oli teistsugune, kui oli tegelikult muudatusettepaneku sisu. Põhjendus peab alati olema korrelatsioonis muudatusettepaneku sisuga. Ei ole nii, et 1. jaanuarist 2015 suureneb toetus pere kolmandale ja igale järgmisele lapsele 4,1 eurot. Kui me räägime kolmandast ja igast järgmisest lapsest, siis toetus kasvab, ma kor-

dan veel kord üle, 23,28 eurot. Ja see on täiesti, ütleme, enam-vähem korrelatsioonis, nagu te olete tahtnud, pere esimese ja teise lapse toetuse kasvuga. Toetus pere esimesele ja teisele lapsele kasvab 25,82 eurot.

Aseesimees Jüri Ratas

Juhan Parts, palun!

Juhan Parts

Küsimus oli küll selle kohta, kes Riigikogu liikmetest hääletas selle mõistliku ettepaneku vastu. Ma kordan veel kord, et see proportsioon on päris oluline. Ja see muudatus, et toetus suureneb 96 euronit lapse kohta, kui perekonnas on kolm last, oli juba varem tehtud, see on lihtsalt jõustumise küsimus. Seoses esimese ja teise lapse toetuse kasvuga läheb proportsioon tegelikult paigast ära ja selle tõttu oligi algatatud meie ettepanek. See on väga põhimõtteline ettepanek, kui me jälgime nii oma demograafilisi protsesse kui ka perekäitumist. Aga minu palve on veel kord, et võib-olla te räägite nendest viiest inimesest, kes julgevad selliseid otsuseid langetada.

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Meil on protokollis, milline oli hääletustulemus. Nimesid meil protokollis ei ole. Sa tead väga hästi, et nimeliselt protokolli tavaliselt ei tehta. Kui me jõuame selleni, et protokoll pannakse nimeliselt, kes oli vastu, kes oli poolt või kes jäi erapooletuks, siis on nimed teada.

Aseesimees Jüri Ratas

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud ettekandja! Te olete kogu aeg rõhutanud, et kolmanda lapse toetus ei tõuse mitte 4,1 eurot, vaid 23 eurot. Öelge palun, kas 2012. aastal muudeti lapsetoetust ja võeti vastu seadus, mis suurendas lapsetoetust, või seda ei tehtud ja seda ei olegi vastu võetud?

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Selge rehkendus näitab, et kui praegu on lapsetoetus 76,72 eurot ja 2015. aasta 1. jaanuarist tõuseb see 100 euronit, siis on tõus 23,28 eurot.

Aseesimees Jüri Ratas

Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Mis on siis teie sõnum lasterikastele peredele? Kas pigem peaks peres olema 1–2 last, kuna te olete jõulisemalt läinud just nende laste toetuse tõstmise peale, või te leiate ka, et suuremad pered vajavad lastetoetust ikkagi enam?

Heljo Pikhof

Aitäh! Kui me tõstame pere esimese ja teise lapse toetust, siis see aitab kindlasti ka suuri peresid. Ma olen kohtunud väga paljude lasterikaste perede vanematega ja nad on küsinud, et kui nende peres on näiteks neli last, kaks last käivad veel koolis ja saavad lapsetoetust ning kaks on ülikoolis, siis miks saavad nemad praeguse süsteemi järgi ainult 19 eurot. Kui me tõstame esimese ja teise lapse toetust, siis tegelikult aitab see lasterikkaid peresid ka sellises situatsioonis. See on väga oluline. Ja kui me vaatame praegust demograafilist olukorda, siis kahjuks ei sünni perre sageli ka enam esimest last. Kui me vaatame, mis on need põhjused, siis üks põhjus on kindlasti see, et riigi toetus on väike. Piisavalt pole ka lasteai- ja lastehoiukohti, kardetakse, et ei suudeta oma lapsele täisväärtuslikku lapsepõlve pakku- da ega head haridust anda. Need on need põhjused. Ma kordan veel kord, et kui me tõstame pere esimese ja teise lapse toetust, siis see aitab kindlasti ka lasterikkaid peresid.

Aseesimees Jüri Ratas

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud ettekandja! Kahjuks te ei vastanud minu küsimusele, kas 2012. aastal võeti vastu seadus, millega suurendati lapsetoetust, või ei võetud. Ma palun, et te ikkagi vastaksite sellele! Nagu ma olen teie vastustest aru saanud, aitab esimese kahe lapse toetuse kasv parandada ka kolme-, nelja-, viie- ja enamalapseliste perede majanduslikku olukorda. Jah, see on õige. Aga see loogika võiks ju tähendada siis ka seda, et meil ei ole vaja tõsta esimese ja teise lapse toetust 45 eurole, vaid tõstame ainult esimese lapse toetuse 90 eurole, sest kahelapselises peres mõjutab esimese

lapse toetuse suurenemine 90 euronit olukorda sama positiivselt. Kas on nii?

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Igapidi võib mõelda, teie mõtlemine on siis järelikult selline. Kui te räägite 2012. aastast, siis palun lugege eelnõu seletuskirja, seal on kõik kirjas.

Esimees Eiki Nestor

Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Aitäh! Mulle jäi nagu kõrva, et teie komisjoni protokollis on kirjas hääletustulemus, näiteks 5 : 1 või 5 : 2, ilma et oleks kirjas, kes kuidas hääletas. Ma tahan võib-olla kuu aja pärast vaadata, kuidas sotsiaalkomisjonis hääletati. Mis komme see on mitte panna kirja, kes oli poolt ja kes oli vastu?

Heljo Pikhof

See on protokollis kogu aeg niimoodi olnud. Ma ei tea, miks, see on olnud aastatepikkune traditsioon. Kui muuta korda, siis peaksid seda tegema kõik komisjonid.

Esimees Eiki Nestor

Kui nüüd Heimar Lenk tõstaks korra kätte küsimuse, et tal on protseduuriline küsimus, siis ma vastaks sellele küsimusele.

Heimar Lenk

Ma ei tõsta. (Naer saalis.)

Esimees Eiki Nestor

Kalle Palling, palun!

Kalle Palling

Aitäh! Austatud ettekandja! Te nimetasite mitut asjaolu, mistõttu paljud perekonnad on otsustanud ka esimese lapse sünni edasi lükata. Kas te järjestaksite need põhjused? Te nimetasite lasteaiakohtade puudust ja mõningate toetuste väiksust. Aga millised on kõige olulisemad tegurid, kas need on toetused või on see kõik muu, mida omavalitsus ja riik koostöös peaksid lastele võimaldama?

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Me võime kõik tutvuda mitmesuguste uuringutega. Ma olen siin

saalis väga palju rääkinud, mis on esimene põhjus, miks loobutakse soovist saada kaks-kolm last. Kui tulevaste potentsiaalsete lastevanemate käest on küsitud, mitut last nad perre soovivad, siis vastus on enamasti, et kaks-kolm last. Mis siis takistab seda soovi teoks tegemast? Esimese põhjusena nimetab 50% vastajatest riigi ebapiisavat materiaalselt toetust. Teisena nimetatakse lastehoiukohtade puudust ja kolmandana asjaolu, et lapsele ei suudeta pakkuda täisväärtuslikku lapsepõlve ja võimetekohast haridust. Loomulikult on ka muud teenused väga olulised ja ma arvan, et me läheme siin edasi. Me oleme planeerinud minna edasi tasuta koolitoidu teemaga, samamoodi on plaanis välja töötada mingid alused lastele huvihariduse võimaldamise kohta. On veel terve hulk asju, mida kohalik omavalitsus ja riik võiksid pakkuda, et lastega pered tunneksid, et iga laps on oodatud.

Esimees Eiki Nestor

Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Austatud ettekandja! Te olete korraldvalt vältinud vastust küsimusele, kas siis 2012. aastal võeti vastu otsus suurendada lastetoetust alates kolmandast lapsest või ei võetud. Mul on teile suur palve: olge nüüd hetkekski siiras ja öelge, kas otsustati nii või mitte!

Heljo Pikhof

Austatud Siim Valmar Kiisler, ma olen kogu aeg siiras olnud. Ja kui te soovite, siis vaadake järele tollaegsest eelnõust. Aga ma ütlen ka seda, et jah, 2012. aastal võeti see otsus vastu.

Esimees Eiki Nestor

Kalle Palling, palun!

Kalle Palling

Aitäh! Austatud ettekandja! Selle eelnõu üks eesmärk on kindlasti leevendada vaesust kannatavate perede ja laste probleeme. Kas seda eelnõu saab nimetada vajaduspõhiseks lastetoetuste tõstmise eelnõuks? Ja kas enim abi saavad ikkagi need lapsed, kes on praegu just minu nimetatud sihtgrupis?

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Tõesti, pered, kus on üks või kaks last, saavad enim abi, sest nemad ei saa kolmanda lapse toetust. Väga tähtis on selle eelnõu juures veel see, nagu me juba esimesel lugemisel rääkisime, et vajaduspõhine lapsetoetus tõuseb 9 eurolt 45 eurole. Ütleme, kui peres on üks laps, siis on see 45 eurot, kui peres on kaks last või enam, siis on see 90 eurot. Ma arvan, et see on väga suur tugi nendele, kes elavad suhtelises vaesuses. Toon näite, et kui peres on kaks last ja universaalne lapsetoetus tõuseb 45 euronit lapse kohta ning pere elab suhtelises vaesuses, siis saab pere kokku 180 eurot.

Esimees Eiki Nestor

Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Austatud ettekandja! Ma vaatan, et seletuskirjas on veidi pentsikud konstruktsioonid. Tsiteerin: "Kuna eespool nimetatud redaktsioon ei ole jõustunud, ei ole tegemist realiseeritava õigusega." Me saime siin saalis ikkagi ühiselt aru, et kehtiva õiguse järgi oleks lapsetoetus kolmandast ja enamast lapsest 1. jaanuarist alates tõepoolest 96 eurot ja praegu menetletav eelnõu tõstab seda 1. jaanuarist juba jõustuva seadusega võrreldes neli eurot. Seda arvesse võttes proportsioon, kui me räägime lapsetoetuste struktuurist, nihkub kolmandate ja enamate laste kahjuks. Miks see oli teie ja komisjoni liikmete enamuse meelest mõistlik ja mis signaali see lasterikastele peredele tõepoolest annab?

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Ma toon siis ka välja IRL-i põhjenduse. Ma loen ette, mis te olete öelnud oma seletuses, miks te tahate seda muudatust: "... lastetoetuste tõusul ei tohi kolmandate ja enamate laste lastetoetuse tõus jääda vaid 4,1 euro piiresse, vaid peab olema vähemalt sama suures summas kui esimese ja teise lapse toetuse tõus." Nii et kui praegu on kolmanda ja enama lapse toetus 76,72 eurot ning esimese ja teise lapse toetus natuke enam kui 19 eurot, siis kolmanda ja enama lapse toetus tõuseb 23,28 eurot ning esimese ja teise lapse toetus 25,82 eurot. On korrelatsioon, kui te arvutate.

Esimees Eiki Nestor

Urbo Vaarmann, palun!

Urbo Vaarmann

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Enne seda juttu kuulates sain ma niimoodi aru, et me peaksime valimisi tihedamini tegema, et siis saaksime tihedamini lubada ja äkki ka tihemini suurendada lastele mõeldud raha. Kas ma sain õigesti aru?

Heljo Pikhof

Ei, te saite minust valesti aru. Ma tahtsin öelda lihtsalt seda, et Keskerakonna fraktsioon on samuti toetanud mõtet ja esitanud eelnõu, et esimese ja teise lapse toetus suureneks 60 euronit. Te olete küll planeerinud selleni jõuda 2017. aastal, aga ma arvan, et kui lapsetoetus suureneb praegu 45 euronit, siis on ka teie soov täidetud. Esimese lapse toetust teil ju polnudki planeeritud 2015. aastal tõsta.

Esimees Eiki Nestor

Priit Sibul, palun!

Priit Sibul

Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Hea ettekandja! Ma ei saa päris täpselt aru, vahepeal te just nagu ütlesite ja nõustusite juba sellega, et 2012. aastal võeti seadus vastu ja kolmanda lapse toetus kasvas. Nüüd te jälle rääkisite sellest, kuidas komisjonis oli arutelu, et IRL-i selgitus, nagu kasvaks toetus kolmanda lapse puhul 4 eurot, on vale. Aga kui 2012. aastal seda toetust tõsteti, siis oli meil ju õigus. Mis põhjusel komisjoni liikmed ikkagi IRL-i ettepaneku tagasi lükkasid? Võib-olla valitses komisjonis samasugune segadus nagu praegu siin teie ettekandes.

Heljo Pikhof

Aitäh! Minu ettekandes pole mingit segadust. Ma kordan: 2012. aastal kindlasti ei suurenenud lapsetoetus kolmanda ja enama lapsega peres alates kolmandast lapsest 100 euronit kuus. Te proovite seda küll väita, aga see ei ole nii.

Esimees Eiki Nestor

Priit Sibul, palun!

Priit Sibul

Aitäh! Mul on selline küsimus: kui me praegu seda eelnõu siin ei menetleks, mis juhtuks siis 2015. aastal kolmanda lapse toetusega?

Heljo Pikhof

Kui me praegu seda eelnõu siin ei menetleks, siis kasvaks lapsetoetus kolme ja enama lapsega perele. Ma ei ole väitnud, et see ei kasva, aga ma väidan, et teie seletuskirjast tuleb hoopis teistmoodi välja. Palun lugege IRL-i fraktsiooni esitatud seletuskiri põhjalikult läbi, võib-olla te ei ole sellega kursis.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbi-rääkimised. Palun, Laine Randjärv!

Laine Randjärv

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Hoolimata sellest, et selle eelnõu numbritest ja sisust on päris palju räägitud, on mul siiski hea meel see väga oluline ja hea eelnõu taas kord lahti rääkida enda vaadetele tuginedes. Reformierakond on alati olnud seisukohal, et ka üks puuduses elav laps on Eestile liiga palju. Seetõttu alustati juba kaks aastat tagasi vajaduspõhiste lastetoetuste tõusu reformi, et puuduses elavate perede lapsi senisest tõhusamalt toetada.

Tänaseks oleme jõudnud riiklike peretoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu teise lugemiseni. Kordan siin üle täpsed toetussummad ja arvud. Nagu Eesti Reformierakonna ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna valitsusliit 20. märtsil 2014. aastal kokku leppis, on käesoleva seaduseelnõuga kavas suurendada lapsetoetust pere esimese ja teise lapse kohta 45 euronit kuus ning kolmanda ja iga järgmise lapse kohta 100 euronit kuus. Vastavalt koalitsioonileppele kasvab ka suhtelises vaesuses elavatele peredele makstav vajaduspõhine peretoetus võrreldes teiste peredega kahekordselt. Toimetulekutoetuse määramisel suurendatakse lapse osakaalu arvestust, võrdsustades selle täiskasvanud pereliikme omaga. Eesmärk on toetada lastega peresid suuremal määral ja tõhusamalt.

Suurenevad kõik universaalsed lapsetoetused alates pere esimesest lapsest. Lapsetoetused kehtestatakse konkreetse suurusena, need

ei sõltu enam lapsetoetuste määrast. See on igakuine toetus, mida makstakse alates lapse sünnist kuni 16-aastaseks saamiseni. Kui laps jätkab õpinguid, jätkatakse lapsetoetuse maksimumi kuni lapse 19-aastaseks saamiseni. Niisiis jäävad peretoetused, sh lapsetoetuste arvutamise alused samaks praegu kehtivate üldpõhimõtetega. Lapsetoetust saab taotleda tagasiulatuvalt kuue kuu jooksul alates toetuse õiguse tekkimisest.

Eelnõu seaduseks saades astume sammu lähemale eesmärgile vähendada laste vaesust ning parandada perede toimetulekut. Seetõttu muudetakse seadusega laste tarbimiskaal toimetulekutoetuse määramisel võrdseks perekonna esimese liikme omaga, mis tähendab, et lastega peredele makstav toimetulekutoetus suureneb. Samuti suurendatakse vajaduspõhist peretoetust, mida makstakse väikese sissetulekuga lastega peredele.

Eelnõu vastuvõtmisega kaasnevad teatud muudatused riigieelarves. Lapsetoetusteks makstav raha kasvab riigieelarves 2015. aastal umbes 73 miljoni euro võrra, mis tähendab, et 2015. aastal on lapsetoetuse kulud kokku üle 151,4 miljoni euro. See on väga suur raha.

Tõepoolest, abivajajaid tuleb ilmtingimata toetada. Aga küsime, kas kõik toetuse saajad on abivajajad ja ikka vältimatult vajavad seda raha? Tegin mõni aeg tagasi ettepaneku anda peredele võimalus loobuda kas osast või kogu ni tervest lapsetoetusest, kui nad tunnevad, et neil seda tarvis pole. Kindlasti on Eestis peresid, kelle eelarves pole ei praegune 19 euro suurune lapsetoetus ega ka 45 euronit kasvav toetus vajalik, sest pere majanduslik olukord on piisavalt hea. Mis oleks, kui nendele peredele pakutaks võimalust loobuda kas osast või tervest lapsetoetusest? Kas me oleme selleks valmis? Võiksime moodustada näiteks vähekindlustatud perede toetamiseks riikliku sihtkapitali, kuhu seda raha paigutada. Leian, et mõistlik oleks liikuda vastutustundlikuma osalusega ühiskonna suunas, kus riigilt tulevat toetust ei võeta enesestmõistetavana, vaid seda saades esitatakse endale küsimus, kas keegi teine ei vaja seda raha mitte rohkem. Selline suhtumine võimaldab omakorda hoida maksud madalad ning edendab majanduskeskkonda, kus ümberjagamist on vähem, mis omakorda tagab parema elu kõigile.

Võtaksin kolm minutit aega juurde.

Esimees Eiki Nestor

Palun, kolm minutit lisaaega!

Laine Randjärv

Tehes ettepaneku neile, kes tunnevad, et ei vaja tänu oma sissetulekutele enam riigipoolset lastetoetust, loodan ma siiralt, et meie ühiskonnas on palju inimesi, kes tahaksid selle mõttega ühineda. Praegu pole olemas initsiatiivgrupp ega töörühma. On vaid mõte, kuid sellest võib saada alguse ka tegu. Ent ilmselgelt vajab see idee harjumist ja diskussiooni. Kuidas süsteem realselt töötama peaks, on raske ühe hoobiga öelda. Meie e-riigis on võimalik, et näiteks tuludeklaratsiooni täites loobutakse eeloleva aasta toetusest, tehes märke selleks ettenähtud reale. Kindlasti on hulk võimalusi, mille tehnoloogia on võimalik välja töötada, kui selleks on olemas ühiskonna valmisolek. Oleme harjunud mõtlema ja ütleva, et lapsed on meie ühiskonna ülim prioriteet ja nendeta ei ole meie riigil mõtet ega tulevikku. Tasub mõelda, kuidas neid ilusaid sõnu täita sisuliste tegudega. Eelnõu, mida me siin arutame, on üks konkreetne tegu, ehkki ma mõnan, et see pole veel sajabrotsendiliselts piisav.

Teen ettepaneku riiklike peretoetuste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu teine lugemine lõpetada ja seadus võimalikult kiiresti vastu võtta. See on minu poolt selleks korraks kõik. Täna tähelepanu eest!

Esimees Eiki Nestor

Liisa-Ly Pakosta, palun! Lisaaega ka, kokku kaheksa minutit.

Liisa-Ly Pakosta

Head kolleegid! Isamaa ja Res Publica Liit tervitab igati seda, et lastetoetused suurenevad, et laste osa toimetuleku saamisel kasvab täisarvuni ja et lõpuks ometi on pööratud tähelepanu laste vaesusele nendes peredes, kus kasvab üks või kaks last – lisaks sellele, mida Isamaa ja Res Publica Liidu ja Reformierakonna eestvõttel on juba tehtud. On aga üks fundamentaalne asi, mis siin diskussioonis välja tuli ja mis teeb meid kogu selle hea juures, mis eelnõus on, siiski sügavalt murelikuks. Kui me vaatame neid süvitsi minevaid uurinuid, mis Eestis on tehtud vaesuse kohta, siis

me näeme, et kõikidest leibkondadest kõige suuremas vaesusriskis üldse on kolme- ja enamalapselised pered ning üksikvanemaga pered. Kõige paremini elavad Eesti Vabariigis kahe töötava täiskasvanuga lastetud pered. Vahe nende kahe otsa vahel on üüratu. Just seetõttu, et paljulapselisus tähendab õigupoolest kohe vaesusriski, on riigi senises poliitikas – seda on pikalt ja põhjalikult analüüsitud, seda toetavad ministriumid ja Statistikaameti andmed – oldud seda meelt, et jah, toetada tuleb igat last, ent eeskätt tuleb toetada paljulapselisi peresid. Ehkki paljulapseliste perede osakaal rahvastikus on äärmiselt väike, paljulapselised pered moodustavad ainult 2,5% kõikidest leibkondadest, kasvab seal iga viies Eesti laps. Isamaa ja Res Publica Liidule ei sobi selline lähenemine, kus paljulapselised pered peavad käima almust palumas. Jah, vajaduspõhine lapsetoetus kasvab, ent me peame sügavalt ebanormaalseks seda, et lõigatakse läbi seni edu toonud riiklik poliitika ja alates kolmandast lapsest ei ole enam suurt, tunnetatavat lapsetoetuse kasvu, vaid see toetus kasvab võrreldes praegu vastu võetud seadusega vaid 4,1 eurot.

Mul on tegelikult piinlik selle kemplemise pärast. Ei ole ju sugugi raske öelda, et 2012. aastal see seadus vastu võeti, ja praegu kehtiva seaduse järgi 1. jaanuarist 2015 – selleks on juba tehtud kõik riigieelarve pikemaajalised arvestused – suureneb lapsetoetus alates kolmandast lapsest tõepoolest 95,9 euron. Niisiis sisuliselt lisame selle eelnõuga ainult 4,1 eurot. Kui ma võtan ette Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esimehe kõne 21. maist, siis selle seitsme minuti jooksul, mis tal õnnestus kõneleda, oli kõnes lausa seitse viga. Ma kasutan seda areeni siin, et need vead ära parandada.

Esimene väärväide oli see, et lapsetoetused kasvavad nüüd üle kümne aasta esimest korda. See väide on vale! Lapsetoetused on kasvanud 2012. aastal vastuvõetud seaduse järgi juba alates kolmandast lapsest 76,72 euron lapse kohta ja alates 1. jaanuarist 2015 kasvavad 95,9 euron lapse kohta. Vajaduspõhine lapsetoetus esimesele ja teisele lapsele viidi samuti sisse juba 2013. aastal. 2013. aastal rakendasime ka tasuta kõrghariduse vajaduspõhise õpetoetuse, 2008. aastal paljulapseliste perede kodutoetuse ja selle ajaga on toetust saanud 1500 peret, kes seda kõige enam on vajanud.

2006. aastast rakendus teise lapse tulumaksuvabastus. 2013. aastast sai täiendust vanemapsion, mille vundament on nüüd küll oluliselt kõikumaa löödud. Seega ei saa kuidagi nõus olla, et kümne aastaga pole lapsetoetuste suurendamiseks midagi tehtud. Ei vasta tõele ka väide, et 1. jaanuaril 2015 suureneb kolmanda ja iga järgmise lapse toetus 76,72 eurolt 100 euronil kuus. Tõele vastab see, et toetus kasvab 4,1 euro võrra, st 100 euronil kuus, ehkki nominaalsummas – nii nagu Isamaa ja Res Publica Liidu parandusettepaneku seletuskirjas on selgelt välja toodud – oleks pidanud kasvama 120 euronil. Seda 20 eurot on koalitsioonil paraku olnud kahju anda juurde nendele peredele, kus vaesus on kõige suurem ja kus on vajadus selle raha järele ka kõige suurem. Kolmanda lapse toetus ei kasva mitte 5 eurot, vaid 4 eurot, vahe kõigest 20%, aga hea, et eelnenud sõnavõttudes on sellele siiski tähelepanu pööratud.

Universaalse lapsetoetuse enam kui kahekordne kasv on tõepoolest oluline samm turvatunde suurendamiseks peredes, kus kasvab üks või kaks last. Peredes, kus kasvab rohkem lapsi, ehk iga viienda lapse puhul Eestis, ei saa me rääkida turvatunde suurendamisest olukorras, kus igasugust ootust juba seadusega vastu võetud lapsetoetuste kasvule peetakse ebamõistlikuks. Trikitamised lapsetoetustega kindlasti perede turvatunnet ei suurenda. Ja me loodame, et edaspidi on siin saalis meie kõige väiksemate kaaslaste vastu Eesti ühiskonnas nii palju austust, et me ei ürita ennast suuremana näidata sellega, et valetame välja juba vastuvõetud otsuseid.

Kui tulla tagasi järgmise vea juurde, siis on rõhutatud lastega seotud kulude pikemas perspektiivis planeerimist. Nagu me loeme eelnõu seletuskirjast Isamaa ja Res Publica Liidu ettepaneku tagasilükkamise juures, on igasugune kaugemas perspektiivis planeerimine tembeldatud ebamõistlikuks. Sellele me loomulikult alla ei kirjuta.

Võtan kokku kõige olulisema: lapsed ei pea tähendama vaesust ja lapsega pere ei pea tähendama seda, et sa pead käima abi palumas. Me peame erakordselt oluliseks seda, et lapsetoetus kasvaks proportsionaalselt ka pere kolmandatele ja enamatele lastele – vähemalt 120 euronil kuus alates 1. jaanuarist 2015. Palume

seada parandusettepanekut Riigikogu täissaalil toetada. Aitäh teile tähelepanu eest!

Esimees Eiki Nestor

Heljo Pikhof, palun! Lisaajaga kokku kaheksa minutit.

Heljo Pikhof

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Ma ütlen siis ka paar sõna Liisa ütlemiste kohta. Me oleme siin saalis kogu aeg rääkinud esimese ja teise lapse toetuse tõstmisest, aga seda pole kümme aastat tehtud. Teine asi veel: kui me räägime lapsetoetuse tõstmisest 2015. aasta 1. jaanuarist, siis see tõuseb ikka 1. jaanuaril 2015. aastal 100 euronil kuus, see ei ole praegu üle 96 euro kuus. Ma olen sinuga igati nõus selles osas, et lastega pered ei peaks vaesuses elama ja nad ei peaks vaesusesse vajuma, aga ka ühe ja kahe lapsega peredele tuleb mõelda, mitte ainult paljulapselistele peredele. Kui juba ühe ja kahe lapsega pered elavad vaesuses, siis ei sünnigi rohkem lapsi. Ka nemad ei peaks käima abi palumas.

Kui me vaatame Euroopa järsult muutunud olusid, siis keegi ei kahtle selles, et on vaja tõhustada riigikaitset. Ent meie riigi jaoks mitte vähem tähtis julgeolekuküsimus on meie lapsed, täpsemalt öeldes vähene sündimus, mis viimasel kolmel aastal on eriti äkiliselt langenud, ja potentsiaalsete lapsevanemate väljaränne. Statistikaameti prognoosi järgi kahaneb praeguste trendide jätkudes Eesti rahvaarv tulevaks 30 aastaga 125 000 inimese võrra ja iive langeb hoolimata sellest, et sünnitusealiste naiste arv on meil tipus. Tõsi on, et Eesti perre soovitakse keskmiselt kahte-kolme last, aga kindlustunde puudumine, et rasketes oludes võiks loota ka riigi toele, on liiga sageli kaalukeeleks, miks otsustatakse piirduda ühe lapsega.

Iga laps vajab riigi tuge, vajab seda kohe ja praegu. Mida vähem sünnib lapsi, seda tähtsam on kindlustada, et ükski neist ei kasvaks vaesuses ja ilmajätuses, ei kasvaks kiiva. Ja teise kandi pealt, mida ebakindlam on lastega perede olukord Eestis, seda vähem sünnib meil lapsi ja seda rohkem läheb pere loomise ees inimesi ära võõrsile. Teadmine, et last pisutki toetatakse, ja seda läbi terve lapsepõlve, lisab potentsiaalsetele vanematele kindlustunnet. Ehk leiame ühe vastuse sellele küsimusele

hiljuti meediaski laineid löönud nn lapse kasvatamise hinna uuringust, mis valmis Tartu Ülikooli rakendusuuringu keskuses. Võrdluse aluseks on lastega ja lastetud leibkonnad. Lapse peale kulub keskmiselt 280 eurot kuus. Vastavalt vanusele see summa erineb: imikueas kulub pisut üle 400 euro, veelgi rohkem kulub 18–19-aastaste peale ja vahepeal on siis veidi kergem.

Tuletagem meelde, et praegu elab meil Eestis vaesuses 44 000 last ja noort. Tekib küsimus, mida siis teha. Riigi, omavalitsuste, kogu ühiskonna suhtumine peaks igati soosima ja soodustama seda, et need, kellel vähegi on plaanis lapsi saada, lapsed ka muretseksid. Et kellelgi ei jääks kahtlust, iga laps Eestimaal on oodatud ning riik aitab tagada, et lapsed kasvaksid üles inimväärsetes oludes, et nad saaksid hea hariduse ja võiksid arendada oma andeid.

Tulevikku töötava parteideülese eesmärgina on sotsiaaldemokraadid laste vaesuse leevendamist seni ka näinud ja nõudnud. Uue eelnõu kohaselt suureneksid tuleva aasta jaanuarist kõik universaalsed lapsetoetused: pere esimese ja teise lapse kohta tuleb 45 eurot kuus ning kolmanda ja iga järgmise lapse kohta 100 eurot kuus. Et parandada nii ühtede, teiste kui ka kolmandate lastega perede eluolu, muudetakse toimetulekutoetuse määramisel laste tarbimiskaal võrdseks perekonna esimese liikme omaga. Samuti tõstetakse vajaduspõhist peretoetust, mida makstakse väikese sissetulekuga peredele. Praegu on vajaduspõhine peretoetus ühe lapsega perele 9,59 eurot kuus ning kahe ja enama lapsega perele 19,18 eurot kuus. Tuleval aastal oleksid vajaduspõhise lapsetoetuse suurused vastavalt 45 ja 90 eurot kuus. Jaanuarikuust hakkavad kõik toimetulekutoetust saavad lastega pered saama ka vajaduspõhist lapsetoetust pelgalt avalduse alusel, ilma et oleks vaja kokku kuhjata üha uusi tõendeid ja kuludokumente.

Lisa riigilt tuleb rahatoetuste kõrval ka teenuste näol. Koalitsioonileping näeb ette lasteaedade programmi väljatöötamise, milleks annab kasutada ka euroraha. Lastega peredele suunatud meetmed on seega nii- ja naasugused, kõike kohe ja korraga ei saa, tuleb pisutki arvestust pidada. Kui me vaatame siit edasi, siis mõttes on tagada riigi rahastatav alusharidus koolieelse aasta jooksul ning ringiraha

kõigile lastele – see on sotsiaaldemokraatide mõte. Ka eespool viidatud uuringu põhjal kulus ehmatavalt palju raha huvihariduse ning üldse lapse arengut toetavate mängude, raamatute ja elektroonikaseadmete peale. Kui koolitoit saab meil olema kuni gümnaasiumi lõpuni prii, miks siis mitte anda lasteaialapselegi tasuta süüa. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Mailis Reps, palun! Palun, ka lisaaeg, kokku kaheksa minutit!

Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head Riigikogu liikmed, head kolleegid! Täna juba teisel lugemisel oleva riiklike peretoetuste seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu puhul on meil kõigil põhjust üksteist õnnitleda ja öelda, et see, millega Riigikogu täna tegeleb, on ju tõepoolest äärmiselt positiivne. Me soovime suurendada peretoetusi, lapsetoetusi ja mis siis kellelgi peaks olema selle vastu, et ka pere esimene ja teine laps on hinnatud veidi kõrgemalt kui 19 eurot, lausa 45 euro vääriksiks. Järgmise mõne minuti jooksul ma toon välja mõned punktid, mida opositsioon peab vajalikuks selle seaduseelnõu puhul rõhutada.

Kõige esimene ja kõige suurem küsimus on loomulikult selles, kas praegune üsnagi oluline ja märgatav tõus 19 eurolt 45 eurole on midagi, mis järgmised kümme aastat paika jääb. Kui me vaatame ajalukku, siis peretoetused on mingil ajal olnud väga oluline teema ja siis üsna pikaks ajaks unustuse hõlma vajunud. Kindlasti ei tahaks näha, et 45 eurot järgmised kümme aastat puutumatuna seisab ja siis justkui mingit erakorralist koalitsioonimuudatust oodates suureks valimislubaduseks saab. Just seetõttu pakkus Keskerakonna fraktsioon välja, et nii nagu pensionide puhul tuua ka lapsetoetuste puhul sisse iga-aastane indekseerimine. See võimaldaks arvestada elukallidust ja tooks kaasa mitte väga suure, aga siiski olulise liikumise vastavalt meie eelarve võimalustele ja majanduse olukorrale. Miks see on oluline? Just seetõttu, et kui me jälgime muudatusi meie majanduskeskkonnas ja hindade tõusu, siis peaks see toetus aitama neid peresid, kus on lapsed – ja nii nagu eelkõnelejad siin välja tõid, toob see kahjuks üsna kiiresti kaasa ka

vaesusriski –, et kulud saaksid mingilgi määral teatud rütmis kompenseeritud.

Teine küsimus on vaidlus lapsetoetuste tuleviku ja oleviku üle ning siis see uus ja kuulus, võiks öelda ka kurikuulus vajaduspõhine toetus, mille eelmine koalitsioon sisse tõi. Ühelt poolt on ju igati tore, kui me tahame vaesuse vastu võidelda ja kehtestame riiklike peretoetuste juures vajaduspõhise peretoetuse eriti suurtes raskustes olevatele peredele. Kuid selle 9-eurose toetuse rakendamise esimese perioodi kokkuvõtted – selle kättesaamine tähendas üsna mitmele perele sõitu keskusesse, lisakulusid ja keerulist paberimajandust – ning omavalitsuste sotsiaaltöötajate tagasiside näitavad, et tegelikult see asi ikkagi toimima ei hakanud. Piisavalt on näiteid, kus selline iseenda vajaduse tõestamine tundus just nendele suurematele peredele solvav. Seetõttu võiks üks meetmetest, tuginedes ka analüüsidele, mida meil Eesti Vabariigis on täiesti piisavalt tehtud, olla kolme ja enama lapse puhul mitte toimetulekutoetus või mingi sissetuleku alusel antav toetus, vaid igal juhul juba suurem lapsetoetus. Sel juhul ei peaks seda vajaduspõhisust enam tõlgendama. Ja teiselt poolt võiks siis esimese ja teise lapse puhul viia toimetulekupiirist välja lapsetoetuse, sest tegelikkuses võetakse see lapsetoetuse kasv toimetulekupiiri kaudu tagasi, mille kompenseerimist siis omakorda tuleb vajaduspõhise toetuse kaudu paberimajanduse abil samas summas uuesti taotleda. Suhteliselt mõttetu ring, kus *summa summarum* see kõige suuremate vajadustega perekond saab lõpuks kätte enam-vähem sama summa.

Need on nüansid, mida seaduseelnõu 669 puhul tuleks kindlasti veel vaadata. Aga kui arvestada, et me oleme jõudnud teise lugemiseni, siis Riigikogu praktika näitab, et tegelikkuses seda eelnõu enam ei muudeta. Me raskendame selle seaduse ära ja tuleme siis tõenäoliselt nende sabadega kas selles või järgmises Riigikogus seaduse juurde uuesti tagasi. Põhjus, miks on siinkohal oluline kolmanda ja järgmise lapse puhul välja tuua need eri toetuste määrad ja vajaduspõhist toetust mitte eraldi välja tuua, on see, et kolmanda ja enama lapsega pere vaesusrisk on suurem ja nende perede hulk, kes vajaduspõhisuse alla ei lähe, on tegelikult nii väike, et mingit lisapaberimajandust ei olegi vaja.

Mis aga puudutab toimetulekupiiri mittearvestamist, siis siin on lihtsalt põhimõtteline vaidlus Rahandusministeeriumiga. Ühtegi tegelikku põhjendust, miks see ei ole võimalik, ei ole. Miks on selle asemel vaja sisse tuua vajaduspõhine lapsetoetus? Järjekordselt on küsimus selles, et soovitakse täita üht või teist enda lubadust ja sellest mitte loobuda.

Lõpetuseks. Nagu ma juba ütlesin, on kindlasti tegemist väga positiivse eelnõuga. Kahju, et indekseerimise osa ei saanud sotsiaalkomisjonis piisavat häälteenamust, aga ma loodan, et te siin saalis hääletades mõtlete tõsiselt järele. See võiks olla üks nendest lahendustest, mis tagaks, et me esimese ja teise lapse puhul, kolmandast ja järgmisest lapsest rääkimata, ei peaks kümne aasta pärast olema tagasi samas kohas ja rääkima, et 45 eurot on väga hea, aga tegelikult peaksid toetused olema palju suuremad. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Siim Kiisler!

Siim Kiisler

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Mind ajendas siia kõnepulti tulema sotsiaalkomisjoni esimehe väga ilus kõne, kus ta kirjeldas väga hästi tõsiseid muresid, mis meil seoses Eesti rahva iibega on. Ma tõesti jagan neid muresid. Samas jäi üks asi tänasest arutelust mind häirima. Kui Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon tegi ettepaneku, et lapsetoetuse suurus pere kolmanda ja iga järgmise lapse kohta oleks 120 eurot, siis sotsiaalkomisjoni esimees põhjendas seda, miks komisjon ettepanekut ei toetanud, sellega, et komisjoni liikmetele ei meeldinud põhjendus või selgitus, mis selle ettepanekuga kaasnes. Ilmselt me võimegi jääda siin vaidlema selle üle, kui mõistlik on inimeste ootus saada alates kolmandast lapsest samamoodi olulisemalt suuremat lapsetoetust või kuidas täpselt sõnastada, millal redaktsioon jõustub. Aga olgem ausad, ega siis valitsusliit ei jätnud seda ettepanekut toetamata mitte sellepärast, et ei meeldinud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ettepaneku põhjenduse sõnastus. Õelge ikka ausalt, et ei toetanud sellepärast, et raha ei jätkunud. Või siis ei toetanud sellepärast, et te tõepoolest leiategi, et pigem on praegu vaja tõsta toetust esimese ja teise lapse pealt ja

mitte nii väga tõsta lasterikastele peredele korda minevat toetust järgmiste laste pealt. Õelge see ausalt välja, aga ärge varjuge sellise naljaka retoorika taha, et ettepaneku selgitus ei olnud teile sobiv. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole, süngen läbirääkimised. Vaatame läbi muudatusettepanekud.

Muudatusettepaneku nr 1 on teinud sotsiaalkomisjon, juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada täielikult. Muudatusettepanek nr 2 on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioonilt, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun, Liisa-Ly Pakosta!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon palub seda ettepanekut hääletada.

Aseesimees Laine Randjärv

Selge, valmistume hääletamiseks.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 2, mille on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon ja mida juhtivkomisjon ei ole arvestanud. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 27 Riigikogu liiget, vastu 48, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 3 on Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon ei ole arvestanud. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada! Selle jaoks, et ettepaneku üle saaks põhjalikult mõelda, palun kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, Keskerakonna fraktsiooni võetud vaheaeg on läbi saanud. Me asume hääletama.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 3, mille on teinud Keskerakonna fraktsioon. Juh-

tivkomisjoni ettepanek on jätta see arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 21 Riigikogu liiget, vastu 49, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 4 on teinud Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni ettepanek on jätta see arvestamata. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja Valdo Randpere palvel palun kõigest viis minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Viis minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, Keskerakonna fraktsiooni võetud viieminutiline vaheaeg on läbi saanud. Kätte on jõudnud uus päev ja me alustame neljanda muudatusettepaneku hääletamist.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Keskerakonna fraktsiooni tehtud muudatusettepaneku, mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 19 Riigikogu liiget, vastu oli 49, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Seaduseelnõu 669 teine lugemine on lõpetatud.

17. Hasartmängumaksu seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (653 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud hasartmängumaksu seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 653 teine lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Rannar Vassiljevi!

Rannar Vassiljev

Head kolleegid! Hasartmängumaksu seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu muudatusettepanekute esita-

mise tähtjaks, 29. maiks muudatusettepanekuid ei esitatud ja ka juhtivkomisjon ei ole eelnõus muudatusi teinud. Eelnõu sätete sisulist arutelu komisjonis enam ei toimunud. Võib öelda, et tegu on harukordselt kvaliteetse seaduseelnõuga. Kuigi see reguleerib potentsiaalselt üsna keerukat valdkonda – hasartmängumaksu –, siis nagu mainitud, sisulisi muudatusettepanekuid ei tehtud. Mis siin salata, väga pikka ja põhjalikku diskussiooni selles valdkonnas ei tekkinud ning komisjonil ei olnud Rahandusministeeriumi esitatud eelnõu kohta ka mitte ühtegi tehnilist ega keelelist parandust. Nii et ütlen veel kord, et äärmiselt kvaliteetne seadusloome Rahandusministeeriumilt.

2. juuni istungil otsustas rahanduskomisjon esitada eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu päevakorda 11. juuniks 2014. aastal ning teha ettepanek eelnõu teine lugemine lõpetada. Mõlemad otsused olid konsensuslikud. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Saalis on nii palju juttu, et on tunne, nagu valmistutaks küsimusteks. Küsimusi siiski ei ole. Suur tänu, Rannar Vassiljev! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Muudatusettepanekuid ei ole eelnõu kohta esitatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 653 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

18. Tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (643 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 643 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnepulti rahanduskomisjoni esimehe Rannar Vassiljevi!

Rannar Vassiljev

Tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu kannab numbrit 643. Tutvustan lühidalt selle sisu. Eelnõu sisu võib kokku võtta kahes punktis. Esimene puudutab isikliku sõiduauto töösõitudeks kasutamise hüvitamise korda. Kaob senine võimalus maksta kuus 60-eurost

hüvitist, mille puhul ei olnud tarvilik tõendada, kuidas seda autot hüvitise saamise eesmärgil ehk siis töösõitudeks kasutatud on. Teine punkt puudutab senist maksuvabalt makstava hüvitise ülempiiri, mis praegu on 256 eurot. Selle eelnõu kohaselt tõuseb see piir 335 euroni kuus.

Muudatusettepanekute tähtjaks Riigikogu liikmed, komisjonid ega fraktsioonid ettepanekuid ei esitanud.

Eelnõu teist lugemist ettevalmistav rahanduskomisjoni istung toimus 3. juunil. Juhtivkomisjon otsustas eelnõus teha ühe muudatuse. See ettepanek puudutab seaduse jõustumise tähtaega. Nimelt otsustati see kahe kuu võrra edasi lükata, et ettevõtetal oleks võimalik muudatustega kohaneda. Uus seadus võib mõnevõrra suurendada ettevõtete halduskoormust, ennekõike nendes, kes kasutasid seda 64-eurost hüvitist ilma kohustuseta auto kasutamist tõendada. Nüüd tuleb seda kuidagi reguleerida.

Muudatusettepanekute läbivaatamisel tehti komisjonis ettepanek muuta seaduse jõustumise tähtaega, pikendades seda 2015. aasta 1. jaanuarini. Kuna eelnõus oli jõustumiskuu-päevaks pakutud 1. juuli, pandi kaks ettepanekut konkureerivale hääletusele. Konkureeriva hääletuse võitis 1. september ja see kuupäev pandi ka komisjoni muudatusettepanekuna lõpphääletusele. Selle muudatusettepaneku siis komisjon esitaski. Lisaks tehti arutelu käigus ettepanek tõsta veelgi hüvitise ülempiiri, 335 euro asemel 350 euroni. Häältega 2 poolt, 5 vastu ja 1 erapooletu see ettepanek toetust ei leidnud.

Juhtivkomisjoni menetluslikud otsused olid järgmised: esitada eelnõu Riigikogu täiskogu istungi päevakorda 11. juuniks ettepanekuga teine lugemine lõpetada. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Priit Toobal, teie küsimus!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Lugupeetud komisjoni esimees! Eile varahommikul ma kuulasin raadiost teie intervjuud Vikerraadiole. Te ütlesite, et enamik ettevõtjaid, kes maksab 64 eurot auto kasutamise eest ilma päevikut täitmata, maksab inimestele justkui lisapalka ilma selle pealt makse maksmata. Kas sellel

väitel on mingisugune tõestus? Kas selle taga on mingi analüüs või on see lihtsalt teie arvamus? Kui on tehtud analüüs, siis ma hea meelelega tutvaksin sellega. Missugune on teie seisukoht?

Rannar Vassiljev

Ma tunnistan, et ma ei ole ise seda intervjuud kuulnud. Aga ma tean, mida ma ütlesin. Arvan, et teil ei ole põhjust tutvuda mingi analüüsiga, vaid võiksite veel kord selle intervjuu üle kuulata. Kindlasti ma ei öelnud seda, et nimelt enamik 64 euro maksjatest kasutab seda võimalust kui palgalisa maksmist. Küll aga võib oletada, et selliseid ettevõtteid on olemas. Arvan, et kõnealuse eelnõu kontekstis ei ole aga oluline, kui palju neid täpselt on. Igal juhul võimaldab tulumaksuseadus praegusel kujul päris palju väiksema maksumusega palka maksta ja selle võimaluse vältimine või piiramine ongi üks selle eelnõu eesmärke.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Priit Toobal, teine küsimus, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Lugupeetud komisjoni esimees! Kui te näete probleemi, et siiani on ettevõtetel olnud võimalus seda sätet kasutada kui palgalisa maksmist, siis teil peab olema selle kohta analüüs, mitte arvamus, et äkki kuskil ettevõttes makstakse niimoodi palgalisa. Kas see analüüs on olemas ja kui on, siis millal ja kus sellega tutvuda saaks?

Rannar Vassiljev

Kui ma näen, et seadus annab võimaluse kasutada seda sätet palgalisa maksmiseks, siis minu arvates see ei vaja eraldi analüüsi. Võimaluse annab seadus sõltumata sellest, kas seda kasutatakse või millisel määral seda kasutatakse. Nii et praegu meil ei ole kindlasti vaja analüüsi, vaid seadusele n-ö otsa vaadata. Ma arvan, et ka põhjaliku analüüsita võib väita, et kui ettevõttel on võimalik ilma selleta, et talle oleks pandud kohustus kuidagi kontrollida või tõestada, et töötaja kasutab isiklikku autot ettevõtte huvides, maksta töötajale lihtsalt 64 eurot tavalisi tööjõumakse tasumata, siis osa ettevõtteid seda võimalust kasutab.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Hea komisjoni esimees! Kas ma sain õigesti aru, et te praegu ütlesite, et kui on olemas võimalus kasutada seda seadussätet 64 euro suuruse palgalisa maksmiseks, siis seda tõenäoliselt ka tehakse? Aga kas te selle loogika kohaselt olete nõus ka selle väitega, et siis peaks mind vägistamise eest kinni panema, kuna mul on vastavad vahendid olemas?

Rannar Vassiljev

Ma arvan, et kui kehtiva seaduse järgi on võimalus seda palgalisa maksta, siis vähemalt eeldus selleks, et ettevõtjad seda kasutavad, eksisteerib kindlasti.

Aseesimees Laine Randjärv

Kas on veel küsimusi? Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Rannar Vassiljev! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Eelnõu kohta on tehtud üks muudatusettepanek, vaatame selle läbi. Ettepanek on rahanduskomisjoni esitatud ja juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada seda täielikult. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 643 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

19. Karistuseseadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (554 SE) teise lugemise jätkamine

Aseesimees Laine Randjärv

Meie 19. päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud karistuseseadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 554 teise lugemise jätkamine. Ettekanadeks palun kõnetooli õiguskomisjoni liikme Kalle Jentsi!

Kalle Jents

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Eelnõu teine lugemine toimus mäletatavasti 21. mail ja see katkestati. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 26. mail kell 16. Selleks tähtajaks eelnõu muutmise kohta Riigikogust ettepanekuid ei esitatud.

Küll esitasid eelnõu kohta oma arvamuse Riigikogu riigikaitsekomisjon, Konkurentsiamet, tööandjate keskliit, täiendamise ettepanekuid aga oli Justiitsministeeriumil ja Siseministeeriumil.

Õiguskomisjon valmistas eelnõu teise lugemise jätkamiseks ette, pidades koosoleku 3., 5. ja 9. juunil. Osalema olid kutsutud peale Justiitsministeeriumi, Siseministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi spetsialistide ka kaubandus-tööstuskoja inimesed ja tööandjate keskliidu esindajad, samuti mitu vandeadvokaati.

Kaks põhiteemat, mida käsitleti, olid konkurentsikuriteod ja intellektuaalse omandiga seotud kuriteod. Arutades põhjalikult karistusseadustiku § 400, jõudis õiguskomisjon järeldusele, et praegu ei ole võimalik ega otstarbekas seal toodud kuriteokoosseisu muuta. Ei peeta õigeks hakata selles toodud käsitlema väärtedena. Selles osas läksid osapoolte arvamused lahku, aga komisjon tegi otsuse siiski konsensuslikult. Samas tegime ettepaneku Justiitsministeeriumile töötada 30. septembriks välja kompleksne lahendus konkurentsialaste süütegude efektiivsemaks menetlemiseks. Ma tahan rõhutada, et komisjon ei ole varem arutanud ega arutanud ka sellel istungil konkurentsikuritegude uusi lahendusi sellest seisukohast, et muuta sanktsioonid leebemaks, nii nagu vahepeal arutellu sekkunud meedia väitis. Ajakirjandusest jäi mulje, nagu tahetaks ettevõtjate karistused pehmemaks muuta. Pigem on see teema olnud vaateväljas sel põhjusel, et kuritegude menetlemine ei ole olnud efektiivne. See on olnud väga aeganõudev, uurimised on takerdunud. Tegelikult ei ole eesmärk mõni üksikisik või ettevõtte vastutav töötaja või tippjuht kriminaalkorras süüdi mõista. Eesmärk on panna ettevõtted vastutama suurte summadega. Õiguskomisjon kavatseski sügisel nende küsimustega edasi tegelda. Nagu ma märkisin, sel teemal muudatusettepanekuid komisjonis ei sündinud.

Teine teema oli intellektuaalne omand, mida käsitledes tekkis muudatusettepanek nr 3. Ühte tähtsat põhimõtet muudeti. Varem oli nende kuritegude puhul kvalifitseeriv tunnus oluline ulatus ehk oluline kahju või oluline kasu, mis teatavasti oli 4000 eurot. Nüüd tehti muudatusettepanek sätestada 4000 euro asemel 200 eurot. Nii et 20 korda see summa väheneb.

Üks uudne moment muudatusettepanekute reas – neid on kokku 28 –, on ettepanek nr 15, millega me kavatsime muuta korrakaitse seadust. Varem seda seadust loetelus ei olnud, ehkki kokku tahetakse eelnõuga 554 muuta vist 120 seadust. Kui te mäletate, siis mahukas korrakaitse seaduse eelnõu oli meil üsna hiljuti siin saalis. Asjaomaste koolituste raames tulid välja mõned lüngad. Üks küsitavusi tekitanud põhimõte on politsei sekkumise võimalus. Kui varem sai politsei teatud juhtudel sekkuda ainult kõrgendatud ohu korral, siis nüüd sõna "kõrgendatud" võetakse seadusmuudatusega tekstist ära. On ju teatud korrariikumised, kus politsei justkui ei tohi sekkuda, kuid ka keegi teine, kes teostab näiteks haldusjärelvalvet, ei ole kohustatud seaduse järgi sekkuma.

Üks põhimõtteline täpsustus on selle kohta, millal politsei tohib siseneda eluruumi. See on lubatud korrariikumise kõrvaldamiseks, kui valdusest levivad väljapoole teist isikut oluliselt häirivad kestvad või korduvad mõjutused ja nende kõrvaldamine ei ole muul viisil võimalik, samuti vahetu kõrgendatud ohu tõrjumiseks.

Nagu ma ütlesin, kokku on õiguskomisjoni muudatusettepanekuid 28. Tegime ettepaneku võtta eelnõu täiskogu päevakorda ja lõpetada teine lugemine täna, 11. juunil – praegu on küll juba 12. juuni – ning saata eelnõu kolmandale lugemisele, kui teine lõpetatakse, ja viia läbi eelnõu lõpphääletus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun teie küsimus, Väino Linde!

Väino Linde

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja, arvestades sinu viimast lauset küsin, kas komisjon on juba kindlaks määranud, millal kolmas lugemine võiks toimuda?

Kalle Jents

Kolmas lugemine võiks komisjoni ettepanekul toimuda 18. juunil. Aitäh selle tähelepaneku eest! Kellaeg on tõesti juba hiline.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Lugupeetud komisjonipoolne ettekandja! Mina olen parlamendis olnud veidi üle kolme aasta ja kui teha statistikat, siis kõige enam muudetud seadustik selle aja jooksul on olnud kriminaalmenetluse seadustik. Mis selle põhjus on? Kas esialgne seadus on olnud ülimalt lünklik või ministeerium on pidevalt tulnud komisjoni ette uute algatustega, et parlamendis seadust muuta? Miks parlament muudab kriminaalseadustikku nii tihti?

Kalle Jents

Ma ei saanud nüüd aru, kas küsija mõtleb praegu arutatavat karistusseadustikku või kriminaalmenetluse seadustikku. Karistusseadustiku muudatusi vähemalt selle kolme aasta jooksul, mis mina parlamendis olen olnud, ei meenugi, see on vist isegi esimene kord. Aga kriminaalmenetluse seadustikku oleme tõesti korduvalt muutnud. Ning raske on kommenteerida, miks. Eks neid initsiatiive ole tulnud ka küsija erakonnalt ja tänu sellele on praegugi algatatud kriminaalmenetluse seadustiku muutmine. Üks eelnõu ootab ja samas töögrupp juba tegutseb, nii et sügisel saame siin teatud muudatustega järjekordselt tegeleda.

Aga mis karistusseadustikku puutub, siis see on oma aja ära elanud ja neid muudatusi on plaanitud juba vist 2007. aastast. Tolleaegne justiitsminister algatas need teemad ja seda toetas ka Riigikohtu esimees Märt Rask. See sai alguse aastal 2005, 2006 või 2007. Nii ulatuslikke muudatusi ei ole mitu aastat olnud. Loodan, et teatud asjad jäävad nüüd tükiks ajaks paika.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Kalle Jents! Kas soovitakse pidada läbiarvamisi? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjon on esitanud 28 muudatusettepanekut, vaatame need läbi. Kordan üle, et kõik ettepanekud on teinud õiguskomisjon. Muudatusettepanek nr 1, juhtivkomisjon – arvestada täielikult, nr 2 – arvestada täielikult, nr 3 – arvestada täielikult, nr 4 – arvestada täielikult, nr 5 – arvestada täielikult, nr 6 – arvestada täielikult, nr 7 – arvestada täielikult, nr 8 – arvestada täielikult, nr 9 – arvestada täielikult, nr 10 – arvestada täielikult, nr 11 – arvestada täielikult, nr 12 –

arvestada täielikult, nr 13 – arvestada täielikult, nr 14 – arvestada täielikult, nr 15 – arvestada täielikult, nr 16 – arvestada täielikult, nr 17 – arvestada täielikult, nr 18 – arvestada täielikult, nr 19 – arvestada täielikult, nr 20 – arvestada täielikult, nr 21 – arvestada täielikult, nr 22 – arvestada täielikult, nr 23 – arvestada täielikult, nr 24 – arvestada täielikult, nr 25 – arvestada täielikult, nr 26 – arvestada täielikult, nr 27 – arvestada täielikult, nr 28 – arvestada täielikult. Kõik muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 554 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

20. Kriminaalmenetluse seadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (578 SE) teise lugemise jätkamine

Aseesimees Laine Randjärv

Meie tänane 20. päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud kriminaalmenetluse seadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 578 teise lugemise jätkamine. Ettekandeks palun kõnetooli õiguskomisjoni liikme Kalle Laaneti!

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Head kolleegid! Eelnõu teine lugemine katkestati täiskogus 4. juunil. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati s.a 5. juuni kell 10. Ettepanekute esitamise tähtajaks õiguskomisjoni muudatusettepanekuid ei esitatud.

Komisjon arutas eelnõu teise lugemise jätkamiseks 5. juunil. Istungist võttis osa ka Justiitsministeeriumi karistusõiguse ja menetluse talituse juhataja Kati Maitse-Pärkna. Õiguskomisjon algatas ise kaks muudatusettepanekut. Esimene ettepanek on muuta eelnõu § 1 punkti 4 ja taastada kriminaalmenetluse seadustiku uue paragrahvi 34¹ algses tekstis esitatud sõnastus. Mälu värskenduseks ütlen, et eelnõu teisel lugemisel hääletati sisse Keskerakonna fraktsiooni muudatus ja nüüd muudetakse see ringi, asemele saab esialgne tekst. Teine komisjoni muudatusettepanek on tehnilise täpsustuse iseloomuga: kriminaalmenetluse seadustiku eelnõu normitehnilisele märkusele lisatakse kaks viidet.

Mida siis juhtivkomisjoni otsustas? Esitada eelnõu teise lugemise jätkamiseks Riigikogu täiskogu 11. juuni istungi päevakorda ja teha ettepanek teine lugemine lõpetada. Protokolli huvides pean täpsustama, et täna on juba 12. juuni. Ka oli komisjoni ettepanek, et kui teine lugemine lõpetatakse, suunata eelnõu Riigikogu täiskogu päevakorda kolmandale lugemisele neljapäevaks, 12. juuniks ettepanekuga viia läbi lõpphääletus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas ettekandjale on küsimusi? Palun, Mailis Reps!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Ettekandjana oled sa kindlasti teadlik, et meil on terve suur ekspertnõukoda arutanud kriminaalmenetluse muutmist ja ühine seisukoht on olnud, et me tuleme sügisel Riigikogus välja suurema või väiksema paketiga – oleneb, kuidas minister ministeeriumi inimestega kokku lepib –, et kriminaalmenetluses muudatusi teha. Üks nendest on üsna sarnane sellega, mida Keskerakonna fraktsioon välja pakkus. Kas seda ka komisjonis arutati või te jäite ootele, milline eelnõu ministeeriumis valmib?

Kalle Laanet

Me arutasime seda küsimust mitmel komisjoni istungil. Seega tõesti oli too Keskerakonna fraktsiooni muudatusettepanek meil arutusel ja me jõudsime seisukohale, et kui Justiitsministeerium on suurema paketi valmis saanud, siis sellega koos läheb ka teie ettepanek põhjalikule arutamisele.

Aseesimees Laine Randjärv

Kas on veel küsimusi? Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Kalle Laanet! Kas on kõnesoove? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu kohta on tehtud kaks muudatusettepanekut, mõlemad on esitanud juhtivkomisjon. Vaatame need läbi. Muudatusettepanek nr 1 on õiguskomisjonilt, juhtivkomisjoni ettepanek – arvestada täielikult. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Valmistume hääletamiseks.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 1, mille on esitanud õiguskomisjon. Juhtivkomisjoni on seda arvestanud täielikult. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 46 Riigikogu liiget, vastu 12, erapooletuid ei ole. Ettepanek leidis toetust.

Teine muudatusettepanek on samuti õiguskomisjoni esitatud, juhtivkomisjoni on seda arvestanud täielikult. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 578 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

21. Kalapüügiseaduse muutmise seaduse eelnõu (620 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Meie tänane 21. päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud kalapüügiseaduse muutmise seaduse eelnõu 620 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli keskkonnakomisjoni liikme Annely Akkermanni!

Annely Akkermann

Austatud eesistuja! Head kolleegid! Tahaks öelda head ööd, aga peab vist ütlema tere hommikust. Vabariigi Valitsus algatas 17. märtsil 2014. aastal kalapüügiseaduse muutmise seaduse eelnõu. Selle esimene lugemine lõpetati 16. aprillil ning muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 5. mai 2014. Riigikogu liikmed, fraktsioonid ega teised komisjonid muudatusettepanekuid ei esitanud. Keskkonnakomisjon vormistas kolm muudatusettepanekut. Esimese ja teise lugemise vahelisel perioodil on eelnõu käsitletud kahel komisjoni istungil. 19. mai ja 3. juuni istungil osalesid ning esitasid oma ettepanekuid Põllumajandusministeeriumi ja Keskkonnaministeeriumi esindajad.

Muudatusettepaneku nr 1 aluseks on Pärnu rannakalurite soov kehtestada seaduslik alus räime väljapüügi mahtude jaotamiseks kastmõrdade kaupa. Nimelt pöördusid Hädameeste ja Tahkuranna valla kutselised kalurid Riigikogu poole probleemiga, et ebaõiglase räimepüügi korralduse tõttu jaotub Pärnu maakonnas Liivi lahel paikneva püügirajooni räi-

mesaak ja sellest tulenevalt ka kalurite sissetulek ebavõrdselt. Kalurid andsid teada, et viimastel aastatel on räimepüügikvoot Pärnu maakonnas Liivi lahel kõigile räimepüügiluba omavatele kaluritele ühine olnud. Räimepüügi avanedes algab kutseliste kalurite vahel nn olümpiapüük. Suuremat sissetulekut saavad need, kes püügiperioodi vältel rohkem räime suudavad püüda. Räum jõuab aga Liivi lahe eri osadesse eri ajal ning olümpiapüük lõpeb mõnel aastal varem, kui räum üldse kõigi kalurite püügialadele on jõudnud. Muudatusettepanekuga täiendatakse kalapüügiseadust nii, et Vabariigi Valitsus võib kehtestada aastase lubatud räimesaagi ühe kastmõrra kohta. Eelnõu pakub välja ka võimalused kastmõrraga püügi õiguse üleandmiseks ja sanktsioonid ülepüügi korral.

Muudatusettepanekuga nr 2 sätestatakse, et püüasustusega väikesaare elaniku ajaloolist püügiõigust saab võõrandada ainult sama väikesaare elanikule, kes on rahvastikuregistri järgi sellel saarel püsivalt elanud vähemalt ühe aasta.

Muudatusettepanek nr 3 sätestab, et Vabariigi Valitsus võib kehtestada püügivõimalused merel veealade kaupa ja lubatud aastase saagi kastmõrraga püügil esmakordselt 2015. aastaks. Veel on eelnõus tehtud tehnilisi ja keelelisi muudatusi, mis ühelgi juhul ei muuda selle sisu.

Keskkonnakomisjon võttis oma 3. juuni istungil vastu järgmised menetluslikud otsused: esitada eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu päevakorda 11. juuniks, millest sai 12. juuni; teha ettepanek teine lugemine lõpetada ja kui see lõpetatakse, siis saata eelnõu kolmandale lugemisele 18. juuniks, millal võiks teha ka lõpphääletuse. See on minu poolt kõik. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Väino Linde!

Väino Linde

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Kuna aeg on juba hiline, siis küsin lühidalt. Sinu ettekandest vilksatas läbi termin "olümpiapüük". Kas see on midagi, mis on seotud sportliku kalapüügi harrastusega või mis? Äkki sa selgitad?

Annely Akkermann

Jah, see on väga sportlik tegevus. Räimekvoot on kaluritele ühine ja kuni kvoodi ammendumiseni püütakse võidu. Probleem on selles, et kaluritel on kindlaks määratud püügialad ja räum jõuab varem ühtedele püügialadele, kus võistlus võib olla käinud juba näiteks kaks nädalat, kui teistele alles antakse stardipauk. Aga see saab nüüd muudetud, et selleski vallas oleks aus sport.

Aseesimees Laine Randjärv

Väga suur tänu! Väga huvitav teadmine. Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Lugupeetud komisjonipoolne ettekandja! Minu küsimus on ajendatud eelmisest küsimusest. Te ütlesite, et räum jõuab Eestis eri paikadesse erineval ajal. Kui Eesti rannajoont vaadata, kuidas räum Eestisse jõuab, kas suunaga põhjast lõunasse või lõunast põhja? Kas oskate seda meile öelda?

Annely Akkermann

Selle vastuse jään ma võlgu. Komisjon seda ei arutanud. Aga niipalju kui ma kalapüügist tean, kala läheb varem soojemasse vette, mis on Pärnu lahe madalamas osas. See on säärane ala, kus vesi on varem soe.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kas see seadus puudutab ainult Kihnu saart?

Annely Akkermann

See seadus puudutab kõiki Eesti räimepüüdjaid. Aga probleemid veealadel on väga erinevad ja kõikide veealade kalurkonnad saavad ise otsustada, kas nad soovivad räimekvoodi jaotamist kastmõrdade kaupa või soovivad jätkata olümpiapüüki.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Priit Sibul!

Priit Sibul

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Komisjoni istungil oli Keskkonnaministeeriumi esindaja, kes ei olnud veendunud, et see tulevane seadus aitab probleemid kaugemas perspektiivis lahendada. Teie meelest, ma saan aru, aitab lahendada. Mis te arvate, miks Keskkonnaministeeriumile asjad teistmoodi tunduvad?

Annely Akkermann

Tõepoolest, Keskkonnaministeeriumi esindajad on olnud teistsugusel seisukohal. Vastuväiteid esitas eelnõu esimesel arutamisel Kaire Märtin ja hiljem härra Tuvi. Aga need vastuväited olid väga üldised, nende arvates rääkimiseks jaotamine kastmõrdade kaupa ei leevenda probleeme kalavarude kasutamisel. Neist võib selles mõttes aru saada, et kui nad vaatavad Liivi lahe kalavaru kui ühtset kalavaru, siis kalavaru kaitse mõttes ei ole vahet, kuidas konkreetne kogus välja püütakse, kas võistu või jaotatuna kastmõrdade kaupa. Küll on vahe selles, kuidas jaotub tulu kalurite vahel, ja see jaotus peaks olema õiglane.

Aseesimees Laine Randjärv

Tõnis Kõiv, palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh, proua juhataja! Hea kolleeg! Selles eelnõus on üks tähtis paragrahv, mis puudutab püügiõigusega väikesaare püügelanike ajaloolist püügiõigust ja selle võõrandamisele seatavaid piiranguid. Me keskkonnakomisjonis lisasime sinna veel ühe piirangu, et inimene, kellele võõrandatakse, peab olema registri järgi saarel vähemalt ühe aasta elanud. Saaksid sa jagada ka saalile infot, miks me just ühe aasta kokku leppisime, miks mitte pikemat või lühemat perioodi?

Annely Akkermann

Aitäh küsimuse eest! Inimesed, kes väikesaarel elavad, on tavaliselt väiksema sissetulekuga. Väikesaare põliselaniku ning sinna puhkemaja või suvekodu ostanute rahakotid on teinekord väga erineva kaaluga. Võib juhtuda, et kui ajalooline püügiõigus tuleb müügile, siis näiteks Tallinna sissetulekuga inimesel on lihtsam seda omandada. Teine argument on konkreetsed juhtumid, kui on end selleks puhuks

sisse kirjutatud ainult üheks päevaks. Komisjon kaalus, kui pikk võiks nõutav periood olla, kui kaua peaks konkreetne inimene olema väikesaarel elanud, et püügiõigust omandada. Ma arvan, et pakutud lahendus on täiesti mõistlik.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaanus Tamkivi!

Jaanus Tamkivi

Täna, juhataja! Lugupeetud ettekandja! Tahan küsida, kas me oma kvoodijaotusega oleme nüüd jõudnud lõpplahenduseni või on tulevikus veel mingit arenguruumi. Seda on nii palju muudetud, küll on kvooti jagatud maakondade kaupa, küll vee-, mereruutude kaupa. Nüüd siis kastmõrdade kaupa. Kas tulevikus on veel arenguruumi või on ideaalne lõpptulemus saavutatud?

Annely Akkermann

Ma arvan, et tänu sellele eelnõule muutub olukord paindlikumaks. Sellest oli juttu esimesel lugemisel, ma ei hakanud seda üle kordama. Varem oli Põhja-Eesti üks püügiõigusega Läänemaast kuni Ida-Virumaani ning võis juhtuda, et ühe maakonna räämebrigaadid püüdsid ka kuamiga ära terve selle piirkonna kvoodi. Muudatus, kui sellest eelnõust saab seadus, annab kalurkondadele võimaluse veealade lõikes konsensus saavutada ja teha Vabariigi Valitsusele oma ettepanek, kuidas selles piirkonnas on kõige parem kvooti jagada. See, nagu oli Liivi lahe kalurite taotlus, ei sobi kindlasti Saaremaa kalurkonnale.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Erki Nool!

Erki Nool

Aitäh, austatud juhataja! Austatud ettekandja! Võib-olla kolleeg Väino Linde peaks täpsustama, kas Pärnu kalurid on Eesti Olümpia-komiteelt palunud õigust kasutada sõna "olümpiapiipüük". Kõik, mis on olümpiaga seotud, peaks olema olümpia-komiteest loa saanud. Aga see selleks. Kalanduses on üldiselt käibel termin "ajalooline püügiõigus". Kas ei peaks seda mõistet natukene täpsustama? Ajalooga ei ole ju tegelikult midagi pistmist. Need õigused anti ju veidi rohkem kui kümme aastat tagasi.

Kui laiemale üldsusele räägitakse ajaloolisest püügiõigusest, siis kõik mõtlevad kolm või neli põlve tagasi toimunule. Tegelikult sai ajalooline püügiõigus alguse vist 2002. aastal. Kas ei peaks seda terminit muutma?

Annely Akkermann

Ma ei oska öelda, selle eelnõu menetluse käigus see küsimus ei tõusetunud. Ajalooline püügiõigus sätestati 2001. aastal. Idee poolest pidi see andma kaluritele kindlust, et neil on teatud arv püügivahendeid, millega nad saavad püüda. Teistpidi see muutis olukorra keerulisemaks, sest kalavarude püügi õigust hakati vähendada nende nn ajalooliste püügivahendite arvu kärpimise abil. Ajalooline püügiõigus muutus kauplemise objektiks ning seal tuli mängu kaks aspekti. Ühest küljest jäi kalurile ajalooline püügiõigus püüda väga vähese arvu nakkevõrkudega. Viie võrguga kutselisel kaluril kalale minna aga ei kannata, kulud on suured. Teine negatiivne aspekt, mis tekkis, on see, et kala vahendajad ja kalatööstuste omanikud on ajaloolist püügiõigust kokku otnud ning kaluritest on saanud suhteliselt odav töötajad. Need on kaks halba tagajärge, mis ajaloolise püügiõiguse rakendamisel on ilmnenud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Igor Gräzin!

Igor Gräzin

Jätkan Tõnis Kõivu ja Erki Noole küsimustest. Ajalooline püügiõigus kehtestati aastal 2001. Eesti riigi ametlik doktriin on järjepidevus, st me oleme selle riigi järeltulijad, mille olemasolu 1940 ära lõpetati. Ajaloolise kalapüügiõiguse aluseks on teatavasti kolhooside brigaadid ja kolhooside lülid ning ajaloolise püügiõiguse puhul on meie eesmärk säilitada kolhoosikord igavesti. Sellest ma parem ei räägigi, et üks aasta on ajaloo vaatevinklist üllatavalt koomiline määratlus. Inglise, kes kuulis, et kusagil toimub teine traditsiooniline festival, pidi äärepealt surnult maha kukkuma – teine ei saa olla traditsiooniline! Ja üks aasta ei ole ajalugu. Kas mul on õigus?

Annely Akkermann

Jah, härra Gräzin, teil on täiesti õigus. Suur tänu teile selle repliigi eest! Tõepoolest, mis

puutub kastmõrraga püüki, siis ajalooline õigus baseerub kolhoosikorral. Teil on täiesti õigus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peep Aru!

Peep Aru

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Kas komisjonis arutati ajaloolise püügiõiguse võõrandamise piiramisega seonduvalt selle läbiviimist ka Võrtsjärvel?

Annely Akkermann

Ei, seda komisjonis ei arutatud. Aitäh küsimuse eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas on veel küsimusi? Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Annely Akkermann!

Annely Akkermann

Ma tänan teid kõiki huvi tundmast minu jaoks nii olulise teema vastu sellel hilisel tunnil! Suur tänu teile!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimissoovi ei ole. Juhtivkomisjon on esitanud kolm muudatusettepanekut, vaatame need läbi. Muudatusettepanek nr 1 keskkonnakomisjonilt, juhtivkomisjon: arvestada täielikult. Muudatusettepanek nr 2 keskkonnakomisjonilt, juhtivkomisjon: arvestada täielikult. Palun, Kaia Iva!

Kaia Iva

Aitäh! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Laine Randjärv

Valmistume hääletamiseks.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 2, mille on teinud keskkonnakomisjon. Juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada seda täielikult. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Ettepaneku poolt on 60 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Ettepanek leidis toetust.

Muudatusettepanek nr 3 on keskkonnakomisjoni esitatud, juhtivkomisjon on arvestanud

seda täielikult. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 620 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

22. Jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu (661 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Päevakorrapunkt nr 22 on Vabariigi Valitsuse algatatud jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu 661 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli keskkonnakomisjoni liikme Jaanus Tamkivi!

Jaanus Tamkivi

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Keskkonnakomisjon arutas eelnõu 661, jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu oma istungil 3. juunil. Esimene selleteemaline arutelu toimus keskkonnakomisjonis aga 21. mail. Muudatusettepanekute esitamise tähtpäevaks määrati 29. mai. Tähtaja jooksul Riigikogust ühtegi muudatusettepanekut ei laekunud, küll aga tegi Keskkonnaministeerium keskkonnakomisjonile ettepaneku eelnõus teatavad muudatused teha. Need on, tõsi küll, väga tehnilist laadi ja võib-olla eraldi tutvustamist ei vaja. Aga arutelu tulemusena vormistas keskkonnakomisjon kaheksa muudatusettepanekut. Need hääletati komisjonis kõik läbi ja võeti vastu konsensusega, mis tähendab seda, et saavutati täielik üksmeel. Pärast seda, kui muudatusettepanekud olid läbi hääletatud, asuti menetluslike otsuste juurde. Tehti ettepanek võtta eelnõu 661 täiskogu päevakorda 11. juuniks, teine lugemine lõpetada ja saata eelnõu kolmandale lugemisele, kui teine lõpetatakse, 18. juuniks. Ka on ettepanek viia läbi eelnõu 661 lõpphääletus. Kõik need otsused võeti vastu konsensusega. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Väino Linde, teie küsimus!

Väino Linde

Aitäh! Hea ettekandja, palju tänu põhjaliku ettekande eest! Aga kas sa võiksid täpsustada, mis selle eelnõu seaduseks muutumise järel tavakasutaja seisukohast muutub?

Jaanus Tamkivi

Tuletan teile praegusel õige varasel hommikutunnil meelde, et eelnõu eesmärk on võtta Eesti õigusesse üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmete kohta. See puudutab eelkõige tootjaid ja elektroonikaseadmete müüjaid. Tavatarbija elus muutub väga vähe. Läheb lihtsalt pisut hõlpsamaks väikeste elektroonikaromude tagastamine. Aga põhieesmärk on suunatud sellele, et elektroonikaromusid oleks võimalik paremini kokku koguda ja taaskasutusse võtta. Nii et eelnõu puudutab pigem juriidilisi isikuid kui eratarbijaid.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea eesistuja! Hea ettekandja! Minule saatis hiljuti minu lepingupartnerist prügifirma kirja, et ta kavatseb minu kontainerit tulevikus tühjendada üks kord kvartalis. Kujutage endale ette suvel 30-kraadise soojaga seda prügikontainerit – ikka väga meeldiv kunstiteos minu hoovi peal! Kas see seaduseelnõu kuidagi parandab minu kui kodaniku olukorda, nii et minu prügifirma auto käib endiselt kord kuus, nagu ta seni on käinud?

Jaanus Tamkivi

Lugupeetud küsija! Ma saan teie suurest hingevalust muidugi aru, aga kui päevakorda vaadata, siis jäätmeseaduse muutmise on täna korra veel päevakorras ja teie küsimus pigem puudutab seda teist seaduseelnõu.

Aseesimees Laine Randjärv

Kas on veel küsimusi? Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Jaanus Tamkivi! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Eelnõu muutmiseks on juhtivkomisjon teinud kaheksa ettepanekut, vaatame need läbi. Muudatusettepanek nr 1 keskkonnakomisjonilt, juhtivkomisjon – arvestada täielikult. (Sumin saalis.) Austatud härra Riisalu, me vaatame praegu muudatusettepanekuid läbi! Muudatusettepanek nr 2 keskkonnakomisjonilt, juhtivkomisjon – arvestada täielikult. Muudatusettepanek nr 3, juhtivkomisjoni ettepanek – arvestada täielikult. Muudatusettepanek nr 4, juhtivkomisjon – arvestada täieli-

kult. Muudatusettepanek nr 5, juhtivkomisjon – arvestada täielikult. Muudatusettepanek nr 6, juhtivkomisjon – arvestada täielikult. Palun, Kaia Iva!

Kaia Iva

Aitäh! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Laine Randjärv

Valmistume hääletamiseks.

Austatud härra Riisalu ja austatud Riigikogu! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 6, mille on teinud keskkonnakomisjon. Juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada seda täielikult. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 58 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Jüri Morozov, palun!

Jüri Morozov

Mul on protseduuriline küsimus: mis oli selle hääletuse iva?

Aseesimees Laine Randjärv

Kaia! Ettepanek nr 6 on vastu võetud.

Muudatusettepanek nr 7 keskkonnakomisjonilt, juhtivkomisjon on arvestanud seda täielikult. Muudatusettepanek nr 8 keskkonnakomisjonilt, juhtivkomisjon on arvestanud seda täielikult. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 661 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

23. Ruumiandmete seaduse muutmise seaduse eelnõu (652 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Päevakorrapunkt nr 23 on Vabariigi Valitsuse algatatud ruumiandmete seaduse muutmise seaduse eelnõu 652 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli keskkonnakomisjoni liikme Rein Randveri!

Rein Randver

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Keskkonnakomisjoni päevakorras oli ruumiandmete seaduse muutmise seaduse eelnõu 652 täna 3. juunil. Meenutuseks ütlen, et eelnõu esimene lugemine oli 21. mail. Muuda-

tusetpanekute esitamise tähtpäevaks määrati 29. mai, selleks ajaks muudatusettepanekuid ei esitatud. Tulenevalt sellest olid komisjoni menetluslikud otsused järgmised: teha ettepanek võtta eelnõu 652 täiskogu päevakorda 11. juuniks (tegelikult arutame seda aga 12. juunil), teha ettepanek teine lugemine lõpetada ja saata eelnõu kolmandale lugemisele, kui teine lugemine lõpetatakse, 18. juuniks ning viia siis läbi lõpphääletus. Kõik otsused langetati konsensuslega. Täna teid!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tõnis Kõiv!

Tõnis Kõiv

Aitäh, proua juhataja! Hea kolleeg! Kuidas sa seda väikest seadusmuudatust hindad? Kas tegemist on rohkem sisulise või formaalse muudatusega?

Rein Randver

Aitäh küsimuse eest! Eesti ruumiandmete seadus, mis võeti vastu 2011. aastal, on väga põhjalik. Kuid Euroopa Komisjon analüüsis seda korralikult ja leidis kaks väikest punkti-kest, milles me ei täida üldisi nõudeid. Neid kaht Euroopa Komisjoni nõudmist selles seaduseelnõus arvestatakse. Nüüd peaks meil kohe olema väga täiuslik ruumiandmete seadus.

Aseesimees Laine Randjärv

Kas on veel küsimusi? Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Rein Randver! Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu kohta muudatusettepanekuid ei laekunud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 652 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

24. Jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu (455 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Meie tänane viimane päevakorrapunkt, nr 24, on Inara Luigase, Kalle Laaneti, Lembit Kaljuvee ja Rainer Vakra algatatud jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu 455 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli keskkonnakomisjoni aseesimehe Erki Noole!

Erki Nool

Austatud istungi juhataja! Austatud saalis viibijad! Jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu algatasid Riigikogu liikmed 19. juunil 2013. aastal. Esimene lugemine lõpetati mullu 18. septembril ja muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 2. oktoober 2013. Keskerakonna fraktsioon esitas seitse muudatusettepanekut, keskkonnakomisjon ise vormistas ka seitse muudatusettepanekut.

Eelnõu on olnud komisjonis arutusel mitmel korral. Esimene kord oli 12. detsembril eelmisel aastal. Järgmisel korral oli arutelu 17. märtsil, siis 21. aprillil, 24. aprillil ja 3. juunil. Lisaks oli 27. mail nõupidamine jäätmemajanduse tuleviku üle, kuhu olid kutsutud kohaliku omavalitsuse üksuste ja kolme piirkondliku omavalitsuste koostööstruktuuri esindajad. Kõikidel nendel koosolekutel andsid selgitusi Keskkonnaministeeriumi esindajad.

Jäätmeseaduse muutmise ettepanekute sisu on järgmine. Esimene ettepanek on jätta eelnõu §-st 1 välja punkt 1, mis tunnistab kehtetuks jäätmeseaduse § 66 lõike 1¹. Selle kohaselt võib jäätmeveo korraldada niimoodi, et jäätmeid vedava ettevõtja ainus klient ja tema tasu maksja on kohaliku omavalitsuse üksus või viimase volitatud mittetulundusühing. Sellisel juhul lasub jäätmevaldajate üle arvestuse pidamise ning nendega arveldamise kohustus kohaliku omavalitsuse üksusel või viimase volitatud mittetulundusühingul.

Paragrahvi 67 lõiget 1 täiendatakse lausega järgmises sõnastuses: "Viimasel juhul võivad koostööd tegevate kohaliku omavalitsuse üksuste haldusterritooriumid moodustada ühe veopiirkonna, arvestades käesoleva paragrahvi lõikes 5 sätestatud piirkonna elanike arvu."

Muudatusettepanek nr 3: vastavalt jäätmeseaduse § 67 lõike 1 esimesele lausele korraldab korraldatud jäätmeveo teenuse osutaja leidmiseks kohaliku omavalitsuse üksus iseisvalt või koostöös teiste kohaliku omavalitsuse üksustega teenuste kontsessiooni lähtuvalt riigihangete seaduses sätestatust. Muudatusettepanek nr 4: vastavalt jäätmeseaduse § 71 lõike 2 punktile 2 sätestab kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu kehtestatav jäätmehoolduseeskiri "jäätmetest tervisele ja keskkonnale tuleneda võiva ohu vältimise või kui see ei ole võimalik, siis vähendamise meetmed, sealhulgas olmejäätmete regulaarne ära-

vedu tiheasustusalalt vähemalt üks kord nelja nädala jooksul ja hajaasustusalalt vähemalt üks kord 12 nädala jooksul". Eelnõu § 1 punktiga 3 täiendatakse jäätmeseaduse § 71 lõike 2 punkti 2 sättega, mille kohaselt lubatakse olmejäätmete regulaarset äravedu vähemalt üks kord 12 nädala jooksul lisaks hajaasustusalale ka tiheasustusalal juhul, kui biojäätmete käitlemine jäätmetekkekohas on võimalik. Selle täienduse ellurakendamine sõltub iga kohaliku omavalitsuse üksuse valikust. Keskkonnakomisjoni vormistatud muudatusettepanekuga täpsustatakse jäätmeseaduse § 71 lõike 2 punkti 2 sõnastust nii, et punkti 2 tekst vormistatakse kahelauselisena ning selles asendatakse sõna "käitlemine" sõnaga "kompostimine" ja "võimalik" asendatakse sõnaga "tagatud".

Muudatusettepanek nr 5. Komisjon teeb ettepaneku täiendada eelnõu § 1 punktiga 4, millega täiendatakse jäätmeseaduse § 71 lõiget 2 punktiga 2¹ biojäätmete kompostimise nõuete sätestamise kohta kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu poolt kehtestatavas jäätmehoolduseeskirjas. Säärase sätte jäätmeseadusse lisamine võimaldab kohalikul omavalitsusel rakendada eelnõu § 1 punktis 3 toodud sätet, mis võimaldab biojäätmete kompostimise nõuete täitmise korral jäätmetekkekohas vähendada olmejäätmete äraveo sagedust tiheasustusalal ühele korrale 12 nädala jooksul. Muudatusettepanekud nr 6–8. Eelnõu § 1 punkti 1 jõustumise korral tuleks nende kohaliku omavalitsuse üksuste puhul, kes korraldavad praegu jäätmevedu jäätmeseaduse § 66 lõike 1¹ kohaselt, arvestada õiguspärase ootuse põhimõttega. Seetõttu täiendatakse keskkonnakomisjoni ettepanekul jäätmeseadust §-ga 136⁶ korraldatud jäätmeveo lepingute kehtivuse kohta, mille kohaselt jäätmeseaduse § 66 lõike 1¹ rakendamiseks – see kehtib vastavalt eelnõu §-le 2 kuni 2014. aasta 1. oktoobrini – sõlmitud lepingud kehtivad nende kehtivusaja lõpuni (eelnõu § 1 punkt 5). Seadust täiendatakse ka paragrahvi 136⁸ jäätmeseaduse § 66 lõike 1¹ rakendamise kohta, mille kohaselt pooleliolevad riigihankemenetlused ning lepingute menetlused jäätmeseaduse § 66 lõike 1¹ rakendamiseks – nagu öeldud, see kehtib kuni 2014. aasta 1. oktoobrini – viiakse lõpuni ja nendes menetlustes sõlmitud lepingud kehtivad nende kehtivusaja lõpuni (eelnõu § 1 punkt 7).

Lisaks täiendatakse eelnõu keskkonnakomisjoni ettepanekul jäätmeseaduse §-ga 136⁷ jäätmete äraveo sageduse kohta. Selle kohaselt enne 2014. aasta 1. oktoobrit sõlmitud korraldatud jäätmeveo kontsessioonilepingud kehtivad nende kehtivusaja lõpuni lepingutes ettenähtud jäätmete äraveo sagedusega (eelnõu § 1 punkt 6).

Muudatusettepanekuga nr 9 teeb keskkonnakomisjon ettepaneku täiendada eelnõu §-ga 2 ja seadustada eelnõu 1. oktoobril 2014. aastal. Nimetatud jõustumisaeg jätab kõikidele asjaomastele isikutele ja asutustele piisavalt aega seadusega tutvumiseks ning selle rakendamiseks.

Tänavu 5. mail saadeti kõikide kohaliku omavalitsuse üksuste juhtidele eelnõu tööversioon ja kutsuti neid Riigikogusse osalema 27. mail korraldatud eelnõu arutelule, sh esitama oma muudatusettepanekuid.

Eelnõus on tehtud ka tehnilisi ja keelelisi muudatusi, mis ühelgi juhul ei muuda eelnõu sisu.

Keskkonnakomisjon otsustas oma 3. juuni istungil esitada eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu päevakorda 11. juuniks, teha ettepanek teine lugemine lõpetada ning kui teine lugemine lõpetatakse, saata eelnõu kolmandale lugemisele.

Veidi ka mõningatest menetluse momentidest. Keskkonnakomisjon palus eelnõu vastavuse kohta põhiseadusele ning seaduse jõustumisega kaasnevate muudatuste ja mõjude kohta arvamust nii põhiseaduskomisjonilt kui ka Riigikogu õigus- ja analüüsiakonnalt. Üldjoontes on eelnõu põhiseadusega kooskõlas, oli õigus- ja analüüsiakonna nõuniku Silver Sära vastus. Samuti ei tuvastatud silmanähtavat vastuolu Euroopa kohaliku omavalitsuse hartaga. Riigil on õigus otsustada, milliste reeglite järgi kohalikud omavalitsused jäätmevedajat valivad. Samas märgiti, et § 67 lõike 1 puhul tuleks nimetada veopiirkondade moodustamise piiramise põhjused, kui need on olemas. Lisaks tuleks eelnõusse lisada rakendusätted. Seda on keskkonnakomisjon ka teinud.

Põhiseaduskomisjon juhtis tähelepanu asjaolule, et eelnõu § 1 punktist 2 ei selgu üheselt, kas ühiste jäätmeveo piirkondade moodustamisel tuleb arvestada ka jäätmeseaduse § 67 lõikes 5 sätestatud 30 000 elaniku piirangut või võimaldab vastav regulatsioon moodustada

määratlemata suurusega veopiirkonda. Lisaks ei selgu eelnõust, kas juhul, kui omavalitsusüksusega koostöös leitud vedajaga sõlmitud veolepingud lõppevad, kaotab kehtivuse ka omavalitsusüksuste ühine jäätmeveo piirkond või mitte. Nad tegid ettepaneku eelnõu edasisel menetlemisel neid küsimusi täpsustada. Põhiseaduskomisjon ei näinud riivet põhiseadusega.

Nii palju lühidalt veel, et selle eelnõu menetlemine on tekitanud suhteliselt palju emotsioone. Enamik kohalikke omavalitsusi seda ei toeta, aga mõned üksikud siiski toetasid. Ma praegu meelevaldselt pakun, et umbes 30 kohalikku omavalitsust eelnõu ei toetanud, neli või viis toetasid. Väga palju tekitas diskussiooni just veosageduse võimalik harvendamine 12 nädala peale. Eelmise jäätmeseadust puudutanud eelnõu arutelul kolleeg Aivar Riisalu selle kohta juba küsis. Selgitan, et kohalikul omavalitsusel on õigus ainult sel juhul lubada vähendada jäätmeveo sagedust, kui on tagatud kompostimise võimalus. Minu poolt hetkel kõik.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Laekunud on hulk küsimusi. Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Lugupeetud komisjoni esindaja! Kellaaeg on hiline ja inimesed avameelsemad. Kui me saali tagaosas küsisime komisjoni esimehe käest, mis selle eelnõuga inimeste jaoks paremaks läheb, siis ta vastas, et ei lähe midagi, aga Edgarilt võtame üht-teist ära. Kas see ongi tavapärane praktika, et üks parlamendi komisjon tegeleb eelnõudega, mis konkreetset just ühte omavalitsust kõige valusamalt löövad? On ju aru saada, mis oli Luigase, Laaneti, Kaljuvee ja Vakra eesmärk selle eelnõu esitamisel. Aga mis on komisjoni eesmärk selle eelnõu saatmisel esimesele ja teisele lugemisele siin saalis? Kas see on tavaline keskkonnakomisjoni praktika, et ühele omavalitsusele lihtsalt tehakse ära?

Erki Nool

Kindlasti ei ole keskkonnakomisjoni tavaline praktika kohalikele omavalitsustele ära teha. Komisjon on lihtsalt eri valdkondades muutnud regulatsioone, mis puudutavad koha-

likke omavalitsusi. Jah, ka meil komisjonis tõstataks mitmel korral seesama küsimus, kas me teeme nn Tallinna seadust. Paljud teisedki komisjonid on arutanud eri valdkondi käsitlevaid Tallinna seadusi.

Kui nüüd meelevaldselt seda koridorijuttu seletada, siis üks komisjonis arutatud küsimus oli, kas see muudatus teeb prügiveo hinna kallimaks või odavamaks. Enamik vastajaid arvas, et teeb kallimaks. Loomulikult see kõik on väga subjektiivne, me ei oska seda ette arvata. Aga kui me vaatame majapidamiskulutusi üldse, siis jäätmeveo tasu ei ole sugugi mitte kõige suurem kulutus. Samas, minu isiklik hinnang on see, et jäätmevedu kindlasti kallineb. Sellel on mitu põhjust, üks on kütuse kallinemine. Teiseks, alates 2020. aastast me peame teatud eurodirektiivide kohaselt liigiti kogumist suurendama, nii et me peame hakama jäätmeid rohkem sorteerima. See on ajamahukam ja ka ära veo mõttes keerulisem. Jäätmeveo tasu lähiaastatel ilmselt kasvab.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urbo Vaarmann!

Urbo Vaarmann

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud komisjonipoolne ettekandja Erki! Me oleme koos seda eelnõu arutanud ja kuulnud eri osapooli. Mulle jääb aina rohkem mulje, et kogu asja üritatakse mingi firma kätte mängida. Kuidas sa seda komisjoni poole pealt vaadates oskad kommenteerida? Kas käib selline väike turu jagamine või kuidas sulle tundub?

Erki Nool

Väga paljud keskkonnakomisjonis arutusel olevad eelnõud puudutavad kas otseselt või kaudselt ressursside jagamist. Näiteks võib tuua metsaseaduse ja kõik muud sellised asjad. Me võime siin igasuguseid seoseid luua. Praegu on Eestis jäätmeturul kaks suurt tegijat, kellele kuulub 95% turust, ja üks on 5% omavosnik. Nii et jäätmevedajaid väga palju järele jäänud ei ole. Eelmise aasta lõpupoole olid ka mingisugused muudatused omandivormis. Eks elu näitab, kas see muudatus toob väikeettevõtetele juurde või mitte, aga kindlasti aastast aastasse läheb väikeettevõtete turule sisenemine raskemaks. Jäätmemajanduses on võtmetegija see, kes haldab kogu ahelat, kuna tal on palju

lihtsam hangetes osaleda ja vähemalt ajutiselt pakkuda madalamat hinda kui uued turule tulijad.

Aseesimees Laine Randjärv

Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Aitäh, proua juhataja! Austatud ettekandja! Vabariigi Valitsus otsustas 12. juuni istungil ühel häälel eelnõu mitte toetada, sest Keskkonnaministerium pidi alustama jäätmeveo muutmise tervikliku kontseptsiooni väljatöötamist. Siit küsimus: miks ei oodata ära ministeeriumi eelnõu ega lahendada küsimust terviklikult? Kas te oskate sellele omapoolse seletuse anda?

Erki Nool

Jah, see teema oli ka meil kevadel arutusel. Aga ma olen vist siit puldist juba öelnud, et poliitikas ei ole kunagi midagi kindlat. Mõnikord tuleb mõningad seadused kiiresti vastu võtta, mõnikord mõned asjad lükatakse pisut edasi. Jah, Vabariigi Valitsus esialgu ei toetanud seda. Ministerium on aga nüüd pisut oma hinnangut muutnud ja sellepärast oleme menetlusega edasi läinud.

Unustasin kogu selle pika ettekande juures mainida, et viimasel istungil me pisut muutisime pakutavaid tähtaegu. Ka ministerium toetas seda, et seadus hakkaks kehtima 1. jaanuaril 2015. aastal. See on just protseduuride tõttu vajalik. Kohalikud omavalitsused peavad kindlasti oma määrustes kehtestama kompostimise nõude ja selleks on aega vaja. Omavalitsuste võimekus – nii teadmiste poolest kui ka kiire tegutsemise võimekus, suutlikkus määrusi valmis teha on erinev. Viimasel istungil tegi kolleeg Tõnis Kõiv ettepaneku tuua seaduse jõustumise aeg 1. jaanuarilt 2015. aastal 1. oktoobriks sellel aastal. Komisjon toetas seda ettepanekut.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kaia Iva!

Kaia Iva

Aitäh! Korraldatud olmejäätmeveoga seoses ikka aeg-ajalt tõstatub küsimus, kas eraisik peaks tasuma sellise veo eest, kus ta prügi tegelikult ära ei anna, ehk tühisõitute eest. Kas

seda ka eelnõu raames arutati ja üritati sellele probleemile lahendust leida?

Erki Nool

Selle eelnõu menetlemise käigus puudutati väga paljusid jäätmeveoga seotud probleeme. Üks argument eelnõu algatamisel oligi tõsiasi, et meil puudub praegu täielik ülevaade kohalike omavalitsuste jäätmekorraldusest. Ja kui kohalikud omavalitsused korraldavad jäätmevedu, siis me ei saa kontrollida, me ei saa täpselt teada, mille eest me tegelikult maksame. Kas me maksame piltlikult öeldes natuke ka Tallinna TV eest või ainult jäätmeveo eest? Me ei tea, kas hinnas sisalduvad ka tühisõidud või näiteks väravatasud. Nii tegidki viis Riigikogu liiget muudatusettepaneku anda Tarbijakaitseametile suurem pädevus kontrollida nn puukteenuste osutamist. Loomulikult, kui kohalik omavalitsus korraldab jäätmeveo hanke, siis peab ta kindlasti täpsemalt määratlema, mida võib jäätmeveo tingimustesse lisada ja mida mitte. Tühisõidud on tõesti probleem, aga kui praegu on korraldatud jäätmevedu üks kord nelja nädala jooksul, siis lepingu järgi ei ole jäätmevedajal vahet, kas see on täis või tühi konteiner, mida ta tühendamata sõidab.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Hea ettekandja! Teatavasti kaasati eelnõu menetlemise kohalikud omavalitsused, kellelt küsiti seisukohta, kuid nende seisukohtadega ei arvestatud. Kas kaasati veel kedagi, kelle seisukohti ei arvestatud?

Erki Nool

Kohalike omavalitsuste kohta ma ütlesin, et pole õige väita, et me neid ei arvesta. Me võtsime nende seisukohad teadmiseks. Me soovisime ka informatsiooni, kas muudatused, mida me pakume, on põhiseadusega kooskõlas. Kindlasti pole alust öelda, et me Riigikogu õigus- ja analüüsisiosakonna ning põhiseaduskomisjoni arvamusi ei arvesta. Kindlasti arvestame ja nende märkusi on ka muudatuste tegemisel silmas peetud. Aga jah, põhiliselt tegid ettepanekuid kohalikud omavalitsused ja neid me tõesti kõiki ei arvestanud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Täna, proua juhataja! Austatud ettekandja! On avaldatud arvamust, et see eelnõu teenib suurfirmade huvisid ja sellega kiirustamine veel eriti. Kas komisjonis oli juttu, milliste firmade milliseid huvisid see võiks teenida ja et sel juhul on tegemist korruptsioonihõnguga?

Erki Nool

Komisjoni istungitel vähemalt laua taga sellist teemapüstitust ei olnud. Kui te tahate teada, millistest firmadest me võime üldse rääkida, siis nagu ma ennist ütlesin, meil on Eestis kolm tugevamat jäätmeveofirmat, kellest kaks suuremat omavad 95% Eesti jäätmeveoturust. Need on aktsiaseltsid Eesti Keskkonnateenused ja Ragn-Sells. Aga kordan, keskkonnakomisjonis seda juttu üles ei võetud, et me teeme kahe firma jaoks turu teistest osalejatest puhtaks. See on meelevaldne lähene mine, aga igapähe on õigus oma peas seda mõtet arendada, kui soovi on.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma küsin: kuidas üldse on võimalik Riigikogu ette tulla sellise eelnõuga, kui pole teada, kas seaduse vastuvõtmine teeb prügiveo hinna kallimaks või odavamaks? Kuidas see võimalik saab olla?

Erki Nool

Kuidas see on võimalik? Eelnõu algatajate eesmärk ei olnud anda hinnang, kas prügiveo hind on odav või kallis. Algatajate seletuste kohaselt võiks eelnõu prügiveo odavamaks muuta, seda just Põhja-Tallinnas, kus väidetavalt prügiveo hind tõusis 30%. Ma küsisin kahel komisjoni istungil, kas see peab paika. Põhja-Tallinnas elavad inimesed, kes komisjoni külalistena kohal olid, väitsid, et lõpphind – see, mida tarbija arvel näeb – läks odavamaks. Ühel korral räägiti 40%-st, teisel korral oli see summa vist väiksem. Algatajate hea tahe on, et prügiveo hind läheks odavamaks.

Sellest ma juba rääkisin, et minu puhtalt isiklik hinnang on selline, et meie jäätmeveo tasu kasvab ainuüksi sellepärast, et kui näiteks Nõmmel tehakse jäätmeveo hange ning kui on x arv maju ja pole ette teada, mitu majapidamist soovib jäätmete äravedu kord 12 nädala jooksul, siis kindlasti peab jäätmevedaja lisama oletusliku kahjumi kõikide klientide arvestele. Ja see muudab veohinna ühiku kohta kallimaks. Võib-olla see tasu kokkuvõttes ei kasva neil, kes tolle 12 nädala graafiku tellivad, kuna autot on vaja vaid iga kolme kuu tagant. Aga need, kes tühjuduse igaks kuuks tellivad, peavad ilmselt rohkem maksma hakkama. Seal ei ole muud võimalust, muidu jäätmevedu ei toimiks.

Esimees Eiki Nestor

Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Mulle tundub, et te ei ole selle eelnõu sisu selgeks saanud. Kogu maailmas on nii, et kui erafirmalt võetakse mõni teenus ära linna- või vallavalitsuse kätte, siis on alati selge, et hind läheb odavamaks. Selle pärast seda ka tehakse. Kuna te aga sellele küsimusele vastata ei osanud, siis ma esitan teile lihtsama küsimuse. Siin keegi ütles, et tal on kahtlus, et see seadus tehakse suurfirmade tellimusel. Mul on palve: püüdke ära seletada, et ei tehta suurfirmade tellimusel seda seadust, mida te olete pandud kaitsma! Püüdke, äkki õnnestub!

Erki Nool

Härra Lenk, te ilmselt ei kuulanud mu juttu. Tundub, et küsimus oli teil ette valmis mõeldud. Aga alati ei pruugi nii olla, et kui kohalik omavalitsus hakkab mingit teenust osutama, siis see läheb odavamaks. Te olete vana teemee ja teate, et ka Eesti Rahvusringhääling teeb teatud tooteid kallimalt, kui ta saaks täpselt samad tooted sisse ostes.

Aga tulles palve juurde tõestada, et seda ei tehta kahe ettevõtte huvides, pean ütleva, et mul on väga keeruline seda tõestada. Nagu ma Ester Tuiksoo küsimusele vastasin, kõik on vaataja silmades. Võime selle üle spekuloida, aga me ei pea seda tegema. Minu arvates peaks kogu selle eelnõu üle otsustamisel ja hääletamisel enese jaoks selgeks tegema ühe küsimuse: kas kohalik omavalitsus võiks tege-

leda teatud teenuste pakkumisega elanikele või ei võiks. Selles ongi minu arvates otsustamise võti. Ja me ei tohiks siia jälle sisse tuua Tallinna kaasust. See on minu arust kole väide, mida me üritame kogu aeg igal pool esitada, et me peame seaduseelnõu tegema sellepärast, et Tallinn teeb nii või Tallinn teeb naa. Selline lähenemine seadusloomele on väär ja sedasama eelnõu hääletades me peaks eelkõige arvestama seda, kas kohalikel omavalitsustel on õigus teatud teenuseid pakkuda või mitte. Ja ongi kõik.

Esimees Eiki Nestor

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud ettekandja! Minu küsimus on seotud eelnõu esimese punktiga, millest te natuke rääkisite. Selles öeldakse, et § 66 lõige 1¹ tunnistatakse kehtetuks. Seletuskirjas on seda püütud selgitada, aga ikkagi mind see ei rahulda. Ma tahaks teada, kuidas kõik need konkursid hakkavad toimuma peale seda, kui tähtajad on lõppenud. See on üks osa küsimusest. Ja teiseks, kas Keskkonnaministeerium jäi oma positsioonile, et töötatakse välja kompleksvariant?

Erki Nool

Ma hakkam tagumisest otsast pihta. Keskkonnaministeerium töötab oma kompleksvariandi kallal edasi. Loodetavasti me näeme seda juba sügisel. Teie küsimuse esimene pool puudutas eelnõu esimest punkti seaduse § 66 lõike 1¹ tühistamise kohta. Tehakse selline muudatus, et kohalik omavalitsus korraldab jäätmeveo ja seda niimoodi, et vedava ettevõtja kliendiks on jäätmevaldaja, kellele ettevõtja saadab arve. Igale kliendile seega eraldi. Vahelüli kohaliku omavalitsuse näol olla ei tohi. Kõik senised lepingud kehtivad lepinguaja lõpuni, seadus ei ole tagasiulatuva mõjuga. Seadus hakkab kehtima 1. oktoobril, kui see vastu võetakse. Aga kõik lepingud, mis on seni sõlmitud, kehtivad kuni kehtivusaja lõpuni.

Minu isiklik hinnang kodanikuna on, et see 12 nädala jooksul jäätmete äravedamine on jama, vähemalt tiheasustusega alal. Me võime ju näidata, et meil on kompostimisvõimalus olemas, aga kui meil on perekond, kus on väiksed mähkmeid kasutavad lapsed, siis ma ei

tea, kui hügieeniline see on või mis naaber sellest arvab, kui konteiner on tema aia vastas ja seda mähkmeid sisaldavat konteinerit kahe või kolme kuu jooksul ei tühjendata. See on minu isiklik arvamus. Ja mulle isiklikult ei meeldi ka seesama eelnõu esimeses punktis pakutav muudatus § 66 lõike 1¹ tühistamise kohta. See on selline tunnetuslik küsimus, kas võib seda teha või mitte. Arutelude käigus on palju küsitud, miks kohalik omavalitsus võib omada näiteks sibitünni või -autot, aga prügi-autot ei tohi omada.

Kindlasti võime vaielda selle 1. oktoobri tähtaja üle. Kui me reaalselt tahaksime selle eelnõu eesmärki saavutada, nagu algataja seda mõtles, siis peaks seadus hakkama kehtima tavapärasel korras peale Riigi Teatajas ilmumist. Siis oleks asjal mingi mõte. Kohalikud omavalitsused aga lükkavad oma suvepuhkuse edasi, saavad vajalikud hanked ära korraldada ja elu läheb edasi.

Esimees Eiki Nestor

Tõnis Kõiv, palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud komisjonipoolne ettekandja! Ma soovin stenogrammi ja ka saali huvides üht asja veidi täpsustada. Teie ettekandest jäi mulje, nagu oleks enamik kohalikke omavalitsusi selle eelnõu vastu. Tegelikult see ju nii ei ole. Keskkonnakomisjon saatis kõigile omavalitsustele ehk ca 200 omavalitsusele kirja, küsides arvamust konkreetse eelnõu kohta. Vastuseid tuli üle 20, alla 30 – suurusjärg on selline. Nendest vastanutest üks viiendik oli poolt ja ülejäänud vastu. Seega ei saa tõsikindlalt väita, et need omavalitsused, kes oma arvamust ei väljendanud, on selle eelnõu vastu. Pigem saame öelda, et kuna nad ei avaldanud oma arvamust, siis nad ei ole poolt ega vastu. On see õige?

Erki Nool

Kahjuks mul ei ole kõikide kohalike omavalitsuste vastuseid laua peal, nii et ma ei suuda praegu heale kolleegile öelda, kui mitu kohalikku omavalitsust ütles jah ja kui mitu ütles ei. Ma arvan, et pigem oli toetajate protsent väiksem. Mõned toetasid teatud punkte ja teisi punkte jälle ei toetanud. Nii et ka need, kes midagi toetasid, ei toetanud kogu eelnõu.

Jah, meil on umbes 200 omavalitsust, enamik neist ei vastanud. Aga kõik suuremad omavalitsused, kõik suuremad linnad – Tartu, Tallinn ja Pärnu – olid vastu. Kohtla-Järve küll mitte, see oli ainuke suurematest linnadest, kes toetas eelnõu edasist menetlemist. Kõik teised suuremad linnad ei toetanud. Kui see vastus kolleegi rahuldab, siis sellega ma piirdun.

Esimees Eiki Nestor

Urbo Vaarmann, palun!

Urbo Vaarmann

Aitäh! Lugupeetud komisjoni aseesimees! Ma tulen ikkagi eelmise küsimuse juurde tagasi. Me kohtusime komisjonis korduvalt. Äkki sa ütled siiski, kui palju oli hinnanguliselt neid, kes tulid laua taha, ja kui palju oli nende seas neid, kes eelnõu toetasid? Too palun ligikaudsete arvudena välja! Selge on, et meie õigusosakond pidi eelnõu toetama, aga räägime nendest, keda see otseselt puudutab, nende väljaminekuid ja igapäevast tööd.

Erki Nool

Ärme nii meelevaldseks läheme. Õigus- ja analüüsiosakond ei kirjuta arvamusi kindlasti mitte selleks, et ta peab mingit seaduseelnõu toetama või maha tegema. Osakond lähtub ikkagi õiguslikest aspektidest. Me küsisime seda, kas eelnõu on põhiseadusega vastuolus. On teatud probleeme, millele ka õigusosakond viitas, aga otsest põhiseadusega vastuolu nad ei näinud. Tegu on aga juriidilise tekstiga, kes tahab sellest ühte välja lugeda, loeb ühte välja, kes tahab teist välja lugeda, loeb seda. Mis puutub asjaomasesse protsenti, siis 27. mail, kui meil oli ümarlauakohtumine, kus olid kohal väga paljude kohalike omavalitsuste esindajad, neist, kes olid laua taha tulnud, 90%, võib-olla isegi 95% ei toetanud jäätmeseaduse muutmise seadust. Aga vähemalt üks härrasmees toetas. Nii et kui kedagi huvitab, siis see protsent oli selline. Aga tulen korraks tagasi Tõnis Kõivu küsimuse juurde, kuidas asjale läheneda: kas need, kes kohale ei tulnud, toetavad või ei toeta eelnõu. See on selline muna ja kana küsimus, mille peale ei oska muud öelda kui seda, et need, kes kohal olid, ei toetanud.

Esimees Eiki Nestor

Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Ma jagan kolleeg Riisalu muret prügi vedamise regulaarsuse pärast. Uus seadusmuudatus annab ka tiheasustusosalal õiguse harvemini prügi vedada ja tõepoolest võib seda kaaluda – teatud tingimustel võib see lubatud olla. Seadusmuudatus täpsustab, et seda võib teha sellisel juhul ja sellistes paikades, kus biojätmete kompostimine on jäätmetekkekohas tagatud. Kas oli ka arutlusel, kuidas ja kes kontrollib ning hindab seda, kas kompostimine jäätmetekkekohas on tagatud või ei ole? Ja kus täpsemalt, kui ligidal ja kas igas majapidamises peab kompostikoht olema? Kuidas ja kes seda reguleerib?

Erki Nool

See on iga kohaliku omavalitsuse otsustada ja oma määrusega saavad nad paika panna tingimused, mis seda korda reguleerivad. Kontrolli peaks tegema eelkõige kohalik omavalitsus. Jah, me teame, see suurendab kindlasti omavalitsuste halduskoormust. Miks olid omavalitsused just selle punkti seadusesse lülitamise vastu? Üks põhjus oligi see, et kui seaduses on lubatud ka 12 nädalat, siis paljud kodanikud nõuavadki kohe õigust 12 nädala graafikut saada. Omavalitsused kardavad, et kui me kirjutame selle seadusse sisse, siis inimene võtab seda kui tema õigust lasta prügi ära vedada iga 12 nädala tagant. Aga teie küsimuse juurde tagasi tulles selgitan veel kord, et kohalik omavalitsus peab oma määrukses sätestama tingimused, kui kaugel ja kui suur see kompostikast peab olema. Igas omavalitsuses valitseb ju konkreetne eripära – näiteks Tallinnas on Nõmme, Pirita ja kõik muud linnaosad teistest pisut erinevad, kas või kruntide suurus on erinev. Ma arvan, et see on mahukas töö.

Esimees Eiki Nestor

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud komisjonipoolne ettekandja! Kõigepealt Tõnis Kõivu äraspidisest arusaamast, et omavalitsused, kes arutlus ei osalenud, olid justkui eelnõu poolt. See on umbes samasugune tõlgen-

du, et inimesed, kes valimistel ei osalenud, armastavad kõik Reformierakonda. Minu pinginaabri Ester Tuiksoo küsimuses kõlas väide, et see eelnõu on justkui ühe ettevõtte toetuseks tehtud eelnõu. Praeguseks on ilmne, et komisjoni esimees Rainer Vakra ajab ühe ettevõtte, konkreetsemalt Ragn-Sells'i asja. Kas teie komisjoni aseesimehena olete nõus kandma vastutust, mida kannab komisjoni esimees, kui ta ajab lobireeglitest väljuvaid ühe ettevõtte asju teie komisjoni istungil ja parlamendi saalis?

Erki Nool

Nüüd ma peaks kasutama klassikalist komisjoni ettekandja vastust, et seda teemat me komisjonis ei arutanud. Aga kui teid huvitab minu hinnang, siis ma võin teile sellest puhvetis rääkida.

Esimees Eiki Nestor

Ester Tuiksoo, palun!

Ester Tuiksoo

Täna väga, härra juhataja! Hea ettekandja! Mulle tegelikult meeldivad need vastused, mida te annate oma isikliku hinnanguna sellele seaduseelnõule. Prügivedu peaks olema kohaliku omavalitsuse otsustada ja reguleerida. Kas te arutasite ka seda, et tegelikult see seaduseelnõu on kohaliku omavalitsuse autonoomiasse sekkumine? Jääb mulje, et tegemist on teatud isikute poliitiliste huvidega. Palun kommenteerige seda!

Erki Nool

Jah, üks vastu olevate kohalike omavalitsuste põhiargument oligi, et see on nende autonoomia või nende õiguste rikkumine. Kui me vaatame eri riikide jäätmemajandust, siis see on erinevalt korraldatud. Saksamaal suuremas osas organiseerib jäätmevedu kohalik omavalitsus. Meil tehti 2007. aastal teatud ettevõtete survele muudatus, et ka kohalikud omavalitsused võiksid seda teha. Urbo Vaarmann küsis õigusosakonna analüüsi kohta. Olgu teada, et nad analüüsisid ka 2007. aasta muudatust. Siis ei nähtud, et see on põhiseadusega vastuolus, miks peaks siis nüüd olema? Aga ma veel kord ütlen, et tegu on põhimõttelise küsimusega. Kohalikud omavalitsused leidsid, et riivatakse nende põhiõigusi. Nagu ma siin pool tundi või natuke rohkem aega

tagasi ütlesin, see on tunnetuse küsimus. Kül-
lap Riigikogu liikmetel ja eri erakondadel on
erinev arusaam, kuidas võiks teatud asju Eestis
ajada – kas võiks olla ka kohalikel omavalit-
sustel mingi võimalus tegeleda ettevõtlusega
või mitte. See ongi too põhimõtteline küsimus.
Ma ei tahaks mängu tuua täna paaril korral
välja käidud korrupsioonivõimalust. Jäätme-
majandus võib olla selline sõna otseses mõttes
haisev valdkond, aga Riigikogu saalis ei tohiks
seda väga emotsionaalseks ja haisvaks lasta.

Esimees Eiki Nestor

Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Aitäh, härra esimees! Hea kolleeg Erki!
Jäätmed tõepoolest haisevad, aga raha teata-
vasti ei haise. Riigikogu õigus- ja analüüsiosa-
kond on oma 10. märtsi arvamuses siiski leid-
nud, et on kaheldav, kas eelnõus kavandatud
meede on põhiseadusega kooskõlas. Tõepoo-
lest, eri osapooltel ja eri erakondade esindaja-
tel võivad olla erinevad arvamused, mis sugugi
ei muuda asja selgemaks. Pole hea, kui jääb
kõhkclus, kas kavandatud muudatused on põhi-
seadusega kooskõlas või mitte. Kas me oleme
siiski õigustatud arutama eelnõu, milles selgust
ei ole?

Erki Nool

Kui see riive ei ole väga intensiivne, siis
üldiselt me ei ole põhiseadusega vastuolus.
Kui me näeks ette praegu kehtivaid lepinguid
muuta, siis peaksime tõesti rohkem diskuteeri-
ma, kas eelnõu on põhiseadusega kooskõlas
või mitte. Praegu minu hinnangul see riive ei
ole nii intensiivne, et tähendab põhiseadusega
vastuolu. Nii et ma arvan, et see ei peaks ole-
ma selle seaduseelnõu menetlemise põhiline
aspekt. Jah, linnade liit on keskkonnakomisjo-
nile saatnud kommentaari, milles viidatakse
endise õiguskantsleri hinnangule, kes linnade
liitu esindades viitas põhiseaduslikkuse probleemile.
Igal juristil on oma aramus. Meil on
mitu seadust, mida hinnates praegune õigus-
kantsler arvab ühte ja eelmine õiguskantsler
arvas risti vastupidi. Kahjuks juriidilised nüan-
sid on sellised, mis annavad väga palju tõlgendamisruumi.

Esimees Eiki Nestor

Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Hea ettekandja!
Ühest asjast olen ma vastuste käigus küll sel-
gelt aru saanud. Kui üks kord kuus prügi ära
veetakse, siis läheb see praegusest kallimaks.
Ja kuna mul veetakse prügi ära üks kord kuus,
siis ma peaksin olema jõmmikene seenemet-
sas, kui selle eelnõu poolt hääletaksin. Peaksin
sel juhul algatajate nimesid tutvustades Kaku-
mäel kõigile selgitama, et prügivedu läheb
peagi kallimaks, sest lugupeetud kodanikud on
algatanud sellise eelnõu. Aga mis paremaks
läheb, ei ole ma siia maani aru saanud. Olen
aru saanud, et prügi hakatakse vedama harve-
mini ja see läheb kallimaks. Aga kui me teeme
mingit seadust, siis peame mõtlema, mis ini-
mese elus seetõttu paremaks läheb. Kas saaks
selle lühidalt välja öelda?

Erki Nool

Mina küsisin täpselt sama küsimuse komis-
jonis eri osapoolte käest ja vastus oli, et süs-
teem läheb selgemaks. Sa tead, kes sulle arve
esitab ja kui palju miski maksab – see on
lühike vastus. Vahekehasid ei ole.

Aga kui tulla veel kord jäätmeveo tasu juur-
de, siis keskmine majapidamise jäätmeveo tasu
on 3–5 eurot kuus. Kindlasti ei ole see väga
valus löök, kui hind võib-olla 5% või 10% tõu-
seb. See ei ole selline hind, mis tarbijad pikali
lööks. Selle eelnõu menetluse käigus me aruta-
sime palju ka muid jäätmevaldkonnas tekkinud
probleeme. Mõtlesime, kas me selle seadusega
saaksime lahendada näiteks kohaliku omavalit-
suse jäätmejaamade ülalpidamise probleeme.
Ladestamistasud on ju kadunud ja kohalikul
omavalitsusel ei ole enam nendest laekunud
sissetulekut. Lõppkokkuvõttes aga loodan, et
me saame teemaga edasi tegeleda sügisel, kui
Keskkonnaministeerium on jäätmemajanduse
arendamise tervikkontseptsiooniga välja tul-
nud.

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh! Mul on kahju, et selliste seaduseel-
nõude puhul ei ole võimalik mingi katseaeg, et

prooviks nende algatajate aia taga konteinereid suvel 12 nädalat tühjendamata hoida. Kuidas nad sellele vastu peaksid? Võib-olla nad pärast seda katset mõtleksid teistmoodi. Aga kahjuks Eesti seadusruum sellist võimalust ei anna. Algatajad on öelnud, et eelnõu eesmärk on vähendada prügikulusid. Aga miks nad ei pöördu Tarbijakaitseameti, Konkurentsiameti või õiguskantsleri poole?

Erki Nool

Küsimuse esimene pool oli emotsionaalne ettepanek. Kindlasti ei peaks algatajatele tege-ma ettepanekut säärane katsetus läbi viia. Ka arvan ma, et see oleks küll väga halb praktika, kui kõikide eelnõude puhul oleks ette nähtud mingisugune katseaeg ja me näiteks abordiseaduse või mingite lastekaitse seaduse muudatuste korral hakkaksime igasuguseid asju katsetama. Seadusandja piirdugu ikka otsusega eelnõu vastu võtta või mitte vastu võtta. Selle-gi seaduse muutmisel saab iga Riigikogu liige oma meelsust avaldada: ta kas hääletab eelnõu vastuvõtmise poolt või vastu. Nii et selles suhtes probleemi ei ole, demokraatia toimib meil suurepäraselt.

Esimees Eiki Nestor

Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Ma küll ei näe katseajas midagi imelikku. Pilootprojekti võib ju katsetada, neid tehakse ikka, kui mõni selline küsimus tekib. Aga nüüd küsimus konkreetselt teile kui komisjoni esin-dajale. Nagu ma aru sain, prügiveo hind natu-ke tõuseb, aga kuna see tõus pole suur, siis lihtsalt kannatame selle seadusmuudatuse ära. Te just pakkusite, et praegu maksab prügiveodu 3–5 eurot ja natukene läheb kallimaks. Enamik omavalitsuste esindajaid, kes teil kohal käis, oli selle seadusmuudatuse vastu. Miks komis-jon siis ikkagi laseb seda menetleda, kui ta on kahjulik tarbijale ja ei meeldi omavalitsustele? Kellele te seda seadust siis teete? See ikkagi lõhnab teatud asja järele, eks ole?

Erki Nool

Ma ei lasku sellisesse meelevaldsesse aru-tellu. Kindlasti võiks küsida osa kohalike oma-valitsuste käest, miks nad algul olid ühte meelt, pärast pisut teist meelt. Ilmselt nad

lugesid eelnõu mitu korda edasi ja tagasi läbi ning said sellest pärast teisiti aru. Aeg on aga väga hiline ja ma igasuguste lõhnade teemali-sele ja muule libedale teele ei taha minna.

Esimees Eiki Nestor

Priit Sibul, palun!

Priit Sibul

Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Hea ettekandja! Mina olen erinevalt paljudest eel-kõnelejatest pigem selle eelnõu toetaja, aga ma ei saa aru, miks omavalitsuse juhid ei võiks piirduda ainult konkursi korraldamisega, et nõnda parim jäätmeveo korraldaja leida. Mis need põhjused on? Miks peab omavalitsusel olema võimalus endal toimetada? Millised tee-nused peaksid siis omavalitsusel veel olema? Mis puutub isand Riisalu hirmu, siis mina sain küll Sangaste vallas lõpuks asjad aetud. Mulle ka alguses öeldi, et hakatakse kord kvartalis vedama, aga kui ma nendega suhtlesin, siis sain lõpuks jäätmevedajaga kokkuleppele ja mul veetakse kord kuus jäätmed ära.

Erki Nool

Elu ongi näidanud, et paljud asjad loksuvad ise paika. Aga jah, osa omavalitsusi avaldas kartust, et teatud hajaasustusega piirkondades on jäätmeveohanget keeruline korraldada. Ilmselt on see selgunud läbirääkimiste käigus eri jäätmefirmadega, nii palju, kui neid turule järele on jäänud. Samas, kohalikud omavalit-sused võivad moodustada ühise piirkonna, mis hõlmab eri haldusterritooriume, ja korraldada sel moel jäätmeveohanke. See peaks üks la-hendus olema. Loomulikult, nagu ka kohali-kud omavalitsused välja tõid, kui jäätmeveo-hanke lepingus on kirjas teatud arv konteine-reid – näiteks et mingis vallas peab olema kaks konteinerit – ja need konteinerid on tühjenda-mata, siis erafirmad väga tihti ei reageeri koha-liku omavalitsuse kaebustele, aga inimesed viibutavad näpuga omavalitsuse poole. Selliseid suuri või väiksemaid probleeme on üle Eesti väga palju ja tore, et Sangastes on lood hästi. Aivar Riisalu kinnitab, et Keila vallas on lood halvasti, eks valimistel peavad inimesed näitama, mis nad asjast arvavad. Kui kohalik omavalitsus teatud probleemidega hakkama ei saa, siis inimesed peavad hääletamiskastide

juurde minema ja valima ametnikud, kes seda suudavad.

Esimees Eiki Nestor

Tõnis Kõiv, palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh, juhataja! Lugupeetud komisjoni ettekandja! Tihtipeale on niimoodi, et kui faktid ei meeldi, siis kiputakse nendega kuidagi manipuleerima, neid ühte- või teistpidi pööramäänama. Ma räägin seekord protsentidest. Kas sa kinnitad, et keskkonnakomisjonile vastas ca 14% kohalikest omavalitsustest, kellest omakorda ca 20% oli eelnõu poolt, ülejäänud vastu? Ehk siis 86% kohalikest omavalitsustest ei vastanud, teiste sõnadega neil puudub seisukoht. Ja ilmselt on täiesti meelevaldne ja üldse igatepidi imelik spekuloida selle üle, mida nemad võiks arvata. On see nii?

Erki Nool

Eile ehk siis tegelikult juba üle eile oli juttu kohalike omavalitsuste reformist. Ega me kõiki kohalikke omavalitsusi selles kontekstis tõsiselt võtma ei peaks. Matemaatikas on väga lihtne: pane algsed arvud, millised tahad, ja siis tõesta, mida tahad. Kui algsed arvud on valed, siis võid ükskõik mida tõestada. Me kindlasti võime siin sinuga peale meeldivat vestlust erinevaid arve nii- ja naapidi sättida ning teha mis tahes matemaatilisi tehteid, aga keskkonnakomisjoni esindajana ma pigem praegu matemaatikasse ei laskuks. Ma lihtsalt tunnistan, et paljud aruteludel osalenud kohalikud omavalitsused olid selle eelnõu edasise menetlemise vastu. Nende seas oli ka mitu suurt kohalikku omavalitsust. Nii see on. Loomulikult, jah, sinu arvud on õiged – 200 meil omavalitsusi on ja et nii vähesed vastasid, on väga õige tähelepanek.

Esimees Eiki Nestor

Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Aitäh, härra Riigikogu esimees! Hea kolleeg Erki! Ma tänan sind südamest selle hea vastuse eest, mis sa andsid minu küsimusele põhiseadusele vastavuse kohta! Kui sa lubad, ma tsiteerin sind. Sa ütlesid sellised sõnad, et põhiseaduse võimalik riive ei ole kuigi inten-

siivne, aga juriidilised nüansid annavad tõlgendusruumi. Kas see ei tähenda seda, et tulevas-tes hangetes või konkurssides või mis iganes need on võib tekkida juriidilisi nüansse, mille tõttu tekivad vaidlused ja siis prügifirmad kraaklevad nagu kajakad prügimäe kohal, konteinerid aga on tühjendamata? Kas ei peaks tellima õigusliku hinnangu kas või õiguskantslerilt, kas eelnõu vastab põhiseadusele või ei?

Erki Nool

Ma vastan lühidalt. Minu arvates enam ei pea õiguskantslerilt hinnangut küsima. Me oleme saanud kaks piisavalt pädevat hinnangut. Nii et seda ei pea enam tegema. Eestis on tavaks, et teatud hanked vaidlustatakse. Ka mina elasin Tallinna linnas, kui oli üleminekuaeg ja kolme nädala jooksul ei veetud prügi ära. Olen seisnud selle probleemi ees ja arvan, et jäätmefirmade üks põhiprobleem on, et neil on küll olemas infotelefoni number, aga tundub, et nad on unustanud sellele telefoni taha panemata. Ega inimestel väga suurt võimalust seda probleemide lahendamiseks kasutada ei ole. Oleme seda kõike ka komisjonis arutanud ja jäätmefirmadele edastanud. Aga praeguseks on turg enam-vähem paika loksunud ja vähemalt Tallinnas ei ole suuri probleeme, millega seotud vaidluste tõttu inimeste prügi jääb ära viimata. Jah, on üksikjuhtumeid, et uuel autojuhil ei ole väravavõtit kaasas vms, aga kodaniku seisukohalt on jäätmeveoteenus üldiselt märksa inimsõbralikum kui mõni aeg tagasi.

Esimees Eiki Nestor

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Hea ettekandja! Juttu oli ka sellest, et esimesel etapil Keskkonnaministeerium ei toetanud seda eelnõu. Selle esimese etapi kohta tahangi küsida. On sul meeles, millised argumendid olid Keskkonnaministeeriumil eelnõu mitte toetada? Oskad sa välja tuua?

Erki Nool

Nüüd peab natuke lähiminevikus sobrama. Üks põhjus oli selles, et Keskkonnaministeerium koostab jäätmeveo tervikkava ja seda tehes arutatakse ka kõnealust 12 nädalat, millega seoses Tervisekaitseamet probleeme näeb.

Samasugusele probleemistikule juhtis Keskkonnaministeeriumgi esialgselt tähelepanu. Nii et probleem on, aga kui kohalik omavalitsus suudab koostada korraliku määruse ning kompostimine ja sorteerimine on tagatud, siis ta võib selle õiguse anda. Loodetavasti siis ei häiri kaaskodanikke, kui keegi laseb prügi ära vedada väga harva.

Hüpan korra veel menetluse probleemide juurde. Keskkonnakomisjoni liikmed ja Keskkonnaministeerium on saanud eri piirkondades elavatelt inimestelt kirju. Neid küll ei ole väga palju, aga aastas saadetakse 5–7 kirja, mille autorid kinnitavad, et neil üldse jäätmeid ei teki ja neid ei tohiks kohustada liituma kohustusliku jäätmeveoga. Mina keskkonnakomisjoni liikmena olen sellise vabastuse tõeline vastane. Kahjuks pean tõdema, et kui lugeda kohalike omavalitsuste lehti, kus omavalitsused annavad oma volikogu otsustest teada, siis näeme, et väga tihti vabastatakse inimesi kohustusest sõlmida korraldatud jäätmeveo leping. Samas näeme, et omavalitsustes ajavad pakendi-, paberi- ja klaasikonteinerid üle ääre ja keegi neid regulaarselt ei tühjenda. Minu arvates teevad omavalitsused selle vabastamisega endale karuteene, sest osa lepinguta inimesi veab prügi metsa alla.

Tulen uuesti selle 12 nädala juurde. Tallinna linna keskkonnaameti esindaja viitas hiljuti probleemile, et viimasel ajal on just individuaalmajade piirkondades täheldatud bussipeatuste lähedal ja metsaalustes maha soku-tatud prügi. See mure oli kirjas nii kohalike omavalitsuste märkusena kui ka Keskkonnaministeeriumi kommentaarides.

Esimees Eiki Nestor

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra esimees! Lugupeetud ettekandja! Ma küll ei saa aru, mis eesmärki tahtis kolleeg Tõnis Kõiv oma küsimustega saavutada, aga pakun siiski välja matemaatikaga jätkata. Oletame, et Riigikogu valimistest võttis osa 51% võimalikest hääletajatest ja Reformierakond sai nende häältest 33% ehk puhtalt kõigist võimalike valijate häältest 17%. See tähendab, et 83% ei toetanud Reformierakonda. Kas see annab meile aluse rääkida sellest, et nad on kaotajad, et nad peavad võimust

loobuma jne? Kui see loogika ei tööta valimiste puhul, siis kuidas see saab töötada mingil teisel suvalisel juhul? Inimestele on antud võimalus oma seisukoht öelda, aga kui vastust ei tule, siis me ei saa teha järeldusi, mida nad mõtlevad. Kas ei ole nii? Loevad ainult need, kes on vastanud, ja ongi kõik.

Erki Nool

Härra peaministrile võib seega teha ettepaneku, et kuna neid ei toeta 83% eestimaalastest, siis ta võiks tagasi astuda. Selle ettepaneku te võite teha, kui samast loogikast juhindute. Arvan siiski, et ei maksa seaduseelnõusid menetledes selliseid meelevaldseid matemaatilisi tehteid kasutada.

Esimees Eiki Nestor

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Vaatamata varasele hommikutunnile lubage mul viidata tänavu 20. märtsil tehtud Eesti Kommunaalmajanduse Ühingu seminari ühispoordumisele Riigikogu keskkonnakomisjoni poole. Selles on öeldud, et eelnõu seletuskiri viitab jäätmeseaduse § 66 lõike 1¹ rakendamise tõttu ebamõistlikult kõrgeks muutuvatele jäätmeveo hindadele. Küsitakse, miks ja mis tõendite alusel on selline säte eelnõusse lülitatud. Küsimus on selles, kas KOV-id on oma praktikas asunud lähtuma muudest huvidest kui oma elanike keskkonnahuvidest. Seda ühispoordumist te kindlasti arutasite ka komisjonis ja sellest tulenevalt on mul küsimus: miks ei ole Eesti Maaomavalitsuste Liidu ja Eesti Linnade Liidu arvamusega arvestatud? Kuidas põhjendati komisjonis seda, et kohaliku omavalitsuse esindajate kriitikale ei reageerita?

Erki Nool

Sellele küsimusele võib vastata niihästi poliitiliselt kui ka mitte nii väga poliitiliselt. Tegelikult tõstatasid osalised selle teema mitmel korral. Üks seletus oli see, et kohalikud omavalitsused ei ole seaduseelnõu põhjalikult lugenud. Nad ei ole selle mõttest ja sõnastusest täielikult aru saanud ning nende kõhklused-kahtlused ei ole pädevad. Selline oli laias laastus vastus kohalikele omavalitsustele.

Esimees Eiki Nestor

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Täna on mingi mälestuste õhtu ja ma tuletasin meelde, kuidas 15 aastat tagasi toodi siia lossi ette kaks siga. Põllumehed ei olnud põllumajanduspoliitikaga rahul ja ma mäletan, kuidas need sead terve platsi täis sittusid. Tähendab, 12 nädalat seisab biojäätmete konteiner kortermaja kõrval. Seal lendavad välja rohelised tuvisuurused kärbsed ja seal pesitsevad rotid, sellised kassi mõõtu. Ma saan aru, et kõik eelnõu algatajad elavad oma majades, nad ei ela korterelamutes. Kas nad kujutavad üldse ette, kas te seda neilt küsiste, millise vastulöögi võib anda, kui korteriühistud saavad kõnealuselt võimalusest teada? Kes hakkab seda haisu ja kõike seda mustust kannatama? Kas te ei karda, et ükspäev on Lossi plats täis konteinereid, nii et autosid pole kuhugi parkida?

Erki Nool

Hea Mihhail, mina olen ka Ida-Virumaal viimase kolme aasta jooksul hästi palju käinud. Mina rohelisi tuvisuuruseid kärbsed seal näinud ei ole. Ning ma ei karda, et meie lossi esine plats muutub pärast selle seaduse vastuvõtmist prügi ladestamise kohaks. Nii hull see asi ei ole. Aga haisu ja muude ebaseadmislike kohtade peaksite küsima eelnõu algatajatelt, samuti selle kohta, kas nad elavad individuaalmajas või paneelidest korrusmajas. Ent nagu me teame, korrusmajadel peab olema biolagunevate jäätmete konteiner, mida regulaarselt tühjendatakse. Nii et teie küsimuse temaatika ei puuduta toda 12 nädala jooksul tühjendamist, ei puuduta korrusmaju. See ettepanek käib ikkagi rohkem individuaalmajade kohta, kus ilmselt ka üks eelnõu algataja on oma lapsepõlve veetnud.

Esimees Eiki Nestor

Mailis Repts, palun!

Mailis Repts

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Hea ettekandja! Arvestades selle eelnõu mitme kuu pikkust menetlust, võib eeldada, et teil oli komisjonis võimalik arutada ka biojäätmete

kompostimise nõudeid. Elades individuaalmajade piirkonnas, olen ma mitmel eri tasandil kokku puutunud biojäätmete kompostimise ja selle kõrvalnähtudega. Kas te komisjonis arutasite tõsiselt, mida võiks omavalitsus või seesama eramaja omanik ette võtta rottide ja parasiitide vastu? See, mis tagajärjed võivad tekkida, on silmaga nähtav. Ma ei ole küll näinud rohelisi tuvisuuruseid kärbsed, kuid kassisuuruseid rotte on Nõmmel liikumas küll.

Erki Nool

Kassisuurused rotid olid Nõmmel ja Pääskülas tõesti 1980. aastatel. Praegust seisust ma ei tea. 1980. aastate jäätmeeveo korralduse kohta mul informatsioon puudub. Jah, meil oli see teema jutuks. Aga siin astubki jõusse kohaliku omavalitsuse õigus, võimalus, kohustus – kuidas keegi tahab võtta – kontrollida, kas teatud tihedusega jäätmeeveo korraldus tekitab piirkonnas halbu tagajärgi, näiteks rotte ja muid kahjureid. Kui see osutub muudatuse tõttu juhtunuks, siis on kohalikul omavalitsusel õigus sellise sagedusega jäätmeevedu lõpetada.

Esimees Eiki Nestor

Kaia Iva, protseduuriline küsimus, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Mul on protseduuriline küsimus, mis on seotud hea kolleegi Mihhail Stalnuhhini küsimusega. Mitte sellega, kus ta zooloogia valdkonda läks, vaid sellega, kus ta matemaatikast kui teadusest rääkis. Ja minu küsimus on, kas minu märkus, et tema järeldused matemaatika ja loogika vallas ei oma tegelikkusega suuremat puutumust, on protseduuriline märkus?

Esimees Eiki Nestor

Ei, see ei ole protseduuriline märkus. Aitäh, Erki Nool! Avan läbirääkimised. Rainer Vakra, palun! Lisaega kolm minutit.

Rainer Vakra

Kaunist ööd, austatud kolleegid! Head Riigikogu liikmed! Mind ajendas siia pulti tulema see, et mulle tundub ühelt poolt, et mõned küsijad ei saanud päris aru, mida nad küsisid, ja komisjonipoolne ettekandja vastas ka oma isiklike hinnanguid andes kohati nii, nagu varahommikused mõtted talle suhu tõid.

Oleme seda eelnõu menetlenud pea aasta. Eelnõu algatati siis, kui Inara Luigas, Rainer Vakra, Kalle Laanet ja Lembit Kaljuvee olid opositsiooni liikmed. Me oleme selle eelnõu raames organiseerinud korduvalt ümarlaudu ja mitmesuguseid muid arutelusid. Siin on väidetud, et ühel arutelul olid kõik eelnõu vastu. Selle peale saan öelda, et ühele arutelule ma komisjoni esimehena kutsusingi kõik need, kes olid varem komisjonile teada andnud, et nad on selle eelnõu vastu. Oleks olnud lausa ime, kui keegi selle ümarlaua alguses oleks olnud toetaval seisukohal.

Eelnõus tehakse kaks väga põhimõttelist sisulist ettepanekut. Esiteks peaks selle tulemus olema madalam hind, teine tulemus on keskkonnasõbralikkus. Kõigepealt räägingi paar sõna nendest. Tuleb lahendada olukord, kus olmejäätmete veo korra jõustumisest alates on vähenenud ja vähendatud inimeste huvi jäätmeid liigiti koguda. Me teame kõik seda küsimust, et milleks sorteerida, kui kuu lõpuks on vaja prügikonteiner täis saada. Praegu on kohustuslik saada prügikonteiner täis nelja nädalaga. Selleks et edaspidigi olmejäätmete sorteerimist väärtustada, on juba sügisest, kui me selle seaduse vastu võtame, omavalitsustel võimalus – ma rõhutan, et just võimalus – soovijatel pikendada graafikus äraveo vahemikku 12 nädalani. Selle korra töötab välja iga omavalitsus ise. See annab vallale, vallajuhile, linnale, linnajuhile võimaluse vähendada konkreetset nende inimeste prügiveoarveid, kes prügi sorteerivad ja biojäätmed kompostivad. Võimalus lasta konteinerit harvemini tühendada tähendab igapäevase reaalse raha kokkuhoidu. Prügivedu muutub odavamaks, lõpeb ära see, et iga kuu lõpuks on mõistlik konteiner risti-rästi igasugu kraami täis toppida, sest nagunii see kuu lõpus tühendatakse.

Teine muudatus. Mul on hea meel tsiteerida Kalev Kallot, kes arutelu käigus küsis, miks peab midagi muutma. Tema elab Haaberstis ja on sealse teenusega rahul, sest ta maksab kuus ainult 3.60. Sada protsenti nõus! Käesoleva eelnõu järgi esmane tingimus ongi see, et selles mõttes mitte midagi ei muutuks, et hinnad oleksid ka tulevikus arusaadavad ja kujuneksid konkursi tulemusena. Konkursil võivad osaleda kõik ettevõtted, seejuures ka munitsipaalvõimu loodud ettevõtted. Näiteks Kihnus on selline munitsipaalettevõtte, kes samuti osales

konkursil. Aga kui asutatakse munitsipaal-ettevõtte, munitsipaalmonopol, ei tähenda see kindlasti odavam hinda. Mind paneb imestama mõne inimese veendumus, et munitsipaalmonopol või mis tahes monopol tähendab automaatselt madalamat hinda. Seadus peab kaitsma inimest, mitte vastupidi. Praegu kehtiva seaduse auk lubab kodanikust mittehoovatel omavalitsustel luua prügiveomonopol ja kehtestada hindu, mis ei allu mingile turuloo-gikale. Tegu on varjatud prügimaksuga, millest minul kui elanikul ei ole võimalik keelduda. Selle eelnõu eesmärk on teha lõpp kõikvõimalikele nõukogude aja päranditele. Ka siis kehtestab riik hinnad oma äranägemise järgi. Kunstlikult asutatud, läbipaistmatu hinnaku-jundusega munitsipaalmonopol ei tohi olla Eesti jäätmekäitluse tulevik.

Oluline on siinkohal rõhutada, et soovi korral saavad kõik omavalitsused endiselt korraldada olmejäätmete vedu iseseisvalt koostöös naaberomavalitsusega, volitades selleks näiteks mittetulundusühingut või sihtasutust. Ma kordan: ainukene muudatus on see, et omavalitsuse allüksus ei saa oma tegevuse katteks elanikelt vahendustasu küsida. Praegu on Tallinn seda süsteemi rakendamas vaid Põhja-Tallinnas, aga kavatsus on laiendada see üle pealinna. Ilma varjatud prügimaksuta koostöövormi kasutatakse mujal Eestis, olgu näiteks toodud Valgamaa, Hiiumaa ja Kohtla-Järve. Hea näide on veel Kesk-Eesti Jäätmehoolduskeskus, millega on seotud 28 omavalitsust. Kõik need omavalitsused saavad hakkama ilma prügimaksu rakendamata, ilma vahendus-tegevusest lisatulu saamata.

Ideaalses jäätmekäitluses peab kehtima kaks kuldreeglit. Esiteks, kes saastab, see maksab, ja teiseks, kui pea võtab, saab rahakott puhkust.

Siin on palju räägitud, kes on olnud need, kes on seda eelnõu toetanud. Ma kordan veel kord: MTÜ Kesk-Eesti Jäätmehoolduskeskus, kogu Valgamaa, lisaks Eesti Omanike Keskkliit, Eesti Töoandjate Keskkliit ja Eesti Jäätmekäitlejate Liit. Omavalitsusi on meil 215 ja neid, kus tehakse koostööd, kus rakendatakse mittetulundusühinguid, on üle Eesti. Nende jaoks ei tähenda muudatus sisuliselt mitte midagi muud kui vaid seda, et omavalitsustele antakse suurem võimalus paindlikult toetada inimesi, kes

jäätmeid sorteerivad, kompostivad ja käituvad üldse keskkonnasõbralikult.

Põhimõtteline muudatus on see, et kaob monopoolne omavalitsuse vahendustegevus, millega ühelt poolt valitakse jäätmekäitleja, teiselt poolt vedaja ja lisatakse arvele ka arenduskulu. See arenduskulu ei tohiks olla kujunenud kabinetivaikuses pastaka imemise tulemusena, vaid tänu konkursile. Ja konkursil võivad osaleda ka omavalitsuste enda ettevõtted. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Valeri Korb, palun! Kolm minutit lisaaega.

Valeri Korb

Head kolleegid! Vaatamata sellele, et aeg on päris hiline ja varsti juba tõuseb päike, tahan rääkida mõned mõtted sellest eelnõust, mida me teiega siin juba pikalt arutanud oleme. Arutlusel olev eelnõu käsitleb vaid marginaalset osa jäätmeseadusest ja kõik oleks hästi, kui sellest eelnõust ei paistaks välja jäätmevedajate aktiivne lobitöö, mis toob kaasa omavalitsuste autonoomia riive. Eelnõus tehakse ettepanek jäätmeseaduse § 66 lõige 1¹ kehtetuks tunnistada. Selle lõike kohaselt võib jäätmeveo korraldada selliselt, et jäätmeid vedava ettevõtja ainus klient ja temale tasu maksja on kohalik omavalitsusüksus või viimase volitatud mittetulundusühing. Sellisel juhul lasub jäätmevaldajate üle arvestuse pidamise ning nendega arveldamise kohustus kohalikul omavalitsusüksusel või viimase volitatud mittetulundusühingul. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 6 lõike 1 kohaselt on üks omavalitsusüksuste ülesanne korraldada vallas või linnas jäätmehooldust juhul, kui see ülesanne ei ole seadusega antud kellelegi teisele täita. Olukorras, kus kohalik omavalitsus võtab enda peale jäätmevaldajatele teenuse osutamise ja nendega lepingu sõlmimise, on kohalik omavalitsus asunud täitma kohaliku omavalitsuse korralduse seadusest tulenevat kohustust korraldada jäätmehooldust.

Eelnõu on analüüsinud Sorainen büroo advokaadid, kes leidsid, et eelnõu näol on tegemist kohaliku omavalitsuse autonoomia intensiivse riivega. Nende hinnangul eelnõu seletuskirjast ei nähtu, kas eesmärkide saavutamiseks on kaalutud leebemaid vahendeid, mis tagaks tarbijate õiguste kaitse ega riivaks

samal ajal nii tugevalt kohaliku omavalitsuse autonoomiat ega lõhuks toimivat jäätmekorraldust. Jäätmeseaduse § 66 lõike 1¹ kehtetuks tunnistamine võib kaasa tuua väikese ja keskmise suurusega ettevõtete konkurentsivõime kahjustamise suurettevõtjate huvides. Riigikohus on selgitanud, et ettevõtetal puudub põhiseadusega kaitstud õigus nõuda riigilt sekumist, et kaitsta neid ülemäärase konkurentsi eest ja tagada neile nende turuosa.

Nüüdseks on jäätmeseaduse § 66 lõike 1¹ osas leitud lahendus, kus kohalik omavalitsus osutab klientidele otseteenust, mis rakenduks näiteks Tallinnas. Selle lahenduse soovib peale Tallinna linna valida ka arvestatav arv muid kohalikke omavalitsusi ja me teame seda. See, et kohalik omavalitsus osutab elutähtsa teenusena jäätmeveoteenust, on üldlevinud praktika kogu Euroopas. Põhjamaades osutavad kohalikud omavalitsused seda teenust valdavalt niimoodi, et omavalitsus ostab jäätmeveoteenuse sisse ja omab ise käitluskohta. Ülejäänud Euroopas osutatakse jäätmeveoteenust kohaliku omavalitsuse enda ettevõtete kaudu.

Kõnealuse eelnõuga tahetakse selline euroopalik lähenemine prügimajandusele Eestis lõpetada. Keskerakonna fraktsioon ei saa eelnõu sellisel kujul toetada. Meie jaoks on omavalitsuse autonoomia väga tähtis. Samuti on viimase viie aastaga jäätmehoolduse tase Eestis järjekindlalt tõusnud, mistõttu ei ole vaja praegust süsteemi lõhkuda. Peale selle on menetluses ka keskkonnaseadustiku üldosa seaduse rakendamist käsitlev eelnõu 668, milles on ette nähtud ka jäätmeseaduse muutmine. Seetõttu teeb Keskerakonna fraktsioon ettepaneku eelnõu teine lugemine katkestada. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Seda eelnõu ei toeta Keskkonnaministeerium, seda ei toeta Eesti Linnade Liit, seda ei toeta Eesti Maaomavalitsuste Liit, ei toeta Tallinn. Ma võin teile kinnitada, et seda ei toeta ka Narva linn. Meil on üsna kurvad, kuigi mõnevõrra huvitavad ja isegi naljakad kogemused sellest, kuidas jäätmeveoga seotud situatsioon aastate jooksul arenes. Alati, kui tehti selliseid väga järske samme, sattusid Eesti omavalitsused

kriisiolukorda. Näiteks umbes kümme aastat tagasi hakati meile rääkima sellest, et luuakse uusi prügilaid. Meile teatati äkki, et poole aasta pärast hakkab tööle uus prügil Uikalas. See on 50 kilomeetrit Narvast ja Eesti suuruselt kolmas linn peab oma prügi vedama sinna. Me oleksime toona prügisse uppunud, kui mitte keskkonnaminister Villu Reiljan poleks kohale saabunud. Ta vaatas ja uuris asjade seisu ning langetas otsuse, millega andis meile loa, kui mälu mind ei peta, veel kaks aastat Narva prügilat kasutada. Siis sai öeldud, et kui linn rikkamaks saab, püstitab ta Villu Reiljanile mälestusmärgi, kuldse büsti. Me ei ole veel piisavalt rikkad, aga mõned meist veel mäletavad inimesi, kes Narva jaoks tõesti suuri asju ära on teinud.

Tollest hädast saime mööda. Kellegi initsiatiiv oleks aga lõppenud linna jaoks katastroofiga. Mõne aja pärast ootas meid järgmine üllatus. Võib-olla keegi, kes omavalitsuses töötanud, mäletab, kuidas kas 2005. või 2006. aastal teatati, et igal omavalitsusel peab olema üks prügisorteerimisjaam. Ja see oli nii rangelt sõnastatud, et mõned kõige rumalamad hakkasidki sellega tegelema. Kaks omavalitsust Eestis asutasidki prügisorteerimisjaama. Ma ütlen, kes need on: need on Narva ja Pärnu. Me ehitasime õigeaks ajaks tolle sorteerimisjaama valmis, saime selleks ka Euroopa Liidu raha ja kasutasime kaasfinantseerimiseks oma raha. Aga mida tegi valitsus? Aru saanud, et ainult kahes omavalitsuses kogu Eesti peale on sorteerimisjaam olemas ja teistel seda ei ole, ta lihtsalt muutis seadust ja ütles, et polegi seda vaja. Ja polegi vaja jäätmeid sorteerida! Lihtsalt kui teil seisab kusagil ühe konteineri asemel kaks ning te ütlete meile, et ühes on sorteeritud prügi ja teises on mingid biojätmed või midagi selletaolist, siis arvestame, et jäätmed ongi sorteeritud. Täitsimegi kõik käsu.

Oi kui palju probleeme oli viimaste aastate jooksul selle sorteerimisjaamaga! Sellel aastal alles lõppes aeg, mil me pidime iga aasta esitama aruandeid selle kasutuse kohta. Aga kui palju see peavalu tekitas!

Iga läbimõtlematu samm selles valdkonnas raputab kohalikke omavalitsusi nii mis hirmus. Komisjonipoolne ettekandja ütles siin – ja ma saan aru, et selle vastu keegi ei vaidle –, et praegu on olukord enam-vähem normaalne ja prügi väljaveo tasu marginaalne. Võib isegi

öelda, et kui see kasvab 10%, siis see ei mõjuta absoluutselt mitte midagi. Miks siis on vaja toppida nina protsessi, mis enam-vähem normaalselt edeneb? Kellel seda vaja on? Ainult sellepärast tulingi siia paar sõna ütlemas. Mõnikord on targem jätta nii, nagu on, kui süsteem juba töötab. Jah, ka miinuseid on, aga see loll initsiatiiv, millega püütakse oma hoolivust näidata, võib normaalse protsessi pea peale pöörata. Jumala pärast, kolleegid, las Keskkonnaministeerium, kus on tohutult spetsialiste, tegeleb prügiveo probleemidega! Ja teine argument: kui meie kolleegid oleksid kvalifitseeritud prügiveokorraldajad, siis nende jutt mõjutaks mind küll, aga teatavasti nad seda ei ole. Nii et jätke jäätmeseadus rahule, las sellega tegeleb asjaomane instants! Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Härra Riigikogu esimees! Head kolleegid! Üllatav on vaadata, et nii paljud teist on erksa silmavaate ja selge pilguga sellisel kellaajal veel siin saalis. Jah, neli autorit, kes selle seaduseelnõuga välja tulid, on Keskerakonnast välja kasvanud tublid inimesed. Keskerakond on ka varem poliitikuid üles kasvatanud ja saatnud neid ühte või teise erakonda ning see on alati Eesti poliitikamaastikku mitmekesistanud. Mis puutub seaduseelnõudesse, siis, head kolleegid, ega meil ei ole tükitöö. Me ei pea sugugi igäüks oma seaduse kokku keevitama ja selle kindlasti läbi suruma. Ma saan aru näiteks töövõimetusreformist. Seal on taga hulk ametnikke, kes peavad kahele ministrile oma tööd demonstreerima, et saaks palga välja teenitud ja preemiat ka võib-olla. Ma saan aru, et keevitati kokku uus lastekaitse seadus, mis ei ole eelmisest sugugi parem, aga on tunduvalt paksem. Aga vaadake, mis puutub prügimajandusse, siis jah, võib-olla kuskil on kärbsed, on nad siis tuvi, varblase või herilase mõõtu, ja ka rotid on linnas enam-vähem loomulik nähtus. Ent ega keegi teist ei ole ju näinud tõelist prügiuputust. Te ei tea, mis asi see on.

Mina olen näinud, ma nägin seda sellises imelises kohas nagu Buenos Aireses, Argentina pealinnas. Argentina on imeline maa. Buenos Aires on väga ilus ja tohutu suur linn, kus on laiad prospektid, monumendid ja kalmistu,

kus on Evita Peróni mausoleum. Ning seal on vana sadamalinnaosa La Boca, kus on väiksed puumajad ja kitsad tänavad, täis üksteise kõrval asuvaid kõrtse. Kõrtsides pakutakse väga head Argentina rummi ja nende ees tantsitakse suurepäraselt tänavatangot. Lihtsalt kõik tantsivad tänaval tangot! See on imeilus linn ja mina nägin seda linna prügimajanduse streigi ajal. See oli rõve, mis seal toimus! Linn oli lihtsalt prügi täis. Suured laiad prospektid ja kitsad vanalinna tänavad olid kaetud korraliku prügi-kihiga. Küll oli seal jäätmeid mustades kottides, küll pappkastides, küll niisama. Linnaisad üritasid kaosest jagu saada. Neil on soe kliima muuseas, seal oli igasuguseid elukaid väga mitmesuguses suuruses. Ja mitte ainult imetajaid ja lendajaid, vaid ka sisalikke, madusid ja muid päris ohtlikke elajaid. Linn üritas palgata kodutuid, kusjuures paljud nendest olid lapsed. Sorteerimist tehti öösiti, selles soojas pimedas Argentina öös, kusagil kõrval voolamas Río de La Plata, mis tähendab hõbedast jõge. Muuseas, üks Buenos Airese võimalik tähendus on puhas õhk. Seega peaks see olema puhas linn. Ja seal siis lapsed sorteerisid prügi. Rebisid pappkarbid tükkideks, papp ühte hunnikusse, mingid biolagunevad jäätmed teise hunnikusse, midagi muud kolmandasse. Ja meie, turistid, pidime restoranist hotellini minnes ronima üle prüghunnikute ja astuma üle pisikeste kohalike räämas lapsukeste, kes seda kõike sorteerisid.

Te ei ole midagi sellist näinud. Ärge puutuge süsteemi, mis töötab! Linn on nagu inimese organism, tal on oma vereringe. Nii nagu inimesel on vereringe, on linnal veetorud ja elektriliinid. Ärge puutuge linna vereringet, ärge puutuge linna veresooni ja ärge toppige oma näppu linna pepuauku, kui see funktsib niigi! Sest muidu saate teie mustaks ja ainult pahan dust tuleb. Ärge puutuge linna jäätmemajandust, ja kõik on ilusti korras! Leidke endale muud tegevust! Te olete ju võimekad inimesed ja küll me toetame teid, aga seda seaduseelnõu me toetada ei saa. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Hea esimees! Head kolleegid! Kuna praegu menetletav seaduseelnõu on meie kõigi jaoks

sisulise tähtsusega, siis ma ei saa hea kolleegi äsja voolanud sõnavõttu viimaseks jätta. Seda lihtsal põhjusel, et tahan ühiskonnale meelde tuletada, et minuga on juhtunud selline lugu. Mina sain hiljuti kirja, kus minu prügifirma teatas mulle, et minu prügi viiakse nüüd ära üks kord kvartalis ehk iga kolme kuu tagant ühe korra. Kui ma selle kohta küsisin, siis hakkasid kolleegid minu üle täiesti vale koha peal naerma ja ütlesid, et mul peaks ju siis lõhn juures olema, kui prügi ära ei ole viidud. Tegelikult oli kolleegidel selles mõttes tuline õigus, et prügiastjadel ongi lõhn juures.

Täna me tõdesime järjekordselt, et kitsas ring eelnõu algatajaid, kes on Keskerakonnast põgenenud ja oma identiteeti otsivad Riigikogu liikmed, ilmselt ei ole oma uutes kodurakondades piisavalt tunnustust leidnud. Nii ongi nad alatanud ühe eelnõu. Endiste linnaametnikena – pean eelkõige silmas eelnõu põhilist eestkõnelejat – on neil ilmselt okas hinges ja nüüd nad proovivad justkui prügiveedu paremaks muuta. Aga kas see ikka tegelikult niimoodi on, seda teab küll ainult vanajumal taevast.

On kurb, et viimasel seitsmel ja poolel aastal, mil ma olen kirstunult Riigikogu opositsioonis istunud, on ikka ja jälle ette tulnud, et kõige enam elevust tekitavad eelnõud, mis on suunatud ühe kohaliku omavalitsuse vastu Eestis, ja see on meie pealinna oma. Ühest küljest on ju hea meel tõdeda, et minu koduerakond on pealinna valitsenud kogu selle aja ja järelikult valitsenud nii hästi, et võimuera-konnad peavad aeg-ajalt Tallinna kallale viskuma. Neil võib ju teinekord isegi õigus olla. Aga ma arvan, et õigus ei ole neil kindlasti mitte kogu aeg. Ning mis kõige hullem: õigus ei ole neil kindlasti selles, et me peame küsimusi lahendama niisuguste meetoditega. Õiged mehed ajavad asju teistmoodi: nad istuvad laua taha ja proovivad milleski kokku leppida.

On selge, et prügemajandus on kogu maailmas emotsionaalne ettevõtlusvaldkond. Me kõik teame, et sellises suurepärases riigis nagu Itaalia ning näiteks New Yorgis ja Chicagos on prügemajandus alati olnud kummalistes kätes. Ja see hakkab Eestiski natukene sennapoole kiskuma. Ma tean rohkem, kui ma siit puldist öelda saan. Oleme ausad, seda lõhna, mida mulle prooviti külge kleepida, on selle seadus-

eelnõu juures küll tunda ja see on kurb. On kurb, et Eesti Vabariigi parlament tegeleb seaduseelnõudega, mis lõhnavad liiga tugevalt, ja kõige hullem on see, et me tegeleme nende eelnõudega täiesti siiralt, kuna need on algatanud üsna kitsas ring inimesi, kes võib-olla ka ise lõhnavad.

Esimees Eiki Nestor

Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Eelnõu 455 muutmiseks on esitatud kokku üheksa ettepanekut, alustame nende läbivaatamist. Muudatusettepanek nr 1, esitanud Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Palun muudatusettepanekut nr 1 hääletada!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Kui nii, siis tuleb seda teha.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 1, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 18 Riigikogu liiget, vastu oli 44. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 2, esitajaks Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Palun muudatusettepanekut nr 2 hääletada!

Esimees Eiki Nestor

Siis tuleb seda teha.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 2, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Selle ettepaneku poolt on 17 Riigikogu liiget, vastu 45. Muudatusettepanek ei leidnud toetust. Palun hääletuse ajal vaikust, Aivar Riisalu!

Kolmas muudatusettepanek, esitanud keskkonnakomisjon, juhtivkomisjon on arvestanud seda täielikult. Neljas muudatusettepanek, esitanud keskkonnakomisjon, juhtivkomisjon on arvestanud täielikult. Viies muudatusettepanek, esitanud keskkonnakomisjon, juhtivkomisjon on arvestanud täielikult. Kuues muudatusettepanek, esitanud keskkonnakomisjon, juhtivkomisjon on arvestanud täielikult. Seitsmes muudatusettepanek, esitanud keskkonnakomisjon, juhtivkomisjon on arvestanud täielikult. Kaheksas muudatusettepanek, esitanud keskkonnakomisjon, juhtivkomisjon on arvestanud täielikult. Üheksas muudatusettepanek, esitanud keskkonnakomisjon, juhtivkomisjon on arvestanud täielikult.

Komisjon on teinud ettepaneku eelnõu 455 teine lugemine lõpetada. Keskerakonna fraktsioon on teinud ettepaneku eelnõu 455 teine lugemine katkestada. Seda ettepanekut tuleb nüüd hääletada.

Lugupeetud Riigikogu, panen hääletusele Keskerakonna fraktsiooni ettepaneku eelnõu 455 teine lugemine katkestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Selle ettepaneku poolt on 18 Riigikogu liiget, vastu 46. Ettepanek ei leidnud toetust. Eelnõu 455 teine lugemine on lõppenud ja tänane istung samuti.

Istungi lõpp 12. juunil kell 02.59.

Istungi kestus 13 tundi ja 59 minutit.

Juhataja

E. Nestor
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 12. juuni 2014

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Kriminaalmenetluse seadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (578 SE) kolmas lugemine

2. Loomade ja loomsete saadustega kauplemise ning nende impordi ja ekspordi veterinaarjärelevalve seaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (655 SE) kolmas lugemine

3. Eesti Vabariigi valitsuse ja Ameerika Ühendriikide valitsuse vahelise rahvusvahelise maksuulekuse parandamise ja FATCA rakendamise kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu (673 SE) teine lugemine

4. Olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Eesti Euroopa Komisjoni voliniku kandidaat" arutelu

5. Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (691 SE) teine lugemine

6. Riigikogu valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (617 SE) teine lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Tere hommikust, head ametikaaslased! Austatud Riigikogu, suur rõõm on teid näha! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärku 17. töönädala neljapäevast istungit. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi. Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Tere hommikust, head kolleegid! Lugupeetud juhataja! Organisatsioon nimega EU Kids Online võttis mõni aasta tagasi luubi alla Euroopa laste internetikasutuse. Uuringu tulemustest selgus, et 96% Eesti lastest vanuses 9–16 eluaastat kasutavad interneti iga päev.

Infotehnoloogia ajastu on muutnud palju asju meie ühiskonnas lihtsamaks, kuid mitte ainult positiivses suunas. Üheks negatiivseks tagajärjeks võime lugeda koolivägivalla kolimist interneti. Kui klassikaline koolikiusamine toimus enamikul juhtudel koolimaja piires, siis küberkiusamine enam piire ei tunne. Küberkiusamine on spetsialistide hinnangul veelgi kahjulikum kui füüsiline või sõnaline, kuna tegemist on väga agressiivse kiusamisega eri kanalite kaudu: foorumid, sotsiaalvõrgustikud, SMS-id jne. Uue kiusamise vormi tekke tõttu on kiusamise avastamine ja sellega toimetulek muutunud veidi keerulisemaks. Kui varem sai laps kiusamise eest koju varjule pageda, siis nüüd on koduseintest vähe kasu. Nutitelefonid ja taskuarvutid võimaldavad kiusamist ka seal. Üleuroopalise uuringu kohaselt on Eesti laste küberkiusamise poolest Euroopas esikohal. Elektroonilised suhtlusvahendid võimaldavad järjepidevalt ja püsivalt kiusata. Kiusatava foto, tema kohta tehtud kommentaarid või videoklipp on isegi ühekordsel üleslaadimisel internetis väga pikka aega ja korduvalt kättesaadavad. Peale selle saab neid salvestada ja üles laadida teistesse keskkondadesse. See tähendab, et klippide vaatajate tegelik arv on teadmata, põhjustades seega kannatanutele lisastressi. Keskerakonna fraktsiooni liikmed esitavad selle teema kohta siseminister Hanno Pevkurile arupärimise. Arupärimises on kokku viis küsimust. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Rohkem kõnesoove ei ole. Olen juhatuse nimel vastu võtnud ühe arupärimise ning juhatuse otsustab meie kodu- ja töökorra seaduse kohaselt selle edasise menetlemise. Jah, palun, Kaia Iva!

Kaia Iva

Aitäh! Mul on protseduuriline küsimus. Eile oli meil pretsedenditu olukord siin saalis, kui öösel üks minut enne kolme lõppenud istungil

arutatud eelnõule määrati muudatusettepanekute tähtpäevaks tänane hommik ehk mõned öötunnid. Seetõttu on mul küsimus, kas ehk majanduskomisjon vahepeal kogunes ja tegi Riigikogu esimehele näiteks ettepaneku pikendada muudatusettepanekute tegemise aega, sest võib-olla oli ka komisjonile endale üsna ootamatu, et eilne istung nii pikalt kestis. Mina küll tunnistan, et me jääme täna oma fraktsioonis muudatusettepanekuid arutades ja vormistades ajahätta. Kas selle kohta on mingeid uudiseid?

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh selle küsimuse eest! Minul uudiseid ei ole selle kohta. Seda ettepanekut ei ole tehtud ja ma küsisin ka, kas kantseleile on see ettepanek jõudnud, aga neile ka ei ole. Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Mul on sellega seoses ka teine protseduuriline küsimus. Nüüd on tekkinud selline kummaline situatsioon, et eile Riigikogu esimees, kes, ma mõnan, on ju siiski teist vanem, kogenum ja väga austusväärne kolleeg, tõlgendas Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 99 minu hinnangul küll meelevaldselt. Siin on kirjas, et Riigikogu esimees võib küll komisjoni ettepanekul määrata lühema muudatusettepanekute tähtaja, aga ta ei pea seda teema. Mul on küsimus, kas teil ehk oleks järgmisel juhatusel koosolekul võimalik omavahel seda arutada ja anda ka Riigikogu liikmetele tagasisidet selle kohta, kas nüüd tulebki seda seaduse punkti sellisel kummalisel moel tõlgendada. Millega seda võiks põhjendada ja kuidas me edaspidi võiksime oma töös sellest lähtuda?

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh selle küsimuse eest! Kindlasti juhatus arutab seda küsimust, mille te praegu tõstatasite. Ma luban, et ma isiklikult palun seda kahelt auväärsest kolleegilt.

Nüüd oleme jõudnud kohaloleku kontrollini. Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 86 Riigikogu liiget, puudub 15.

1. Kriminaalmenetluse seadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (578 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Asume tänase päevakorra menetlemise juurde. Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud kriminaalmenetluse seadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 578 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, seega võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Head ametikaaslased, eelnõu 578 nõuab Riigikogu koosseisu häälteenamust ning enne lõpphääletust teeme kohaloleku kontrolli. Palun kohaloleku kontroll!

Kohalolijaks registreerus 83 Riigikogu liiget, puudub 18.

Panen lõpphääletusele eelnõu 578. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 64 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Vabariigi Valitsuse algatatud kriminaalmenetluse seadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 578 on seadusena vastu võetud. (Tabel 16.)

Esimese päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

2. Loomade ja loomsete saadustega kauplemise ning nende impordi ja ekspordi veterinaarjärelevalve seaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (655 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme teise päevakorrapunkti juurde. See on Vabariigi Valitsuse algatatud loomade ja loomsete saadustega kauplemise ning nende impordi ja ekspordi veterinaarjärelevalve seaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 655 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Ei soovi. Sel juhul alustame lõpphääletuse ettevalmistamist. Läheme nüüd hääletuse juurde.

Panen hääletusele eelnõu 655. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 80 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Vabariigi Valitsuse algatatud loomade ja loomsete saadustega kauplemise ning nende impordi ja ekspordi veterinaarjärelevalve seaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 655 on seadusena vastu võetud. (Tabel 17.)

Teise päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

3. Eesti Vabariigi valitsuse ja Ameerika Ühendriikide valitsuse vahelise rahvusvahelise maksukuulekuse parandamise ja FATCA rakendamise kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu (673 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme kolmanda päevakorrapunkti juurde. See on Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi valitsuse ja Ameerika Ühendriikide valitsuse vahelise rahvusvahelise maksukuulekuse parandamise ja FATCA rakendamise kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu 673 teine lugemine. Mul on suur rõõm kutsuda Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liige Remo Holsmer. Palun!

Remo Holsmer

Head kolleegid! Selle eelnõu kohta muudatustepanekuid ei laekunud. Eelnõu kohta ei ole tehtud ka keelelisi ega tehnilisi märkusi. Rahanduskomisjon tegi konsensusliku otsuse võtta eelnõu teine lugemine tänasesse päevakorda ja panna eelnõu lõpphääletusele. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on ettekandjale küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma täna ettekandjat! Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni veendunud seisukoht on, et eelnõu 673 peaks täna minema lõpphääletusele, nii et alustame selle ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 673. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 82 rahvasaadikut, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu 673 on seadusena vastu võetud. (Tabel 18.)

Kolmanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

4. Olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Eesti Euroopa Komisjoni voliniku kandidaat" arutelu

Aseesimees Jüri Ratas

Oleme jõudnud neljanda päevakorrapunkti juurde. See on olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Eesti Euroopa Komisjoni voliniku kandidaat" arutelu. Loodan, et oleme selleks valmis. Enne kui läheme arutelu juurde, lubage lühidalt tutvustada arutamise korda, mis tuleb meie kodu- ja töökorra seaduse §-st 153. Kõigepealt on Euroopa Liidu asjade komisjoni esimehe Arto Aasa ettekanne kuni 10 minutit, seejärel küsimused ja vastused kuni 20 minutit. Peale Arto Aasa ettekannet on peaminister Taavi Rõivase ettekanne kuni 10 minutit, siis küsimused-vastused kuni 20 minutit. Pärast seda on Vabariigi Valitsuse nimetatud Euroopa Komisjoni liikme kandidaadi Andrus Ansipi ettekanne, samuti kuni 10 minutit, ja küsimused-vastused kuni 40 minutit. Riigikogu liige võib esitada kõigile ettekandjatele selle päevakorrapunkti puhul kokku kuni kaks suulist küsimust.

Pärast ettekandeid ja küsimustele vastamist avab juhataja soovi korral läbirääkimised. Sõnavõttudega võivad esineda kõik Riigikogu liikmed. Edastan teile ka Euroopa Liidu asjade komisjoni palve. Nimelt palutakse, et kui võimalik, esineksid sõnavõttudega kõigepealt fraktsioonide esindajad ja seejärel Riigikogu liikmed. Arutelu lõppemisel Riigikogu otsust vastu ei võta. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli Euroopa Liidu asjade komisjoni esimehe Arto Aasa!

Arto Aas

Austatud Riigikogu! Nagu te hästi teate, toimusid 25. mail Euroopa Parlamendi valimised. Eelmise, 2009. aastal valitud Euroopa Parlamendi volitused on lõppemas. Uus koosseis alustab oma tööd 1. juulil. Ka ametisoleva Euroopa Komisjoni ja sinna kuuluvate volinike tööaeg saab peagi läbi. Seetõttu on igati aktuaalne arutada Eesti parlamendis järgmise

Euroopa Komisjoni koosseisu, sh Eesti riigi võimalikku kandidaati Euroopa Komisjoni voliniku kohale. Tegemist on vaieldamatult ühe kõige kõrgema ametikohaga, kuhu Eesti riik oma esindaja saadab. Lissaboni leppega sooviti suurendada Euroopa Komisjoni legitiimsust, mistõttu suurendati ka otsevalitava Euroopa Parlamendi rolli Euroopa Komisjoni presidendi ametisse nimetamisel. Üleeuroopaliste parteide juhid, ülemkogu president ja riigipead on juba aktiivselt alustanud uue presidendikandidaadi otsinguid. Euroopa Parlamendi ette peaksid need arutelud jõudma juuli keskpaigaks. Loodetavasti jõutakse siis ka sobiliku kandidaadini, kellel on laiapõhjaline toetus nii europarlamendis kui ka riigipeade hulgas.

Euroopa Komisjoni täpse koosseisu paikapänemine ja tööjaotus kuuluvad komisjoni presidendi ainupädevusse. Ometi kuulub kandidaatide esitamise õigus liikmesriikidele, samuti peavad kõik komisjoni voliniku kandidaadid läbima kuulamise Euroopa Parlamendis. Uus Euroopa Komisjoni koosseis peaks tööd alustama selle aasta novembris. Euroopa Liidu riikides on üldlevinud tava, et Euroopa Komisjoni voliniku kandidaadi valib liikmesriigi valitsus, mitte parlament. Sellega soovitakse vältida võimalikku institutsionaalset konflikti Euroopa Parlamendi ja liikmesriikide parlamentide vahel. Samuti on valitsuse otsustusprotsess üldjuhul kiirem ja paindlikum. Nii-sugust loogikat ja protseduuri on järgitud ka Eestis. Vabariigi Valitsuse seaduse § 20² sätestab üheselt, et volinikukandidaadi nimetab Vabariigi Valitsus. See ei välista muidugi parlamendi õigust selles debatis kaasa rääkida. Sellised võimalused on parlamendile ette nähtud ka Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses.

Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjonil on olnud võimalus ka kahel varasemal korral kuulata Euroopa Komisjoni voliniku kandidaati. Esimesel korral tehti seda erikomisjonina 19. jaanuaril 2004 – veel enne Eesti liitumist Euroopa Liiduga ja veel enne, kui Euroopa asjade komisjonist sai Euroopa Liidu asjade komisjon. Sellel komisjoni istungil tutvustas tollane peaminister Juhan Parts komisjoni liikmetele volinikukandidaati Siim Kallast. Komisjoni arutelu keskendus pigem protseduurilistele küsimustele, näiteks miks esitati volinikukandidaat komisjonile nii lühikese etteteata-

misega või kui tihti peaks volinik edaspidi komisjonis käima. Arutelu järel võeti informatsioon teadmiseks, hääletust ei toimunud. Teine kord kuulati volinikukandidaati Euroopa Liidu asjade komisjonis 15. septembril 2009. Kandidaat Kallas rääkis ettevaatavalt, kuidas tema oma uut tööperioodi näeb ja mida peab Euroopa Liidu suurimateks väljakutseteks. Arutelu järel võeti vastu ka otsus toetada Vabariigi Valitsuse esitatud kandidaati.

Suhteliselt noorele liikmesriigile omaselt pole meil seega välja kujunenud kindlat praktikat, kuidas Riigikogu ja Euroopa Liidu asjade komisjon seda küsitlust menetleb. Veelgi enam, arvestades soovi veelgi suurendada Riigikogu rolli, otsustasime Euroopa Liidu asjade komisjoniga tuua sel korral volinikukandidaadi nimetamise küsimuse täiskogu ette. Kuivõrd Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses puudub eraldi protseduur volinikukandidaadi kuulamiseks täiskogu ees, valisime töövahendiks olulise tähtsusega riikliku küsimuse formaadi. Küllap ka tänase arutelu kulg näitab, kas selline formaat sobib või peab tulevikus välja töötama eraldi protseduuri täiskogu jaoks. Olgu veel üle korratud, et siduvat hääletust meie tänase arutelu lõpus ei ole, tegemist on sisuliselt kuulamisega.

Aga jätame nüüd formaal-juriidilised protseduurid kõrvale ja läheme sisu juurde. Peaminister Taavi Rõivas informeeris Euroopa Liidu asjade komisjoni 2. juuni istungil, et Vabariigi Valitsus on langetanud otsuse toetada volinikukandidaadina endist peaministrit ja värskelt Euroopa Parlamendi mandaadi saanud Andrus Ansipit. Toonitan, et kuna Euroopa Komisjoni presidenti ei ole veel ametisse kinnitatud ja formaalselt liikmesriikidest volinikukandidaate küsitud ei ole, siis on tegemist valitsuse poliitilise valikuga. Juriidiliselt siduv otsus langetatakse hiljem. Valitsuskabineti otsusest lähtudes toimus 6. juunil Euroopa Liidu asjade komisjonis ka kohtumine Andrus Ansipiga. Kohtumine oli igati asjalik ja sisukas. Selle täpset sisu pole mõtet siinkohal ümber jutustada, kuivõrd üsna pea on volinikukandidaat ka ise teie ees. Tegemist on kahtlemata väga võimeka, kogunud ja tugeva kandidaadiga. Arutelu järel Euroopa Liidu asjade komisjonis hääletust ei korraldatud, alternatiivseid kandidaate ei esitatud, informatsioon võeti teadmiseks. Aga veel enne, kui sõna saab volinikukandi-

daat Andrus Ansip, pidasime vajalikuks kutsuda Riigikogu istungile ka peaminister Taavi Rõivase, kes põhjendaks Vabariigi Valitsuse langetatud otsust. Loodan, et tänane arutelu vastab oma sisult täiskogu soovile, on väärikas ja põhjalik. Ma tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Teile on ka küsimusi. Remo Holsmer, palun!

Remo Holsmer

Aitäh! Lugupeetud komisjoni esimees! Kuidas te komisjoni esimehena hindate volinikukandidaadi koostööd endaga ja ka komisjoni teiste liikmetega?

Arto Aas

Aitäh! Väga raske küsimus. Tuleb tunnistada, et Euroopa Liidu asjade komisjon sai töösuhetes alati väga hästi läbi Andrus Ansipiga siis, kui ta oli peaminister. Peaminister ei puudunud kunagi ELAK-i koosolekutelt, kui ta oli sinna kutsutud. Paljud teised ministrid kahjuks nii hea käitumisega silma ei paista. Selles mõttes tuleb kindlasti tunnustada nii eelmist kui ka praegust peaministrit, kes Euroopa Liidu asjade komisjonist lugu peavad.

Aseesimees Jüri Ratas

Palun, Laine Randjärv!

Laine Randjärv

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Minul on niisugune küsimus. Millised on protseduurid või traditsioonid sarnaste otsuste puhul meie naaberriikides Lätis ja Soomes? Kuidas seal parlament ja volinikukandidaat omavahel suhtlevad?

Arto Aas

Aitäh! Meil on kasutada paar ülevaadet, kuidas teistes liikmesriikides on protseduurid korraldatud. Üks selline ülevaade on tehtud Soome parlamendis, teine meie enda majas. Üldiselt, nagu ma ka ütlesin, enamikus liikmesriikides on see otsus valitsuse teha. Enamikus liikmesriikides ei pea valitsus üldse konsulteerima, arutama seda parlamendiga, mõnes riigis informeeritakse Euroopa Liidu asjade komisjoni, mõnes üksikus liikmesriigis Euroopa Liidu asjade komisjon korraldab n-ö kuula-

mise. Minu andmetel oli vähemalt varasemalt ainult Leedu parlamendis selline kohustus, et ka täiskogu ees seda küsimust arutati ja hääletati. Kuidas sel aastal käitutakse, kas liikmesriikide praktika muutub, ei oska praegu veel öelda. Aga üldiselt ka meie naaberriikides on see olnud ikkagi valitsuse otsus, ka Skandinaavia maades, kus on juba pikemat aega olnud Euroopa Liidu liikmed ja kus on selgem praktika välja kujunenud. Meie alles kujundame oma praktikat. Parlamendiarutelus pole midagi taunimisväärset, see on väga teretulnud. Nii et ma usun, et meie oleme leidnud hea lahenduse: parlament arutab, aga jääme ots jääb valitsusele. Ma arvan, et parlament võiks ka hääletusega sekkuda – see on nüüd minu isiklik hinnang –, juhul kui on näha, et valitsuse esitatud kandidaat on väga nõrk või ei sobi kindlasti sellesse ametisse. Siis võiks parlament küll jõulisemalt rakendada oma järelevalvefunktsiooni ja näidata punast tuld.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Lugupeetud komisjoni esimees! Teie kõnet ja esimest kahte küsimuse vastust kuulates tekkis kahtlus, kas ma olen Riigikogu istungil või Reformierakonna valimiskoosolekul, aga vaatasin, et kuna Liisa-Ly Pakosta küsib ka, siis on vist ikka tegemist Riigikogu istungiga. Me kuulume mõlemad Euroopas liberite hulka ja senises Euroopa Komisjonis oli, kui ma õigesti mäletan, kas kuus või seitse liberaalse maailmavaatega komisjoniliiget. Euroopa Parlamendi valimistel sai liberaalse erakonna fraktsioon kolmanda tulemuse. Kas teile on teada, kui palju tuleb komisjoni peale Eesti kandidaadi, kes on ka liberaalsest erakonnast ja liberaalse maailmavaatega, teistest riikidest liberaale?

Arto Aas

Aitäh! Ma arvan, et sellele küsimusele oskab paremini vastata järgmine ettekandja peaminister Rõivas, kes ise nendel läbirääkimistel osaleb, ja kindlasti on ka Andrus Ansipil kõige värskeimat informatsiooni teiste võimalike kandidaatide kohta. Aga neid on veel. Tõenäoliselt mitte nii palju, kui oli eelmises komisjonis, aga kindlasti on neid veel. Praegu ei ole ena-

mik liikmesriike veel oma kandidaate esitanud. Ainult neli-viis riiki on ametlikult oma kandidaadi kinnitanud.

Aseesimees Jüri Ratas

Liisa-Ly Pakosta, palun!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Kui Euroopa Liidu asjade komisjon seda küsimust arutas, siis puudutasime õrnalt ka seda teemat, et Euroopa Komisjoni kandidaadi arutelu riiklikult tähtsa küsimusena ei ole võib-olla päris see formaat, milleks olulise tähtsusega riiklik küsimus kunagi mõeldud oli. Kuidas te sellesse suhtute ja kas Euroopa Liidu asjade komisjoni senine leigus riiklikult tähtsate küsimuste algatamisel võiks muutuda? Kas ka selle konkreetse küsimuse arutamiseks, mis meil täna selle punkti all päevakorral on, võiks olla mingi teine, tegelikult sobivam formaat?

Arto Aas

Aitäh! Euroopa Liidu asjade komisjon on tegelikult ka varem riiklikult tähtsaid küsimusi algatanud, peaaegu igal aastal. Aga meie põhiline aruandlusvorm ja aruteluvorm on kehtestatud kodu- ja töökorra seaduses. Sügiseti arutame siin sageli Euroopa Liidu poliitikat. Väga loodan, et aktiivsus ja huvi selle arutelu vastu on sügisel suurem. Aga loomulikult on kõik muud ideed või ettepanekud ELAK-i töö parandamiseks teretulnud. Paraku tuleb öelda, et kõik fraktsioonid väga aktiivselt selles töös ei osale, eriti siis, kui nad kipuvad opositsiooni jääma. Nii mõnelgi komisjoni liikmel tuleb minu arvates peeglisse vaadata. Kui ikka käiakse kohal ainult igal viiendal, või ma ei tea, kuuendal koosolekul, nõupidamisel, siis on suhtumises midagi paigast ära. Aga see puudutab Euroopa Liidu asjade komisjoni sisetelu, mis ei ole praegu põhiteema. Mis puudutab kõnealust protseduuri, siis, nagu ma oma sõnavõtus ütlesin, praegu Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses paremat ei ole. Eks tänane arutelu näitab, kas selline formaat sobib või mitte. Tõepoolest, see erineb sellest tavalisest, traditsioonilisest olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelust, kus on pikad ettekanded, eksperdid väljastpoolt jne. Mulle tundub, et me saame ka niipidi hakkama, aga eks see ole

edaspidise arutelu küsimus. Mina olen valmis neid arutelusid pidama.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaak Aaviksoo, palun!

Jaak Aaviksoo

Hea ettekandja! Kas Euroopa Liidu asjade komisjon arutas peale kandidaadi isiklike omaduste ja vaieldamatu poliitilise kapitali ka üldisemaid poliitilisi küsimusi, mis on seotud volinikukoha täitmisega ja selle aluseks oleva poliitilise platvormiga? Kas selline lähenemine lähtub eelkõige Reformierakonna poliitilistest eelistustest või laiemalt Eesti Vabariigi rahvuslikest huvidest?

Arto Aas

Kindlasti lähtub see Eesti Vabariigi laiemaast huvidest. Meil komisjonis oli ka kandidaat Ansipiga juttu neist teemadest ja valdkondadest, mis on praegu kõige olulisemad. Sisulise debati teeb keerulisemaks see, et veel ei ole ju teada mitte ühegi kandidaadi kohta, millist ametikohta keegi täitma hakkab. Kui see ühel hetkel selgub, siis on loomulikult lihtsam juba konkreetset vastutusvaldkonnas seda tööplaani ja programmi uurida. Aga ka riigipeade tasandil – ma usun, et peaminister Rõivas võib sellest ise täpsemalt rääkida, kui kuulajatel on huvi – on tegelikult kokku lepitud need suured teemad ja prioriteedid, millega järgmine Euroopa Komisjon peab tegelema hakkama. Näiteks Ameerika Ühendriikidega vabakaubanduslepingu sõlmimine, töökohtade loomine, majanduskasv – kõik sellised tähtsad teemad on juba kokku lepitud ja kindlasti on Eestil päris palju omalt poolt anda. Varsti läheb see töö lahti.

Aseesimees Jüri Ratas

Meelis Mälberg, palun!

Meelis Mälberg

Aitäh! Hea ettekandja! Teatavasti volinik ei esinda komisjonis konkreetse riigi huve, vaid laiemalt kogu Euroopa huve. Kui tähtis on, et iga riik esitaks tugevaima võimaliku kandidaadi, kes tal just parasjagu võtta on, nagu Eesti kahtlemata teeb?

Arto Aas

Loomulikult on see väga oluline. Mida tugevamad on isikud, seda autoriteetsem on Euroopa Komisjon. Vastab tõele ka see, et sel hetkel, kui Eesti on oma kandidaadi sinna lähetanud ja kandidaat on ametisse vannutatud, ei esinda ta formaalselt enam mitte oma riiki, vaid peab esindama kogu Euroopa Liitu ja see ongi Euroopa Komisjoni põhiline roll. Arvestades kõikide liikmesriikide eri huve, on ülioluline tugev komisjoni koosseis, kes näeb suurt pilti ja oskab tõepoolest liidu ühishuve esindada. Aga tundub, et häid kandidaate on palju ka teistes liikmesriikides. Päris mitmed üle Euroopa tuntud ministrid, ka riigipead on valmis Euroopa Komisjonis tööle hakkama. Nii et ma usun, et tuleb hea koosseis.

Aseesimees Jüri Ratas

Liisa-Ly Pakosta, palun!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Hea komisjoni esimees! Ma ei jäänud nüüd küll rahule teie eelmise küsimuse vastusega, kui te ütlesite, et Euroopa Liidu asjade komisjon on riiklikult tähtsaid küsimusi algatanud igal aastal. Statistika järgi on praegune siiski üheksas kord parlamendi ajaloo, kui Euroopa Liidu asjade komisjon olulise tähtsusega riikliku küsimuse algatab, eelmine ehk senine viimane kord jäi aastasse 2006. Mida te täpsemalt silmas pidasite, kui te ütlesite, et Euroopa Liidu asjade komisjon algatab selliseid riiklikult tähtsaid küsimusi igal aastal?

Arto Aas

Aitäh! Ma alustan sellest, et ma pole saanud teilt ühtegi ettepanekut neid teemasid arutada. Aga kui mina vaatan siit oma statistikat, siis viimati arutati olulise tähtsusega riikliku küsimusena Euroopa võlakriisi aastal 2011 ja hiljem on seda tõepoolest tehtud sügisistungjärgul, kui Euroopa Liidu poliitika arutelu oli täiskogu ees. Nii et eks see ole komisjoni liikmete aktiivsuse küsimus. Minul on olnud au seda komisjoni juhtida poolteist aastat. Paljud liikmed on seal olnud kauem.

Aseesimees Jüri Ratas

Tõnu Juul, palun!

Tõnu Juul

Austatud aseesimees! Lugupeetud ettekandja! Eelmise Euroopa Komisjoni koosseisu tööleasumine ja ametisse nimetamine venis kuude viisi. Kas praegused kandidaadid on sellest suhteliselt keerulisest välispoliitilisest olukorrast teadlikud ja teevad kõik selleks, et see komisjon kiiresti tööle hakkaks?

Arto Aas

Aitäh! Selline pikaleveniv protsess ei ole kindlasti Euroopa Liidu huvides. Poliitiline peataolek, eriti olukorras, kus nii julgeolek kui ka majanduslik olukord on üsna kehv ja kriitiline, ei ole hea. Ma arvan, et kõige rohkem sõltub sellest, kas suudetakse juba juulikuus parlamendis Euroopa Komisjoni president kokku leppida, st kas Jean-Claude Junckeri kandidatuur leiab toetust või mitte, sealt edasi hakkab see pall veerema. Kui juba presidendi ametisse nimetamine jääb venima ja sellega ei saada juulikuus hakkama, siis loomulikult ka kõik muud protseduurid venivad. Nagu ma ütlesin, ametliku ajakava järgi peaks uus komisjon alustama täiskoosseisus tööd novembrikuus, siis on vana komisjoni mandaat läbi. Aga praktikas on olnud ka juhtumeid, kui see on nihkunud paar-kolm kuud edasi, uude aastasse. Loodame, et seekord läheb kiiremini.

Aseesimees Jüri Ratas

Suur tänu! Rohkem küsimusi ei ole. Mul on nüüd suur au paluda Riigikogu kõnetooli peaminister Taavi Rõivas.

Taavi Rõivas

Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu! Euroopa Komisjoni volinik on kahtlemata üks kaalukamaid rahvusvahelisi ametikohti, kuhu Eestil on võimalik oma kandidaat esitada. Seejärel on mul väga hea meel tutvustada teile, austatud Riigikogu, meie volinikukandidaati. Kandidaadi nimetamise kohustus ja pädevus on seaduse järgi Vabariigi Valitsusel, aga mul on väga hea meel, et parlament on haaranud initsiatiivi ja kasutab võimalust Euroopa-temaliseks debatiks.

Millised on volinikukandidaatidele esitatavad nõuded? Euroopa Liidu lepingu artikkel 17 ütleb järgmist: "Komisjoni ametiaeg on viis aastat. Komisjoni liikmed valitakse nende üldise asjatundlikkuse ning Euroopa asjadesse pü-

hendumuse alusel isikute hulgast, kelle sõltumatus on väljaspool kahtlust. Komisjon on oma kohustuste täitmisel täiesti sõltumatu. Ilma et see piiraks artikli 18 lõike 2 kohaldamist, ei taotle ega saa komisjoni liikmed juhi-seid üheltki valitsuselt, institutsioonilt, organilt või asutuselt. Nad hoiduvad kõigest, mis on kokkusobimatu nende kohustustega või nende ülesannete täitmisega."

Mul on hea meel, et meie pikaageisim peaminister, teie praegune kolleeg Riigikogus ning suure valijatoetusega Euroopa Parlamenti valitud Andrus Ansip nõustus ettepanekuga kandideerida sellele Eesti ja Euroopa seisukohast väga tähtsale ametikohale. Raske on leida Eestist kandidaati, kes vastaks paremini nõuetele, mida alusleping ette näeb. Euroopa Liidu asjade komisjoni esimees Arto Aas ütles mõni kuu tagasi tabavalt, et Eesti peaks saatma komisjoni voliniku, kelle nime ei peaks Euroopa pealinnades guugeldama. Pärast Eesti Euroopa Liiduga liitumist on kõikide riikide valitsusjuhid ja riigipead kohtunud keskmiselt kord kuus ning üheksal aastal kümnest on Eestit nendel kohtumistel esindanud Andrus Ansip. Seetõttu ei ole ka ime, et Andrus Ansipi nime ja vaateid Euroopa liidrid guugeldama ei pea. Teda tuntakse hästi ja enamgi veel, hinnatakse kõrgelt.

Me peame kandidaadi esitamisel silmas pidama, et lõplikku sõnaõigust pole ei peaministril ega Vabariigi Valitsusel. Komisjoni koosseisu ja liikme kandidaatide sobivuse üle otsustab esmalt Euroopa Komisjoni presidendi kandidaat, kelle esitab ülemkogu ja valib Euroopa Parlament. Presidendikandidaadi ettepanekul jaotatakse ka volinikuportfellid. Alles seejärel hinnatakse kandidaatide sobivust Euroopa Parlamendis. Euroopa Komisjoni koosseisu kiidab tervikuna heaks Euroopa Parlament ja nimetab ametisse Euroopa Ülemkogu.

Andrus Ansipit te tunnete. Teile on teada ka tema seisukohad ja pühendumus. Kel on meelest läinud, need saavad üle lugeda tema juhitud valitsuste koostatud Euroopa Liidu poliitika suunad ning meenutada ka peaminister Ansipi kõnesid Euroopa Liidu teemadel siin, Riigikogu saalis. Minu jaoks joonistub läbiva joonena tema toetus tugevale ja ühendatud Euroopale. Tugev ja teovõimeline Euroopa on kahtlemata Eesti huvides. Vähetähtis ei ole ka asjaolu, et Andrus Ansip on äsjastel europarla-

mendi valimistel saanud rahvalt tugeva mandaadi.

Rõhutan lõpuks siiski, et valitsus küll nimetab volinikukandidaadi, aga ei volita ega suuna teda muul moel. Reeglite kohaselt ei saa ega tohi seda teha ka Riigikogu, ei enne ega pärast ametisse nimetamist. Volinik peab olema sõltumatu välisest survest ja teenima Euroopa kui terviku, sh Eesti huve. Usun siiralt, et Vabariigi Valitsuse ja Riigikogu koostöö nii Eestist valitud voliniku kui ka teiste volinikega on ka järgmises Euroopa Komisjoni koosseisus tihe ja tulemuslik.

Ma soovin teiega jagada ka seda, mida mina Eesti Vabariigi peaministrina ootan uutelt Euroopa institutsioonide juhtidelt. Ennekõike ootan seda, et nii liikmesriigid kui ka Euroopa Liit püsiksid struktuursete reformide kursil. Euroala stabiilsusele suunatud poliitiline orientatsioon peab jätkuma ning komisjon ei tohi näidata üles vähimatki tolerantsi eelarvereeglite rikkumise suhtes. Uus komisjon peaks jätkama Euroopa energia-, side- ja transpordisüsteemide ning vastavate turgude ühendamisega. Majanduskasvu taastamiseks tuleb avada ja arendada nii teenuste kui ka digitaalset turgu. Samuti tuleb Euroopa ja Ameerika vahele luua ühtne transatlantiline majandusruum. Viimaks ei pääse me üle ega ümber ka julgeolekuteemast. Euroopa uued juhid peavad tegema adekvaatsed järeldused kriisidest Euroopa lõuna- ja idapiiride taga.

Ma soovin teile, austatud parlament, asjalikku ja huvitavat debatti ning Andrus Ansipile edu! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Suur tänu, austatud peaminister! Teile on ka küsimusi. Kalle Palling, palun!

Kalle Palling

Aitäh! Austatud peaminister, kõigepealt tänan valitsust väga hea kandidaadi esitamise eest! Kuivõrd Arto Aas juba mainis, et teie käite ilmselt kõige rohkem seal ülemkogus midagi arutamas, muu hulgas ka tulevast komisjoni koosseisu, siis küsin, kas on juba arvamus selle kohta, millisest poliitilisest perekonnast võiks tulla tulevane Euroopa Komisjoni president. Kas on juba teada, kes see võiks olla? Kellest Euroopas kõige rohkem räägitakse?

Taavi Rõivas

Aitäh! Nagu ka Euroopa Liidu asjade komisjoni esimees on öelnud, Eestit esindabki ülemkogus ainult peaminister ja tema on ainuke, kes vahetult nende arutelude juures viibib. Peale arutelude ülemkogu laua taga on kindlasti väga tähtsad need vestlused, mida me peame kolleegidega telefonitsi, ja ka neid on viimaste päevade ja nädalate jooksul tulnud ette väga-väga tihedasti. Ma ei tahaks veel ennastlikult öelda, kes on Euroopa Komisjoni järgmine president, aga ma julgen küll öelda, et väga suure tõenäosusega on ta konservatiivse erakonna esindaja. Kindlasti arvestatakse Euroopa Komisjonis juhtivate ametikohtade täitmisel nii isikuomadusi, poliitilist kogemust kui ka erakondlikku kuuluvust. Ei ole ka saladus, et konservatiivid võitsid valimised üle Euroopa. Praegu toetab ülemkogus seda ideed, et konservatiivid saaksid olla esimesed – need, kes taotleavad enamust ülemkogus ja seejärel ka Euroopa Parlamendis –, lõviosa Euroopa valitsusjuhtidest.

Aseesimees Jüri Ratas

Tõnis Kõiv, palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud peaminister! Euroopa Komisjonis on teatavasti 28 volinikku, st 28 liiget ja vastutusvaldkonnad jaotuvad ka nii, et igapähele midagi. Loomulikult on need vastutusvaldkonnad kõik väga tähtsad, kuid mõni on sellegipoolest tähtsam. Milline võiks olla loetelu kolmest-neljast esmatähtsast vastutusvaldkonnast, mis on kõige rohkem Eesti huvides? Loomulikult tuleb arvestada, et volinik ei esinda komisjonis ju otseselt Eestit, aga sellegipoolest. Millised võiksid olla need parimad valdkonnad, kuhu meie volinikukandidaat võiks sattuda, ja mis oleks Eesti jaoks kõige parem?

Taavi Rõivas

Aitäh! Me ei ole veel selles faasis, kus arutatakse Euroopa Komisjoni portfelli jaotust. Enne peab olema teada, kes on Euroopa Komisjoni järgmine president. Ma usun, et järgmises ringis lepatakse kokku, kellest saab ülemkogu juhataja. Küllap on ka komisjoni kõrge esindaja ametikoht esimeste otsustatavate hulgas ja siis saab juba Euroopa Komisjoni

presidendi kandidaadiga läbirääkimiste käigus arutada, millise portfelli võiks üks või teine volinikukandidaat enda vastutada võtta. Mul ei ole mitte mingit kahtlust, et üheksa aastat peaministrina töötanud Ansip, kes on üks kogunaid poliitikuid, saab Euroopa Komisjonis hakkama ükskõik millise portfelliga. Milline portfell on kõige rohkem Eesti huvides või milline Euroopa huvides, eks seda näitab aeg. Ma ei teeks liiga rutakaid järeldusi. Võin öelda ka seda, et oskan aimata, kes on võimalikud pretendendid Euroopa Komisjoni presidendi kohale ja olen nendega vestelnud ning näen, et nad hindavad Andrus Ansipit ka inimesena väga kõrgelt.

Aseesimees Jüri Ratas

Lauri Luik, palun!

Lauri Luik

Aitäh! Austatud peaminister! Te mainisite minu jaoks väga tähtsat teemat, Euroopa digitaalset turgu. Kuidas te näete koostööd Euroopa Komisjoniga selles valdkonnas ja milliseks hindate võimalusi Euroopa Liidu digitaalset turgu e-Eesti eeskujul ajakohastada?

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma olen seda teemat juba peaministrina, aga ka varem Euroopa Liidu asjade komisjoni juhina korduvalt arutanud Euroopa Komisjoni digitaalarengu voliniku Neelie Kroesiga, samuti teiste komisjoni volinikega. See on ikkagi üksjagu uskumatu, et enamik Euroopa riike ei ole siinamaani üle võtnud seda, mida meie Eestis oleme kasutanud juba 15 aastat. Kui mina saadan digiallkirjaga seaduseelnõu parlamenti – siit umbes 300 meetri kauguselt, Stenbocki majast –, siis juba sellega me hoiame Eesti riigi raha ja aega kokku, vähendame halduskoormust. Kujutage ette, kui meil oleks võimalik sedasama teha ka rahvusvaheliselt. Mul on väga hea meel, et meie vahetud naabrid, eeskätt Soome, aga ka Läti ja Leedu, võtavad juba üle selle, mis on Eesti e-teenustele edu toonud – meie X-tee lahendus ja digitaalne identiteet.

Minu teada Andrus Ansip allkirjastas peaministrina maailma esimese rahvusvahelise digitaalse kokkuleppe, nimelt Soome peaministriga. Ma loodan väga, et järgmise komisjoni ametiajal on neid riike, kes niisuguseid

lahendusi kasutavad, palju rohkem. Aga digitaalne siseturg on muidugi palju enam. See on ka see, kui iTunesist raamatuid või filme ostes saab seda teha piiranguteta, sõltumata sellest, millises Euroopa Liidu riigis sa elad. Me mäletame, et veel mõni aeg tagasi iTunes, mis on mujal väga populaarne ostukanal, Eestis täies funktsionaalsuses ei töötanud. Ka sellised asjad on siseturu osa.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Sõerd, palun!

Aivar Sõerd

Aitäh, austatud juhataja! Austatud peaminister! Volinikuportfellide võimalikust jaotamisest on tõesti veel vara rääkida. Aga üldiselt on teada, et ka liikmesriikide tuntus või edusammud mingis valdkonnas võivad saada määravaks. Kas te võiksite nimetada, mis on Eesti tugevused ja mille poolest me oleme Euroopa Liidus tuntud? Mis valdkondades võib meie riigi kuvand saada määravaks võimaliku Eesti volinikukandidaadi tegevusvaldkonna valikul?

Taavi Rõivas

Aitäh! Eesti riigi kuvand on Euroopas väga hea ja kindlasti on suure teene teinud ka Andrus Ansipi juhitud valitsused. Aga kui mainida valdkondi, kus Eesti kuvand on hea – seda ma ütlen tõesti teades, et nii hindavad meid ka teised väljaspool, mitte me ei pea ennast kuidagi ise upitama –, siis võib esile tuua näiteks rahandusküsimused, infotehnoloogiaküsimused, e-teenused ja tegelikult ka Euroopa Liidu vahendite kasutamise. Eesti on tõenäoliselt üks väheseid riike, kui mitte ainus riik, kes on võtnud eesmärgiks Euroopa Liidu vahendite saajaprotsendilise kasutamise ja mitte ainult, vaid sellise kasutamise, et sellest tõepoolest Eesti ühiskonnale kasu oleks. Nende teemadega puutuvad kokku väga paljud ministrid. Seetõttu ütlen taas, et praegu ei ole lihtsalt veel põhjust teemasid liiga kitsalt jaotada, aga Eesti riigi kuvand on kindlasti väga hea. Ja me ei pea seda häbenema, sest täpselt samamoodi ütlevad ka teised.

Aseesimees Jüri Ratas

Marianne Mikko, palun!

Marianne Mikko

Suur tänu! Tere hommikust, härra peaminister! Mu küsimus puudutab Euroopa Komisjoni head tasakaalu, mille puhul ei ole enam nii, et kõik liikmesriigid esitavad kas ainult mees- või naiskandidaadi. On ju Euroopas hakatud kaunis elavalt rääkima sellest, et kõik liikmesriigid esitaksid kaks kandidaati – nii mehe kui ka naise. Mis te sellest arvate? Milline on teie seisukoht, kui viie aasta pärast tõepoolest nii juhtubki? Kas te olete selle mõtte poolt?

Taavi Rõivas

Aitäh! Minu juhitas valitsuses on naiste osakaal väga suur ja ma olen selle üle uhke. Ma ei ole ühtegi naisministrit valitsusse kutsunud kvoodi tõttu, vaid sellepärast, et nad on olnud sellele ametikohale parimad. Ja ma arvan, et ka Euroopa Komisjonis on iga riik loomulikult oma otsustes vaba, aga ta peab saatma enda seast teatud ametikohale parima inimese. Kui me vaatame, millised on Eesti võimalike kandidaatide kogemused, isikuomadused ja varasem tõine tegevus, siis ma tõesti ei näe Andrus Ansipile võrdväärset alternatiivi. Ma arvan, et kogu Eesti huvides on saata Euroopa Komisjoni kõige tugevam esindaja, kes meil on.

Aseesimees Jüri Ratas

Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, härra juhataja! Hea peaminister! Kahtlemata on Andrus Ansipi näol tegemist väga hea kandidaadiga Euroopa Komisjoni voliniku kohale. Aga nagu teada, valitsus nimetab kandidaadi. Kas valitsuse arutelust käisid ka teised nimed läbi? Ja kui käisid, siis kes nimelt?

Taavi Rõivas

Aitäh! See kord on selline, et peaminister teeb ettepaneku, valitsus arutab seda ettepanekut ja praegusel juhul siis toetas seda ettepanekut. Mina esitasin Vabariigi Valitsusele kaalumiseks ühe nime, Andrus Ansipi nime, ja see sai kogu valitsuse toetuse, nii et meil ei olnud vaja alternatiivide üle arutleda. Ma usun, et te nõustute minuga, kui ma ütlen, et väga raske on leida Eestist teist isikut, kelle kogemus riigi juhtimisel ja ka Euroopa asjade ajamisel oleks

sedavõrd kaalukas nagu Andrus Ansipil. Ma arvan, et ega see kandidaadi valik ju suure üllatusena ka ei saanud tulla.

Aseesimees Jüri Ratas

Neeme Suur, palun!

Neeme Suur

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud peaminister! Siim Kallas on Euroopa Komisjoni transpordivoliniik ja tuntud ka kui Rail Balticu projekti jõuline eestkõneleja. Kas nüüd võib juhtuda, et Euroopa Komisjon jääb meie Rail Balticu eestkõnelejast ilma või peaksime andma Andrus Ansipile kaasa mandaadi igal juhul seda missiooni jätkata, hoolimata portfelist, mille ta saab?

Taavi Rõivas

Aitäh! Nii nagu ma enne mainisin ja nagu ka Arto Aas ütles, ei ole meil mingit võimalust komisjoni liikmetele siduvaid mandaate kaasa anda, sest nad esindavad komisjoni volinikuna mitte oma päritoluriiki, vaid kogu Euroopat. Aga ka Rail Baltic on tegelikult kogu Euroopa huvides. Mitte ainult Eestist pärit komisjoni asepresident Siim Kallas, vaid ka kõik teised volinikud, kellega ma olen suhelnud, on väga toetaval seisukohal selles suhtes, et kogu Euroopa peaks olema ühendatud korraliku teedevõrguga, peaks olema ühendatud ka energiaühendustega. Nende teemadega me tegeleme intensiivselt edasi. Seetõttu on küsimus pigem selles, kuidas jõuda Euroopa riigijuhtidega konsensusele, et see on osa sellest paketist, milleks me komisjonile tervikuna mandaadi anname või näitame, et me valitsusjuhitudena soovime seda komisjoni töös näha. Selline konsensus on meil praegu kenasti olemas. Euroopa ühendamise – mitte ainult Baltikumi, vaid kogu Euroopa ühendamise – on prioriteet ka teiste Euroopa peaministrite ja valitsusjuhtide jaoks. Seni on see saanud Euroopa Komisjonis väga laialdase toetuse, kuni Euroopa Komisjoni presidendi José Manuel Barroso ni välja.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud peaminister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole.

Taavi Rõivas

Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Ma palun nüüd ettekandeks Riigikogu kõnetooli Euroopa Komisjoni liikme kandidaadi Andrus Ansipi!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Austatud peaminister! Head kolleegid! Eesti Vabariigi valitsus on langetanud põhimõttelise otsuse esitada mind järgmise Euroopa Komisjoni koosseisu liikme kandidaadiks. Ma tänan Vabariigi Valitsust usalduse eest! Kuigi volinikukandidaadi nimetamine on valitsuse pädevuses, on parlamentaarses riigis asjakohane, et kandidaat tutvustab ennast ka Riigikogus. See on viisakas, demokraatlik ja avatud viis toimetamiseks. Täna teid, head kolleegid, selle võimaluse eest!

Euroopa Parlament on asunud seisukohale, et tulevased Euroopa Komisjoni liikmed peaksid kandideerima ka valimistel, et tugevdada komisjoni legitiimsust. Parlamendivalimistel kandideerides teatasin eelnevalt, et valituks osutumise korral soovin kandideerida Euroopa Komisjoni liikmeks. Mul on muidugi hea meel, et valijad otsustasid seda püüdlust toetada. Seesama legitiimsuse suurendamise püüd võiks olla ka üks Euroopa Komisjoni presidendi kandidaadi nimetamise alus. Valimistel enim parlamendikohti saanud poliitiline grupp esitas enne valimisi oma kandidaadina Euroopa Komisjoni presidendi ametikohale Jean-Claude Junckeri. Leian, et ülemkogu peaks just Jean-Claude Junckerile andma esimese võimaluse esitada kava selle kohta, kuhu Euroopa järgmise viie aasta pärast peaks jõudma. Just tema peaks saama esimese võimaluse panna kokku toimiv meeskond.

Euroopa Komisjoni liikmed töötavad komisjoni presidendi suuniste alusel, samas toimib komisjon otsustajana kollegiaalselt. Seetõttu on loomulik, et iga volinikukandidaat tutvustab avalikkusele eelnevalt oma vaateid nii Euroopa Liidu kui ka Euroopa arengusuundade kohta laiemalt. Head kolleegid, te teate mu vaateid väga hästi. Viimase üheksa aasta jooksul on mul valitsusjuhina olnud võimalus oma vaateid ka tegudes väljendada. Ma usun Euroopa lõimumise vajalikkusesse ja leian, et see ei ohusta kuidagi rahvusriiklust. Olen olnud ja

olen ka edaspidi liberaal, kes näeb lõimumises võimalust edendada Euroopa kodanike vabadusi, heaolu ja julgeolekut. Just julgeolek osutus keskseks teemaks nüüdsetel valimistel.

Juhul, kui minule peaks usaldatama komisjoni liikme koht, loodan hea seista selle eest, et komisjoni otsused tugevdaksid Euroopa Liidu sisemist ja välist julgeolekut. Näen ennekõike kolme töösuunda. Esimene neist on Euroopa Liidu energiasõltumatuse tagamine. Ametist lahkuv komisjon avaldas äsja esialgse analüüsi, mis paneb ette terve hulga samme energiaturu toimimise parandamiseks, sõltumatust toetavate ühenduste rajamise kiirendamiseks ja kauges perspektiivis ka energialiidu loomiseks – selleks, et Euroopa Liit oleks läbirääkimistel energia tarnijatega ühtsem. Teiseks, demokraatlike arengusuundade ja heaolu kasvu toetamine meie naabruskonnas. Ühelt poolt peab Euroopa Liit jätkama Ukraina toetamist, nii riigi tugevdamisel ja ülesehitamisel, Euroopa Liidu ja Ukraina vahelise vabakaubanduslepingu võimaluste ära kasutamisel kui ka rahalise abi sihipärasel kasutamisel. Teisalt võiks Euroopa Liit tervikuna ja ka komisjon üksi senisest enam kasutada eri valdkondade instrumente teineteisega kooskõlas, näiteks välispoliitikas, arenguabis ja väliskaubanduses. Kolmandaks, majanduse ja ühtse turu tugevdamine. Majanduslik paigaltammumine, tööpuudus ja lootusetus tekitavad kergelt pinnase äärmuslike vaadete levitamiseks. Me ei ole veel kaugeltki kasutanud ära kõiki ühtse turu võimalusi viisil, mis annaks tugevama tõuke majanduse arenguks ja töökohtade loomiseks. Esmane on siinjuures ühtse digitaalse turu arendamine. Samuti on tähtis luua rahvusvaheline taristu, mis võimaldaks kasutada ühtse turu potentsiaali. Tuleb sõlmida ka vabakaubanduslepingud Euroopa Liidu tähtsamate kaubanduspartneritega.

Head kolleegid! Minu sobivuse kohta Euroopa Komisjoni liikme kohale peab Euroopa Liidu tasandil esimesena hinnangu andma Euroopa Komisjoni presidendi kandidaat, seejärel Euroopa Parlament. Juhul, kui Euroopa Parlamendilt komisjoni moodustamiseks mandaadi saanud komisjoni president otsustab minu kandidatuuri vastu võtta, on tema otsustada ka minule usaldatav vastutusvaldkond ja selle piirid. Olen varem väljendanud huvi majandus- ja rahandusteemadega tegelemi-

seks, kuid praegu on võimatu ja mõttetu spekuloida konkreetse portfelli üle. See on komisjoni presidendi otsus, kelle ees seisab raske ülesanne jagada vastutusala 26 tugeva volinikukandidaadi vahel. Olen kindel, et ta saab selle ülesandega suurepäraselt hakkama. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Teile on tublisti küsimusi. Laine Randjärv, palun!

Laine Randjärv

Aitüma! Austatud Euroopa Komisjoni liikme kandidaat! Hoolimata sellest, et ei ole hea praegu spekuloida vastutusvaldkonna üle – see ei ole kindel ja seda otsustab keegi teine –, on teil siiski arvatavasti südames mingisugune eelistus. Kui näiteks juhtub niisugune asi, et teile pakutakse kultuurivaldkonna voliniku kohta, mida te siis teeksite?

Andrus Ansip

Aitäh! Tõepoolest ei ole mõtet spekuloida vastutusvaldkondade üle, sest nende jagunemine volinike vahel on üpris keeruline protsess. Ja praegu, kui pole veel teada Euroopa Komisjoni presidendi kandidaadi isik, on neid tundmatuid muutujaid nii palju, et parem mitte spekuloida. Aga siiski, millest see portfelli jaotus eelkõige sõltub?

Kõigepealt tuleb ülemkogul leida konsensus valitsusjuhtide ja riigipeade vahel. Tavaliselt üritatakse leida konsensust, ehkki otsused langetatakse kvalifitseeritud hääleteenamusega. Tuleb luua ka koalitsioon Euroopa Parlamendis. 751 liikmest enamuse moodustamine ei ole väga kerge – see ei ole kunagi läinud libedalt, ma loodan, et seekord läheb lihtsamini, kuid ikkagi on see üksjagu keerukas tegevus. Igal koalitsiooni moodustajal on selgelt omad huvid ja need huvid peavad olema koalitsioonis kaitstud. Kehtib rotatsiooniprintsiip, st kui ühel riigil on juba olnud mingi vastutusvaldkond, siis võib eeldada, et järgmise paarikümne aasta jooksul sellesse riiki sama vastutusvaldkonna voliniku portfelli enam ei anta. Rotatsioonipõhimõtet on Euroopa Liidus seni küllalt punktuaalselt jälgitud. See võib hõlmata ka naabreid, ehk kui sarnaste huvidega naabritel on olnud üks vastutusvaldkond, siis juba

see võib saada takistuseks, et see vastutusvaldkond saaks edaspidi teisele naabrile.

Huvide tasakaalustatud jaotus – kui ühtekuuluvusriigil, Euroopa Liidu ühisest eelarvest raha saaval riigil on näiteks eelarvevoliniku portfelli, siis tasakaalustamise mõttes peaks regionaalvahendite haldamine olema tavaliselt netomaksja riigist pärit voliniku käes. Eri huvivid üritatakse tasakaalustada ja kindlasti lähtutakse ka riigi ja volinikukandidaadi profiilist. Kui riik on ennast selgelt profileerinud, nimetame seda praegu hüpoteetiliseks riigiks, kes on näiteks roheline energia vastane, siis nagu võib arvata, on ülimalt väike tõenäosus, et energiavoliniku portfelli läheb just nimelt sellele riigile, kuna enamikul Euroopa Liidu riikidel on hoopis teistsugused vaated. Nii et neid parameetreid, muutujaid, mille järgi portfelliid jaotuvad, on väga palju ja tõepoolest on praegu väga raske seda jaotust kuidagimoodi prognoosida.

Minu huvid on teile teada, Eesti rahvale teada. Eelkõige on need seotud rahandus- ja majandusvaldkonnaga. Samas, ka digivaldkonnas on Eesti areng olnud väga hea, ka see pakub mulle huvi. Energeetikavaldkondki pakub mulle huvi. Ma leian, et Eestist, ka Kesk- või Ida-Euroopast pärit volinikul on teatud eelised naabuspoliitikat ja idapartnerlust puudutavates küsimustes, kuna meie oleme teinud viimase paarikümne aasta jooksul läbi sellise arengu, mis naabuspoliitika või idapartnerluse sihtriikidel alles ees seisab. Endise valitsusjuhina ei ole ma kindlasti nõus nende inimestega, kes ütlevad, et ühed ministriportfelliid on kaalukad ja teised on vähetahtsad. Ehk ma ei ole kategooriliselt nõus nendega, kes arvavad, et rahandus-, välis- või majandusministri portfelliid on kaalukad, aga näiteks haridus- või kultuuriministri portfelliid pole üldse kaalukad. Valitsuses on kõik ministrid võrdsed ja kõik eluvaldkonnad on kaalukate portfelliidega esindatud. Nii et jah, ma ei ole praegu valmis ühestki võimalikust pakkumisest ära ütleva.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Läheme edasi. Meil on küsimusteks vastusteks aega veel 34 minutit. Andres Herkel, palun!

Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Austatud härra Ansip! Teie kogemusi on siin väga palju rõhutatud. Kaks eelletekandjat tegid seda võib-olla isegi pisut liiga panegüüriiselt. Aga kindlasti on teil sedavõrd kogemusi, et otsustada, kas Euroopa Komisjoni struktuuris tuleks ka midagi muuta, ümber korraldada. Muuseas, meie järgmine päevakorrapunkt puudutab Vabariigi Valitsuse seadust, kus teie mantlipärija, härra Rõivase muudatused valitsuse struktuuris mõnevõrra tagantjärele legitimeeritakse. Kas Euroopa Komisjoni jaotuses tuleks ka niisuguseid muudatusi teha ja kui tõenäolised need võiksid olla? Ma pean silmas valdkondade jaotust eri portfelliide vahel.

Andrus Ansip

Aitäh! Ülimalt suure tõenäosusega muudatused tulevad. Valitsus peab olema paindlik, ka Euroopa Komisjon peab olema paindlik. Muutunud olude, uute eesmärkide järgi jagatakse haldusalasid ümber. Praegu käib Euroopa Liidus elav debatt selle üle, kas volinike haldusalasid tuleks klasterdada sellise põhimõtte järgi, et üks komisjoni asepresident hakkaks teatud volinike gruppi juhtima. Mõned väidavad vastu, et Lissaboni lepingu kohaselt on igal riigil üks volinikukoht ja kõik volinikuportfelliid on kaalult võrdsed, ühed ei peaks teistele alluma. Aga meil on ju kogu aeg olnud Euroopa Komisjoni asepresidendi ametikohad ja kui sellel ametil sisu ei oleks, siis vaevalt et neid asepresidente oleks lihtsalt nime pärast nimetatud. Nii et mina isiklikult suhtun klasterdamisse positiivselt. Usun, et sel juhul oleks Euroopa Komisjon efektiivsem. Aga otsene vastus teie küsimusele on, et muutused kahtlemata tulevad. Muutused on olnud iga uue Euroopa Komisjoni tööleasumisel.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Mänd, palun!

Tarmo Mänd

Täna, härra juhataja! Austatud volinikukandidaat! Uudishimu on ju inimlik. Põhiaru-telu on täna käinud voliniku staatuse või portfelli üle. Ühes olen ma küll kindel – teie olete parim rahandusvolinik järgmise komisjoni koosseisus, arvestades Eesti kogemust, arvestades teie oma kogemust ja seda suurt statis-

tilist pagasit, mis kogu aeg teie peas pöörleb. Aga potentsiaalsele rahandusvolinikule on mul üks konkreetne küsimus. Kuidas te hindate praegust eurotsooni olukorda?

Andrus Ansip

Praegu on eurotsooni olukord hoopis parem, kui see oli viis aastat tagasi. Kuid rahandusvoliniku portfelli koha pealt, kui te peate silmas Olli Rehni praegust portfelli, ma jääksin oma ambitsioonides küll tagasihoidlikumaks.

Aseesimees Jüri Ratas

Tõnu Juul, palun!

Tõnu Juul

Austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Europarlamenti valitud saadikud lähevad Brüsselisse väga erinevate valimislubadustega. Yana Toom näiteks hakkab võitlema ühtse pensionisüsteemi eest. Ilmselt on see tegevus, mis ei jäta ükskõikseks ühtegi Ida-Euroopa riigi kodanikku. Selle piirkonna õiglustunnet riivavad selgelt praegused väga eri suurusjärgus põllumajandustoetused Euroopa Liidus. Juhul, kui te tegelete seal põllumajandusprobleemidega, siis milline on teie arvamus, mida üldse saaks lähiaastate jooksul ära teha, et Ida-Euroopa olukord veidi paraneks?

Andrus Ansip

Aitäh! Ühtsete põllumajandustoetuste puhul tuleb silmas pidada ka seda, et tootmissisendite maksumus on Euroopa Liidu eri riikides erinev. Ja täielikku võrdsust ei näe me ilmselt ka järgmise mitmeaastase eelarvekava rakendamise jooksul. Aga ma pean praegust mitmeaastast eelarvekava aastateks 2014–2020 meie põllumeeste jaoks soodsaks. Meil on praegu ikkagi märgatavalt rohkem raha põllumajanduse tarbeks kui eelmisel seitsmeaastasel perioodil. Me oleme koguni pool miljardit juurde saanud. Kindlasti ei tähenda see veel seda, et me oleme Lääne-Euroopa riikidega samal tasemel, kuid pidades silmas seda, et ka tootmissisendite maksumus on meil palju väiksem, võib seda tulemust pidada päris heaks. Aga suund peab olema võrdsustamisele küll.

Teie nimetatud ühtne pensionisüsteem on kahtlemata võimalik ka Euroopa Liidus, aga kui palju selles ühtsuses siis tegelikku ühtsust

on, see on iseküsimus. Selge see, et lähema paarikümne aasta jooksul Euroopa Liidus pensionid ei võrdsustu. Aga kui ühtseks pensionisüsteemiks nimetada seda, et inimesed Euroopas jäävad pensionile siis, kui nad on 60–70-aastased, või kui ühtsuse all tuleks mõista seda, et pensionideks makstakse inimese sissetulekutest 35–70%, siis sellises lähenduses võib seda ühtsust otsida. Kui palju selline ühtne süsteem inimese jaoks praktilist väärtust lisab, on hoopis iseküsimus.

Aseesimees Jüri Ratas

Ester Tuiksoo, palun!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua ... vabandust, härra juhataja!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna teid! (Naer.)

Ester Tuiksoo

Austatud Euroopa Komisjoni liikme kandidaat! Etteruttavalt olgu öeldud, et selle küsimuse esitasin ma ka eelmisele volinikukandidaadile. Oletame, et teile pakutakse põllumajandusvoliniku portfelli, mis ei ole läbi aegade olnud just teie lemmikteema nagu rahandus või energiajulgeolek. Ma küsin lühidalt. Kas te kardaksite volinikuna sellist positsiooni?

Andrus Ansip

Ei karda ja ma ei ole ka nõus sellega, et see pole üks minu lemmikteemadest. Kes minuga lähemalt tuttav on, see teab, et ma olen koguni omaaegses EPA-s läbinud kolm kursust agroomia õpet. Ja olen maaülikoolile väga tänulik selle eest, et sain sealt ka süstemaatilised teadmised raamatupidamise valdkonnas, mida mulle Tartu Ülikooli füüsika-keemiateaduskonnas ei antud. Jah, ma hindan Eesti põllumajanduse arengut väga kõrgelt. Võrreldes kolmekümne aasta taguse perioodiga, mida põllumajanduse mõttes üldiselt idealiseeritakse, on meie praegused põllumajanduse tootmisnäitajad hoopis midagi muud. Olen siit kõnepuldist neid võrdlusi ka varem toonud, aga olgu siis veel kord nimetatud, et näiteks omal ajal oli nisusaak 30 tsentnerit hektari kohta juba väga palju ja väärus kiitust taevani, 40 oli suisa ime. Aga praegu on talinisu re-

kordsaak Eestis 96,7 tsentnerit hektari kohta. Ehkki praegu arvestatakse meil saaki tonnides, mitte enam tsentnerites, tõin selle võrreldavuse mõttes tsentnerites. See on hoopis midagi muud! Kusjuures see muu, see uus kõrge tase, on saavutatud tänu teadmistele, mitte sellepärast, et oleks arutult kuhugi väetist puistatud. Ega see väetis omal ajal taimekasvule väga palju kaasa ei aidanud, vastupidi, see hoopis reostas loodust. Õigete agrotehniliste võtetega on Eesti põllumajandus täiesti uuele tasemele jõudnud.

Piimatootmises on sama lugu. Omal ajal oli 3500 kilogrammi piima lehma kohta aastas tohutult hea saavutus. 5000 kilo tähendas juba Žiguli ostu luba ja Lenini ordenit. Aga praegu on Eesti keskmine piimatoodang juba pea 8000 kilo ja ülegi. Olen oma silmaga näinud ja huviga vaadanud Eesti rekordlehma, kes on aasta jooksul 19 tonni piima tootnud. Nii et mulle on see valdkond alati huvi pakkunud. Kui mul oleks võimalus oma uues kabinetis tegelda põllumajandusvaldkonnaga, siis ma tegeleksin selle valdkonnaga suurima heameelega, loomulikult kogu Euroopa Liidu huvides, kuid unustamata ka Eesti põllumeeste spetsiifilisi huve.

Aseesimees Jüri Ratas

Rein Aidma, palun!

Rein Aidma

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea volinikukandidaat! Põllumajandust on siin juba mitmel korral puudutatud. Ma alustaksingi, lähtudes sellest, et teatavasti makstakse paljudes maailma riikides põllumajandustoetusi. Aga toetuste erinevus on ka üks suuremaid põhjusi, miks näiteks Euroopa Liidu ja Ameerika Ühendriikide võimalik vabakaubanduslepe võib tõsisid tõrkeid tekitada. Kuidas sa hindad, millal Euroopa Liidu ja USA vabakaubanduslepe tegelikkuseks saab? Mis see prognoos võiks olla sinu hinnangul?

Andrus Ansip

Seda on minul küll praegu raske prognoosida. Läbirääkimised on käinud ja käivad ka praegu küllaltki intensiivselt. Läbirääkimistel kaitsevad mõlemad pooled energiliselt oma seisukohti. Ma liberaalina väga loodan, et see anakronism tollide näol Euroopa Liidu ja

Ameerika Ühendriikide vahelises kaubanduses 21. sajandil lõpuks kaob. Põhimõtteliselt Euroopa Liit tervikuna võiks sellest TTIP-ist võita poolteist protsenti. Meil, Eestil ei ole väga suurt otsest kaubavahetust Ameerika Ühendriikidega, kuid arvestades seda, et me teeme väga suuri allhanketöid Rootsi ja Soome firmadele, kellel on ameeriklastega väga suured kaubavahetuse mahud, võiks see mõju Eesti majandusele olla veelgi suurem kui see Euroopa Liidus keskmisena prognoositud poolteist protsenti majanduskasvu lisa.

Aseesimees Jüri Ratas

Meelis Mälberg, palun!

Meelis Mälberg

Aitäh, istungi juhataja! Hea praegune kolleeg, volinikukandidaat! Ma küsin laiemalt Euroopa Liidu tuleviku ja perspektiivi kohta. Kas ja mis suunas Euroopa Liit võiks laiendada? Või peaks laienemisele mingiks ajaks natukene pidurit tõmbama?

Andrus Ansip

Aitäh! Kõige tõenäolisem Euroopa Komisjoni presidendi kandidaat ei pea väga tõenäoliseks, et Euroopa Liit järgmise viie aasta jooksul tegelikult laieneb. On küll käimas läbirääkimised mitmete riikidega. Kuid tõenäosus, et need läbirääkimised jõuavad sellesse faasi, mis võimaldaks mõnel riigil tõepoolest järgmise viie aasta jooksul Euroopa Liiduga liituda, ei ole väga suur, see nõuab ikka väga suurt pingutust. Jutt käib eelkõige Lääne-Balkanist, aga ka Türgist. Viitan jälle võimalikule presidendikandidaadile – tema on öelnud, et riik, kes arutleb interneti tsenseerimise üle, ei ole kuigi küps Euroopa Liiduga liitumiseks. Kandidaatriikidel tuleb täita seatud kriteeriumid, mingit allahindlust kellelegi ei tehta. Samas, kõigil Euroopa riikidel, kes täidavad seatud tingimused, peab olema ka õigus Euroopa Liiduga liituda. See võib võtta palju aega. Eestil võttis see kümme aastat aega, mõnel riigil on juba mitukümmend aastat läinud ja ikka veel ollakse liikmesusest kaugel. See muidugi ei tähenda, et seda teed ei tuleks ette võtta. Tuleb varem alustada, aeg enda kasuks tööle panna ja intensiivselt tegutseda ning ükskord ongi riik Euroopa Liiduga liitumiseks valmis.

Aseesimees Jüri Ratas

Lauri Luik, palun!

Lauri Luik

Aitäh! Austatud Euroopa Komisjoni liikme kandidaat! Mõned nädalad tagasi arutasime siin saalis riiklikult tähtsa küsimusena noortevaldkonna temaatikat. Tookord tõdesime, et Eesti on teiste Euroopa Liidu riikidega võrreldes suhteliselt heas seisus, mis puudutab noorte tööpuudust – meie 16% *versus* Euroopa Liidu keskmine 23%. Kas teil on oma seisukoht, kuidas ka teisi Euroopa Liidu riike aidata, et noori paremini tööturule kaasata?

Andrus Ansip

Aitäh! See ei ole küll minu originaalne idee, aga soomlased on välja töötanud noortegarantii instrumendi ja seda rakendatakse nüüd üle Euroopa Liidu. Ma usun sellesse, kuid paraku tuleb tunnistada, et üldise tööpuuduse ja noorte tööpuuduse vahel on väga tugev korrelatsioon. Nendes riikides, kus üldine tööpuudus on suur, on ka noorte tööpuudus väga suur. Nendes riikides, kus üldine tööpuudus on väike, on ka noorte olukord märksa parem. Tuleb rakendada eelkõige selliseid meetmeid, mis majanduse konkurentsivõimet tugevasti kasvataks. Tuleb leida viise luua töökohti kõigile, nii noortele kui ka vanadele. Mul on hea meel, et Euroopa Komisjoni presidendi kandidaadi Jean-Claude Junckeri üks tähtsamaid vahendeid, mis aitab tööpuudust vähendada ja konkurentsivõimet suurendada, on just nimelt digivaldkonna arendamine. Kui meie oleme pelgalt digiallkirja kasutusele võtmise abil suutnud majandust kasvatada aastas umbes 2% võrra, siis miks ei võiks sama efekti saavutada kogu Euroopa Liit?

Aseesimees Jüri Ratas

Arto Aas, palun!

Arto Aas

Aitäh! Hea Andrus! Sul on unikaalne positsioon, kuna veel mõnda aega enne võimalikku tööleasumist Euroopa Komisjonis oled sa Euroopa Parlamendi liige ja ma tean, et sa oled Brüsselis ka juba kohal käinud. Millised on jõujooned Euroopa Parlamendis ja eriti komisjonide esimeeste seas? Teadupoolest on väga tähtis, et Euroopa Parlament toimiks efektiiv-

selt ja oleks n-ö tugeva Euroopa poolt, ning parlamendi suhted komisjoni ja liikmesriikidega on väga olulised. Kas nüüd, kui euroskeptikud, eurovastased ja äärmuslased said parlamendis päris palju mandaate, on oht, et selle tõttu on kuidagi takistatud Euroopa Parlamendi töö ja seeläbi terve Euroopa Liidu ja Euroopa Komisjoni toimimine?

Andrus Ansip

Aitäh! Mina usun küll, et uus Euroopa Parlamendi koosseis suudab töötada efektiivselt. Praegu käib parteigruppide formeerimine. Ma väga loodan, et moodustatakse suur koalitsioon, kuhu kuuluksid muu hulgas ka liberaalid, ja ma usun, et see Euroopa Parlamendi koosseis on võimeline efektiivselt töötama. Tööd lõpetav Euroopa Parlamendi koosseis jäi seisukohale, et Euroopa Komisjoni presidendiks peaks saama valimistel debateerinud ja osalenud Euroopa Komisjoni presidendi kandidaat. Minu teada praeguseks on suuremate fraktsioonide enamus jäänud enne valimisi väljaõeldud seisukohtade juurde. Aktsepteeritakse seda, et Jean-Claude Juncker kui Euroopa Rahvapartei esindaja peaks saama esimesena võimaluse formeerida Euroopa Komisjon. Mul ei ole kõhklusi ega kahtlusi Euroopa Parlamendi uue koosseisu töövõime suhtes.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud komisjoni liikme kandidaat! Umbes nädal tagasi tegi Euroopa Komisjon Eestile hulga märkusi, neid oli kokku viis. Üks puudutas sellist ohtu, et Eesti riik kaotab eelarve tasakaalu. Ja teine minu jaoks tähtis punkt oli see, et Eestil ei ole endiselt kindlust kohalike omavalitsuste kohustuste ja tulude tasakaalustamisel. Kas te nõustute sellega või hakkate vastu vaidlema?

Andrus Ansip

Mina võtan alati väga tõsiselt nii Euroopa Komisjoni kui ka Rahvusvahelise Valuutafondi soovitusi ja me oleme neid ka alati järginud. Eelarve tasakaal on olnud kõigi Euroopa Liidu riikide jaoks väga suur probleem. Praegustes oludes me võime öelda, et võrreldes teiste Euroopa Liidu riikidega on see probleem Eesti

jaoks üks väiksemaid. Aga see ei tähenda seda, et siis, kui asi kontrolli alt ära läheb, ei või sellest saada suur probleem. Mitmes riigis on eelarve tulude-kulude tasakaal küllalt kähku, lühikese aja jooksul paigast ära läinud.

Ma olen siiski täiesti veendunud, et Eesti peab ka edaspidi järgima konservatiivse eelarve poliitikat. Tulud ja kulud tuleb hoida tasakaalus. Nagu varem öeldud, poliitikutel on igal pool – Euroopas, maailmas – alati tuhandeid suurepäraseid mõtteid, kuidas teha inimesed õnnelikuks, kasutades selleks maksumaksja raha või laenuraha. Hoopis raskem on poliitikutel hoiduda kulutamisest ilusatel eesmärkidel ja koguda raha võimalikeks halvemateks aegadeks. Me oleme seni saanud Eestis reserve kogumise ja hoidmisega hakkama ning ma loodan, et see jääb nii ka tulevikus.

Tulude ja kulude jaotus keskvalitsuse ja kohaliku omavalitsuse vahel on ilmselt igavene teema, millele mitte kunagi lahendust ei leita. Ma olen töötanud kuue aasta jooksul Euroopa Nõukogu Kohalike ja Regionaalsete Omavalitsuste Kongressi liikmena ning võin kinnitada, et Euroopas ei ole mitte ühtegi riiki, kus kohalikud või regionaalsed omavalitsused leiaksid, et neil oleks täies ulatuses raha nendeks ülesanneteks, mis riik on neile pannud. Mõne väitel on puudu neljandik sellest rahast, mis on ülesannete täitmiseks vajalik, teistes riikides on vaja hoopis neli korda suuremat summat, et kohalik omavalitsus saaks täita kõiki keskvalitsuse antud ülesandeid. Ma leian, et Eestis on kohaliku omavalitsuse rahastamine ja keskvalitsuse funktsioonide rahastamine omavahel päris heas tasakaalus.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Lugupeetud kandidaat! Ma kordan oma küsimust, mille ma esitasin ka Euroopa Liidu asjade komisjoni esimehele. See puudutas võimalikke liberaale tulevases Euroopa Komisjonis. Minu teada te olite mõned päevad tagasi Brüsselis ja kohtusite ka ALDE erakonna ja fraktsiooni inimesega. Kas teil on rohkem infot selle kohta, mis riikidest on Euroopa Komisjoni esitatud liberaalidest kandidaate ja kui palju neid tulevases komisjonis võiks olla?

Andrus Ansip

Aitäh! Praegu on ainult Eesti valitsus võtnud vastu poliitilise otsuse, et Eesti volinikukandidaadiks saab liberaal. Siiani olen mina ainus. Mul ei ole küll ilus selles kõnetoolis väga palju oletustega tegeleda, aga ajakirjanduses ilmunu põhjal võib arvata, et näiteks Tšehhi Vabariiki võiks volinikuna esindama hakata ka liberaal Pavel Telicka, kes eestlastele on tuntud eelkõige kui Rail Balticu projekti koordinaator. Teatavasti Tšehhis võitis europarlamendi valimised erakond ANO ja nende positsioon on praegu väga tugev. Ma pean väga tõenäoliseks, et Telickast saab Tšehhi volinikukandidaat. Võib ju spekuloida veel mõne liberaali üle, aga ega niisugusteks spekulatsioonideks väga palju alust ei ole. Isegi nendes riikides, kus peaminister on liberaal, ei pruugi ilmtingimata volinikuks saada liberaal, sest koalitsioonilepinguga on ette nähtud volinikukoht koalitsioonipartneritele ja on ka muid põhjuseid.

Aseesimees Jüri Ratas

Marianne Mikko, palun!

Marianne Mikko

Suur tänu! Härra Ansip, Euroopa Komisjoni liikme kandidaat! Hilissuvel seisab teil ees tõsine kuulamine Euroopa Parlamendis. Oletame, et peate vastama Euroopa Parlamendi soolise võrdõiguslikkuse komisjoni liikme küsimusele oma meeskonna kohta. Nimelt, kui võrd te kavatsete oma volinikukabinetis järgida soolist tasakaalu? See tähendab, et teile hakkavad nõu andma nii meessoost kui ka naissoost kõrged ja väga põhjalikud nõuandjad. Kas olete teinud ettepaneku näiteks mõnele meie, eesti soost tippametnikule oma tiimis tööle hakata?

Andrus Ansip

Aitäh! Ma kavatsen järgida soolist tasakaalu tulevases kabinetis, aga esialgu on mul vara sellega väga tõsiselt tegelda, kuna ma ei ole volinik. Ma ei tea, kas minust saab volinik, kas Euroopa Komisjoni president peab mind sobilikuks sellesse ametisse. Enne, kui parlament on seda arutanud, ma ei tea, kas Euroopa Parlament soovib mind selles ametis näha. Seetõttu on praegu pisut ennatlik kabinette koostada. Seda enam, et veel pole teada isegi see

haldusala, millega Eestist nimetatud volinik tulevikus tegelema hakkab. Ma ei usu väga palju universaalsetesse spetsialistidesse ja sugu ei ole siin üldse määrav, pigem eeldab iga haldusala ikkagi oma valdkonna väga head tundmist. Seni, kuni haldusala pole teada, ei ole ka võimalik valida ei meeste ega naiste vahel – ei saagi üldse valida. Kui haldusala on teada, saab see valik juba konkreetsemaks muutuda.

Aseesimees Jüri Ratas

Neeme Suur, palun!

Neeme Suur

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud Euroopa Komisjoni voliniku kandidaat! Küsisin peaministri käest ja küsin ka teie käest. Peaminister kinnitas, et transpordivaldkond on Euroopa juhtidele üldiselt prioriteetne. Teame, et Siim Kallase jaoks personaalselt on olnud prioriteetne ka kiire raudteeühenduse loomine. Kas Rail Balticu projekt võiks mahtuda ka teie isiklike prioriteetide hulka või pigem mitte?

Andrus Ansip

Jah, ega inimene oma vaateid ei muuda. Ka peaministrina olen ma seisnud selle eest, et Euroopa ühendamine saaks vääriliselt rahastatud ja praegu on mul hea meel öelda, et see on õnnestunud. Mitmeaastases eelarvekavas Connecting Europe Facility on see väga vääriliselt rahastatud. Euroopa ühendamine on Euroopa kui terviku huvides ja üksiti ka Eesti huvides. Spetsiifiliselt võttes on Euroopa ühendamine Eesti huvides seetõttu, et me loodame Euroopa ühendamise rahastust saada vahendeid Rail Balticu valmishitamiseks. Kindlasti on Rail Baltic olnud minu eelistus ja eesmärk ning jääb selleks ka tulevikus, sõltumata sellest, missuguse konkreetse haldusalaga ma võiksin kunagi tegelema hakata.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalle Palling, palun!

Kalle Palling

Aitäh! Austatud kandidaat! Peale selle, et te olete tõesti väga suure kogemusega valitsusjuht, olete ka siin Riigikogu ees eriline kandidaat. Nimelt on teil komisjoni voliniku kandidaadina ka Euroopa Parlamendi liikme man-

daat. Seda meil varasematel kandidaatidel ega volinikel ei ole olnud. Te olete ise öelnud, et see tuleb komisjoni liikmeks määramisel pigem kasuks. Praegune Euroopa Parlamendi koosseis arvab pigem, et komisjoni liikmed tuleks valida parlamendi liikmete seast. Kas te näete, et järgmine Euroopa Parlamendi koosseis võikski just selliseid otsuseid vastu võtta?

Andrus Ansip

Aitäh! Kui me Eestis peame loomulikuks seda, et peaministri- või ministrikandidaadil on ka Riigikogu mandaat, siis täpselt sama loomulikuks tuleks pidada seda, et Euroopa Komisjoni liikmetel võiks olla ühtlasi Euroopa Parlamendi mandaat. Aluslepingutes seda kirjas ei ole, nii nagu ka Eesti Vabariigi põhiseaduses pole kirjas seda, et peaministril või ministril peaks olema Riigikogu mandaat. Kuid Eestis on selline poliitiline tava välja kujunenud ja ma pean seda õigeks. Paraku, praegu teadaoleva põhjal jäävad Euroopa Parlamendi mandaadiga volinikukandidaadid ilmselt vähe-
musse. Juba nimetatud võimalikul Tšehhi Vabariigi kandidaadil, keda valitsus ei ole veel volinikukandidaadiks nimetanud, on tugev Euroopa Parlamendi mandaat. Ma loodan tulevikus näha Euroopas süvenemas sellist tendentsi, et Euroopa Komisjoni liikme kandidaatidel või liikmetel on ka Euroopa Parlamendi mandaat.

Aseesimees Jüri Ratas

Tiina Lokk-Tramberg, palun!

Tiina Lokk-Tramberg

Aitäh, hea aseesimees! Lugupeetud kandidaat! Euroopa ja Ameerika vabakaubanduslepingus on kaks punkti, mis on viinud riigid kahte leeri. Üks on piirideta turu avamine GMO-d sisaldavatele kaupadele ja teine on samuti piirideta turu avamine, aga audiovisuaaltööstusele. Millised on teie mõtted nende probleemide suhtes?

Andrus Ansip

Aitäh! Läbirääkimised ju alles käivad. Audiovisuaalse turu täieliku avamise korral on mõnel Euroopa Liidu riigil selged ja minu meelest ka põhjendatud reservatsioonid. Ma usun, et lõpuks jõutakse kokkuleppele. Läbirääkimised on alati pingelised, keerulised, teed on käänulised, aga tähtis on jõuda pooli rahul-

dava kokkuleppeni. Laiemalt võttes ei ole küsimus ju paljude inimeste jaoks Euroopas mitte ainult GMO-des, vaid üldse toiduohutuses. Mõned püüavad justkui luua sellist muljet, nagu oleksid Ameerika Ühendriikide toiduohutuse standardid märksa lõdvemad kui Euroopa omad ja kui me nõustuksime nende standarditega, siis see kuidagi halvendaks eurooplaste tervist. Minu meelest ei ole selline mustvalge mõtlemine eriti mõistlik. Me ei saa ju ette kujutada nii, et riigis, kus igale papist kohvitopsile on peale kirjutatud "Ettevaatust, sisu on kuum ja võib kõrvetada teie suud!", inimese tervisest ei hoolita. Ameeriklaste oodatav eluiga on väga pikk, ka tervena elatud eluaastaid on ameeriklastel üksjagu palju. Ameeriklased hoolivad tervisest väga ja väga. Meil ei maksa kuidagi suhtuda nende toiduohutusreeglitesse kui millessegi Euroopaga võrreldes tagasihoidlikku või suisa alaväärsesse.

Aga ütlen veel kord, et läbirääkimistel ei postuleerita pelgalt oma seisukohti, vaid lähendatakse poolte seisukohti. Ma loodan väga, et tollivaba kaubandus Euroopa Liidu ja Ameerika Ühendriikide vahel saab tegelikkuseks. Alles sel esmaspäeval rääkisin avatud mikrofonis väikesest kingipakist, lapse kleidikesest ja šokolaadist, mille eest tuli maksta 28 eurot tolli. See on ebamõistlikult suur summa ja ka ajakulu kogu selle deklareerimise peale on ebaproportsionaalselt suur.

Aseesimees Jüri Ratas

Aeg!

Andrus Ansip

Sellest peaksime vabanema.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud Euroopa Komisjoni liikme kandidaat ja Riigikogu liige Andrus Ansip, ma tänan teid ettekande ja vastuste eest! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Soovitakse. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Arto Aasa!

Arto Aas

Head kolleegid! Tahaks öelda lõpetuseks paar asja. Esiteks, protseduuri koha pealt, kuna praegu oli tegemist pretsedendiga Riigikogu ajaloos, et me sellist küsimust täiskogu ees arutasime, siis ma arvan, et selline formaat

sobib küll, ei pea välja mõtlema mingeid uusi väga keerulisi protseduureegleid. Kuna Andrus Ansipile sooviti esitada rohkem küsimusi, kui hetkel aega jäi, siis võiks järgmine kord selleks lihtsalt rohkem aega planeerida. Olgem ausad, järgmine kord on 2019. aasta suvel ja siis arutab Euroopa Komisjoni kandidaati tõenäoliselt ülejäämine Riigikogu koosseis. Aga see ei tähenda, et me ei võiks nendele protseduuridele varakult mõelda. Loodetavasti on Riigikogu liikmete ja kõikide fraktsioonide huvi siis veel suurem kui täna.

Teiseks tahan avaldada loomulikult toetust kandidaat Andrus Ansipile. Tegemist on väga võimeka, väga pikaajalise kogemusega inimesega, kes on Eestile väärikas esindaja. Üks väike riik ei saa endale lubada nõrka volinikukandidaati. Suured ja vanad liikmesriigid suudavad kaitsta oma huve Euroopa Liidus ka teisi vahendeid kasutades, väike riik peab minema välja oma parimas koosseisus. Reformierakonna fraktsiooni kindel toetus valitsuse kandidaadile on olemas. Soovime Andrus Ansipile edu!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Nüüd ma peaksin tegelikult ütlema, et läbirääkimistel võib osaleda ka sõnavõtuga kohapealt. Igor Gräzin, teie olete praegu järgmine.

Igor Gräzin

Oot-oot, mis küsimuses? Andrus on seal, ma võin tema käest niisama ka küsida.

Aseesimees Jüri Ratas

Andrus on seal, aga teie nimi on mul siin ees ja mina juhatajana olen avanud läbirääkimised.

Igor Gräzin

Ei, see minu nimi ei puutu praegu asjasse.

Aseesimees Jüri Ratas

Selge, te ei soovi läbi rääkida. Margus Hanson, palun! Pole saalis. Kas soovite läbirääkimistel osaleda? Ei soovi. Maimu Berg?

Maimu Berg

Ma oleksin tahtnud küsida härra Ansipilt.

Aseesimees Jüri Ratas

Pole midagi teha, tuleb kiirem olla. Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Lugupeetud aseesimees! Ma kasutan võimalust kohapealt paar mõtet avaldada just selle protseduuri kohta, kuidas eri riigid, sh Eesti oma eurovoliniku kandidaati nimetab. Keskerakonna fraktsioon on seisukohal, et Eesti võiks käituda nii, nagu käitub üks meie lähinaabritest, Leedu Vabariik, kus Euroopa Komisjoni voliniku kandidaadi esitab ja ka otsustab parlament hääletuse teel. Muidugi on tänuväärne see, et meil oli vähemalt võimalik siin parlamendis küsimusi esitada. Aga ma kordan veel kord üle, et meie seisukoha järgi võiks tulevikus volinikukandidaadi üle otsustada mitte üksnes Vabariigi Valitsus, vaid parlament Vabariigi Valitsuse ettepanekul. Ja ma ei näe ka mingit vastuolu siis, kui peaks näiteks juhtuma, et Euroopa Parlament või tulevane komisjoni president lükkab meie parlamendi esitatud kandidaadi tagasi. On avaldatud arvamust, et sel juhul peaks koduriigi parlament tagasi astuma, kuna teda on umbusaldatud. Sama võiks ju küsida ka valitsuse kohta – kui on esitatud valitsuse kandidaat, kes on Euroopas tagasi lükatud, siis kas koduriigi valitsus peaks tagasi astuma. Ka siin ma probleemi ei näe, nii et ma tahtsin seda lihtsalt markeerida.

Aseesimees Jüri Ratas

Palun nüüd Riigikogu kõnetooli Karel Rütli!

Karel Rütli

Austatud eesistuja! Head kolleegid! Lugupeetud Euroopa Komisjoni voliniku kandidaat härra Andrus Ansip! Esmalt avaldan heameelt selle üle, et täna on meil siin saalis "Eesti Euroopa Komisjoni voliniku kandidaadi" arutelu olulise tähtsusega riikliku küsimusena. Sotsiaaldemokraadid on alati olnud seisukohal, et Eestis kui parlamentaarses demokraatlikus riigis peaks parlamendis toimuma senisest enam riiklikult tähtsate teemade arutelusid. Euroopa Komisjoni volinik on üks tähtsamaid ametipositsioone Euroopa Liidu juhtimises. Euroopa Liidu kui terviku edukus sõltub suurel määral selles ametis oleva isiku pädevusest ja võimekusest. Jah, Euroopa Komisjoni liikme kandi-

daadi esitamine on iga liikmesriigi enda pädevuses, kuid nendest komisjoni liikmetest sõltub nii iga liikmesriigi kui ka terve Euroopa Liidu tulevik.

Eestis on volinikukandidaadi esitamine praegu täidesaatva võimu ainupädevuses ning avalikkusel ja Riigikogul puudus senini sisuline võimalus selles küsimuses kaasa rääkida. Tahan ära märkida, et 19-s Euroopa Liidu riigis ei kaasata parlamenti kandidaatide esitamisse, see privileeg kuulub ainult valitsuse pädevusse. Seitsmes Euroopa Liidu riigis on volinikukandidaadi esitamise protseduuri kestel teatud roll ka parlamendil ja tema organitel. Need riigid võib enam-vähem kaheks jagada. Esiteks, sellised riigid, kus parlamenti informeeritakse kandidaadi esitamisest ja parlamendil või tema organitel – üldjuhul Euroopa Liidu asjade komisjonil – on võimalik avaldada kandidaadi kohta arvamust, mis ei ole valitsuse jaoks siduv. Teiseks, riigid, kus parlamendil ja tema tööorganil on kandidaadiga tutvumiseks seaduses sätestatud õigused ning komisjon kujundab oma otsusega sellekohase arvamuse ja edastab selle ka valitsusele.

See, et me täna arutleme ühele Euroopa Liidu tähtsaimale positsioonile kandideerija üle, selle asemel et valitsus selle kandidaadi lihtsalt kinnitaks, on tähtis samm avaliku ja läbipaistva otsustusprotsessi poole. Sotsiaaldemokraadid on seisukohal, et parlamentaarses riigis peaks volinikukandidaadi nimetamise õigus kuuluma Riigikogule, mis tagaks laiemal avaliku diskussiooni kandidaadi sobivuse üle ning võimaldaks kandidaadil endal demonstreerida oma pädevust ja pühendumust Euroopa asjadesse. Volinikukandidaadi arutelu toomine Riigikogu ette on ka üks osa sotsiaaldemokraatide demokraatiapaketi, mille aasta alguses Riigikogu menetlusse esitasime. Sotsiaaldemokraatide ja Reformierakonna koalitsioonileping näeb ette, et kehtestame korra, kus Vabariigi Valitsus esitab Euroopa Komisjoni voliniku kandidaadi enne nimetamist arutamiseks Riigikogule, mis on kindlasti väga õige samm. Kuigi protseduuriliselt jäi aruteluks kahjuks vähe aega, on see ikkagi suur edasimineku.

Mis puudutab tänast arutelu, siis ma olen kindel, et Andrus Ansipil kui kauaaegsel valitsusjuhul on kompetentsust ja teadmisi, et Euroopa poliitkoridorides edukalt kaitsta nii Eesti

kui ka Euroopa Liidu huve. Sotsiaaldemokraadid toetavad Andrus Ansipi kui pikaajase valitsusjuhi kandidatuuri Euroopa Komisjoni voliniku kohale. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Ester Tuiksoo, sõnavõtt kohapealt, kaks minutit!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Kasutan võimalust, et soovida tulevasele volinikule edu. Heameelt teeb see, et te peate ka põllumajandusteemasid väga tähtsaks, sest Euroopas peetakse neid teinekord olulisemaks kui Eestis. Veel tahaksin ütelda, et kahetsusväärset on liberaalide positsioon Euroopas läinud kehvemaks. Ma väga loodan, et meie volinik, isegi kui ta ei saa seal alati otse Eesti huvide eest seista, kaitseb vähemalt liberaalide huve. Nii et igal juhul edu ja jõudu! Ja väike märkus ka, et võib-olla tõesti ei kasutata seal enam alati tsentnerit mõõtühikuna, aga sellest ei ole midagi. Kõike head!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Tiit Tammsaar, samuti kohapealt kaks minutit. Palun!

Tiit Tammsaar

Täna, proua juhataja! Hea volinikukandidaat! Võib-olla üks väikene koduülesanne selle üle mõtlemiseks, mida võidakse Euroopas küsida. Ma arvan, et näiteks keskkonnavolinik ei olegi võib-olla Eestile, st härra Ansipile väga utoopiline ametikoht. Arvestades, milline suurepärase loodus meil on, et Eesti territooriumil on 50% väga heas korras metsa jne. Aga üks suur ülesanne, mille Eesti on Euroopas endale võtnud, on suurkiskjate kaitsmine. Probleem seisneb selles, et nüüdseks juba ligi aasta tagasi jõustunud jahiseadus kipub suurkiskjate populatsiooni kestvuse väga tõsise ohumärgi alla seadma. Nimelt, praegu on jahimehed sunnitud jahiseaduse järgi laskma väga palju suur-sõralisi, mis on teatavasti suurkiskjate toidulaud. Seega selle dilemma lahendamise üle võiks tõsiselt mõtteid mõlgutada. Nii et head mõtlemist teile ja edu Euroopas!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Kuna selle arutelu puhul ei ole Riigikogul vaja mingit otsust vastu võtta, siis tänan kõiki asjaosalisi. Olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Eesti Euroopa Komisjoni voliniku kandidaat" arutelu on lõppenud.

5. Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (691 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme järgmise päevakorrapunkti juurde. See on Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 691 teine lugemine. Ettekan-deks palun kõnetooli põhiseaduskomisjoni esimehe Rait Maruste!

Rait Maruste

Proua juhataja! Austatud kolleegid! Praegusel juhul on meil tegu kahe eelnõuga, 654 ja 109, mis oma reguleerimisesemelt kuuluvad samasse valdkonda ja seetõttu menetluse käigus liideti. Kuid kõigest järjekorras.

Eelnõu 654, Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu algatas Vabariigi Valitsus 21. aprillil s.a. Esimest korda oli eelnõu arutelu komisjonis 6. mail 2014, esimene lugemine lõpetati 14. mail 2014. Muudatusettepanekute esitamiseks anti aega kümme tööpäeva ehk tähtpäev oli 28. mai kell 17.15. Teise lugemise tarvis toimusid komisjoni istungid 2. juunil ja 9. juunil.

Eelnõu 109, Vabariigi Valitsuse seaduse, avaliku teenistuse seaduse, riigiteenistujate ametinimetuste ja palgaastmestiku seaduse ning audiitortegevuse seaduse muutmise seaduse eelnõu algatasid rahvasaadikud Eiki Nestor, Kalev Kotkas, Kalvi Kõva ja Sven Mikser 12. oktoobril 2011. See eelnõu oli komisjonis 6. detsembril 2011, esimene lugemine lõpetati 13. detsembril 2011. Sealt edasi jäi eelnõu seisma. Komisjoni istungil esmaspäeval, 9. juunil 2014 otsustati Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 101 lõike 2 kohaselt ühendada eelnõu 654 ja eelnõu 109. Sealt edasi käsitame neid ühe eelnõuna.

Kõnealune eelnõu oli kahel korral komisjonis arutelul teise lugemise tarvis. Muudatusettepanekute esitamise tähtpäev oli 28. mai ja tähtaja jooksul muudatusettepanekuid ei laekunud. Komisjon tegi siiski ise mõne täpsustuse ja lisanduse. Komisjoni istungist võtsid osa riigisekretär Heiki Loot, Riigikantselei õigusloomeosakonna juhataja Margus Matt, justiitsministri nõunik Kristen Kanarik, Justiitsministeeriumi avaliku õiguse talituse juhataja Illimar Pärnamägi ja sama talituse nõunik Monika Tappo.

Tutvustan lühidalt komisjoni tehtud muudatusettepanekuid. Esimene neist täiendab eelnõu § 1 punkti 3. Tegu on selgitava muudatusega, mis lähtub parlamentaarse riigi põhimõtetest, mille kohaselt täitevvõimu struktuuri legitimatsioon tuleb parlamendist. Muudatus täpsustab, et peaminister tutvustab valitsuse kujundamise aluseid Riigikogule enne ministrite ja nende ametinimetuste loetelu Vabariigi Presidendile esitamist. Komisjon otsustas seda ettepanekut toetada häältega poolt 6, vastu 2 ja erapooletuid 3.

Teine muudatusettepanek käsitleb mõneti tehnilisi küsimusi, näiteks seda, mida peab sisaldama peaministri korraldus, kuivõrd valitsusesisese tööjaotuse määrab kindlaks peaminister oma korraldusega, milles omakorda määratakse minister, kes ei juhi mitte ministeeriumi, vaid tegevusvaldkondi. Lisati ka klausel, et peaminister võib anda oma korralduse elektroonilises vormis. Komisjon toetas seda ettepanekut järgmisel viisil: poolt oli 6 komisjoni liiget, vastu ei olnud keegi, erapooletuid oli 3.

Järgmine, kolmas ettepanek on tehnilist laadi täpsustus, mis jätab seadusest välja mõned tarbetud tehnilised üksikasjad põhjendusega, et seaduses ei ole vaja sätestada kohustust muuta valitsusasutuste ja nende hallatavate asutuste põhimäärusi ainult sel põhjusel, et muutub ministri ametinimetus. Komisjon toetas seda ettepanekut – poolt oli 6 komisjoni liiget, vastu ei olnud keegi, erapooletuid oli 4.

Neljas ettepanek on laiem ja see põhjustas komisjonis mõnesuguse diskussiooni. Ettepaneku sisu on selline, et kehtivatest seadustest võetakse välja konkreetsed valdkonnaministrite nimetused, mis asendatakse sõnaühendiga "valdkonna eest vastutav minister". Muudatus käib ka selle kohta, kui pika aja jooksul tuleks

see ümberkorraldus ära teha. Selle üle oli pikk arutelu ja leidsime, et see võiks olla kuue kuu jooksul. Meil oli diskussioon ka selle üle, kas seda muudatust tuleks teha tagasiulatuvalt kõikides õigusaktides või siiski ainult seadustes mingi piiratud aja jooksul või kas tagasiulatuv muutmine on üldse otstarbekas. Ettepanek tõi kaasa intensiivse mõttevahetuse selle üle, kas see on kõige mõistlikum ja vajalikum muudatus või on see poolik tee. Leiti, et pakutu on mingit moodi üleminekuäegne lahendus, kiire lahendus, aga kindlasti väärib see teema edasist arendamist, nii riigiõiguslikult kui ka halduskorralduslikult. Lõpuks otsustas komisjon seda ettepanekut toetada – poolt oli 6 komisjoni liiget, vastu ei olnud keegi, erapooletuid oli 4.

Viies muudatusettepanek on sisult tehnilist laadi. See puudutab riigi esindamist äriühingutes. Esiialgse kava järgi oli plaanis eelnõuga täpsustada, et riiki esindab äriühingus konkreetse ministeeriumi minister. Ettepaneku kohaselt jäetakse see täpsustus eelnõust välja, kuna riigivaraseaduses ei ole vaja valitsuse sisemist töökorraldust puudutavaid küsimusi üksikasjalikult ja siduvalt reguleerida. Seda ettepanekut toetati järgmiselt: poolt oli 6 komisjoni liiget, vastu 1 ja erapooletuid 2. Ettepanekule järgnes üldine arutelu, kus vahetati mõtteid selle üle, missugune tähendus peaks olema peaministri kandidaadi kõnel ja valitsemiskorraldusel üldse. Seda arutelu peeti põhimõtteliselt ettehaaravalt, mitte niivõrd konkreetsest eelnõust lähtudes. Üldiselt leiti õige olevat niisugune põhjendus, et valitsuse korralduse aluseks peaksid olema poliitilised prioriteedid ja efektiivse valitsemise vajadus. Seda suunda toetati ja selline rõhuasetus peaks olema selgelt toodud peaministri kandidaadi ettekandes, kus ta põhjendab oma valitsuse ülesehitust prioriteetide ja vajaduste järgi. Komisjon tõdes, et edaspidi peab peaminister sellele osale oma ettekandes suuremat tähelepanu pöörama. Tõdeti ka seda, kordan, et edaspidi on vaja selle teemaga süvenenult tegelda ja töötada välja nii riigiõiguslikult kui ka halduskorralduslikult sobivamad, süsteemsemad lahendused. Siiski ei saa seda teha väga kiiresti, kuna see nõuab aega ja süvenemist.

Kuues ettepanek on seaduse jõustumise kohta. Kõnealune seadus peaks jõustumise

1. juulil s.a. Selle poolt oli 6 komisjoni liiget, vastu 5, erapooletuid ei olnud.

Komisjoni otsused olid järgmised: esiteks, võtta eelnõu täiskogu päevakorda 12. juunil, st täna (selle poolt oli 6, vastu 3, erapooletuid 1); teiseks, teha ettepanek teine lugemine lõpetada (jällegi poolt 6, vastu 5, erapooletuid ei olnud); kolmandaks, saata eelnõu kolmandale lugemisele, kui teine lugemine lõpetatakse, 18. juuniks (poolt oli 6, vastu 4, erapooletuid 1); neljandaks, teha ettepanek eelnõu lõpphääletuseks. See on lühidalt kõik, mis selle eelnõu kohta öelda oli. Aitäh teile!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Asume küsimuste juurde. Palun, Jaak Aaviksoo!

Jaak Aaviksoo

Hea ettekandja! Põhiseaduskomisjoni arutelu käigus tõusis korduvalt üles teema, et Vabariigi Valitsuse seadust tuleks veidi põhjalikumalt muuta mitmes aspektis, sh ka praegu arutluse all olevaid muudatusi – kantsleri institutsioon, ministri staatus jne – ja nende muudatuste suhet põhiseadusega. Paraku tuli esitatud seaduseelnõu menetlusele, ma ütlesin, kiirkorras ja muudatusettepanekute tegemiseks oli aega ainult kümme päeva. See tähendab, et tõsisemat tööd ei tahtud paraku ette võtta. Mis võiks olla selle põhjus? Kuidas te näete, mismoodi saaks, võiks ja peaks selle teema juurde tagasi tulema?

Rait Maruste

Aitäh! Ma olen teie argumentidega täiesti nõus. See on kiirkorras tehtud lahendus, mis vajaks tõepoolest suuremat süvenemist ja rohkem aega. Tegelikult tuleks see muudatus ette valmistada nii riigiõiguslikult – vaadata, kuidas see sobitub olemasolevasse põhiseaduslikku skeemi – kui ka haldusõiguse mõttes – otsustada, kuidas näeks välja täitevvõimu haldusjuhtimine ning kuidas eristada poliitilist ja administratiivset juhtimist. Need on sügavad teemad, mida ei saa nii kiiresti lahendada. Aga kuna eelnõu laekus meile suhteliselt kiires korras, siis pidime ka meie kiiresti edasi talitama, nagu sa tead. Minu mäletamist mööda olime komisjonis üsna üksmeelsed selles, et me tegeleme teemaga edasi. Mismoodi täpselt see edasi tegelemine võiks välja näha, ei oska

praegu öelda. Võimalik, et me peaksime moodustama ühe valdkonda tundvate inimeste töögrupi või ka valitsusega läbi rääkima. Võib-olla järgmise valitsuse moodustamise ajaks on meil parem eelnõu olemas, nii et need teemad on süstemaatilisemalt läbi töötatud ja paremini korraldatud. Ma mõnan, et sellega ei ole kõik hästi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kaia Iva!

Kaia Iva

Aitäh! Austatud ettekandja! Me oleme nüüd, kuigi väga lühikest aega, saanud praktikas vaadata seda, kuidas kaks ministrit ühes ministeeriumis kõrvuti tegutsevad. Nad peaksid mingil moel suutma ühel meelal ministeeriumi juhtida, aga juba on esimesi näiteid sisevastuoludest. Näiteks kas või töövõimereform. Minister Kütt ütleb, et see on kesiselt ette valmistatud ega ole vastuvõtmiseks küps ning sellega peab veel palju tööd tegema. Kolleeg Kruise leiab aga, et vastupidi, see on väga hea ja küps eelnõu, millega võiks tempokalt edasi minna. Kuidas te hindate, mismoodi see ministeeriumi töö sellisel juhul peaks välja nägema? Kuidas praktikas efektiivsus ja tulemuslikkus saavutatakse, kui isegi ühe ministeeriumi ministritel on eri arvamused?

Rait Maruste

Aitäh! See ei ole iseenesest mingi uudis, et ministrid on eri arvamusel ja laskuvad vahel vaidlustesse. Teie mainitud juhtumi erisus on see, et ühes ministeeriumis, mis on ju ainult täitevaparatuur, on kaks ministrit. Nende vaated võivad lahknedagi, aga seda tuleb demokraatlikus ühiskonnas ikka ette, see on lausa tervitav. Nii et ma seda konkreetset olukorda värs-kete ministrite puhul üle ei tähtsustaks, küll need asjad saavad ära klaaritud. Aga tõepoolest, edaspidiseks peaksime välja mõtlema mingisuguse viisi, kuidas lahendada kahe ministri erisuguseid arvamusi. Võib-olla peaks parlament täitevvõimule mingi sisenormistiku ette kirjutama. Ma ei ole päris kindel, kas see on meie pädevuses või mitte, aga olen kindlasti valmis selle üle arutlema.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaak Aaviksoo, teine küsimus!

Jaak Aaviksoo

Aitäh! Hea ettekandja! Mul on hea meel, et sa möönad vajadust valitsuse seadus uuesti üle vaadata ja näed, et see võiks jääda järgmise parlamendi koosseisu ja sellega ametisse astuva valitsuse ülesandeks. Kas sa pead võimalikuks, et selle initsiatiivi võtaks enda peale põhiseaduskomisjon?

Rait Maruste

Ma ei välista seda, aga siis me ei peaks seda kohe kiiresti otsustama, vaid edaspidi peaks natukene konsulteerima Riigikantselei ja ka valitsusega. Kui me leiame, et see on mõistlik ja vajalik, ning me saame sellega hakkama, siis miks mitte.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kaia Iva, teine küsimus!

Kaia Iva

Aitäh! Kolleeg Aaviksoo küsimusele vastates te möönsite isegi, et tegu on kiirkorras valminud eelnõuga ja teie olete seda menetlenud ka kiireloomulisena. Samas ei ole selleks ju otsest vajadust, parlament on oma otsustustes ja ka töötempo valikus vaba. Kas te ei ole kaalunud võimalust menetlemisel aeg maha võtta ja teha sellest ikkagi üks korralik asi, mitte ülitempokalt vastu võtta sellist poolfabrikaati? Ehk võiks täna selle lugemise ka katkestada ja minna sisulise tööga edasi. Ega praeguse valitsuse aeg ei ole ju ülearu pikk, võib-olla võiks mingi korraliku tootega valmis saada.

Rait Maruste

Aitäh! Sellest oli meil juttu, missugune tee on õige. Oli samasuguseid arvamusi, nagu te just praegu väljendasite, ja oli ka teistsuguseid arvamusi. Valitsamise korraldamiseks just praktilis-tehnilisel tasemel pidasid nii Riigikantselei inimesed kui ka valitsusjuht siiski vajalikuks, et miinimum oleks tehtud ja fikseeritud. See väldiks mitmete tegevuste vaidlustamist või ebaselgust selles suhtes. Me püüame nii hästi, kui me selles ajaraamistikus suudame, seda tingimust või eeldust täita. Aga tulen

veel kord tagasi selle juurde, et ka minu meelest vajaks teema sügavamalt ja detailsemalt, süsteemsemalt läbitöötamist. Ma loodan, et me saame sellega hakkama.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud põhiseaduskomisjoni esimees! Ma tulen tagasi ühe praktilise küsimuse juurde, mis on selle eelnõuga seotud. Kas need muudatused toovad kaasa riigieelarveliste vahendite kasutamise? Ma mäletan oma kogemustest, et kui me püüdsime näiteks linnas siltidele uut tänavanime panna, siis oli selle korraldamiseks vaja palju raha. Kas teil oli komisjonis sellest juttu?

Rait Maruste

Otsest kalkulatsiooni selle kohta, kui palju see muudatus võib kulutusi kaasa tuua, me ei ole teinud. Oli küll jutuks, kui palju lisandub Justiitsministeeriumile tehnilist tööd seadustesse tagasiulatuva korrektiivide tegemisega. Alguses oli mõtte teha muudatused nii seadustes kui ka seadustest tulenevates allaktides, määrustes ja korraldustes ning nad palusid selleks kaks aastat. Lõpuks jõudsime selleni, et muudatused tehakse ainult seadustesse ja selleks kulub kuus kuud. Loomulikult võib öelda, et see kuus kuud nõuab raha. Kalkulatsioone selle kohta, mis see muudatus maksma läheb, meil laual ei olnud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andres Herkel!

Andres Herkel

Aitäh! Austatud põhiseaduskomisjoni esimees! Kas ministri uksele võiks kinnitada sildi "Valdkonda reguleeriv minister", nagu on kavas eelnõusse sisse kirjutada?

Rait Maruste

Mina ei oska öelda, missuguse sildi valitsus oma koridoride ustele paneb. Aga on vaja tööst tööd teha sellega, mida peaks endas sisaldama peaministri korraldus nende ametipostide pädevus- ja vastutusvaldkondade jaotuses. Sellest saab omamoodi riigiõiguslik akt, mis

peaks olema paremini lahti kirjutatud ja selgem kui see praegune, mis meil olemas on.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Rait Maruste! Avame läbirääkimised. Palun, Jaak Aaviksoo!

Jaak Aaviksoo

Head kolleegid! Arutelu põhiseaduskomisjonis, kui ma õigesti mäletan, siis kahel või kolmel korral, jagunes kahte ossa. Oli sisuline töö ja arutelu selle üle, kuidas võiks muuta praegu kehtivat Vabariigi Valitsuse seadust, selleks et valitsus saaks dünaamilisemalt, paindlikumalt, tulemuslikumalt, kui soovite ka odavamalt, mõistlikumalt reageerida ja oma tegevust planeerida. Nii komisjoni liikmed kui ka kutsutud eksperdid ja riigiasutuste esindajad soostusid, et on vaja teha muudatusi ja need võiks teha järgmise ametisse astuva valitsuse jaoks. Mul on hea meel, et ka põhiseaduskomisjoni esimees siin kõnepuldil soostus sellise plaaniga, ja mulle jäi mulje, et selline arusaam oli ka komisjonis valdav. Selle üle on tõsiselt hea meel ja võib-olla tõesti õnnestub vaatamata eelseisvatele otsustele veel enne jaanipäeva ka see sisuline töö ära teha.

Paraku oli põhiseaduskomisjoni istungite otsustav osa justkui teisest maailmast. Oli vaja vastu võtta otsuseid ja oli aru saada, et need otsused on tegelikult juba vastu võetud. Ajakirjandusest loeme, et isegi ministrid on ametisse asunud uute ametinimetuste all. Sellepärast ei tegele me täna tegelikult ja sisuliselt mitte Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seaduse eelnõuga, vaid Kruuse ja Sullingu portfelli seaduse eelnõuga. Mul on kahju. Mul on kahju ka headest kolleegidest ministritest Kruusest ja Sullingust, et nende ameti ümber käib niisugune tegevus, mis ei ole just väga hea poliitilise kultuuri tava. Ju oluks neilegi parem, kui kõik see oleks olnud läbi mõeldud ja korras, nii et nad saaksid teiste ministritega võrdväärselt oma tööd teha.

Sellepärast on mul väga raske toetada siin selle seaduse kiirkorras vastuvõtmist, sest halb maik jääb suhu kõikidele otsustajatele. Teades, et see töö peaks olema parem ja sisuline, tegeleme tegelikult juba tehtud poliitiliste otsuste parlamentaarse vormistamisega, mida mina oma südametunnistusele võtta ei tahaks. Kui

võrd mu erakonnakaaslased ja fraktsioonikaaslased on sama meelt, siis teen ettepaneku teine lugemine katkestada. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas on veel kõnesoove? Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Kõnealuse eelnõu kohta on tehtud seitse muudatusettepanekut juhtivkomisjonilt. Vaatame need muudatusettepanekud läbi. Muudatusettepanek nr 1 on põhiseaduskomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult, nr 2 ... Palun, Kaia Iva!

Kaia Iva

Aitäh! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ning enne seda kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu! Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni võetud kümneminutiline vaheaeg on läbi saanud.

Ma panen hääletusele muudatusettepaneku nr 2, mille on teinud põhiseaduskomisjon, juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada täielikult. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 50 rahvasaadikut, vastu ei olnud keegi, erapooletuid oli 2. Seega leidis ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 3 on põhiseaduskomisjonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada täielikult. Palun, Kaia Iva!

Kaia Iva

Aitäh! Ka see on selle kaaluka seaduse väga kaalukas muudatusettepanek. Palun seda hääletada ja enne seda kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu! Kümneminutiline vaheaeg on taas läbi saanud ja me asume hääletamise juurde.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 3, mille on teinud põhiseaduskomisjon, juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada täielikult. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 51 rahvasaadikut, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Seega leidis ettepanek toetust.

Vahepeal on laekunud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ja Reformierakonna fraktsiooni soov pikendada neljapäevast istungit. Ma panen selle hääletusele. Palun, Kaia Iva!

Kaia Iva

Palun enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ja Reformierakonna fraktsiooni soovi pikendada neljapäevase istungi aega päevakorra ammen-dumiseni, kuid mitte kauem kui kella 14-ni. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 41 Riigikogu liiget, vastu oli 14 ja 1 oli erapooletu. Seega on istung pikendatud.

Muudatusettepaneku nr 4 on teinud põhiseaduskomisjon, juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada täielikult. Palun, Karel Rüütli!

Karel Rüütli

Aitäh! Me palume seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda võtame ühe minuti vaheaega.

Aseesimees Laine Randjärv

Üks minut vaheaega. Palun, Kaia Iva!

Kaia Iva

Aitäh! Ma saan aru, et kolleeg Rüütli palus vaheaega, aga mulle tundub, et ühest minutist jääb väheks. Sellest johtuvalt palun pikendada vaheaega kümnele minutile.

Aseesimees Laine Randjärv

Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 4, mille on teinud põhiseaduskomisjon, juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada täielikult. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 40 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Seega leidis ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 5 on põhiseaduskomisjoni tehtud, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult. Muudatusettepanek nr 6 on põhiseaduskomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult. Ettepanek nr 7 on põhiseaduskomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult. Kõik muudatusettepanekud on läbi vaadatud.

Kuna Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioonilt tuli ettepanek katkestada seaduseelnõu teine lugemine, siis me peame selle läbi hääletama. Asume hääletuse juurde. Austatud Riigikogu, panen ... Palun, Kaia Iva!

Kaia Iva

Ma palun enne hääletamist viis minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Ma kuulutasin juba hääletamise välja. Te oleksite pidanud vaheaja võtma enne kutsungit.

Panen hääletusele Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ettepaneku katkestada Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 691 teine lugemine. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 6 Riigikogu liiget, vastu oli 34, erapooletuid ei olnud. Seega ei leidnud ettepanek toetust. Eelnõu teine lugemine on lõpetatud.

6. Riigikogu valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (617 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme järgmise, kuuenda päevakorrapunkti juurde. See on põhiseaduskomisjoni algatatud Riigikogu valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 617 teine

lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Andres Herkeli!

Andres Herkel

Proua juhataja! Austatud kolleegid! See valimisseaduste muutmise seaduse eelnõu on seotud eeskätt valimiste tehnilise korraldusega ning muudab protseduure selgemaks ja sujuvaks. Tutvustasin eelnõu punkte algataja esindajana esimesel lugemisel 13. mail. Muudatusettepanekuid Riigikogu liikmetelt seatud tähtaja jooksul ei tulnud. Komisjon valmistas ette kolm normitehnilise sisuga ettepanekut. Ja on veel üks ettepanek, muudatusettepanekute loetelus nr 2, mis on pisut sisulisem. Ainult sellele ettepanekule pöörati veidi rohkem tähelepanu komisjoni istungil, mis toimus 3. juunil, et valmistada ette eelnõu teist lugemist. Küsimus seisneb selles, kas ja kuidas peavad kandideerimisavalduses kajastuma andmed kandidaadi hariduse kohta. Tuletan meelde, et eelnõu järgi ...

Aseesimees Laine Randjärv

Vabandust, head kolleegid! Ei ole kuulda, mis ettekandja räägib, kuna saali tagaosas on väga vali jutuaajamine. Palun jätkame!

Andres Herkel

Täna! Ma ei tea, mis hetkest kuuldavus ära kadus, seega jätkan sealt, kuhu pidama jäin. Eelnõu järgi esitavad kandidaadid kõikidel valimistel edaspidi ühtse kandideerimisavalduse, mis asendab varem kasutatud kahte dokumenti – kandideerimisavaldust ja kandidaadi ankeeti. Eelnõu esialgses variandis jäid haridusandmed kandideerimisavaldusest välja. Mõned komisjoni liikmed aga tõstatasid selle küsimuse, arvates, et haridusandmed annavad kandidaadi kohta olulist informatsiooni, mis peaks kandideerimisavalduses sisalduma. Leiti, et oleks mõttekas need sinna lisada. Püstitati ka küsimus, miks oli Vabariigi Valimiskomisjon algselt seisukohal, et need andmed tuleks välja jätta. Vastus oli säärane, et neid lahtreid on kandidaadid täitnud ääretult erinevalt. Ja siiani ei ole see informatsioon, mis kandideerimisavaldustest on inimeste hariduse kohta saadud, sugugi ühtlane olnud. Komisjonis lepiti selles küsimuses Vabariigi Valimiskomisjoni esindajatega kokku, et me võiksime siiski haridust puudutavad andmed kandideerimis-

avaldusse lisada. Siiski peaks valimiskomisjon teatud ühtsuse tagamiseks edaspidi oma juhendis selgitama, kuidas on soovitatav neid andmeid avaldusse märkida.

Ülejäänud muudatusettepanekud, nagu ma ütlesin, olid tehnilise iseloomuga. Muudatusettepanek nr 1 kõrvaldab ühe vale viite. Muudatusettepanek nr 3 räägib sellest, et kui edaspidi saab võimalikuks ilma eelneva taotluseta hääletada ka haiglas ja ööpäevases hoolekandeadutuses, siis on normitehniliselt õige määratleda nõnda, et seda kureerib vastav jaoskonnakomisjon, kelle omavalitsus määrab. Ja lõpuks, 4. muudatusettepanek puudutab valija kaarti rahvahääletuse puhul. Nimelt, ekslikult oli sinna läinud termin "valija", aga rahvahääletuse puhul on õige termin "hääletaja". Samuti oleks õige sellele hääletajakaardile panna rahvahääletusele pandud küsimus või vastava seaduseelnõu pealkiri. Nii palju muudatusettepanekutest. Komisjoni ettepanek on teine lugemine lõpetada. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Andres Herkel! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Vaatame läbi muudatusettepanekud, neid on neli. Muudatusettepaneku nr 1 on esitanud juhtivkomisjon ja see on arvestatud täielikult, nr 2 on arvestatud täielikult, nr 3 on arvestatud täielikult. Ettepaneku nr 4 on esitanud põhiseaduskomisjon ja see on arvestatud täielikult. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud.

Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 617 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud. Seega on meie päevakord ammen-datud ja istung on läbi. Soovin kõikidele kaunist nädalavahetust ja kohtumiseni uuel nädalal!

Istungi lõpp kell 13.10.

Istungi kestus 3 tundi ja 10 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees